

S A N C T V S
L V C A S,

S Y R I A C E,	I T A L I C E.
E B R A I C E,	H I S P A N I C E.
G R A E C E,	G A L L I C E.
L A T I N E,	A N G L I C E.
G E R M A N I C E,	D A N I C E.
B O H E M I C E,	P O L O N I C E.

Ex

Dispositione & Adornatione

E L I A E H V T T E R I
G E R M A N I

KATA LOTKAN.

ΚΕΦΑΛ. 6.

Ε Παιδείας πολλὰ ἐπι-
χρησάμενος ἀσπασάμενος
δι' ἡμῶν οὐδὲν ἦν πε-
πληρωμένον φρονήσεως οὐδὲ
μὴ πρᾶγμα. *ων.*

Pour ce que plusieurs se sont appliqués à mettre par ordre un recit des choses qui ont esté pleinement certifiées entre nous :

2. Καθὼς παρίδωκε ἡμεῖς οἱ ἀπὸ
ἀρχῆς αὐτόπιστα καὶ ὑπερέταυ γε-
νεώμεθα ἡ δόξα.

Comme nous ont baillé à cognoistre ceux qui dès le commencement les ont eux-mêmes veuës, & ont esté ministres de la parole :

3. Ἐδοξε καὶ τοὺς παρεκκληθεῖς ἡ-
γεῖται αὐτῶν γενεὰς τινὰ ἀκροῦσθαι, καὶ ἡ-
ξῆς τοὺς ἑαυτοὺς, κρᾶπτε θιόφιλα.

Il m'a aussi semblé bon, après avoir tout compris dès le commencement jusques au bout, très-excellent Theophile, que je t'en écrive par ordre.

4. ἵνα ὁπποῦς περὶ ὠνατηχί-
της λόγων πλὴν ἀσφάλειαν.

Afin que tu cognoisses la certaineré
des choses desquelles tu as esté in-
formé.

5. Εὐρίπιδος ἐν ταῖς ἡμετέραις ἡρώδου
βασίλειαις τῆς αὐτοῦ αἰῶνος, ἡρώδης ἦν, ἐ-
ν ἡμέτῃ ζαχαρίας, ἐξ ἐφ' ἡμετέρας
αἰῶνις καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἱε-
ρατικῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς
ἐλσαβέτ.

Au temps d'Herode roy de Iudee, il y auoit vn certain Sacrificateur nomé Zacharie, du rang d'Abia: & sa femme estoit des filles de Aaron: & le nom d'elle estoit Elizabeth.

6. Ἡ ποὺν τῇ δ' ἵκται αἰμφάπτοι ἐ-
νέπτοι τῇ γιῶ, παρδύωτοι ἐν πᾶ-
σιν τοῖς ἐν τοῖς καὶ δ' ἵκται αἰμφάπτοι
τῇ κυρδύω αἰμφάπτοι

Et estoient tousdeux iustes devant Dieu, cheminans en tous les commandemens, & ordonnances du Seigneur, sans reproche.

S. LVCAM.

CAP. I.

QVONIAM quidem multiconati sunt ordinare narrationē quē in nobis completæ sunt rerum.

FOr as much as many haue taken in hand to set forth the storie of the things / whereof wee are fully persuaded.

2. Sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.

As they haue deliuered them vnto vs / which from the beginning sawe them their selues / and were ministers of the worde.

3. Visum est & mihi, ascuto omnia à principio diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile.

It seemed good also to me (most noble Theophilus) assoone as I had searched out perfectly all things from the beginning / to write vnto thee thereof from point to point.

4. Vt cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem.

That thou mightest acknowledge the certaintie of those things, whereof thou hast bene instructed.

5. Fuit in diebus Herodis regis Iudæe, sacerdos quidā nomine Zacharias, de vice Abia: & uxor illius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth.

In the time of Herode King of Iudea there was a certaine Priest named Zacharias / of the course of Abia: and his wife was of the daughters of Aaron / and her name was Elizabeth.

6. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.

Both were iust before God / and walked in all the commandements and ordinances of the Lord / without reproofe.

S. Lucas.

Das I. Capitel.

Internal siehs vil vnterwunden haben / zu stellen die rede von den Geschichten / so vnter vns ergangen sind.

Fierdt mange haſſue tagte ſig ſaare / at beſtſicte den Dale om de Gerninger / ſom ere ſtede i blant off.

2. Wie vns das gegeben haben / die es von anfang ſelbs geſehen / vnd Diener des Wortes geweſen ſind.

Som de der haſſue giſſuit off / der der aff begyndelſen haſſue ſer / et veret Ordens Dienere.

3. Habe ichs auch für gut angeſehen / nach dem ichs alles von anbeginner fundet habe / daß ichs zu dir mein guter Theophile / mit fleiß Ordentlichen ſchriebe.

Da haſſuer ieg anſet der ſer gaar / effier ieg haſſuer vd / pured alting aff begyndelſen / At ſerſſue alting ſtickelige til dig / min gode Theophile / mei ſlid.

4. Auff daß du gewiſſen grund erfahreſt der Lehre / welcher du vnterrichtet biſt.

Paa der du ſant haſſue viſſ grund paa den leardom / i huiſken du eſt vnderriſt.

5. ZV der zeit Herodis des Königes Judæe / war ein Priester von der Ordnung Abia / mit Namen Zacharias / vnd ſein Weib von den Töchtern Aaron / welche hieß Elizabeth.

I Herodis Judæe Konigs tid / vaaren Preſt aff Abia ſtickte / ved naſſen Zacharias / et hans Huſtru aff Aarons dotter / ſem hed Elizabeth.

6. Sie waren aber alle beide fromb für Gott / vnd giengen inn allen Gebotten vnd Satungen des HEREN vntadelich.

De bevaare baade ſammen fromme ſaar Gud / et giinge iſtraffelige i alle HERENS Bud oc ſtickelſer.

S. Lukass.

Kapitola I.

Dne wadz gſau mnos / on vſhlewali ſepſati poſadnē wyprawos wānij tēch wēch / kſerēz gſau ſe mego nāmi wyſonaly.

GDyż wiele ich podzieliſie wyſpſac ſprawę tych rzeczy / ktoromiedzy nām były doſtate / cznie wyprawione.

2. Jakoż gſau nām wydal i kſetijſho odpoſatku ſami wiſdēli / a ſlużebnijſcy ſeſi byli.

Łaż iſakō nam podali i kſer / od poſatku nānie pātrzyli / y byli ſiugām ſłowā.

3. Widēſo ſe y innē / kſerēz gſem wſſetno od poſatku piſnē wyſheda / tobi abych poſadnē wyſſal wſborny Theophile.

Widēſo ſe też y minie wſſyſkſiego doſtatecznie / y poſatku doſteoy / porzadnie o tym do ciebie piſac / o nazaczayſy Theophile.

4. Aby poznal prawdu tēch ſłow y tēch wēch / o nichż gſy wyſten.

Abyś poznal prawde tych rzeczy ktorych cię / y przedkuczoſ no.

5. Był zadnuow Herodesa Krāte Judoſkeho / Kneż gmiſnem Zachariāſo / i ſiſtudy Abiaſſow / a Maſſella gcho i Deer Aroonowych / a gmiſno gegij Alſbeta.

Był iſ iſaſow Heroda onego Krōla Judoſkeho / Kāplian miſthory imieniem Zacharyāſ / y zez du Abie / a jonāiego była / corc Aarānowych / ktorcy imie było Elſbeta.

6. Byli pał oba Sprawedliwſpſed Bohem / chodijce we wſſech Prikāzanijſch a Sprawedliwoſciech PAnē bez aukoſny.

A byli obere ſprawiedliwemi przed Bogiem / chodiac we wſſych ſim roſkazaniu w uſtawach paſſſich oprocz nagāntenia.

7. Et non erat illis filius: eo quod esset Elizabeth sterilis, & ambo processissent in diebus suis.

And they had no child, because that Elizabeth was barren: and both were well stricken in age.

8. Factum est autem: cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis suae, ante Deum.

And it came to passe: as hee executed the Priestes office before God: as his course came in order.

9. Secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in templum Domini.

According to the custome of the Priestes office: his lot was to burne incense when he went into the Temple of the Lord.

10. Et omnis multitudo populi erat orans foris, hora incensi.

And the whole multitude of the people were without in prayer, while the incense was burning.

11. Apparuit autem illi angelus Domini, stans à dextris altaris incensi.

Then appeared unto him an Angel of the Lord standing at the right side of the altar of incense.

12. Et Zacharias turbatus est videns, & timor irruiit super eum.

And when Zacharias sawe him: he was troubled: and feare fell upon him.

13. At autem ad illum angelus, Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Elizabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iohannem.

But the Angel saide unto him: Feare not: Zacharias: for thy prayer is heard: & thy wife Elizabeth shal beare thee a sonne: and thou shalt call his name John.

14. Erit enim gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt.

And thou shalt haue ioy and gladnesse: & many shall reioyce at his birth.

15. Erat enim magnus coram Domino: & vinum & liceram non biber: & Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae.

For he shall be great in the sight of the Lord: and shall neither drinke wine: nor strong drinke: and he shall be filled with y holie Ghost: euen from his mothers wombe.

7. Vnd sie hatten kein Kind / Denn Elisabeth war vnfruchtbar / vnd waren beide wolbetaget.

De de hadde tned Varn / Thi Elisabeth vaar vnfruchtommelig / or de vaare baader elderno.

8. Vnd es begab sich / da er Priesters ampt pfleget für Gott. Zurzeit seiner Ordnung.

De der begaff sig / der hand giorde Presteembeder saar Gud / i sin Stiffts tid.

9. Nach gewohnheit des Priesters thums / vnd an jm war / das er räucher solt / gieng er inn den Tempel des HERREN.

Effter Prestedommens seduane / or der salt hannem til / at giffue Røgelse / da gic hand i HERREN Tempel.

10. Vnd die ganze menge des Volcks war haussen vnd betet / vnter der Stunde des räucherns.

De al Folkens mangfoldighed / vaar vden saare or bad / i Røgelsens tid.

11. Es erschein ihm aber der Engel des HERREN / vnd stund zur rechten hand am räuchaltar.

De HERREN Engel obenbaredis saar hannem / or stod ved den høyre haand hof Røgalteret.

12. Vnd als Zacharias ihn sahe / erschreck er / vnd es kam ihm eine forcht an.

De som Zacharias saa hannem / forserbedis band / or hannem kom en redsel paa.

13. Aber der Engel sprach zu ihm: Fürchte dich nicht Zacharia / den dein gebet ist erhöret. Vnd dein Weib Elisabeth wirdt dir einen Son geberen / des Namens solt du Iohannes heißen.

Men Engelen sagde til hannem / Forcete dig icke Zacharia / Thi din Bøn er hørd. De din Hustru Elisabeth skal føde dig en Son / hans navn skal du kalde Iohannes.

14. Vnd du wirst des freude vnd wonne haben / vnd vil werden sich seiner Geburt freuen.

De du skal haaffue glæde or freude aff hannem / De mange skulle glædes i hans Fødsel.

15. Denn er wird groß sein für dem HERREN / Wein vnd stark getränk wirdt er nicht trincken. Vnd wirdt noch inn Mutterleib erfüllet werden mit dem heiligen Geist.

Thi hand skal vere stor saar HERREN / Vin or sterck Driick skal hand icke dricke. De hand skal end opfyldis i Moders liff med den hellig Aand.

7. Anemeli žadného Syna / proto / že Alžběta byla neplo dná / a oba se byli žstávali ve dnech svých.

Anemeli potomství / protože Alžběta byla neplo dná / a muž byl oboje podeslymi v letech.

8. V stalo se když kněžství posluoval Zacharyáš v pořadí ku službám své před Bohem.

Stalo se tedy kdy správoval vřad kněžství v řadě pořadí svého před Bohem.

9. Když obřec kněžství / losem náh přišlo / aby položil zápal / vyšel do chrámu Páně:

Według zwyczajów wřadu kněžského / przypadł náh los iž měl správovat kadence před božstvom Páně.

10. A všicko množství lidu bylo ná dworze modlaci se w hodinu zápalu.

A všicko z gromádky lidu bylo ná dworze modlaci se čas kadence.

11. Tehdy vřad se genu Angel PÁNĚ / stoge na pravě straně Oltáře zápalu.

Vřad se mu Angel Páně stocac po pravě straně oltáře kadence.

12. Vyřew gen Zacharyáš / zarmautl se / a bžel připadla ná něho.

Žarwotl stedy Zacharyáš vyřewy go / y přypadla náh bžel.

13. Vřel k němu Angel: Ne bog se Zacharyáš / neboť gest vřostána Roditba twá / a Alžběta Manželka twá poro: dij tobě Syna / a nazowěš gniěno geho Jan:

A vřel do něgo Angel / Žte boý se Zacharyáš / boť testý wřstuchána modlawa twá / a žoná rwá Alžběta porodí tobě syná / y wřowěš imie tego Jan.

14. V budě tobě k radosti y k weselí / a množ ž geho naro: ženij budau se radowati.

A bžel tobě k weselí y k radosti / a rozraditi se ty wěle z narození tego.

15. Bude žagistě wělit před PÁNĚM: a wřina y nápo: ge opogněno nebude piti: a Duchem swatým bude naplněn / gessěw žwotě Wřetý swě:

Abwotem bžel wělit před Pánem / Ante bžel piti wřina y nápo: ge bžel naplěním Duchem swatým wěse z žwotě thá mřelí swet.

N

16 וְסִנְיָא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִבְנֵא אֲבוּן לְנֵת מִרְיָא
לְלִהְיוֹן

*E convertirà molti de figliuoli d'Israel
al Signore Iddio loro.*

17 וְהוּא יֵלֵךְ לְפָנָיו בְּרוּחַ דְּבִרָתָא
אֲלִיהוּ וְהָשִׁיב לָב אֲבוֹתָא עַל—
בְּנֵים וְלָב בְּנֵים עַל—אֲבוֹתָם
לְהָכִיל לִיהוָה עִם תָּמִים וְיָשָׁר :

*Et andará innanzi à lui e ne lo spi-
rito e virtù d'Elia, per convertire i cori
de padri à i figliuoli, & tribellà à la pru-
dencia de iusti: per apparecchiare al Si-
gnore 'un populo ben disposto.*

18 וְיֹאמֶר וּבְרֵא לְמַלְאָכָא
אֵיכָנָא אֲדַע הָדָא אֲנִי
צִיר אִיתִי סְבָא וְאִתְּמִי
סְגִיאת בְּיָמֵי תֵּה חַי :

*Onde Zacharia disse à l' Angelo, In
che modo conoscerò io questo ? conosciu-
casi che io son vecchio, & la mia moglie è
affai velia ne parrai fuori.*

19 וְעֵנָא מַלְאָכָא וְיֹאמֶר
לֵה אֲנָא אֲנָא גְבִרָא
דְּתָאֵם אֲנָא קֹדֶם אֱלֹהָא
וְאִשְׁתַּלַּחַת דְּאֲמַלֵּל עֲמָךְ
וְאִסְבְּרָךְ הַלְיוֹ :

*Et l' Angelo respondendo, gli disse, Io
son Gabriel, che sto dinanzi à Dio: & sono
stato mandato à parlarti, & annunziar-
ti queste buone nuove.*

20 מְכִיל תִּבְרָא שְׁתִּיק
וְלֹא תִשְׁבַּח לְמַמְלַחָא עַד—
מָא לְיוֹמָא דְּהַלְיוֹ יִהְיוּ
עַל הַלְיוֹ הַיּוֹמָת לְמַלְיָא
הַלְיוֹ דְּמַמְלַחָא בְּיָמֵיהוֹן :

*Et ecco tu sarai muto, ne potrai par-
lare infini al giorno che queste cose annun-
tiano: percioche tu non hai creduto à le
mie parole, le quali s' adempiranno al
tempo loro.*

21 עֲמָא דְּיוֹמָאֵם הַיּוֹמָת
וּבְסִבָּא לְזִכְרָא וְתַמְיָחִין
הוּא עַל—תַּיְהִיבָתָהּ
דְּבִיבְלָא :

*Hor il populo stava aspettando Zaca-
ria: & marauigliauansi che el se tardaua en el
tempo.*

N

16 וְלָבִים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָשִׁיב
אֲלִיהוֹה אֱלֹהֵיהֶם :

*Y à muchos de los hijos de Israel conuer-
tirà al Sennor Dios de ellos:*

17 וְהוּא יֵלֵךְ לְפָנָיו בְּרוּחַ דְּבִרָתָא
אֲלִיהוּ וְהָשִׁיב לָב אֲבוֹתָא עַל—
בְּנֵים וְלָב בְּנֵים עַל—אֲבוֹתָם
לְהָכִיל לִיהוָה עִם תָּמִים וְיָשָׁר :

*Porque el yrà delante de el con el Espiritu y
virtud de Elias, para conuertir los coraçones de
los padres à los hijos, y los rebelles à la pruden-
cia de los iustos: finalmente para aparejar al Sen-
nor pueblo perfecto.*

18 וְיֹאמֶר זְכַרְיָהוּ אֶל-הַמַּלְאָךְ
בְּמַה-אֲדַע וְלֹא כִי-אֲנִי זָקֵן
וְאִשְׁתִּי זָקֵנָה בְּיָמַי בְּלִמִּים :

*Y dixo Zacharias al Angel, Enque conoceré
esto ? porque yo soy viejo, y mi muger venida en
Dias.*

19 וְיַעַן הַמַּלְאָךְ וְיֹאמֶר לוֹ אֲנִי
זְכַרְיָאֵל הָעוֹמֵד לְפָנָי יְהוָה
וְשִׁלַּחְתִּי לְדַבֵּר אֵלֶיךָ וְלִבְשָׁךְ
לֵךְ אֶת-הָאֱלֹהָ :

*Y respondiendo el Angel, dixole, Yo soy
Gabriel que estoy delante de Dios, y soy embiado
à hablarte, y à darte estas buenas nuevas.*

20 וְהָיָה תִּהְיֶה שׁוֹתֵק וְלֹא תוֹכֵל
לְדַבֵּר עַד—הַיּוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה
הָאֱלֹהָ עַל-כִּי לֹא הִאֲמַנְתָּ לְדַבְּרִי
אֲשֶׁר יִמְלֹא בְעֵתוֹ :

*Y heaqui seras mudo, y no podràs hablar
hasta el dia que esto sea hecho: porquanto no
creyste à mis palabras, las quales se cumpliràn à
su tiempo.*

21 וְהָעָם הָיָה גֹצֵב וּמִיחָל
עַל—זְכַרְיָהוּ וְיִתְמָהוּ בְּתַמְרֵיהֶם
בְּהִיבָל :

*Y el pueblo estaua esperando à Zacharias,
y marauillauanse que el se tardaua en el Tem-
plo.*

α.

16. Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
ἐπιστρέψουσιν ᾧ κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν.

*Et conuertira plusieurs des enfans
d'Israel au Seigneur leur Dieu.*

17. Καὶ αὐτὸς περιελθὼν ἐν τῷ
πνεύματι καὶ ἐν δυνάμει
ἡλίου, ἐπιστρέψουσιν καρδίας πα-
τρῶν πρὸς τέκνα, καὶ ἀπειθήνους ἐφ'
ἐροῖται δικαίων, ἐξομασσοῦ κυ-
ρίῳ λαὸν κατὰ κράτος.

*Et ira deuant lui en l'esprit & vertu
d'Elie, afin qu'il conuertisse les coeurs
des peres aux enfans, & les rebelles à la
prudence des iustes, afin qu'il prepare
au Seigneur vn peuple bien ordonné.*

18. Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν
ἄγγελον, ὡς τί γινώσκω τῆτο;
ὅτι γὰρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυ-
νή μου πρεσβυτέρα ἐν τοῖς ἡμέ-
ραις αὐτῆς.

*Lors Zacharie dit à l' Ange, Cōment
connoistray-je ceci ? car ie suis ancien, &
ma femme est fort âgée.*

19. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος
εἶπεν αὐτῷ. ὅτι εἰμι γὰρ εὐαγγέλιον
παρασκευάζων ἐνώπιόν σου τῷ θεῷ, καὶ
ἀποστέλλω λαλῆσαι πρὸς σε, καὶ
ἐνταγγέλισαι σε αἰ τοῦ ταῦτα.

*Et l' Ange respondant lui dit, Je suis
Gabriel qui assiste deuant Dieu: & ai
esté enuoyé pour parler à toi, & à' an-
necer ces bonnes nouuelles.*

20. Καὶ ἰδοὺ ἐστὶ σιωπῶν, καὶ μὴ
δυνάμεαι λαλῆσαι ἄχρι ἡμέ-
ρας ἡγῆται ταῦτα. ὡς ὅτι οὐκ ἐ-
πίστευσας τοῖς λόγοις μου, εἰς ἡ-
μέρας πληροῦσιν ἐν τῷ καιρῷ
αὐτῶν.

*Dont voici, tu seras sans parler & de-
fais ne pourras parler iusques au iour
que ces choses aduendront: d' autant
que tu n' as point creu à mes paroles
qui seront accomplies en leur saison.*

21. Καὶ ὡς ὁ λαὸς προσδοκᾷ τὸ
Ζαχαρίαν, καὶ ἐξομασσοῦν τὸν λαόν
ἐν τῷ ναῷ.

*Or estoit le peuple attendant Zaca-
rie, & s' esmeruilloient de ce qu'il tar-
doit tant au temple.*

CAP. I.

16. Et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum.

And many of the children of Israel shall he turne to their Lord God.

17. Et ipse pracedet ante illum in spiritu & virtute Elię: ut convertat corda patrū in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam

For hee shall go before him in the spirit and power of Elias: to turne the heartes of the fathers to the children: and the disobedient to the wisdom of the iust men: to make ready a people prepared for the Lord.

18. Et dixit Zacharias ad angelum, Vnde hoc sciam? ego enim sum senex: & uxor mea processit in diebus suis.

Then Zacharias saide vnto the Angell: Whereby shall I knowe this? For I am an olde man: and my wife is of a great age.

19. Et respondens angelus dixit ei, Ego sum Gabriel qui esto ante Deum: & missus sum loqui ad te, & hæc tibi evangelizare.

And the Angell answered, and saide vnto him: I am Gabriel that stande in the presence of God: and am sent to speake vnto thee: and to shewe thee these good tidings.

20. Et ecce, eris tacens, & non poteris loqui usque in diem quo hæc fiant: pro eo quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo.

And behold, thou shalt bee dumme: and not bee able to speake: vntill the day that these things be done: because thou beleuest not my wordes: which shall be fulfilled in their season.

21. Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur quod tardaret ipse in templo.

Nowe the people waited for Zacharias: and marvelled that he tarried so long in the temple.

Das I. Capitel.

16. Vnder wirdt der Kinder von Israel vil zu Gott ihrem HERRN bekehren.

De hand skal omuende mange Børn aff Israel til Gud deris HERRN.

17. Vnder wirdt für ihm hergehen/ im Geist vnd krafft Elias/ zu bekehren die herßen der Väter zu den Kindern/ vnd die Vnglaubigen zu der klugheit der Gerechten/ zu zurichten dem HERRN ein bereit Volk.

De hand skal gaa frem saar Hannem/ i Esie aand oc krafft/ at omuende Jødernes hjerter til bønne/ oc de vantro til de Retferdigis snildhed/ at bestikke HERRN it berid Folk.

18. Vnd Zacharias sprach zu dem Engel: Wobey soll ich das erkennen? Denn ich bin alt/ vnd mein Weib ist betaget.

De Zacharias sagde til Engelen/ Huor paa skal ieg der kunde kende? Thi ieg er gammel/ oc min Hustru er alderne.

19. Der Engel antworttet vnd sprach zu ihm: Ich bin Gabriel/ der für Gott stehet/ vnd bin gesandt mit dir zu reden/ daß ich dir solches verkündigte.

Engelen suarede/ oc sagde til hannem/ Jeg er Gabriel/ som staar saar Gud/ oc er vdsent at tale med dig/ at ieg skulde forkynde dig saadant.

20. Vnd sihe/ du wirst erstummen/ vnd nicht reden können/ biß auff den tag/ da diß geschehen wirdt/ darumb daß du meinen wortten nicht geglaubet hast/ welche sollen erfüllet werden zu ihrer zeit.

De see/ Du skal bliffue dum/ oc icke kunde tale/ indtil den dag/ at dette skal ske/ Jorden at du trode icke mine ord/ huilcke der skalle fuldkommis i deris tid.

21. Vnd das Volk wartet auff Zacharias/ vnd verwunderte sich/ daß er so lang im Tempel verzog.

De Folket biede effter Zacharias/ oc forundrede dem/ at hand tøffuede saa længe i Tempelen

Kapitola I.

16. Amnohē Synuom Izrahelstēch obrátij k Panu Bogu gedich:

Answoet wtele synow Izrahelstich ku Panu Bogu ich.

17. Aonē předegde před nim w duchu a w mocy Eliášewě/ aby obrátit srdce Otčiv k Synům/ a neměřicj opatr: nosti Spravedlivých/ aby připravil PANU lid do sob: nalp.

Do on popdžie wprzod przed oblicznością tego z duchem y z mocą Eliaszową/ aby obrocił ser: cę k synom/ a wporne ku roztropności sprawiedliwych/ iż by zgotował Panu lud przypra: wny.

18. Přest Zachariáš k An: gelu: Počem toto poznám? ne: bo já starý jsem/ a manželka má zstarala se ve dnech svých.

Tedy přest Zachariáš do An: to: lá/ Počemžie wčty to poznám? bo já stary/ a žena moia podešla w letich.

19. Odpověďm Angel řekl gemu: Jáť jsem Gabriel kte: rý stojím před Bohem/ a pos: lán jsem abych mluvil tobě/ a toto wčty wesele tobě zwi: stowal.

A odpowiedziawszy Anioł rzekł mu/ Jaćiem jest Gabriel który stoje przed Panem/ a posła: n jestem abych mowil do ciebie/ a iżbych ci ty radości opowiedział.

20. A hle budęs němý a ne: budęs moci mluwiti/ až do dne w kterém se tyto wčty sta: nau: proto/ že jsi noweril ře: čem mým které se naplnj za: sem svým.

Oroz zámětlivěť ant bedžieť moğı mowiti/ až do onego dne/ a gdy sie tho stanie/ dla tego je s nien w: czyl slowom moim/ które sie wpe: pełnia cząs tu swoiego.

21. A lid očekával Zacha: riáš: W diviti se je on tak proděwal w Chrámě.

A byl lid očekávac Zachariáš: sk/ a divowali sie je tak omis: ešťáwal w kramě.

N

22 כד נפק דין ובריא לא
משבח הוה דימלו ע
אמהו ואסתכלו דחונא
חנא פהיכלא והו מרמו
רמו הניח להו וקוי פד
תרש:

*E poi ch'è uscito fuori, non poteva
parlar loro: onde essi s'accorsero ch'egli
hauera veduto nel tempo qualche signo-
ro: e ch'egli lo dimostraua loro per cenni, e
restesimuto.*

23 ופד אתמליו נובמת
דתשמשתה אתה לביתיה:

*Et auuente che come furon compinti
i giorni del suo officio, egli sen' ando a ca-
sa sua.*

24 ויהימו פתר נובמת
הניו בנות אלשבע א
אנתתה ומשכא הניו
נבשה ירחא חמש ו
ואמרה הניו:

*E dopo quei giorni, Elisabet sua mu-
lier concepè, e nascose per cinque mesi,
dicendo.*

25 דהלו צבר לי מדינא
בנובתא דחר בי למסק
חסדי דבית בגרנשא:

*Così m'ha fatto il Signore, me giorni,
nei quali ha riguardato in me per leuar
Sua et mio abbozzo tra gli huomini.*

26 בירחא דין האשתא
אשתלה ובריאיל מלאכא
מו לית אקחא לגליל
למדינתא דשמה נצרת:

*Poi nel sesto mese l'Angelo Gabriel
fu mandato da Dio in vna città de la
Galilea, il cui nome è Nazareth.*

27 לנת בתולתא דמבינא
לגברא דשמה יוסף מן
ביתא דדוד ושמה
לבתולתא מרימ:

*Ad vna Virgine sposata ad vn ho-
mo che haueua nome Ioseph, de la casa di
David: e il nome de la Vergine era Ma-
ria.*

28 ועל לותה מלאכא
ואמר לה שלם לבי מלית
טיבותא מו עמבי ב
ברכת בגשא:

*E come l'Angelo fu entrato à lei, dis-
se Rallegrati, che sei riceuuta in grazia al
Signore e com'eco: tu sei benedicta tra le
donne.*

N

22 ופצחתו לא יכל לדבר
אלהם וידעו כי מראה ראה
בהיכל והוא היה קורץ להם
ויהי אלם לא יפתח פיו:

*Y saliendo, no les podia hablar: y entendi-
eron que auia visto vision en el Templo: y el les
hablaua por fennas: y quedó mudo.*

23 ויהי כאשר מלאו ימי
כהנתו נילך אל ביתו:

*Y fue, que cumplidos los dias de su officio,
vinose à su casa.*

24 ואחר חלמים האלה הדתה
אלישבע אשתו נתתהבא חמשה
הדשים לאמר:

*Y despues de aquellos dias concibió su muger
Elisabeth y encubria se por cinco meses, diciendo.*

25 כי לכהלי עשה יהוה בלמים
אשר הבטי לחסיר את-החרפתי
באנשים:

*Porque el Sennor me hizo esto en los dias en
que miró para quitar mi affrenta entre los hom-
bres.*

26 ובחדש הששי שלח המלאך
גבריאל מאלהים אל-עיר
גלילה ושמה נצרת:

*Y al sexto mes el Angel Gabriel fue embia-
do de Dios à vna ciudad de Galilea que se llama
Nazareth.*

27 אל-העלמה המאורשה
לאיש ושמו יוסף מבית דוד
ושם-העלמה מרים:

*A una Virgen desposada con vn varon que
se llamaua Ioseph, de la Casa de David. y el nom-
bre de la Virgen era Maria.*

28 ויבוא המלאך אליה ויאמר
שלום לך מתנה יהוה עמך
ברכה אתי בגשם:

*Y entrando el Angel à ella dixo, Gozo ayas
amada, el Sennor es contigo, Bendita tu entre
las mugeres.*

α.

22. Ἐξελθὼν δὲ ὁ κύριος ἠδυνάτο λα-
λῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπεὶ γινώσκοντες ὅτι ὁ
ἰησοῦς ἐβλέπων ἐν τῷ ἑνὶ ἑαυ-
τοῦ πνεύματι αὐτῶν, καὶ διήμεισε
καφῆς.

*Et quand il fut sorti, il ne pouuoit
parler à eux: lors ils cogurent qu'il a-
uoit vne quelcque vision au temple: car
il le leur donnoit à entendre par signes:
& demeura muet.*

23. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπληρώθησαν
αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἐ-
πέλθον εἰς τὸ οἶκόν αὐτοῦ.

*Et aduint que quand les iours de son
ministere furent acheués, il retourna en
sa maison.*

24. Μετὰ δὲ πέντε μῆνας ἡμέρας
παύλας, ἐλαλῶν ἡ γυνὴ αὐτοῦ,
καὶ περιέχευεν ἐν σπλάχνου παύ-
λῃ. λέγουσα.

*Et apres ces iours-la, Elizabeth sa
femme conceut, & le cachoit par l'espa-
ce de cinq mois, comme disant.*

25. Ὅτι οὗτος μοι πεποίηκε τὸ αὐ-
τοῦ ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπαύειν ὁ-
φειλὼν τὸ ὄνομα μου ἐν ἀνθρώποις.

*Certes le Seigneur m'a fait ainsi es
iours esquels il m'a regardée, pour oster
mon opprobre d'entre les hommes,*

26. Ἐν δὲ τῷ μὲν τῷ ἕκτῳ μηνὶ
ἀπέ-
στειλεν ὁ ἄγγελος· καὶ ἐλάλησεν
πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος λέγων, ὅτι ὁ
κύριος μετὰ σεαυτὴν.

*Or au sixieme mois l'Ange Gabriel
fut enuoyé de Dieu en vne ville de Ga-
lilee, laquelle auoit nom Nazareth.*

27. Πρὸς περιήχοντα μαρτυροῦ-
μεν αὐτῇ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ
δαυὶδ καὶ τὸ ὄνομα τῆς περιήχου. μα-
ρτίαν.

*Vers vne vierge fiancée à vn hom-
me, qui auoit nom Ioseph, de la maison
de David: & le nom de la vierge estoit
Marie.*

28. Καὶ εἰσέλθων ὁ ἄγγελος
πρὸς αὐτήν, εἶπεν, χαίρει σε κα-
ταμνή· ὁ κύριος μετὰ σε, ὁ
κύριός σου ἐν γυναιξίν.

*Et l'Ange étant entré au lieu où
elle estoit, lui dit, Bien te soit qui es re-
ceue en grace: Le Seigneur est avec toi:
tu es benie entre les femmes.*

CAP. I.

22. Egredius autem non poterat loqui ad illos: & cognoverunt quod visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, & permansit matus.

And when hee came out / hee could not speake unto them: then they perceived that hee had had a vision in the Temple: for he made signes unto them / and remained dumb.

23. Et factum est: ut impleti sunt dies officii eius, abiit in domum suam.

And it came to passe when the dayes of his office were fulfilled, that he departed to his owne house.

24. Post hos autem dies concepit Elisabeth uxor eius: & occultabat se mensibus quinque, dicens:

And after these dayes / his wife Elisabeth conceived: and hid her selfe nine moneths / saying.

25. Quia sic fecit mihi Dominus in diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.

Thus hath the Lorde dealt with me in these dayes wherein he looked on me: to take from me my rebuke among men.

26. In mense autem sexto, misit angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth.

And in the sixth moneth the Angell Gabriel was sent from God unto a citie of Galilee named Nazareth.

27. Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo David: & nomen virginis Maria.

To a virgin affianced to a man whose name was Ioseph of the house of David: and the virgin name was Maria.

28. Et ingressus angelus ad eam, dixit, Ave gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.

And the Angell went in unto her: and saide unto her: Hail thou that art favoured: the Lorde is with thee: blessed art thou among women.

Das I. Capitel.

22. Und da er herauß gieng / sendte er nicht mit ihnen reden. Und sie merckten / daß er ein Gesicht gesehen hatte im Tempel. Und er winket ihnen / und bleib stumb.

De der hand gieff vds künde hand tse tale mer dem, De demercke / at hand haffde seer en Syni Tempelen. De hand nieckede at dem / oc bleff dum.

23. Und es begab sich / da die zeit seines ampts auß war / gieng er heim in sein Haus.

De der begaff sig / der hans Embedis tid vaar vde / da gieff hand him i se huss.

24. Und nach den tagen ward sein Weib die Elisabeth schwanger / und verbarg sich funff Monden / vnd sprach.

De effter de dage bleff hans Hustru Elisabeth frucht / sommelig / oc hun skulte sig sein maaned oc sagde.

25. Also hat mir der HERR gethan in den tagen da er mich angesehen hat / daß er meine schmach vnter den Menschen von mir neme.

Saa haffuer HERREN gioremod mig / i de dage der hand an saa mig / At hand skulde tage min blusel fra mig iblant Mennesken.

26. Und im sechsten Monden ward der Engel Gabriel gesand von Gott / in eine Statt in Galilea / die heisset Nazareth.

De i den siette maaned bleff Gabriel Engel sendt aff Gud / til en Stadi Galilea / som hedder Nazareth.

27. Zu einer Jungfrauen / die vertrauet war einem Manne / mit namen Ioseph / vom Hause David / vnd die Jungfrau hieß Maria.

Til en Jomfru / som vaar troloffuit en Mand / ved navn Ioseph / aff David: Hvi / oc Jomfruen hed Maria.

28. Und der Engel kam zu ir hinein / vnd sprach: Begrüßet seyst du Holdselige / der HERR ist mit dir / du gebenedeyte vnter den Weibern.

De Engelen kom ind til hende / oc sagde / Hil vere du heldsige / HERREN er med dig / du Bessignede iblant Qvindene.

Kapitola I.

22. Wyssed pak nemohl mluvit s nim: V poznali žeby videnij viděl v Chrámě. Ale on návěstij gím dával: a žůstal němý.

Potym gdy wyszedł / nie mógł do nich przemawieć / y poznali że widzenie widział w Kościele / bo im przez znaki wskazywał / y został niemym.

23. Vstalo se když se vyplnilo dnův Vřadu jeho / v odšel do domu svého.

Když se tedy vyplnilo dnův vřadu jeho / v odšel do domu svého.

24. A po těch dnech počala Alžběta Manželka jeho / a tak gila se za pět Měsíců / říkav:

Když se po oných dnech počala Alžběta manželka jeho / y říkala se pět měsíců / mluviv.

25. Zetá mi všiml PÁN ve dnech / v nichžto mýžeti by odjal mē poháněni mýž Lidmi.

Tak si mi Pán všiml v těch dnech / když by ná mne vyzval / aby odjal mne poháněnie miedy lidmi.

26. Měsice pak šestého / poslan gest Angel Gabriel od Boha do Města Galilejského / kterémuž gměno Nazareth.

Potym miesiac szóstego posłan jest Aniol Gabriel od Boga do miasta Galilejskiego / ktore zwano Nazaret.

27. Ku Panne oddané Muži / kterémuž gměno bylo Iosef / z kleti Dawidowj: a gměno Panny Marya.

Do pánienki z kleti Dawidowj / a imie pánienki Marya.

28. Wyssed Angel / řekl k ní: Zdáva milosti plná / Pán Bůh s tabau / požehnaná ty miedy ženami.

Wyssed tedy Aniol do nicy / řekl / A daj pozdrowiená z lásti vnikowána / Pán z tobau / błogosláwiená ty miedy niewiastami.

N

29. וְהָיָה כִּדְבַר הַזֶּה
אֲתֵרָהּ בְּמִלְתָּהּ וּ
יִמְתַּחֲשַׁב מִה וְאֵת תִּבְרָכָהּ
שְׁלֵמָהּ תִּכְבֶּה׃

Et elle s'edantolo, si turbò del suo parlare, e pensava che saluterono fusse questa.

30. וְאָמַר לָהּ מֶלֶאכָה לֹא
תִּהְיֶינָה מִדִּים אֲשֶׁר־חָתִי
צִיר טִיבוֹתָא לָנֶת אֶלֶּהָ׃

Allo' all' Angelo le disse, Maria, non temere: perche tu has trouuato gracia dinanzi a Dio.

31. הֲאֵינִי מִקְבִּלִין בְּשֵׁמָהּ
וְתִלְדוּן בְּרָכָה וְתִקְרֶינָה
שְׁמָהּ יֵשׁוּעַ׃

Ecco, tu concepisti nel tuo ventre, e parirai un figliuolo, e chiamarai il suo nome Iesus.

32. הֲנֵא יִהְיֶה רֵב וּבִרָה
דְּעֵלֵא יִתְקַרָּא וְתִלָּל לָהּ
מִדִּים אֶלֶּהָ בִּרְסִיָּה ד'
דְּדִיד אֲבִיָּה׃

Questo sarà grande, e chiamarassi Figliuolo de l' altissimo. Et el Signore Iddio gli darà il seggio di David suo Padre.

33. וְיִמְלֹךְ עַל בֵּיתָהּ ד'
דִּי־אֶקֶב לְעֵלְמָא וּלְמַלְכוּתָהּ
סִדָּר לֹא יִהְיֶה׃

E regnarà sopra la casa di Iacob in eterno, & el suo regno non harà fine.

34. אָמַר מִדִּים ל'
לְמֶלֶכָה אֵיכָנָא יִהְיֶה
הָאָה דְּבִרָה לֹא תִּבְרָכָה לִי׃

Allo' Maria disse à l' Angelo, Come si farà questo, conciosia ch'io non conosco ni huomo alcuno?

35. אָמַר מֶלֶאכָה וְאָמַר
לָהּ רִיחָא דְּקֹדֶשׁ אֲתֵרָהּ
וְתִלָּהּ דְּעֵלֵא יִגֹּן עֲלֵיכִי
מִטּוֹל הָנָא הֵן דְּמִתְלִיד
מִגִּבֵּי חַדִּישָׁא הֵן וּבִרָה
דְּאֶלֶּהָ יִתְקַבֵּל׃

El' Angelo rispondendo, le disse, Lo Spirito Santo soprauenirà in te, & la Virtù de l' Altissimo ti inuoluerà. E però il Santo che nascerà di te, sarà chiamato Figliuolo di Dio.

36. וְהָאֵלִישֶׁבֶת
אֲחִינֹכִי אֶחָה הִי בְּשֵׁנָה
בְּרָא בְּסִיבֵיתָהּ וְהָנָה
יִרְחָא דְּאֶשְׁתָּהּ לָהּ לָהּ
דְּמִתְקַרְנָא עֲקֵרְתָּהּ׃

Et ecco, Elisabeth tua parente ha concepito ancor ella un figliuolo nel la sua vecchiezza: & questo è el figlio meo a lei che pur era chiamata sterile.

N

29. וּבִרְאִיתָהּ תִּרְדָּה עַל־דְּבָרָהּ
וְתִתְחַשֵּׁב מִה וְאֵת תִּבְרָכָהּ׃

Mas ella, como vido, turbose de su hablar: y pensaua que salutaeion fusse esta.

30. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶאךָ אֵלֶיהָ אֶל־
תִּירָאִי מִדִּים כִּי מִצָּאתָ הֵן
לְפָנַי אֱלֹהִים׃

Entonces el Angel le dice, Maria no temas porque has hallado gracia acerca de Dios.

31. הֲנֵן הִנֵּה וְיִלְדָתָ בֶּן וְתִקְרָאתָ
שְׁמוֹ יֵשׁוּעַ׃

Y heaqui que concibirás en el vientre, y parirás hijo: y llamarás su nombre Iesus.

32. וְהָאֵה יִהְיֶה גָדוֹל וּבֶן־עֲלִיֹן
יִקְרָא וְיִתֵּן לוֹ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת
בְּסֵא דִיד אֲבִיו׃

Este será grande, y Hijo del Altissimo será llamado: y darle ha el Sennor Dios la silla de David su padre.

33. וְיִמְלֹךְ בְּבֵית יַעֲקֹב לְעֹלָם
וְלְמַלְכוּתוֹ אֵין קֵץ׃

Y reynará en la Casa de Iacob eternamente, y de su Reyno no aurá cabo.

34. וַתֹּאמֶר מִדִּים אֶל־הַמֶּלֶאךָ
אֵיךְ תֵּעָשֶׂה זֹאת כִּי אִישׁ לֹא
יָדָעָנִי׃

Entonces Maria dixo al Angel, Como será esto? porque no conozco varon.

35. וַיַּעַן הַמֶּלֶאךָ וַיֹּאמֶר לָהּ
רוּחַ קֹדֶשׁ תָּבוֹא עָלַיָּךְ וְעִבְרָתָהּ
הַעֲלִיֹן יִסֹּךְ לָכִי וְלָכֵן קֹדֶשׁ
תִּהְיֶינָה בֶּן־הַעֲלִיֹן יִקְרָא׃

Y respondiendole el Angel, dixole El Espiritu Sancto vendrá sobre ti, y la virtud del Altissimo te cubrirá: por lo qual tambien lo Sancto que de ti nacerá, será llamado Hijo de Dios.

36. וְהָיָה אֵלִישֶׁבֶת קֹדֶשֶׁת וְהָיָה
הָרָה בֶּן־בִּקְוִנָתָהּ וְהָיָה חֹדֶשׁ
חֲשָׁשִׁי לָהּ אֲשֶׁר גִּקְרָאתָ עֲקֵרָה׃

Y heaqui, Elisabeth tu parienta, tambien ella ha concebido hijo en su vejez: y este es el sexto mes a ella que es llamada la esteril.

d.

29. 'H ἦ ἰδοὺ σε διατράχθητι διὰ τὴν λόγον αὐτῆς, καὶ διὰ λόγον τοῦ ἁγίου. ὅτις ἦν ὁ αἰσῶσμός σου.

Et quand elle feut veu, elle fut fort troublée à cause des paroles d'icellui: & pensoit en elle-mesme quelle estoit cette salutation.

30. Καὶ ὁ πνεῦς ἁγγέλῳ αὐτῇ. μή φοβῆσθαι, διότι εὗρε χάριν ἐμοὶ καὶ σοὶ τῷ βιβλίῳ.

Adonc l'Angel lui dit, Marie, ne crain point: car tu as trouué grace deuant Dieu.

31. Καὶ ἰδοὺ στήλητι ἡ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλεῖσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν.

Et voici, tu conceuras en ton ventre, & enfanteras un fils, & appelleras son nom Iesus.

32. Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς υἱοῦ θεοῦ καλεῖσθαι, καὶ δώσει αὐτῷ κύριον. ὁ θεὸς τὸ θρόνον δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Icelui sera grand, & sera appelé Fils du Souuerain, & le Seigneur Dieu lui donnera le throne de David son peee.

33. Καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τῆς οἰκῆς ἰακώβ ἕως τῶς αἰώνων, καὶ τὸ βασιλείαν αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.

Et il regnera sur la maison de Iacob eternellement, & n'y aura nulle fin à son regne.

34. Εἶπε δὲ μαριάμ πρὸς τὸν ἁγγέλου, πῶς ἔσται ἔμε, ἐπὶ αὐδρῶν γινώσκων.

Lors Marie dit à l'Ange, Comment se fera ceci, veu que ie ne cognoi point d'homme?

35. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἁγγέλῳ εἶπεν αὐτῇ, πνεῦμα ἅγιον ἐπιλεύσει ἐπὶ σοί, καὶ δύναμις ἱψέσου ἐπισκιάσει σοί, διὸ καὶ τὸ γινώσκον ἐκ σοὶ ἄνθρωπος καλεῖσθαι υἱὸς θεοῦ.

Et l'Ange respondit lui dit, Le saint Esprit suruenira en toi, & la vertu du Souuerain t'enoubrera, dont cela aussi qui naitra de toi saint, sera appelé le Fils de Dieu.

36. Καὶ ἰδοὺ ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου, καὶ αὐτὴ σωματικῶς ἔστιν ἐν γαστρὶ αὐτῆς, καὶ ἡ σωματικὴ ἐκ τῆς αὐτῆς, τῇ καλεομένης στεινῆς.

Et voila, Elisabeth ta cousine, elle aussi a conceu un fils en la vieillesse: & ce mois ici est le sixieme à celle qui estoit appelée sterile.

CAP. I.

29. Quæ cùm audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutation.

And when she saw him / she was troubled at his saying / and thought what manner of salutation that should be.

30. Et ait angelus ei, Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.

Then the Angel said unto her / Fear not / Maria: for thou hast found favour with God.

31. Ecce concipies in utero, & paries filium: & vocabis nomen eius Iesum.

For thou shalt conceive in thy womb / and bear a sonne / and shalt call his name Iesus.

32. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius.

He shall be great / and shall be called the Sonne of the most High / and the Lord God shall give unto him the throne of his father David.

33. Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.

And he shall reigne ouer the house of Iacob for euer / and of his kingdom there shall be no end.

34. Dixit autem Maria ad angelum, Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco?

Then said Marie unto the Angel / How shall this be seeing I know not man?

35. Et respondens angelus, dixit ei, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, ideo quæ & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.

And the Angel answered / and said unto her / The holy Ghost shall come vpon thee / and the power of the most High shall ouer shadowe thee: therefore also that holy thing which shall be borne of thee / shall be called the Sonne of God.

36. Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi, quæ vocatur sterilis.

And behold / thy cousin Elisabeth / she hath also conceived a sonne in her old age: and this is her sixth moneth / which was called barren.

Das I. Capitel.

29. Da sie ihn aber sahe/ erschrock sie über seiner rede / vnd gedachte/ welch ein gruß ist das?

De der hui sae hannem / forserdedis hun offuer hans tale / oerrencke / huilcken en hilsen er det?

30. Vnd der Engel sprach zu ihr: Fürchte dich nicht Maria / du hast Gnade bey Gott funden.

De Engelen sagde til hende / Forckte dig icke Maria / Du haaffuer fundet naade hos Gud.

31. Siehe/du wirst schwanger werden im Leibe/ vnd einen Sohn gebären/ des Namen sollt du Jesus heißen.

See / du skal vnd fange et kuff / oc seeden en / hans Naamn skal du kalde Ihesus.

32. Der wirdt groß/ vnd ein Sohn des Höchsten genennet werden. Vnd Gott der HERR wirdt ihm den Stul seines Vaters Davids geben.

Hand skal blifue stor oc kaldis den Høystis Son. De Gud HERR skal giue hannem Dauid sin Faders stol.

33. Vnd er wirdt ein König sein über das Haus Jacob ewiglich / vnd seines Königreichs wirdt kein ende sein.

De hand skal vere en Konge offuer Jacobs Hus / euindlige / oc der skal icke vere ende paa hans Rengerige.

34. Da sprach Maria zu dem Engel: wie soll das zugehen? Sintemal ich von keinem Manne weiß?

Da sagde Maria til Engelen / Huorledes skal det gaa til? efferdit ieg ved aff ingen Mand.

35. Der Engel antwortet vnd sprach zu jr: Der heilige Geist wirdt über dich kommen/ vnd die Krafft des Höchsten wirdt dich überschatten. Darumb auch das Heilige/ das von dir geboren wirdt / wirdt Gottes Sohn genennet werden.

Engelen suarede / oc sagde til hende / Den hellige And skal komme offuer dig / oc den Høystis krafft skal offuer skugge dig. Der saare oc sae der Hellige / som skal sedis aff dig / skal kaldis Guds Son.

36. Vnd siehe Elisabeth / deine Freundin/ ist auch schwanger mit einem Sohn/ inn ihrem alter / vnd gehet jetzt im sechsten Mond / die im geschrey ist / daß sie vnfruchtbar sey.

De see Elisabeth din Fende / er oc fructsommelig mee en Son / i hendes Allerdom / oc hun gaar nu i den sierte maaned / som er i roere. at hun er fructsommelig

Kapitola I.

29. Kterážto když vstoupila / zarmoutila se v řeči jeho / a myslila patřby to bylo pozdravení.

Alc oná vyznamňý go / zářwos / sylá siená slowá tego / myslac tá / řebý to bylo pozdrowienie.

30. V řeči Angel: Nebož se Marya / nebo gŕy naležla mi / losti v Pana.

Čedy řeržet Anol / tie boý řie Marya / gdyžet ist w lafce v Doga.

31. An počneš w životě a porodíš Syna / a nazowješ ňmžno geho Kristus.

De oto počneš w žywote y porodíš syna a nazowieš imie ies go Jezus.

32. Tenť bude weliký / a Syn Nazwysšho slauti bude. A dať genu Pan Bůh Stolicp Dawida Dce geho.

Tenci bedžie wielkí / a bedžie zwan syn Nazwysšego / y da mu Pan Bóg stolic Dawida oycá tego.

33. A králowati bude w Domu Jakobowu na wěky / a králowstwiž geho nebudě konce.

Bedžie tež krolowat nád dos mem Jakobowým ná wěky / a krolowstwu tego nie bedžie konce.

34. V řeči Marya k Angelu: Kterak se stane toto / poně wádžýhMuž nepoznávámě

Žárym Marya řeklá do Anol / Kterak řho má býe gdyž tá mež žá nie mám wědět?

35. A odpowědew Angel / řekl gŕy: Duch Swatýs hůrň oslawij w tebe / a moc Nazwysšho zastijniť tobě. A Protož co se ž tebe Swatého narodij / slauti bude Syn Bůh.

Alc anol odpowědziamŕy / řekl gŕy / Duch Swatý řy řiwđžie w cie / a moc Nazwysšego žacmi cie / a dla te gož řež to co řie ž řebie nřrodžie řwiete / bedžie nřzwano syn Bōžy.

36. A hle Alžbětá přistělně twá / y ona gŕy počala Syna w starosti řwě: a tento gŕy gŕy řřestý Dŕeřře řteráž slowě ne / plodná:

Aoto ř Alžbětá řřewna twa / y řá má počelá syna w řarosti řwě / řinž řen řest mieřřacňosty / oney řřora nřzwano nieplodná.

37. מִטוֹל דָּלָא עֵטֶר
לְאַלְהָא מִדִּים:

Imperche niuna cosa sia impossibile appresso idios.

38. אִמְרָא מִדִּים הֵנָּה
אִנָּא אִמְרָא דְּמִרְיָה
וְהָיָא לִי אִתְּךָ מִלְּתָךְ וְאִנְל
מִלְּאִכָּא מִן לִוְתָּה:

E Maria disse, Ecco qui la serva del Signore, s'iami fatto secondo la tua parola, E così l'Angelo si partì da lei.

39. קִמַּת דְּיו מִדִּים בְּהוֹן
בְּיוֹמָתָא חֲנֹן וְאִנְלֹרִי
בְּטִילָא לְטוֹרָה ל
לְמִדְּיָתָא דִּיהוּדָה:

Hor in quei giorni Maria si levò su, & andò sene, con presenzia a la montagna, in una città de la Giudea.

40. וְעָלָת לְפָנֶיהָ דְּזַכְרְיָא
וְשָׂאלָת שְׁלָמָה דְּאֵלִי שְׂבַע:

Et entrò nella casa di Zacaria, & salutò Elisabeth.

41. וְהָיָא דְּכַח שְׁמַעְרָת
אֵלִי שְׂבַע שְׁלָמָה דְּמִדִּים
דִּי עֵילָא בְּכִרְסָה ו
וְאִתְּמַלִּית וְיִחְיָה ד
דְּקִרְסָא:

Et auvenne che quando Elisabeth oï la salutation di Maria, il fanciullo le saltellò nel ventre, Et Elisabeth fu ripiena di Spirito Santo.

42. יִחְשַׁת בְּהֵלָא רַמְיָא
וְאִמְרָת לְמִדִּים מְבָרְכָתָא
אִנְתִּי בְּנִשְׁאֻמְבָּרְכֶהּ פ
בְּאִמָּא דְּבְּכִרְסָי:

E oïdo ad alta voce, & disse, Tu sei benedicta intra le donne, & benedicto è il frutto del tuo ventre.

43. אֵימָכָא לִי הֵנָּה דְּאִמָּא
דְּמִדִּי תֵּאֱתָא לְנָתִי:

E d'onde vien a me questo, che la madre del mio Signore venga a me?

44. הָא גִיר פִּדְגָבֵל הָלָא
דְּשְׁלָמְכִי בְּאִדְנִי בְּהִדְוִתָּא
רַבְתָּא דִּי עֵילָא בְּכִרְסָי:

Perche ecce, subito che la voce de la tua salutation è venuta a le mie orecchie, il fanciullo ha per allegrezza saltato nel mio ventre.

37. כִּי לֹא יִהְיֶה מִבְּלִלִי יִכְלֹת
לְפָנֵי יְהוָה כָּל־דְּבָר:

Porque ninguna cosa es imposible acerca de Dios.

38. וְהֵאמֶר מִדִּים הֵנָּה שְׂפַחַת
יְהוָה אֲנִי יְהִי לִי כְּדִבְרֶךְ וְאִנְל
חֲמִלָאךְ מִמִּנְהָ:

Entonces Maria dixo, He aqui la criada del Sennor, cumplasse en mi conforme a tu palabra. Y el Angel se partió de ella.

39. וַתֵּקֶם מִדִּים בַּיָּמִים הָהֵמָּה
וַתֵּלֶךְ הָהֵנָּה בְּחַפְזוֹךָ אֶל עִיר
יְהוּדָה:

En aquellos dias levantandose Maria, fue a la montanna con priessa a vna Ciudad de Iuda.

40. וַתָּבוֹא בְּבֵית זַכְרְיָהוּ וַתִּשְׁאַל
לְשָׁלוֹם לְאֵלִי שְׂבַע:

Y entrò en casa de Zacharias, y saludó a Elisabeth.

41. וַיְהִי־כֵן־אֲשֶׁר שָׁמְעָה אֵלִי שְׂבַע
אֶת־בְּרִכַּת מִדִּים וַיִּדְּץ הָעוֹלָם
בְּבִטְנָהּ וַתִּמְלֵא אֵלִי שְׂבַע בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ:

Y acontació, que como oyó Elisabeth la salutación de Maria la criatura saltó en su vientre, y Elisabeth fue llena de Espíritu Santo.

42. וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וַתֵּאמֶר
בְּרוּכָה אַתְּ בְּנָשִׁים וּבְרוּךְ פְּרִי
בִטְנֶךָ:

Y exclamó a gran voz, y dixo, Bendita tu entre las mugeres, y bendiro el fruto de tu vientre.

43. וַיֵּאָדָה לִי זֹאת כִּי — אֵלֵם
אֲדֹנִי בָאָה אֵלָי:

Y dedonde esto a mi, que venga la madre de mi Sennor a mi?

44. כִּי־הִנֵּה בְּהִוִּיתָ קוֹל בְּרִכְתֶּךָ
בְּאִדְנִי וַיִּדְּץ הָעוֹלָם בְּגִילָה
בְּבִטְנִי:

Porque he aqui, que como llegó la voz de tu salutación a mis oydos, la criatura saltó con alegría en mi vientre.

37. Ὅτι οὐκ ἂν ἴσθαι ὅτι
τὸ πᾶν ῥῆμα.

Car chose quelconque n'est impossible à Dieu.

38. Εἶπε ἡ μαρταμα, ἰδοὺ ἡ δούλη
κυρίου ὑπονομοῦ κατὰ τὸ ῥῆμα. ὃ
ἔπαγγελετο αὐτῇ ὁ ἀγγέλως.

Et Marie dit, Voici la servante du Seigneur: qu'il me soit fait selon ta parole. Ainsi l'Angel se partit d'auec elle.

39. Ἀναστὰς ἡ μαρταμα ἐν ταῖς
ἡμέραις ταύταις ἐπερὶ τῆς εἰς τὴν
ἐκκλησίαν αὐτῆς ἐν πόλει ἰουδα.

Or en ces iours la Marie se leua, & s'en alla hastiuelement au pais des montagnes, en vne ville de Iuda.

40. Καὶ ἐσθλῆν εἰς τὴν οἶκον
ζαχαρίου, καὶ ἠαυτῶν τῶν ἐλισβε-
τες.

Et entra en la maison de Zacharie, & salua Elizabeth.

41. Καὶ ἐγένετο αὐτῇ ἡκυουσιν ἡ ἐλισ-
βετὶς τὸ ἀσπασμὸν τὸ μαρταμα. ἡ
σχιρτησεν τὸ βραχίονα ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς καὶ ἐπληρώθη πνεύματος
ἁγίου ἡ ἐλισβετ.

Et aduint que si tost qu'Elizabeth eut ouï la salutation de Marie, le petit enfant tressaillit en son ventre, & fut Elizabeth remplie du S. Esprit.

42. Καὶ αὐτοφώνησεν Φωνῇ με-
γάλῃ, καὶ εἶπεν, ὀλιγήμεν σὺ ἐν
γυναιξί, καὶ ὀλιγογημεν τὸ καρ-
πος τῆς κοιλίας σου.

Et s'efcria à haute voix, & dit, Tu es benite entre les femmes, & benit est le fruit de ton ventre.

43. Καὶ πῶς μοι τῶν, ἡ ἐλ-
βετὶς ἡ μήτηρ ἡ κυρία μου πῶς με.

Et d'où me vient ceci, que la mere de mon Seigneur viene vers moi?

44. Ἰδοὺ γὰρ αὐτῇ ἐγένετο ἡ φωνὴ
τοῦ ἀσπασμῆ σου ἐν τοῖς ὠτί μου,
ἡσχιρτησεν ἐν ἀρχαίᾳ στήν βραχίονα
ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.

Car voici, incontinent que la voix de ta salutation est paruenue à mes oreilles, le petit enfant a tressailli de ioyeen mon ventre.

CAP. I.

37. Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.

For with God shall nothing be impossible.

38. Dixit autem Maria, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Then Marie saide: Behold the servant of the Lord: be it unto me according to thy word. So the Angel departed from her.

39. Exurgens autem Maria in diebus illis, abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda.

And Marie arose in those dayes/ and went into the hill countrey with haste to a citie of Iuda.

40. Et intravit in domum Zachariae, & salutavit Elisabeth.

And entered into the house of Zacharias: and saluted Elisabeth.

41. Et factum est: ut audivit salutationem Mariae Elisabeth, exultavit infans in utero eius: & repleta est Spiritu sancto Elisabeth.

And it came to passe: as Elisabeth heard the salutation of Marie: the babe sprang in her bellie: and Elisabeth was filled with the holy Ghost.

42. Et exclamavit voce magna, & dixit, Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.

And she cried with a loud voice: & saide: Blessed art thou among women: because the fruit of thy wombe is blessed.

43. Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?

And whence cometh this to mee: that the mother of my Lord should come to me?

44. Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo.

For so: as soon as the voice of thy salutation sounded in mine eares: the babe sprang in my bellie for ioy.

Das I. Capitel.

37. Denn bey Gott ist kein ding unmöglich.

Thi hoff Gud er ingen ring omuelig.

38. Maria aber sprach: Sihe/ ich bin des HERREN Magd/ mir geschehe/ wie du gesaget hast. Vnd der Engel schied von ihr.

De Maria sagde/ Gee/ Jeg er HERRENS Tjenerinde/ mig ske lige som du haaffuer sagt. De Engelen skildis fra hende.

39. Maria aber stund auff inn den tagen/ vnd gieng auff das gebirge endelich/ zu der Stad Jude.

De Maria stod op i de dage/ oc giel hastelige paa Biergene/ til Jude Stad.

40. Vnd kam inn das hauss Zacharias/ vnd grüßet Elisabeth.

De kom Zacharias Huse/ oc hilset Elisabeth.

41. Vnd es begab sich/ als Elisabeth den gruß Maria höret hupffet das Kind inn ihrem leibe. Vnd Elisabeth ward des heiligen Geists voll.

De der begaff sig/ der Elisabeth hørde Marie hilfen/ da rørdte Varnet sig i hendis liff. De Elisabeth blev opfyldt med den hellige And.

42. Vnd rieß laut/ vnd sprach: Gebenedeyet bist du vnter den Weibern/ vnd Gebenedeyet ist die Frucht deines Leibes.

De røbte hønt/ oc sagde/ Belsigner est du iblant Quindern/ oc velsigner er din Liffis Fruct.

43. Vnd woher kompt mir das/ daß die Mutter meines HERREN zu mir kompt?

De hueden kommer mig der/ at min HERRENS Moder kommer til mig?

44. Sihe/ da ich die Stimme deines Grusses hörte/ hupffet mit freuden das Kind in meinem Leibe.

Gee/ der ieg hørde din restis hilfen/ da rørdte Varnet sig i mit Liff med glæde.

Kapitola I.

37. Nebo nebude nemojné v Bohavšsilité slovo.

Bov Bogá nte bedžie jadne slovo nepodobne.

38. V řešla Marya: An děvka PÁNĚ/ staniz mi se podle slova tvého. V odšel od mij Angel?

A řekla řešla Marya/ Otož služebnica Pánka/ Uteč si se mna dlece podle slova tvého/ y odšel od mij Anel.

39. Tedy povstávši Marya w těch dnech/ šla na horn s chvátaním do Města Judova:

Tým vstavši Marya w onyech dnech/ posla w gorná Fránc: s tva přiem do města Judejského.

40. V šla do domu Zacharyasova/ a pozdravila Alžbětu.

A šel do domu Zacharyas šov přivítala Alžbětu.

41. V šlo se/ když v šlyšela pozdravení Marye Alžběta/ radovalo se nemluvit w životě jejím: V naplněna gest Duchem Svatým Alžběta.

Tám kdy v šlyšela Alžběta vítání Maryy/ šlo se do radosti w životě jejím: y naplněna gest Duchem Svatého Alžběta.

42. A zvolala hlasem velkým/ a řešla: Požehnáná ty mezi ženami/ y požehnáný plod břicha tvého.

A zvolala hlasem velkým/ y řešla: Błogosławioná ty mezi dytiewištami/ y błogosławiony owoc żywota twego.

43. A oblaď mi to/ aby přišla Matka Pána mého ke mně?

Ale šla jsem mně to/ iž přišla matka Pána mého do mně?

44. Neb an valže šal hlas pozdravení tvého w v šlyš mých/ žlěšalo gest nemluvit šátto radostí w životě mém:

Až ovšem orho takto došel hlas vítání tvého do v šlyš mých/ šlo se weselem nemluvit atko/ w životě moim.

א

45 וְטוֹבוֹתָ לְאֵיֶדְנָה ד
דְּהוֹמִינַת דְּהֵנָּה שְׁלֵמָה
לְאֵלֵינוּ דְּאַתְמַלְלָא עִמָּה מִן
לֵית מִרְיָה:

*È beata colei che ha creduto: perche
le cose che le sono state dette dal Signore
hanne avuto effetto.*

46 וְאַמֵּינָה מְרִים מְרִיבָה
נִפְשִׁי לְמִרְיָה:

*Alto Maria disse, L'anima mia ma-
gnifica il Signore.*

47 וְחַדְוַת רִחִי בְּאַלְהָה
מִחֵינִי:

*Il mio spirito s'è rallegrato in Dio
Salvatore mio.*

48 דְּחֵר בְּמוֹכְכֵנָה ד
דְּאַמְתָּה הָא גֵּיר מִן הָשָׂא
טוֹבָא וְתָלוּ לִי שְׂרָבְתָּה
בְּקֶרְחִי:

*Per ciò l'egli ha riguardato a la baf-
fetta de la sua serva: & ecco che de ho-
ra innanzi a tutte le generazioni mi di-
ranno beata.*

49 דְּעֵבֶד לֵיתִי בְּרִירָתָה
הַדְּבָחִילָתָא וְקָדִישׁ שְׁמֵהּ:

*Imperchè gran cose mi ha fatte colui
che è potente: & il cui Nome è santo.*

50 וְחֵנָּה לְדָרָא וְשְׂרָבְתָה
עַל אֵלֵינוּ דְּהֵנָּה לֵיתֵהּ:

*E la misericordia sua è di generatione
in generatione a quella che il temeno.*

51 עֵבֶד וְכֹוֹתָא פְּדִיעָה
וְפִדְרִיתִּי בְּתִרְיָתָהּ
הַלְבָּחִי:

*Ègli ha operato potentemente col
braccio suo: ha disperso i superbi nel pen-
siero del lor cuore.*

52 סִחָה תְּקִיפָה מִן
בְּיָרִסְתָּא וְאַרִים מִכִּיבָה:

*Ha lenati di sedia i potenti: & ha
inadati gli abbietti.*

53 פִּפְנָא סָבַע טְבַתָּה
וְאַתִּירָא שְׂנָא סְפִיקָאִית:

*Ha riempiti di beni i famelici: & i
ricchi ha lassati voti.*

54 עֵדֶר לִסְרִיל עֲבָדָה
דְּאַתְדְּבַר חֵנָּה:

*Ha ricevuto Israel servo suo, ricor-
dandosi de la sua misericordia.*

נ

45 וְאַשְׁרֵיךְ אֲשֶׁר חָמַמְתָּ בִּי—
יִכְלֹוּ כָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֵלֶיךָ:

Y bienaventurada la que creyó, porque se
cumpliran las cosas que le fueron dichas de par-
te del Sennor.

46 וְהָאֵמֶר מְרִים מִגְדִּילָה נִפְשִׁי
אֶת־יְהוָה:

Entonces Maria dixo, Engrandece mi alma
al Sennor.

47 וְתָגֵל רוּחִי בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל:
Y mi espíritu se alegró en Dios mi Salud.

48 כִּי הָבִיט אֶל־עֵנִי אִמְתִּי
וְהִנֵּה מַעֲמָה יִאֲשֶׁרוּנִי כָל־
הַדּוֹרוֹת:

Porque miró a la baxeza de su criada: Por-
que he aquí desde aora mi diran bienaventurada
todas las edades.

49 כִּי־עָשָׂה עִמָּדִי גְדוּלוֹת
הַגְּבוּר וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ:

Porque me ha hecho grandes cosas el Podo-
roso, y su sancto Nombre.

50 וְחִסְדּוֹ לְדוֹר וְדוֹר לִירְאָיו:

Y su misericordia de generacion a generaci-
on a los que lo temen.

51 עָשָׂה גְבוּרָה בְּרִוְעֵי הַפִּיץ
אֶת־תְּהִימֹתֵם בְּמַחְשַׁבְתֵּי לְבָבְכֶם:

Hizo valentia con su brazo: esparció los so-
berbios del pensamiento de su corazón.

52 תִּזְרִיד גְבוּרִים מִבְּסִאוֹת
וְחִרִים אֶת־הַשְּׁפִלִים:

Quito los poderosos de los thronos, y leuan-
tó a los humildes.

53 רַעֲבִים מִלֵּא טוֹבוֹת
וְעֹשִׁירִים שִׁלַּח רִיקָם:

A los hambrientos hinchió de bienes, y a
los ricos embió vazios.

54 לָקַח אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבָדּוֹ
לְזִכֵּר חֲסִדּוֹ:

Recibió a Israel su criado acordandose de la
misericordia.

α.

45. Καὶ μακαρία ἡ πεποιθε-
νη ὅτι ἐστὶν πληρωθεὶς τῆς λαλο-
ρημῶν αὐτῆς κυρίου.

Or bien heureuse est celle qui a creu:
car les choses qui lui ont esté dites par le
Seigneur, auront accomplissement.

46. Καὶ εἶπε μακάριον, μακαλί-
ον ἡ ψυχή μου τῷ κύριον.

Adonc Marie dit, Mon ame magni-
fie le Seigneur:

47. Καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά
μου ἐπὶ τῷ ᾧ ἡγοῦμαι σωτὴρ μου.
Et mon esprit s'est elgayé en Dieu
qui est mon Sauveur.

48. Ὅτι ἐπεὶ ἐβλεψεν ἐπὶ τὴν ἑ-
μὴν ταπεινότητα αὐτῆς ἰδοὺ γὰρ ἐ-
ποίησεν ἐμὴν μεγαλειότητα καὶ
ἐξ ὧν ἔμελλεν.

Car il a regardé la petitesse de sa ser-
vante: voici, certes dorénavant tous
ages me diront bien-heureuse.

49. Ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ
δυνατὴς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Car le puissant m'a fait choses gran-
des, & saint est son Nom.

50. Καὶ ἐλεῖ αὐτὰς εἰς γενεάς
γενεῶν τοῖς φοβούμενοις αὐτήν.

Et sa misericorde est de generation
en generation, à ceux qui se craignent.

51. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίον-
ι αὐτοῦ διενεουρήσας. Ἐσπάρησεν
αὐτοῖς τὴν οὐρανὸν αὐτῶν.

Il a bousonné puissamment par son
bras, il a dissipé les orgueilleux en la
pensée de leur cœur.

52. Καθίλει δυναστείας τοῖς θρο-
νοῖς, καὶ ὑψώσας ταπεινοὺς.

Il a mis bas de leurs thronos les puis-
sants. & a élevé les petis.

53. Πληθεύει ἐν ἀγαθῶν αἰσχρο-
θῶν, καὶ πλεονεξοῦντες ἐξ ἀπείρου λαοί.
Il a rempli de biens ceux qui auoyent
faim: il a renuoyé les riches vuides.

54. Ἀνέλαβεν ἰσραὴλ παῖδάς
αὐτοῦ, μνησθεὶς ἐλεηθείας.

Il a receu en protection Israel son
serviteur, a fin d' avoir jouissance de
sa misericorde.

N

55. אִיךְ דַּמְלִיל עִם אֲבִיהֶו
עִם אֲבִיהֶו וְעִם וְרֵעָה
לְעֵלָם:

Si come egli ha parlato ai nostri padri, cioè ad Abraham, & al seme suo in eterno.

56. קָוִית דִּיו מִדִּים לֵית
אֲלִישָׁבֶע אִיךְ וְרֵעָה
תִּלְתָּא וְהִסְבִּית לְבֵיתָהּ:

E restò Maria con essa come tres meses: & poi sene ritornò a casa sua.

57. אֲלִישָׁבֶע דִּיו הוּא הוּא
לָהּ וּבָנָה דִּתְאֲלָרִי וְגִלְדָּת
בְּרָתָהּ:

Hor ad Elisabet si compie il tempo di partorire: & parturit un figliuolo.

58. וְשָׁמְעוּ שְׂבָבִיהּ וּבְנֵי
טוּרְמָה דְּאֶסְגִּי אֲלֵהֶּנָּה
תִּנְנָה לָתֵתָּ וְחִדּוּ הֵנוּ
עִמָּה:

Et i vicini, & parenti suoi & diranno che il Signore ha avuto compassione sopra la sua misericordia verso di lei, & allegrezza sopra lei.

59. וְהוּא לְיוֹמָא דִּתְמִנָּה
וְאִתּוּ לְמַגִּנָּה לְטַלְגָּה
וְקִרְוּ הֵנוּ לָהּ בְּשֵׁמָהּ
דְּאֲבוּהִי וּבְרִיתָהּ:

Poi nel l'ottavo giorno, vennero a circumcidere il piccolo fanciullo, & chiamandolo Zacharia, col nome di suo padre.

60. וַעֲנֵת אִמָּהּ וְאָמְרָה
לְהוּי לָהּ הִבְנָה אֲלֵהָ
יִתְקַרָּא יוֹחָנָן:

E sua madre rispondendo disse, Non gli si chiamerà Giovanni.

61. וְאָמְרוּ לָהּ דְּלִירָה
אֲנִי דִּמְתַּקְרָא בְּשֵׁרְתִּיכִי
בְּשֵׁמָהּ הַזֶּה:

E essi dissero a lei, Ei non è alcuno nel tuo parentado che si chiamasse con questo nome.

62. וְרָמּוּ לְאֲבוּהִי
דְּאִיכְנָה אֲבָהּ דִּישְׁמִיּוּהִי:

E facevan cenno a suo padre come egli habebat voluto che si chiamasse.

63. וְשָׁאֵל בְּנִקִּיתָא וּבְתָבָה
וְאָמְרָה יוֹחָנָנָהּ שְׁמָהּ
וְאִתְדַמַּר בְּלִגְשָׁה:

Il qual domandava una tavoletta, scrisse, dicendo, Giovanni è il suo nome: & tutti si maravigliarono.

N

55. בְּאִשְׁר דִּבֵּר אֲלֵי אֲבוּהִי
לְאֲבִרָהּ וּלְוִרְעֻ לְעֵלָם:

Como habló a nuestros Padres, a Abraham y a su simiente, para siempre.

56. וְתָשָׁב מִדִּים עִמָּה בְּשִׁלְשָׁה
חֳדָשִׁים וְתָשָׁב אֲלֵי בֵיתָהּ:

Y quedóse Maria con ella como tres meses: y bolvióse a su casa.

57. וַיִּמְלֵא יָמֵי אֲלִישָׁבֶע
לְלִדְתָּהּ וְהִלְדָּ בֵּן:

Y a Elisabeth, cumpliósele el tiempo de parir y parió vn hijo:

58. וַיִּשְׁמְעוּ שְׂבָבִיהּ דְּוִדְיָהּ כִּי
תִּלְדִּיל יְהוֹנָתָן אֶת-חֲסִדּוֹ אִתָּהּ
וַיִּשְׁמָחָה עִמָּה:

Y oyeron los vezinos y los parientes que auia Dios hecho grande misericordia con ella y alegraronse con ella.

59. וַיְהִי-בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וַיָּבֹאוּ
לְמוֹל אֶת-הַיֶּלֶד וַיִּקְרָאוּ אֹתוֹ
בְּשֵׁם אֲבִיו וּבְרִיתוֹ:

Y acontedió, que al octauo dia vinieron para circuncidar el nino, y llamauarlo del nombre de su padre, Zacharias.

60. וַתַּעַן אִמּוֹ לֵאמֹר לֹא יֵן
בְּיָהִם יִקְרָא יוֹחָנָן:

Y respondiendole su madre, dixo, No, sino Ioan será llamado.

61. וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ כִּי אֵינְנוּ אִישׁ
בְּמִשְׁפַּחְתָּךְ אֲשֶׁר יִקְרָא בְּעֵם
חַוָּה:

Y dixerone, Porque no hay en tu parentela que se llame de este nombre.

62. וַיִּקְרָעוּ לְאֲבִיו וּמָה-יִרְצָה
לְהִקְרָא אֹתוֹ:

Y hablaron por señas a su padre, como le queria llamar.

63. וַיִּשְׁאֵל לוֹת וַיִּכְתֹּב לֵאמֹר
יוֹחָנָן יִשְׁמֵנוּ וַיִּתְּמָהּ כָּלָם:

Y demandando la tablilla, escribió, diciendo, Ioan es su nombre. Y todos se maravillaron.

α.

55. Καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τὸν ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἀεὶ εἰς τὸν αἰῶνα.

(Selon qu'il en a parlé à nos peres, à l'aïeul à Abraham & à sa postérité) à iamais.

56. Ἐμεινεν ἡ μαρμαρὶ μετ' αὐτῇ ὡσεὶ μηνῶς τρεῖς καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ οἶκον αὐτῆς.

Et Maria demeura avec elle, environ trois mois, puis s'en retourna en sa maison.

57. Τῇ δὲ ἐλπίσθη ἐκ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκείνης αὐτῇ, καὶ ἔγεννησεν υἱόν.

Or le terme d'Elizabeth fut accompli pour enfanter: & enfanta vn fils.

58. Καὶ ἡ κοινὴ αἰσείκοι καὶ οἱ συγγενεὶς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὴν εὐεχὴν αὐτῆς, καὶ συνεχαίρον αὐτῇ.

Et les circonuoisins, & les parents ayans entendu que le Seigneur auoit amplement déclaré sa misericorde envers elle, s'en reioissoient avec elle.

59. Καὶ ἐγένετο, ὅτι τῇ ὀκτῇ ἡμέρᾳ ἔλθοντες οἱ περιτομῆς, καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν ὅτι τὸ ὄνομα τὸ ἐκ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίας.

Et aduint qu'au huitieme iour ils vindrent pour circoncire le petit enfant, & l'appelloient Zacharie du nom de son pere.

60. Καὶ ἀποκριθεὶς ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν, οὐχ, ἀλλὰ καλεῖται ἰωάννης.

Mais la mere print la parole, & dit, Non: mais il sera nommé Iehan.

61. Καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς καλεῖται τὸ ὄνομα τὸ τοῦτο.

Et ils lui dirent, Il n'y a aucun en ta parenté qui soit appelé de ce nom.

62. Ἐνείκῃ δὲ τῇ πατρὶ αὐτοῦ, τί αὐτὸν θέλοι καλεῖσθαι αὐτοῦ.

Lors ils firent signe au pere d'icelui qu'il declarast comment il vouloit qu'il fust nommé.

63. Καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ταβλίαν ἔγραψε, λέγων, ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἔτι προσέειπεν πάντες, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ ταυτα.

Lequel ayant demandé vnes tablettes, écrivit, disant, Iehan est son nom. Dont tous firent esmerueillés.

CAP. I.

55. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham & semini eius in secula.

(As he hath spoken to our fathers / to wit to Abraham / & his seede) for ever.

56. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reversa est in domum suam.

And Marie abode with her about three moneths: after / she returned to her owne house.

57. Elisabeth autem impletum est tempus pariendi: & peperit filium.

Nowe Elisabeths time was fullis: shee / haue he deliuered: & she brought forth a sonne.

58. Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, & congratulabantur ei.

And her neighbours / and consins heard tell howe the Lorde had shewed his great mercie vpon her / & they reioysed with her.

59. Et factum est: in die octavo venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris sui, Zachariam.

And it was so: that on the eght day then came to circuncise the babe: & called him Zacharias / after the name of his father.

60. Et respondens mater eius, dixit, Nequaquam, sed vocabitur Iohannes.

But his mother answered / and said: Not so: but he / shall be called John.

61. Et dixerunt ad illam, Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine.

And they saide vnto her / There is none of thy kindred / that is named with this name.

62. Innuebant autem patri eius, quem vellet vocari eum.

Then they made signes to his father / how he would haue him called.

63. Et postulans pugillarem, scripsit, dicens, Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi.

So he asked for writing tables / & wrote: Iohn / his name is John / and they marvelled all.

Das I. Capitel.

55. Wie er geredt hat vnsern Vatern Abraham vnd seinem samen ewiglich.

Som hand sagde til vore Fedre / Abraham oc hans Sed ewindelige.

56. Vnd Maria bleib bey ihr bey drehen Monden / Darnach kehret sie widerumb heim.

De Maria bleiff hoff hende ved tre maaned / der effter soer hun heim til bage igen.

57. Vnd Elisabeth kam ihre zeit / das sie geberen solt / vnd sie gebor einen Sohn.

De Elisabeths tid kom / at hun skulde fødte / oc hun fødte en Søn.

58. Vnd ihre Nachbarn vnd Gefreundten höreten / das der HERGROSSE Barmhertigkeit an ihr gethan hatte / vnd freueten sich mit ihr.

De hendis Nabo oc Elect herde / at HERGEN hadde giort stor Barmhertighed med hendes oc de glædde sig med hende.

59. Vnd es begab sich am achten tage / kamen sie zu beschneiden das Kindlein / vnd hießen ihn nach seinem Vater / Zacharias.

De der hende sig paa den ottende dag / da kommede at omskære Barnet / oc de kaldede hannem effter hans Fader Zacharias.

60. Aber seine Mutter antwortet / vnd sprach: Mit nichten / sonderu er soll Iohannes heißen.

Men hans Moder suarede / oc sagde / Ingen lunde / men hand skal hede Johannes.

61. Vnd sie sprachen zu ihr: Ist doch niemand um deiner freundschaft / der also heiße.

De de sagde til hende / Der er dog ingen i din Elect / som saa kaldes.

62. Vnd sie winketen seinem Vater / wie er ihn wolt heißen lassen.

De de nickede at hans Fader / huorledis hand vilde lade kalde hannem.

63. Vnd er foderte ein Tafel / schreib vnd sprach: Er heißt Johannes. Vnd sie verwunderten sich alle.

De hand begæred en Taffel / scriff oc sagde / Hand heder Johannes. De de forundrede sig alle.

Kapitola I.

55. Vako gest mluvil? Detam nashim / & Abrahameni at Semini geho na wesh.

Tako mowil do oycow nashy / to test do Abrahamu y tego potom Kom na wiesi.

56. W ostala Marya e niy wafosto za eki Messee / a pottem nawrasila se / do Domu swego.

A tak z mta mieszkała Marya / skoby przez trzy miesiace / a potthym sie wrocila do domu swego.

57. Alzbiec pał napisał se / as / aby porodila / W porodila gest Syna.

Elzbiecie tej wypelnil sie czas / porodzenia / y porodila syna.

58. W oslyfeli Gaused / a prateł geg / Je gest welike wli / niy W Wylafedenswij swi / s niy / w spolu radowali se s niy.

Co wlyfawij slysedzi y tres wntew / i3 jacie Pan wylafedenswij swi / s niy / w spolu radowali se s niy.

59. Stalo se pał w den / smy pifili obczowati di / e / a nazwali geg gmenem Dica / geho Zacharyasem.

A gdy bylo dnkošnego / seple sic aby obczowati dyeciaro / y nazowali go imieniem oych 16 / Das dhyasem.

60. Etdy odpowēdewij / Matka geho / keta: Nikoli / ale slauit bude Jan.

Ale odpowiedziawij matka tego / keta / matka: Alec bōdzie węgwan Janem.

61. W keli l niy: Wafat ni / jādneho nenij w rodu twēm / kiczyby slau gmenem tijn.

Etdy do niey rzekli / Sadnego ntemasi w narodzie twym coby go nazywano tym imieniem.

62. W dāwali nāwēšij / Dc / e / g / ho / k / m / by / ho / ch / e / l / n / a / y / w / a / l / i.

A wazowali przez mātę oych tego / kaby go chiał przerwac.

63. A on požadaw desic / nap / sal / k / a: Jan gest gmeno / geho. W diwili se wšlycni.

A on požadaw sobie podkētas blice / napisal mowiac / Jan test imie tego / y dziwowali sie wšlyscy.

64 וּמִתְחַלֵּט אֶת־פִּתְחוֹ בִּי
בַּיּוֹמָה וּלְשׁוֹנָהּ וּמִלֵּל וּבִכְרָה
לֹא־לָהּ:

E subbito la sua bocca s'aperse, e la sua lingua si sciolse: e così parlaua, laudando Iddio.

65 נִחַת דְּחִלְתָּהּ עַל־
כִּלְהוֹן שִׁבְכֵיהֶן וּבְכִלְהָ
טוֹרָה דִּיהוּדָה הַלְלוּ מִי
מִתְמַלְלוֹתָיו:

Onde marqua timore in tutti i lor vicini: e tutte queste parole si diuulgorno per tutta la montagna de la Giudea.

66 וּכְלָהוֹן דְּשִׁבְעָה מִי
מִתְחַשְׁבֵּין הָיוּ בְּלִבְהֶן
נִאמְרוּ מִנְּאֻלֵּי נִחַת
טוֹרָה הַנִּאמְרָה דְּמִתְחַלֵּט
אֶת־נִחַת עֲמָה:

E tutti quei che l'udirano, se le mesero nel cuore, dicendo, Chi farà mai questo fantuillo? E le manie del Signore era con lui.

67 נִאמְרוּ לֵי זַכְרְיָה
אֲבוּהֵי דִּיהוּדָה דְּהוֹדֵשׁ
נִאמְרוּ לֵי זַכְרְיָה:

E Zacharias suo padre fu repleto di Spirito Santo, e profeta, dicendo.

68 מִבְּרַךְ הוּא מְדִינָה
אֱלֹהֵי דִּי־סִדְרָל דְּסִדְרָל
עֲמָה יַעֲבֹד לֵה בִּיתָהּ:

Laudate sua il Signore Iddio d'Israel: perche egli ha visitato e fatta la redenzione al suo popolo.

69 נִאמְרוּ לֵי מִדְּבַר
דְּפִתְחָהּ בְּבִיתָהּ דְּדָוִד
עֲבָדָהּ:

E haec dixit ante il corno di salate, ne la casa de David seruo sua.

70 אֵין דְּמִלֵּל בְּפִימָה
דְּבִיבְהֵי דְּדִישׁוֹנָה דְּמִו
עֲלֵם:

Si come ha parlato per la bocca de suos sancti Profeti, che guta un tempo furano, dicendo.

71 דְּנִסְכְּרָהּ מִן בְּעֵלֵי
דְּבָבֵי וּמִן אֲדִינָה דְּכִלְהוֹן
סִנְאִיו:

Che nos faremmo saluati da i nostri nimici, e da la mano de tetti quelli che ci hanno in odio.

64 וּמִתְחַלֵּט אֶת־פִּתְחוֹ בִּי
בַּיּוֹמָה וּלְשׁוֹנָהּ וּמִלֵּל וּבִכְרָה
לֹא־לָהּ:

Y luego fue abierta su boca, y su lengua: y habló bendiziendo a Dios.

65 וְחִדְיָ יִדְעָה עַל־כִּלְהוֹן
סְבִיב סְבִיב וַיִּשְׁמְעוּ כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה בְּכָל חֲדָרֵי יְהוּדָה:

Y fue en temor sobre todos los vezinos de ellos: y en todas las montañas de Iudea fueron diuulgadas todas estas cosas.

66 וְכָל־אִשָּׁה שִׁמְעוּ שְׁמוֹ
עַל־לִבָּהֶם לֵאמֹר וּמִי יִהְיֶה
חֵילֵהּ הִיא וְיִהְיֶה הַיֵּלֶךְ עִמָּה:

Y todos los que lo oyan, se maravillauan, diciendo, Quien será este ninno? Y la mano del Sennor era con el.

67 וּזְכָרִיָּה אָבִיו גְּמִלָה בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ וַיִּנָּבֵא לֵאמֹר:

Y Zacharias su padre fue lleno de Espiritu Sancto, y prophetizó, diziendo.

68 בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי־בָקָר וַיַּעַשׂ פְּדוּתָהּ לְעַמּוֹ:

Bendito el Sennor Dios de Israel, que visitó y hizo redemcion a su Pueblo.

69 וַיִּקֶּם לָנוּ קֶרֶן יִשְׁעָה בְּבֵית
דָּוִד עֲבָדוֹ:

Y nos enhestó el cuerno de salud en la Casa de Dauid su seruior.

70 בְּאִשָּׁר דִּבֵּר בְּפִי־נְבִיאִים
הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם הָיָה:

Como habló por boca de los sanctos que fueron desde el principio, sus Prophetas.

71 אֶת־יִשְׁעָה מֵאֲוִיבֵינוּ
וּמִכָּל־שׁוֹנְאֵינוּ:

Salud de nuestros enemigos, y de mano de todos los que nos aborrecieron.

64. Ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὁ κύριος
ἄνοιξε τὴν ῥηματιαν τὴν ἐν τῇ
στόματι, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ
ἔρχετο ἐκ τῆς ὀφείας τοῦ κυρίου.

Et à l'instant la bouche fut ouverte, & la langue delicee, tellement qu'il parloit en louant Dieu.

65. Καὶ ἡγοῦντο πάντες οἱ παῖδες
Ἰσραὴλ περὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, λέ-
γοντες, τί ἔσται τὸ ποιεῖν ὁ κύριος
ἐν ὁλῇ τῇ ἐσθίᾳ τῆς ἰουδαίας δια-
λαλῶν πάντας τοὺς ῥηματιαν τοῦ κυρίου.

*Dont crainte suruint à tous leurs cir-
conuissins, & toutes ces paroles furent
diuulgées par tout le pais des montag-
nes de Iudee.*

66. Καὶ ἡγοῦντο πάντες οἱ ἀκού-
οντες, ὡς τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ, λέ-
γοντες, τί ἔσται τὸ ποιεῖν ὁ κύριος
ἐν ὁλῇ τῇ ἐσθίᾳ τῆς ἰουδαίας δια-
λαλῶν πάντας τοὺς ῥηματιαν τοῦ κυρίου.

*Et tous ceux qui les entendirent les
mirent en leur cœur disant, Que fara
ce de ce petit enfant? Et la main du Sei-
gneur estoit avec lui.*

67. Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατήρ αὐ-
τοῦ ἐπληρώθη πνεύματι ἁγίῳ, καὶ
προφητεύσας, εἶπεν.

*Lors Zacharie son pere fut rempli
du S. Esprit, & prophetiza, disant.*

68. Ἐυλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ
Ἰσραὴλ, ὅτι ἐποίησεν ἡμεῖς
ἐκ τῆς ἐσθίης τοῦ κυρίου.

*Beniz soit le Seigneur, le Dieu d'Is-
rael, de ce qu'il a visité & fait deliuran-
ce de son peuple:*

69. Καὶ ἔστη ἐν ἡμῶν σῶτηρ ἐν
τῇ οἰκῇ δαυὶδ τοῦ δούλου
αὐτοῦ.

*Et nous a esté la corne de salut en
la maison de Dauid son seruiteur.*

70. Καθὼς ἐλάλησε διὰ στόμα-
τος ἁγίων ἁγίων ἀπὸ ἀρχαίων
προφητῶν αὐτοῦ.

*Ainsi qu'il en a parlé par la bouche de
ses saints Prophetes, qui ont esté de
tout temps.*

71. Σωτηρίαν ἡμεῖς ἐκ ἐχθρῶν ἡμῶν,
καὶ ἐκ πάντων τῶν μισούντων
ἡμᾶς.

*Que nous serions sauues d'entre les
mains de nos ennemis, & de la main de
tous ceux qui nous haïssent.*

CAP. I.

64. Apertum est autem illico os eius, & lingua eius, & loquebatur benedicens Deū.

And his mouth was opened immediately, and his tongue loosed, and he spake and praised God.

65. Et factum est timor super omnes vicinos eorum: & super omnia montana Iudæe divulgabantur omnia verba hæc.

Then there came on all them that dwelt near unto them, and all these words were noised abroad throughout all the hill country of Judea.

66. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo, dicentes, Quis, putas, puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

And all they that heard them, stayed them up in their hearts, saying, What manner child shall this be, and the hand of the Lord was with him.

67. Et Zacharias pater eius repletus est Spiritu sancto: & prophetavit, dicens,

Then his father Zacharias was filled with the holy Ghost, and prophesied, saying,

68. Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit & fecit redemptionem plebis suæ.

Blessed be the Lord God of Israel, because he hath visited and redeemed his people.

69. Et erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.

And hath raised up the horn of salvation unto us, in the house of his servant David.

70. Sicut locutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, prophetarum eius.

As he spake by the mouth of his holy Prophets, which were since the world began, saying,

71. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos.

That he would send us deliverance from our enemies, and from the hand of all that hate us.

Das I. Capitel.

64. Vnd als bald ward sein Mund vnd seine Zunge auff gethan / vnd redete vnd lobete Gott.

De strax oploedis hans Mund oc hans Zunge / oc hand salede oc prisede Gud.

65. Vnd es kam eine forcht über alle Nachbarn / vnd diß Geschicht ward alles ruchtbar auff dem ganzen Jüdischen Gebirge.

De der som en froet offuer alle Naboerne / De der te som steet vaar roetedis alsammen paa alle de Jüdische Berge.

66. Vnd alle die es höreten / namens zu herben / vnd sprachen: Was meinest du wil auß dem Kindlein werden? Denn die Hand des HERRN war mit ihm.

De alle som der hørde / sagde der paa Herte / oc sagde / Hvad ment du / at her skal bliffue aff Værnet? Thi HERRNDS Haand vaar med hamnem.

67. Vnd sein Vater Zacharias ward des heiligen Geistes vol / weis saget vnd sprach:

De hans Vader Zacharias bleff opfylt mer den hellig And / spaaede / oc sagde:

68. Gelobet sey der HERR der Gott Israel / denn er hat besucht vnd erlöst sein Volk.

Iosuit vere HERRN Israels Gud / Thi han haaffuer besøet oc forløst sit Folk.

69. Vnd hat auffgericht ein Horn des Heils inn dem Hause seines Dieners Davids.

De hand haaffuer opreist Salighedsens Horn / i Davids sin tieneris Hus.

70. Als er vor zeiten geredet hat / durch den Mund seiner heiligen Propheten.

Som hand salede i fordom tid / ved sine hellige Prophetens Mund.

71. Das er vns errettet von vnsern Feinden / vnd von der Hand aller die vns hassen.

At hand vilde frelse oss fra vore fiender / oc fra alle deris haand som oss hade.

Kapitola I.

64. A p hnet otarofa se vs fla gehö / v nazyf gehö / a mlus will gestwelebe Boga.

Jätym sic wnet otworzyty vs statego y nazyf iego / y mowit blos go siawiac Boga.

65. Vpffissel strach na wffsees kny Gausedn gegach / a po rof flech horäch Jüdisch roga hlaffowala se wffseet a slowa tato.

A kół przyszedł strach na wffsech kiny Gausedn gegach / a po wffsech roga hlaffowala se wffseet a slowa tato.

66. V mystill wffseeni kety kiny still w Grou swém / kance: V keraf toto Dije budet Neb zagiste ruta PA NE byla s nim.

Edy wffsech kety wffseeni kiny still w Grou swém / kance: V keraf toto Dije budet Neb zagiste ruta PA NE byla s nim.

67. Zacharyas pat Dite gehö / naplnen gest Duchem Swatym / y prorokowal / kra:

Zacharyas pat Dite gehö / naplnen gest Duchem Swatym / y prorokowal / kra:

68. Pojschnan Pan Blah Jrahelst / neb gest nawstij / wil a wlinil wykaupenij Lidu sweho.

20 logoslawiony Pan Bog Jrahelst / co nawiedzil y odkupil lud swoy.

69. A wzdwizl nam roh swatij / w Domu Dawida Sluzebnika sweho.

A podniosl rog zbawienia nam w Domu Dawida Sluzebnika swego.

70. Wafog gest mluswill kety usia Swatych / kety od wffsech fufgaw Prorokow swych.

Jako powiedal przez usta swiatych / kety od wffsech fufgaw Prorokow swych.

71. Woprosseeni y Nepfatek naszych / a z ruki wffsech kety nas nenawideli.

Jako namial wyprawic od nief przyia ciol naszych / y z ruki wffsech kety nas nenawideli.

N

72 וְעָבַד חֲנֻנָה עִם אֲבֹתָיו
וְעָבַד לְדִיתִיקוֹתָי
קְדִישִׁתִּי:

Per far misericordia verso i nostri padri, e ricordarsi del suo santo Testamento.

73 וּמִזִּמְתָּ דִּימִי ל
לְאֲבֹתָי אָבוֹן (דִּיתֵל לוֹ):

Es del juramento el'egli haueua giurato al nostro padre Abraham (de condescender.)

74 דִּנְתַּפְּדֵק מִן אֵידָא
דְּבַעַל דִּבְבוּ וְלֵאלֹהֵי דְחֵלָא
בְּפִלּוֹת קְדִישׁוֹתָי:

Cha liberati da la mano de nostri nemici, noi li seruimus senza timore.

75 בְּחֲנֻנָא וּבְכִנּוּתָא
קְדִישׁוֹתָי כְּלֵהֵן יוֹמָתוֹ:

In sanctità e giustizia dinanzi a lui, tutti i giorni de la vita nostra.

76 וְאַתָּה טָלִיא גְבוּיָהּ דִּ
דְּעֵלִיא וְתַתְּקֵינָא תַּאֲלֵל גִּיד
קִדְּם פְּרָגִיפִיָּה דְּבוֹרֵנָא
דְּתַטִּיב אֵירֵחָהּ:

Et tu piccolo fanciullo, farai chiamato Profeta de l'Altissimo: perche tu andarai innanzi a la faccia del Signore, a preparar la sua via.

77 דִּיתֵל מִדְּעָא דְּחֵינָא
לְעִמִּיהּ בְּשׁוֹבְקֵינָא
דְּתַטִּיבֵיהוֹן:

Per dar cognitiōe de la salute al suo popolo, ne la remissione de lor peccati.

78 בְּרַחֲמָא דְּחֲנֻנָא
דִּתְּלֵהוּ דְּבָהֵן יִסְעֵרֵן דִּתְּלֵה
מִן רִוְחָא:

Per la ciffere de la misericordia del nostro Iddio, ne la quale es ha visitati l'Oriente che vien da alto.

79 לְמַנְהֵרֵן לְאֵלִיוֹן
דְּבַחֲשׁוּכָא וּבְפִלְלָא דְּמוֹתָא
רַבְּבוּ דִּתְרוּץ רַגְלֵן ב
בְּאַוּרָהּ דְּשִׁלְמָא:

Per rilucere a quelli che seggono ne le tenebre e nel'ombra de la morte, per dirizzare a nostri piedi nella via de la pace.

80 טָלִיא דִּין רַבָּא הוּבָא
וּמִתְלִיל בְּרִיחָא וּבְחֵיבָא
אִיתְהוּי הוּנָא עַד מִנָּה
לְיוֹמָא דְּתַתְּקִינָהּ דְּלֹוֹת
יִסְרָיִל:

Et piccolo fanciullo cresceua a fortificarsi in spirito: e sieste ne a dispartirsi al giorno ch'esse douea manifestare ad Israel.

N

72 לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אֲבֹתֵינוּ
וּלְזָכוֹר בְּרִית קְדָשׁוֹ:

Haziendo misericordia con nuestros Padres y acordandose de su sancto Testamento:

73 אֶת־חֲשׁוּבָה אֲשֶׁר גָּשַׁבַּע
לְאֲבֹתֵהֶם אֲבִינֹו (לִתְּלָהּ לָנוּ):

Del juramento que juró a Abraham nuestro Padre, (que nos auia de dar.)

74 אֲשֶׁר מָצַלִים מִיַּד אֹיְבֵינוּ
בְּלֵי יְדָהּ גָּעַבְדָּנוּ:

Que sin temor, liberrados de nuestros enemigos, le seruiriāmos:

75 בְּחֶסֶד וּבְצִדִּיק לְפָנֵינוּ כָּל־
יָמֵי חַיֵּינוּ:

En sanctidad y justicia delante de el, todos los dias de nuestra vida.

76 וְאַתָּה תִּילַד גְּבוּיָהּ הַעֲלִיזָן
תִּקְרָא בִּי־תִלָּךְ לְפָנֵינוּ יְהִיָּה
לְחֵכִין אֶת־דְּרָכֵינוּ:

Tu empero, o ninno Propheta del Altissimo serás llamado: porque yras delante de la faz del Sennor, para aparejar sus caminos:

77 לִתְּלָהּ אֶת דְּעָת יְשׁוּעָה
לְעַמִּינוּ בְּסִלִּיחַת חַטֹּאותֵהֶם:

Dando sciencia de salud a su pueblo para remission de sus peccados:

78 בְּרַחֲמֵי חֶסֶד אֱלֹהֵינוּ בְּאֲשֶׁר
פָּקְדָנוּ מִזֶּרֶחַ מִמְּרוֹם:

Por las entrannas de misericordia de nuestro Dios, conque nos visitó de lo alto el Oriente.

79 לְהַאֲלִיר אֶת־יוֹשְׁבִים בְּתֶשֶׁךְ
וּבְצִלְמוֹת וּלְיִשָּׁר אֶת־רַגְלֵינוּ
עַל־דֶּרֶךְ שְׁלוֹם:

Para dar luz a los que habitan en tinieblas y en sombra de muerte: para encaminar nuestros pies por camino de paz.

80 וְתִילַד גָּדֹל חֹזֶק וְאַמִּץ בְּרוּחַ
יְהִי בְּמִדְבַּר עַד־יְיּוֹם הִרְאֵהוּ
אֶל־יִשְׂרָאֵל:

Y el ninno crecia, y era confortado del E-spiritu y estuuo en los desiertos hasta el dia que se mostro a Israel.

N

72. Παιήσας ἡλεῶ μὲν πατρί-
ρας ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθή-
κης αἰγίας αὐτῶ.

Pour faire misericorde enuers nos peres, & auoir memoire de la sainte alliance,

73. Ὅπως οἱ ἡμεῖς αὐτοὺς ἀβρα-
άμ τοῦ πατρός ἡμῶν, (τὸ δοῦναι
ἡμῖν.)

Qui est le Iurement qu'il a iuré a Abraham nostre pere, (assauoir qu'il nous donneroit.)

74. Ἀφ' ὧν ἐκ χειρὸς τοῦ ἐχ-
θροῦ ἡμῶν, ῥυθίσθης, λατρεῖς αὐτῶ.

Qu' apres estre deliurés de la main de nos ennemis, nous lui seruissions sans crainte.

75. Ἐν ἁγιότητι καὶ δικαιοσύνῃ
ὁσώποτε αὐτῷ, πάρας τὰς ἡμέρας,
τῷ ζῶντι ἡμῶν.

En saincteté & iustice deuant lui, tous les iours de nostre vie.

76. Καὶ σὺ παιδίον, μετὰ φήτης
ὡς ἡμεῖς καλεῖται, ὡς παρὰ τοῦ προσ-
ώπου αὐτοῦ σὺ κούριος ἐτοιμασά-
ς αὐτοῦς αὐτῷ.

Et toi petit enfant, tu seras appelé le Prophete du Souuerain: car iuras deuant la face du Seigneur, pour apprester ses voyes.

77. Τοῦ δοῦναι γινῶσθαι σωτηρίας
τῇ λαῷ αὐτῷ, ἐκ αἰφύρας αἰματώ-
ν αὐτῶν.

Et pour donner cognoissance du salut a son peuple, par la remission de leurs pechés.

78. Διὰ σπλάγχθων ἐλέους θ' ἡ-
μῶν, ἐκ οὗ ἐπισκεψάμεθα ἡμᾶς ἀ-
νατολῇ ἐξ ὀρίων.

Par les entrailles de la misericorde de nostre Dieu, del'quelles nous a visité l'Orient d'en haut:

79. Ἐπιφανέτω τῷ ἐν σκότει ἐ-
στῶτι ἡμεῖς καὶ ἐν τῇ σκότητι
ἡμῶν τοῦ πόντου ἡμῶν εἰς ἔσθλ' αἰ-
ετώσῃ.

Afin qu'il reluisse a ceux qui sont assis en tenebres & en ombre de mort: pour adrester nos pieds, au chemin de paix.

80. Τὸ ὅτι παιδίον ἤνυσεν καὶ ἐ-
κρετύπηται πνεύματι καὶ ἔως τῆς
ἐρήμους ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως
αὐτοῦ αὐτοῦ τῷ Ἰσραὴλ.

Et le petit enfant croissoit, & estoit fortifié en esprit: & fut és deserts iusqu' au iour qu'il deuoit estre manifesté a Israel.

CAP. I.

72. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

That he would shewe merite to wards our fathers / and remember his helpe Covenant.

73. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum, (daturum se nobis)

And the othe which he sware to our father Abraham. (Which was / that he would graunt unto vs.)

74. Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberari, seruiamus illi.

That we being deliuered out of the hands of our enemies / should serue him without feare.

75. In sanctitate & iustitia, coram ipso, omnibus diebus nostris.

All the dayes of our life / in holines and righteousness before him.

76. Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis: praeibis enim ante faciem Domini parare vias eius.

And thou shalt be called the Prophet of the most High: for thou shalt goe before the face of the Lord: to prepare his wayes.

77. Ad dandam scientiam salutis plebi eius, in remissionem peccatorum eorum.

And to giue knowledge of saluation vnto his people / by the remission of their finnes.

78. Per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitauit nos, Oriens, ex alto.

Trough the tender mercie of our God / whereby the day spring from on high / hath visited vs.

79. Illuminare his qui in tenebris, & in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

To giue light to them that sit in darkness / and in the shadowe of death: and to guide our feete into the way of peace.

80. Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu, & erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

And the child grew: and was strengthened in spirit: and was in the wilderness: till the day came that he should shew himselfe vnto Israel.

Das I. Capitel.

72. Vnd die Barmherzigkeit erzeigete vnsern Vätern / vnd gedechte an seinen heiligen Bund.

De beuise vore Fedre Barmhertighed / oc tencke paa sin heilige Pact.

73. Vnd an den Eid / den er geschworen hat vnserm Vater Abraham / (vns zugeben.)

De paa den Eid / som hand soer vor Fader Abraham. (At giue oss.)

74. Das wir erlöset auß der Hand vnser Feinde / im dieneten ohn forcht.

At naa vi naare forlesde aff vore Fienders Haand / skulde vi tiene hannem.

75. Im heiligkeit vnd gerechtigkeit / die ihm gefellig ist. vnser Lebenlang.

I Heilighed oc Retsdighed / som hannem er behagelig / vden redsel vor lifstid.

76. Vnd du Kindlein wirst ein Prophet des Höchsten heissen / du wirst vor dem HERREN hergehen / das du seinen weg bereitest.

De du Barn lille / skal kaldes den Høiestis Prophet: Du skal gaa frem saar HERREN / at berede hans veg.

77. Vnderkenntnuß des Heils gebest seinem Volk / die da ist in vergebung ihrer Sünde.

De at giue hans Folk Salighedens forstand / som er i deres synders forladelse.

78. Durch die hergliche Barmherzigkeit vnseres Gottes / durch welche vns besucht hat der Aufgang auß der Höhe.

Det vor Guds herdelige Barmhertighed / ved hvilken Opgangen aff der Høie haaffuer besøgt oss.

79. Auff das er erscheine denen die da sitzen im Finsterniß vnd schatten des tods / vnd richte vnser füße auff den weg des Frides.

Paa der hand skulde skinne saar dem / som siddet i mørcke oc i Dødens skugge / oc vise vore føder paa Fredens veg.

80. Vnd das Kindlein wuchß / vnd ward stark im Geist / vnd war in der wüsten / biß das er solt herfür treten für das Volk Israel.

De Barnet voxte / oc naa stærkt i Anden / oc naa vdi Ørten / indtil hand skulde træde frem saar Israels Folk.

Capitola I.

72. Aby vñinil Milosředen / swijs Dcny nassym / a rozpozmenul se na swēdeciwiy swē Swarē.

Aby vñinil milosřednā nāb oy / cy nassym / a rozpozmenul nā testament swoy swietey.

73. Napřisahu kteraŭ gest přisāhl Abrahamowi Dcny nassemu / (Je se. nām samēho dā.)

Nā přisāhe kthorā přisāhl Abrahamowi oy: a nassemu / (Je nām to dāc mal.)

74. Abychom bez strachu z rufy nepřatel nassych gšauce wyřwobozeni / slaužili gamu.

Zoproc z strachu b dāc z rufy niepřatel / they wybāwieni / slaužycchymy mu mieli.

75. W Swattości a w sprawiedlności před nim / po wścieku dni nasse.

W śmiertelności a w sprawiedlności przed nim po wśryth ci dni żywota nassęgo.

76. A ty Dítě Prorokem Namyesshō slauči budeš / neč předejdeš před twāř Pā NĚ připrawowati cesti ge ho.

A ty te z dítěatko Prorokem namy z hō bedzieš nāzwāne / bo poydžies w prōd przed obliczno sctā Pānsta / ābys gotowal drogi tēgo.

77. Aby bylo dāno vmēnij spāstiedlnē lidu geho / na odpustkēnij hřichūw gegich.

A zbyāpodał wiādomość zbāwie nā ludowi tēgo / przez odpustczenie grzechow ich.

78. Strze sřewa Milosřednswij Boga nassho / w nēmsto nawstijwil nās wchā: zege z wpijosi.

Dla wnetrznōści milosřednā Boga nassęgo / ktorymy nāwiedzil nās Lātoroř / wysokości.

79. Aby poswijstl kēm křesij w temnoslech a w sijnmu Smrti sedij / aby byly zpraweny nos hy nassena cesti pokoge.

Aby siewlāzā tym ktorzy w ciem nosiach y w ciemni śmierci polożeni sā / by wyprostowani nog nassych nā drogę pokoju.

80. Dítě pařoslo a posylā nomalo se Duchem / a bylo nā paussu / a z do dne wřāzany swēho lidu Izrahelskemu.

A tādžieatko ono podraslo / to y bylo wśencone Duchem / y bylo nā pustyni / ā z do dne wřāzalo przed Izrahelcem.

1 הָיָא דִּין בְּיָמֵיהֶם הָנוּ
וְנִבְחָה בִּיקְרֵינָהּ מִן
אֲגֻסְטוֹס קֶסָר דִּיתְכַּתְבָּהּ
כָּלָה עִמָּא דְאִיְהוּדִינָהּ:

*Hor avvenne che in quei giorni feci
un editto da parte di Cesare Augusto, che
si descriveva tutto il mondo.*

2 הָיָא מִכְּתִבְנֵיהֶם
קְדָמִיתָא הֵנָּה בְּהִנְמִיתָא
דְּקִירִינוֹס בְּסוּרִיָּא:

*Questa prima descrizione si fece, ef-
fendo Cirenio governator de la Siria.*

3 וְאִלּוּ הָיָא כָּל-
דִּיתְכַּתְבָּהּ בְּמִדִּינָתָהּ:

*E costanti andavano a farsi scriue-
re, ciascuno ne la sua propria città.*

4 סָלַק הֵנָּה דִּין נָאָה
נוֹסֶפֶה מִן גַּלִּילָא
לִיהוּדָא לְמִדִּינָתָהּ דְּדָוִיד
דְּמִתְקַרְנָא בֵּית-
מָסוּל דְּאִיתְנָהּ הוּא מִן
בֵּיתָהּ וּמִן שְׂרָבְתָהּ דְּדָוִיד:

*Onde Iosef ancora sali di Galilea,
da la città di Nazareth, in Giudea, ne la
città di David, laqual si chiama Betle-
hem: perciò ch'egli era de la casa e paren-
tado di David.*

5 עִם מְרִיבָהּ מִפִּירְתָּהּ בָּדַ
בְּטָנָהּ דְּתַמּוֹן דִּיתְכַּתְבָּהּ:

*A farsi scrivere insieme con Maria
che gli era stata data per moglie, laquale
era gravida.*

6 וְהָיָא דְּכִד תַּמּוֹן אָמְנוּ
אֲתִמְלִיז יִבְמָתָהּ דְּתַמְלָדָהּ:

*Et avvenne mentre ch'essi erano lì,
che si compierono i giorni ch'ella doveva
partorire.*

7 וְיָלַד בְּרָהּ בּוֹכֶרָהּ
וּבְכֹרְתָהּ בְּעִירְרָהּ ו
וְאֲרִמְיָתָהּ בְּאִירָהּ מָסוּל
דְּלִיתָהּ הָיָא לָהּ דְּכֹכְרָהּ
אִיכָא דְּשָׂרִין הוּוּ:

*E così partorì il suo figliuol primoge-
nito, & innoltrato ne le fascie, e poselo a
giacere ne la mangiatoia d'una stallu:
perciocché ne l'hostaria non s'era luogo
per loro.*

8 דְּעִוְתָא דִּין אִירָהּ הוּוּ
בְּהָא תַּמְרָה דְּשָׂרִין הוּוּ
תַּמּוֹן וְנִטְרִין הוּוּ מִשְׁרָתָהּ
דְּלָלָהּ עַל מְרִינָתָהּ:

*Hora in quella medesima contrada
s'erano de pastori che stavano a la cam-
pagna, vegliando e facendo le guardie de
la notte sopra il lor gregge.*

1 וְהָיָא בְּיָמִים תַּלְלָהּ וַיֵּצֵא חֶק
מִקִּיסָר אֲגֻסְטוֹס לְתַפְקֵד אֶת-
כָּל הַתִּבְלָל:

*Y aconteció en aquellos dias que salió edi-
cto de parte de Augusto Cesar, que toda la tierra
fuese empadronada.*

2 וְהָיָא תַּפְקֵד הָיָא תַּרְאִשׁוֹן
בְּשָׁלוּט קִירִינוֹס בְּאַרְם:

*Este empadronamiento primero fue hecho
siendo Presidente de la Syria Cirenio.*

3 וַיֵּלֶכְ כָּלֵם לְתַפְקֵד אִישׁ
אִישׁ אֶל-עִירוֹ:

*Y yuan todos para ser empadronados cada
vno a su ciudad.*

4 וַיַּעַל גִּם יוֹסֵף מִגַּלִּיל מַעֲרִיר
נָצְרָה אֶל-יְהוּדָה לְעִיר דָּוִד אֲשֶׁר
נִקְרָא בֵּית לְחֵם יַעֲזָר אֲשֶׁר הָיָא
מִבֵּית וּמִמַּטֵּה דָּוִד:

*Y subió Ioseph de Galilea, de la ciudad de Na-
zareth, a Judea, a la ciudad de David, que se llama
Bethlehem: porquanto era de la Casa y familia
de David:*

5 לְתַפְקֵד עִם מְרִיבָהּ מֵאֲרָשָׁה
לִו לְאִשָּׁה וְהָיָא הָרָה:

*Para ser empadronado, con Maria su muger
desposada con el, la qual estava preñada.*

6 וְהָיָא בְּהוֹלְתָם שָׁם וַיִּמְלָא
יָמֶיהָ לֵלְדָה:

*Y aconteció, que estando ellos allí, los dias
enque ella auia de parir, se cumplieron.*

7 וַיִּלְד בְּנָהּ בְּכֹרָהּ וְתַחְתָּלָהּ
וְתַשְׁיָחָהּ בְּאִבּוֹס בֵּית-
לְחֵם מְקוֹם בְּמָלֹךְ:

*Y parió a su hijo primogenito, y emboluio-
lo, y acostoló en el pesebre: porque no auia lu-
gar para ellos en el meson.*

8 וְהָיָא רַעִיִם בְּכָכֵר הָרִיא
לָנִים בְּשָׂדֶה וְשׁוֹמְרִים אֲשִׁמְרוֹת
לֵילָה עַל-עֲדָרֵיהֶם:

*Y auia pastores en la misma tierra, que vela-
uan y guardauan las velas de la noche sobre su
ganado.*

Εγένετο ὅτε τῶν ἡμερῶν ἐκεί-
νων, ἐξῆλθεν δογμα τοῦ καί-
σαρος αὐγούστου καταγράψασθαι
πάντων τῶν οἰκουμένων.

*Or aduint en ces iours-là qu'un-
dit fut publié de la part de Cesar Augu-
ste, que tout le monde fut enrollé.*

2. Αὕτη ἡ καταγραφὴ πρῶτη ἐ-
γένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυ-
ρήνῳ.

*(Ceste premiere description fut fai-
te, lors que Cyrenius avoit le gouverne-
ment de Syrie.)*

3. Καὶ ἡ παράσις πάντες καταγρά-
φασθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

*Ainsi tous alloient pour estre en-
rollés, vn chacun en la ville.*

4. Αἰὲς ὁ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς
γαλιλαίας, ἐκ πόλεως ἀσφαρὲτ, εἰς
τὴν ἰουδαίαν εἰς πόλιν δαυὶδ, ἣ τις
καλεῖται βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐ-
τὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς δαυὶδ.

*Ioseph aussi monta de Galilee en
Iudee a l'auoir de la ville de Nazareth en
la cite de David, qui est appellee Bethle-
hem (à cause qu'il estoit de la maison &
famille de David.)*

5. Ἀπογράψασθαι συν μαριὰμ
τῇ μενεκῇ σύμφωνῃ αὐτῷ γυναικί,
οὗτῃ ἐγκύῳ.

*Pour estre enrollé avec Marie, la fem-
me qui lui auoit esté fiancée; laquelle es-
toit enceinte.*

6. Ἐγένετο ὅτε τῷ εἶναι αὐτοῦ
ἐκεί, ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς
κεῖν αὐτοῦ.

*Et aduint comme ils estoient là, que
le terme d'icelle pour enfanter fut ac-
complí.*

7. Καὶ ἔθηκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τῷ πρῶ-
τῳ πατρὶ, καὶ ἐκαστὸν ἐκάλει αὐτὸν,
καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτρῃ, διό-
τι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ κατε-
λύματι.

*Et elle enfanta son fils premier né,
& femmailotta, & le coucha en vne cre-
che, à cause qu'il n'y auoit point de place
pour eux en l'hostellerie.*

8. Καὶ ποιῆτες ἡμεῖς πάντες τὸ χωρὶς
τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες καὶ φυ-
λάσσοντες τὰς φυλάκας τῆς νυκτὸς
ἐπὶ τῷ κοίμῳ αὐτῆς.

*Or y auoit-il en la mesme contree
des bergers couchans aux champs, &
gardans les veilles de la nuit sur leur
troupeau.*

FActum est autem, in diebus illis, exiit edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur uni versus orbis.

And it came to passe in those dayes, that there came a commaundment fro Augustus Cæsar, that all the worlde should be taxed.

2. Hæc descriptio prima, facta est à præside Syriae Cynino.

(This first taxing was made when Cereinus was gouernour of Syria.)

3. Et ibant omnes ut profiterentur, singuli in suam civitatem.

Therefore went all to be taxed, every man to his owne cite.

4. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de civitate Nazareth, in Iudæam, civitatem David, quæ vocatur Beth lehem: eo quod esset de domo & familia David.

And Ioseph also went by from Galile out of a citie called Nazareth, into Iudæa, unto the citie of David, which is called Beth-lehem (because he was of the house & lineage of David.)

5. Ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore, prægnante

To be taxed with Marie that was given him to wife, which was with child.

6. Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret.

And so it was, that while they were there, the dayes were accomplished that she should be delivred.

7. Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diversorio.

And he brought forth her first begotten sonne, and wrapped him in swaddling clothes, and layed him in a cratch, because there was no rowme for them in the Inn.

8. Et pastores erant in regione eadem: vigilantes, & custodientes vigilas noctis super gregem suum.

And there were in the same countrey shepherdes, abiding in the feldes, & keeping watch by night because of their flocks.

Es begab sich aber zu der Zeit, daß ein Gebott vom Kaiser Augusto außgieng, daß alle Welt geschäket würde.

Und der begaff sich paa den tid, at der vdgick it Bud aff Kæser Augusto, Kæal Verden skulde bescreffvns til Stat.

2. Und dise Schagung war die allererste, vnd geschach zur zeit da Cynrenius Landpfleger in Syrien war.

De denne bescreffvelse vaar den allerførste, oc skede paa den tid, der Cynrenius vaar Landsherre i Syrien.

3. Und jederman gieng, daß er sich schäken liesse, ein jeglicher inn seine Stadt.

De huer mand gick, at lade bescreffvns sig til Stat, huer til sin Stad.

4. Da machet sich auff auch Ioseph, auß Galilæa, auß der Stadt Nazareth, indas Jüdische Land, zur Statt David, die da heisset Bethlehem, darumb daß er von dem Hause vnd Geschlechte David war.

Da giorde oc Ioseph sig rede, aff Galilæa, aff den Stad Nazareth, i Jøde land, til Davids Stad, som kaldis Bethlehem, Jordi at hand vaar aff Davids Huse oc slekt.

5. Auff daß er sich schäken liesse mit Maria seinem vertrauten Weibe, die war schwanger.

At hand skulde lade bescreffvns sig til Stat, mer Maria sin troloffuede Pustter, som vaar fructsommelig.

6. Und als sie daselbs waren, kam die zeit daß sie gebären sollte.

De som de vaare der, da kom tiden, at hun skulde fødte.

7. Und sie gebär ihren ersten Sohn, vund wickelt ihn in Bindeln, vund leget ihn in eine Krippen, denn sie hatten sonst keinen raum inn der Herberge.

De hun fødte sin første Søn, oc svadde hannem i Klude, oc lagde hannem i en Krubbe, Thi de hadde ellers intet rum i Herberge.

8. Und es waren Hirten in derselbigen gegend auff dem Felde, bey den Hürten, die hüteten des Nachts ihrer Herde.

De der vaare Hyrdere i den samme Egn paa marsken høst Vaare stierne, som vorede deris Hiord om

Echdy stalo se w tæch dnecht Wysslo gest wytkenij od Cysake Augusta, aby byl pospsan wesseren swet.

W stalo se z onych cysakow, ze wyssedl dekrét od Cysarza Augusta aby popisano wssytle zies mie.

2. Toto popisani naprwnij stalo se od Wladace Cysrke, ho Eyrina.

(A ten pserwssy popys byl za staro sty Syryjskego Cynrenusa).

3. W sli wssychni aby se pssiznawali gedenakzdy do swetcho Mesta.

A przetoj wssysey sli Ew popis sowij kazdy do miast swego.

4. W wystaupil takz Jozef od Galilee i Mesta Nazarethu do Jidowstwa, do Mesta Dawidowa, kterz slowe Bethlehem, protoz ze byl i Dому a i Czelebi Dawidowi.

Eszel teij Jozef od Galileje i miasta Nazaret, Ew Juida do miasta Dawidowe, ktore zowa Bethleem, dla tego iz byl i domu y z narodu Dawidowego.

5. Aby se pssiznal s Marygij oddanau sobe Manzejkau te hoimau.

Aby byl popisanz Marya poslubiona sobie zowa i ktora byl i dzemienka.

6. W stalo se kdyz tam byli, naplnili se dnowe Marye, aby porodila.

W stalo se kdyz tam byli wypelnily siodni ktorych porodit miala.

7. W porodila Syna swetcho prworozeneho, a w plenkach ho obwinula, a položila gen w Geslech: neb nemeli miesta w hospodze.

Porodila syna swetego prworodnego, a winula go w plenkach, a položila go w jlozie, dla tego iz im miesta nie bylo w gospodzie.

8. A Pastři byli w kragině te ponocugije, a ofitij hagiie bdeni no tisho nad swym Stadem.

W teij kragině byli pastři ležac na polach, y nočna straz teij mias nad stadem swym.

ב

9 וְהָא מַלְאָכָא דְּהָלְהָא
אָתְתָא לְנִתְהוֹן וְתִשְׁבּוּחַתָּהּ
דְּמִרְיָהּ אֲנִיחָת עֲלֵיהוֹן
נִדְחִלוּ דְּהִלְתָּא רַבְתָּא:

Et ecce l' Angelo del Signore sopravuenne loro, e la luce del Signore risplande loro d'attorno: onde essi hebbero gran timore.

10 וְאָמַר לְהוֹן מַלְאָכָא
לֹא תִדְחִלוּן חַיֵּי גִיד
מִסֵּבֶר אָנָּה לְכוּן חֲדוּתָא
רַבְתָּא דְּתִתְּנֵנָּה לְכָלָה
עֲלֵמָה:

El' Angelo disse loro, Non temete: perche, ecco, io vi annuncio una grande allegrezza, laqual sarà a tutto il popolo.

11 אָתְגִּיד לְכוּן גִּיד וְנִמְנָא
בְּרִיקָא דְּאִיתְּנֵיהּ מִרְיָה
מִשְׁתַּחֲבָדִיתָהּ דְּנִרְיָה:

Cioè, che hoggi è nato a voi il Salvador tore che: è il Signor Christo ne la città di David.

12 וְהָדָא לְכוּן אֲתֵנָּה
מִשְׁפָּחָיו אֲנִתְּוֵן עֲוִילָה
וְפִרְיוֹ בְּעִירָתָא נְסִים
בְּאִירָתָא:

Equisto vi sia per segno, Voi trovate il fanciullo infanciaro, e posto in una mangiatoia.

13 וַיְמֹן שְׁלֵי אֲתֵרְוֵן עִם
מַלְאָכָא חִילּוּתָא סִגְנָא
הַשְׁמִיָּא בְּדִ מִשְׁפָּחָיו ל
לְאִלְהָא נְאֻמְרֵיו:

E incontante fu insieme con quell' Angelo una moltitudine de gli eserciti celesti che laudavano l'Idio, e dicevano.

14 תִּשְׁבּוּחַתָּהּ לְאִלְהָא
בְּמִרוּמָא וְעַל אֲרֻעָה
שְׁלָמָא וְסִבְרָא טָבָא לְבָנִי
וְשָׁפָא:

Gloria fiant ei in luoghi altissimi à Dio, e paccin terra, à gli homines, buona Volunta.

15 וְהָיָא דְּכִד אֲזִלוּ מֵוֹ
לְנִתְהוֹן מַלְאָכָא לְשִׁמְיָא
מִלְּלוּ דְּעִתָּא חֲדָעָב חֲדָ
וְאָמְרֵיו בְּרָדָא עֲדָ—מָא
לְבִית לְחֵם וְנִרְוָא לְמִלְתָּא
הָדָא וְהָיָא אֵיהּ דְּמִרְיָה
אֲרֻעָה לֹא:

E poi che gli Angeli si furono partiti da essi, e andati in cielo, i pastori dicevano tra loro, Horra passiamo infino à Bethlehem, e vediamo 'm poco questa cosa che è annuncata, laquale il Signore ci ha fatto intendere.

ב

9 וְהָיָה מַלְאָךְ יְהוָה נֹעַב אֲפָלָם
וְכָבוֹד יְהוָה נִגַּה עֲלֵיהֶם סָבִיב
סָבִיב נִירָאוּ יִרְאָה גְדוֹלָה:

Y heaqui, el Angel del Sennor vino sobre ellos: y claridad de Dios los hinchio de resplandor de todas partes, y vuieron gran temor.

10 וְנִאֻמַּר לָהֶם הַמַּלְאָךְ אֵל
תִּירָאוּ כִּי—הִנְנִי מַבְשֵׁר אֲתֻכֶּם
שְׂמִיחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל
הָעָם:

Mas el Angel les dixo, No temays, porque heaqui, os doy nueuas de gran gozo, que será à todo el Pueblo.

11 כִּי—יֵלֵד לָכֶם חַיִּים יִשׁוּעַ
אֲשֶׁר הוּא מְשִׁיחַ יְהוָה בְּעִיר דָּוִד:

Que hos es nacido oy Salvador, que es el Sennor el Christo, en la ciudad de David:

12 הָאֵת לָכֶם הָאֵת תִּמְצֵאוּ
יֵלֵד מִחֶתֶל מוֹשֵׁם בְּאֵבוֹס:

Y esto os será per sennal: Hallareys à ninno embuelto, echado en el pefebre.

13 וּפְתָאִים הָיָה עִם הַמַּלְאָךְ רַב
עֲבָא הַשְׁמִיָּא הַמַּהֲלִילִים אֶת—
יְהוָה לֵאמֹר:

Y repentinamente fue con el Angel multitud de exercitos celestiales, que alabauan à Dios, y dezian.

14 כָּבוֹד בְּמִרוּמִים לְאֱלֹהִים
וּבְאֲרָץ שְׁלֹום וּבְאֲנָשִׁים רְצוֹן:

Gloria en las alturas à Dios, Y en la tierra paz, y à los hombres buena voluntad.

15 וְהָיָה כַּאֲשֶׁר עָלָו מֵאֲתָם
הַמַּלְאָכִים הַשְׁמִיָּיִם וְאֲנָשִׁי מִקִּנָּה
אָמְרוּ אִישׁ אֶל—רֵעֵהוּ גִלְבָּה
עַד—בֵּית לְחֵם וְנִרְוָא אֶת—
הַדָּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה אֶת—אֲשֶׁר
יְהוָה הוֹדִיעַ לָנוּ:

Y aconteció, que como los Angeles se fueron de ellos al cielo, los pastores dixeron los unos à los otros, Passemos pues hasta Bethlehem, y veamos este negocio que ha hecho Dios, y nos ha mostrado.

β.

9. Καὶ ἰδὼν ὁ ἄγγελος κύριον ἐπι-
στῆν αὐτοῖς, καὶ δόξα καὶ εὐλαμ-
ψία αὐτοῦ. καὶ ἐφοβήθησαν φο-
βῶν μέγαν.

Et voici l'Ange du Seigneur suruint vers eux, & la clarté du Seigneur resplendit autour d'eux, dont ils furent éblouis d'une fort grande peur.

10. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, μὴ φοβῆσθε. ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣς οὐκ ἴσασι πάντα τὰ λαοί.

Adonc l'Ange leur dit, N'ayez point de peur: car voici, ie vous annonce une grande ioy, laquelle sera à tout le peuple.

11. Ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σω-
τήρ, ὅς ἐστι χριστὸς κύριος, ἐν πόλει δαυὶδ.

C'est qu' aujour d'hui en la cité de David vous est né le Sauueur, qui est Christ le Seigneur.

12. Καὶ τὰς ὑμῖν τὸ σημεῖον. δι-
εήσπεν βρέφος, ἑστῶς ἀρραμνυμένον, κειμένον ἐν τῇ φάτῃ.

Et vous aurez ces enseignes, c'est que vous trouverez le petit enfant emmaillotté, & gisant en vne crèche.

13. Καὶ ἑξαίφνης ἐγένετο αὐτῷ τῷ ἄγγέλῳ πλὴθος ἀγγελῶν αἰκουάτων τῶν θνόν, καὶ λειτουργῶν.

Et soudain avec l'Ange il y eut vne multitude des armées célestes louans Dieu, & disans.

14. Δόξα ἐν ὑψίστοις θνόν καὶ ἐν τῇ γῆσι εἰρήνη, καὶ ἀνθρώποις εὐδοκία.

Gloire soit à Dieu ἐς cieus treshauts, & en terre paix: enuers les hommes, bonne volente.

15. Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπαγγέλλοντες αὐτοῖς τοῖς εὐαγγελιστοῖς ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἰσῆλθον εἰς βλῆθλεμ, εὐλογοῦντες καὶ ἰδοὺ αὐτὸν τὸ βρέφος καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐν τῇ φάτῃ. καὶ οἱ κύριοι ἐβόων ἡμῖν.

Et aduint qu'apres que les Anges s'en furent allés d'auec eux au ciel, ces gens la allaient les bergers dirent entr'eux, Allons donc infque en Bethlehem, & voyons ceste chose qui est aduenue, que le Seigneur nous a notifiée.

CAP. II.

9. Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timerunt timore magno.

And so / the Angell of the Lord came upon them / and the glory of the Lord shone about them / and they were sore afraid.

10. Et dixit illis angelus, Nolite timere: ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.

Then the Angell said unto them / Be not afraid / for behold / I bring you tidings of great joy / that shall be to all the people.

11. Quia natus est vobis hodie Salvator qui est Christus Dominus in civitate David.

That is / that unto you is borne this day in the cite of David / a Saviour / which is Christ the Lord.

12. Et hoc vobis signum, Invenietis infantem pannis involutum, & positum in praesepe.

And this shall be a signe to you / Ye shall finde the childe swaddled / and layed in a cratch.

13. Et subito facta est cum angelo multitudo militum caelestis, laudantium Deum, & dicentium.

And straight way there was with the Angell a multitude of heavenly souls / dicke / praising God / and saying.

14. Gloria in altissimis Deo: & in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Glorie be to God in the high heavens / and peace in earth / and towards men good will.

15. Et factum est: ut discesserunt ab eis angeli in caelum, pastores loquebantur ad invicem: Transivimus utique Beth-lehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis.

And it came to passe when the Angels were gone away from them into heaven / that the shepherdes saide one to another / Let us goe then unto Beth-lehem / and see this thing / that is come to passe / which the Lord hath shewed unto us.

Das II. Capittel.

9. Und siehe / des HERRN Engel tritt zu ihnen / und die Klarheit des HERRN leuchtet um sie / und sie forchten sie sehr.

De see / HERRNS Engel traadde til dem / oc HERRNS klarhed skinde om dem / Oc de fryede sig saare.

10. Und der Engel sprach zu ihnen: Fürchtet euch nicht / siehe ich verkündige euch grosse freude / die allem Volk widerfahren wirdt.

De Engelen sagde til dem / Frydet eder icke / See / ieg forkynder eder stor Glæde / som skal vederfares alt Folket.

11. Denn euch ist heute der Heiland geboren / welcher ist Christus der HERR / in der Stad David.

Ihi Eder er idag en Frelser fødte / som er den HERR / Christus / i Davids Stad.

12. Und das habt zum Zeichen: Ir werdet finden das Kindlein in windeln gewickelt / und in einer Krippen liegen.

Oc det skulle i have til et Tegn / I skulle finde Barnet suget i Klude / oc liggende i en Kribbe.

13. Und als bald war da bey dem Engel die menge der himlischen Heerscharen / die lobeten Gott / und sprachen:

De strax bleff der hoff Engelen en Himelske Heerscharis mangfoldighed / som loffuede Gud / oc sagde.

14. Ehre sey Gott in der Höhe / Friede auff Erden / und dem Menschen ein Wohlgefallen.

Derre vere Gud i der Høi / Oc Fred paa Jorden / oc Mennesken en vel behagelighed.

15. Und da die Engel von ihnen gen Himmel fuhren / sprachen die Hirten untereinander: Lasset vns nun gehen gen Bethlehem / und die Geschichte sehen die da geschehen ist / die vns der HERR kundt gethan hat.

De der Englene fore fra dem til Himmelen / da sagde de Hyrderne til huer andre / Lader oss nu gaa til Beth-lehem / oc see den Gerning / som der er skeet / som HERRN haaffuer obenbaaret oss.

Kapitola II.

9. A an Angel PANJE postavil se podle nich / a najnosť Boží obkľíčila je: V báli se bázní veľkajú.

Koto Aniol Pánstí z nagať nim prýšedl / a nášnosť Pánstí ošviečila se je wšadly / kľúsiť wotkú božiu.

10. V řeči gím Angel: Ne bojte se / neb ať wosťstú wám radoť veľkajú / kľerá bude wšemu lidu.

Čeď im řeči Aniol / Ne bojte se / abowiemci o to oznámy / se wám wesele wielkie / kľore be dje wšeršicmu ludowi.

11. Nebo narodil se wám dnes Spasitel / kľerý jest Kristus Pán w městě Dawidowě.

Is se wám dñs náródil žbás wšiel / kľory jest Kristus Pán w městě Dawidowem.

12. A toto wám znamení / Naleznete Namluňárko / plénámí obwinutě / a položeně w Beslechi:

Abowiemci ten miec znáť / namluňárko namluňárko wwinutě w Beslechi / a položeně w Beslechi.

13. A hned s Angelem stalo se mnohým kľerým wosťstú Nebo kľerý chwałěšch Boga / a kľaučch:

A hned s onym Aniolem prýš: Mo wiele zástupow mebiestich / chwałac Boga y mowiac.

14. Sláva na wysokech Boshu: a na Zemi Pokoj / Lidem dobrě wšle.

Chwala na wysokech Boga / a na zemi pokoj / přecim lidem dobrě wšle.

15. Čeď stalo se kľerý obořstí od nich Angelě do řeči / Páští roznamluňali wšposle / kľaučch: Podine až do Bethlema / a wšmeto slowo kľerě se stalo / kľerý wšimil Pán a wš kľajal nám.

Potym gdy obořstí Aniolowse od nich do nich / kľerý páští řeči o namluňali do drugých / Potomž inž až do Bethlema / a kľlas dajmy se spráwětora nám Pán oznámy.

16 ואתו מסרה בִּתְּהָאֵר־
וַאֲשֶׁכְּחוּ לַמָּרִים וְלִיוֹסֶף
וְלַעֲזֵרָא דְסִים בְּאוֹרְנָא:

*E così vennero prestamente, e trono-
romo Maria e Ioseph, e il fanciullo posto ne
la mangiatoia.*

17 וְכַד חָזוּ אֲדֹעִי
לְמַלְחָה דְּאַתְמַלְלָהּ
עֲמַהוּן עֲלֵהּ עַל סְלֵא:

*E come l'ebber veduto, disuolgoron
la cosa ch'era stata desin loro di questo
piccolo fanciullo.*

18 וְכִלְהוּן דְּשִׁמְעוּ
אַתְדַּמְרוּ עַל אֵלֵיוּ
דְּאַתְמַלְלָהּ מִן דְּצִוְתָא:

*Et tutti quelli che ne udirono, si ma-
ravigliaron de le cose che eran desin loro
das pastora.*

19 מִרְיָם דִּין וְסָרָא בְּנָא
קִלְהוּ מִלְּחָה חֵלִין
וּמִבְּחִימָא בְּלָבָה:

*E Maria confervaua tutte queste
parole, considerandole nel suo cuore.*

20 וְהִפְכוּ רְצִינָתָא חֲבוּן
כַּד מִשְׁבַּחִין וּמְהַלְלִין ל'
לְאַלְהֵיָא עַל כֹּל דְּחָזוּ
וְשִׁמְעוּ אִיכְנָא דְּאַתְמַלְלָהּ
עֲמַהוּן:

*I pastori poi se scrivitarono, glori-
ficando e laudando l'adio di tutte le cose
che hauerano vidute e vedute, si come era
stato detto loro.*

21 וְכַד מִלּוּ חֲמִנָא וְחִמִּין
דִּיתְתֵּינִי טִלְגָּהּ אַתְקֵרִי
שְׁמָהּ יִשׁוּעַ דְּאַתְקֵרִי מִן
מִלְּאכָא קֹדֶם דִּיתְתֵּינִי
בְּכִרְסָא:

*E poi che furon compiuti gli otto gi-
orni che si dauera circuncidere il fanciul-
lo, fu chiamato il suo nome Iesus, il quale
era stato nominato da l'Angelo prima
che fusse conceputo nel ventre.*

22 וְכַד אַתְמַלְלִי וְנִמְתָּא
דִּתְדִּיתְהוּן אֵיךְ נְמוּסָא
דְּמִישָׁא אֶסְקִיחִי
לְאוֹרְשָׁלַם דִּיקִימוּנִיחִי
קֹדֶם מִרְיָה:

*Poi compiuti che furono i giorni de-
la lor purgatione, secondo la Legge di
Moise, lo portarono in Ierusalem, per pre-
sentarlo al Signore.*

16 וַיֵּלְכוּ בְּחִפְזוֹן וַיִּמְצְאוּ אֶת-
הָאִם וְאֶת-יֹוסֵף וְאֶת-הַיֶּלֶד
מוֹשִׁים בְּאִבּוֹס:

*Y vinieron à priessa, y hallaron à Maria, y à
Ioseph, y al ninno acostado en el pesebre.*

17 וּבְרִאוֹתָם הִזְדִּיעוּ עַל-הַדָּבָר
הַמְדַּבֵּר אֲלֵיהֶם עַל-הַיֶּלֶד הַזֶּה:

*Y viendo lo, hizieron notorio loque les auia
sido dicho del ninno.*

18 וְכָל־אִשׁוּר שָׁמְעוּ תִמְהוּ
עַל-אִשׁוּר דָּבָר אֲלֵיהֶם מִן-
הַדּוֹעִים:

*Y todos losque lo oyeron, se marauillaron
de loque los pastores les dezian.*

19 וּמִרְיָם נִצְרָה כָּל-הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַתְּהַרְהֶה בְּלִבָּבָה:

*Mas Maria guardaua todas estas cosas confi-
riendo las en su coraçon.*

20 וַיָּשׁוּבוּ הַדּוֹעִים וַיִּכְבְּדוּ
וַיִּשְׁבְּחוּ אֶת-יְהוָה עַל-כָּל־
אִשׁוּר שָׁמְעוּ וַיֵּרְאוּ בְּאִשׁוּר דָּבָר
אֲלֵיהֶם:

*Y boluieron se les pastores glorificando y al-
abando à Dios de todas las cosas que auian oydo
y visto, como les auia sido dicho.*

21 וַיִּבְרָאשׁוּ וּמִלְּאָה שְׁמִית יָמִים
לְחִמּוֹל אֶת-הַיֶּלֶד וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
יִשׁוּעַ הַצִּקְרָא מִן-חֲמַלְלָהּ בְּטָרִם
הָרָה הוּא בְּבִטֶן:

*Y passados los ocho dias para circuncidar àl
ninno, llamaron su nombre Iesus el qual le fue
pucto del Angel antes que el fuese concebido e-
nel vientre.*

22 וּבְמִלְּאֵת יָמֵי טְהַרְתָּהּ כְּתוּרָה
מֹשֶׁה הַכִּיָּאִיחִי יְרוּשָׁלַיִם
לְהַקְרִיב לִפְנֵי יְהוָה:

*Y como se cumplieron los dias de la purifi-
cation de Maria conforme à la Ley de Moyses,
truxeronlo à Hierusalem para presentarlo àl
Sennor:*

16. Καὶ ἔλθον ἀνέστησαν, καὶ
ἀνέβησαν πρὸς τὴν μαριάν, καὶ τὸν
Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος καὶ τὴν
φάτιν.

*Ils vindrent donc à grand' haste, &
trouverent Marie & Ioseph, & le petit
enfant gisant en la creche.*

17. Ὡς οὖν ἡ διηγορία αὐτῶν
ἔρρηται, ἔλαλθον αὐτοῖς
ἐπὶ τῷ παιδίῳ τούτῳ.

*Et quand ils l'eurent veu, ils diuul-
guerent ce qui leur auoit esté dit touchant
ce petit enfant.*

18. Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἡ-
θύναντο ἐπὶ τῷ λαλήσαντι
ἵνα ᾗ πειρῶντες αὐτοῦ.

*Dont tous ceux qui les ouïrent s'es-
meruillerent des choses qui leur esto-
ient dites par les bergers.*

19. Ἡ δὲ μαριάμ πάντα σκεπτι-
ρεῖ τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλου-
σα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

*Et Marie gardoit soigneusement
toutes ces choses, les ruminant en son
cœur.*

20. Καὶ ἐπεστρέψαν οἱ ποιμένες,
δοξάζοντες καὶ αἰνεοῦντες τὸν
κύριον, ἐπὶ τοῖς οἷς ἠκούσαν, καὶ εἰδόν, κα-
θὼς ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ.

*Puis apres les bergers s'en retourne-
rent glorifiant & louant Dieu de toutes
les choses qu'ils auoyent ouïes & veues,
selon qu'il leur en auoit esté parlé.*

21. Καὶ ὅτι ἐπληρώθη ἡμέρας
ὡς τὰ ἔξι ἡμερῶν αὐτῆς, ἔταλ-
θη τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἰησοῦς, ὡς κληθεῖν
ἵνα ᾗ ἀγγέλιον περὶ τοῦ σπλά-
γνου αὐτοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ.

*Et quand les huit iours furent accō-
plis pour circuncir l'enfant, adonc son
nom fut appelle Iesus, lequel auoit esté
nommé par l'Angé deuant qu'il fust
conceu au ventre.*

22. Καὶ ὅτι ἐπληρώθη αἱ ἡ-
μέραι, ὡς παρὰ Μωϋσὲν αὐτῆς, καὶ ὁ
νόμος μωυσέως, ἀνέγαγον αὐτὴν εἰς
ιερουσαλὴμ, ὡς ἐρεῖται ἐν τῷ νόμῳ.

*Et quand les iours de la purification
d'icelle furent accomplis selon la Loy
de Moyses, ils le portèrent en Ierusalem
pour le presenter au Seigneur.*

CAP. II.

16. Et venerunt festinantes: & invenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in praesepio.

So they came with haste/ and found both Marie and Joseph/ and the babe layed in the cratch.

17. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.

And when they had seene it/ they published abroad the thing/ which was tolde them of that childe.

18. Et omnes qui audierunt, mirati sunt: & de his quae dicta erant à pastoribus ad ipsos.

And all that heard it/ wondered at the things which were tolde them of the shepherdes.

19. Maria autem conferebat omnia verba haec, conferens in corde suo.

But Marie kept all those sayings/ & poudred them in her heart.

20. Et reversi sunt pastores, glorificantes & laudantes Deum in omnibus quae audierant, & viderant sicut dictum est ad illos.

And the shepherdes returned glorifying and praising God/ for all that they had heard and seene/ as it was spoken unto them.

21. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur.

And when the eight dayes were accomplished/ that then shoulde circumcise the childe/ his name was then called Iesus/ which was named of the Angel/ before hee was conceived in the wombe.

22. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moyse, tulerunt illum in Ierusalem, ut sisterent eum Domino.

And when the dayes of her purification after the Lawe of Moyses were accomplished/ they brought him to Jerusalem/ to present him to the Lorde.

Das II. Capitel.

16. Vnd sie kamen eilend/ vnd funden beyde Mariam vnd Joseph/ darzu das Kind im der Krippen liegen.

So de komme hastelige/ oc funde baade Mariam oc Joseph/ der til Barnet liggendis i Krubben.

17. Da sie es aber gesehen hatten/ breitteten sie das wort auß/ welches zu ihnen von diesem Kind gesagt war.

So der de haffde seet det/ da fortyndede de der Ord som vaar sagt til dem om dette Barn.

18. Vnd alle für die es kam/ wundereten sich der rede/ die ihnen die Hirten gesagt hatten.

So alle/ som der herde/ forundrede sig paa den Tale/ som Hyrderne sagde dem.

19. Maria aber behielt alle diese wort/ vnd bewegt sie in irem herzen.

Men Maria beuarede alle disse ord/ oc betenckte dem i sit hierte.

20. Vnd die Hirten kehreten wider vmb/ preiseten vnd lobeten Gott vmb alles/ das sie gehöret vnd gesehen hatten/ wie denn zu ihnen gesagt war.

So Hyrderne vendetil bage igen/ prisede oc loffuede Gud for alt det/ som de haffde hørt oc seet/ lige som der da vaar sagt til dem.

21. Vnd da acht tag vmb waren/ da das Kind beschnitten wurde/ da ward sein Name genennet Iesus/ welcher genennet war/ von dem Engel/ ehe denn er in Mutter leibe empfangen ward.

Och der otte dage vaare forlebne/ at Barnet skulde omkarts/ Da bleff hans Naam kaldet Jhesus/ som der vaar kaldet af Engelen/ for hand bleff vndfangen i Moders liff.

22. Vnd da die tage ihrer reinigung nach dem Gesetz Mose kamen/ brachten sie in gen Jerusalem/ auff das sie ihn dar stelleten dem HERREN.

So der hendis renselsis dage effter Mose som kom me/ da forde de Hannem til Jerusalem/ at de skulde der lade hannem komme saar HERREN.

Kapitola II.

16. V prissli chvátajice/ a nalezli Maryji a Joseffa/ a Nemluvátko položeně v Běsech.

Athát spiešnte prysšili y nalezli Maryju a Joseffa/ y neme mo vichko ležacem v boci.

17. Avžrešše poznali o slovu/ kterž jim bylo povědijeno o tom Dítěti.

A gdy vyzreli/ rozslawiali to co im bylo powiedziano o Dzieciatku onem.

18. V dlvili se všickni kterříž slyšeli o těch věcech/ kterž pravěny byly od Pastýřův k nim.

A všickny kteryto slyšeli co morali do nich psáprze/ dživovali se.

19. Ale Maryja zachovávala vssecka slova tato/ rozgijmagijcege v Serce svém.

Tedy Maryja to vsyškó zachovávala/ zadržac to do serca svého.

20. V navrátili se Pastýři/ chvalíce a volající Boha/ že vssech věch/ kterž byli slyšeli a viděli/ jakož jest povědijeno k nim.

A vraceli se pastýři vsyšká vřelá a chvalac Boha/ že to vsyškó co slyšeli y viděli takto im povědano.

21. A když se dokonalo osm dní/ aby obřezáno bylo Dítě/ Nazváno jest Eměno jeho Jezus/ kterž jest nazváno od Angla/ prvé než se v životě počalo.

A gdy przyszedł dzień osmy/ aby obrzezano Dzieciatko/ tedy imię jego nazwano iest Jezus/ które było mianowane od Anioła pierwej niż się w życie poczęło.

22. A když se naplnili dny/ vě osiřtenij gegich/ poděšona Moxijšova/ nesi Dítě do Geruzaléma/ aby ge postavili před PANEM.

Gdy siateč wypelnily dni/ osiřtění gegich/ poděšona Mojšewego/ przymiešli go do Jeruzalem/ aby go stawili před PANEM.

2

23 אִיךְ דַּפְתִּיב פֿאַמִּיטאַ
דַּמֶּרֶט דָּכַל דַּכְרָא פֿתַח
מַרְפֵּעַא קַדִּישָׁא דַּמֶּרֶט
יִתְקַנֵּי

(Si come è scritto ne la Legge del Signore, Che ogni maschio che apre la matrice, si chiamarà santo al Signore,)

24. קדמולין דבדלגה
איכא דאמיר פומסא
דמריא ונא פאריזא
אן ערן פארא דנא

*E per dare la oblazione a Dio, secondo che è detto ne la Legge del Signore, cioè
 un par di tartari, ovvero due piccioni di cu-
 laube.*

[illegible]

*Era, in Gerusalem era un huomo
che habuua nome Simone: & era que-
l huomo giusto e pio, che aspettua la con-
solation di isaiel: e lo Spirito Santo era su
pra esso.*

26 וְאָמַר הָיָא לֵה שֵׁן
וְהָיָא דְקוּדְשָׁא דִלְלָה
וְהָיָא מִיְּתָא עַל
וְהָיָא לְמִשְׁחָה דְּמִדְּרָא

*Et haunemus hauneto per rivelatione d
lo Spirito santo chi eyle non vedrebbe i
morte senza veder prima il Christo de
Simone.*

[illegible]

*Emosso dallo Spirito venne nel tem-
pio. E quando il padre e la madre condu-
ser dentro il fanciullo IESV, per far da li
secondo il costume de la Legge.*

2. קבלה על דבריו
בדבר לאלהאמר:

*Egli ancor a il prese ne le sue braccia
e lauto lodo, e disse.*

5

23 כַּאֲשֶׁר וּכְתַב בְּתוֹרַת יְהוָה
בִּי כָל־נֶכֶד פֶּטֶר רַחֵם קְדוֹשׁ
לְיִהוּה יִקְרָא :

Como está eſcripto en la Ley del Sennor,
Todo macho que abriere mairiz , ſerá ſancto al
Sennor.

24 וְלֹאֵלֶּת מִנְחָה בְּאֶשֶׁר נֶאֱמַר
בְּתוֹרַת יְהוָה שְׁנֵי תוֹרִים מִן
שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה :

Y para dar la offrenda, conforme à loque es-
tá dicho en la Ley del Sennor, vn par de tortolas,
o dos pollos de palomas.

29 וְהָיָה הָיָה אָדָם בִּירוּשָׁלַם
שָׁמַיִל שְׁמִעוֹן וְאִישׁ צְדִיק וְיִרְאָה
אֱלֹהִים הוּא וּמִיחֵל אֶל־נַחֲמַת
יִשְׂרָאֵל וְדַת הַקֹּדֶשׁ הָיָה עֲלָיו:

Y he aqui, auia vn hombre en Ierusalem llamado Simeon, y este hombre, justo y pio, esperaba la consolacion de Israel, y el Espiritu Santo era sobre el.

20 וַתֵּקֶף לוֹ מִצֵּנָה מִדֶּרֶךְ הַקֹּדֶשׁ
לֹא לִרְאוֹתוֹ אֶת־הַמִּנּוֹת בְּטָרֶם
דָּאָה אֶת־מִשִּׁיחַ יְהוָה :

Y así recibió respuesta del Espíritu Santo, que no vería la muerte, antes que viese á Christo del Señor.

27 וַיָּבֹא בְרוּךְ אֱלֹהֵינוּ
בְּהֵימָן אָבִיו וְאִמּוֹ אֶת-הַלֵּל
שׁוֹעַ לַעֲשׂוֹתָם עַל-דִּבְרֵי
הַתּוֹרָה עֲלֵינוּ :

Y vino por Espiritual templo. Y como metieron al niño Jesus sus padres en el Templo, para hazer por el conforme à la costumbre de la Ley:

28 וְהוּא לָקַח לָאֵתוֹ עַל־יְהוָה
יִבְרַךְ אֶת יְהוָה יִאמֹר :

Entonces el lotomó en sus brazos, y bendixo à Dios, y dixo.

3.

23. Καθὼς γίνεσθαι σε ἐν ἰσότητι
κυρίου, ὅτι πῶς ἄρα διὰ τὴν
μετῆς, ἀγὰρ τῆς κυρίου καὶ τῆς
τιμῆς.

Comme il est escrit en la Loy du Seigneur, Que tout malle ouurant la matrice, sera appelé saint au Seigneur :

24. Καὶ τῇ δυνάμει ὑπάκου, ἥ
ἐν ἀρχῇ αὐτῶν ἐν ὁμοθυμαδὸν ἔκτισεν
τὸ πᾶν, ἡ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, τὰ ὄντα

Et pour offrir l'oblation, selon qu'il
est dict en la Loy du Seigneur, alloit
une paire de tourterelles ou deux pige-
onneaux.

[illegible]

Or voici, il y auoit vn homme en Ierusalem qui auoit nom Simeon : cet homme estoit iuste & craignant Dieu lequel attendoit la consolation d'Israël, & le saint esprit estoit sur lui.

26. Καὶ ὡς αὐτοὶ κηρύττουσιν ἐν
τοῖς ἱεροῖς τοῦ πνεύματος ὁ
μὴ ἰδεῖν ἴστανται πρὸς τὸ ἰδεῖν τὸ
ἐν κυρίῳ.

Et il auoit esté aduertí diuinement
par le saint Esprit qu'il ne verroit point
la mort que premierement il n'eust veu
le Christ du Seigneur.

[illegible]

Icelui estant meu par l'Esprit vint au temple: & comme le pere & la mere portoyent dedans le petit enfant Iesu pour faire de lui selon la custume de Loy:

28. Καὶ αὐτὸς ἐδίδξατο αὐτὰ ἐν
ταῖς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ ἐλέγη
τὸ θῆν, καὶ εἶπε.

Il le prit entre ses bras, & ben
Dieu, & dieu

CAP. II.

23. (Sicut scriptum est in lege Domini, Quia omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur.)

(As it is written in the Law of the Lord, Whoso man child that first openeth the wombe / shalbe called holy to the Lord.)

24. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.

(And to giue an oblation / as it is commaunded in the Law of the Lord / a paire of turtle doves / or two yong pigeons.)

25. Et ecce, homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon, & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israel: & Spiritus sanctus erat in eo.

(And behold / there was a man in Ierusalem / whose name was Simeon: this man was iust / and feared God / & waited for the consolation of Israel: and the holy Ghost was vpon him.)

26. Et responsum accepit à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.

(And a reuelation was giuen him of the holy Ghost / that he should not see death / before he had seene the Lords Christ.)

27. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parètes eius, ut facerent secundum consuetudinè legis pro eo.

(And he came by the motion of the Spirit into the Temple: & when the parents brought in the child Iesus / so do for him after the custome of the Law.)

28. Eripse accepit eum in ulnas suas, & benedixit Deum, & dixit.

(Then he tooke him in his armes / and praised God / and sayd.

Das II. Capitel.

23. Wie denn geschrieben stehet im Gesetz des HERREN: Allerley Männlein / das zum ersten die Mutter bricht / soll dem HERREN geheiliget heißen.

(Ige som der oc staar scerfuit i HERRENES Low / Alle honde Mandten / som først obner Moders liff / skal kaldis HERREN helligt.)

24. Vnd das sie geben das Opfer / nach dem gesagt ist im Gesetz des HERREN / ein par Turteltauben / oder zwo junge tauben.

(Deat de skulde giffue Offer / effter som sagt er i HERRENES Low / i par Turtelduer, eller tho unge Duer.)

25. Vnd sihe / ein Mensch war zu Jerusalem / mit Namen Simeon / vnd derselbe Mensch war fromb vund Gottsförchtig / vnd wartet auff den Trost Israel / vund der heilige Geist war in ihm.

(De see / der vaart i Menniste i Jerusalem / som hed Simeon / oc samme Menniste vaar from oc Gudscer / rig / oc hand ventede Israels trost / oc den hellig Aand vaar i hannem.)

26. Vnd im war ein antwort worden von dem heiligen Geist / er solte den Todt nicht sehen / er hette denn zuvor den Christ des HERREN gesehen.

(Ochand siet suar aff den hellige Aand / at hand skulde icke see Døden / før hand finge HERRENES Christ / at see.)

27. Vund kam auß anregung des Geistes in den Tempel. Vnd da die Eltern das Kind Iesum in den Tempel brachten / das sie für ihn theten / wie man pfleget / nachdem Gesetz.

(De hand kom i Tempelen aff Aandes opvækkelse. De der Førelærte førde Børner Ihesum i Tempelen / at de skulde gøre for hannem / i ge som mand pleyer effter loven.)

28. Da nam er ihn auß seine arm / vnd lobete Gott / vnd sprach:

(Da tog hand hannem paa sine arme / oc loffuede Gud / oc sagde.

Kapitola II.

23. Vakož psáno gest v Zákoně PÁNĚ / že každý Pačolník otvřítie živor / Evas v PÁNĚ státi bude:

(Jako bylo opsáno v zákoně Pánšim / v pselstí mečesyná píerwotodny swiętym Pánšim bōdžie.)

24. Abn dali Obět ja ně / ho / vakož powědijno gest v Zákoně PÁNĚ / dvě Hrolitce / aneb dvě Holaubátek.

(Ktemu aby oddati ofiäre wē dle zego co jest powiedijmo w zákoně Pánšim / páre synogárlic abo dwote golubiat.)

25. Až slowěl byl w Jeruzalemě / kterémuž směno Simeon / a slowěl ten byl sprawedliwý a Bohabogý / čekáge porěšenj Izraelského a Duch Swatý byl w něm.

(Koto byl niektorý w Jeruzálem / kterému imě bylo Simeon / cłowiek sprawiedliwý a bogobozný / co čekal wšiac porěchý Izraelskij / a Duch swiatý byl w nim.)

26. Aten odpowěd wzał od Duchá Swatého / že newšij smrti / až by přiwě spatřil Krysta PÁNĚ.

(A ožnáj mōno mu to bylo přez Duchá swatého / že mē mī / at ogladāc smert / až by přiwě ogladāc Krysta oněgo Pánšies go.)

27. V přiffel w duchu do Chrámu. A když wvodił Dítě Gejstie Rodičowě gcho / aby ukłnili podle obpěge Žakos na ja něho:

(Ten z nářdnie nš Duchá swięte go přyzřel do křástolá / a gdy rodzi cymwiedli djetčatko Iesusa aby zni wcznili wedle zwycšajū zákonného.)

28. A on gey wzał na lōtky swē / y chwálil Boha / a řekl:

(Tedy on w hřawšy go nā řece šwē / błogosławil Boga mōwtac.

β'.

29. מִכִּיל שְׁרִי אֶתְּ לִי
לְעִבְדֶּךָ מִדֵּי אֵת מִלְּמִנִּי
בְּשִׁלְמִי:

*Tu laffi hora andare, Signore, il tuo
servo in pace, secondo la tua parola.*

30. דָּרְא חַיִּי עֵינֵי חֲנָנִי:

*Perche gli ocelli miei hanno ve-
duta la tua Salute.*

31. הוּ דְשִׁנְכֵת בְּפָנֶיךָ מִיָּמָה
דְּכִלְחִי אֲמוּנָה:

*Laqual tu hai apparecchiata innan-
zi à la faccia di tutto il popolo.*

32. בִּוְהִרְאָה לְגִלְגֵּינָה ד
דְּשִׁמְכָמָה וְשִׁיבְחָה לְעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל:

*Lumie per la rivelatione de Gentile,
per gloria del tuo popolo Israel.*

33. יִנְסֶה דִּין וְאִמָּה ת
וְתִמְחִינּוּ הֵוֹ עַל אֵלֶיךָ
דְּמִתְמַלְלִין הֵוֹ עֲלוֹהֵי:

*Et il padre e la madre sua si mara-
villarono de le cose che se dicevano di lui.*

34. וּבְרִיךְ אֲבוֹי שְׁמֵיכֶון
וְאִמֵּךְ לְמִרְיָם אִמָּה הָא
הֵנָּה סִים לְמַשְׁכִּלְתָּה
וְלִחְיָמָה דְּסִנְיָא בִּיחְדָּה
וְלִאֲמָה דְּחִרְיָא:

*Poi Simeone lo benedisse, e disse à
Maria madre de lui, Ecco, colui e pos-
so per ruina e refectum tuum di molti in
Israel, e per un segno à cui sarà contra-
dicto.*

35. וּבְשִׁפְשִׁי דִּין דִּילְכִי
תִּעְבֶּדְךָ וּדְמִתְמַלְלִין אֵיךְ ד
דִּתְנַלְלִין מִחֲשַׁבְתָּה ד
דְּלִבְנוֹתָ דְּסִנְיָא:

*(Et cum calcule transgressa la sua pro-
pria anima) accroche se vinculo e pen-
sa di molti corra.*

36. וְחֵנָּה דִּין וּבְנִתָּה
בְּרַחֲמֵךְ דְּבִנְיָאֵל מִן שְׁבִטָה
דְּאַשִּׁיר אֵת הֵי חֲשִׁישָׁת
בְּיוֹמָתָה הֵנָּה וְשָׁבַע שָׁנִין
עִם בְּעִלָּה חֲמִירָה מִן
בְּתוּלָתָה:

*Eraus etiamdò Anna profetissa, fi-
gliuola di Phanuel, de la tribu d'Asser: co-
per et à passatu molto avanzata ne l'età
sua. Et habebat Anna col suo marito set-
te anni de la sua virginità.*

29. עַתָּה תִּשְׁלַח אֶתְּ עַבְדְּךָ אֲדֹנָי
בְּדִבְרֶךָ בְּשָׁלוֹם:

*Aora despides, Sennor, à tu fieruo, conforme à
tu palabra, en paz.*

30. כִּי רָאָה עֵינֵי אֶת יְשׁוּעָה:

Porque han visto mis ojos tu Salud.

31. אֲשֶׁר הִכִּילֹתָ לְפָנֶיךָ כָּל-
הָעַמִּים:

*Laqual has aparejado en presencia de todos
los pueblos.*

32. נֹר לְהַאֲרִיךְ אֶת-הַגּוֹיִם
וּלְכַבֹּד עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל:

*Lumre para ser reuclada à las Gentes, y la
Gloria de tu Pueblo Israel,*

33. וַיִּחְיֶה וַיֹּסֶף וְאִמּוֹ תוֹמְרִים
עַל-חֲמִידָבָרִים עָלָיו:

*Y el padre y su madre estauan marauillados
de las cosas que se dezian de el.*

34. וַיְבָרֶכְמָה שְׁמֵיכֶון וְאִמֵּךְ
אֵל-מִרְיָם אִמָּה הֵנָּה הוּשָׁם
לְמַשְׁכָּלָה וּלְתַקוּמַת רַבִּים
בְּיִשְׂרָאֵל וְלִאֲנֹת מְדִינִים:

*Y bendixolos Simeon, y dixo à su madre
Maria, Heaqui, que este es dado para cayda y pa-
ra leuantamiento de muchos en Israel, y para
fennal à quien será contradicho:*

35. וְאֵת וּבִשְׁרָה יַעֲבֹד חֲרִב
לְחִגְלוֹת מִחֲשָׁבוֹת מַגְבּוֹת
רַבִּים:

*Y tu anima, de rimisma, traspassará euchi-
lo, para que de muchos coraçones sean manife-
stados los penlamientos,*

36. וְחֵנָּה וְחֵנָּה וּבִיָּאָה בְּתוּלָתָהּ
מִמְּטָה אֲשֶׁר וְחֵנָּה בְּאֵת בְּלִמִּים
רַבִּים כִּי-חֲתָתָה אֶת אִשָּׁה שָׁבַע
שָׁנִים מִבְּתוּלָתָה:

*Estaua tambien alli Anna Prophetissa hija
de Phanuel, del tribu de Asser, la qual auia veni-
do en grande edad, y auia biuido con su marido
siete annos desde su virginidad.*

29. καὶ ἀπολύεις τὸ δούλόν σου
διαποῦσα, καὶ πρὸς ῥῆμά σου, ἐν εἰρή-
νῃ.

*Seigneur, tu laisses maintenant aller
ton seruiteur en paix selon ta parole.*

30. Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου
τὸ σωτήριόν σου.

Car mes yeux ont veu ton salut.

31. Ὁ ἡμίμασας καὶ πρὸς ὡ-
πὶ πάντων τοῦ λαοῦ.

*Lequel tu as préparé pour estre mis
deuant la face de tous les peuples.*

32. ὥς τις ἀποκαλύψαν ἐθνῶν,
καὶ δοξάσῃς λαόν σου ἐν δόξῃ.

*Lumiere pour l'esclarcissement des
nations, & la gloire de ton peuple
Israel.*

33. Καὶ ὡς ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλο-
ύμενοις περὶ αὐτοῦ.

*Et Ioseph & la mere d'celui s'esti-
merueilloient des choses qui estoient dites
de lui.*

34. Καὶ εὐλόγηται αὐτοὺς συ-
μεὼν, καὶ εἶπε πρὸς μαρίαν τὴν
μήτηρα αὐτοῦ, ἰδοὺ ὡς καὶ τῷ
πλήθει καὶ ἀνίσταται πολλοὶ ἐν τῷ
ἰσραὴλ, καὶ οἱ σημεῖον ἀντιλεγόμε-
νοι.

*Et Simeon les benit, & dit à Marie
mère d'icelui, Voici, cestuy-ci est mis
pour le trebuchement & pour le rele-
uement de plusieurs en Israel, & pour
un signe auquel on contredira.*

35. Καὶ ὡς αὐτῇ τῷ ψυχῇ
διελθούσῃ ῥυμφοῖα· ὥπως ἂν
ἀποκαλυφθῇται ἐκ πολλῶν ἐδε-
σθῶν ἀγρονομῶν.

*Et mesmez aussi une espet pécara la
propre ame,) afin que de plusieurs
cœurs les penſees soyent decouuertes.*

36. Καὶ ὡς ἂν ἂν πρὸς Φη-
νὸν Φανουὴλ ἐκ φυλῆς ἀσέρ.
αὐτῇ πρὸς ἑξήκῃτα ἐν ὁμίῳ αὐτῆς
λαλοῦν· ὥς αὐτῇ μὲν ὡς ὁρῶς ἐπὶ
ἀπὸ τοῦ παρθενίου αὐτῆς.

*Il y auoit aussi Anne la prophetesse,
fille de Phanuel, de la lignee d'Asser: la-
quelle estoit ia auancee en age, & auoit
veſcu avec ſon mari sept ans depuis la
virginité,*

CAP. II.

29. Nunc dimittis servum
tuum Domine, secundum
verbum tuum in pace.

Lord nowe leest thou thy servant
be parte in peace/ according to thy word:
be:

30. Quia viderunt oculi
mei, salutare tuum.

For mine eyes have scene thy sal
vation.

31. Quod parasti ante fa
ciem omnium populorum,

Which thou hast prepared before
the face of all people.

32. Lumen ad revelatio
nem gentium, & gloriam
plebis tue Israel.

A light to be remitted to the Genti
les/ & the glory of thy people Israel.

33. Et erat pater eius & ma
ter mirantes super his quæ
dicebantur ab illo.

And Joseph and his mother mar
velled at those things/ which were spo
ken touching him.

34. Et benedixit illis Si
meon: & dixit ad Mariam
matrem eius, Ecce positus
est hic in ruinam, & in relur
rectionem multorum in Israel,
& in signum cui contradi
cetur.

And Simeon blessed them/ and said
unto Marie his mother/ Behold this
child is appointed for the fall and ri
sing againe of many in Israel/ and for
a signe which shall be spoken against.

35. Et tuam ipsius animam
pertransibit gladius, ut reve
lentur ex multis cordibus
cogitationes.

Thou and a sworde shall pearce
through thy soule/ that the thoughts
of many heartes may be opened.

36. Et erat Anna prophe
tissa, filia Phanuel, de tribu
Aser: hæc processerat in die
bus multis, & vixerat cum
viro suo annis septem à vir
ginitate sua.

And there was a Prophetesse/ one
Anna the daughter of Phanuel/ of the
tribe of Aser/ which was of a great a
ge/ and had lived with an husband se
ven yeeres from her virginity.

Das II. Capitel.

29. NUNN / nun ledest du deinen
Diener im Freide fahren / wie du ge
sagt hast.

NUNN / lad nu din Diener fare i Fred/ lige som
du haffuer sagt.

30. Denn meine augen haben deinen
Heiland gesehen.

Eht mine øyen haffue seer din Frelser.

31. Welchen du bereitet hast / für
allen Völkern.

Hvilken du beredde/ for alle Folk.

32. Ein Licht zu erleuchten die Hei
den/ vnd zum preis deines Volks
Israel.

Et luss til at opluse Hedningene/ Oc die Folk
Israel til en Hertilghed.

33. Vnd sein Vater vnd Mutter ver
wunderten sich deß / das von ihm ge
redt ward.

De hans Fader oc Moder forundrede sig paa det/
som bleff sagt om hamnem.

34. Vnd Simeon segnet sie/ vñ sprach
zu Maria seiner Mutter: Siehe/ diser
wird gesetzt zu einem Fall vnd auffe
rsten viler in Israel / vnd zu einem
Zeichen dem widersprochen wirdt.

Oc Simeon velsignede dem/ oc sagde til hans Mo
der Maria/ See/ Denne skal færis mange til et Fald
oc opstandset Israel/ oc til et Tegn som skal mod
siges.

35. Vnd es wirdt ein Schwerdt
durch deine Seele dringen / Auff das
viler herten gedanken offenbar wer
den.

De der skal et Svært tvinge igennem din siel/ Paa
det at mange herters tanker skulle øbenbaris

36. Vnd es war eine Prophetin
Hanna/ eine Tochter Phanuel/ vom
Geschlecht Aser. Die war wol betag
et / vnd hatte gelebt sieben Jar mit
ihrem Manne/ nach ihrer Jungfrau
schaft.

De der vaaren Prophetinde Anna/ Phanuels
Daatter/ aff Aseres stæet. Hun vaar vel alderne/ oc haff
de leffuit sin aar med sin Høsoonde/ effter sin Jomfau
dom.

Kapitola II.

29. Nyni propausstis Glu
fennika twého VANE/ po
ble slova twého w posogi.

Teraz Pánie odpuszczaj! stu
ge twego w pokój/ woblog slo
wá twego.

30. Neb gsau wšěchy oči mē
Spasenij twē.

Gdy i oczy moje o gładby wšě
wrenie twoje.

31. Starž gfo pšiprawil před
oblišegem wšěch lidij.

Athorč zgotowal přech ocy
má wšěřich narodow.

32. Swětoł k zgemensj wšě
ch nēm národū / a k slawě i
du twého Izrahelského.

Swiētłosc Fu obławienim po
gānom/ y chwale ludu twego Izrah
elskiego.

33. Stcepak geho a Maika
diwiti se tēm wěcem/ starž pra
wemy byly o nēm.

Atk oćie y mātka tego dze
wowałi sie temu/ co powiedziāno
o nim.

34. O poľshnal gfm Sym
eon/ a keli Marygi Maice
geho: Appoložen gejt tanto k
pādu a k powstāniju mnohym
w lidu Izrahelskem / a na
znameni tčremužto bude od
přāno.

A blagosławil im Symeon/
mowiāc do Marygy mātka tego/
Oto thou položen jest nāmpādy
nā powstānie wielich w Izraheli
ynā znak Proveniu sie sprechtwic
boda.

35. Atwau Duffy pronifne
Wēt/ aby zgemena byla z mno
hych sroep myšlensj.

(Athenu y Duffa twa przeni
fnie miecz /) aby byly obławio
ne myśli y wola serc.

36. Byla ta k Anna Proro
kyně dčra Januelowa z pokō
lenij Aser/ ta se estarala we
dnach mnohych/ a jiwa byla s
mužem sroep sedm lčch od Pa
nenstwi swého.

Byla tej y Annā prorokini/
corčā Januelowā y pokolenia A
ser/ tā inž byla bčrzo pōdělā w
leciech/ a siedm lčch žyła y mežm
od pānienstwa swego.

37 וְהָיָה אֲרִמְלִיָּה אִתָּךְ
שָׁנָה תִּמְנָאִין וְאַרְבַּע יָמִים
פָּקָה הָיָה מִן הַיָּכָל
וּבְצִיָּמָה וּבְכִלְיָתָה פָּקָה
הָיָה בְּאִמְמָה וּבְלִילָהּ

*Et era vedova di circa ottanta quat-
tro anni: laqual non si partiva mai del
tempio, servendo notte e giorno con digi-
ni e orationi.*

38 וְאִתָּךְ הָיָה קָמָרָה פֶּה
בְּשַׁעֲתָהּ וְאִדִּית לְמִרְיָה
וּבְמִלְלָה הָיָה עֲלֵיהִי עַם
כָּל נֶשׂ דְּמִסְכָּה הָיָה לָהּ
לְפִיכָהּ דְּאִרְשָׁלָּיִם

*Et essendo sopravvenuta à quella me-
desima hora, laudava anch' ella il Signo-
re, e parlava di lui à tutti quelli che
aspettavano la venutione in Ierusalem.*

39 וְכֵן שָׁלְמוֹ כָּל מִיָּדָם
אִתָּךְ דְּבִנְיָמוֹסָא דְּמִרְיָה
הִפְכוּ לְלִילָה לְנִצְרֶת
מִדִּיֶּנְהִין

*E poi che essi hebber finito di far tutte
le cose secondo la Legge del Signore, se-
ritornarono in Galilea, me la lor città di
Nazareth.*

40 טָלִיא דִּין רַבָּא הָיָה
וּמִתְחִיל בְּרוּחָא וּמִתְמַלָּא
חֲכָמְתָּהּ וְטִיבִיתָא דְּאִלְהָא
אִתָּךְ הָיָה עֲלֵיהִי

*Il piccolo fanciullo poi cresceva, e for-
tificavasi di spirito, riempendosi di sapi-
entia: e la grazia di Dio era sopra di lui.*

41 וְאִנְשֵׁיהּ כָּכָל שָׁנָה
אֵלָיו הָיוּ לְאִירְשָׁלָּיִם
בְּעִדְדָא דְּפִסְחָא

*Hor il padre e la madre sua andau-
ron ogni anno in Ierusalem per la festa di
Pasqua.*

42 וְכֵן הָיָה כִּד שָׁנָה
תְּרֵיתֵי עֶסְרָא סָלְקוּ אִיכְנָא
דְּמַעְדִּין הָיוּ לְעִדְדָא

*Quando egli fu d'età di dodici an-
ni, essendo essi saliti in Ierusalem, secun-
do l'usanza de la festa.*

43 וְכֵן שָׁלְמוֹ יָמֵיהֶם
הִפְכוּ לַהֲיוֹן יְשׁוּעָה דִּין טָלִיא
פֶּשׁ לֹה בְּאִירְשָׁלָּיִם וְיוֹסֶפֶה
וְאִמָּהּ לֹא יָדְעוּ

*E finiti i giorni, mentre che essi se ne
ritornavano, il fanciullo non rimase in
Ierusalem: che il padre e la madre sua non
s'accorsero.*

37 וְהָיָה אֲרִמְלִיָּה אִתָּךְ
שָׁנָה תִּמְנָאִין וְאַרְבַּע יָמִים
פָּקָה הָיָה מִן הַיָּכָל
וּבְצִיָּמָה וּבְכִלְיָתָה פָּקָה
הָיָה בְּאִמְמָה וּבְלִילָהּ

*Y era viuda de hasta ochenta y quatro an-
nos, que no se apartava del Templo, en ayunos y
oracion firuendo de noche y de dia.*

38 וְהָיָה קָרְבָּה בָּעֵת הָהִיא
וְתוֹרָה לִיהִיָּה וְתִדְבֵּר עֲלֵיהִי עַם
כָּל נֶשׂ אֲשֶׁר יָחֵל לְפִדּוֹתָ
בִּירוּשָׁלַיִם

*Y esta sobreuieniendo en la misma hora, jun-
tamente confessava al Sennor, y hablava deel à
todos los que esperauan la Redemcion en Ieru-
salem.*

39 וּבְכִלְיָתָם כָּלָם כְּתוּרָת יְהוָה
וַיָּשׁוּבוּ גְלִילָה אֶל—עִירָם
נִצְרֶת

*Mas como cumplieron todas las cosas segun
la Ley del Sennor, boluieron se à Galilea, à su Ci-
udad Nazareth.*

40 וַיַּגְדֵּל הַיֶּלֶד וַיִּמְאָץ בְּרוּחָהּ
מִלֵּא חֲכָמָה וְחַיִּיתָא אֵלֵהִים הָיָה
עֲלֵיהִי

*Y el ninno crecia, y era confortado del Espi-
ritu, y henchia se de sabiduria: y la gracia de Di-
os era sobre el.*

41 וַיָּלְכוּ אָבִיו וְאִמּוֹ שָׁנָה
בְּשָׁנָה יְרוּשָׁלַיִם לַחַג תְּפִסְחָה

*Y yuan sus padres todos los annos à Ierusa-
lem en la fiesta de la Pascua.*

42 וּבְהִיוֹתוֹ בְּרִשְׁתָּיִם עֶשְׂרֵה
שָׁנָה עָלָיו אֶל יְרוּשָׁלַיִם בְּמִנְהַג
הַחַג

*Y como fue de doze annos ellos subieron à
Ierusalem conforme à la costumbre del dia de la
Fiesta:*

43 וּבְכִלְיָת הַיָּמִים בְּשׁוּבָם
הִתְעוֹדַד יְשׁוּעָה הַיֶּלֶד בִּירוּשָׁלַיִם
וְלֹא יָדְעוּ יוֹסֶפֶה וְאִמּוֹ

*Y acabados los dias, boluiendo ellos quedo-
se el ninno Iesus en Ierusalem sin saberlo Ioseph
y su madre.*

37. Καὶ αὐτὴ χήρη, ὡς ἔτι ὡς ἐγ-
ὁ δὲ ἡλικίας πενταβίων, ἡ δὲ αὐτὴ
το δὲ δὲ ἡλικίας, ἡ δὲ αὐτὴ
λατρεύουσα τῷ θεῷ ἡμέρας.

*Et icelle estant veufue d'environ qua-
tre vints & quatre ans, ne bougeoit du
temple, seruant à Dieu en iustes & orai-
sons, nuit & iour.*

38. Καὶ αὐτὴ αὐτῇ τῇ ὥρῃ ἐ-
πιπαινεῖ, αὐθιμαλοῦσα τῷ κυρίῳ,
καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτοὺς πάντας τοὺς
ἀκούοντες αὐτῆς λόγον καὶ ἐνε-
σταλὴν.

*Cesle-ci donc estant suruenue en ce
mesme instant, louoit ausi de sa part le
Seigneur, & parloit de lui à tous ceux
qui attendoyent la deliurance en Ieru-
salem.*

39. Καὶ ὡς ἐτέλειον αὐτοὶ τὴν
καὶ πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ἐπέστρεψαν
εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
ναζαρεθ.

*Et quand ils eurent accompli tout
ce qui est selon la Loy du Seigneur, ils
s'en retournerent en Galilee, en Naza-
reth leur ville.*

40. Τὸ δὲ ἡ παιδίον ἡύξασα καὶ ἐ-
κράταισεν πνεύματι, πληρούμε-
νη σοφίας καὶ χάριτος τοῦ θεοῦ ἐπ'
αὐτῇ.

*Or le petit enfant croissoit & se for-
tifioit en esprit, estant rempli de sapien-
ce: & la grace de Dieu estoit sur lui.*

41. Καὶ ἐπεσοῦντο αὐτοῖς ἅνθρωποι
καὶ ἔτος εἰς ἱερουσαλήμ τῇ ἑσπερῇ τῇ
πύσχα.

*Or son pere & sa mere alloient tous
les ans en Ierusalem, à la feste de Pasque*

42. Καὶ ὅτι ἦν ἡλικίας ἐν ὧν δέδεκα,
ἀναβάντων αὐτῶν εἰς ἱερουσαλήμ,
καὶ τὸ ἔτος τῇ ἑσπερῇ.

*Lui donc estant venu en l'age de
douze ans, comme ils furent montés en
Ierusalem selon la coustume de la feste:*

43. Καὶ πληρώσαντες αὐτοὺς ἡμέ-
ρας, ἐκ τῆς ὑπερβουλῆς αὐτοῦ, ὁ
πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μητέρα αὐτοῦ
καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὡς ἦν ἡ μήτηρ
αὐτοῦ.

*Quand ils eurent accomplis les iours
de la feste, eux s'en retournaient, l'enfant
Iesus demeurant en Ierusalem, & Ioseph
& la mere d'icelui ne s'en apperceurent
point.*

37. Et hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor: quæ non discedebat de templo, ieiunius & obsecrationibus serviens nocte ac die.

And this was a widow about fourscore & four years: and went not out of the Temple: but served God with fastings and prayers night and day.

38. Et hæc, ipsa hora superveniens, confitebatur Domino: & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israel.

She then coming at the same time stant upon them confessed likewise the Lord: and spake of him to all that looked for redemption in Jerusalem.

39. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam, in civitatem suam Nazareth.

And when they had performed all things according to the Law of the Lord: they returned into Galilee to their own city Nazareth.

40. Puer autem crescebat, & confortabatur, plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.

And the child grew: and was strengthened with wisdom: and the grace of God was with him.

41. Et ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem, in die solenni Paschæ.

Now his parents went to Jerusalem every year: at the feast of the Passover.

42. Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Ierosolymam secundum consuetudinem diei festi.

And when he was twelve years old: and they were come up to Jerusalem: after the custom of the feast.

43. Consummatisque diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Ierusalem: & non cognoverunt parentes eius.

And his parents returned: the child Jesus remained in Jerusalem: and Joseph the mother knew not.

37. Und war nun eine Wittwe bey vier vnd achzig Jahren/ die kam nimmer vom Tempel / dienet Gott mit fasten vnd beten tag vnd nacht.

De hun vaer nu en Vidue/ ved fire oc firefindetue aar/ hun kom aldri aff Tempelen/ dienet Gud mer fasten oc beden dag oc nat.

38. Dieselbige tratt auch hingu/ zu der selbigen stunde/ vnd preisete den HERREN/ vnd redete von ihm/ zu allen / die da auff die Erlösung zu Jerusalem warteten.

Den samme tættædde oc frem til / i den samme stund/ oc prisede HERREN/ oc talte om hannem til alle/ som ventede forløsning i Jerusalem.

39. Und da sie es alles vollendet hatten / nach dem Gesetz des HERREN/ kereten sie wider in Galileam/ zu ihrer Stadt Nazareth.

De der de hæfde fuld kommet alting/ efter HERRENS Lov/ da fore de til Galileam igen/ til deres Stad Nazareth.

40. Aber das Kind wuchß/ vnd ward stark im Geist/ voller Weißheit/ vnd Gottes Gnade war bey ihm.

Men Barnet voxte/ oc bleff stærkt i Aanden/ fuld mer visdom oc Guds naade vaer hoff hannem.

41. Und seine Eltern giengen alle jar gen Jerusalem/ auff das Osterfest.

De hans Foreldre ginge huert aar til Jerusalem vaa Paaste høytiden.

42. Und da er zwölff jahr alt war/ giengen sie hinauff gen Jerusalem/ nach gewonheit des Festes.

De der hand vaer tolf aar gammel/ ginge de op til Jerusalem/ efter Høytidens sedvane.

43. Und da die tage vollendet waren / vnd sie wider zu hause giengen/ bleib das Kind Jesus zu Jerusalem/ vnd seine Eltern wußens nicht.

De der de dage hæfde ende/ oc de ginge hjem igen/ da bleff Barnet Jesus i Jerusalem/ oc hans Foreldre viste det icke.

37. Ata Widowau byla ať do lety osmdesáti a čtyř/ tetrácto narycházela i Chrámu/ Posty/ a Modlitbami/ slauže cywe dne y w nocy.

A widow o soko osmdesátiletý y čtyřech let/ nie odcházela od chrámu/ a postezar y modlaci se sloužila Bogu w noc y w den.

38. Ata w tauž hodinu přišedši/ chválila PANA/ a mluvila o něm všem kteříž čekali vykupení Izrahelského.

Ek přišedši teger časů/ chválila hož Pana/ y povíedala o nim všem kteříž očekávali odkupění w Jeruzálem.

39. A když wykonali všechno wěcn/ podle zákona PANA/ wrátili se do Galilee/ města svého Nazarethu.

A když oni odpráwny by všec/ to wedle zákona Páněho/ wrátili se do Galileie do města svého.

40. Dítě pak rostlo a posilňovalo se Duchem: plněmá drostí a milost Boží byla w něm.

A podrasáto díte rostlo/ a w mocnilo se w duchu/ bedne pelne madrosti/ y lástá Boží byla ná něm.

41. Y chodili Rodičowé jeho každého roku do Jeruzaléma/ na den Slavný Velikonoční.

E dy rodice jeho chodili do Jeruzaléma/ na den sláwný velikonoční.

42. A když byl olináti Běžíš w dwanaći letech/ a oni wstupowali do Jeruzaléma/ podle obyčaje dne Swátečního.

A když byl w dwanaći letech/ a oni šli do Jeruzaléma/ wedle zvyčaje w swěta.

43. E když wykonawše dni kóně nawracowali/ zůstalo Dítě Běžíš w Jeruzaléma/ a nepoznali Rodičowé jeho.

A když oni wykonawše dni nawracowali/ zůstalo dítě Běžíš w Jeruzaléma/ o czym nie wiedział Jozef y matka jeho.

ב

44 סִבְרוּ הֵנוּ צִיר דָּעִם
בְּנֵי לִנְתָהוֹן הֵנוּ וְכֵן אָמְרוּ
מִכְרָא יִנְמָא חֲדָא בְּעֵאמְהִי
לְנֵת אֲנִשְׁהֵוּ וְלִנְרָא מִן
דִּידֵי לָהּ :

Ma pensando che egli fusse ne la compagnia, camminarono una giornata, e andavano cercando fra i lor parenti, e fra quelli che bauuano la lor conoscenza.

45 וְלֹא אֲשַׁכְּחִיהִי וְהִפְכִּי
לָהּוֹן תִּיב לְאַחֲרֵשֶׁל ו
וּבְעֵן הֵנוּ לָהּ :

E non la trouando, sene ritornarono in Ierusalem, cercandola.

46 וּמִן בְּתֵר הִלְתָּא יִנְמִין
אֲשַׁכְּחִיהִי בְּחִיבְלָא בְּד
יְתֵב מִצָּצָת מִלְּפָנֵי
וְשִׁמְעַע מִנְהוֹן נִמְשָׁא
לָהּוֹן :

Et auuenna che dopo tre giorni la trouaua nel tempo che sedea in mezzo de doctores, ascoltauola, e demandauola.

47 וְתַמִּיהוּ הֵנוּ בְּלָהוֹן
אֵילִין דְּשִׁמְעִין הֵנוּ לָהּ
בְּחִכְמָתָהּ וּבְפִתְגָמֶיהָ :

Et tutti quei che l'auuano, si stupiuano de la sua intelligentia, e de la sua risposta.

48 וְכֵן מִנְאִיהִי תַמְהוּ
וְאִמְרַת לָהּ אָמְרָה בְּרִי ל
לְמִנְאָא עֲבֹדָה לֹו הַכְּנֵי
דְּהָא אָנָּא וְאִבּוּךָ בְּטוֹרְפָא
סִינְיָאָא בְּעִין חֲנִין לָהּ :

Et effi come lo Suddero, si marauigliarono : e sua madre gli disse, Figliuel mio, perche ci hai tu fatto effi ? Ecco, tuo padre & io dolenti, ti cercanamo.

49 אָמְרָה לָהּוֹן מִנְאָ בְּעִין
הַנְּתָהוֹן לִי לֹא יִדְעִין אֲנִתָּו
דְּבֵית אָבִי וְלֹא לִי דְּאִתְּנָא :

Et egli disse loro, Perche ragione mi cercanate voi ? Non sapete voi che mi bisogna esser occupato ne la casa del Padre mio ?

50 הֵנּוּן הֵנוּ לֹא אֲשַׁתְּנָעוּ
לְמִלְתָּא דְּאָמְרָה לָהּוֹן :

Et effi non intesero la parola che egli haueua detto loro.

ב

44 כִּי־חָשְׁבוּ לְהוֹתֵוּ בְּאַחֲרָה
וּבְלֹא בְּדִרְךָ יוֹם וּבִבְקָשׁוֹתוֹ
בְּיָדִים וּבְמִידְעִים :

Y pensando que estaua en la companna, anduieron camino de un dia : y buscauanlo entre los conocidos.

45 וּבְאִשְׁרָ לֹא מִצְאִיהוּ שְׁבוּ
יְרוּשָׁלַיִם וּבִבְקָשׁוֹתוֹ :

Y como no lo hallaffen, boluieron a Ierusalem buscandolo.

46 וַיְהִי־אַחֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים
מִצְאִיהוּ בְּהִיכָל יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ
הַמְּלָמְדִים שׁוֹמְעַע אֹתָם וְשׂוֹאֵל
לָהֶם :

Y aconteció, que tres dias despues lo hallaron en el Templo sentado en medio de los doctores, oyendolos y preguntandolos.

47 וַיְתַמְהוּ כָּלֵם אֲשֶׁר שָׁמְעוּתוֹ
עַל־חִבּוּנָתוֹ וְעַל־פִּתְגָמָיו :

Y todos los que lo oyen, estauan fuera de si de su entendimiento y respuestas.

48 וּבְאִשְׁרָ דָּאָו אֹתוֹ תַמְהוּ
וְהָאִמְרָ אֵלָיו אָמְרוּ לְאָמְרָ בְּנִי
מִה־וָאֵת עֲשִׂיתָ לָנוּ הֵנָּה אֲבִיךָ
וְאִנִּי בְּמִלְכַת רוּחַ בִּקְשָׁנֵךְ :

Y como lo vieron, espantaronse : y dixole su madre, Hijo, porque nos has hecho esto ? he aqui, tu padre y yo te auemos buscado con dolor.

49 וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לָמָּה
תִּבְקָשׁוּנִי הֲלֹא יִדְעִתֶם כִּי־
צָרָכִי לְהוֹת בְּאֵלֵה אֲשֶׁר לְאָבִי
הַמֶּה :

Entonces el les dize, Que ay porque me buscades ? no sabiadet que en los negocios que son de mi Padre me conuiene estar.

50 וַיִּתְּמָה לֹא בְנוּ אֶת־הַדְּבָר
אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֵיהֶם :

Mas ellos no entendieron las palabras que les habló.

β'

44. Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐστὶν
συνεῖδ' ἄνθρωπον, ἡλθον ἡμέτερος ὁδόν·
καὶ ἀσέζητον αὐτὸν ἐπὶ τοῖς συγγενέσι,
καὶ ἐπὶ τοῖς γινώσκουσιν.

Mais estimans qu'il estoit en la compagnie, ils cheminerent une iournee : & le recherchoyent entre leurs parens & ceux de leur cognoissance.

45. Καὶ μὴ εὐρίσκοντες αὐτὸν, ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ, ζητούντες αὐτόν.

Et ne le trouuans point, ils s'en retournerent en Ierusalem, le cherchaus.

46. Καὶ ἰγγύηται μὲν ἡμέτερος τρεῖς ἡμέρας αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθήμενον· καὶ ἐπὶ τοῖς μαθηταῖς διδάσκοντα, καὶ αὐτοὺς ἀκούοντάς αὐτόν, καὶ ἐπιρωτῶντάς αὐτούς.

Et aduint que trois iours apres ils le trouuerent au temple assis au milieu des docteurs, les escoutant, & les interroguant.

47. Ἐξίστατο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτὸν ἐπὶ τῇ σιωπῇ καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ.

Dont tous ceux qui foyoyent, estoionnoyent de la sapience & de ses responses.

48. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἔξω πάλιν ἦσαν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἡμέτερος αὐτῷ εἰπὼν· τίς τοῦτο αὐτῷ οὕτως ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ἐδυνάμηναι ἐξελθεῖν με.

Et quand ils le virent, ils s'effonnerēt, & la mere lui dit, Mon enfant, Pourquoi nous as-tu ainsi fait ? voici, ton pere & moi te cerchions estans en grand peine.

49. Καὶ εἰπὼν περὶ αὐτοῦ, τί οἱ ἐξίσταται· οὐκ ἔσται ὅτι ἐπὶ τοῖς μαθηταῖς μου οὐκ ἐστὶν με.

A donc il leur dit, Pourquoi est ce que vous me cerchiez ? ne sauez-vous pas qu'il me faut estre occupé es affaires de mon Pere ?

50. Καὶ αὐτοὶ οὐκ ὠνόμασαν τὸν ῥῆμα· οὐδ' ἀλάστον αὐτοῖς.

Mais ils n'entendirent point ce qu'il leur disoit.

CAP. II.

44. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos & notos

But then supposing that he had been in the company / went a dayes journey / and sought him among their kinsfolke / and acquaintance.

45. Et non inveniētes, regressi sunt in Ierusalem, requirentes eum.

And when they founde him not then they returned backe to Ierusalem / and sought him.

46. Et factum est, post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.

And it came to passe three dayes after that they founde him in the Temple sitting in the middes of the doctors / both hearing them / and asking them questions.

47. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia & responsis eius.

And all that heard him / were astonished at his understanding / and answers.

48. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum, Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.

So when they sawe him / they were amazed / & his mother said unto him / Sonne / why hast thou thus dealt with us? behold / thy father and I have sought thee with heavie hearts.

49. Erat ad illos, Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt oportet me esse?

Then said he unto them / Howe is it that ye sought me? knewe ye not that I must goe about my Fathers business?

50. Et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est ad eos.

But they understood not the word that he spake to them.

Das II. Capitel.

44. Sie meineten aber / er were unter den Geferten / und kamen eine tagreise / und suchten ihn unter den Bekannten und Bekannten.

Da mente de / at hand hadde verit iblant Gessellab / De de comme en dages reyse / or lere effier hannem iblant Sleernge or Ryndinge.

45. Und da sie in nicht funden / giengen sie widerumb gen Jerusalem / und suchten ihn.

De der de funde hannem ick / ginge de til baze igen til Jerusalem / or lere effier hannem /

46. Und es begab sich nach dreyn tagen / funden sie ihn im Tempel sitzen / mitten unter den Lehrern / daß er ihnen zuhörete und sie fragete.

De der begaff sig tre dage der effier / Da funde de hannem sitendis i Tempelen / mit i blant de lærde / at hand herde dem or spurde dem at.

47. Und alle die im zuhöreten / verwunderten sich seines Verstands und seiner Antwort.

De alle de hannem hørde / forundrede sig paa hans forstand or gensvar.

48. Und da sie ihn sahen / entsatzten sie sich. Und seine Mutter sprach zu ihm: Mein Son / warum hast du uns das gethan? Siehe / dein Vater und ich / habendich mit suchen gesucht.

De der de saach hannem / bleffuede forferdede. De hans Moder sagde til hannem / Min Son / Hui giorde du oss det? See / din Fader or jeg lere effier dig mit bedrøffuelse.

49. Und er sprach zu ihnen: Was ist / daß ihr mich gesucht habt? Wisset ihr nicht / daß ich sein muß in dem das meines Vatters ist?

De hand sagde til dem / Hvad er det / at i lere effier mig? Vide i ikke / at jeg skal vere i det / som er min Faders.

50. Und sie verstunden das wort nicht / daß er mit ihnen redet.

De de forstode det erricke / som hand talde med dem.

Kapitola II.

44. Domniwagijce se o nēm jebp byl w zāstupu / pīs sli tēstau dne gednoho / w hle dali ho mezy pŕibuznými a znānými.

A mnie mājac jebp byl w to wāzysztwie / sli wdroge dženies den / a sūfali go miedzy krawcy m y znāto mēni.

45. A nenaalezse / wrātill se do Geruzalēma / hledagijce ho.

A gdy go nie nalezli / wrōtli siē do Jeruzalēm sūfajac go.

46. W stalo se po třech dnech / nalezli go w Chrāmě / anse di / mezy Doktory poslaucha gegich / a otazuje se gich.

Potym po trzeciē dni nāles li go ścieżacogo w kōściele mnezy Doktory / a on ich słuchał pyta sie ich.

47. Tędnō siraśsoli se wssy cny / tēstij go sliśsoli nad Maudrosij a odpowēdmi go ho.

Wsyce tedy Frory go sliśs chali / zōumiewali siē nad rozas mēny nād odpowēdzāmi tego.

48. A widauce diwili se. W rēlla Mātka geho k nēm: Synu / proč ghy nām včinił tak? Gle Dtectwāz pā s jas losij gsmē hledali tebe.

A wyzrowszy go zad jwili siē / tedy knicmu rēlla mātka tego / Synu pŕecz jēs nam tak vczynil? oto o cte twoy i a sŕāśnāc siē sūs sālchmy cie.

49. W tēst nim: Coj gēst jē gsiē mne hledali? dāli gsiē nēwēdēli / jē w tēch wēcech kterē gŕau Dte mēho / mūshym pā byti?

Alle on tēst do nich / Coj jēst jēs cie mne sūfali? Sāleś cie mne wiedjeli i j w ryds rēczjāch Frorc i a o cch mēgo / pōtŕzēbā mne byr.

50. A oni nērozumēli slo / wu kterēj gēst mluwili nim.

Lezy oni nē zrozumēli slo w Frorc m mowil.

ב

51 וַיֵּצֵא עִמָּם וַיָּבֹאוּ בְּנִצְרֶת
וַיֵּדְם לֶחֶם וַאֲמָן וַצֵּרָה אֶת כָּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבָּבָהּ :

Et andò fene gin concessi, e venne in Nazareth, e fua loro soggetto. E sua madre confermava tutte queste parole dentro al suo cuore.

52 וַיֵּשֶׁב דָּוִד רַבָּה הָיָה
בְּחָכְמָתָהּ וּבְחָכְמָתָהּ
וּבְטִיבוּתָהּ לִנְתַּן אֵלֶיהָ
וּבְנִי-נֶשָׂא :

Et David per andava crescendo in sapientia e fua forte, e in grazia appressò l'addo agli homini.

א

1 בְּשֵׁנֶת חֲמִשָּׁן עָשָׂר
דְּיָוִד מְלִכְתָּהּ דְּסִבְרִי
קִסָּר בְּהַגְמָנוּתָהּ דְּפָנְטוּס
פִּילָטוּס בִּיהוּד פִּד רִישָׁא
רְבִיעִינָא הִרְדָּס בְּגָלִילָא
וּפְלִיפּוּס אַחוּהִי רִישָׁא
רְבִיעִינָא פִּא-טוֹרִינָא
וּבְכַאֲתָנָא דְּטֶרְכִינָא
וּלְסִינִינָא רִישָׁא רְבִיעִינָא
דְּאַבִּילֵנָא :

Nel l'anno quindicesimo del imperio di Tiberio Cesar, allora che Pontio Pilato era presidente de la Giudea, & Herode era tetrarca de la Galilea, & Filippo suo fratello tetrarca del paese d'Iturea & Trachonite, & Lysania tetrarca d'Abilene.

2 בְּרִבּוֹת בְּהוֹנָא דְּחָפִי
וּדְמִיפָא הֵנָּה מְלִתָּהּ
דְּאַלְהָא עַל יוֹחָנָן בֶּר-
וּכְרִינָא בְּחוּרְבָּהּ :

Essendo Anna e Caifas pontefici fu fatta la parola di Dio a Giovanni figliuolo di Zacharia nel deserto.

3 וַאֲתָא בְּבִלָּה אֶתְרָהּ
דְּחִדְרֵי יוֹרְדָּן פִּד מִכְרו
מַעֲמוּדִיתָא דְּתִיבִיתָהּ
לְשׁוּבָתָא דְּחַטָּהּ :

Et venne per tutta la contrada intorno al Giordano, predicando il battesimo de la penitencia in remission de peccati.

ב

51 וַיֵּצֵא עִמָּם וַיָּבֹאוּ בְּנִצְרֶת
וַיֵּדְם לֶחֶם וַאֲמָן וַצֵּרָה אֶת כָּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבָּבָהּ :

Y descendió con ellos y vino a Nazareth, y estava sujeto a ellos. Y su madre guardava todas estas cosas en su corazón.

52 וַיֵּצֵד יֵשׁוּעַ בְּקוֹמָהּ וּבְחָכְמָהּ
וּבְתַחֲנִתָּהּ לְתַנִּי יְהוָה וַאֲנָשִׁים :

Y Iesus crecia en sabiduria y en edad, y gracia acerca de Dios y de los hombres.

א

1 וּבְחָמֵשׁ עָשָׂר שָׁנָה לְמַלְכוּת
טִיבְרִיוֹס קִיסָר בְּחַפְקָד פִּנְטוּס
פִּילָטוּס לִיהוּדָה בְּהוּתֵי הִרְדָּס
שֶׁר מֵאַרְבַּע עַל-הַגָּלִיל וּפְלִפּוּס
אֲחִיוֹ שֶׁר מֵאַרְבַּע עַל-אִטוּרִיָּא
וּבְמַדִּינַת טֶרְכּוֹנָא וְלִסְנִיָּא שֶׁר
רְבִיעִי עַל-אַבִּילֵנָא :

Y en el anno quinze del imperio de Tiberio Cesar, siendo Presidente de Iudea Poncio Pilato, y Herodes Tetrarcha de Galilea, y su hermano Philippo Tetrarcha de Iturea y de la prouincia de Trachonite, Y Lysania Tetrarcha d'Abilene.

2 בְּהוּתֵי כְּהֵנִים גְּדוֹלִים חָנָן
וּקְיָפָא הָיָה דְּבַר יְהוָה עַל-יוֹחָנָן
בֶּר-וּכְרִינָהּ בְּמִדְבָּר :

Siendo Principes de los Sacerdotes Annas y Caiphas, fue Palabra del Sennor sobre Ioan hijo de Zacharias, en el desierto.

3 וַיָּבֹאוּ בְּכָל כְּפַר חִדְרֵי וַיִּקְרָא
אֶת טְבִילַת הַשׁוּבָה לְסִלִּיחַת
חַטָּאִים :

Y vino en toda la tierra al derredor del Iordan predicando Baptismo de penitencia para remission de peccados.

β.

51. Καὶ κατέβη μετ' αὐτοῦ, καὶ ἦλ-
θον εἰς ναζαρέτ. καὶ ὡς ᾤσασ-
σάμενοι αὐτοῖς. καὶ ὅτι μήτις αὐτῷ
διετέροι πάντα τὰ ρήματα ταῦτα
ὡς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Adonc il descendit avec eux, & vint en Nazareth : & leur estoit fuier, & la mere contregardoit toutes ces paroles-la en son cœur.

52. Καὶ ἰησοῦς αὐξάνωντι σοφίᾳ
καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι μετὰ ἅπ-
λιν ἀνθρώπων.

Et Iesus s'auançoit en sapience & stature, & en grace envers Dieu & les hommes.

ΚΕΦΑΛ. γ'

Εἰς τὴν πεντηκοντατάτην τῆς
ἡμερολογίας ἡμετέρας καὶ σαρ-
κευομένων τῶν πάλαι τῶν
ἰουδαίων. καὶ τῶν αρχαιῶν τῶν
σαυλαίων ἡρώδου, Φιλίππου τῶν
τῶν ἀβιλαίων καὶ τῶν αρχαιῶν τῶν
τῶν ιτουραίων καὶ τῶν αρχαιῶν τῶν
τῶν λυσανίων καὶ τῶν αρχαιῶν τῶν
τῶν αρχαιῶν τῶν

Or fan quinzieme de l'empire de Tibere Cesar, lors que Ponce Pilate estoit gouverneur en Iudee, & qu'Herode estoit tetrarque en Galilee, & son frere Philippe pareillement tetrarque en la contree d'Ituree, & de Trachonite, & Lysanias tetrarque en Abilene.

2. Ἐν τῇ δεκάτῃ αὐτοῦ καὶ αὐ-
φῶ, ἡμετέρας ἡμετέρας τῶν ἰουδαίων
τῶν αρχαιῶν τῶν

Sous Anne & Caiphe souverains Sacrificateurs : la parole de Dieu fut adressee a Iehan fils de Zacharie, au desert.

3. Καὶ ἦλθον εἰς πᾶσαν τὴν περι-
χώρον τὴν ἰερουσαλὴμ, κηρύσσοντες βα-
πτισμὰ μετανοίας εἰς ἅπαντας αἰ-
μαρτῆρας.

Et il vint en toute la contree d'alentour ie Iordain, prechant ie Baptisme de repentance eu remission des pechés,

CAP. II.

51. Et descendit cum eis, & venit Nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba hæc in corde suo.

Then hee went downe with them / and came to Nazareth / and was subject to them: and his mother kept all these sayings in her heart.

52. Et Iesus proficiebat sapientia, & ætate & gratia apud Deum & homines.

And Iesus increased in wisdom / and stature / and in favour with God and men.

CAP. III.

ANno autem quintodecimo imperii Tiberii Cæsaris, procurante Pontio Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilinæ tetrarcha,

Now in the fifteenth yere of the reigne of Tiberius Cæsar / Pontius Pilate being gouernour of Iudæa / and Herode being Tetrarch of Galilee / & his brother Philip Tetrarch of Iтуреa / and of the countrey of Trachonitis / and Lysanias the Tetrarch of Abilene.

2. Sub principibus sacerdotum Anna & Caipha: factum est verbum Domini super Iohannem Zachariæ filium, in deserto.

(When Annas and Caiphas were the hie Priests) the word of God came unto Iohn the sonne of Zacharias in the wilderness.

3. Et vēnit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.

And hee came into all the coastes about Iordan / preaching the baptisme of repentance for the remission of sinnes.

Das II. Capitel.

51. Vnder gieng mit ihnen hinab / vnd kam gen Nazareth / vnd war ihnen vnterthan. Vnd seine Mutter behielt alle diese wort in ihrem herzen.

De hand gief ned mer dem / oc kom til Nazareth / oc vaar dem vnderdanig. De hans Moder beuarede alle disse ord i sit herte.

52. Vnd Iesus nam zu an Weisheit / Alter vnd Gnade / bey Gott vnd den Menschen.

De Ihesus forfremmedis i visdom / alder oc naade / hos Gud oc Menniskem.

Das III. Capitel.

In dem fünffzehenden jar des Reiserthumbs Kaisers Tiberij / da Pontius Pilatus Landpfleger in Judea war / vnd Herodes ein Vierfürst in Galilea / vnd sein Bruder Philippus ein Vierfürst in Iтуреa / vnd in der gegend Trachonitis / vnd Lysanias ein Vierfürst zu Abilene.

Der sentende Kaisers Tiberij Kaiserdoms aar / der Pontius Pilatus vaar Landsherre i Judea / oc Herodes Hoffding i Galilea / oc hans Broder Philippus Hoffding vdi Iтуреa oc i Trachonitis Egn / oc Lysanias Hoffding i Abilene.

2. Da Hannas vnd Caiphas Hohepriester waren / Da geschach der befelch Gottes zu Iohannes / Zacharias Son / in der Wüsten.

Der Annas oc Caiphas vaare de ypperste Prester / Da stede Gud befaling til Iohannem Zachariasen / i Ørden.

3. Vnd er kam inn alle gegend vmb den Jordan / vnd prediget die Tauffe der Busse zur vergebung der sünden.

De hand kom i al den Egn hos Jordan / oc prediet / oc penitentijs Daab / til syndernis forladelse.

Kapitola II.

51. Vffels nimit / apfissel do Nazarethu / a byl poddan gim. Matka pak geho zachos wawala wssetna slowa ta w srede swem.

Matk sedsy z nimit / prysfedi do Nazareth / a byl ich poddan / matka tez tego wssetno to zachos wprawla w sercu swem.

52. A Gessis profisjwal maudrosj a wekem / a milostij v Boha p v lidij.

Iezus tez pownajal sie w mas droci y mow / roscie / y w lasec v Boha y v ludzi.

Kapitola III.

Etha pak Patnacteho Ets / satsiwij Etyberja Etsa / c / tenz Ponistj Pilat / prawo / wal Iidowstwo / a Herodes byl Pan tetracteho distu Kragis ny w Galilei / Filip pak Bratr geho byl sprawce Iureystj a Trachonistj Lysanias Abilinstj Wladat.

W tym pia tego nastego roku za panowania Etyberyjsa Ets / sarsza / Poncyusa Pilata starosy Iudistego / a za Heroda Broda Galileistego / a za Filipa brata tego Broda Iureystiego / y Ets / arenstrey / ziemce / y za Lysaniasa Abilenskiego Krola.

2. Za Knizjat Knzjstoch / Annasse a Kapfasse. Etalo se steropane nad Janem Ets / nem Zacharyasowym na pafstu.

Gdy nawysiem / Kaptany by / li Annas y Kaptas / Etalo sie slo wo Panstie do Jana Zacharyasowego syna / na pafst.

3. W chodil po wssj kragine Jordanskj / ohlajuge krest / Delanij / na odpuszcenij Hris / chuow.

Matk prysfedi do wssericy / kraginy le jacey nad Jordanem / oc powiedziac / rzesz / wznajama na odpuszczenie grzechow.

ג

4 אִיכְנָא דְכִתְיָב בְּכִתְבָא
דְּמִלָּא דְאַשְׁכִּינָא וְנִבְנִי
דְּאִמְרָא קִלְא דְקִרְבָּא
בְּחִוְרְבָא טִיבּוּ אִוְרְחָה
דְּמִרְיָא וְתִרְיָוִי בְּפִקְעִתָא
שְׂבִילָא לֹאֲלֵהּוּ :

*Si come è scritto nel libro de le parole
del Profeta Esaias, che dice, La Voce de colui
che grida nel deserto, Apparecchiate la
Via del Signore, fate diritti i suoi sentieri.*

5 כְּלֵהוּ נִחְלָא יִתְמַלֵּן
וְכִלְהוּ טוֹרָא וְרִמְתָּ
יִתְמַכְכוּ וְיִחְוָא עֲרֻמָּא
לְשָׁכְנָא נֹאֲתָרָא עֲסָקָא
לְפִקְעִתָא :

*Ogni Valle sarà riempita, & ogni
monte & colle sarà abbassato, & le Vie ster-
te saranno ridotte in dirittura, & l'aspre-
zza saranno fatte vie piane.*

6 וְיִחְוָא כֹּל בְּסֵר חַיָּיָא
דְּאִלְהֵי :

E ogni carne vedrà la salute di Dio.

7 נֹאֲמַר הִנָּה לְפָנֵינוּ
אִילָן דְּאִתֵּיוָן הוּוּ לְוִתָּה
לְמַעַמְדָא יִלְנָא דְאַכְדָּנָא
מִנּוּ חִוּיָּכוֹ לְמַעַרְקָא מִן
רִיגְוָא דְעִתִּירָא :

*Dicemus dunque à le terre che veni-
man fuore per esser battezzate da lui,
Racina di Siperes, che s'ha numeriti di
fuggere l'ira futura?*

8 עֲבִדוּ הָכִיל פְּאֵרָא
דְּשׁוּנוֹ לְתִבְיוֹתָא וְלֵא
תִשְׁרוּן לְמֵאֲמַר בְּנִפְשָׁכוֹן
דְּאִבָּא אִית לֹא אֲבִרְהָם
אֲמַר אָנָּה לְכוּן גִּיד דְּמִן
הָלִין בְּאִפְּהָ מִשְׁכַּח
אֱלֹהֵא לְמַקְמוֹ בְּנִי
לְאַבְרָהָם :

*Fate dunque frutti degni di peniten-
tia: & non vi mettete à dire in voi stessi,
Non habbiamo per padre Abraham. Impe-
roche io vi dico, che Iddio è potente à su-
scitar di queste pietre de figliuoli ad
Abraham.*

9 הָא דִּין נִרְגָּא סִים עֵל
עֲקָרָא דְאִילָנָא כֹּל אִילָנָא
הָכִיל דְּפִאֲרָא לֵא עִבְד
מִתְפַּסֵּק וּבְגִירָא נִבְלָא :

*E già la scure è posta à la radice de
gli arbori. Perchè ogni arbor che non
fa buon frutto, sarà tagliato, & gettato nel
fuoco.*

ג

4 בְּאִשְׁרָא נִכְתָּב בְּסֵפֶר דְּכִרְיָא
יִשְׁעִיהוּ הַגִּבִּי' לְאִמְרָא קִלְא
בְּמִדְבָּר פִּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יִשְׁרוּ
בְּעֶרְבָה מִסְלָה לְאִלְהֵינוּ :

*Como está escripto en el libro de los fermo-
nes del Profeta Ilayas, que dize, Boz del que
clama en el desierto, Aparejad el camino del Sen-
nor, hazed derechas sus sendas.*

5 כָּל-גִּי' יִשְׁאָ וְכָל הָר וְגִבְעָה
יִשְׁפְּלוּ וְהָהָה הָעֵקֹב לְמִישׁוֹר
וְהָרְכָשִׁים לְבִקְעָה :

*Todo valle se henchirá, y todo monte y col-
lado se abaxará: y los caminos torcidos serán en-
dereçados, y los caminos asperos allanados.*

6 וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָא' כָּל
בָּשָׂר יַחְדָּיו כִּי-פִי-יְהוָה דִּבֶּר :

Y verá toda carne la salud de Dios.

7 וְנֹאֲמַר לְעָם הַיּוֹצֵא אֵלָיו
לְחֻטִּיבֵל מִמֶּנּוּ צִאצֵּא אֲפִעִים
מִי-הַגִּיד לָכֶם לְבִרוֹחַ חֲרוֹן
אֵף הָבָא :

*Y dezia à las compannias que salian para ser
baptizadas de el, Generacion de binoras, quien
os enfenó à huyr de la yra que vendrá?*

8 לָכוּן עֲשׂוּ פְרִיזֹת שׁוֹבוֹת
לְתִשְׁבוּכָה וְאֵל תִּחְלֹו לְאִמְרָא
בְּנִפְשָׁכֶם אֲבִרְהָם יִשְׁ-אֲבִינֹו
כִּי-אֲמַר אָנִי לָכֶם כִּי-יִכְל
יְהוָה מֵאֲבִינִים הָאֵלֶּה לְתַקִּי
בְּנִי לְאַבְרָהָם :

*Hazed pues frutos dignos de penitencia, y
no comenceys à dezir en vosotros mismos, Por
padre tenemos à Abraham, porque os digo que
puede Dios, aun de estas piedras leuantar hijos à
Abraham.*

9 כִּי-עֲלָהּ הַדְרֹון אֶל-שָׁרֵשׁ
הָעֵצִים הַשֵּׁם לָכוּן כָּל עֵץ
אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פְרִי טוֹב יִכְרֹת
וּבִאֵשׁ יִשְׂלֹךְ :

*Y ya tambien la hacha está puesta à la rayz
de los arboles: todo arbol pues que no haze bu-
en fruto, es talado, y echado en el fuego.*

ג'

4. Ως γέγραπται ἐν βιβλίῳ λόγων
Ἰσαίου ὁ προφήτου, λέγων·
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ,
ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, ὡς
αὐτὸς ποιεῖ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.

*Comme il est escrit au liure des pa-
roles d'Esai le Prophete, disant, La
voix de celui qui crie au desert, est, A-
coustrez le chemin du Seigneur, dres-
sez ses sentiers.*

5. Πᾶσα φάραγξ ἀνορθωθήσεται,
καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς κατα-
βήσεται, καὶ ἡ ῥαχὴ τοῦ σαλῶ-
ντος ἐκτραχέλαι, καὶ ὁ ὁδὸς αὐ-
τῶν.

*Toute Vallee sera comblee, & toute
montagne & collau sera abbaissée, & se-
ront les choses tortues faites droites, &
les chemins raboteux seront applanis:*

6. Καὶ ὅψεται πᾶσι σαῶς τὸ σω-
τήριον τοῦ Θεοῦ.

Et toute chair verra le salut de Dieu.

7. Ἐλεῖψουσιν τοὺς ἐκπαρθένους
τοὺς ἔχλους· βαπτισθήσονται αὐτοὶ ὡς
ἡμεῖς, καὶ τὸς ὡς ἡμεῖς ὡς
ὁμοφύτοις ὡς ἡμεῖς· καὶ ὡς ἡμεῖς ὡς
ὁμοφύτοις ὡς ἡμεῖς.

*Il disoit donc aux troupes qui vene-
ient pour estre baptizes de lui, Enge-
ances de viperes, qui vous a auis de
fuir l'ire qui est à venir?*

8. Ποιῆσατε οὖν καρπὸν ὁμοίου
τῆς μετάνοιας, καὶ μὴ ἀρχήσθε λέ-
γειν ὡς ἐπὶ τοῖς πατέρεσσι· λέγοντες
ὡς ἡμεῖς, ὡς ἡμεῖς· καὶ ὡς ἡμεῖς ὡς
ὁμοφύτοις ὡς ἡμεῖς.

*Faites des fruits conuenables à repen-
tance, & ne vous prenez point à dire en
vous mesmes, Nous auons Abraham
pour pere, car ie vous di que Dieu peut
mellement de ces pierres-ci, faire
soudre des enfans à Abraham.*

9. Ἡ δὲ ῥίζη καὶ ὁ ἄκρον τῶν ὀ-
κλῶν τῶν ὡς ἡμεῖς καὶ τῶν ὡς ἡμεῖς
καὶ τῶν ὡς ἡμεῖς καὶ τῶν ὡς ἡμεῖς
καὶ τῶν ὡς ἡμεῖς καὶ τῶν ὡς ἡμεῖς.

*Or est la mesme la coigne mise à la
racine des arbres: parquoy tout arbre
qui ne fait bon fruit, s'en va estre cou-
pé, & ietté au feu.*

CAP. III.

4. Sicut scriptum est in libro sermonum Isaie prophete: Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.

As it is written in the booke of the sayings of Isaia the Prophet, which sayeth: The voyce of him that crieth in the wilderness: Prepare ye the way of the Lord: make his paths straight.

5. Omnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur, & erunt prava in directa: & aspera in vias planas,

Quere daller shalbe filled / and every mountaine / and hill shall be brought lower: and crooked things shall be made straight: an the rough wayes shalbe made smooth.

6. Et videbit omnis caro salutare Dei.

And all fleshe shall see the salvation of God.

7. Dicebat ergo ad turbas quæ exibant ut baptizarentur ab ipso, Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira?

Then saide he to the people that were come out to be baptizd of him: O generations of vipers, who have forewarned you to flee from the wrath to come?

8. Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham.

Bring forth therefore fruites worthy this amendment of life: and beginne not to saye with your selves: We have Abraham to our father: for I say unto you, that God is able of these stones to raise up children unto Abraham.

9. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

Nowe also is the ax laid unto the roote of the trees: therefore every tree which bringeth not forth good fruit: shall be hewen downe: and cast into the fire.

Das III. Capitel.

4. Wie geschrieben steht in dem Buch der rede Jesajas des Propheten / der da sagt: Es ist eine stimme eines Predigers in der Wüsten: Bereitet den Weg des HERRN / vnd macht seine Steige richtig.

Som sereffute saari Esate Prophetis: also Weg / som siger: Der er en Predickers rest i ørken: Beredder HERRNS veg / og gør det hans fodsti rette.

5. Alle Thal sollen voll werden / vnd alle Berge vnd Hügel sollen ernidriget werden / vnd was krum ist / soll richtig werden / vnd was vneben ist / soll schlechter Weg werden.

Alle Daler stulle opfyldis / oc alle Bierg oc Høye stulle sornedris: Oc der som troger er / skal værdis: oc der som viefne er / skal bliffue sler veg.

6. Vnd alles Fleisch wirdt den Heiland Gottes sehen.

De alt Rod skal see Gud: Jælsere.

7. Da sprach er nun zu dem Volk / das hinauß gieng / daß es sich von ihm lauffen liesse: Ihr Otterngeziichte / wer hat denn euch gezeiset / daß ihr dem zukünftigen Zorn entrinnen werdet?

De hand sagde til Folket: som gik ud / at lade sig døbte af hannem: / Og se I paa: / Hvo vilde da eders / at I skulde vndfly den kommende vrede?

8. Sehet zu / thut rechtschaffene Frucht der Buße / vnd nemet euch nicht für zusagen: Wir haben Abraham zum Vater. Denn ich sage euch / Gott kan dem Abraham auß disen Steinen kinder erwecken.

Seer til / gør det Penitents frugt: / De tager eders icke saare at sige: / Vi haaffue Abraham til fader. / Thi ieg siger eder: / Gud kand opuekte Abraham Dørn af disse Steene.

9. Es ist schon die Axt den Bäumen an die Wurzel gelegt. Welcher Baum nicht gute Früchte bringet / wirdt abgehauen / vnd in das Feuer geworffen.

Oxen ligger allerede haffroden af Trærne. / Hvilckes Træ som icke bær god frugt / skal affhuggis oc kastis i Ilden.

Kapitola III.

4. Jako psáno gest w kněžích prorockých: Hlas volajícího: Hlas volajícího na poušti / připravte cestu PANI / vprizme tísti stezky jeho.

Jáko seš napsáno v kněžích prorockých: Hlas volajícího: Hlas volajícího na poušti / Gotnyčej drage Páně / vprizme tísti stezky jeho.

5. Každý údolí bude naplněn / a každá hora a pahorek bude ponížěn: Vbudau zřívne nē věcy zpraveny: a ostré cestu budau rovné.

Kážda dolíná bedže náplněn / a každá hora a pahorek bude ponížěn: Vbudau zřívne nē věcy zpraveny: a ostré cestu budau rovné.

6. A všelijaký člověk spatřího Bůh.

A oglada všeliký člověk spatřího Bůh.

7. Řeknu pravím Jan k Jákovi: Hleďte / kterých vyhledáte / aby se stali odněho: Plemeno gestěří / kdo vám vřádal aby stali vřádl před budacím hne: vem?

Čoby mohl z gromázením lidí přichodících aby byli okřesčeni od niego / Narodowie zmiuow / y ktoj to wam oświadczał: byście wstękali przed gniewem przyszłym?

8. Prorokův hlas hodně stusky volání / a neříkajícím sebau Otce máme Abrahama. Neb pravím vám / že gest mocen Bůh / kámenij tohoto žub: diti Syny Abrahamovy.

Przynościej tedy pojszci gośdne ku vřánám / a nie po cynnarycie mowic sam w kiedie / Wyś mamy Abrahamá / ebowiem wam powiebam / Iż by też mogli Bóg z tych kamieni wzbudzić dzieci Abrahamowi.

9. Již jagistě sekera k řočnímu stromu přiložena gest. Prorok kažď strom který neneš owoce dobrého / wyl at bude a na oheň wržen.

Uleć inż y śiekierá do Rorzeniá drzew przyłożóná jest: A proroek kážde drzewo nieprzynośiace owoce dobre / bywa wpyćte y w oheń wrzucone.

10 וַיִּשְׁאַלְוּ הוּא לֵאמֹר
כְּנָשָׁא וְאַמְרוּן מִנָּה הֵמֶל
נֶאֱבַד :

E le turba li domandavano, dicendo, Che faranno noi dunque?

11 עֲנָה וְאָמַר לְהוּן מִן
דְּאִית לָהּ פִּרְמִין כּוֹתִינִין
יִתֵּל לָמֹן דְּלִילָהּ לֵה וּמִן
דְּאִית לָהּ סִבְרָתָא כְּנָשָׁא
נֶאֱבַד :

Egli rispose, dicendo loro, Chi ha due veste, dia una a chi non ne ha: e chi ha da se coje da mangiare, faccia il simile.

12 וְאִתּוּ אִתְּ מַכְסֵי
לְמַעַמְד וְאַמְרוּן לָהּ מ
מִלְכָּנָא מִנָּה נֶאֱבַד :

Venero etiam duo de publicanis per offer baptizatos, e dixit illi, Mactro, che faranno noi?

13 הוּא דִּין אָמַר לְהוּן לֵא
תְּתַבְּעוּן מִדֵּם יִתִּיר עֲרֵ
מָא דְּפִקְדִין לָכוּן לְמִתְּבַע :

Et egli disse loro, Non riscotete niente piu di quella che v'è stato ordinato.

14 וַיִּשְׁאַלְוּ הוּא לֵאמֹר
אֶסְטִרְטָא וְאַמְרוּן מִנָּה
נֶאֱבַד אִתְּ חָסֹן אָמַר לְהוּן
לֵאמֹר פִּתְּסִינִי וְלֵאמֹר
לֵאמֹר תַּשְׁכְּחוּן לָכוּן
אֶסְטִרְטָא :

I soldati ancora li domandavano, dicendo, Enoi che faranno? Et egli disse loro, Non battere alcuno, ne calunniare, e contentatevi de vostri stipendij.

15 בִּד דִּין מַסְבֵּר הוּא
עֲמָא עַל יוֹחֲנָן וְכִלְהוּן
מִתְּחַשְּׁבִין הוּא כִּלְהוּן ד
דְּלִמָּא הוּא מְשִׁיחָא :

Et il popolo aspettando, e pensando tutti ne cuori loro di Giovanni, egli disse Christo.

16 עֲנָה יוֹחֲנָן וְאָמַר לְהוּן
אֲנִי הָא מַעַמְד אֲנִי
לָכוּן כְּמָנָא אֲתָא דִּין פִּתְּרִי
הוּא דְּחִילְתֵּן מִנִּי הוּא דְּלֵא
שׁוּא אֲתָא דְּאֲשֶׁרָא עֲרָקָא
דְּמַסְנִיָּה הוּא יַעֲמֹדְכוּן ב
בְּרִיחָא דְּקוֹדֶשָׁא וּבְגִידָא :

Giovanni rispose, dicendo a tutti, Io vi battezzo ben con acqua: ma viene uno piu potente di me, del quale io non son degno sciolger la correggia del scarpe: esso vi battezzara con lo spirito santo e con fuoco.

10 וַיִּשְׁאַלְוּ לֹא תִמְקַהֲלִים לְאִמְר
וּמָה נַעֲשֶׂה :

Y las compannas le preguntauan, diciendo, Pues que haremos:

11 וַיַּעֲבֵר וְאָמַר לְהֵם אֲשֶׁר יֵשׁ
לֹא שְׁתִּי כְּתֻנֹת יָתֵר לֹא אֲשֶׁר
אֵינֶנּוּ לֹא וְאֲשֶׁר יֵשׁ לֹא אֶחָד בְּמֹן
כֵּן יַעֲשֶׂה :

Y respondiendo, dixoles, El que tiene dos ropas, de àlque no tiene: Y el que tiene: alimentos, haga lo mismo.

12 וַיָּבֹאוּ גַם בַּעֲלֵי מַכְסִּים
לְהִטְבִּיל וַיִּאמְרוּ אֵלָיו תְּמַלְמַד
אֲנַחְנוּ מָה נַעֲשֶׂה :

Y vinieron tambien a el publicanos para ser baptizados: y dixeronele, Maestro, que haremos?

13 וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם אֵל תְּרַבּוּ
לַעֲשׂוֹת עַל-חֶק אֲשֶׁר חֻשְׁם
לְכֶם :

Y el les dixo, No demandeys mas de lo que os està ordenado.

14 וַיִּשְׁאַלְוּ לֹא גַם אֲנִישׁ מִלְּחָמָה
לְאִמְר וְאַחְנוּ מָה נַעֲשֶׂה וַיֹּאמֶר
אֵלֵיהֶם לֵאמֹר לֵאמֹר תְּדַבְּאוּהוּ
לֵאמֹר לֵאמֹר תַּשְׁכְּחוּן נְהִי לֹא
בְּצִידָתָם :

Y preguntaronle tambien los soldados, diciendo, y nosotros que haremos? Y dizeles, No maltrateys a nadie, ni oprimays: y sed contentos con vuestros salarios.

15 וַיִּשְׁכְּחוּ הָעָם וַיִּחְשְׁבוּ כָּלָם
בְּלִבָּם עַל-יוֹחֲנָן כֵּן הוּא יִהְיֶה
תְּמַשִּׁיחָא :

Y estando el pueblo esperando, y pensando, todos de Ioan en sus coraçones, si por ventura el fuesse el Christo.

16 וַיַּעַן יוֹחֲנָן וַיֹּאמֶר לְכָלָם אֲנִי
טוֹבֵל בַּמַּיִם אֲךָ יֵבֹא אַחֵד גָּדוֹל
מִמֶּנִּי לְאֲשֶׁר קִטְנִי לֹא לְפָתַח
אֶת-שׁוּרְךָ וְעַלְיוֹ הוּא יִטְבֵּל
אֶתְכֶם בְּרוּחַ תְּקַדֵּשׁ וּבָאֵשׁ :

Respondió Ioan, diciendo a todos, Yo a la verdad os baptizo en agua, mas viene quien es mas valeroso que yo, que no soy digno de desatar la correa de sus çapatos.

γ.

10. Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχ-
λοι, λέγοντες· τί εὖν ποιήσωμεν;

A donc les troupes l'interrogerent,
disant, Que ferons-nous donc?

11. Ἀπεκρίθας ὁ ἰσχυρὸς αὐτοῖς, ὁ ἔ-
χων δύο χιτῶνας, μεταδόντος τῷ μί-
νῳ· ὁ δὲ ἔχων βρώμην, ἐμοί-
ως ποιῆτω.

Lui respondant leur dir, Qui celui
qui a deux robes, en change à celui
qui n'en a point: & qui a à manger, fa-
ce le semblable.

12. Ἡλθον γὰρ καὶ οἱ τελῶναι βαπτί-
σθαι αὐτόν· καὶ εἰπόντες αὐτῷ δι-
δάσκοντες, τί ποιήσωμεν;

Et il vint aussi des peagers pour estre
baptizés, & ils lui dirent, Maître, que
ferons-nous?

13. Ὁ δὲ ἰσχυρὸς αὐτοῖς, μηδὲν
παρεγγεῖλαι τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου ὑ-
μῖν προσέταται.

Et il leur dit, N'exigez rien outre ce
qui vous est ordonné.

14. Ἐπηρώτων γὰρ αὐτὸν καὶ στρα-
τοὶ ὄντες, λέγοντες· καὶ ἡμεῖς τί
ποιήσωμεν; καὶ εἰπὼν αὐτοῖς,
μηδέ τι δεῖσθαι τινος, μηδὲ συνείχε-
σθαι τι, καὶ δεῖσθαι τῆς ἐντολῆς
ὑμῶν.

Les gendarmes aussi l'interro-
gerent disant, Et nous que fe-
rons-nous? il leur dit, N'avez point de
concessions, & ne circonvenez per-
sonne, ains contentez-vous de voos gages.

15. Προσδοκῶντων γὰρ λαοὶ, καὶ
ἀπολογιζομένων πένοντων ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῶν περὶ τοῦ ἰσχυροῦ,
μηδὲν αὐτοῖς εἰς ὄψιν εἶς.

Et comme le peuple attendoit, & que
tous pensoyent à Iehan en leurs cœurs,
s'il ne seroit point le Christ.

16. Ἀπεκρίθας οὖν αὐτοῖς ἀπεσ-
τέγων· ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν
ὕδατι· ἐρχεται γὰρ ὁ ἰσχυρὸς παρ' ἐμοῦ, καὶ
ὅστις ἐμὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἵσταται, ὁ
ἐσθλὸν ποιῆσει αὐτόν· αὐτὸς ὑμᾶς
βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυ-
ρρί.

Iehan print la parole, & dit à tous,
Vous est que ie vous baptize d'eau: mais
il en vient un plus fort que moi, duquel
ie ne suis pas digne de deslier la cour-
roie des souliers: est celui qui vous bap-
tizera a du saint Esprit & de feu.

CAP. III.

10. Et interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus?

Then the people asked him/saying/ What shall we do then?

11. Respondens autem dicebat illis, Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.

And he answered / & said unto them/ He that hath two coats / let him part with him that hath none : and he that hath meat / let him do likewise.

12. Venerunt autē & publicani ut baptizarentur: & dixerunt ad illum, Magister, quid faciemus?

Then came there Publicanes also to be baptized / and said unto him/ Master/ what shall we do?

13. At ille dixit ad eos, Nihil amplius quam quod constitutum est vobis, faciatis.

And he said unto them/ Require no more then that which is appointed you to now.

14. Interrogabant autem eum & milites, dicentes, Quid faciemus & nos? & ait illis, Neminem concuratis, neque calumniam faciatis: & contenti estote stipendiis vestris.

The souldiers likewise demanded of him/saying/ And what shall we doe? And he said unto them/ Doe violence to no man / neither accuse any falsely / and be content with your wages.

15. Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne, ne forte ipse esset Christus.

As the people waited / and all murmured in their hearts of John / if he were not the Christ.

16. Respondit Iohannes, dicens omnibus, Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum eius: ipse vos baptizabit in spiritu sancto, & igni.

John answered / and said to them all/ In deeds I baptize you with water / but one stronger then I / cometh / whose shoes latchet I am not worthy to unloose: he will baptize you with the holy Ghost / and with fire.

Das III. Capitel.

10. Vnd das Volk fraget ihn / vnd sprach: Was sollen wir thun?

De Volcke spurde hannem an / oc sagde / Huad skulle wi da gere?

11. Er antwortet vnd sprach zu ihnen: Wer zween Röck hat / der gebe dem / der keinen hat / vnd wer Speis hat / theue auch also.

Hand suarede / oc sagde til dem / Huo som haaffuer tho Kiorte / skal giffue den / som haaffuer ingen / De huo som haaffuer Mad / skal gere lige saa.

12. Es kamen auch die Zölner / daß sie sich tauffen ließen / vnd sprachen zu ihm: Meister was sollen denn wir thun?

Der komme oc Zolbere / at lade sig dobe / oc sagde til hannem / Meistere / Huad skulle da wi gere?

13. Er sprach zu ihnen: Fodert nicht mehr denn gesetz ist.

Hand sagde til dem / Krefuer icke mere / end set er.

14. Da fragten in auch die Kriegsleute / vnd sprachen: Was sollen denn wir thun? Vnder sprach zu ihnen: Thut niemand Gewalt noch Vnrecht / vnd lasset euch benügen an euren Sold.

Da spurde oc Scridsmendene hannem an / oc sagde / Huad skulle da wi gere? De hand sagde til dem / Gorer ingen offueruold oc ey wreit / oc lader eder noye mer eders Sold.

15. Als aber das Volk im wahn war / vnd dachten alle in irem Herzen von Iohanne ob er vielleicht Christus were.

De som Volcke vaari meningen / oc tenekte alle i deris herte om Iohanne / Om hand maa vel ste vaare Christus.

16. Antwortet Iohannes / vnd sprach zu allen: Ich tauffe mit Wasser / Es kompt aber ein stärker nach mir / dem ich nicht gnugsam bin / daß ich die riemen seiner Schuh auf löse / der wird euch mit dem heiligen Geist vnd mit Feuer tauffen.

Da suarede Iohannes / oc sagde til alle. Jeg dober eder med vand / Men der kaemmer en Staerkere efter mig / huetken legger icke verdig til / at opløse hans Sko / tuenge / Hand skal dobe eder med den hellig Aand oc med Ild.

Kapitola III.

10. Prázali se ho Zástupové křtuce: Což tedy činiti bude me?

Tedy go pytal lud / mowiac / Což tedy cypuť bedžiem?

11. Non odpowijdage prawil gim: Kdo má dvě sukny / dan gednu nemagijemmu: a kdo má pokrmu / věcť též.

Non in opowiedziawšy / rzeff / Kto má dwie sukny / niech podzieli s tym co má / a kto má potrawę / niech tak je wczym.

12. Přišli pak k němu y Celní / aby se pokřtiti. Y řekli genu: Mistře / co věcťime?

Kárym přišli y celníky aby byli křtězeni / y řekli / Paneme / Mistře / což mymž cypuťe?

13. A on řekl k nim: Nic více nevybírajte / než to což wám vloženo.

Ale im on powiedziął / Nic więcej nie wyciągajcie / ledno to co wam położono.

14. Čázi se ho také y Zoldníci křtuce: Amž / což činiti budeme? Y řekl jim: Nič / než ho nevtiskujte / ani křivdy činite / a došli mžte na svých Zoldích.

Prázli go tež y Zolnierz / mowiac / Amž co wozdy cypuťe mymž? Tedy im odpowiedziął / Sadnego nie wtuczcie ani potwarzajcie / ale mžte do łyc na swych Zaldach.

15. A když se domníwali lid a myslili wšpochťni w srdcích svých o Janovi / zdali by on snad byl Kristus:

A kdy si lud nadžemal / y myslili wšpochťni w sercach svých o Janu / esli by on byl Kristus.

16. Odpověděl Jan wšechněm / řka: Já křtím wás wodou / ale přijde de silnější nežli já po mně / kteréhožto nejm hoden rožwázati reménka obuwi geho: tené wás křtiti bude Duchem Swatým / a ohněm.

Odpowiedziął Jan wšechnim / Chociaż ja was krzeze wodą / aleć idzie silniejszy iest niż ja / eyszy niż ja / ktorému tak nie jestem godzien abych miał rozwinąć rękawicę y trzewików / teni was będzie krzcił Duchem Swiatym y ogniem.

17. הוּ דִּמְחִיד נִפְשָׁא
בְּמִידָה וּמִדָּבָר אֲדִינוּחִי
וְחִשָּׁב נִפְשׁ לְאִיזְנוּחִי
וְתִכְנֵא יוֹקֵד בְּנוֹרָא ד'
דְּלֵא דִּעְכָּבָה :

*Il cui fuoculo è ne la sua mano, e pur-
ga à la sua anima: e raccoglierà il frumento
nel suo granaro: & abstraherà la paglia
con fuoco inestinguibile.*

18. אִתְּ אֲחִירֵנְתָּא דִּין
סִנְיָתָא מִלֵּךְ הִנֵּנִי ו'
נִמְסֵבֵר לַעֲמֹא :

*E così molte altre cose ancora eser-
tando, evangelizava al popolo.*

19. הַבְּדֹס דִּין סִטְרָבָא
מְטוּל דִּמְתַּפְסָס הוּא מִן
יִחְזֹן עַל הַבְּדֹס אֲנִתָּת
פִּילִיפּוֹס אַחֵיהִי וְעַל
בְּלֵחִין בִּישְׁתָּא דִּעֲבֵד הִנֵּנִי :

*Ma Herode tetrarcha, essendo ripreso
da lui per conto d'Herodias moglie di
Philippe suo fratello, e di tutti gli altri
mali che esso Herode faceua.*

20. אֲוִסְרָא אִתְּ הִבָּא עַל-
בְּלֵחִין וְחִפְשָׁה לִיחְזֹן בֵּית
אֲסִירָא :

*Sopra tutti aggiunse ancor questo,
che ei misse Giannanni in prigione.*

21. הִנֵּנִי דִין פֶּד עֲמֵד
כְּלֵא עֲמֵמָה נֶאֱרָךְ יִשׁוּעַ
עֲמֵד וּבֶד מַצְלָא אֶתְפִּתַּח
שְׁמַיָּא :

*Hor annuncio che nel battezzarsi tutto
il popolo, essendosi battezzato ancor Ie-
sus, e pregando, s'aperse il cielo.*

22. וְנִחַתְתָּ רוּחָא דְּקִדְשָׁא
עֲלֵינוּ בְּדִמּוּת גִּישְׁמָא
דִּינוּא וְהִלָּל הוּא מִן
שְׁמַיָּא דִּיאֵמֵר אֲנִתָּת הוּ
בְּרִי תִכְיָבָא בְּרִי אֲצִטְבִּיתָּ :

*Et lo Spirito santo discese sopra esso in
forma corporale, como una colomba: e
venne una voce dal cielo che disse, Tu sei
il mio figliuolo diletto, mi sei ben compia-
ciuto.*

23. הוּ דִּין יִשׁוּעַ אִיתְּוֵיהִי
הֵנָּה אִתְּ בְּרִי תִכְיָבָא
וּמְסֵבֵר הֵנָּה בְּרִי יִסְרָאֵל
הִלִּי :

*Et Jesus cominciava ad esser di circa
trenta anni, segund che si pensa-
ua, di Ioseph, che fu figliuolo d'Elì.*

24. בְּרִי מִסְתַּת בְּרִי לִי בְרִי
מִלְכִי בְרִי נָאִי בְרִי יִסְרָאֵל :

*Che fu figliuolo di Matthe, che fu figliu-
olo di Leui, che fu figliuolo di Melchi, che
fu figliuolo di Iannas, che fu figliuolo di Ioseph.*

17. וּבִכְדוֹ הִלָּכָה וְטִהַר אֶת-גִּרְנֵי
וְאִסְקָ אֶת-הַטֶּה בְּמַאֲבֹסוֹ וְחִשָּׁשׁ
יִבְעַר בָּאֵשׁ לֹא תִכְבֶּה :

*El abientador del qual esta en su mano: y
limpiará su era: y juntará el trigo en su alholi, y
la paja quemará en fuego, que nunca se apagará.*

18. וְרַבּוֹת אַחֲרוֹת הוּא מְלִמֵּד
וּמְבַשֵּׁר אֶת-הָעָם :

*Ansique amonestando otras muchas cosas
tambien, annunciava el Euangelio al pueblo.*

19. וְהִירוּדָס שַׁר מֵאַרְבַּעַת בָּאֵשׁ
הוֹכֵחַ מִמֶּנּוּ עַל-הַיְּהוּדִית אִשְׁתִּי
אֲחִיו פִּילָפּוֹס וְעַל כָּל רָעוֹת
אֲשֶׁר עָשָׂה הִירוּדָס :

*Entonces Herodes Tetrarcha, siendo repre-
hendido de el de Herodias muger de Philippo su
hermano, y de todas las maldades que auia he-
cho Herodes.*

20. נִיֹּסְקָ גַּם זֹאת עַל-כֵּן
וַיִּכְלֵא אֶת-יוֹחָנָן בְּמַטְרָה :

*Annidió tambien esto sobre todo, que en-
cerró à Ioan en carcel.*

21. וַיְהִי בְּטָבְלוֹ אֶת כָּל-הָעָם
וַיִּטְבֹּל גַּם יִשׁוּעַ וּבִהְחִתְּפִלְלוֹ
נִפְתַּחוּ הַשְּׁמַיִם :

*Y aconteció, que como todo el pueblo se
baptizaua, y Iesus fuese baptizado, y orasse, el
cielo se abrió.*

22. וַתֵּרֶד רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּדִמּוּת
גּוֹפֵת חֲזוֹנָה עָלָיו וַיְהִי קוֹל
מִשְׁמַיִם אֵלֶּה בְּנִי יִדִּידִי בְּרִי
רָצִיתִי :

*Y descendió el Espiritu Sancto en forma cor-
poral, como paloma, sobre el, y fue hecha una
voz del cielo que dezia, Tu eres mi hijo amado
en ties mi plazer.*

23. וְהוּא יִשׁוּעַ הָיָה בְּשָׁלְשִׁים
שָׁנָה לְהִחַל וַיִּחְשָׁב כְּמֹזֶהוּ בְּרִי-
יִסְרָאֵל בְּרִי הִלִּי :

*Y el mismo IESVS començaua à ser como
de treynta annos, hijo de Ioseph, como se creya,
que fue de Heli.*

24. בְּרִי מִסְתַּת בְּרִי לִי בְרִי
מִלְכִי בְרִי נָאִי בְרִי יִסְרָאֵל :

*Que fue de Matthat, que fue de Leui, que fue
de Melchi, que fue de Ianne que fue de Ioseph.*

17. 0ὐ τὴν αἰὶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
ἀβανθρακίσαι τὴν ἀλυσσάν αὐτοῦ, καὶ
συναρξάτω σίτου εἰς τὸν θάλασσαν
αὐτοῦ, τὸ ὅτι ἀγχορον καὶ ἀκαυσὶ πυρὶ
ἀσβεστόν.

*Il a la pale en sa main, & il nettoye-
ra toute nette son arc, & allemblera
le froment en son grenier, mais il brus-
lera en tièrement la paille au feu qui ne
s'exteint point.*

18. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἱεροψυ-
χαλῶς διηγερὰν τὸ λαόν.

*Ainsi donc admonestant aussi de
plusieurs autres choses, le euangelizoit
au peuple.*

19. 0 ὅτι Ἡρώδης ὁ τετραρχὸς, ἐ-
λεγχομένην αὐτὸν ὡς αὐτὸς αἰτε-
ροῦ τῷ γυναικὶ Φιλίππου τῆς
ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ αἰτεροῦ πάντων ἐν
ἐπιτήρῃσιν ὁ Ἡρώδης.

*Mais Herode le tetrarque, étant re-
pris par icelui à cause d'Herodias fem-
me de Philippe son frere, & de tous les
maux qu'il auoit faits,*

20. Προσέθηκε καὶ τούτῳ ὅτι καὶ
κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ
φυλακῇ.

*Adioutta encorés par dessus tous les
autres cestuy-ci, est qu'il mit Iehan en
prison.*

21. Ἐγένετο καὶ ἐπ' αὐτῷ βαπτισθῆναι
τὸν λαόν, καὶ ἰσοῦς βαπτί-
σθηναι, καὶ παραδυσχομένον, ἀ-
νερχομένων αὐτῷ πνεύματι.

*Or aduint que comme tout le peuple
estoit baptizé Iesus aussi étant baptizé,
& priant, le ciel s'ouurit:*

22. Καὶ κατέβη αὐτῷ πνεῦμα ἐν
ὄρατι σωματικῇ ὁμοίᾳ, ὡς πτε-
ρόεν, ἐπ' αὐτόν. καὶ φωνὴ ἐξ
οὐρανοῦ ἡγομένου, λέγοντος, σὺ εἶ ὁ
υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἡγοῦμαι
ἀγαπᾶσαι.

*Et le saint Elprit descendit en for-
me corporelle sur lui, comme une co-
lombe, & il y eut une voix du ciel, di-
sant, Tu es mon fils bien aimé j'ai prins
en toi mon bon plaisir.*

23. Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ ἰησοῦς ὡς ἰε-
ρεῖς τρεῖς ἀνδρες ἀρχομένην ὡς
ἐν μέρει, υἱὸς Ἰωσήφ τῆς Ἡλῆ.

*Et Iesus commençoit d'estre enui-
ron de trente ans (comme on l'esti-
moit) de Ioseph, fils d' Heli:*

24. Τοῦ ματθαίου, καὶ λευὶ, καὶ
μελχὶ, καὶ ἰαννά, καὶ ἰωσήφ.

*Fils de Matthat, fils de Leui, fils de
Melchi, fils de Ianna, fils de Ioseph.*

25 בְּרִמְתָּח בֶּרֶעֱמוֹץ
בֶּרֶנְחוּם בֶּרֶחֶסְלִי בֶרֶנַגֵּי

Che fu figliuol di Marathia, che fu figliuol di Amos, che fu figliuol di Naum, che fu figliuol di Effi, che fu figliuol di Naggé.

26 בְּרִמְאָת בֶּרֶמַטָּת בֶּרֶשְׁמַעִי
בֶּרֶיֹוסָה בֶּרֶיְהוֹנָדָה

Che fu figliuol di Maath, che fu figliuol di Maathia, che fu figliuol di Semei, che fu figliuol di Ioseph, che fu figliuol di Iuda.

27 בְּרִיְחָנָה בֶּרֶרְסָה בֶּרֶוֹבְבֵל
בֶּרֶשְׁלִימָה בֶּרֶנֶרִי

Che fu figliuol di Ioanna, che fu figliuol di Neri, che fu figliuol di Zorobabel, che fu figliuol di Salathiel, che fu figliuol di Neri.

28 בְּרִמְלִיכִי בֶרֶאֱדִי בֶרֶקֹוסָם
בֶּרֶאֱלִמֹודָם בֶּרֶאֱרִי

Che fu figliuol di Melchi, che fu figliuol di Addi, che fu figliuol di Cosam, che fu figliuol di Elmodam, che fu figliuol di Er.

29 בְּרִיֹוסָה בֶרֶאֱלִיעֶזֶר
בֶּרֶיֹורִים בֶּרֶמַתְחָה בֶרֶלֵוִי

Che fu figliuol di Iose, che fu figliuol di Eleazar, che fu figliuol di Ioram, che fu figliuol di Marth, che fu figliuol di Leui.

30 בְּרִשְׁמַעְיוֹן בֶּרֶיְהוֹדָה בֶרֶיֹוסָה
בֶּרֶיֹוסָה בֶרֶיֹורִים בֶרֶאֱלִיעֶזֶר

Che fu figliuol di Simeon, che fu figliuol di Iuda, che fu figliuol di Ioseph, che fu figliuol di Ionan, che fu figliuol di Eliacim.

31 בְּרִמְלִיכִי בֶרֶמַנָּה בֶרֶמַתְחָה
בֶרֶנְחוּם בֶרֶנַגֵּי

Che fu figliuol di Melea, che fu figliuol di Menan, che fu figliuol di Marthah, che fu figliuol di Nathan, che fu figliuol di Dauid.

32 בְּרִישִׁי בֶרֶעֹזֶבֶד בֶרֶשְׁלִימָה
בֶרֶשְׁלִימָה בֶרֶנַחְשֹׁן

Che fu figliuol di Iesse, che fu figliuol di Obed, che fu figliuol di Booz, che fu figliuol di Salmon, che fu figliuol di Naasson.

25 בְּרִמְתָּח בֶּרֶעֱמוֹץ בֶרֶנְחוּם
בֶרֶחֶסְלִי בֶרֶנַגֵּי

Que fue de Marthathias, que fue de Amos, que fue de Naum, que fue de Effi, que fue de Naggé.

26 בְּרִמְאָת בֶּרֶמַטָּת בֶרֶשְׁמַעִי
בֶרֶיֹוסָה בֶרֶיְהוֹדָה

Que fue de Maath, que fue de Marthathias, que fue de Semei, que fue de Ioseph, que fue de Iuda.

27 בְּרִיְחָנָה בֶּרֶרְסָה בֶרֶוֹבְבֵל
בֶרֶשְׁלִימָה בֶרֶנֶרִי

Que fue de Ioanna, que fue de Rhesa, que fue de Zorobabel, que fue de Salathiel, que fue de Neri.

28 בְּרִמְלִיכִי בֶרֶאֱדִי בֶרֶקֹוסָם
בֶרֶאֱלִמֹודָם בֶרֶאֱרִי

Que fue de Melchi, que fue de Addi, que fue de Cosam, que fue de Elmodam, que fue de Er.

29 בְּרִיֹוסָה בֶרֶאֱלִיעֶזֶר
בֶרֶיֹורִים בֶרֶמַתְחָה בֶרֶלֵוִי

Que fue de Iose, que fue de Eliezer, que fue de Iorim, que fue de Marthah, que fue de Leui.

30 בְּרִשְׁמַעְיוֹן בֶּרֶיְהוֹדָה בֶרֶיֹוסָה
בֶרֶיֹוסָה בֶרֶיֹורִים בֶרֶאֱלִיעֶזֶר

Que fue de Simeon, que fue de Iuda, que fue de Ioseph, que fue de Ionan, que fue de Eliacim.

31 בְּרִמְלִיכִי בֶרֶמַנָּה בֶרֶמַתְחָה
בֶרֶנְחוּם בֶרֶנַגֵּי

Que fue de Melea, que fue de Menan, que fue de Marthah, que fue de Nathan, que fue de Dauid.

32 בְּרִישִׁי בֶרֶעֹזֶבֶד בֶרֶשְׁלִימָה
בֶרֶשְׁלִימָה בֶרֶנַחְשֹׁן

Que fue de Iesse, que fue de Obed, que fue de Booz, que fue de Salmon, que fue de Naasson.

25. Τοῦ μαρθᾶθίου, ὁ ἀμὼς, ὁ ναούμ, ὁ ἐφὶ, ὁ νάγκε.

Fils de Marthathie, fils de Amos, fils de Nahum, fils de Effi, fils de Naggé.

26. Τῶ μααθ, τῶ μαρθᾶθίου, ὁ σέμει, ὁ ἰωσήφ, ὁ ἰούδα.

Fils de Maath, fils de Marthathie, fils de Semei, fils de Ioseph, fils de Iuda.

27. Τοῦ ἰωάννα, ὁ ῥησα, ὁ ζοροβάβελ, ὁ σαλαθιέλ, ὁ νηρι.

Fils de Ioanna, fils de Rhesa, fils de Zorobabel, fils de Salathiel, fils de Neri.

28. Τοῦ μελχὶ, ὁ ἀδὶ, ὁ κοσάμ, ὁ ἐλμοδάμ, ὁ ἐρ.

Fils de Melchi, fils d'Addi, fils de Cosam, fils de Elmodam, fils de Er.

29. Τῶ ἰωσήφ, ὁ ἐλίζερ, ὁ ἰορίμ, ὁ μαρθᾶ, ὁ λευὶ.

Fils de Iose, fils d'Eliezer, fils de Iorim, fils de Marthah, fils de Leui.

30. Τοῦ σιμεὼν, ὁ ἰούδα, ὁ ἰωσήφ, ὁ ἰωνᾶν, ὁ ἐλιακίμ.

Fils de Simeon, fils de Iuda, fils de Ioseph, fils de Ionan, fils de Eliacim.

31. Τοῦ μελεᾶ, ὁ μεναν, ὁ μαρθᾶ, ὁ νᾶθαν, ὁ δαυὶδ.

Fils de Melea, fils de Mainan, fils de Marthah, fils de Nathan, fils de Dauid.

32. Τοῦ ἰεσσαί, ὁ ὀβὲδ, ὁ βοὺζ, ὁ σαλμων, ὁ ναασόν.

Fils de Iesse, fils d'Obed, fils de Booz, fils de Salmon, fils de Naasson.

CAP. III

25. Qui fuit Mattharbia, qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit Hesli, qui fuit Nagge.

The sonne of Matthathias / the sonne of Amos / the sonne of Naum / the sonne of Hesli / the sonne of Nagge.

26. Qui fuit Maath, qui fuit Mattharbia, qui fuit Semel, qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda.

The sonne of Maathi / the sonne of Matthathias / the sonne of Semel / the sonne of Ioseph / the sonne of Iuda.

27. Qui fuit Iohanna, qui fuit Rela, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri.

The sonne of Joanna / the sonne of Relia / the sonne of Zorobabel / the sonne of Salathiel / the sonne of Neri.

28. Qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cosam, qui fuit Elmadam, qui fuit Her.

The sonne of Melchi / the sonne of Addi / the sonne of Cosam / the sonne of Elmadam / the sonne of Her.

29. Qui fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit Mattha, qui fuit Levi.

The sonne of Iese / the sonne of Eliezer / the sonne of Iorim / the sonne of Mattha / the sonne of Levi.

30. Qui fuit Simeon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Eliachim.

The sonne of Simeon / the sonne of Iuda / the sonne of Ioseph / the sonne of Iona / the sonne of Eliachim.

31. Qui fuit Melcha, qui fuit Menna, qui fuit Mattha, qui fuit Nathan, qui fuit David.

The sonne of Melcha / the sonne of Menna / the sonne of Mattha / the sonne of Nathan / the sonne of David.

32. Qui fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naasson.

The sonne of Iesse / the sonne of Obed / the sonne of Booz / the sonne of Salmon / the sonne of Naasson.

Das III. Capitel.

25. Der war ein Son Mathathias. Der war ein Son Amos. Der war ein Son Naum. Der war ein Son Esli. Der war ein son Nange.

Som vaar Mathathias sen. Som vaar Amos sen. Som vaar Nahums sen. Som vaar Esi sen. Som vaar Nange sen.

26. Der war ein Son Maath. Der war ein Son Mathathias. Der war ein Son Semel. Der war ein son Ioseph. Der war ein son Iuda.

Som vaar Maaths sen. Som vaar Mathathias sen. Som vaar Semel sen. Som vaar Iosephs sen. Som vaar Iuda sen.

27. Der war ein Son Iohanna. Der war ein Son Relia. Der war ein son Zorobabel. Der war ein son Salathiel. Der war ein Son Neri.

Som vaar Iohanna sen. Som vaar Relia sen. Som vaar Zorobabels sen. Som vaar Salathiels sen. Som vaar Neri sen.

28. Der war ein Son Melchi. Der war ein Son Addi. Der war ein Son Kosam. Der war ein Son Elmadam. Der war ein Son Her.

Som vaar Melchi sen. Som vaar Addi sen. Som vaar Kosams sen. Som vaar Elmadams sen. Som vaar Hers sen.

29. Der war ein Son Ieso. Der war ein Son Eliezer. Der war ein Son Iorem. Der war ein Son Mattha. Der war ein Son Levi.

Som vaar Ieso sen. Som vaar Eliezers sen. Som vaar Iorems sen. Som vaar Mattha sen. Som vaar Leui sen.

30. Der war ein Son Simeon. Der war ein Son Iuda. Der war ein Son Iosephs. Der war ein Son Jonam. Der war ein Son Eliachim.

Som vaar Simeons sen. Som vaar Iuda sen. Som vaar Iosephs sen. Som vaar Jonams sen. Som vaar Eliachs sen.

31. Der war ein Son Melea. Der war ein Son Menam. Der war ein Son Mathathan. Der war ein Son Nathan. Der war ein Son David.

Som vaar Melea sen. Som vaar Menams sen. Som vaar Mathathans sen. Som vaar Nathans sen. Som vaar Davids sen.

32. Der war ein Son Iesse. Der war ein Son Obed. Der war ein Son Boos. Der war ein Son Salmon. Der war ein Son Naasson.

Som vaar Iesse sen. Som vaar Obeds sen. Som vaar Boos sen. Som vaar Salmons sen. Som vaar Naassons sen.

Kapitola III.

25. Kterij byl Mathathias / ktorij byl Amos / ktorij byl Naum / ktorij byl Hesli / ktorij byl Nagge.

Ktory byl syn Mathathias / Ktory byl syn Amos / Ktory byl syn Nauma / Ktory byl syn Hesli / Ktory byl syn Nagge.

26. Kterij byl Mathathias / ktorij byl Mathathias / ktorij byl Semel / ktorij byl Ioseph / ktorij byl Iuda.

Ktory byl syn Mathathias / Ktory byl syn Semel / Ktory byl syn Ioseph / Ktory byl syn Iuda.

27. Kterij byl Iohanna / ktorij byl Relia / ktorij byl Zorobabel / ktorij byl Salathiel / ktorij byl Neri.

Ktory byl syn Joanna / Ktory byl syn Relia / Ktory byl syn Zorobabel / Ktory byl syn Salathiel / Ktory byl syn Neri.

28. Kterij byl Melchiam / ktorij byl Addi / ktorij byl Kosam / ktorij byl Elmadam / ktorij byl Her.

Ktory byl syn Melchi / Ktory byl syn Addi / Ktory byl syn Kosam / Ktory byl syn Elmadam / Ktory byl syn Her.

29. Kterij byl Iesu / ktorij byl Eliezer / ktorij byl Iorem / ktorij byl Mattha / ktorij byl Levi.

Ktory byl syn Iese / Ktory byl syn Eliezer / Ktory byl syn Iorem / Ktory byl syn Mattha / Ktory byl syn Levi.

30. Kterij byl Simeon / ktorij byl Iuda / ktorij byl Ioseph / ktorij byl Jonam / ktorij byl Eliachim.

Ktory byl syn Simeon / Ktory byl syn Iuda / Ktory byl syn Ioseph / Ktory byl syn Jonam / Ktory byl syn Eliachim.

31. Kterij byl Melea / ktorij byl Menam / ktorij byl Mathathan / ktorij byl Nathan / ktorij byl David.

Ktory byl syn Melea / Ktory byl syn Menam / Ktory byl syn Mathathas / Ktory byl syn Nathas / Ktory byl syn David.

32. Kterij byl Iesse / ktorij byl Obed / ktorij byl Boos / ktorij byl Salmon / ktorij byl Naasson.

Ktory byl syn Iese / Ktory byl syn Obed / Ktory byl syn Boos / Ktory byl syn Salmon / Ktory byl syn Naasson.

33 בְּרַעְמִינָדָב בֶּן־אָרָם
בְּרַחֲמֵיו בְּרַפָּצִי בֶרֶךְ
יְהוֹנָדָה:

*Che fu figliuol d'Aminadab, che fu
figliuol d'Aram, che fu figliuol d'Efrem,
che fu figliuol di Fares, che fu figliuol di
Iuda.*

34 בְּרַעְקֹב בֶּן־יִצְחָק
בְּרַחֲמֵם בְּרַתָּרַח בֶּרֶךְ
נָחֹר:

*Che fu figliuol di Iacob, che fu figliuol
d'Isaac, che fu figliuol d'Abraham, che fu
figliuol di Tare, che fu figliuol di Nacor.*

35 בְּרַסְרוּג בֶּן־רָעוּ
בְּרַעֲבָר בֶּן־שָׁלַח:

*Che fu figliuol di Saruch, che fu figliuol
di Ragau, che fu figliuol di Falec, che
fu figliuol d'Eber, che fu figliuol di Sala.*

36 בְּרַקֵּן בֶּן־אַרְפַּכְשָׁד
בְּרַשִׁים בֶּרֶךְ נֹחַ בֶּרֶךְ לָמֶךְ:

*Che fu figliuol di Cainan, che fu figliuol
d'Arpaxad, che fu figliuol di Sem,
che fu figliuol di Noe, che fu figliuol di
Lamech.*

37 בְּרַמַּתוּשָׁלַח בֶּן־חֲנוּךְ
בְּרַיָּרָד בֶּרֶךְ מַהֲלֵלְאֵל בֶּרֶךְ
קַיִן:

*Che fu figliuol di Mathufala, che fu
figliuol d'Enoch, che fu figliuol di Jared, che
fu figliuol di Mahaleel, che fu figliuol di
Cainan.*

38 בְּרַאֲנוֹשׁ בֶּן־שֵׁת
אָדָם דִּמְיוֹן אֱלֹהִים:

*Che fu figliuol d'Enos, che fu figliuol
di Ser, che fu figliuol d'Adam, che fu
figliuol di Dios.*

1 יֵשׁוּעַ דִּיּוֹ בֶרֶךְ מַלְאֲכֵי
רוּחָא דְקֹדֶשׁא בְּפִךְ מִן
יִוְדָאן וּבְקִרְתָּהּ רִנְתָּהּ
לְחֻרְבָּא:

*Por Iesus pieno di Spirito Santo si
ritiro dal Giordano, e fu menato da lo Spi-
rito nel deserto.*

2 יָנִמְתָּא אַרְבָּעִין
קִיתָנְסָא מִן אֲכָל־קִרְבָּא
וְלֹא לָעֵס מִדָּם בְּחִנּוּ
יָנִמְתָּא וּבֶד שְׁלֹם אֲנִין
לְחִרְתָּא בְּפִין:

*La donc per quaranta giorni fu ten-
tato dal diavolo, non mangiando niente in
quei giorni: e finiti che furono, hebbe poi
fame.*

33 בְּרַעְמִינָדָב בֶּן־אָרָם
בְּרַחֲמֵיו בְּרַפָּצִי בֶרֶךְ
יְהוֹנָדָה:

*Que fue de Aminadab, que fue de Aram, que
fue de Efrem, que fue de Phares, que fue de Iuda.*

34 בְּרַעְקֹב בֶּן־יִצְחָק
אֲבָרְחָם בְּרַתָּרַח בֶּרֶךְ
נָחֹר:

*Que fue de Iacob, que fue de Isaac, que fue
de Abraham, que fue de Thare, que fue de Na-
chor.*

35 בְּרַסְרוּג בֶּן־רָעוּ
בְּרַעֲבָר בֶּן־שָׁלַח:

*Que fue de Saruch, que fue de Ragau, que
fue de Phaleg, que fue de Heber, que fue de Sala.*

36 בְּרַקֵּן בֶּן־אַרְפַּכְשָׁד
שֵׁם בֶּרֶךְ נֹחַ בֶּרֶךְ לָמֶךְ:

*Que fue de Arpaxad, que fue de Sem, que
fue de Noe, que fue de Lamech.*

37 בְּרַמַּתוּשָׁלַח בֶּן־חֲנוּךְ
יָרָד בֶּרֶךְ מַהֲלֵלְאֵל בֶּרֶךְ
קַיִן:

*Que fue de Mathufala, que fue de Enoch,
que fue de Jared, que fue de Malacl, que fue de
Cainan.*

38 בְּרַאֲנוֹשׁ בֶּן־שֵׁת
אָדָם אֲשֶׁר מֵאֱלֹהִים:

*Que fue de Henos, que fue de Seth, que fue
de Adam, que fue de Dios.*

1 יֵשׁוּעַ מֵלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הִפָּךְ
מִן הַיַּרְדֵּן וַיִּזְלַךְ בְּרוּחַ אֱלֹהִים
הַמְדַבֵּר:

*YIESVS, lleno de Espiritu Sancto, boluio
del Jordan, y fue agitado del Espiritu al desi-
erto.*

2 אַרְבָּעִים יוֹם לְהִנְסוֹת מִן
הַשֹּׁטֶן וְלֹא אָכַל מֵאֲמָהּ בְּיָמִים
הַהֵמָּה וּבְכָלֹתָם אִין רָעַב:

*Por quarenta dias, y era tentado del diablo.
Y no comió cosa en aquellos dias: los quales
passados, despues tuuo hambre.*

33. Τοῦ ἀμινὰδὰβ, τῷ ἀράμ, ὁ
ἐφραίμ, τῷ φαριζ, τῷ ἰούδα.

Fils d'Aminadab, fils de Aram, fils
d'Efrem, fils de Pharez, fils de Iuda.

34. Τοῦ ἰακώβ, ὁ ἰσαάκ, τῷ ἄβ-
ραάμ, τῷ θάρ, τῷ νάχορ.

Fils de Iacob, fils d'Isaac, fils de A-
braham, fils de Thara, fils de Nachor.

35. Τοῦ σαρούχ, τῷ ραγαῦ, τῷ
φαλέγ, τῷ ἠβέρ, τῷ σάλα.

Fils de Sarug, fils de Ragau, fils de
Phaleg, fils de Heber, fils de Sala.

36. Τοῦ καϊνάν, τῷ ἀρφαξάδ,
τῷ σέμ, τῷ νόε, τῷ λάμωχ.

Fils de Cainan, fils de Arpaxad, fils
de Sem, fils de Noe, fils de Lamech.

37. Τοῦ μαθουσίλα, τῷ ἐνώχ,
τῷ ἰαρέδ, τῷ μαηλελελ, τῷ καϊ-
νάν.

Fils de Mathufala, fils de Enoch,
fils de Jared, fils de Mahaleel, fils de
Cainan.

38. Τοῦ ἐνώε, τῷ σέθ, τῷ ἀδάμ,
τῷ θεῷ.

Fils de Enos, fils de Seth, fils d'A-
dam, qui fut creé de Dieu.

Ἰησοῦς πληθεὶς πνεύματος ἁγί-
ου ὑπερέβηεν ὁρὸν τῆς ἰερδανου.
καὶ ἦγεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὴν
ἐρήμον.

Or Iesus plein du saint Esprit s'en
retourna de devers le Iordain, & fut
mené par la vertu de l'Esprit au desert.

2. Ἡμέρας ποσὰρ ἐκείνην ποιεῖ-
ζέμεν ὅτι ὑπὸ τῷ διαβόλου, καὶ
οὐκ ἐφαρμαδύθη ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις. καὶ οὐκ εὐλαβήθηεν αὐ-
τῷ, ὅτι ἔπειπεν.

Et là fut tenté du diable por qua-
rante iours, & ne mangea rien du tout
durant ces iours-là: mais apres qu'ils fu-
rent passés, finalement il eut faim.

CAP. III.

33. Qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esro, qui fuit Phares, qui fuit Iuda.

The sonne of Aminadab / the sonne of Aram / the sonne of Esrom / the sonne of Phares / the sonne of Iuda.

34. Qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abraham, qui fuit Thare, qui fuit Nachor.

The sonne of Iacob / the sonne of Isaac / the sonne of Abraham / the sonne of Thara / the sonne of Nachor.

35. Qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale.

The sonne of Saruch / the sonne of Ragau / the sonne of Phaleg / the sonne of Eber / the sonne of Sale.

36. Qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech.

The sonne of Cainan / the sonne of Arphaxad / the sonne of Sem / the sonne of Noe / the sonne of Lamech.

37. Qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch, qui fuit Jared, qui fuit Malaleel, qui fuit Cainan.

The sonne of Mathusala / the sonne of Enoch / the sonne of Jared / the sonne of Maleleel / the sonne of Cainan.

38. Qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei.

The sonne of Enos / the sonne of Seth / the sonne of Adam / the sonne of God.

CAP. IIII.

Jesus autem plenus Spiritu sancto, regressus est à Iordane: & agebatur in Spiritu in deserto.

And Jesus full of the holy Ghost returned from Iordan: and was ledde by the spirit into the wilderness.

2. Diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo. Et nihil manducavit in diebus illis: & cōsummatis illis esuriit.

And was there forty dayes tempted of the devill / and in those dayes he did eate nothing: but when they were ended / he afterwarde was hungry.

Das III. Capitel.

33. Der war ein Son Aminadab. Der war ein son Aram. Der war ein Son Esrom. Der war ein Son Phares. Der war ein Son Iuda.

Som vaar Aminadabs sen. Som vaar Aroms sen. Som vaar Esroms sen. Som vaar Phares sen. Som vaar Iuda sen.

34. Der war ein Son Iacob. Der war ein Sohn Isaac. Der war ein Son Abraham. Der war ein Son Thara. Der war ein Son Nachor.

Som vaar Jacobs sen. Som vaar Isaacs sen. Som vaar Abrahams sen. Som vaar Thara sen. Som vaar Nachors sen.

35. Der war ein Son Saruch. Der war ein Son Ragahu. Der war ein Son Phaleg. Der war ein Son Eber. Der war ein Son Sala.

Som vaar Saruchs sen. Som vaar Ragahu sen. Som vaar Phalegs sen. Som vaar Ebers sen. Som vaar Sala sen.

36. Der war ein Son Cainan. Der war ein Son Arphaxad. Der war ein Son Sem. Der war ein Son Noe. Der war ein Son Lamech.

Som vaar Cainans sen. Som vaar Arphaxads sen. Som vaar Sems sen. Som vaar Noe sen. Som vaar Lamechs sen.

37. Der war ein Son Mathusala. Der war ein Son Enoch. Der war ein Son Jared. Der war ein Son Malaleel. Der war ein Son Cainan.

Som vaar Mathusala sen. Som vaar Enochs sen. Som vaar Jareds sen. Som vaar Maleleels sen. Som vaar Cainans sen.

38. Der war ein Son Enos. Der war ein son Seth. Der war ein Son Adam. Der war Gottes.

Som vaar Enos sen. Som vaar Seths sen. Som vaar Adams sen. Som vaar Guds.

Das IIII. Capitel.

Jesus aber / vol heiliges Geistes / kam wider von dem Jordan / vnd ward vom Geist in die Wüsten geführt.

De Ihesus / fuld aff den hellig Aand / kom fra Iordan igen / oc bleff ført aff Aanden i Ørten.

2. Vnd ward vierzig tag lang von dem Teufel versucht / vnd er aß nichts in denselbigen tagen / vnd da dieselbigen ein ende hatten / hungerte ihu darnach.

De bleff fristet fyrtiue dage aff Dieffuelen / De hand oed inced i de samme daag / De der de samme daag hadde ender / da hungrede hannem der efter.

Kapitola III.

33. Kterž byl Aminadab / om / kterž byl Aramuom / kterž byl Esromom / kterž byl Pharesom / kterž byl Iudom.

Kterž byl syn Aminadab / kterž byl syn Aram / kterž byl syn Esrom / kterž byl syn Phares / kterž byl syn Iuda.

34. Kterž byl Jakobom / kterž byl Izakom / kterž byl Abrahamom / kterž byl Thare / kterž byl Nachorom.

Kterž byl syn Jakob / kterž byl syn Izak / kterž byl syn Abraham / kterž byl syn Thare / kterž byl syn Nachor.

35. Kterž byl Saruchom / kterž byl Ragauom / kterž byl Phalegom / kterž byl Heberom / kterž byl Sale.

Kterž byl syn Saruch / kterž byl syn Ragau / kterž byl syn Phaleg / kterž byl syn Heber / kterž byl syn Sale.

36. Kterž byl Kainanom / kterž byl Arphaxadom / kterž byl Semom / kterž byl Noe / kterž byl Lamechom.

Kterž byl syn Arphaxad / kterž byl syn Sem / kterž byl syn Noe / kterž byl syn Lamech.

37. Kterž byl Mathusaleom / kterž byl Enochom / kterž byl Jaredom / kterž byl Malaleelom / kterž byl Kainanom.

Kterž byl syn Mathusala / kterž byl syn Enoch / kterž byl syn Jared / kterž byl syn Malaleel / kterž byl syn Kainan.

38. Kterž byl Enosom / kterž byl Sethom / kterž byl Adamom / kterž byl Boží.

Kterž byl syn Enos / kterž byl syn Seth / kterž byl syn Adam / kterž byl syn Boží.

Kapitola II.

Jesus pak pln gsa Duchu swatého / wrátil se od Jordánu / a puzen bylo d Duchu na poušť.

Jesus pak pln gsa Duchu swatého / wrátil se od Jordánu / a puzen bylo d Duchu na poušť.

2. Za čtyřicet dní / a po / kaussen byl od Diabla. A nic / negdi w těch dnech: A když se / konali dnové / hladněl.

Bedae przet čtyřicet dní / kusen od dyabla ani tadel nie / przet ony dni / ale got sic ony ston / cyty / po tym hladněl.

ד

3 ואמר לה אכל קרצא
או פרה אנת דאלהא
אמר לכאפא קרצא ד
דתהוא לחמא:

Allora il diavolo gli disse, Se tu sei il figliuolo di Dio, di à questa pietra che diventa pane.

4 צנא ישוע ואמר לה
בתיב הו דלא הנו ב
בלחמא בלחוד חווא פו
נשא אלא בבל פתגום
דאלהא:

Et Iesv li rispose, dicendo, Egli è scritto, Che l'uomo non vivrà di pan solo, ma di ogni parola de Dio.

5 ואסקה סטנא לטורא
רמא וחווה בלהין מ
מלכותא דארעא בערנא
וערנא:

Il diavolo poi havendolo condotto in un alto monte, gli mostrò in un momento di tempo tutti i regni del mondo.

6 ואמר לה אכל קרצא
דאחל שולטנא הנו
כלה ושוכחה דלי משלם
ולמו דאעבא נהב אנא
לה:

E così parlando il diavolo gli disse, Io ti darò tutta questa potestà de regni, e la gloria loro: perciochè ella è stata data a me, & io la do à chiunque io voglio.

7 או הביל תסגוד קדמי
דילך יהוא פלה:

Per il che se tu m'adorarai in ginocchio davanti a me, tutte queste cose faranno tue.

8 צנא דין ישוע ואמר
לה בתיב הו דלמדינא
אלהך תסגוד ולה ב
בלחוד וחי תפלות:

Et Iesv rispondendo, gli disse, Vattene dietro à me Satana imperochè egli è scritto, Adorarai il Signore Iddio tuo, & à lui solo servirai.

9 ואיתיה לאורשלים
ואחיימה על בגדיה ד
דחובל לאמר לה או
ברה אנת דאלהא ארמא
נפשוך מפא לתחר:

Menollo ancora in Ierusalem, e poselo sopra el pinnacolo del tempio, e disse, Se tu sei figliuolo di Dio, gittati di qua à basso.

ד

3 ואמר לו השטן אם בן
אלהים את אמר לאבן הוואת
ותהי לחם:

Entonces el diablo le dixo, Si eres Hijo de Dios, di à esta piedra que se haga pan.

4 ויען ישוע אליו לאמר
נכתב כי לא על לחם לבדו
יחיה האדם כי על כל מוצא
בן יהוה:

Y Iesus respondiendole, dixo, Escripto està, Que no con pan solo vivira el hombre, mas con toda palabra de dios.

5 ויוליכוהו השטן על הר גבוה
ויראהו את כל ממלכות התבל
בשעה עת:

Y lleuolò el diablo à vn alto monte, y mostròle todos los reynos de la redondez de la tierra, en vn momento de tiempo:

6 ויאמר לו השטן אמתה לה
את כל שלטון הוואת כבודם
כי לי גתנו ולאשר חפצתי נותן
אני אותה:

Y dixole el diablo, A ti te daré esta potestad toda y la gloria de ellos: porque à mi es entregada, y a quien quiero la doy.

7 ואת אם תשתחוו ותסגוד
לי יהי לך כלם:

Tu pues si adorares delante de mi, seran todos tuyos.

8 ויען לו ואמר ישע לך לך
אחרי השטן כי נכתב את יהוה
אלהינו תירא ואותו תעבד
לבדו:

Y respondiendò Iesus, dixole, (Vere de mi Satan porque) escripto està, Al Sennor Dios tu-yo adorarás, y à el solo servirás.

9 ויוליכוהו בירושלים ויקימנו
על פנת החיכל ויאמר לו אם
בן אלהים את התנפל מבנה
למטה:

Y lleuolò à Ierusalem, y pufolo sobre las almenas del Templo, y dixole, Si eres Hijo de Dios, echate de aqui abaxo.

ד.

3. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Διαβόλος,
εἰ υἱὸς εἶ τῆς θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ
ἵνα γένηται ἄρτος.

Et le diable lui dit, Si tu es Fils de Dieu, di à cecite pierre-ci qu'elle deuiene pain.

4. Καὶ ἀπεκρίθη ἰησοῦς πρὸς αὐ-
τόν, λεγών· γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ'
ἄρτι μόνον ζήσεται ὁ αἰ βρωσας, ἀλλ'
ἐπὶ παντὶ ῥήματι θεοῦ.

Et Iesus lui répondit, disant, Il est escrit Que l'homme ne vivra point de seul pain, mais de toute parole de Dieu.

5. Καὶ ἀναγκάων, αὐτὸν ὁ Διαβό-
λος εἰς ὄρη ὑψηλὴν, ἐδείξεν αὐ-
τῷ πάσας τὰς βασιλείας, τῆς οἰ-
κουμένης ἐν στιγμή χρονίου.

Adonc le diable l'emmena en vne haute montagne, & lui monstra en vn moment de temps tous les royaumes du monde.

6. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Διαβόλος,
σὺ δώσω τὴν ἰσχυρίαν πάντων ἀ-
παπειν, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ· ἐπὶ ἐ-
μοὶ καθέδουσιν, & ὁ βίβλος δὲ
δωμι αὐτοῦ.

Et le diable lui dit, Je te donnerai route ceste puissance des royaumes & leur gloire: car elle m'est baillée, & icela donne à qui ie vueil.

7. Σὺ εἰωλὼν προσκυνησῇς ἐνώ-
πιόν μου, & ἔσται σου πάντα.

Patquoy si tu te veux posterner deuant moi, tout sera rien.

8. Καὶ ὁπορευθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ
ἰησῆς, ὕπαγε ὅπισθ μου σαιτανᾶ·
γέγραπται γάρ, προσκυνησῇς κύ-
ριον τὸν θεόν σου, καὶ αὐτῷ μόνῳ
λατρεύσεις.

Mais Iesus respondant lui dit, Va arriere de moi, Satan: car il est escrit, Tu adoreras le Seigneur ton Dieu, & à lui seul tu serviras.

9. Καὶ ἔκτανε αὐτὸν εἰς ἱερουσα-
λὴμ, καὶ ἐστη αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτε-
ρυγῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ εἰ
υἱὸς εἶ τῆς θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐν τού-
τοις καίτω.

Il le mena aussi en Ierusalem, & le mit sur les creneaux du temple, & lui dit, Si tu es Fils de Dieu, jette toi d'ici en bas.

CAP. III.

3. Dixit autē illi diabolus, Si filius Dei es, dic lapidi huic ut panis fiat,

Then the deuill said vnto him / If thou be the Sonne of God / commaunde this stone that it be made bread.

4. Et respondit ad illum Iesus, Scriptum est, Quia non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo Dei.

But Iesus answered him / saying / It is written / That man shall not live by bread onely / but by every worde of God.

5. Et duxit illum diabolus in montem excelsum, & ostendit illi omnia regna orbis terrarū in momento temporis.

Then the deuill tooke him by / into an high mountaine / and shewed him all the kingdomes of the worlde / in the twinkling of an eye.

6. Et ait illi, Tibi dabo potestatem hanc universam, & gloriam illorum: quia mihi tradita sunt, & cui volo do illa.

And the deuill said vnto him / All this power will I giue thee / and the glorie of those kingdomes: for that is deliuered to mee: & to whome I will / I giue it.

7. Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia,

If thou therefore wilt worship me / then I shall be all thine.

8. Et respondens Iesus, dixit illi. Scriptum est, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli serues.

But Iesus answered him / & said / Hence from me / Satan: for it is written / Thou shalt worship the Lord thy God: and him alone thou shalt serue.

9. Et duxit illum in Ierusalem, & statuit eum super pinnam templi: & dixit illi, Si filius Dei es, mitte te hinc deorsum,

Then he broughte him to Ierusalem / and set him on a pinnacle of the Temple / and said vnto him / If thou be Sonne of God / cast thy selfe downe from hence.

Das III. Capitel.

3. Der teufel aber sprach zu ihm: Bist du Gottes Sohn / so sprich zu dem Stein / daß er Brot werde.

De Dieffuelen saade til hannem / Est du Guds Søn / da sig til den Stein / at hand bliffuer Brod.

4. Vnd Iesus antwortet / vnd sprach zu ihm: Es steht geschriben: Der Mensch lebt nicht allein vom Brot / sondern von einem jeglichen wort Gottes.

De Ihesus suarede / oc sagde til hannem / Der staar sereffuit / Menntiget lessuer icke aleniste aff Brod / men aff huert Guds ord.

5. Vnd der Teufel führet ihn auff einen hohen Berg / vnd weist ihm alle Reich der ganzen Welt / in einem augenblick.

De Dieffuelen førde hannem op paa et høyt Bierg / oc viste hannem alle Riger den ganste Verden / i et øyeblik.

6. Vnd sprach zu ihm: Dife macht will ich dir alle geben / vnd ihre Herrlichkeit / denn sie ist mir übergeben / vnd ich gebe sie welchem ich wil.

De sagde til hannem / Jeg vil giffue dig al denne mact / oc deris Herrlighed / Thi hun er mig offuergiffuen / oc ieg giffuer hende huem ieg vil.

7. So du mich nun wilt anbeten / so soll es alles dein sein.

Der som du nu vil tilbede mig / da skal det alt sammen høre dig til.

8. Iesus antwortet ihm vnd sprach: Heb dich von mir weg Satan / Es steht geschriben: Du solt Gott deinen HERRN anbeten vnd ihm allein dienen.

Ihesus suarede hannem / oc sagde / Vige borte fra mig Satan / Der staar sereffuit / Du skal tilbede Gud din HERR / oc tiene hannem alene.

9. Vnd er führet in gen Jerusalem / vnd stellet ihn auff des Tempels Zinnen / vnd sprach zu ihm: Bist du Gottes Sohn / so laß dich von hinnen hängen.

De hand førde hannem til Jerusalem / oc sette hannem paa tindingen aff Tempelen / oc sagde til hannem / Est du Guds Søn / da lad dig falde ned her aff.

Kapitola III.

3. Přeštemu Diábel: Bysli Syn Boží / řek kamenuj to: muto at chlebem bude.

Kzešl mu thedy dyábel / Jestli est Syn Boží / řecz kamientowi temu aby sie stal chlebem.

4. V odpowěděl genu Bysli: Pšanoť gest / že new sáměm chlebě živ gest / Slovoť / ale w každěm Slovu Božíjm.

Alle Jezus odpowěděl mu rzešl / Pšanoť est / Ži nie chlebsamym žywie / slovoť / ale wšestkym slovom Božem.

5. Vwedl gen Diábel na hůru pševněskau / a vřákal genu wšestkna Království otřešl / su žemě / w malé chvíli.

Sát hym gdy go wwtodl dyábel ná gore wysoka / vřákal mu w / y. fe / Feolestwa žiemstie w iednoyce chvíle.

6. A řešl genu: Dámě tobě wšestku tuto moc / v sláwu řeč / to wěc / neb mně Dám gšau / a komuž chěp dāmám ge.

N rzešl mu dyábel / Te wšestke moc dam tobie / y chwale tych / Feolestw / bo mu test / podaná / komu iednoyce dawam ja.

7. Protož ty budešli se klaněti předmnu / budeť wšestko twě:

A tak bedžiešli ty mně chwaleť / bedať wšestko wšyťli.

8. V odpowěděl Bysli / řešl genu: Pšanoť gest / žagistě / Dánu Bohu twěmu budeš se klaněti / a genu sáměmu slaužiti.

Wá tho Jezus odpowěděl mu / řy / rzešl mu / Oweřz přecy odemnie / sátámie / Abowiem / a nápisano / Bedžieš Pánu Boga tw. go / chwaleť / y / iemu sáměmu / slaužiti.

9. Potom wedl ho do Geruzaléma / a postavil ho na wrchu Chrámu / a řešl mu: Bysli Syn Boží / puš se od / sawád došim.

Wiedl go potym do Jeruzaléma / a postavil go nášezruť / cielnym / rzešl mu / Jezus est Syn Boží / rzuť se sám / z tad ná dol.

ד
10 בתיב ציר דלמלאכוהי
יפקד עלוק דינטרונק;
לך לשמרה;

Perchè egli è scritto, ch'ei darà commissione di te a i suoi Angeli che ti guardino.

11 ועל דרעיהון ישקלונך
ללא תתקל בגלך פבאפא;
לך לשמרה;

Et essi ti porteranno ne le mani, acciò: tu non cadi il tuo piede in qualche scoglio.

12 אנה דין ישוע ואמר
לה אמיר הו דלא תנסא
למריא אלהיך;

Allor Iesus rispondendo, gli disse. Egli è detto, Non tenterai il tuo signore Iddio.

13 ופד שלם אכלה קרנא
פלחון נסיוניה פדק מו
לונה עד ובנא;

E poi che il diavolo hebbe finito ogni tentatione, si parti da lui infino ad un certo tempo.

14 ויפך ישוע בחיל
דריחא לגליל ונפק
עלויי טבא בכלה אתנא
דחבריהון;

E Iesus se ne ritornò con la virtù de lo Spirito in Galilea: & sparsesi la fama di lui per tutto il paese circumuicino.

15 והי מלה הנא ב
בפגשתהון ומשתבת ה
היא מו פל אנש;

Imperò che insegnaua ne le lor sinagoge, & era glorificato da tutti.

16 ואתא לנצרת איכא
דא תרבי ועל איכא ד
דמעד הוה לבגושת
ביומא דשבתא וקם
למקרא;

Poi venne in Nazareth, dou' egli era stato nutrito: & entrò secondo la sua usanza il giorno del sabbato ne la sinagoga: e lenossu su ò leggere.

17 ואתיהב לה ספר
דאשענא נביא ופתח
ישוע ספרה ונאשכח
דיכתא איכא דבתיב;

E fu gli dato il libro del Prophetæ Esaias: & aperto il libro, tronò il luogo doue era scritto.

ד
10 כתיב כן מלאכוהי יציה
לך לשמרה;

Porque escripto està, Que à sus Angeles mandará de ti, que te guarden:

11 וכי על כפיים ישאונך מו
תגוף פאבו דגלך;

Y que en las mãos te lleuarán, porque no dannes tu pie à piedra.

12 ויען ויאמר לו ישוע כי
נאמר לא תנסא את
אלהיך;

Y respondiendo Iesus, dixole, Dicho està, No tentarás al Sennor tu Dios.

13 ויבאשר בלה השטר את כל
מסותיו חדל ממנו לעת
בא;

Yacabada toda tentacion, el diablo se fue de el por algun tiempo.

14 וישב ישוע בגבורת הרוח
גלילה ושמעתו יצאה אל כל
מדינה;

Y Iesus boluió en virtud del Espiritu à Galilea, y salió la fama de el por toda la tierra de alderredor.

15 והוא מלמד בעדותם נכבד
מכלם;

Y el ensennaua en las Synogas de ellos, y era glorificado de todos.

16 ויבוא בנצרת אשר שם
היה אמו ויבוא בדרכו ביום
השבת אל העדה וקם לקרא;

Y vino à Nazareth, donde auia sido criado: y entró, conforme à su costumbre, el dia del Sabbatho en la Synoga, y leuanto se à leer.

17 ויפתח לו ספר ישעיה הנביא
ויפתח את הספר וימצא את
המקום אשר שם נכתב;

Y fuele dado el libro del Prophetæ Isayas: y como abrió el libro, halló el lugar en que era escripto.

ד
10. Γεγραμμένον ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται σοὶ τὸ φυλάξαι σε.

Car il est escrit, qu'il donnera charge de toi à les Anges pour te conseruer:

11. Καὶ ὅτι ἐπὶ χερσὶν ἄγγέλων σου, μήποτε προσκόψῃς πῶς λίθον ἢ πῶς σκῆλον.

Et qu'ils te porteront en leurs mains, depeur que tu ne heurtes de ton pied à quelque pierre.

12. Καὶ ὁποῦ ἐστις εἰς τοὺς αὐτῶ ἐπιστάς, ὅτι ἔρηται, ὅτι οὐκ ἐπιτρέψῃς κύριον τὸν Θεόν σου.

Mais Iesus respondant lui dit, Il a esté dit, Tu ne tenteras point le Seigneur ton Dieu,

13. Καὶ πωπλίσας πάλιν πειρασμὸν ὁ διαβολὸς, ἀνέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄρχας καὶ ἔειπεν.

Et quand toute la tentation fut finie, le diable se partit de deuers lui iuiqu'à un temps.

14. Καὶ ὑπεστρέψεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῇ θυμαλῇ καὶ ἐκδοματὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ φήμη ἐξηλθε κατ' ὅλης τῆς περιουρίας περὶ αὐτοῦ.

Et Iesus parla la vertu de l'Esprit retourna en Galilee: & la renommée d'icelui courut ça & là par toute la contrée d'alentour.

15. Καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτοῦ, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Car il enseignoit en leurs synagogues, & estoit honoré de tous,

16. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ναζαρέτ, οὗ αὐτοῦ πῶς ἐκδοματὶ, καὶ εἰσῆλθε καὶ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ καὶ συνεβάναις τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.

Or il vint en Nazareth, où il auoit esté nourri, & entra en la synagoge, au jour du Sabbath: selonc la coutume: & se leua pour lire.

17. Καὶ ἐπεδύθη αὐτῷ βιβλίον ἡσαίου τοῦ προφήτου, καὶ ἀναθίξας τὸ βιβλίον ἔειπεν τὸ πῶς αὐτοῦ γεγραμμένον.

Adonc le liure du Prophetæ Esaias lui fut baillé: & quand il eut de poly le liure, il trouua le passage où il estoit escrit.

18 רוחה דמרינא עלי
ומטול הנא משחני למסכרו
למסכנא ושלחני למאסיו
לתבירי לבני :

*Lo Spirito del Signore è sopra me, per-
ciòchè egli m'ha unto: & ha mmi manda-
to ad euangelizare à i poveri, & sanare i
contriti di cuore.*

19 ולמכרוו לשבירי
שובקנא ולעוררא חוני
ולמכרוו לתבירי ב
פשובקנא ולמכרוו שנתא
מקבלתא למוריא :

*A predicare & à pregonar la liberatio-
ne, & à clechi il Scedo: & à mettere in liber-
ta gli oppressi, & à predicare l'animo necesse
del Signore.*

20 ופרד ספרא ויהבה ל
למשמשנא ואול יתב כ
פלחון חון דפגנשת
אנניהו חירו חון פה :

*Poi riservato il libro, lo rendè al mi-
nistro, & posò i suoi oclli: & gli occlli de tut-
ti quelli che si trovavano nela synagoga,
erano fissi in lui.*

21 ושירי למאמר לוהיהו
דנמנא אשתלם כתב
הנא דפאדניכון :

*Hor egli cominciò loro à dire, Hooggi
questi scriptura è adempita ne le vostre
orecchie.*

22 וסדרין חון לה פלחון
יפתדמרון חון במל
דטובירי דנבקו חון חון
פנמיה ואמרון חון לה
הנא הנא בר יוסף :

*E tutti gliavevano testimonio, &
maravigliavano de le parole pene, & di
gratia, che uscivano de la sua bocca, edi-
cavano, Costui non è egli el figliuolo di
Ioseph.*

23 אמר לחון ישוע כבר
תאמרון לי מותלא הנא
אסיה אסא נפחד וכו'
דשמעון דעברת בפפדנחום
עבר אף הרבא דמדינתך :

*Ex agli disse loro, Voi mi direte, per
ogni modo questa similitudine, Medico,
curare stesso? & ancor quis me la tua pa-
tri a tutte quelle cose che noi habbiamo
videte essere state fatte da te in Caper-
naum.*

18 רוח אדני יהוה עלי יען
משך יהוה אותי לבשרעני
שלחני לחבש לגסבר ליב :

*El Espíritu del Sennores sobre mi, por quan-
to me ha vngido: para dar buenas nuevas à los
pobres me hà embiado, para sanar los quebran-
tados de coraçon:*

19 לקרא לשבירי דדור
ולאסורים פקה קוח לקרא
שנת רצון ליהוה :

*Para pregonar à los captivos libertad, y à
los ciegos vista: para embiar en libertad à los
que brantados, para predicar anno agradable
del Sennor (y dia de pagamento.)*

20 ויגל את הספר ויתן למשך
וישב ועני כלם בעדה חון
מביטות אליו :

*Y cerrando el libro, como lo dió al minist-
ro, sentó sey los ojos de todos en la Synoga estauan
atentos à el.*

21 ויחל לדבר אליהם כ" חיום
נמלא הפתב חנה באנגדום :

*Y comenzó à dezirles: Oy se hà cumplido
estã escriptura en vuestros oydos:*

22 וכלם העידו לו ותמהו על
דברי חון אשר הזכירם במפיו
ויאמרו הלא זה הוא בר יוסף :

*Y todos le daban su testimonio, y estauan
marauillados de sus palabras de gracia que salian
de su boca, y dezian, No es este el hijo de Ioseph.*

23 ויאמר אליהם אמנם
תאמרו לי את המשל חנה חופא
רפא את נפשו כפיה שמעון
עשיתו בכפר נחום עשה גם
פה במכורתיך :

*Y dixoles, Sin dubda me direys, Medico cura-
te à ti mismo: de tantas cosas que auemos oydo
auer sido hechas en Capernaum, haz tambien a
qui en tu tierra.*

19. Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, ὅτι
ἔχει ἔχει με, δι' euangelizem
τῶν πτωχῶν ἀποσταλέ με, ἰᾶσαι τοὺς
κατακτενωμένους τῶν καρδίας.

*L'Esprit du Seigneur est sur moi, d'
autant qu'il m'a oint: il m'a enuoyé
pour euangelizer aux pources: pour
guérir ceux qui ont le cœur froissé:*

19. Κηρύσσει ἀρχιμαλά τοις ἀφ-
σιν, καὶ τοῖς τυφλοῖς ἀναγγεῖλαι, σκο-
πῆσαι πτωχοὺς καὶ ἐν ἀφί, ἵ-
καρῶν ἐν αὐτοῖς κυρίου δεσπότην.

*Pour publier deliurance aux captifs,
& aux auengles la reconuement de la
vieu: pour enuoyer à deliurer ceux qui
sont fouiés & publier l' an agreable du
Seigneur.*

20. Καὶ πλῆθος τῶν βιβλίων, ὅσοι-
δοὺς τῶν ἱερῶν, ὡς αὐτοὶ καὶ
πῶς τῶν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτοῦ
μὲν ἦσαν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

*Puis ayant ployé le liure, & l' ayant
rendu au ministre, il s' assit: & les yeux
de tous ceux qui estoient en la synago-
gue estoient fiché sur lui.*

21. Ἐξῆς τὸν λόγον αὐτοῦ, αὐ-
τοὶ σήμερον πληρώθη ἡ γραφή
αὐτῇ ἐν ταῖς ἀκοῇς ὑμῶν.

*Lors il commenca à leur dire, Aui-
ourd'hui ceste Esécriture est accomplie
vous l'oyans.*

22. Καὶ πᾶσι μαρτυροῦν αὐ-
τῷ, ὅτι ἱκανομαζοῖ τοῖς λόγοις τῆ
γραμῆς. τοῖς ἐκ τῶν πτωχῶν
ὡς αὐτοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐλεγον,
ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ.

*Et tous lui rendoyent testimonage,
& s' esmerueilloient des paroles plei-
nes de grace qui procedoyent de la bo-
uche: & disoyent, Cestui ci n'est-il pas
le fils de Ioseph.*

23. Καὶ εἰπὼς αὐτοῖς, πάν-
τοις ἐρεῖτέ μοι τὸ παραβάλειν ταύ-
την. ἰατρῆς. ἡμεῖς δὲ σοὶ σεαυτοῖς.
ὅσα ἡμεῖς οὐ μόνον ἡμεῖς ἐν τῇ κα-
πριναὺμ, πῶς σοὶ καὶ ἐν τῇ
καπριναὺμ.

*Dont il leur dit, Vous me direz tout
à plein ce prouerbe, Medecin guéri-
toi-mesme! aulli ici en ton pais tou-
tes les choses que nous auons ouï dire
auoir este faites par toi en Capernaum.*

18. Spiritus Domini super
me propter quod unxit me,
evangelizare pauperibus,
misit me, sanare contritos
corde.

The Spirit of the Lord is upon me/
because he hath anointed me / that I
should preach the Gospel to the poore:
hee hath sent mee / that I should heale
the broken hearted.

19. Prædicare captivis remissionem, & caecis visum, dimittere contractos in remissionem. Prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis.

That I should preach deliverance
to the captives / and recovering of sight
to the blind / that I should set at libertie
them that are bruised / and that I should
preach the acceptable yere of the Lord.

20. Et cum plicuisset li-
brum, reddidit ministro,
& sedit. Et omnium in syna-
goga oculi erant intendētes
in eum.

And hee closed the booke/ and gaue
it againe to the minister/ and saide downe:
and the eyes of all that were in the
Synagogue were fastened on him.

21. Cœpir autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris.

Then he beganne to say vnto them/
This daye is this Scripture fulfilled in
your eares.

22. Et omnes testimonium illi dabant: & mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius, & dicebant, Nonne hic est filius Ioseph?

And all bare him witness / and won-
dered at the gracious wordes / which
proceeded out of his mouth / and said / is
not this Josephs sount ?

23 Et ait illis, Vtique dicetis mihi hanc similitudinem, Medice, cura te ipsum: quanta audimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.

Then he said vnto them: Ye will surely say vnto me this proverbe / Pharis-
tion: heale thy selfe: what foere we ha-
ue heard done in Capernaum: doe it he-
re likewise in thine owne countrey.

Das IIII. Capitel.

18. Der Geist des HERRN ist bey mir / derhalben er mich gesalbet hat / vnd gesandt zu verkündigen das Evangelium den Armen / zu heilen die zu stoßen herben.

HEERENS Aand er hof mig / Der faare sal-
uede hand mig. De sende mig / at kundgøre Euan-
gellium for de Fattig: / at helbrede de knusede Hjerter.

19. Zu predigen den Gefangenen/
daß sie loß sein sollen / vnd den Blinden das gesichte / vnd den zuschlagenen/ daß sie frey vnd ledig sein sollen/
vnd zu predigen das angenehme Jahr
des HERRN.

At predickte so de Janghe; at de stulle vere lose; oc
de Blinde saay synen; oc de Janghe; at de stulle vere
fri oc ledige; oc at predickte. **HENDEN** tacknem-
melike aar.

20. Vnd als er das Buch zu thet/
gab ers dem Diener/ vnd sahte sich.
Vnd aller augen/ die in der Schule
waren/ sahen auff ihn.

De der hand luete Bogen til / siel hand Vierenen
hender / oc sette sig. Oc alle eyen som vaare i Scholen /
saag vaa hannem.

21. Vnd er fieng an zu sagen zu ihnen: Heute ist die Schrifft erfüllet für euren ohren.

De hand begynte at siige til dem / 3 dag er denne
Scriifte fuldkommen faar eders bœrn.

22 Vnd sie gaben alle zeugniß von ihm / vnd wunderten sich der holdseligen wort / die auß seinem Munde giengen / vnd sprachen: Ist das nicht Iosephs Son.

De de gaffne alle vidnisbyrd om hannem / oc vndrede paa de liffsalige ord / som ginge aff hans mund / oc saade / Er ic denne Josephs Sou?

23. Und er sprach zu ihnen: Ir werdet freilich zu mir sagen diß Sprichwort/ *Arzt hilff dir selber.* Dem wie groß ding haben wir gehört zu Capernaum geschehen? Thu auch also hie inn deinem Vaterlande.

De hand sagde til dem: I skulle stille sig derom
ordsprodt til mig: Læge hielp dig self. Thi huor store
ting haaffue vi hørt se i Capernaum: Vær oc lige her i
dit Fæderne Land.

Kapitola 1111.

18. Duch Páně nademnou /
proto že pomazal mne / abych
kázal Evangelium chudým
poslal mne / a vzkřivemal
Straussené srdcem.

Duch pánšti nádemná/ dla tego
iż mie pomázał aby ch opowiedał
Ewangelia v bogim/ poslat mie a
by ch vyzdrowil struſione ná sercu.

19. Abych zwęstiował natym
propustienij / a siepym widzi-
nij / abych propustil sauzenę f
swobodę. Abych zwęstiował
Lito PANJE wżacine / a
den odpłacenij.

Abych opowiedział wie znowu
 wyzwoleńcie / A ślepyim napróżnie
 nie wzrośną jebych złamane u
 pnaćli na wolność. Abych opowis
 edział roż pnaści wozieczny.

20. A slyšawšed knižu/
wratil gi služebník u posla
diti se. A wšech w škole oči
byly patřice naň.

Żamknamyśy pothym Pfięgi
gdy i ewrocł / ludz / śiadi / a wśy /
cy w bożney pilnie się mu przypaś
trowali oczyma swemi.

27. Spotal mluwiti? nini:
Dnes naplnilo se pijsmo toto
wssjoch wassjoch.

A pozostali do nich mówić / Dział
 ście się to piśmo wypełniło coście
 w slyśleli.

22. A rospoceni gemu swē/
dettowj wid āwali / a diwili se
libym slowum / turāz glau
pochāzela z wī gehe / a prawili:
Wšiat tento gest Syn Jozeš
suow.

Wysłęci tedy darowali mu swe
zwładestwo / dziwniac sie onym
lłowam pełnym wdzięczności /
Protopochodzily z wsi tego / a mo-
wili / Jsa i chen mieści syn Jozę
sow ?

27. V Kefi gim: Zagist dlin
te mi toto podobensivij / Lekas
fi v zdraro sebe sam zho: Ktere
w tco slopseli gime jes tinal w
Kaffarnaim vcin takz n zbe w
twi w lasli.

Zdrzymi się do nich / Wście wy
 mnie rzeczeć te przypowieści / Le
 taryu wydrwanego ściebie /
 Wskazy do chym / Wyśię i zię stało
 w Kapernum / Wzję się tu w oys
 cy inne ewolwy.

24 הוּ דִּין אָמַר אָמֵן אָמֵן
אָמַר לָכֵן דָּלִית נְבִיאָה
דְּמִתְקַל בְּמִדְיָנָתָהּ :

E disse, Io Seruante di dico che nissuno profeta è accetto in sua patria.

25 שָׁרָא יֵרֵא אָמַר אָמַר
לְכֹן דְּסִי אֲרַמְלָתָא אִתּוּ
הוּ בְּיָרֵא יִסְרָאֵל בְּיוֹמֵי
אֵלִיָּה נְבִיאָה כֹּד אֲתַתְּהוּ
שְׁמִיָּה שְׁנוֹן תִּלַּת יָבֵרָה
שְׁתָּא וְהוּא כִפְנָא כִפְנָה
בְּכִלָּה אֲרַמְלָתָהּ :

Main Seruā di dico, che al tempo d'Elia erano molte vedove in Israel, quando fu chiuso il cielo per tre anni e sei mesi, che fu si gran fame per tutta la terra.

26 תִּלַּת חֲדָא מְנַהֵן לֹא
אֲשַׁדֵּד אֵלִיָּה אֶלֶּל
לְצַדִּיקָא דְּעָלֵינוּ לֹוֹת
אֲנִתְתָּא אֲרַמְלָתָהּ :

Enondimeno à nissuna di loro fu mandato Elia, mas solamente ad vna donna vedova in Sarepta de Sidon.

27 וְסָרָא אֲרַמְלָתָא אִתּוּ
הוּ בְּיָרֵא יִסְרָאֵל בְּיוֹמֵי
אֵלִיָּה נְבִיאָה וְחַד מְנַהֵן
לֹא אֲתַתְּהוּ אֵלִיָּה אֶלֶּל
אֲרַמְלָתָהּ :

Molti lebbrosi ancora erano in Israel al tempo del Profeta Eliseo: e per nessuno di quelli fu mandato, se non Naaman Syro.

28 וְכֹד שְׁמִיָּה הוּא הָלִין
הָנוּן דְּמִתְקַל אֲתַתְּהוּ
הַמְתָּא כִּלְהוּן :

E videndo queste cose, tutti si riempirono d'ira ne la synagoga.

29 וְקָמוּ אֲפִקֹרֵי לְבָר
מִן מִדְיָנָתָהּ וְאֲתַתְּהוּ
עֲדָמָא לְבִינָא דְּטוֹרָא הוּ
דְּמִדְיָנָתָהּ בְּנִיָּה הוּ
עָלֵיהּ דִּישְׁדִּינָתָהּ מִן
שְׁרִיפָה :

E leuaroni su, e se acciarono fuor de la città, e lo condussero insin à la cumbre del monte, sopra il quale la lor città era edificata, per precipitarlo di li.

30 הוּ דִּין עֲבַר בִּנְתָּהּ
וְאֵלֶּיָּה :

Ma egli passando per il mezzo di loro, sen andò.

24 וַיֹּאמֶר אִמֵּן אִמֵּן
כִּי נְבִיאָה לֹא נִרְצָה בְּמִכּוֹרֶתָיו :

Y dixo, Decierto os digo, que nungun Propheta es accepto en su tierra.

25 אָמַר אִמֵּן לְכֹם בְּאֵמֶת
רְבוֹת אֲלֻמָּנוֹת הוּ בִּימֵי אֵלִיָּה
בִּישְׂרָאֵל בְּהַעֲצֹר הַשָּׁמַיִם שְׁלֹשׁ
שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּאִשֶּׁר
הָיָה רָעַב גָּדוֹל עַל־כָּל הָאָרֶץ :

En verdad os digo, que muchas bindas auia en Israel en los dias de Elias, quando el cielo fué cerrado por tres annos y seys meses, que vuo grande hambre en toda la tierra.

26 וְלֹא אֵלִיָּה אֲשֶׁה מִהֵן שְׁלַח
אֵלִיָּהוּ כִּי אִם בְּצַדִּיקָא אֲשֶׁר
לְצִדְיוֹן אֵלִיָּה אֲשֶׁה אֲלֻמָּנָה :

Más á ninguna deellas fué embiado Elias, si no á Sarephtha de Sidon, á vna muger biuda.

27 וְרַבִּים מִצּוֹרְעִים הָיוּ בִּימֵי
אֵלִישֶׁה הַנְּבִיאָה בִּישְׂרָאֵל וְאִישׁ
מֵהֶם לֹא טָהַר כִּי אִם נִעְמָן
הַחֲרָמִי :

Y muchos leprosos auia en Israel en tiempo del Profeta Eliseo, mas ninguno deellos fué limpio sino Naaman Syro.

28 וְכֹכְאֶשֶׁר שְׁמִעוּ אֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיִּמְלֵאוּ כָּלֶם אִשֶּׁר בָּעֵדָה
חֲמָה וְכַעַס :

Entonces todos en le Synoga fueron llenos de yra, oyendo estas cosas.

29 וַיָּקֻמוּ וַיִּשְׁלִיכוּהוּ אֶל־מַחוּץ
לְעִיר וַיִּשְׁלִיכוּהוּ עַד־סֻעִיָּה חֹהֵר
אֲשֶׁר עָלֶיהָ גְּבִיָּתָהּ עִירָם
לְשַׁמְטָהּ :

Y leuantandose, echaronlo fuera de la ciudad, y leuaronlo hasta la cumbre del monte, sobre el qual la ciudad deellos estava edificada, para despennarlo.

30 וְהוּא עֲבַר בְּתוֹכָם מִבִּינֵיהֶם
וְאֵלֶּיָּה :

Mas el, passando por medio deellos fuesse.

8.

24. Εἶπε γὰρ αἰμὼν λέγων ὑμῖν, ὅτι
οὐδεὶς πρὸς Φητιᾶς δεκτὸς ἐστὶν ἐν τῇ
πατρίδι αὐτοῦ.

Mais il leur dit. En verité ie vous di, que nul Prophete n'est receu en son pais.

25. 'Εστὶ ἀληθείας γὰρ λέγω ὑμῖν,
ὅτι πολλὰ χηρὰ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις
ἡλίου ἐν τῷ ἱσραήλ, ὅτι ἐκλείδι η
ὁ οὐρανὸς ὅτε ἐστὶ τρία καὶ μη-
ρας ἔξ, αἵς ἔχυστο λιμὸς μέγας ἐ-
πὶ πάντων τῶν γῆν.

Or ie vous di pour vrai qu'il auoit plusieurs veufes au temps d'Elie en Israel, lors que le ciel fut fermé trois ans & six mois: tellement que grande famine aduint par tout le pais.

26. Καὶ πρὸς ἁδελφαὶ αὐτοῦ ἐ-
πίμνησεν ἡλίας, εἰμή εἰς αἰρεσίᾳ
τὴν σιδωνος, πρὸς γυναικὰ χηρὰν.

Et toutesfois Elie ne fut enuoyé vers aucune d'entr'elles, sinon à vne femme veufue en Sarepta de Sidon.

27. Καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν
ἰσραὴλ ἐν τοῖς περὶ Φητιᾶν ἐν τῷ ἱσ-
ραήλ, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐκαθαρί-
σθη αἰ μὴ ναμαν ὁ σὺρ.

*Il auoit aussi plusieurs lepreux en Israel au temps d'Elisee le Prophete: toutes-fois pas vn d'entr'eux ne fut netto-
yé, sinon Naaman le Syrien.*

28. Καὶ ἐπαράδοσαν πάντες συ-
νὰ ἐν τῇ συναγωγῇ, ἀκούοντες
ταῦτα.

*Et ils furent tous remplis de cour-
roux en la synagoge, oyans ces choses.*

29. Καὶ ἀναστάτες ἐξέβαλον
αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο
αὐτὸν ἕως τὸ φρενὸς ἔξω εἶναι, ὅπου
ἡ πόλις αὐτοῦ ὡς δὲ μνηστῆρ, εἰς τὸ
κατακαρμίνισται αὐτόν.

*Dont ils se leuerent, & le ietterent
hors de la ville, & le menerent iusqu'au
bord de la montagne (sur laquelle leur
ville estoit bâtie) pour le ietter au haut
en bas.*

30. Αὐτὸς γὰρ διελθὼν διὰ μέσου
αὐτῶν, ἐπαρέδυσεν.

*Mais il passa par le milieu d'eux &
s'en alla.*

CAP. IIIL.

24. At autem, Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua.

And he said/Vereyn I say vntouen/
No Propheet is accepted in his owne
countrey.

25. In veritate dico vobis, multæ viduæ erant in diebus Elia in Israel, quando clausum est cælum annis tribus & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra.

But I tell you of a truth / many
widowes were in Israel in the dayes of
Elia when heauē was shut thre yeres
& six moneths when a great fami-
ne was brought vnto all the Land.

26. Et a! nullam illarum misit eis Elias, nisi in Sarepta Sidoniæ, ad mulierem viduam.

But vnto none of them was Elias
sent / vnto Sarepta / a citie of Si-
don / vnto a certaine widow.

27. Et multi leprosi erant in Israel sub Eliseo propheta: & nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus.

Also many lepers were in Israel /
in the time of Eliseus the Propheet: yet
none of them was made cleane / saving
Naaman the Syrian.

28. Et repleti sunt omnes in synagoga, hæc audientes.

Then all that were in the Synago-
gue / when they heard it / were filled w
wrath.

29. Et surrexerunt, & eiecerunt illum extra civitatē: & duxerunt illum usque ad supercilium montis, super quem civitas illorum erat ædificata, ut præcipitarent eum.

And rose vp / and thrust him out of
the citie / and led him vnto the edge of the
hill wherē their citie was built / to cast
him downe headlong.

30. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat.

But he passed through the middes of
them / and went his way.

Das IIII. Capitel.

24. Er sprach aber: Warlich ich sage euch/ kein Prophet ist angenem in seinem Vaterlande.

De hand sagde/ Sandelige/ Jeg siger eder/ Ingen
Prophete er taetnemmelig i sit Fæderne Land.

25. Aber in der warheit sage ich euch: Es waren vil Witwen im Israel zu Elias zeiten/ da der Himmel verschlossen war/ drey Jar vnd sechs Monden/ da eine grosse Theurung war im ganzen Lande.

Men i sandhed siger ieg eder/ Der vaare mange
Encker i Israel vdi Eliens/ der Himmelen vaar tiluer-
ret aar oc sex maanedes/ den gong der vaar en suar
Dyr tid i det ganeste Land.

26. Vnd zu der keiner ward Elias gesand/ denn allein gen Sareptha der Sidonier/ zu einer Witwe.

De Elias bleff sent til ingen aff dem / vden aleniste
til de Sidoners Sareptha / til en Encke.

27. Vnd vil außseßige waren in Israel zu des Propheten Elisei zeiten/ vnd keiner ward gereiniget/ denn als lein Naaman auß Syrien.

De der vaare mange Spedalske i Israel vdi Elisei
Prophets tid/ De der bleff ingen renset aff dem / vden
alene Naaman aff Syrien.

28. Vnd sie wurden voll zorns/ alle die in der Schulen waren/ da sie es höreten.

De de bleffue alle fulde aff vrede som vaare i Scho-
len/ der de hørde det.

29. Vnd stunden auff/ vnd stießen ihn zur Statt hinauß/ vnd führeten ihn auff einen Hügel des Berges/ da rauff ihre Statt gebauet war/ daß sie ihn hinab stürzten.

De de stode op/ oc stotte hannem vdaß Staden/ oc
førde hannem op paa der høieste aff Birget/ paa hult-
et deris Stad vaar bygdt/ at de vilde styrte hannem
ned.

30. Aber er gieng mitten durch sie hinweg.

Men hand gief bort mit igennem dem.

Kapitola IIII.

24. Vñt: Vissē pravšim vām: Že žadny prorok neniš vžáctny m v Wlasi svē.

Tedy rzekł / Żápráwde wám
powiedam / Żaden prorok nie jest
przyjemnym w opczyźnie swojej.

25. Alew prawde pravšim vām / Že mnoha Vdov bylo za dnů Eliáše w lidu Izraelském / kdyžto zavřeno bylo Věbe za tři lěta a za šest Měsíců / a tehdáž byl hlad veliký po vsěch místech.

Aleť wám w prawdzie powie-
dam / Bylo wiele wdow za cza-
sów Eliášowych w Izrael / gdy
było zamknięcie wiebo do trzech
lat y sześci miesięcy / tak iż się był
wielki głód po wszystkiej
ziemi.

26. Wszak i nižadny z nich
neniž poslán / Eliáš / gedině
do Sarepty Sydonstě k ženě
Vdowě.

Leć do żadney z nich nie był
posłan Eliáš / tedno do Sarepty
miasła Sydonstiego / do niewia-
sthy wdowcy.

27. A mnoho Malomoc-
nych bylo w lidu Izraels-
kém za Eliáza Proroka / a ni-
žadny z nich neniž očišćen / ge-
dině Naaman Syrský.

Bylo též y wiele / trędowat-
ych w Izraelu za czasów Eliáš-
sz Proroka / a wždy żaden z nich
nie był oczyszczon / tedno / Na-
man Syryjský.

28. V naplněni gŕau wššy-
chni w Škole hñewem / to šly
špě.

Tedy wššicy w božnicy nápl-
nieni sa gñewu / to šlyšac.

29. Vpovstali a wmwedli
gey wenz Wěsta / a webli ho
až na vrch horn / na nřžo
Wěsto gich bylo wzděláno /
aby geý dolůw sřřčili.

A wstali y wyrzucili go
precz / miasłá / wmwiedli go na ko-
niec gor y (na křocę miasła / i
zbudowali bylo) aby go sřřucili.

30. Ale on beraše prořřed-
kem gich / odřřel.

Ale on przeřředł przez pořř-
sobę ich / odřředł precz.

ד

31 וַנַּחֲת לַכִּפֹּר נַחֲוִים
מִדִּינְתָא דְגַלִּילָא וּמִלֶּחָ
הָנָא לַחֲוִין בְּשַׁבָּת׃

Esce in Capernaum città di Galilea: & iui insegnaua lor ne sabbati.

32 וַתִּמְהִיֹּן הוּוּ בִּירוֹבְתָּיָה
וַיִּשְׁלֹטָא בְּנִת מִלְתָּה׃

E stupuanti de la sua dottrina: perche che il suo parlare era con autorità.

33 וְאִית הָנָא בְּבִנְיָשָׁתָא
בְּרָח דְּאִוִּית הָנָא בֵּיה
רוּחָא דְשִׂמְרָא טָנְבָנָא
וְנָעַק בְּקֵלָא רָמָא׃

Hor ne la synagoga era vn homo, che habuena lo spirito d'vn demonio immundo: alqual grido ad alta voce.

34 וְאָמַר שְׂבִיקֵנִי מָא
לֹוֹלךְ יְשִׁיעַ וַנִּבְרָא אֶתְהִי
לְמוֹבְדִיתוֹ דְּעֵ אָנָּה לָךְ
מִן אֶתְהִי דְאֶלְהָא׃

Dicens, Ab, che habbiam noi à far con teco. Iesus Nazareno? Sei tu venuto à distruggerci? Io so ben ch' tu se' tu sei il santo di Dio.

35 וּבָרָא בֵּיה יֵשׁוּעַ וְאָמַר
סְבִיר בִּימָךְ וּבִיּוֹק מִנָּה
וְשִׁוִּיִּי שְׂמָרָא בְּמַגְנָתָא
וְנָבִיק מִנָּה בְּד לָךְ סֶרַח
בֵּיה מִדָּם׃

E Iesus lo riprese, dicendo, Taci, & sei di lei. Et il demonio poi chel' hebbe guttato nel mezzo, & sei di effo, & non gli fece nechenimento alcuno.

36 וַתִּמְהִיֹּן אֶתְהִי לְכָל־
נָשׁ וּמִמְלָלִין הוּוּ עֹם
תַּדְדָּנָא וְאָמְרִין מִנָּה הִי
כִי מִלְתָּא הָדָא דְּבִשְׁלֹטָא
וּבְחִילָא פִקְדָּא לְרוּחָא
טָנְבָנָא וְנָבִיקוֹ׃

Di qui nacque timore in tutti, & parlauano insieme tra loro, dicendo, Che parlare è questo? che con autorità & potestà commanda à gli spiritus immundos, & essi esciono.

37 וַנִּפְּק עֲלוֹהֵי טָנְבָנָא
בְּכִלְהָ אֶתְהִי דְחִדְרֵיהוֹן׃

E la fama si sparse di lui per ogni luogo de la contrada circouicina.

ד

31 וַיָּבוֹא אֶל־כִּפֹּר נַחֲוִים עִיר
הַגַּלִּיל וְהָיָה מְלַמֵּד בַּשַּׁבָּת׃

Y descendió à Capernaum ciudad da Galilea, y allí los ensennaua los Sabbados.

32 וַתִּמְהֹו עַל־תִּלְמוּדוֹ כִּי־
בְּבִירָה הָיָה דְּבָרוֹ׃

Y estaua fuera de si de su doctrina: porque su palabra era con potestad.

33 וּבְעֵרָה הָיָה אָנוּשׁ אִשְׁרֵי לֹו
רוּחַ יֵשׁוּ טָמֵא וַיִּצְעַק בְּקוֹל
גָּדוֹל׃

Y estaua en la Synoga vn hombre que tenía vn espíritu de vn demonio immundo, elqual exclamó à gran boz.

34 לֵאמֹר הֲרָא מָה לָנוּ וְלָךְ
יֵשׁוּעַ תְּנַצְרִי בְּאֶתְהִי לֵאבְדָּנוּ
יַדְעִיךָ מִי אֶתְהִי דְאֶלְהִים׃

Diziendo, Ea, que tenemos contigo Iesus Nazareno? has venido à destruyrnos? y o te conozco quien eres, el Sancto de Dios.

35 וַיַּעַר בּוֹ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר הֲסֵם
וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ וַיִּשְׁלִיכֵהוּ הַיֵּשׁוּד בְּתוֹךְ
וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ וְלֹא רָצָעוֹ׃

Y Iesus le rinió, diciendo, Emmudece, y sal deel. Entonces el demonio, derribandolo en medio, salió deel: y no le hizo danno alguno.

36 וַיִּדְרָא וַיִּרְעַד בָּנָא בְּכָל־
וְתִכְסֵּמוּ פְלִצוֹת וַיֵּאמְרוּ אִישׁ
אֶל־יָרֵעֵהוּ לֵאמֹר מָה זֶה תַּדְבֵּר
כִּי בְּשִׁלְטוֹן וּבְבִירָה מַצִּיָּה אֵת
רוּחוֹת טָמְאוֹת וַיִּצְאֻהוּ׃

Y fué espanto sobre todos, y habluau vnos à otros diciendo, Que cosa es esta, que con autoridad y potencia manda à los espiritus immundos, y salen?

37 וַיֵּצֵא שְׁמוּעָתוֹ בְּכָל־מְקוֹם
הַמִּדְיָנָה׃

Y la fama deel se diuulgaua de todas partes por todos los lugares de la comarca.

ד

31. Καὶ κατήλθεν εἰς καπερναούμ
πόλιν τῆς γαλιλαίας· καὶ ἐν διδά-
σκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββατοις·

Et descendit en Capernaum, ville de Galilee, & là les enseignant es Sabbats.

32. Καὶ ἐξέπλησσον πάντες τῆς δι-
δασκῆς αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ ἐν δό-
γματι αὐτοῦ.

Et ils s'estonnent de sa doctrine: car la parole estoit avec autorité.

33. Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄν-
θρωπος ἔχων πνεῦμα δαμονίου
ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ με-
γάλῃ.

Or y auoit-il en la synagogue vn homme qui auoit vn esprit immunde du diable: lequel s'eferia à haute voix.

34. Λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ
Ἰησοῦ νᾶζαρέν; ἡλθες δύνασθαι ἡ-
μᾶς, εἰδὲ ὅτι ἐγώ εἰμι, ὁ ἅγιος· καὶ τῆς.

Difant, Ha, qu'y-a il entre nous & toi, Iesus Nazarien? es-tu venu pour nous destruire? le lai qui tu es: à l'auoir le Saint de Dieu.

35. Καὶ ἀπετίμησεν αὐτὸν ὁ ἱησοῦς,
λέγων· Φημιούτω, καὶ ἐξέλθῃ ἐξ
αὐτοῦ καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαμόνιον
εἰς τὴν μέσην, καὶ ἡλθον ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν
βλάψαν αὐτόν.

Et Iesus le tafa, difant, Tai toi: & fors hors de lui. Et le diable apres auoir pecté d'impetuositè l'homme du beau milieu, sortit hors de lui, nelui ayant fait aucun dommage.

36. Καὶ ἐπλησθη πάντες τῆς δι-
δάσκης, καὶ σιωπαλοῦσιν ὅτις ἀλ-
λήλους, λίγοντες· τίς ὁ λόγος; ὅ-
τι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ ἐν δυνάμει
ἐπιτίθει τοῖς ἀκαθάρτοις πάλ-
μας, καὶ ἐξέρχονται.

Adonc il y eut estonnement sur tous, & ils parloyent entr'eux, difans, Quelle parole est celle-ci, qu'en autorité & vertu il commande aux esprits immundes, & ils sortent?

37. Καὶ ἐξεπορεύθη ἡ γλῶσ-
σα αὐτοῦ εἰς πάντα τὸν τόπον περὶ χω-
ρεῦ.

Et le bruit de lui paruint en tous les quartiers du pais d'alentour.

31. Et descendit in Capharnaum civitatem Galilee: ibique docebat illos sabbathis.

And came down into Capharnaum a city of Galilee: and there taught them on the Sabbath dayes.

32. Et stupebant in doctrina eius: quia in potestate erat sermo ipsius.

And they were astonished at his doctrine: for his word was with authority.

33. Et in synagoga erat homo habens demonium immundum, & exclamavit voce magna.

And in the Synagogue there was a man which had a spirit of an unclean deuyll: which cryed with a loud voyce.

34. Dicens, Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te qui sis, Sanctus Dei.

Saying, Oh! what have we to doe with thee? thou Iesus of Nazareth? art thou come to destroy vs? I knowe who thou art: thou art the Holy one of God.

35. Et increpavit illum Iesus, dicens, Obmutesce, & exi ab eo. Et cum proiecisset illum demonium in medium, exiit ab illo, nihilque illum nocuit.

And Iesus rebuked him / saying / Hold thy peace / and come out of him. Then the deuyll throwing him in the midst of them / came out of him / and hurt him not.

36. Et factus est pavor in omnibus, & colloquebantur ad invicem, dicentes, Quod est hoc verbum, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt?

So feare came on them all / and then spake among themselves / saying / What thing is this? for with authority and power: he commaundeth the foule spirits / and they come out?

37. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

And the fame of him spreade abroad throughout all the places of they countrey round about.

31. Und kam gen Caphernaum in die Stadt Galilea / vnd lehrete sie an den Sabbathen.

De tom Caphernaum Galilee Stadt / oc lærde dem om Sabbathen.

32. Vnd sie verwunderten sich seiner Lehre / denn sein Rede war gewaltig.

De de forundrede sig paa hans lærdom / thi hans Tale vaar vundig.

33. Vnd es war ein Mensch in der Schule / besessen mit einem vnsaubern Teufel / vnd er schrey laut:

De der vaar ic Menneke i Scholen / beset met en wren Dieffuel / De hand robe hoyt.

34. Vnd sprach: Hast / was haben wir mit dir zuschaffen / Ihesu von Nazareth? Du bist kommen uns zu verderben / Ich weiß wer du bist / nemlich der Heilige Gottes.

De sagde / Holt / huad haaffue wi mer dig at kasse Ihesu af Nazareth? Du est kommen at forderffue oss / Jeg vved huo du est / som er Gud: hellige.

35. Vnd Iesus bedrohet ihn / vnd sprach: Versimme / vnd fahr auß von ihm. Vnd der Teufel warff ihn mitten vnter sie / vnd fuhr von ihm auß / vnd thet im keinen schaden.

De Ihesus truede hannem / oc sagde / Zi stille / oc fardv aff hannem. De Dieffuelen kaste hannem mit vnder sig / oc for vdaß hannem / oc gjorde hannem / ingen skade.

36. Vnd es kam eine forcht über sie alle / vnd redeten miteinander / vnd sprachen: Was ist das für ein ding? Er gebent mit macht vnd gewalt den vnsaubern geistern / vnd sie fahren auß.

De der kom en redsel ossuer dem alle / oc de talede mer huer andre / och sagde / Huad er dette for en ting? Hand biuder de vrene Ander met mact oc vold / och de fare vd.

37. Vnd es erschall sein geschrey inn alle örter des vmbliegenden Landes.

De hans reete vdspriddis alle vegne i der omliggende land.

31. Vsskaupl do Kaffarnaum města Galilejskeho / a tu vil ge we dnech Swatečnjeh.

Przyszedł do Kapernaum miasta Galilejskiego / a tham ie wczyl w Sabaty.

32. Vdiwili se vtenij geho / neb o moc byla řet geho.

Samewali stethedy nã nãntetego / do byly powazne slowa iesgo.

33. Abyl tu škola w Ekkole mage dabelstwj nečistě: o zwolal hlasem wielikm.

Abyl tam w bojnicy niektory opatany co mial w sobie ducha nieczystego / ktorzy zawolal glos sem wielkim.

34. Kta: Nechan / co tobě o nãmi Bějššy Nazaretsky? přišel gš jatrati nãs? jnam tebe kdo gš / je gš ten Swatš Bějš.

Moniac / Ach cošic do nas Jezusie Nazarenci? Przyszedł abys nas wytracil / jnamie tebe test / On Swiaty Bějš.

35. V přimluvil ganu Bějššy / kta: Vmlknij / a wygd i od něho. A tož gš powrhl dabel v prostec wšfel od něho / a nic ganu neostodil.

Skusl go redy Jezus / mos wšaci Vmlknij a wyndij od niego / thedy dyabelstwo porzuciwšy / go w potrochu / wšfel od niego / a nic mu nie škodilo.

36. V stal se straš nadewšel / mi / a rozmlauwali wepole: kauce: Jakš gest toto Slo wo / je w niocy a ro šle přelažuge duchuom nečistym / a wy chěžij?

Przyszedł strach nã wšyřki / a mowili iedni do drugich / Coj tho test za rzez / i j zwierzchnośc a y moca roszawie duchom nieczystym / y wychodza?

37. V rozhláswala se po wšst o něm w každém mišřtě řě Kraginy.

A thã o nim przysłk wiesć nã wšyřki miysca okoliczney ziemi ce.

ד

38 וַיָּבֹא יֵשׁוּעַ מִן הַעֲדָה וַיָּבֹא
בְּבֵית שְׁמַעוֹן וְחֲמֹת שְׁמַעוֹן
חָלָתָה בְּדִלְקַת אֲדֹלָה וַיִּבְעִירוּ
אֹתָהּ עֲלֶיהָ :

Essi poi partiti di la sinagoga, entrarono nella casa di Simone: e la suocera di Simone era oppressa da una gran febbre, onde lo pregarono per lei.

39 וְהָם לֹא־לִי מַכָּה וּפָאָה
בְּאַשְׁתֵּיהֶם וּשְׁבָקָתָהּ וּמַחֲמָה
קָמָה וַתְּשָׁפֵט אֶת הָיָם
לְהוֹן :

Et egli standole sopra, gridò contra la febbre, e la febbre la lasciò, ond' ella subito si leno' su, e fermò loro.

40 בְּמַצְרֵי שְׁמַעְיָא דִּין
כָּלֵהוּ אֵלָיו דְּאִי־הוּ
לְהוֹן בְּנִיתָהּ דְּפָרְהוּ
בְּכִירְהֶא מִשְׁחָלְפָה
אֲתֵרִי אֲנִי לְנִתָּה הוּ דִּין
עַל חַד חַד מִנְהוֹן אִתָּה
סָאם הָאָה וּמֵאָסָה הָאָה
לְהוֹן :

Poi uel tramontar del sole tutti quelli che hauessero degli animalati di uariis infirmitatibus, gli memorono a lui: & egli metiendo le mani sopra ciascuno d'loro, gli sanaua.

41 וַיִּבְרְכוּ הוּ אֵת שְׁאָרָא
מִן סִינְאָה בְּד מוֹצְאֵהוּ
וַאֲמָרוּ דְּאִתָּה הוּ מְשִׁיחָא
בְּרָה דְּאַלְהָא וּפָאָה הָאָה
בְּהוֹן וְלֹא שְׁבַק הָאָה לְהוֹן
דִּיאֲמָרוּ דְּיִבְעִירוּ דְּהוּ
מְשִׁיחָה :

I demonij ancora s'fingano da molti, guidando, e dicendo, Tu sei Christo Figliuolo di Dio. Et egli riprendendoli aspramente, non gli lassaua parlare: percioche sapuano ch'egli era Christo.

42 וַלְבַּרְרָה דִּינִימָא גִּבְרָה
אֵנֹל לָהּ לְאַתְרָא הוּרְבָא
וּבְנִשָּׂא בְּעִין הוּ לָהּ וְאֵתָּה
עַד־מָא לְנִתָּה וְאֵתָּה דְּהוּ
דְּלֹא יֵאֵנֹל לָהּ מִן לְנִתָּהוּ :

Venuto che fu il giorno, s'ci fuore, & andossene in un luogo deserto: e le turbe il cercuano, e vennero a lui e riteneuano, perche non se partisse da loro.

ד

38 וַיָּקָם וַיֵּצֵא מִן הַעֲדָה וַיָּבֹא
בְּבֵית שְׁמַעוֹן וְחֲמֹת שְׁמַעוֹן
חָלָתָה בְּדִלְקַת אֲדֹלָה וַיִּבְעִירוּ
אֹתָהּ עֲלֶיהָ :

Y leuantandose Iesus de la Synoga, entrose en casa de Simon: y la suegra de Simon estaua con vna grande fiebre: y rogaronle por ella.

39 וַיַּעֲמֹד עָלֶיהָ וַיִּצְעַר בְּדִלְקַת
וַתַּעֲזֹבָתָהּ וַיִּבְרָזַע קָמָה וַתְּשָׁרֵת
אֹתָם :

Y acercandose a ella rinió a la fiebre: y la fiebre la dexó: y ella, leuantandose luego, les siruió.

40 וּבְאַשְׁרָ בְּנֵי הַשָּׁמַשׁ כָּלָם
אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם חוֹלִים בְּמַחֲלֹת
חֲלִיפוֹת הִבִּיאוּ אֹתָם אֵלָיו
וְהוּא עַל־אֵשׁ שָׁם יָדָיו
וַיִּרְפָּאֵם :

Y poniendose el Sol, todos los que tenían enfermos de diuersas enfermedades, los trayan a el: y el, poniendo las manos sobre cada vno de ellos, los sanaua.

41 וַיֵּצֵאוּ גַם יְשׁוּעָה מִרְבִּים
וְעָקִים לְאֹמֹר כִּי אֵתָּה הוּא הַמְּשִׁיחָה
כִּן־אֱלֹהִים וַיִּכְלָאֵם וְלֹא
הִנִּיחָם לְדַבֵּר כִּי יָדְעוּ כִּי־הוּא
הַמְּשִׁיחָה :

Y falian tambien demonios de muchos, dando bozes y diziendo, Tu eres el Christo Hijo de Dios, mas el riniendoles no los dexaua hablar, por que sabian que el era el Christo.

42 וּבְבִקְרַת הַיּוֹם יָצָא וַיֵּלֶךְ אֵלֶּה
מְקוֹם צִיָּה וְהָעָם בִּקְשׁוּהוּ
וַיָּבֹאוּ אֵלָיו וַיִּאֱחָזוּהוּ בְּיָדָיו
מֵעַמָּם :

Y siendo ya de dia salió, y fue se al lugar desierto: y las compannas lo buscauan, y vinieron hasta el: y detenianlo que no se fue de ellos:

ד.

38. Ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθων εἰς τὴν οἰκίαν σιμωνος· ἡ πενθερὰ δὲ αὐτοῦ σιμωνος ἔκειτο πυρετῷ μεγάλῳ· καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὅτι αὐτῆς.

Et quand Iesus se fut leue de la synagogue, il entra en la maison de Simon: & la belle-mere de Simon estoit deteneue d'vne grolle fieure, dont ils prioient pour elle.

39. Καὶ ὀρθῶς ἵστησά αὐτῆς, ὁ πνιμὸς τῷ πυρετῷ, καὶ ἐξῆλθεν αὐτὴ. ὁ δὲ εἰς ἐκείνην αὐτῶν τὰς χειρῶν ὀρθῶς, ἐξῆλθεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ.

Et s'estant panché sur elle, il sanfala fieure, & la fieure la laissa: & incontineant elle se leua, & les seruiot.

40. Διώκτες δὲ τὸ ἥλιον, πάντες οἱ εἰς αὐτὸν ἐκαστοὶ νοσήσαντες παθήματα, ἤγαγον αὐτὸν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ἐκάστην αὐτῶν τὰς χειρῶν ὀρθῶς, ἐξῆλθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ.

Et comme le soleil se couchoit, tous ceux qui auoyent des maladies de diuerses maladies, les lui amenerent: & lui imposant les mains sur vn chacun, les guerissoit.

41. Ὁ δὲ ἔρχεσθαι αὐτὸν διαμόνιαι ἀπὸ πολλῶν, κραζούσαι καὶ λέγουσαι· ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ εἶ εἶς· καὶ οἱ ὀρθῶς αὐτῶν τὰς χειρῶν, ἐξῆλθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ.

Les diables aussi sorroyent hors de plusieurs, crians & disans, Tu es le Christ, le Fils de Dieu: mais il les tanfoit, & ne leur permettoit de dire qu'il eussent qu'il estoit le Christ.

42. Γνωσάμενος δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἡμεροῦσιν εἰς ἔρημον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτόν, καὶ ἤλθον εἰς αὐτόν, καὶ καταῆχον αὐτὸν ὥστε μὴ μολύνεσθαι ἀπὸ αὐτῶν.

Et quand il fut iour, il se departit, & s'en alla en vn lieu desert: & les troupes le cherchoyent, & vindrent iusques vers lui, & le retenoyent afin qu'il ne se departist point d'avec eux.

38. Surgens autem Iesus de synagoga introivit in domū Simōnis. Socrus autem Simōnis tenebatur magnis febribus: & rogaverunt illum pro ea.

And herofe by / and came out of the Synagogue / and entred into Simons house. And Simons wifes mother was taken with a great fever / and they required him for her.

39. Et stans super illam imperavit febris: & dimisit illam. Et continuò surgens, ministrabat illis.

Then he stode over her / and rebuffed the fever / and it lef her: and minis-
trated to them.

40. Cū autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos.

Nowe when the sunne was downe / all they that had sick felles of divers diseases / brought them vnto him / and hee layd his hands on euery one of them / and healed them.

41. Exhibant autem demonia à multis, clamantia & dicentia, Quia tu es filius Dei, & increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.

And deuils also came out of many crying and saying / Then art thou the Sonne of God: but hee rebuffed them / and suffered them not so say that they knew him to be the Christ.

42. Facta autem die, egres-
sus ibat in desertum locum:
& turbæ requirebant eum,
& venerunt usque ad ipsum:
& detinebant illum ne dis-
cederet ab eis.

And when it was day / he departed into a desert place / and the people sought him / and came to him / and kept him / that he should not departe from them.

38. Vnd er stund auff auß der Schu-
len / vnd kam in Simonis Haus / vnd
Simonis Schwieger war mit einem
harten sieber behafft. Vnd sie baten
in für sie.

De hand stod op aff Scholen / oc kom i Simonis
huss / oc Simons hustruiss moder haffde en suar Kol-
de feuge. Oc de bade hannem for hende.

39. Vnnd er tratt zu jr / vnnd gebot
dem sieber / vnd es verließ sie / vnnd
bald stund sie auff / vnd dienete inen.

De hand traadde til hende / oc bod kolde feugen / oc
hun forlod hende / oc hun stod strax op / oc dienete dem.

40. Vnd da die Sonne vntergangen
war / alle die / so Kranken hatten / mit
mancherley Seuchen / brachten sie zu
im. Vnd er leget auff einen teglichen
die hände / vnnd machet sie gesund.

De der Solen vaar nedgangen / da forde alle de
som haffde Siuge / mer affsillige Siugdomme / dem til
hannem. Oc hand lagde henderne paa huer besynder-
lige / oc gjorde dem helbrede.

41. Es fuhren auch die Teufel auß
von vilen / schryen vnd sprachen: Du
bist Christus der Son Gottes. Vnd
er bedrohet sie / vnd ließ sie nicht reden
den sie wusten / daß er Christus war.

Der fore et Dieffle vð aff mange / robe oc sagde /
Du est Christus Guds Son. Oc hand truede dem / oc
loed dem icke tale / Thi de viste / at hand vaar Christus.

42. Da es aber tag ward / gieng er
hinauß an eine wüste stete / vnnd das
Volk suchte in / vnd kamen zu im / vnd
hielten in auff / daß er nicht von inen
gienge.

De der der bleiff dag / gick hand vð paa en øde Sted
Och Folket lete efter hannem / och komme til han-
nem / och de hilde hannem / at hand gick icke fra dem.

38. Wosked paf Geijfs ze
Skoly / wssed do domu Sfi-
monowa. Swetrusse paf
Simonowa trāpna bola
welikau žymnich: y prosyli
ho za ni.

Potym Jezus wstawy z bo-
jnice / wssed w domu Symonow a
swietre Symonowe trzymoła
goraczka wielka / y prosili go za
nią.

39. A stoge nad ni / vřikāzal
žymnich / y ostala gi. A ona
hned wstawy posluhowala
jim.

Tedy on stōac nad ni / āsuka-
ł goraczke / y wnetcy przestala. O-
na tedy natychmiast wstawy słu-
żyła im.

40. A když Slunce zaflo /
wšicki kteří ž měli nauocně
rozličnmi neduh / wodili ge
k němu. A on na gedno ho ka-
žděho ruce wklādage / vzdra-
wował ge.

Když Slunce šchodilo w sy-
sky / každý mēl nemocne rozli-
čnými chorobami / glosne / przy-
wodili te do niego / a on nē každě-
go ſwiel z nich ruce wlozył / w
zdrawil je.

41. Vð mnohých takě wry-
chāzela Diabelow / iřkijce a
france: Ty gñ Syn Boží.
Ale on třeřep ge / nedopau-
řel jim mluwit / neb gřau
wěděl že gñ on Kristus.

Atemu od wielkich wychodził
y drabelstwa / woliac y moriac /
Ty iřst on Kryřtus Syn Bo-
ży / lec / on nē mēl fawae mie dopu-
řal im mowic / jeby wiedziāly iž
on iřst Kryřtus.

42. A když byl den / wšsed
bral sēna puře mřřio. O hle-
dali ho žāstupowē / přřřic āž k
němu / a ždřowali gey aby ne
odchāzel od nich.

A gdy nāstal dzien siedł nā
miejscu puře / a zgromādzenie
ludzi szukało go / y przyřředfy iž do
niego / żdřowali go aby nie ods-
chodzil od nich.

ד

43 הוֹדִינוּ יְשׁוּעַ אָמַר לֵהוֹן דְּאִי לְמַדְבְּרָה אַחֲרֵינוּמָּה וְלֹא לִי לְמַסְבְּרוּ מִלְכֻתָּהּ דְּאַלְהָא דְּעִיר הָדָא הוּא אֲשֶׁתִּתְּרִי:

Ma egli disse loro, E bisogna ch'io annuntij il regno di Dio ancor a l'altre città: conciosia ch'io sono stato mandato a questo effetto.

44 וְהוּא מִבְּרֵי הַנֵּגְלָה בְּבִנְיָשָׁתָא דְּהַלִּילָא:

Epredicaua us le synagoge de la Galilea.

ה

1 הָוָא דִּין כִּד פְּנֵשׁ עֲלוֹהֵי פְּנֵשָׁא לְמַשְׁמַע מִלְתָּהּ דְּאַלְהָא וְהוּא קָאָם הָוָא עַל יַד יַמָּא דְּגֵנְזָרֶת:

Hov nauenne che calcando sopra la turba addosso, per veder la parola di Dio, egli stava lungo il lago di Genezareth.

2 וְהָוָא סְבִיבֵיהּ מִתְּרֵין דְּקוֹמָיוּצַל גִּב יַמְתָּהּ וְצִדֵּיהּ דְּסִלְקֵי מִנְהֵין וּמִשְׁיָגֵין מִצִּדֵּיהּ:

E vide due nauti che stauano lungo il lago: et pescatori n'erano scesi, e lauauano le loro reti.

3 וְהָדָא מִנְהֵין דְּשָׁמְעִין הָוָא פֶּאֶרָא וְסִלֵּק יְשׁוּעַ יָתֵב בֵּהּ וְאָמַר דִּנְדְּבִירוּנָהּ הַלִּיל מִן וּפְשָׁא לְמִנָּה וְיָתֵב הָוָא וּמִלְּהָ מִן סְבִיבֵיהּ לְפִנְשָׁהּ:

Et entrò in vna de le nauti, laquale era di Simone, e pregollo che la riuassè un poco da terra: poi possoi a sedere, infrenaua de la naua a le turbe.

4 וְכִד שְׁתַּק מִן מִבְּלָה אָמַר לְשָׁמְעִין דְּבִרֵּי לְעוֹמְקָהּ וְאָרְמוֹ מִצִּדֵּיהּ:

E poi ch'egli hebbe cessato di parlare, disse a Simone, Conduce me l'alto, e calare giù le vostre reti a fior presa.

5 עָנָא שָׁמְעִין וְאָמַר לֵה רִבִּי לֵלֵא פִלָּה לְאִין וּמִדָּם לֹא אַחֲדוּ עַל מִלְתָּהּ הָוָא דְּמִא אָנָּה מִצִּדֵּיהּ:

E Simone rispondendo gli disse, Maestro, Noi ce fiammo affaticati tutta notte, e niente habbiamo preso: nondimeno sopra la tua parola calare le rete.

ד

43 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כִּי יֵשׁ צָרְכִי גַם לְעִירִים אַחֲרוֹת לְבָשֶׁר אֶת מַלְכוּת אֱלֹהִים כִּי לֹא אֶת שְׁלַחְתִּי:

Y el les dixo, Que tambien a otras ciudades es menester que anuncie el el Evangelio del Reyno de Dios: porque para esto soy embiado.

44 וְהָיָה קוֹרָא בְּעִדּוֹת הַגָּלִילָה:

Y predicaua en las Synogas de Galilea.

ה

1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִהַר אֶלְיָי עָם רַב לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבַר אֱלֹהִים וְהוּא עָמַד אֶל יָם כְּנָרֶת:

Y aconteció, que estando el junto al lago de Genezareth, las compannas se derribauan sobre el por oyr la palabra de Dios.

2 וַיֵּרָא שְׁתֵּי אֲנִיֹּת קִמּוֹת עַל יַד הַיָּם וְהַדּוֹגִים יָרְדוּ מִמֶּנּוּ וַיִּרְחֲצוּ אֶת חֲדָשָׁתָם:

Y vido dos nauts que estauan cerca del lago: y los pescadores, auiendo descendido de ellos, lauau sus redes.

3 וַיַּעַל בְּאַחַת הָאֲנִיֹּת אֲשֶׁר הָיָה לְשָׁמְעוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ לְהוֹבִילָנָה מֵעַט מֵאֶת הָאָרֶץ וַיֵּשֶׁב וַיִּלְמַד אֶת הָעָם מֵאֲנִיָּה:

Y entrado en vno de estos nauts, el qual era de Simon, rogóle que lo desuiasse de tierra vn poco: y sentandole, en senaua desde el nauio las compannas.

4 וַיְכַבְּלוּהוּ לְדַבֵּר אָמַר אֵל שָׁמְעוֹן הוֹבִיל אֶל הָעֵמֶק וְהָרָא אֶת רִשְׁתָּם לְהִזְרָה:

Y como cessó da hãblar, dixo a Simon, lleua en alta mar y echad vuestras redes para tomar.

5 וַיַּעַן שָׁמְעוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ רַבִּי בְּכָל הַלַּיְלָה נִחַלְשָׁנוּ וּמִאֲוִמָּה לֹא אֶחָדֵנוּ אָבֵל עַל דְּבַרְךָ אֲזָרָה אֶת חֲדָשָׁתָם:

Y respondiendõ Simon, dixole, Maestro auiendo trabajado toda la noche, nada hemostomado: mas en tu palabra echaré la red.

ד.

43. 'Ο Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς, εἶπε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διαγγελλισαμένῳ με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰς ἕκαστην πόλιν.

Mais il leur dit, Il me faut aussi bien euangelizer aux autres villes le royaume de Dieu: car pour cela suis ie enuoye,

44. Καὶ ὡς κηρύσσει ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς γαλιλαίας.

Et il preschoit es synagogues de Galilee.

ΚΕΦΑΛΑ 4.

Εἰς τὴν ὥραν τὴν ὅταν ὤκλεισεν αὐτῷ ὁ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ λόγιον τῆς θύρας, καὶ αὐτὸς ὡς ἐξῆς ὡς ἔστι τὸ πλὴν λέγειν ἡ ἱστορία.

Or aduint comme la foule estoit toute sur lui, pour ouïr la parole de Dieu, que lui se tenoit sur le bord du lac de Genezareth.

2. Καὶ ἰδὲ δύο πλοῖα ἐστῶτα πρὸς τὴν λίμνην. ἐν τῷ ἑνὶ αὐτῶν ἦσαν δύο ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν δίκτυα.

Et voyant deux nasselles qui estoient pres de la rive du lac, (or les precheurs en estoient descendus, & lauoyent leurs reys) il monta en l'une des nasselles, qui estoit à Simon.

3. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ὡς τὸ σίμων, ἤρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπιαναγκάσας ὀλίγον. καὶ ἵστατο ἐδιδάσκον ἐκ τῶν πλοίων τοὺς ὄχλους.

Et le pria de la mener vn peu arriere de terre: puis estant assis il enseignoit de la nasselle les troupes.

4. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα, ἔστω ἄρα εἰς τὴν βαθύν, καὶ χαλάσω τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄβυσσον.

Et quand il eut cesse de parler, il dit à Simon, Mène en pleine eau, & lâchez vos reys pour pêcher.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ σίμων εἶπεν αὐτῷ ὁμολογῶν, ὅτι ὅλην τὴν νύκτα καπῆσμεν καὶ οὐκ ἐλάβομεν. σὺ δὲ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὰ δίκτυα.

Lors Simon respondant lui dit, Maître, toute la nuit nous auons travaillé: & n'auons rien prins toutesfoiis à ta parole ie lâcherai les files.

43. Quibus ille ait, Quia & aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei, quia ideo missus sum.

But he saide unto them / Surely I must also preach the kingdome of God to other cities: for therefore am I sent.

44. Et erat prædicans in synagogis Galilææ.

And he preached in the Synagogues of Galilee.

CAP. V.

Factum est autem, cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, & ipse stabat secus stagnum Genesareth.

Then it came to passe / as the people pressed upon him to heare the word of God: that hee stood by the lake of Genesareth.

2. Et vidit duas naves stantes secus stagnum: piscatores autem descenderant, & lavabant retia.

And sawe two shippes stand by the lake side / but the fishermen were gone out of them: and were washing their nets.

3. Ascendens autem in unam navim quæ erat Simonis, rogavit eum à terra reducere pusillum. Et sedens, docebat de navicula turbas.

And he entred into one of the shippes which was Simonis / and required him that he would thrust of a litle from the land: and he sate downe: and taught the people out of the shippe.

4. Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem, Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.

Nowe when he had left speaking / hee saide unto Simon / Lanche out in to the deepe / and let downe your nettes to make a draught.

5. Et respondens Simon, dixit illi, Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete.

Then Simon answered / and saide unto him / Master / we have travailed all night / and have taken nothing: nevertheless at thy worde I will let downe the net.

Das IIII. Capitel.

43. Er sprach aber zu ihnen: Ich muß auch andern Stätten das Evangelium predigen vom Reich Gottes / denn darzu bin ich gesandt.

Da sagde hand til dem / Jeg skal oc predike andre Stæder Evangelium om Guds rige / Thi ieg er til vdsent.

44. Vnd er prediget inn den Schulen Galilea.

Och hand predickede i Galilæe Scholer.

Das V. Capitel.

Es begab sich aber / da sich das Volk zu jm drang / zu hören das wort Gottes / vnd er stund am See Genesareth.

Der begaff sig / der Volcker tregde sig til hannem / at høre Guds ord / De hand stod hos den See Genesareth.

2. Vnd sahe zwey Schiff am See stehen / die Fischer aber waren aufgetreten / vnd wuschen ihre Netze.

De saa thu Skib staa hos Seem / oc Fiskerne vare vdgangne / oc tode deris garn.

3. Tratt er in der Schiff eins / welches Simonis war / vnd bat in / daß ers ein wenig vom Lande führet. Vnd er saßte sich / vnd lehret das Volk auß dem Schiff.

Da traadde hand i et aff Skibene / som hørde Simon til / oc bad hannem / at hand stulde legge det liden fra landet. De hand sette sig / oc lærde Volcker aff Skibet.

4. Vnd als er hatte außgehört zu reden / sprach er zu Simon: Fahre auß die höhe / vnd werffet eure Netze auß / daß ihr einen zug thut.

De der hand loed aff at tale / sagde hand til Simon / Far ud paa dybet / oc kaster eders Garn ud / at i draget en dragt.

5. Vnd Simon antwortet / vnd sprach zu jm / Meister / wir haben die ganze nacht gearbeitet / vnd nichts gefangen / Aber auß dein Wort wil ich das Netze außwerffen.

De Simon svarede / oc sagde til hannem / Mestre / vi haaffue arbejdet den gaaffte Nat / oc finge intet / Men paa dit Ord vil ieg vdfaste Garnet.

Kapitola IIII.

43. Kterhmo on kelt: Je v ginhm Mestm musym zwz stowati Královstvi Boží / nebo gsm pro to poslán.

Me on rzekl do nich / Já sice te šporjeda abych v inem mšstám oznáymoval Královstvo Boží / gdy jsem teštná to poslán.

44. V škola kázal w školách Galilejských.

Arál opoviedal w božnických škúľských.

Kapitola V.

Čalo se pak / když se žásti spově vatili k němu aby slyšeli Slovo Boží: a on stál podle Bezera Genesaretského.

Stálo se poctým gdy wšelkoé ludi nálegali go dla slyšati slova Božego / tedy on stámal podle teštorá Genesareth.

2. Vyšel dwé lodj any stojij v Bezera: a Rybáři byli sjiaupili a wyprali Syti.

Arystal dwie lodji ktore byly pzyriežierze / a rybáři wyšedši z nich / plořáli šeci.

3. Wyšlaupiw na gednu Lodj kteráž byla Esimonowa / prošyl ho aby od země odwezl malířko. A sedel wšlž Lodj ža stupy.

Arál wšedši w ledne onych lodji ktora byla Esimonowa / prošil go aby malířko odrechal od brzegu / a šiadši wšyl ono žgro / madzenie z lodji.

4. A když přestal mluwiti / řekl k Esimonowi: Wez na hřubinu / a rozejšete syti swé k lowanij Ryb.

Poctým gdy přestal powieř dác / rzekl do Symona / Wyjedz na alebia a žapušcie šeci waffe ku lowieniu.

5. Odpowědew Esimon / řekl gemu: Přikazati / přeseclau noc pracužice nic gšime nepopadli / alek slowu twému rozejšru syti.

Tedy Symon odpowiedžiamy sy / rzekl mu / myšlž gdy ciechmy přez wšyřce noc pracowali / předsušmy nicnie poimali / wšřa / řož na rozkazanie twe žapušcie šeci.

ה

6 וַיִּבְעוּ שָׁלֹחַם בְּדָבָרוֹ סָגְרוּ רִמּוֹן
לָגִים רַב וַתִּקְרַע רֶשֶׁתָּם :

Et habuendo cio fatto, racchiusero una gran moltitudine de pesci: onde la rete loro si rompena.

7 וַיִּקְרָצוּ לַחֲבֵרֵיהֶם שְׂבָאֵינָה
אַחֶרֶת לָבוֹא וּלְעֻזָּרָם וַיָּבֹאוּ
וַיִּמְלֵאוּ אֶת שֵׁתֵי אֲנִיֹּתָם כֹּן
אֲשֶׁר קָדוּבוֹת הָיָה לַהֲטֹבֵל :

Y hizieron fennas a los companneros que estauan en el otro nauio, que viniessen a ayudarles, y vinieron, y hinchieron ambos nauios, que se anegauan.

8 בְּדַחֲנוּתָא דִּין שְׁמַעוֹן
כַּאֲפָא נָפֹל קֶדָם רַגְלוֹהִי
דִּישׁוּעָא וַאֲמַר לֵה בְּעֵנִי
אֲנָא מִן מַרִּי בְּרוּק לֵה
מִנִּי דַּבְרָא אֲנָא חֲסִיָּה :

Simon Pietro veduto qui, si scattò a le ginocchia di Gesù, dicendo, Signore, partiti da me: perché che io sono un huomo peccatore.

9 תַּמְהָא צִיר אַחֶרֶת הָיָה
וַלְבָּלְהוֹן דַּעֲמִיהָ עַל צִינָא
הוּא דִּנְנָא דְּבָרָו :

Imperache grande stupore l'hauiua occupato, & etiaudio tutti quelli ch'erano con effusio, per cagion de la presa de pesci che haueuano fatta.

10 דִּבְנִת דִּין אַף לְצַקוֹב
וּלְיוֹחֶפֶן בְּעֵי נִבְדִּי
דְּאִיתִּינְהוֹן הָיוּ שְׂוִתֵּיבֹנִי
דִּישְׁמַעוֹן אֲמַר דִּין יִשׁוּעָא
לֵא תִדְחַל מִן הָשָׁנָה בְּנִי
אֲנִישָׁא תִּבְנֵא צֶאֱד לַחֲמָא :

Similmente ancor Iacopo e Giovanni, figliuoli di Zebedeo, i quali erano compagni di Simone. Allora Gesù disse a Simone, Non temere: tu da hora in auanti piglierai homini.

11 וַיִּקְרָבוּ אֲנִיֹּתַי סְבִינָה
לְאַרְעָא וַשְׁבִּקוּ כָּל מִדָּם
נִאֲתוּ בְּתֵרֵיהֶם :

E comdante ch'essi hebbero le navi a terra, lassando ogni cosa, il seguirono.

ה

6 וַיִּבְעוּ שָׁלֹחַם בְּדָבָרוֹ סָגְרוּ רִמּוֹן
לָגִים רַב וַתִּקְרַע רֶשֶׁתָּם :

Y auendolo hecho, encerraron gran multitud de pescado: que su red se rompia.

7 וַיִּקְרָצוּ לַחֲבֵרֵיהֶם שְׂבָאֵינָה
אַחֶרֶת לָבוֹא וּלְעֻזָּרָם וַיָּבֹאוּ
וַיִּמְלֵאוּ אֶת שֵׁתֵי אֲנִיֹּתָם כֹּן
אֲשֶׁר קָדוּבוֹת הָיָה לַהֲטֹבֵל :

Y hizieron fennas a los companneros que estauan en el otro nauio, que viniessen a ayudarles, y vinieron, y hinchieron ambos nauios, que se anegauan.

8 וַיֵּרָא שְׁמַעוֹן בְּיָפָה וַיִּפֹּל
אֶל־רַגְלֵי יֵשׁוּעָא לֵאמֹר צֵא מֵאֵתִי
כִּי אִישׁ חַטָּא אֲנִי אֲדֹנָי :

Loqual viendo Simon Pedro, derribose de rodillas a Iesus, diciendo, Saite de conmigo Sennor, porque soy hombre peccador.

9 כִּי יֵרָא וַרְעָד בָּהּ עַל־יוֹ
וַיִּבְלֵם וַתִּבְסְמוּ פְלִצוֹת עַל־
תְּרוֹמַת תַּדָּגִים אֲשֶׁר דִּיגוּ :

Porque temor lo auia rodeado, y a todos los que estauan con el, de la presa de los peces que auian tomado.

10 וַלֵּכָה גַם עַל־יַעֲקֹב וַיִּזְחַן
בְּנִי וְכֵדִי אֲשֶׁר הָיוּ חֲבֵרֵי שְׁמַעוֹן
וַיֵּאמֶר יֵשׁוּעָא אֶל־שְׁמַעוֹן אֶל־
תִּירָא כִּי־מַעֲמָח תִּהְיֶה מִדִּיג
לְאֲנָשִׁים :

Y ansimismo a Iacobo y a Ioan hijos de Zebedeo, que eran companneros de Simon. Y Iesus dixo a Simon, No temas: desde aora tomaras hombres (biuos.)

11 וַיִּזְבִּילוּ אֶת־אֲנִיֹּתַי אֶל־
הָאָרֶץ וַיַּעֲזֹבוּ אֶת־כָּל אֲשֶׁר לָהֶם
וַיָּבֹאוּ אַחֲרָיו :

Y como llegaron a tierra los nauios, dexandolo todo, siguieronlo.

ה

6. Καὶ τῷ το σπῆσαντες συνέλαβον πολλὰ ἰχθύων καὶ τὴν δίχτυον αὐτοῦ ῥήσεν.

Ce qu'ayans fait ils enfermerent vne grande quantité de poissons, tellement que leurs filets se rompyent.

7. Καὶ κατήβησαν τοῖς μαθηταῖς τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ ναύῳ, ὅτι ἦσαν τὰς συλλαβέντων αὐτοῖς. καὶ ἦλθον εἰς τὴν αὐτὴν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτὰ.

Dont ils firent signe à leurs compagnons qui estoient en l'autre nasselle, qu'ils vinssent pour les aider: lesquels vindrent, & ils remplirent les deux nasselles, tellement qu'elles s'enfouoyent.

8. Ἰδὼν δὲ σίμων πέτρος, περὶ ἔπεσεν τοῖς πόσιν τοῦ ἰησοῦ, λέγων, ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀμαρτωλὸς εἰμι, κύριε.

Et quand Simon Pierre eut veu cela, il se jeta aux genoux de Iesus, disant, Seigneur, de depart-toi de moi: car ie suis un homme pecheur.

9. ὁ αὐτὸς δὲ γὰρ περιέλαβεν αὐτὸν καὶ πάλιν εἶπεν αὐτῷ, ὅτι τῇ σῆμα τῷ ἰχθύων, ὃ συνέλαβον.

Car vne frayeur l'auoit du tout faict, & tous ceux qui estoient avec lui, à cause de la prinle des poissons qu'ils auoyent faict.

10. Ὁμοίως δὲ καὶ ἰακώβου, καὶ ἰωάννου, υἱοῦς ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν καὶ οὗτοι τῷ σίμωνι. καὶ ἔπειτα πρὸς τὸν σίμωνα ὁ ἰησοῦς, μὴ φοβεῖσθαι, ὅτι ἐκ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζῆ σῆμα.

Semblablement aussi Iacques & Iehan fils de Zebedee, qui estoient compagnons de Simon. Alors Iesus dit à Simon, N'aye point de peur: dorenavant tu seras preneur d'hommes viuaus.

11. Καὶ καταρρίποντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφῆκεν αὐτοὶ τὴν ἀντύκην αὐτοῦ.

Et quand ils eurent amené les nasselles à terre, ils abandonnerent tout, & le suivirent.

CAP. V.

6. Et cum hoc fecissent, conclaſerunt piſcium multitudinem copioſam: rum pēbatur autem rete eorum.

And when they had ſo done / they incloſed a great multitude of fiſhes / ſo that their net brake.

7. Et annuerunt ſociis qui erant in alia navi ut venirent & adiuvarent eos. Et venerunt & impleverunt ambas naviculas, ita ut mergerentur.

And they beckened to their partners / which were in the other ſhippe / that they ſhould come and helpe them / who came then / and filled both theſe ſhippes / that they did ſinke.

8. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Ieſu, dicens Exiā me, quia homo peccator ſum Domine.

Now when Simon Peter ſaweth / he fell downe at Ieſus knees / ſaying / Lord / goe from me: for I am a ſinfull man.

9. Stupor enim circūderat eum, & omnes qui cū illo erant, in captura piſcium quam ceperant.

For he was utterly aſtoniſhed / and all that were with him / for the draught of fiſhes which they tooke.

10. Similiter autem Iacobum & Iohannem filios Zebedæi qui erant ſocii Simonis Et ait ad Simonem Ieſus, Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens.

And ſo was alſo James and John the ſonnes of Zebedæus / which were companions with Simon. Then Ieſus ſaid unto Simon / Feare not: from hence forth thou ſhalt catch men.

11. Et ſubductis ad terram navibus, relictis omnibus ſecuti ſunt eum.

And when they had brought the ſhippes to land / they forſooke all / and followed him.

Das V. Capitel.

6. Vnd da ſie das theten / beſchloſſen ſie eine groſſe menge Fiſche / vnd ihr Netz zereiß.

De der der giorde der / da ſinge de en ſtor hob Fiſch / oc deris Varn reſſuis ſender.

7. Vnd ſie wincketen ihren geſellen / die im andern Schiff waren / daß ſie kemen / vnd hülffen ihnen ziehen. Vnd ſie kamen vnd fülleten beide Schiff voll / alſo daß ſie ſuncken.

De denickede at deris Graalbrodre / ſom vaaret der ander Stib / at de ſkulde komme / oc bielpa dem at drage. De de komme / oc fyllede baade Stibene fulde / ſaa / at de ſuncke.

8. Da das Simon Petrus ſah / fiel er Jeſu zu den knien / Vnd ſprach: HERR gehe von mir hinaus / ich bin ein ſündiger Menſch.

Der Simon Petrus der ſaa / ſalt hand paa ſua ſaar Iheſu / oc ſagde / HERR / gack vð ſra mig / Jeg er ic ſyndiger Menſche.

9. Denn es war in ein ſchrecken ankommen / vnd alle die mit ihm waren / über diſem Fiſchzug / den ſie miteinander gethan hatten.

Thi hannem vaar kommen en redjel paa / oc alle dem ſom vaare mer hannem / ſor denne Fiſke draet / ſom de haſſde giort mer huer andre.

10. Deſſelbigen gleichen auch Iacobum vnd Iohannem / die Söhne Zebedæi / Simonis geſellen. Vnd Jeſus ſprach zu Simon: Fürchte dich nicht / denn von nun an wirſt du Menſchen fahen.

Diſſiaget ſor ſaa Iacobum oc Iohannem / Zebedæi ſenner / Simons Graalbrodre. De Iheſus ſagde til Simon / Fryede dig icke / Thi ar nu her effter / ſalt du tage Menſche.

11. Vnd ſie fūhreten die Schiff zu Lande / vnd verließen alles / vnd ſolgeten ihm nach.

De de ſorde Stibene til Landet / oc forlode alting / oc fulde hannem effter.

Kapitola V.

6. A ſonj to vřinili zahrnuſi mnoſtviſi mořſke Ryb / tak je trhala ſe Syt gegich.

To gdy wrynił / zęgaruſi bęzo wiele ryb / tak iſſie rwała ſię ich.

7. V dali nāvęřſiſi tovaryſtuom kęęiſi bęli na ginę Lodi / aby přiſſi a pomohli gim. V přiſſi / a naplnili obę Lodi / tak je ſe iřmę potopovaly.

A dali znę towarzęřſom co byſi ſto drugiey łodzi / aby pzyſli a rętownęli ie / a tak pzyſli a nę pęlnili obie łodzi / tak iſ ſie ię za nęzřęly.

8. To ſonj vřel Simon Petr / pabl k nohām Geřiřſſo wřm / řka : Vdegi odemne Vřne / neb gřem Člortř křiřſtř.

Co gdy wyřal Symon Piotr / wpadł v kolan Jeřuřſſo / i nę wřm / Wymęgi odemnie / bořſem teř člortř wřel gręřſſy Pęnie.

9. Hruęa zęgřſſe byla geę obkřiřſſa / v wřſſekř kęęiſi s nim bęli při lowęi ryb kęęi bęli popadli.

Abowtem go był kęęa s gęę nę / v wřřři co pęř nim był / s onego łowienia ryb kęęe zęgę nęli.

10. A teř Jakuba a Jana / ſyny Zebedewy / kęęiſi bęli towarzęřſi Simonowi. V řekł k Simonowi Geřiřſſo : Ne bogęřſe / neb gię potom budeřſi lidi lowiti.

Tęř Jękub a Jan ſyny Zebedęřſſe kęęiſi towarzęřſi ſe Simonowi. A zęřm řekł Jeřuřſſo Simonu / Ne bogęřſe / od řęgo čęřſu ludię jęwe imęc budeřſi.

11. A přiweřſſet bęřſu Lodi / opuřſtęřſſi wřřſſekř wřęř / ſli za nim.

Zoni wřřłagnęřſſy łodzi nę bręę / zořławnęřſſy wřřřęřſſi za nim.

ה

12 וַיִּבְדֹּל הָאִישׁ יֵשׁוּעַ בְּהֵרָא
מִן מְדִינָתָא אֲתָא גְבֵרָא
הַדְּמִלָּא פְּלֵה גְבֵרָא בְּהוּ
לְיֵשׁוּעַ וַיִּפֹּל עַל אֶפְתָּהִי
וַיִּבְצֹא הוּא מִנֶּה וַאֲמַר לֵה
מִרִי אֵן צָבֵא אֲנִי מִשְׁפָּח
אֲנִי לְמַדְבָּיִתִּי:

*Et auuene mentrè ch'egli era in vna
di quelle città, ecco vn homo pieno de
lebbra, cue haucendo veduto Iesus, si getto
giu con la faccia à terra, e pregollo dicen-
do, Signore, se tu vuoi, tu mi puoi mon-
dare.*

13 וּבִשְׁטֵאִירָה יֵשׁוּעַ קָרַב
לֵה וַאֲמַר לֵה צָבֵא אֲנִי
אֲתָרְפָּא וְיִבְדֹּל שְׂעִירָה אֲנִי
מִנֶּה גְבֵרָה:

*Et egli disse la mano, il toccò, dicen-
do, io voglio: si mondato. E subito la
lebbra si partì da lui.*

14 וּבִקְרָה דְּלֵאֲנֵשׁ לֵה
תֵּאֲמַר אֲלֵה וְלֵה
נִפְשֵׁךְ לִפְתָּח וְקָרַב
הִיבְדֵּל מִלֵּךְ תְּרִבִּיתְךָ
אִכְנָא דְּפִתְרִי מוֹשֵׁה:
לְסִפְתֵּיהֶן:

*E comandogli che non lo desse a per-
sona: ma che disse: e mostrassi al Sacer-
dote, & offerissi per la tua mandatura,
secundo che ha comandato Moysè in testi-
monio ad essi.*

15 וַיִּפֹּק עֲלֵיהֶן טְבִי
וַיִּתְּנֵנָה וּמִתְכַּנֵּשׁ הוּא
מֵה סִנְאָא לְמִשְׁמַע
צִנְיָה וְלִמְתַּאֲבֵי מִן
בִּירֵהֶן:

*E la signa l'andaua ogni hor più spar-
gendo da lui: onde molte uolte concor-
rono per vederlo, & offer da lui sanare di
le loro infermità.*

16 הוּא דִּין מִשְׁנָא הֵנָּה
לְדְבָרָא וּמַצְלָא:

*Ma egli si ritiraua ne i deserti, & es-
cena oraua.*

17 וַיְהִי בְּיָמֵינוּ בְּיָמֵינוּ
בְּד מִלָּךְ הוּא יֵשׁוּעַ וְתַבִּין
הוּא פִּרְשָׁא וּמִלְכֵּי נְמוּסָא
הֵאֲרֵה הוּא מִן כָּל קְהִלָּה
בְּגִלְגָּלָה וְדִיהוּד וְדִיִּישְׁלֵם
וְתִלְגָּלַת דְּמִדְּנָה אִתְּנִי
הוּא לְמַאֲסִינֵיהֶן:

*Et auuene vn giorno ch'egli in-
gnaua: & erano iui d federe de Pharisee
doctores de la Legge, i quales erano venuti
da ogni castello de la Galilea, & de la Ju-
dea & de iherusalem & de la città del Signo-
re era iui a sanarli.*

ה

12 וַיְהִי בְּהֵוֹתוֹ בְּאַהֲתָה הַעֲרִים
וְהָנָה אִישׁ מִלָּא צוֹרֵעַת וּבְהֵאֲשֶׁר
רָאָה אֶת יֵשׁוּעַ נָפַל עַל-פָּנָיו
וַיִּתְחַנֵּן לוֹ לֵאמֹר אֲדֹנָי אֵלִים
הִרְצָה תוֹכֵל לְרַפְּאֵנִי:

*Y aconteció que estando en vna ciudad, ha-
quiu vn hombre lleno de lepra: el qual viendo a
Iesus, prostrandose sobre el rostro le rogó, di-
ciendo, Sennor, si quisieres, puedesme limpiar.*

13 וַיִּשְׁלַח יְהוֹ וַיֵּצֵעַ בּוֹ לֵאמֹר
רוֹצָה אֲנִי הַתָּהָר וַיֵּשֶׁב בְּשָׂרוֹ
בְּרִצָּע וַיִּטְהַר:

*Entonces estendiendo la mano, tocólo, di-
ciendo, Quiero: Se limpio. Y luego la lepra se
fue de el.*

14 וְהוּא צִוָּה אוֹתוֹ לֵאמֹר
לֹא אִישׁ אֶחָד כִּי אִם לִךְ הִרְאָה אוֹתְךָ
לְכָה וְהִקְרַב עַל-טְהִרְתְּךָ בְּהֵאֲשֶׁר
צִוָּה מֹשֶׁה לַעֲדוֹת לָהֶם:

*Y el le mandó que no lo dixesse a nadie: mas
vé (dize) muéstrate al Sacerdote, y ofrece por tu
limpieza, como mandó Moysen, para que les
conste.*

15 וַיִּשְׁמְעוּ הוֹלֵךְ וְגָדוֹל וַיָּבֹאוּ
אֵלָיו עַמִּים רַבִּים לְשִׁמוֹעַ
וּלְהִרְפָּא מִמֶּנּוּ מִמַּחֲלָאֵיהֶם:

*Empero el hablar de el andaua mas: y jun-
tauanse muchas compannas a oyr y ser sanados
por el de sus enfermedades.*

16 וְהוּא הִתְנַבֵּב בְּמִדְבָּר
לְהִתְפַּלֵּל:

Mas el se apartaua a los desertos, y oraua.

17 וַיְהִי בְּאַחַד הַיָּמִים וְהוּא
הָיָה מְלַמֵּד בְּיָהוּ יוֹשְׁבִים
חֲמִשְׁתָּיִם וּמִלְמִדֵּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר
בָּאוּ מִכָּל בִּירַת הַגָּלִיל וַיְהוּדָה
וַיְרוּשָׁלַם וְגִבְרַת יְהוּה הִלְתָּה
לְרַפָּא אוֹתָם:

*Y aconteció vn dia, que el estaua ensennando,
y Phariseos y doctores de la ley estauan sentados
los quales auian venido de todas las aldeas de
Galilea, y de Iudea, y Iherusalem: y la virtud del
Sennor estaua alli para sanarlos.*

ה

12. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἡμε-
ρῶν αὐτῶν ὅτι πάλιν, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς
ἐκλήθη λέπρας, καὶ ὅτε ἰδὼν αὐ-
τὸν, πρὸς τὸν ὄψατο, ἐβή-
θη αὐτῷ, λέγων κύριε, εἰ θέλεις,
ὁμώσω με καὶ καθαρίσθαι.

*Or aduint comme il estoit en vne vil-
le, voici vn homme plein de lepre, le-
quel voyant Iesus, le tertant en terre
sur sa face, le pria, disant, Seigneur, si
tu veux, tu me peux nettoyer.*

13. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥ-
ψατο αὐτόν, εἰπὼν, θέλω καὶ καθα-
ρίσθαι. καὶ εὐθὺς ἡ λέπρα ἀ-
πέστη ἀπ' αὐτοῦ.

*Et il estendit la main, & le toucha, di-
sant, le le vueil, suis nettoyé. Et incon-
tinent la lepre se partit de lui.*

14. Καὶ αὐτὸς περὶ γρηγοῦν ἀν-
τὸν μνησθεῖς εἰπὼν, ἀλλὰ ἀπολαβὼν
τὸν νόμον τῶ ἱερέως, καὶ ὡς ὁ-
σεύσῃς, καθὶ τῷ καθαρισμῶ σου,
καὶ θὰς περὶ τὸν νόμον, εἰς μὲν-
τὸ ἔσθαι αὐτοῦ.

*Et il lui commanda qu'il ne le dist à
personne: mais qu'il dit il, & tē monstre
au Sacrificateur, & offre pour ta puri-
fication comme Moysè a commandé en
testimonage à iceux.*

15. Ἀκούσαντες ὅτι μακάριος ὁ λόγος τοῦ
αὐτοῦ καὶ ὡς ἤρχοντο ὄχλοι πολλοὶ
ἀκούειν, καὶ ἦρχοντο δεῖσθαι τοῦ αὐτοῦ
δοκῶν ὅτι ἐκείνη ἐστὶν αὐτοῦ.

*Et de plus en plus il estoit bruit de
lui: tellement que grandes troupes s'
assembloyent pour l'ouïr, & pour cūre
gueris par lui de leurs maladies.*

16. Αὐτὸς δὲ ὡς ἀποχωρεῖν ἐκ
αὐτῶν ἐβλήθη, & περὶ ὁρεῶν.

*Mais il se tenoit retiré es deserts, &
prioit:*

17. Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις, καὶ αὐτὸς ὡς διδασκαλὸς, καὶ ὡς
καὶ μαθηταὶ φαρισαιοὶ & νομο-
διδασκαλοὶ, οἱ ἦσαν ἐκ τῆς γαλιλαίας καὶ
ἀπὸ τῆς καίμας & γερουσίας καὶ ἰου-
δαίας καὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ δὲ ἰουδαί-
ας καὶ ὡς ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ ἰερουσαλὴμ.

*Et aduint vn iour qu'il enseignoit,
que des Pharisiens & docteurs de la Loy
citoyens d'ailis, qui estoient venus de
toutes les bourgades de Galilee, & de
Iudee, & de Iherusalem: & la puissance
du Seigneur estoit la pour les guerir.*

CAP. V.

12. Et factum est, cùm es-
set in una civitatum, & ecce
vir plenus lepra, & videns
Iesum, & procidens in faciē,
rogavit eum, dicens, Domi-
ne, si vis potes me mundare.

None it came to passe: as he was
in a certaine citie: behelde: there was a
man full of leprosie: and when he sawe
Jesus: he fell on his face: and besought
him: saying: Lorde: if thou wilt: thou
canst make me cleane.

13. Et extendens manum, tetigit eum, dicens, Volo: Mundare. Et confestim lepra discessit ab illo.

So he stretched forth his hande; and touched him; saying; I will be thou cleane. And immediately the leprosie departed from him.

14. Et ipse præcepit illi ut nemini diceret; sed, Vade, ostende te sacerdoti, & offer pro emundatione tua, sicut præcepit Moyles, in testimonium illis.

And he commaunded him that he should
tell it no man: but Goe / saith he / and
shewethy selfe to the Priest: and offer for
thy cleansing / as Moyses hath commaun-
ded / for a witnessse vnto them.

15. Perambulabat autem magis sermo de illo, & conveniebant turbæ multæ ut audirent, & curarentur ab infirmitatibus suis.

But so much more went there a sa-
me abroade of him / and great multitu-
des came together to heare / and to be
healed of him of their infirmities.

16. Ipse autem sedebat in
desertum, & orabat.

But he kept him selfe apart in the
wildernes; and prayed.

17. Et factum est in una die-
rū, & ipse sedebat docens. Et
erant Pharisei sedentes & le-
gis doctores qui venerant ex
omni castello Galilææ & Iu-
dææ, & Ierusalem: & virtus
Domini erat ad sanandum
eos.

And it came to passe / on a certaine
day as he was teaching / that the Pha-
rises and doctours of the same say by
which were come out of every towne of
Galilee and Iudea and Ierusalem / and
the power of the Lord was in him to hea-
le them.

Das V. Capitel.

12. Vnd es begab sich/da er in einer
Statt war/Sihe/da war ein Mann
voll Ausszages/da der Jesum sahe/
fiel er auff sein angesichte/vnd bat in/
vnd sprach: HERR/wilt du/so
kannst du mich reinigen.

De der begaiff sig / der hand vaar i en Stad / See /
da vaar en Mand fuld aff Syedalt / Der hand saa
Ihesum / salt hand paa sin Ansiet / oc bad hannem / oc
sagde / **HERR** / vilst du / da kant du reise mig.

13. Vnd er strecket die Hand auß/
vnd rüret in an/vnd sprach: Ich wil
thun/sey gereiniget. Vnd also bald
gieng der außsatz von ihm.

De hand vdracte sin Haand / oc rorde ved hannem / oc sagde / Jeg vil det gøre / Berren. De strax gick Spedalsken aff hannem.

14. Vnd er gebot ihm / das er niemand sagen solt / sondern gehe hin / vnd zeige dich dem Priester / vnd opffer für deine reinigung / wie Moses gebotten hat / inen zum Zeugnuß.

De hand hød hannem / at hand skulde ingen sig
bee / Men gack borte / oc bete dig saar Presten / oc offere
for din Renselse / som Moise hød / dem til te Vidnis
byrd.

15. Es kam aber die sag von ihm je weiter auß/ vnd kam vil Volcks zu/ sammen/ daß sie ihn hörten/ vnd durch ihn gesund wurden von ihren frantz/ heiten.

De talem om hannem kom is lenger vd / Oc der
kom meget Folk til sammen / at de kunde høre / oc
helbredis vcd hannem aff deris Etigdomme.

16. Er aber entweich in die wüsten/
vnd betet.

Men hand vige de borte i Grefen/ och bad.

17. Vnd es begab sich auff einen tag/daß er lehrte. Vnd sassen da die Phariseer vnd Schriftgelehrten/ die da kommen waren auß allen Märkten in Galilea/ vnd Judea/ vnd von Jerusalem/ vnd die krafft des HERN gieng von im/ vnd half jederman.

De bet begaiff sig vaa en dag / ar hand larde. De
der fader Pharisfeer oc Scrijftlaage / som vaare somm
aff alle Dier i Galilea / oc Judea / oc fra Jerusalem / De
HENES krafft giel aff hainem / oc hand halp
huor mand.

Kapitola V.

12. W stało se bdyż był w go-
dnom Wshtë/ hle był tam muž
plny matomocenstwj/ y w:
řew Gęzišćepadl na twář/ a
prošl ho/ řka: WAně/ tčeslli
můžes mne očisiti.

Potym gdy był w mieście nies-
forym / tedy orob był tam czeł-
niefory pelny trudu / a wyzraw-
szy Jezusa padł na oblicze prosiac
go a mowiac / Pámie iesliż chceż
mojef imie oczyścić.

13. Woztáhw Bezijis rukuf/
dotekl se ho fka: chey/ bud čist.
A hned gesto desso od něho
malomocenství;

Przeciwnie! Jezus rze-
knieł go mówiąc: Chciejcie
czyszczyć / y natychmiast zspe-
dźcie go od siebie.

14. Vpřikázal gemu/ aby ni
žadnému nepravil/ ale gdy v
každě se kněží / a obětug za o
stření tve jakož přikázal
Moyses na svědomij gim.

Lećz mu on przykazał żeby te-
go niko mu nie powie dał / Ale
rzekł / Idź wytaż się sam Pałpa no-
wi / wycyż ofiarę za oczyszczenie
twoje / i tak roztęził Mojżesz na
przezwiedzenie im.

15. Tedha rozhláſſowala ſe
wiece ſeč o něm/ a ſcházeli ſe žán
ſtupowě mnozý aby gey ſiſſe
li/ a vzdraweni byli od ſwých
nemoců.

Roznášáły sie o nim thym
wiecey powieści / A schadzało sie
bárzo wiele ludzi / aby słuchali a
aby widzieli byli od niemocy
wych.

16. Ale on odchazel na pauzu a modlil se.

Atať on všedšymiešťal ná
pustyniach v moľit sic.

17. Vřalo se w geden den / Je
on seděl vč. Vředěl také Ža-
konjcy vřakona vřitel / kterjž
se byli seřstj / a kařdocho vřestka
Galilejskcho / a Judskcho / vř
Geruzaléma / a moc vřně by-
la k vřdramowanj glich.

Przydało się dnia niektóre
go gdy on nauczał / byli też siedzący
w świątyniach / w świątyni Daw
krowie / którzy się byli zešli ze
włoskich / i z Egiptu / z Galilei /
z Judo / z Jeruzalem / a moc Pań
ska była z nim w uzdrowieniu ich.

ה

18 וְאִנְשֵׁי אֲתֵרוֹ פְּעֻסָּא
גְּבֵרָא חַד מִשְׁכְּנֵי וּבְעִין
הוּוּ דִּינְגֵלֵן וְסִימוֹנֵיהִי
הַדְּמוּיָה :

*Et ecco certi hummini che portavano
in un letto un huomo, che era paralitico: e
cerchavano di portarlo dentro, e porlo di-
manza a lui.*

19 וְכַד לֹא אִשְׁכְּחוּ ד'
דְּאִיכְפָּא וְעִלְוֵיהִי מְטוּל
סִמָּנָא דְּעֻמָּא סְלָקוּ
לְהוֹן לֹאנְרָא וְשִׁבְיָהִי עִם
עֲרֵסָה מִן תַּטְלִילָא ל'
לְמַצְעָתָא הַדְּמוּיָה ד'
הַיִּשׁוּעַ :

*E non trovando da qual banda potes-
sero entrarlo, per cagion de la multitu-
dine, salirono sopra el tetto, e per le tegole
el mandaron giù a s'femo col lettuccio nel
mezo, dinanzi a lui.*

20 כַּד הִנֵּה דִּינְשִׁיעַ
הַיִּסְבִּיגְתָּהוּן וְאָמַר לְהוֹן
מִשְׁכְּנֵי גְבֵרָא שְׁבִיחוּן לָךְ
חֲסִידֶיךָ :

*Et egli veduta la fede loro, disse a co-
lui, Huomo, i tuoi peccatis si son perdonati.*

21 וְשִׁדְיוֹ סִפְרָא וּפְרִישָׁא
מִתְחַשְּׁבִין וְאָמְרוּ כִּינֵי
הֵנָּה דִּמְמַלֵּל גִּידְרָא מִנֵּי
מִשְׁפַּח לְמִשְׁפַּח חֲשָׁא
אֵלֵּא אִין אֵלֵּא בְּלֹחֵד :

*Allora gli Scribi e i Farisei comincio-
rono a pensare, dicendo, Chi è costui che
parla baftegnia? Chi può perdonare i
peccatis, se non l'Idio solo?*

22 יִשׁוּעַ דִּין וְדַע
מִחֲשַׁבְתָּהוּן וְאָמַר לְהוֹן
מִנֵּי מִתְחַשְּׁבִין אֲנִתָּה
בְּלִבְכִּין :

*E l'ey havendo conosciuto i lor pen-
sieri, rispondendo, disse loro, Che pensate
voi de vossris cuori?*

23 אֵידֵא פְּשִׁיקָא לְמֵאמֹר
דְּשְׁבִיחוּ לָךְ חֲסִידֶיךָ אִין
לְמֵאמֹר דְּקִים הֵלֵךְ :

*Qual è più facile a dire, I tuoi pecca-
tis son perdonatis, o dire, Leuati tu, e ca-
mina?*

ה

18 וְהִנֵּה אֲנָשִׁים וְשָׂאֵן אֶת־אִישׁ
אֲשֶׁר הָיָה נֹשֵׁל אֲבָרִים בְּבִקְשׁוֹ
לְעֹלֹת וּלְשִׁמּוֹ לְפָנָיו :

*Y he aqui vnos hombres, que trayan en vna
cama vn hombre, que estava paralytico: y busca-
uan por donde meterlo, y poner lo delante de el.*

19 וְכִי אִשְׁכְּחַהּ
יַעֲלוּהוּ מִקַּהֲל וַיַּעֲלֵהוּ עַל־הַגָּג
וַיִּזְדַּחְתּוּ בְּאִשְׁשׁוֹת עִם עֲרֵשׁוֹ
בְּתוֹךְ לְפָנָיו יִשׁוּעַ :

*Y no hallando por donde meterlo a causa de
la multitud, subieron encima de la casa, y por el
tejado lo abaxaron con la cama, en medio, delan-
te de Iesus.*

20 וְכִי רָאָה אֲמוֹנֶתָם אָמַר
לֹא הָאֵדָם וְשָׂאֵן לָךְ חֲסִידֶיךָ :

*El qual, viendo la fe de ellos, dizelo, Hombre
tus peccados te son perdonados.*

21 וְהַסֹּפְרִים וְהַפְּרִישִׁים
הִחֲלֹו לְחַשֵּׁב לְאָמַר מִי הוּא
אֲשֶׁר מְמַלֵּל גִּדּוּמוֹת מִי יָכוֹל
לְשַׂאֵת חֲטָאת כִּי אִם אֱלֹהִים
לְבָדוֹ :

*Entonces los escribas y los Phariseos co-
mencaron a pensar, diciendo, Quien es este que
habla blasphemias? Quien puede perdonar pec-
cados, si no solo Dios?*

22 וְכִי יִזְדַּע יִשׁוּעַ אֵת
מִחֲשַׁבְתָּם עֲנֵה וְאָמַר אֲלֵיהֶם
מִה חֲשַׁבְתֶּם בְּלִבְכֶּם :

*Iesus entonces, conociendo los pensamien-
tos de ellos, respondiendole dixoles, Que pensays
en vuestros coraçones?*

23 מִה יִקַּל לְדַבֵּר וְשָׂאֵן לָךְ
חֲטָאתֶיךָ אִין לְדַבֵּר קוֹם וְהֵלֵךְ :

*Qual es mas facil, dezir, Tus peccados te son
perdonados; o dezir, Leuante, y anda?*

ג.

18. Καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἰ-
πὶ καλὴν αὐθραυτον ἐς τὴν οἰκίαν
λελυμμένον, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
εἰσεγγεῖν καὶ θῆναι ἐνώπιον αὐ-
τοῦ.

*Lors voici des hommes qui por-
tent en vallet vn homme qui estoit per-
clus, & cherchoient de le porter au de-
dans, & le mettre deuant lui.*

19. Καὶ μὴ ἀβούτης ποῖας εἰσε-
νεγκουσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀ-
ναβάντες ἐπὶ τὸ ὄροφος, διὰ τοῦ
καρῶν κατήκαυν αὐτὸν ἐν τῷ
κλιθεῖν, εἰς τὸ μέσον ἱμῶν ἐνώ-
πιον.

*Et ne trouuans point par quel costé
ils le pourroyent mettre dedans, à cause
de la foule, ils monterent sur la maison,
& le deualerent par les tuiles, avec le
petit lit au milieu, deuant Iesus.*

20. Καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτοῦ,
εἶπεν αὐτῷ αὐθραυτε, ἀφίεναι σοὶ
οἱ ἁμαρτίαι σου.

*Dont voyant la foy d'iceux, il lui dit,
Homme, tes pechés te sont pardonnés.*

21. Καὶ ᾠροῦντο διὰ λογισμοῦ αἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι, λέγον-
τες τίς ἐστὶς ἄνθρωπος λαλεῖν βλασ-
φημίας; τίς δύναται ἀφίεναι ἁμάρ-
τας, εἰ μὴ μόνος ὁ θεός;

*Adonc les Scribes & Pharisiens com-
mencèrent à penser, disans, Qui est ce-
lui-ci qui prononce blasphemies? qui
est-ce qui peut pardonner les pechés si
non vn seul Dieu?*

22. Ἐπενοῦς ᾧ ὁ ἰησοῦς τοὺς δι-
λογισμοὺς αὐτοῦ, ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς τί διλογίζεσθε ἐν
ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

*Mais Iesus cognoissant leurs pensées,
print la parole, & leur dit, Que discou-
rez, vous en vos coeurs?*

23. Τί ἐστιν ἁπλοῦς εἰπὼν, ἀφίεναι
ἁφίενται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ
εἰπὼν ἵστηται καὶ περιπατεῖ;

*Lequel est plus aisé, ou de dire, Tes
pechés te sont pardonnés, ou de dire,
Leuetoï, & chemine.*

18. Et ecce viri portantes in lecto hominē qui erat paralyticus: & quærebant eum inferre, & ponere ante eum.

Then beholde! men brought a man lying in a bed / which was taken with a palsy: and they sought means to bring him in: and to lay him before him.

19. Et non inuenientes quæ parte illum inferrent præturba, ascenderunt supra tectum, & per tegulas summisserunt eum cum lecto in medium ante Iesum.

And when they could not finde by what way they might bring him in: because of the preasse: they went upon the house: and let him downe through the tiling: bed and all: in the middes before Iesus.

20. Quorum fidem ut vidit, dixit, Homo, remittuntur tibi peccata tua.

And when he sawe their faith: hee saide vnto him: / Man: thy sinnes are forgiven thee.

21. Et cœperunt cogitare Scribæ & Pharisei, dicentes, Quis est hic qui loquitur blasphemias? quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

Then the Scribes and the Pharisees beganne to thinke / saying: / Who is this that speaketh blasphemies? who can forgive sinnes: but God onely?

22. Vt cognovit autem Iesus cogitationes eorum, respondens, dixit ad illos, Quid cogitatis in cordibus vestris?

But when Iesus perceived their thoughts: hee answered: and saide vnto them: What thinke ye in your heartes?

23. Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata: an dicere, Surge & ambula?

Whether is easier to saye: / Thy sinnes are forgiven thee: or to saye: / Rise and walke?

18. Vnd siehe/etliche Männer brachten einen menschen auff einem Bette/ der war Sichtebrüchtig / vnd sie suchten/wie sie in hinein brechten/vnd für ihn legten.

De see/ noghe Mend haegre Meniste paa en Seng/som vaar Verelbroden / oc de lere effier / at se re den ind / oc legge saar hannem.

19. Vnd da sie für dem Volke nicht funden/an welchem ort sie ihn hinein brechten / stigen sie auff das Dach/vnd liessen ihn durch die ziegel hernieder mit dem Bettlein / mitten vnter sie/für Iesum.

De der de funde icke finde forfolcker/paa huad sted de stude fore hannem ind/ da stige de op paa Tager/ oc vunde hannem ned i gennem tager met Sengen/ mit iblant dem/ saar Ihesum.

20. Vnd da er ihren glauben sahe/sprach er zu ihm: Mensch/deine sünde sind dir vergeben.

De der hand saa deris tro/sagde hand til hannem/ Meniste / dine synder ere dig forladne.

21. Vnd die Schriftgelehrten vnd Phariseer fiengen an zu denken/vnd sprachen: Wer ist der/dass er Gotteslästung redet? Wer kan sünde vergeben/denn allein Gott?

De de Scristtlog oc Phariseer begynte at tencke oc sagde/ Huo er denne / at hand taler Gud: bespaar icke? Huo kand forlade syndere/vden alene Gud?

22. Da aber Iesus ihre gedanken merckte/antwortet er/vnd sprach zu ihnen: Was dencket ihr inn euren herzen?

Men der Iesus fornam deris tancker/suarede hand oc sagde til dem/ Huad tencke i vdi eders hjerter?

23. Welches ist leichter zu sagen/Dir sind deine sünde vergeben / oder zu sagen / Stehe auff vnd wandle?

Huileker er lettere at sige/ Dig ere dine synder forladne/ Eller at sige/ Stad op oc vandre:

18. A hlemuži nesti na loži človeka kterýž byl slátem: poražen: hleděti ho vnušiti a položiti před nim.

Tedy oto některý přynesi: stá ná ložku človeka který byl rušoný povierzen / y srušiti ho dyby go vnušiti a postávit před nim.

19. Analežiti kterakým způsobem vnušiti pro zástup/ vsaupili na střechu/ a strže podlahu spustili go s ložem v prosřed před Ježíšem.

A kdy neleněti kterakým způsobem vnušiti před mnohým lidem. Vstěři ná dom přes dachovci spustili go s ložkem ná prostřed před Jezusa.

20. Kterýžto Bůh viděl/ řekl: Človeče/ odepauštegij se tobě hříchové tvoji.

Který vypravšy vřek se / řekl do niego/ Človeče odpouštegij se tobě grzechy tvoje.

21. Tehdy počali mysliti Židové a Žakoničtí kauce: Kdo jest tento / kterýž mluví ráu: hání? Kdo může odpustiti hříchův gedině sam Bůh?

Tedy počeli mysliti Židové: vřek y Žakoničtí kauce: / Kdož zač jest ten co mluví bluznierskva: y křoz moze odpustiti grzechy jedno sam Bůh?

22. A když poznal Ježíš myšlenj gegich / odpověděl/ řekl k nim: Proč myšlite že věc v srdcích vašich?

Me Iesus poznávšy myšlidy / odpověděl vřek do nich/ Což myslíte v sercích vašich?

23. Co jest snáze říci: Odepauštegij se tobě hříchové / či říci: Vstaň a chod?

Kož lácveji vřek / Odpouštegij se tobě grzechy / čyli vřek: Vstaň a chod?

24 וַתִּדְעֵנוּ בֵּין דָּשִׁיט
הוּא בְּרַח וְהַנָּשָׂא בְּאַרְצָא
דְּנִשְׁבּוּת חֲסֵהָ אָמַר ל
לְמִשְׁרָא לָךְ אָמַר אֲנִי
קוּם שְׁקוּל עֲרֹסָךְ וְיֵלֶךְ
לְבֵיתָךְ:

Hor attesche Voi sappiate che il figliuol del l'uomo ha perdonato a tutti i peccati. Io vi dico (disse al paralitico) Levati su, piglia il tuo lettuccio, e vattene a casa tua.

25 וּמִיָּחָדָא קָם לְעִנְיָהוֹן
וְשָׁקֵל צִרְסָה וְאוֹל לְבִיתָהּ
כִּד מִשְׁבַּח לְאֱלֹהֵי:

*E subito egli si levò su in lor presen-
tia, e tolto su il letto, sopra il quale giace-
va, sen' andò a casa sua glorificando la-
dio.*

26 וְתַמְרָה אֶחָד לְכָל־
נֶשׁ וּמִשְׁתֵּחֵין הוּא לְאַלְמָה
וְאַתְּמִלִּין דְּחִלְמָה
וְאַמְרִין דְּחִינוּ יוֹמָה
תַּמְרָתָה:

Diche tutti rimasero stupefatti, e glorificavano Iddio: e furono ripieni di timore, dicendo, Certo noi habbiamo vedute hoggi cose incredibili.

27 בְּתַר הָלִיו גִּבֵּק יִשׁוּעַ
וְחֵזָא מִכְסָּא דְּשִׁמְחָה לְוִי
דִּיחֵב בֵּית מִכְסָּא וְאַמְר
לֵה תֵּא מַתְרִי:

*Doppo queste cose s'si fuore, e vide
con publicano chiamato per nome Levi,
che sedeva al banco de la tabella, e disse-
li, Seguitami.*

28 וְשִׁבְחָהּ כָּל יָמֵהּ וְקָם
אֶל פֶּתִיחָהּ:

Ed egli abbandonate tutte le cose, si levò su, e seguistollo.

29 וַעֲבַד לַה לְיוֹי בְּבִיחָהּ
 קִיבְּלָהּ רַבָּה וְאֵת הַיּוֹנָתָן
 בְּנֵשֶׁת סִימָא דְמִכְסָּה
 וְדִאֲתִרְנָה דְסַמִּיכִין הָיוּ
 עֲמָהֶן:

E fecegli esse Letti un gran convito in
casa sua: là dove era una gran moltitu-
dine di publicani, e d'altri che erano con
essi à sedere à tavola.

24 וְלִמְעַן תִּדְעוּ כִּי—לָבוֹן
הָאֲדָם יֵשׁ לוֹ שְׁלֹטוֹן עַל-הָאָרֶץ
לְשֵׁאת הַחַיִּים וַיֹּאמֶר לְגִשְׁוֹל
אֲבָרִים אֹמֵר אֲנִי לָךְ קוֹם וְשֵׂא
מִטָּתְךָ נִלְךָ אֶל-בֵּיתְךָ :

Pues porque sepays que el Hijo del hombre tiene potestad en la tierra de perdonar peccados, dize al paralytico, A ti digo, Levantate, toma tu cama: y vere a tu casa.

25 וַיָּקָם בְּרָדַע לִפְנֵיהֶם וַיִּשָּׂא
אֶת־מִטָּתוֹ אֲשֶׁר שָׁכַב עָלֶיהָ
וַיֵּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ מְכַבֵּד וּמְהִלָּל
אֶת־יְהוָה :

Y luego, levantandose en presencia de ellos y tomando en lo que estaua echado, fuese à su casa glorificando à Dios.

26 וַתִּכְרֹדָה חֲבוֹקָהֶם בְּלֵים
וַיִּבְרָדוּ אֶת-יָדֶיהָ וַיַּפְלֹאֻהָ בְּרֶמֶס
עֲלֵמָה כִּי הָיוּ רַגְלֶיהָ פְּלוּטֹת :

Y tomó espanto à todos, y glorificauan à di-
os : y fueron llenos de temor, diciendo, Que aue-
mos visto maravillas oy.

וַיֹּאמֶר לָזֶה לְךָ אֲחֵרִי׃

Y despues de estas cosas salio: y vido à vn publicano llamado Levi, sentado al vanco de los publicos tributos y dixole, **Sigueme.**

28 וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו :

Y dexadas todas cosas, leuantandose, siguiolo.

29 וַיַּעַשׂ לֹא לִי בְּבֵיתוֹ מִשְׁתָּה
גָּדוֹל וַיְהִי קָהָל רָב מִבְּעָלֵי מִכָּס
וּמֵאַחֲרִים אֲשֶׁר יוֹשְׁבִים הָיוּ
עִמּוֹ בַּמִּסְכָּה :

Y hizo Levi gran vanquete en su casa, y avia mucha companna de publicanos, y de otros, los quales estauan a la mesa con ellos.

24. "Εὰν ᾧ εἰδῇ π' ὅτι ἐξυπνῶσαι ἐχθρὸν ἔμεινεν ὁ ἀσθενὴς πευ εἴητι τῆς γῆς ἀφ' ἡνίκαι ἀμάρταναις ὡς πευ τῇ τῇ ἀλελυμένη, σὺ λέγων, ἰσθῆσαι καὶ ἄλλως τὸ κληροδοῦν ζῶν, παρὰ σου εἰς τὸν οὐρανὸν σου.

Or afin que vous sachiez que le Fils de l'homme a autorité en terre de pardonner les péchés, (il dit au paralytique) Je te dis, lève-toi, charge ton petit lit, & t'en va en ta maison.

25. Καὶ τὸ ἄρρογῆμα ἀναστὰς ἐ-
νώπῃον αὐτοῦ, ἀρχὴ ἐφ' ᾧ κατεκε-
ρ, ἀπὸ ἁλῆς τὸν εἶχον αὐτοῦ, δό-
ξαζων τὸν πτότ.

Et à l'instant icelui s'estant levé de-
nanteux, chargea son licet, sur lequel il
gisoit, & s'en alla en sa maison, glori-
fiant Dieu.

26. Καὶ ἔκστατος ἔλαβεν ἀπαν-
τας, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέβη, καὶ ἔπαυ-
σεν ὁ κύκλος τῆς λαλοῦσας. ὁ δὲ ἄνθρωπος
ἐκείνος, ὁ ὡς εἶπαμεν, ὁ ὡς εἶπαμεν, ὁ ὡς
εἶπαμεν, ὁ ὡς εἶπαμεν, ὁ ὡς εἶπαμεν.

Et vn estonnement les saisit tous,
dont ils glorifioient Dieu: & furent 3.
plus de crainte, disans Certes nous auons
veu auourd'hui choses qu'on n'eust
mais attendues.

27. Καὶ μὲν πῶτα ἐξήλθι. καὶ
ἐθίσσεται πάλιν ὠδύναται λεύειν,
καθημέριον ὅτι τὸ πάλαιον, ἔσται ἡ
πεν αὐτῷ ἀκαλευθεῖ μετ.

Après ces choses, il s'en alla, & vint
un peageur nommé Leui, assis au lieu du
peage, & lui dit, Sui-moi.

28. Καὶ κατέλιπον αὐτὸν ἅπαντες, αἰ-
μασις ἡ ἐκ λυγρῆς αὐτοῦ.

Lequel abandonnant tout se leva
& le suivit.

29. Καὶ ἐπέστη δοχὴν μεγάλην
ὁ αὐτοῦ ἐν ᾗ εἰσέταυτο καὶ
ὅχλον πλυνῶν ποδῶν καὶ ἄλλων
εἰς τὸν αὐτοῦ πόδας.

Et Lesqi fit vn grand banquet en sa maison, où estoit vne grolle assemblee de peagers & d'autres gens qui estoient avec eux à table.

24. Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittere peccata (ait paralytico) Tibi dico, Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.

But that ye may knowe that the Sonne of man hath authoritie to forgive sinnes in earth (he said vnto the sicke of the palse) I say to thee: arise: take vp thy bed: and goe to thine house.

25. Et confestim cõsurgens coram illis, tulit in quo iacebat: & abiit in domum suam, magnificans Deum.

And immediately he rose vp before them: and tooke vp his bed whereon he lay: and departed to his owne house: praising God.

26. Et stupor apprehendit omnes: & magnificabant Deum. Et repleti sunt timore, dicentes, Quia vidimus mirabilia hodie.

And they were all amazed: and praised God: and were filled with feare: saying: Doubtlesse we haue seene strange thinges to day.

27. Et post hæc exiit, & vidit publicanum nomine Levi, sedentem ad Telonium, & ait illi, Sequere me.

And after that / he went forth and sawe a Publicane named Levi / sitting at the receiue of custome: and saide vnto him: Followe me.

28. Et relictis omnibus, secutus est eum.

And hee left all: rose vp: and followed him.

29. Et fecit ei convivium magnum Levi in domo sua, & erat turba multa publicanorum, & aliorum qui cum illis erant discumbentes.

Then Levi made him a great feast in his owne house: where there was a great companie of Publicanes: and of other that sate at table with them.

24. Auff daß ihr aber wisset / daß des Menschen Sohn macht hat auff Erden sünde zuvergeben / sprach er zu dem Sichtebrüchtigen: Ich sage dir strehe auff / vnd hebe dein Bettlein auff / vnd gehe heim.

Men att i sulle vide: at Menniskens Son haaffuer maect vaa Jordan: at forlade sonder / da sagde hand til den Beretbroedne: Jeg siger dig / stat op / oc tag din Seng op / oc gaet hjem.

25. Vnd als bald stund er auff / für ihren augen / vnd hub das Bettlein auff darauff er gelegen war / vund gieng heim / vnd preifete Gott.

De hand stod strax op / saar deris øyene: oc tog Ser: gen op / som hand saa vdi: oc gief hiem: oc preifede Gud.

26. Vnd sie entsagten sich alle / vnd preifeten Gott / vnd wurden voll forcht / vnd sprachen: Wir haben heut seltsame ding gesehen.

De de forterdedis alle oc preifede Gud / oc bleffu: fulde aff redzel / oc sagde: Wi haaffue i dag seet vnder: lige ting.

27. Vnd darnach gieng er auß / vnd sahe einen Zöllner / mit namen Levi / am Zoll sitzen / vnd sprach zu im: Folge mir nach.

De der effter gief hond vdi: oc saa en Zoldere / som hed Levi: side hoff Zolden: oc hand sagde til hannem: Folge mig effter.

28. Vnd er verließ alles / stunde auff / vnd folget ihm nach.

De hand forlod alting: oc stod op: oc fulde hannem effter.

29. Vnd der Levi richtet im ein groß Mahl zu inn seinem hause / vnd vil Zöllner vnd andere saßen mit ihm zu Tisch.

De samme Levi redde te stort Gæstebud til i sit hus: Oc mange Zoldere oc anere sode mer dem til Bordz.

24. Ale abyštie vředěli / Je Syn Člověka má moc na zemi odpouštěti hřích: V řekl slakem porazenému: Tobě pravím vřaň / vjemi lože tvě / a goi do Domu tvěho.

Žebyštie thedy vředěti / Je Syn človeky má moci odpouštěti hřechy na zemi / řekl ruzonemu povietrem: Tobie poviedam / vřaň / a vjmi awšy ložetwoie tobě do domu twego.

25. Ahned vřstav před nim / vřal ložena němž ležal / v odšel do Domu svěho vcelebě Boha.

Tedy on vřnet vřstavšy před obličnosťai: vřlavšy to na cym ležal / šedl do domu swěgo chwalec Boga.

26. Vpodňal strach vřsecku / v vcelebě Boha / a naplněni gřau bažni klauce / Je gřmew: děli dnes diwně wěcy.

Ržduměli sie wřšy / a chwalili Boga / y byly plni božini / mowiac / Žakřechmy widzieli miedomniemane rěczy.

27. Apotom wřšel Gěšise / avřřel Člněho an sedji na Ele / gmněmu Lewi: V řekl genu / Podž a umau.

Potym wřředl / y vřřal celnišk imieniem Lewi šiedzacego na ele / y řekl mu: Podž a umau.

28. A on opuřřiv wřsecku wěcy / wřstav y řřl za nim:

Tedy on wřřřiv pozostawivšy / wřřav y řředl za nim.

29. Vřřinil genu hody wěřšle Lewi w domu swěm: A byl tu žāstup mnohō Člněch / y gřmch řterž s nim byl ža Etolm.

Avřřimil přeň Lewi w domu swom wiella wěřšle / gđie bylo wiele celniřw y řřřch řteroz y nim šiedželi.

ה

30 וְכִשְׁנֵי הָיוּ סֹפְרִים
וּפְדִישָׁא וְאַמְרִין
לְתַלְמִידֵיהֶּי לְמַנָּה אִם
מִכֶּסֶּא וְחֲשִׁינָה אֵכְלוּ
אֶתְּחִין וְשִׁתִּין

E quei che tra loro erano, Scribi, e Farisei mormoravano contra i discepoli, dicendo, Perché mangiate Voi e bevete co i publicani e peccatori?

31 וַיַּעֲבֹר יֵשׁוּעַ וְאַמְרַ
לְהֵיוּ לֹא מִתְבַּעֲצִים אִסְיָא
לְתַלְמִידֵיהֶּי אֵלֹא לְאֵלִין
דְּבִישׁ בִּישׁ צְבִידִין

Al che Iesus rispondendo disse loro, Quei che son santi, non hanno bisogno di medico, ma quelli che sono ammalati.

32 לֹא אָתִיתִי דְּאַקְרִי
לְדִיקָא אֵלֹא לְחֲשִׁינָה
לְתַנְבוּתָא

Io non son venuto a chiamare i giusti, ma i peccatori a penitencia.

33 הֵבִין דִּין אֲמַרִין לֵה
לְמַנָּה תַלְמִידֵיהֶּי דִּיחֲסִין
צִימִין אֲמִינָאִית נִמְצְלוּ
אִדְּפְדִישָׁא דִּיקָה דִּין
אֵכְלוּ וְשִׁתִּין

Poi essi gli dissero, Perché cagione digiunano spesso i discepoli di Giovanni, e fanno l'orazioni, e similmente quelli de Farisei, ma i tuoi mangiano e bevono?

34 הֵי דִּין אֲמַר לְהֵיוּ לֹא
מִשְׁבָּחִין אֶתְּחִין לְבָנֵיהֶּי
דְּעִנְיָא כִּמְא דְּחֲתָנָה
צְבִידִין תַּעֲבִידִין דִּי צִימִין

Et egli disse loro, Potete Voi fare digiunare spesso i figliuoli de la camera del marito, mentre che lo sposo e con essi?

35 יֵאָדְנוּ דִּין וְנִמְתָּא בְּד
נִתְחַרְחִים חֲתָנָה מִנְּהֵון
הֵבִין צִימִין בְּהֵון
וְנִמְתָּא

Ma verranno bene i giorni, che lo sposo sia a talia hora, & allora in quei giorni digiunaranno.

ה

30 וַיִּלְוּנוּ הַסּוֹפְרִים וְהַמְּכַרְשִׁים
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו תַלְמִידָיו לְמַה עִם
בְּעִלֵי מִכֶּסֶּ וְעִם חֲשָׁאִים תֵּאֲכְלוּ
וְתִשְׁתּוּ

Y los Phariseos y los Escribas de ellos murmuraban contra sus Discipulos, diciendo, Porque comey y beueys con los publicanos y peccadores?

31 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
לֹא צָרְכִי אֲכִידִים לְרִפָּא כִּי
אִם הַחֲוָלִים

Y respondiendo Iesus, dixoles, Los que estan sanos no han menester medico, sino los que estan enfermos.

32 לֹא בָאתִי לְקַרְא צְדִיקִים
כִּי אִם חֲשָׁאִים לְתַנְבוּתָה

No he venido a llamar a los justos, sino a los peccadores a penitencia.

33 וְהִנֵּה אֲמַרִין אֲלָיו לְמַה
תַלְמִידֵי יוֹחֵץ הָרְבִי לְצֹום
וְהַתַּפְּלוּ וְלִכְתָּה גַם תַלְמִידֵי
הַמְּכַרְשִׁים וְתַלְמִידֵי אֲכָלִים
וְשִׁתִּים

Entonces ellos le dixeron, Porque los Discipulos de Ioan ayunan muchas vezes, y hazen oraciones, y asimismo los Phariseos, y tus Discipulos comen y beuen?

34 וְהוּא אָמַר אֲלֵיהֶם לֹא
תִּשְׁכְּלוּ לַעֲשׂוֹת בְּנֵי הַחֲתָן
בְּעֹדְכֶם הַחֲתָן עִמָּם כִּי יָצִיאוּ

Y el les dixo, Podeys hazer que los que son de bodas ayunen, entretanto que el esposo esta con ellos?

35 וַיֹּאמְרוּ בָּאִים אִם יִנְשָׂא
הַחֲתָן מֵאַתָּם אִו יָצִיאוּ בָּלִימִם
הָאֵלֶּה

Empero vendrán dias quando el esposo les será quitado: entonces ayunarán, en aquellos Dias.

ה

30. Καὶ ἐγγύζον οἱ γραμμα-
ταὶ αὐτῷ καὶ οἱ Φαρισαῖοι περὶ
τοῦ μαγεῖν αὐτὸν, λέγοντες, Διὰ
τί μὴ πλῶσται καὶ ἀμαρτωλῶν ἐ-
σθίετε καὶ πίνετε;

Et ceux d'entr'eux qui estoient Scribes & Pharisiens murmuroient contre les disciples, disans, Pourquoi mangez-vous & beuvez avec les peagers, & gens de mauuaise vie?

31. Καὶ ἀπεκρίθης ἐἰς τοὺς ὅτι
περὶ αὐτοὺς, ἐν ᾧ οὐκ ἔχουσιν οἱ
ἐγγύζοντες ἰατροὺς, ἀλλ' οἱ κακῶς
ἐσθίουσιν.

*A donc Iesus prenant la parole, leur dit, Ceux qui sont en santé, n'ont be-
soin de medecin, mais ceux qui se por-
tent mal.*

32. Οὐκ ἐλήλυθα κατ' ἐπεὶ δικαί-
ους, ἀλλὰ ἀμάρτανους εἰς μετάν-
οισιν.

*Je ne suis point venu pour appeler
les iustes mais les pecheurs, à repentan-
ce.*

33. Οἱ δ' εἶπον περὶ αὐτοῦ, Διὰ
τί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου ἵησι οἱ
πνεύα, καὶ δεήσας ποιῶσιν, οἱ δὲ
καὶ οἱ ὅτι Φαρισαῖοι καὶ οἱ δὲ
Ἰσραὴλ καὶ πίνουσιν;

*Ils lui dirent aussi, Pourquoi iusment
souuent les disciples de Iehan, & font
prieres: semblablement aussi ceux des
Pharisiens: mais les tiens mangent &
boient?*

34. Ὁ δ' ἀπεκρίθη αὐτοῖς, μὴ
δυνάσθε τοὺς υἱοὺς τῆς νυμφῆς
εἶναι ὡς νυμφῶν αὐτῶν, καὶ
οὐκ ἔστιν ὁ νυμφῶν;

*Et il leur dit, Pouvez-vous faire ius-
ter les gens de la chambre du nouveau
marié, pendant que le nouveau marié
est avec eux?*

35. Ἐλθόντων δ' ἡμερῶν, καὶ ὁ
νυμφῶν αὐτῶν αὐτῶν ὁ νυμφῶν,
τίς ἐστιν ὁ νυμφῶν ὁ ἀποκρίνας τοῖς
ἡμετέροις.

*Mais les iours viendront que le nou-
veau marié leur sera osté: adonc ils ius-
teront en ces iours-la.*

CAP. V.

30. Et murmurabant Pharisei & Scribæ eorum, dicentes ad discipulos eius, Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis?

But they that were Scribes and Pharisees among them / murmured against his disciples / saying / Why eate ye and drinke ye with Publicanes and sinners?

31. Et respondens Iesus, dixit ad illos, Non egent qui sani sunt, medico: sed qui malè habent.

Then Iesus answered and said vnto them / I hee that are whole neede not the Physician / but they that are sicke.

32. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.

I came not to call the righteous / but sinners to repentance.

33. At illi dixerunt ad eum, Quare discipuli Iohannis ieiunant frequenter, & obseruationes faciunt, similiter & Phariseorum: tui autem edunt & bibunt.

Then they and vnto him / Why doe the disciples of Iohn fast oft // and praye / and the disciples of the Pharisees also / but thine eate and drinke?

34. Quibus ipse ait, Nunquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare.

And he saide vnto him / Can ye make the children of the wedding chamber to faste / as long as the bridegrome is with them?

35. Venient autem dies: & cum ablatu fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus.

But the daies will come / when the bridegrome shall be taken away fro them: then shall they fast in those daies.

Das V. Capitel.

30. Vnd die Schriftgelehrten vnd Phariseer murrten wider seine Jünger / vnd sprachen: Warumb esset vnd trincket ihr mit den Zöllnern vnd Sündern?

De de Scriefftloge oc Phariseer enurrede mod hans Disciple / oc sagde / huor saare ade oc dricke i mit Zöllnere oc Syndere?

31. Vnd Iesus antwortet / vnd sprach zu ihnen: Die Gesunden bedürffen des Arztes nicht / sondern die Kranken.

De Ihesus suarede / oc sagde til dem / De Karffe haßue lægen icke behoff / men de Sige.

32. Ich bin kommen zu rufen den Sündern zur Buße / vnd nicht den Gerechten.

Ieg er kommen at kalde Syndere til Bedræng / oc icke de Reiserdige.

33. Sie aber sprachen zu ihm: Warumb fasten Iohannis Jünger so oft / vnd beten so vil / desselbigen gleichen der Phariseer Jünger / aber deine Jünger essen vnd trincken?

Da sagde de til hannem / Huor saare faste Iohannis Disciple saa ofte // oc bede saa meget / Phariseer Disciple tige saa / Men dine Disciple ade oc dricke?

34. Er aber sprach zu ihnen: ihr müget die Hochzeit leute nicht zu fasten treiben / so lange der Bräutigam bey ihnen ist.

Da sagde han til dem / I kunde icke node vderstis Jolcket til at faste / saa lenge som Brudgommen er haff dem.

35. Es wirdt aber die zeit kommen / daß der Bräutigam von ihnen genommen wirdt / denn werden sie fasten.

Men den tid skal komme / at Brudgommen skal tagis fra dem / Da skulle de faste.

Kapitola V.

30. Tedy repeated Zakonijcy a Pitelesi gich klaucek / Vredb nihtuom geho: Proč o Celny mi a Pritistijky gije a pigete?

At tak oni ktozy byli z Doctos romy z Saryscichow / semrali prze ciw zwolennikom ied / mowiac / Przecze zeelmiti y z grzeszniki ias dacie y pitacie.

31. V odpowiedem Gejzise / řekl nim: Nebo trebugje jdra wii lekare / ale nemoenij.

Alle Iesus odpowiedziawszy / řekl do nich / Nie potrzebacie thym ktozy zdrowi sa lekarz / iedno tym ktozy sie zle mario.

32. Nebo nepřijeli jsem wolati Synawedstiwych ale hřitij, synch k Potánij.

Nie przyşliedciem abych wy / wal sprawiedliwosc / ale grzeszniki ku vyznaniu.

33. A oni řekli gemu: Proč Wredbniijcy Janowi postij se / fastokrat a modlij se / w tch Zakonistij / ale twogi gedij a pigij?

Alle oni řekli ktemu / Przecze ze Janowi zwolennicy posza cze slo z y modlitwy czynia / tak ze y Saryscicy? ale ciwoli iedza y pija?

34. Kterymž on řekl: Zdali mufete Synum Zenicha / dokudj s nimi gest Zenich / kazarati se postiti?

Tedy on řekl do nich / Zali mozece wzyne jedy synowie weselameli po bice postiz nima iest obliw biemec?

35. Alle přigdanu dnowi / konyj odpat bude od nich Zenich / tchdy se budau postiti w tch dnech.

Lece et przyda dni gdy obliw biemec bedzie wziet od nich / a tedy na on cza po scie beda.

ה

36 ואמר להם את המשל
הלא אנש קנא אוהקעתא
מין מאנא חדתא ורמא על
מאנא בללא דלא להדנא
קנא ולכליא לא שלמא
אוהקעתא דמין חדתא:

E disse loro ancor vna similitudine. Niuuo mette vna perza ad vno vestimento nuovo ad vno vestimento vecchio, altrimenti il nuovo lo straccia, & al vecchio non si con fa la perza, a volta dal nuovo.

37 ולא אנש רמא חמרא
חדתא לוקא פליתא ואו
דיו לא מבזע חמרא
חדתא לוקא והו חמרא
מתאשר וקא אכדיו:

Oltre a ciò, niuno mette il vino nuovo ne gli altri vecchi: altrimenti il vino nuovo romperà gli altri, onde effuso si verserà, e gli altri per viairanno.

38 אלא חמרא חדתא
בוקא חדתא דמין
והיהו מתנשרין:

Ma il vino nuovo si debbe metter ne gli altri nuovi: e così amandoci se confermano.

39 ולא אנש שתא חמרא
עתיקא ומחדא בעל
חדתא אמור גיר עתיקא
בסיו:

E niuno è che ha uendo benuto del vecchio, voglia subito del nuovo: perche dice, Il vecchio è migliore.

ו

1 הוא דין בשבתא כד
מהלך ישוע בית ורעא
ותלמידיו מלגין הו ש
שבלא ופרכו הו פאידיוהו
ואכליו:

Hor accado nel sabbato secondo primo ch'egli passaua per i samariti, e i suoi discipoli faceuano de le spighe, e trinuadole con le mani, le mangiavano.

2 אנשיו דין מן פרישא
אמרין להו מנא עבדו
אמתין מדם דלא שליט
בשבתא למעבד:

Onde alcuni de Farisei disser loro, Perche fate voi quel che non è lecito fare ne i giorni del sabbato?

ה

36 ואמר אליהם את המשל
כי איש לא יכרת מחברת מבגד
חדש וישלך בבגד ישן פן תחדש
יפלה ולישן לא ישנה מחדש:

Y deziales tambien vna parabola, Nadie me te remiendo de panno nuevo en vestido viejo: o tramente el nucuo rompe, y al viejo no conuicene remiendo de nucuo.

37 ואיש לא ישלך יין חדש
בגנדות ישנות פן יבקע יין חדש
את הגנדות והוא ישפך וגנדות
תאבדו:

Y nadie echa vino nuevo en cueros viejos, otramente el vino nuevo romperá los cueros y el vino se derramará, y los cueros se perderán:

38 כי אם יין חדש בגנדות
חדשות ישלך וישניהם ינצרו:

Mas el vino nuevo en cueros nuevos se ha de echar: y lo vno y lo otro se conferua.

39 ואיש איש שותה יין ישן
מהרת איננו מתאנה חדש כי
אם אומר היין טוב מחדש:

Y ninguno que bueniere el viejo, quiere luego el nuevo: porque dize, El viejo es mejor.

ו

1 ויהי בשבת השנייה פלכתי
בדורעים ויקטבו תלמידי את
מלילות ויפרכו בידיהם
ויאכלו:

Y acontció que passando el por los panes en vn sabbado segundo del primero, sus Discipulos arrancauan espigas, y comian fregandolas con las manos.

2 ואנשים מפרושים אמרו
להם מה תעשו אשר לא יכשר
לעשות בשבת:

Y vnos de los Phariseos les dixeron, Porque hazéys loque no es licito hazer en Sabbados?

ε.

36. Ελεγε τῷ ᾠκῷ ἐκδολῶ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἐὰν ἐκδολῶ ἱματίον καὶ ἐκδολῶ ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν. εἰ τῷ μαζῇ, καὶ τὸ καὶνὸν ῥίξῃ, καὶ τὸ παλαιὸν ἔσται συμφωτῶν ἐκδολῶν τὸ πρὸς καὶν.

Puis il leur dit vne similitude, Nul ne met vne piece d'un vestiment neuf à vn vestiment vieil: car autrement ce qui est neuf deschire, & la piece du neuf ne se rapporte point au vieil.

37. Καὶ ἐθαίς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκὸν παλαιόν· εἰ δὲ μὴ, ῥήξει ὁ ἀσκὸς αἰὲν τὰς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολούσονται.

Pareillement nul ne met le vin nouveau en ouaires vieux: car autrement le vin nouveau rompra les ouaires, & se respandra, & les ouaires seront perdus.

38. Ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκὸν καὶνὸν βάλλει, καὶ ἀμφότεροι σωτηριώται.

Mais le vin nouveau doit estre mis en ouaires neufs: & ainsi seront contre-gardés tous les deux.

39. Καὶ ἐθαίς πᾶν παλαιόν, ἀγίως θείῃ ἰσχύϊ λέγει γὰρ, ὁ παλαιὸς ἀνεχέσθαι οὐ δύναται.

Et n'y a personne qui boiue du vieil, qui vueille tantost du nouveau: car dit-il, Le vieil vaut mieulx.

Κ Ε Φ Α Λ Σ

ΕΓὼ δὲ ἐν σαββάτῳ δοῦναι αὐτοῖς τὸν ἀπορριμμένον καὶ πολλὸν εἰς μαζήτας αὐτὸς τὴν ἐσχυσίαν, καὶ ἡ δὲ ἰσχύς, ἡ δὲ ἰσχύς, ἡ δὲ ἰσχύς.

Or aduint au iour du Sabbat second premier, qu'il passoit par les blés: & ses disciples arrachoyent des espics, & les froyans entre leurs mains en mangeoyent.

2. Τινες δὲ τῶν Φαρισαίων εἰπὼν αὐτοῖς. τί ποιεῖς ὁ κύριος ἐν τῷ σαββάτῳ;

Et quelques vns des Pharisiens leur dirent, Pourquoi faites-vous ce qu'il n'est loisible de faire es Sabbats.

CAP. V.

36. Dicebat autem & similitudinem ad illos, Quia nemo commissuram à novo vestimento immittit in vestimentum vetus: alioquin & novum rumpit, & veteri non convenit commissura à novo.

Again he spake also unto them a parable: No man putteth a piece of a new garment into an olde vesture: for then the newe renteth it: and the piece taken out of the newe, agreeth not with the olde.

37. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres: alioquin rumpet vinum novum utres, & ipsum effundetur, & utres peribunt.

Also no man putteth newe wine into olde vessels: for then the newe wine will breake the vessels, and it will runne out, & the vessels will perishe.

38. Sed vinum novum in utres novos mittendum est: & utraque conservantur.

But new wine must be powered into new vessels: so both are preserved.

39. Et nemo bibens vetus, statim vult novum, dicentim, Vetus melius est.

Also no man that drinketh olde wine, straight way desireth newe: for he saith, The olde is better.

CAP. VI.

Factum est autem in Sabbatho secundoprmo, cum transiret per sata, vellebant discipuli eius spicas, & manducabant confricantes manibus.

And it came to passe on the seconde Sabbath after the first, that he went throug the corne fieldes: and his disciples plucked the eares of corne, and did eat, and rubbe them in their hands.

2. Quidam autem Phariseorum dicebant illis, Quid facitis quod non licet in Sabbathis?

And certaine of the Pharises saide unto them, What doe ye that which is not lawfull to do on the Sabbath dayes?

Das V. Capitel.

36. Vnd er saget zu ihnen ein Gleichniß: Niemand sticket einen lappen vom neuen Kleid auff ein alt Kleid/ Wo anders/ so reisset das neue/ vnd der lappe vom neuen reimet sich nicht auff das alte.

De hand sagde en Eignesse til dem/ Ingen setter en flud aff nye Klæde/ paa et gammelt Klæde/ ellers riffsut der ny sender/ oc fluden aff der ny sticker sig icke paa det gamle.

37. Vnd Niemand fasset Most inn alte Schläuche/ Wo anders/ so zu reisset der Most die Schläuche/ vnd wirdt verschütt/ vnd die Schläuche kommen omb.

De ingen lader Most i gamle Glaster/ Ellers senderbrnder Mosten Glasterne/ oc spildis/ oc Glasterne forderffuis.

38. Sondern den Most soll man inn neue Schläuche fassen/ so werden sie beide behalten.

Men mand skal lade Most i ny Glaster/ saa bliffue de baade foruarede.

39. Vnd niemand ist/ der vom alten trincket/ vnd wolle bald des neuen/ denn er spricht: Der alte ist milder.

De der er ingen/ som dricker aff den Gamle/ oc vil strax den Ny/ Thi hand siger/ Den Gamle er mildere.

Das VI. Capitel.

Vnd es begab sich auff einen Astersabbath/ daß er durchs Getreide gieng/ vnd seine Jünger rauffeten Ehern auß/ vnd assen vnd rieben sie mit den händen.

So der begaff sig paa en Effter sabbath/ at hand giet i gennem tornet/ oc hans Disciple plockede År aff/ oc odes/ oc vrede dem mer henderne.

2. Etliche aber der Phariseer sprachen zu ihnen: Warumb thut jr/ daß sich nicht ziemet zuthun auff die Sabbathe?

De nogle aff Phariseerne sagde til dem/ Hvorfor are göre i det som icke seer sig at gøre paa Sabbatherne?

Kapitola V.

36. Prawill také y Podobenství k nim/ Běžadny záplaty raucha nového nepřislywá k rauchu wetchemu: glnak y nowě rozrhuje/ a wetchemu nepřislyší záplata od nového.

Ř powieđiał teŝ im podobieństwo/ Żaden plát sukna nowego nie przyslywa do faaryjasky/ bo inaczey ono nowe drzeżłak re/ y nye zgadzja sie nowy plát z starym.

37. A žádný newěwá Wijn na nového do Sudow starých/ glnak Wijnu newě roztrhne Sudy/ a samo wyteče/ a Sudowě pokážje se.

A nie nálewa te ŝ žádně wlně nowego w stárě naczynia/ bo trhá/ cžey/ wino nowe roztrwie naczynia y rozleje sie/ a naczynia pogná.

38. Ale Wijn nowe w Sudy nowe má lito býti/ a obě bude zachowáno.

Alle nowe wino ma býti lano w naczynia nowe/ a tak obote w cále bywáto zachowáno.

39. Žadný také tdyžpige starě: new hneď zechce nového: ale dšj/ Starě lepšě gěst?

A žádný nápiwšy sie wlně stárě go/ nie žárázem chce pře nowe go/ bo mowi/ Požytec jmejšec test starě.

Kapitola VI.

Metalo se w druhau Gozbořu/ že šel Gejšis strže Dblšj/ y trháti Mědlnjch gěšho klasto/ a rukama wpmj nas gijce gedli.

Štálo sie porymšj on w sabbat wtořy po purwšym šedl přez zbořa y w cymowitěgo wrywáti flošy/ y šedli ie tracie rekoma.

2. Šedh někteřij/ Žákonijškw prawill gijn: Proč to činíte/ což nejlusšj činili w den Šwatecnij?

Tedy někteřy ŝ šárycnškw mowili im/ Přecž to cžyníte cžego sie w šwateč cžynit nie gěš dšj?

3 עֲנֵה יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶן
וְלֹא הָיָה קִבְּרָתוֹ מִדָּם
דְּעֵבֶד דְּיִיד פֶּד פֶּפֶן הֵן ו
וְאֵילֵין דְּעֵמָה:

Et us respondendo, disse loro, Non habete voi mai letto ciò che fece David, quando hebbe fame esso, e quei che erano con lui.

4 דָּעַל לְבִיתָה דְּאַלְהָה
וְלִחְמָה דְּפִתּוּיָה דְּמִרְנָה
נִסְבְּ אֶכֶל וְיִרְבֵּה לְאֵילֵין
דְּעֵמָה הֵן דְּלֹא שְׁלִיט הָיָה
לְמֹאכֵל אֶלָּא לְפִתּוּיָה
בְּלִחּוּד:

Come egli entrò ne la casa di Dio, e prese i panni de la propofitione, e mangiò, e dettòne a quelli che erano con esso lui: i quali non era lecito mangiare se non a i Sacerdotes soli?

5 וַיֹּאמֶר לָהֶן דְּמִרְנָה הֵן
דְּשִׁבְתָּה בְּרַה דְּאַנְשָׁה:

Poi dicenu loro, Il Figliol del l'huomo è Signore ancor del Sabbato.

6 הָיָה דִּין לְשִׁבְתָּה
אַחֲרֵתָה עַל לְבִנְשִׁתָּה
וּמִלֵּךְ הָיָה וְאִית הֵנָּה
תְּפִיזָהּ דְּבִרְנָה דְּאִיתָה דְּיִמִּינָה
יִבִּישָׁה הֵנָּה:

Auvenne ancora in vn altro sabbato, et egli entrò ne la synagoga, & insegnaua: & era int vn hommo, la cui man destra era secca.

7 וּסְפֵרָה וּפְרִישָׁה נִטְרִין
הֵן לָהּ אֵין דְּמֹאסָה
דְּשִׁבְתָּה דְּנִשְׁכָּחוּן וְאֵכְלוּן
דְּרִצְוִיָּה:

Hor gli scribi e Farisei stauana a guardare se egli lo risanaua nel sabbato, per trouare di che accusarlo.

8 הֵן דִּין דְּיִידֵּה הֵנָּה
מִחֲשִׁבְתָּהוֹן וַיֹּאמֶר לָהֶן
גְּבִרָה דְּיִבִּישָׁה אִיתָה קוּם
תֵּא לָהּ לְמַצַּעַת פְּנוּשְׁתָּה
וְכַד אֶתָּה וְקוּם:

Ma egli conoseua i lor pensieri, e disse a l'huomo che habuua la mano secca, Leuati, e sta su nel mezzo. Et egli leuatosi, psette su.

3 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲלֹא
וְאַתָּה קִרְאתֶם אֱשֶׁר עָשָׂה
דָּוִיד כְּעֵב הוּא וְאֱשֶׁר
אֵתוֹ הֵן:

Y respondiendò Iesus, dixoles, Ni aun esto auets leydo, Que hizo David quando tuuo hambre, el; y los que con el estauan?

4 בְּאֶשֶׁר בָּהּ אֶל־בֵּית יְהוָה
וַיִּקַּח אֶת־לֶחֶם תְּפִלִּים וַיֹּאכַל
וַיִּתֵּן גַּם לְאֶשֶׁר עִמּוֹ אֲשֶׁר לֹא
שָׁנָה לָהֶם לֶאֱכֹל כִּי אִם לְכֹהֲנִים
לְבָדָם:

Como entrò en la Casa de Dios, y tomó los panes de la propoficion, y comio, y diò tambien à los que estauan con el los quales no era licito comer, sino à solos los Sacerdotes.

5 וַיֹּאמֶר לָהֶם כִּי־בֶן־הָאָדָם
הוּא אֲדוֹן הַשַּׁבָּת:

Y deziales, El Hijo del hombre es Sennor aun del Sabbado.

6 וַיְהִי בַשַּׁבָּת אַחֲרֵת פְּבוּאָה
אֶל־הָעֵדָה לְלַמֵּד וַיְהִי־שָׁם
אָדָם וְיָד יְמִינוֹ הָיְתָה יְבֵשָׁה:

Y acontecio tambien en otro Sabbado, que el entrò en la Synoga, y ensennò, Y estua alli vn hombre que tenia la mano yz quierda secca.

7 וַיָּבִיאוּ הַסּוֹפְרִים וְהַפְּרִישִׁים
אִם הוּא גַם יִרְפָּא בַשַּׁבָּת אֲשֶׁר
יִמְצְאוּ אֲדוֹת לְחִיבָּהוּ:

Y assechâuanlo los Escribas, y los Phariseos, si sanaria en Sabbado: por hallar de que lo accusassen.

8 וְהוּא יָדַע אֶת־מַחֲשַׁבְתָּם
וַיֹּאמֶר לְאִישׁ אֲשֶׁר הָיְתָה לוֹ יָד
יְבֵשָׁה קוּם וְעֲמֵד בְּתוֹךְ וְיִקָּם
וַיַּעֲמֵד:

Mas el sabia los pensamientos de ellos y dixo al hombre que tenia la mano secca, Leuantate, y ponte en medio. Y el leuantandose, puso se en pie.

3. Καὶ ἀποκριθεὶς εἰς αὐτοὺς
εἶπεν ὁ ἰησοῦς· ἂν οὐκ ἔγνωτε ὅτι
ἐποίησεν δαυὶδ, ὁ πῶτε ἐπείχετο αὐ-
τοῦ κῆφι οἱ μὲν αὐτοῦ ὄντες.

A donc Iesus preant la parole, leur dit, N'auetz-vous pas au moins leu ce que fit David quand il eut faim, lui, & ceux qui estoient avec lui?

4. Ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκος τοῦ
θεοῦ, καὶ πῆεν τοὺς ἄρτους τῆς προ-
ποφίτης, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς
τοῖς μετ' αὐτοῦ· ὅς τις ἐξ ἑστὸς φά-
ρις μόνως τὰς ἡερῆας;

Comment il entra en la maison de Dieu, & prit les pains de propofition, & en mangea, & en donna aussi à ceux qui estoient avec lui: lesquels il n'est loisible de manger sinon aux Sacrificateurs seulement?

5. Καὶ εἰπὼν αὐτοῖς, ὅτι κυρίου
ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ κυ-
ριεύων.

Puis il leur dit, Le Fils de l'homme est Seigneur aussi du Sabbato.

6. Ἐξῆς δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαβ-
βάτῳ εἰσελθὼν αὐτὸν εἰς τὴν συ-
ναγωγὴν, καὶ διδάσκων καὶ ἦν
ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἦ
ὀκνηρὰ καὶ ξηρὰ.

Il aduint aussi en vn autre Sabbat, qu'il entra en la synagoge, & enseignoit, & là estoit vn homme de quel la main droite estoit sèche.

7. Παρατήσαντες οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ φαρισαῖοι αὐτὸν καὶ λέγον-
τες ἡμεῖς οὐκ αὐτὸν, τίνα δύναται
καταγγεῖλαι αὐτόν.

Or les Scribes & Pharisiens prenoyent garde sur lui, s'il le guéreroit au Sabbat, afin qu'ils trouuassent de quoi l'accuser.

8. Αὐτὸς δὲ ᾔδει τὰς διανοή-
μας αὐτῶν· καὶ εἰπὼν τῷ ἀνθρώπῳ
τῷ ξηρῷ καὶ ὀκνηρῷ, ἄν-
θρωπε, εἰς τὸ μέσον ὅς τις ἕστης
ἔστι.

Mais il cognoissoit leurs penſees: dont il dit à l'homme qui auoit la main sèche, Leue-toi, & te tien debout au milieu, Et icelui se leuant, se tint debout.

3. Et respondens Iesus ad
cos, dixit, Nec hoc legistis
quod fecit David, cum esu-
risset iple, & qui cum illo
erant?

Then Iesus answered them / and said
be haue ye not read this / that Dauid
did when he him selfe was an hungred /
and then which were with him.

4. Quomodo intravit in domum Dei, & panes propositionis sumpsit, & manducavit, & dedit his qui cum ipso erant, quos non licet manducare, nisi tantum sacerdotibus?

How he went into the house of God/
and took: and ate the f. hewe bread/ and
gave also to them which were with him/
which was not lawfull to eat/ but for the
Priests onely?

5, Et dicebat illis, Quia Dominus est filius hominis, etiam sabbathi.

And he saide vnto them / The Sonne of man is Lord also of the Sabbath day.

6. Factum est autem & in alio sabbatho, ut intraret in synagogam, & doceret. Et erat ibi homo, & manus eius dextra erat arida.

It came to passe also on another Sabbath: that he entred into the Synagogue and taught: and there was a man/whose right hand was dried vp.

7. Observabant autē Scribæ & Pharisei, si in sabbatho curaret: ut invenirent unde accularent eum.

And the Scribes and Pharisees watched him / whether he would heale on the Sabbath day / that they might finde an accusation against him.

8. Ipse verò sciebat cogitationes eorum : & ait homini qui habebat manum aridam, Surge, & stā in medium. Et surgens stetit.

But he knewe their thoughts / and
saide to the man which had the withered
hand, Arise / and stand by in the middes.
And he arose / and stood by.

3. Vnd Iesus antwortet/ vnd sprach
zu ihnen: Habt ihr nicht das gelesen/
das David thet/ da ihn hungerte/
vnd die mit ihm waren?

De Ihesus suarede/oc sagde til dem/ Haffue i tle
løst/huad Dauid gjorde/der hannem hungrede/ oc de
som va are met hannem?

4. Wie er zum Hause Gottes ein-
gieng/ vnd nam die Schaubrot/ vnd
aß/ vnd gab auch denen/ die mit ihm
waren/ die doch niemand dorffte es-
sen/ ohn die Priester alleine.

Huorledis hand gick ind i Gud; Huff/oc tog Stue
børd / oc gæff ocfaa dem / som vaare met ham
nem/huifcke dog ingen torde æde/ vden Preſterne æle
ne.

5. Und sprach zu ihnen: Des Menschen Sohn ist ein HERR auch des Sabbathts.

De hand sagde til dem / Menniskens Søn er en
HEDE / oesaa offuer Sabbathen.

6. Es geschach aber auffeitten auß
dem Sabbath / daß er gieng inn die
Schule / vnd lehrte. Vnd da war ein
Mensch / des rechte Hand war ver
dorret.

De der ſtede vaa en anden Sabbath / at hand gic
i Scholen / oc lærde. De der vaar it Meniſke / hies
hære haand vaar viſſen.

7. Aber die Schriftgelehrten und Pharisæer hielten auff ihn/ ob er auch heilen würde am Sabbath/ auff daß sie eine sache zu ihm fänden.

Men de Seriffkloge of Pharifeer toge vaare paa
hannem / om hand oerulde helbrede om Sabbathen /
Paa der de kunde finde Sag mer hannem.

8. Er aber merckete ihre gedanken/
vnd sprach zu dem Menschen mit der
dürren hand: Stehe auff/ vnd tritt
herfür. Vnd er stund auff/ vnd trat
dahin.

Da merckte hand deris tander / oc hand sagde til
der Menniske mer den visne Haand/ Stat op/ oc trin
hid frem. Oc hand stod op / oc traadde frem.

3. Odpověďem Bezjijš
řekl jim: Což jste toho nečtli/
co jste učinil David když la-
něl/ on y ti řekjžs nim byli.

Ale Jezus odpowiedział im /
 rzekł do nich / Iżaliście tego me-
 cythaś co wzięty Dawid / gdy
 był lafacyym y z onymi ktorzy
 z nim byli.

4. Kterak wšsel do domu Bo-
žijho/ a chleby poswātne wjal
a gedi/ a dal y tēm fterijj s nim
byli/ gichjeo nestussalo ghjst/
gedinē to liko Kněžjim.

Jakoż się do domu Waszego
wyjechał chleby pośladne miał? Ta-
wając też tymi którzy z nim byli?
Których to chlebow nie godzi? to się
kładać iedno samym Kapłanom.

5. V pravil gim/ je gest Syn
Ejlowěka Pánem také y dne
Swatečnho.

Umowił do nich Syn czo-
wleczy i eści też Pánem Szabatu.

6. Vstalo se opět v gíně den
Svátcejší / když všel do
Školy a všel / Je byl tu Ežo
wěl / a ruka jeho pravá byla
všelá.

W. stało się drugi sabbatiz
wsiadł do bo jnice a wczyl / y ty
ramniectory co miał prawa rze
wshla.

7. *W*stali ho v lide a za-
konicy / v zdrawili by ho v den
Swatekny / aby nalezli zjim-
by gen obzawal.

Pilnowali go tedy Doktoros
wiecy Saryzenufowie iestli by był w
śabac wzdrowiał / aby naleśli
przeżywać siar gi przećim iemu.

S. Ale on wěděl mysliti
gich : W řetl slowěku hterý
měl ruky vřechau : Wřetl / a
suog w prostředku. A on
wřetl / wřetl.

Ale on wiedział myśli ich / y
 rzekł słowiefowi Eteru miał re-
 kiewili / Wstań & stań w pośro-
 doku / & tak on wstałszy stał:

9 אמר להון ישוע
אסאלכון מנא טליט
בשבתא למעבד דסב א
דפיש נפשא למחיו א
למבדו:

*1. e v dunque disse loro, Io vi diman-
do una cosa, E egli lecto ne giorni del
sabbato far bene, o pur far male: saluare
l'anima, o perderla?*

10 וחר בהון בכלהון ו
ואמר לה פשט אידך
נפש ותקנת אידך א
חברתה:

*Et haec dicitis regardari tutti a for-
ma, disse a quell' uisato, Dissendi la tua
mano. Et egli così fece: e la sua mano fu
restituta sana come l'altra.*

11 הניחו אתמליו ח
חסימא וממליו ח ח
עם חר דמנא נאבדון לה
לישוע:

*On l'effi fueron ripieni di furore: e
ragio namano rinficme traloro quel che
farebbero a Iesus.*

12 הניחו פק לישוע לטוב
למבדו ותמן אנה הניא
בגלותה דאלמיו:

*Et in quei giorni aruene el'eglesia
quando al monte a far oratione, e si refi-
turn la notte a pregare Dio.*

13 יחד נהגו קב
לתלמידיו ונבא פנהון
תלמידיהון דשליחא
שמיאניו:

*Quando poi fu giorno, chiamò i suoi
discipoli, et eleffo dodici de loro, et quat
nomina d'apostoli.*

14 שמעון הו דשמי כ
פאפא ונאדראוס א
אחיה ויעקוב ויוחנן ו
ופילפוס וברתולמי:

*Cioè, Simone il quale ancor chiama-
ro Pietro, et Andrea suo fratello: Iacopo, e
Giovanni: Filippo, e Bartolomeo.*

15 ומתי ותאומא ויעקוב
בר תלפי ושמעון
דמתקרא טגנא:

*Matteo, e Tomaso: Iacopo, figliuolo
d'Alfeo, e Simone che si chiama Zelote.*

16 ויהודה בר יעקוב
ויהודה סכריוטא הו
דהוא משלמנא:

*Iuda fratello di Iacopo e Giuda Isca-
riote, quel che fu traditore.*

9 אמר ישוע אליהם שואל
אנכי לכם מה יכשר בשבת אם
לחטיב או לחדע לחישיע נפש
או לאבד:

*Entonces Iesus les dize, Preguntaros he vna
cosa: Es licito en Sabbados bien hazer, o mal
hazer? hazer salua vna persona o matarla?*

10 ויביטום כלם סביב ויאמר
לאיש גיטה את ידך ויעש כן
ותושב ידו בדיאח כמו
אחרת:

*Y mirandolos a todos al derredor, dize al
hombre, Estiende tu mano, y el lo hizo anfi: y su
mano fue restituyda sana como la otra.*

11 והמה נמלאו באולת ונדבדו
איש אל רעהו מה יעשו
לישוע:

*Y ellos fueron llenos de locura, y hablan
los unos a los otros que harian a Iesus.*

12 ויהי בלמים תלה ונא
אלהם להחפיל ויהי מתעורר
בתפלת אליהם כל הלילה:

*Y aconteció en aquellos dias, que fue al mon-
te a orar, y pasó la noche orando a Dios.*

13 ויהיו ויקרא את תלמידיו
ויבחר מהם שנים עשר אשר
קראם שליחים:

*Y como fue de dia, llamó a sus discipulos: y
escogió Doze de ellos, los quales tambien llamo
Apostoles.*

14 את שמעון אשר קראו כיפה
ואנדריאוס אחיו ויעקב ויוחנן
ופילפוס וברתולמי:

*A Simon, al qual tambien llamó Pedro, y a Andres
su hermao Iacobo, y Ioa, Philippe y Bartholomeo:*

15 ומתי ותומא ויעקב האלפי
ושמעון המתקרא חקנא:

*Mattheo, y Thomas, y Iacobo hijo de Alpheo,
y Simon el que se llama Zeloso.*

16 יהודה ליעקב ויהודה איש
שכריות אשר נהיה המסד:

*Iudas de Iacobo, y Iudas Iscariota, que, tam-
bien fue el traydor.*

9. Εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς,
ἐπερωτῶ ὑμᾶς, τί ἐστι τοῦ εὖ
ποιεῖν, ἢ καλῶς ποιῆσαι ἢ κακῶς ποιῆσαι,
ψυχὴν σωῆσαι ἢ ἀπολλύσαι;

*Iesus donc leur dir, Je vous deman-
derai vne chose, Est-il loisible es Sab-
bats de bien faire, ou de mal faire? de
sauver vne personne, ou de la tuer?*

10. Καὶ ἀπεβλέψαντες αὐτοὺς πάν-
τες αὐτοὺς, εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκ-
τεινον τὴν χειρὰ σου. ὃ δὲ ἐποίησεν
αὐτῷ, καὶ ἔστω αὖτις ὡς ἡ χεὶρ αὐτοῦ
ὡς ἡ ἄλλη.

*Et quand il les eut tous regardés à
s'enquiron, il dit au personnage, Esten ta
main. Ce qu'il fit, & la main lui fut ren-
due saine comme l'autre.*

11. Αὐτοὶ δὲ ἐπληρώθησαν ἀνομιᾶς, καὶ
διόλοντες πρὸς ἀλλήλους, τί οὖν
ποιήσουσιν τῷ ἰησοῦ.

*Dont ils furent remplis de forcené-
rie, & deusloyen en-cemble que c'est
qu'ils pourroyent faire à Iesus.*

12. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
ταῖς, ἐξ ἑλθεῖν τοῦ ἐρῶ πρὸς
ἐσθλα, καὶ λέω ἀνακητέον ἐν τῇ
πρωτοῦ καὶ τῷ δὲ.

*Or il auiant en ces iours la, qu'il s'en
alla en vne montagne pour prier: & fut
toute la nuit en priere à Dieu.*

13. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, ἀπο-
σφωτισ τὰς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ
ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδε-
κα, οὗς καὶ ἀποστόλους ἀνόμασε.

*Et quand le iour fut venu, il appela
ses disciples & en esleut douze, lesquels
il nomma aussi Apostres:*

14. Σίμωνα, ἐν καὶ ἀνόμασε πέ-
τρον, καὶ ἀνδρέαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τοῦ, ἰακώβον καὶ ἰωάννην, φιλίπ-
πον καὶ βαρθολομαίον.

*A l'auoir Simon, qu'il nomma aussi
Pierre, & André son frere: Iacques &
Iehan: Philippe & Bartholomi:*

15. Ματθαῖον καὶ θωμᾶν, ἰσκα-
ρίωτὸν τὸν ἀδελφόν, καὶ σίμωνα τὸν
καλούμενον ζηλωτὴν.

*Matthieu & Thomas: Iacques fils d'
Alpheo, & Simon appele Zelote.*

16. Ἰούδαν ἰακώβου, καὶ ἰούδαν ἰ-
σκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο πωροῦ-
της.

*Iude frere de Iacques: & Iudas Isca-
riot, qui aussi fut traître.*

17 וַיִּחַר אֶפְרַיִם יִשְׂרָאֵל
וְהָיָה בְּמִקְצֵתָא וּבְנִשְׁתָּא
סִיגָא דְּתַלְמִידוּהִי
וּסִיגָא דְּפִנְשָׁא דְּעִמָּא
מִן פְּלֵה יְהוּד וּמִן אֲרִישְׁלִים
וּמִן סִפֵּר יִמָּא דְּעִיר
וּדְעִירוֹ:

Tor essendosi scesi scesò gra con esso loro, si fermò in luogo campestre, con la compagnia de suoi discipoli, e Sonò gran moltitudine di popolo da tutta la Giudea e Ierusalem, e da la marcirima di Tiro e Sidone.

18 דאָס דאָס
מלך ודעתאסו מן
מלך ודעתאסו מן
מלך ודעתאסו מן
מלך ודעתאסו מן

Iguale erano venuti per vederlo, e per esser guariti de le lor malattie: quelli che erano tormentati da spiriti immondi: & erano viscati.

19 וְכֵלָה פְּנֵאָה בְּעֵין הַיָּם
לְמִתְקַדְּבֵי לֵה חֵלָה צִיר
נִפְקַח חֵמָּה מִנֶּפֶשׁ וְלִקְלָחוֹן
מִחֲסָה הַיָּם 17

*Et tutta la turba credette di soccor-
re: perciocchè da esso uisava uersar, e stan-
non uersar.*

20 נאדרים עיניוהי על
תלמידוהי נאמר טוביבון
מספני דדילבון הי
מלכותא דמלחא *

*Et egli alzando gli occhj suoi verso i
suoi discepoli, disse, Beati voi per ora:
perciocche il regno di Dio è vostro.*

21 טוב יכין לא יליו דפבניו
השא דתסבעו טוב יכין
לדבביו השא דתגמכו :

*Beati voi che hora haurete fame : per-
cioche voi sarete satiati. Beati voi che ho-
ra piangete : perciocche voi riderete.*

21 טוב ויכונו מנחם דסנין
 לכונו בני-נשוא ומברשין
 לכונו ומחסדיו לכונו
 מברשין שמכונו איהו
 נשוא חלה ברה דאנשוא

*Beati sarete voi quando gli huomini
vi haueranno in odio, e quando vi sepa-
reranno, e vi diranno Villania, et rifiuta-
ranno il vostro nome come cosa mala, per
cagione del Figliuol de l'huomo.*

17 וַיֵּרֶד עֲמֹם וַיַּעֲמֹד בַּמָּקוֹם
עֲרֹכָה וְקָהָל תַּלְמִידָיו וְהַמּוֹר רִב־
הָעַם מִכָּל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם
וּשְׁפִילַת יָם צוּר וְצִידוֹר :

Y descendió con ellos, y parose en vn lugar
llanó: y la compania de sus Discipulos, y grande
multitud de pueblo de toda Iudea y de Ierusalem
y de la costa de Tyro y de Sydon.

18 אֲשֶׁר בָּאוּ לְשִׁמוֹעַ אֶת־
וַיִּלְחָקוּהָ מִמֶּלְכֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ
מֵאֲלָצִים מִרוֹחוֹת הַטְּמֵאוֹת
וַיִּרְבּוּ:

Que auian venido à oyrlle, y para ser sanados de sus enfermedades. Y otros que auian sido atormentados de espiritus immundos, y eran sanos.

19 וְכָל־הָעָם בָּקֵשׁ לְחַיֵּי
כִּי כֹחַ מִמֶּנּוּ יֵצֵא וְרַפָּה לְכֻלָּם :

Y toda la compaña procurava de tocarle: porque salia de el virtud, y sanava a todos.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי
קֹדֶשׁ וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי

Y alzando los ojos à sus Discipulos, decia.
Bienaventurados los pobres, porque vuestro es
el Reyno de Dios.

21 אֲשֶׁר־הָרַעְבִּים עֲלָתָּ כִּי־
יִשְׁבְּעוּ אֲשֶׁר־תְּבוֹכֶם עֲלָתָּ כִּי־
יִצְחָקוּ +

Bienaventurados los que agora teneys hambre, porque serays hartados. Bienaventurados los que agora llorays, porque reys.

22 אֲשֶׁר יָכֹס אֱלֹהִים יִשְׁמְרֵם
תְּחַנֵּשׂ אֱלֹהִים יִמְרִיחַ אֲתֶכֶם
וְיִחְדָּפוּ וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת שִׁמְכֶם כְּמוֹ
דָּעַל מִצֵּר בְּרִיחֵיכֶם :

Bienaventurados sereys quando los hombres os aborrecieren, y quando os elparzierén, y os denostaren, y rayeren vuestro nombre como malo por el Hijo del hombre.

[illegible]

Puis descendant avec eux, il s'arrêta en vue plaine avec le troupe de ses disciples: & grande multitude de peuple de toute Judée, & de Jérusalem, & de la contrée maritime de Ty & Sidon.

18. Οἱ ἡλθον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ
 ἐβλέψαι διὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ καὶ
 οὐκ ἐλάλουν ὡς πρὸς ματιῶν
 ἀκαθάρτων· ἔειπεν αὐτοῖς.

Lesquels estoient venus pour l'ouïr,
& pour estre gueries de leurs maladies:
Et ceux qui estoient tourmentes des e-
sprits immondes: & furent gueries.

19 Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐξήγαγε αὐτὸν
 εἰς τὸ ὄρος, ὅπου θιμώμενος παρ' αὐτοῦ
 ἐξήρχετο, καὶ ἐκείνῳ προσέειπε·

Et toute la multitude se faisoit à le toucher : car vertu sortoit de lui : & il les guériffoit tous.

20. Καὶ αὐτὸς ἐπέστρεψε τὰς ἐφ-
θαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὰς μαθητὰς αὐ-
τοῦ, ἔλεγεν, μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι
ὕμνετόν ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

Adonc icelui effleurant ses lieux vers
ses disciples, leur disoit, vous estes bien-
heureux, vous pourcez: car le royaume
de Dieu est voire.

21. Μακάριοι οἱ πένοντες νῦν ὅτι
χορηγήσεται ἡμῖν μακάριοι οἱ κλαί-
οντες νῦν ὅτι μελάσθη.

Vous êtes bien-heureux, vous qui maintenant avez faim : car vous serez rassasiés. Vous êtes bien-heureux, vous qui pleurez maintenant : car vous rirez.

22. Μακάριοι ἐστέ, ὅταν μισήσω-
σιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀ-
φορίωσιν ὑμᾶς καὶ ἀποδοκιμάσωσιν, καὶ
ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονη-
ρὸν, ἔσονται ὑμεῖς ὡς ἄνθρωποι.

Vous serez bien-heureux quand les hommes vous haïront & vous retrancheront, & vous diront outrages, & rejetteront votre nom comme mauvais, à cause du Fils de l'homme.

17. Et descendens cum illis, stetit in loco campestri, & turba discipulorum eius, & multitudo copiosa plebis ab omni Iudæa & Ierusalém: & maritima & Tyri & Sidonis.

Then he came downe with them, and stood in a plaine place: with the company of his disciples: and a great multitude of people out of all Iudæa: and Ierusalém: & from the sea coast of Tyrus and Sidon.

18. Qui venerant ut audirent eum, & sanarentur à languoribus suis. Et qui vexabantur à spiritibus immundis, curabantur.

Which came to heare him: and to be healed of their diseases. And they that were vexed with foule spirits: and they were healed.

19. Et omnis turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes.

And the whole multitude sought to touch him: for there went vertue out of him, and healed them all.

20. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos, dicebat, Beati pauperes: quia vestrum est regnum Dei.

And he lifted up his eyes upon his disciples: and said, Blessed be ye poore: for yours is the Kingdome of God.

21. Beati qui nunc esuritis: quia saturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis.

Blessed are ye that hunger now: for ye shall be satisfied: blessed are ye that weep now: for ye shall laugh.

22. Beati eritis cum vos oderint homines, & cum separaverint vos, & exprobraverint & eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter filium hominis.

Blessed are ye when men hate you, and when they separate you, & reuile you, and put out your name as evil, for the Sonne of mannes sake.

17. Vnd er gieng hernider mit inen/ vnd tratt auff einen Platz im Felde/ vnd der hauff seiner Jünger/ vnd eine grosse menge des Volcks/ von allem Jüdischen Lande vnd Jerusalem/ vnd Tyro vnd Sidon/ am Meer gelegen.

De hand gieck ned mit dem/ oc traadde vaa en Plan i Marcken/ oc hans Disciplers starr/ oc en stor hob Folck/ aff alt Isdeland de Jerusalem/ oc Tyro oc Sidon/ liggendis hoff Haffuit.

18. Die da kommen waren/ ihn zu hören/ vnd daß sie geheilet würden von iren Seuchen/ vnd die von vnseubern Geistern vngetrieben wurden/ die wurden gesund.

Som vaare komme at høre hannem/ oc at de kunde bliffue helbrede aff deris Siger. De de som bleffue ombressue aff vrene Aander/ de bleffue helbrede.

19. Vnd alles Volck begeret in anzurühren/ denn es gieng Krafft von ihm/ vnd heilet sie alle.

De alt Folcker begere de at røre ved hannem/ Thi der gieck Krafft aff hannem/ oc helbrede de dem alle.

20. Vnd er hube seine Augen auff über seine Jünger/ vnd sprach: Selig sent ihr Armen/ denn das Reich Gottes ist euer.

De hand lassie sine ønen op affuer sine Disciple/ oc sagde/ Salige ere i Fattige/ Thi Gudz Rige hører eder til.

21. Selig sent jr/ die jr hie hungert/ denn ihr solt satt werden. Selig sent jr/ die jr hie weinet/ denn jr werdet lachen.

Salige ere i/ i som her hungrer/ thi i skulle mættis. Salige ere i/ i som her græder/ thi i skulle lee.

22. Selig sent jr/ so euch die Menschen hassen/ vnd euch absondern/ vnd schelten euch/ vnd verwerffen euren Namen/ als einen bößhaffigen/ vmb des Menschen Sohns willen.

Salige ere i/ der som menniskene hade eder/ oc frastille eder/ oc skænde eder/ oc forstuide eders Naffn. som ic vantarigt/ for Menniskens Søns skyld.

17. Asiaupiro s nimis hærn/ stal nã mĩstĩ polnĩm/ v Jã stup Nĩcolnĩkuom gehõ/ a mĩnĩstĩwĩ wĩstĩ lĩdu ze wĩstĩ ho Jĩdowĩwa v Jĩ Gĩeruzalĩma/ v Jĩ Tĩru/ v Jĩ Sĩdonu genĩ pĩ Nĩstĩ glau.

Potĩm sĩstapĩ s nĩmĩ/ a stĩnat nã ro wĩnĩe w polnĩ/ y potĩt zwo leamĩtoĩego y wĩstĩe mĩnĩstĩroĩ lĩdu ze wĩstĩego Jĩdu y Jĩeruzalĩm/ y Jĩ kĩrĩn pomorĩskĩ/ Jĩ Tyro y Sĩdonu.

18. Kĩstĩĩ bĩlĩ pĩstĩlĩ abĩ genĩ stĩstĩlĩ/ a vĩdravĩnĩ bĩlĩ od nĩduhuom sĩwĩch. Aĩ kĩtĩstĩĩtrĩpĩnĩ bĩlĩ od dũchũw nĩstĩwĩch/ vĩdravĩnĩ bĩwĩlĩ.

Co sĩe sũdũĩlĩ kĩĩ go stũchĩlĩ y bĩlĩ vĩdravĩnĩnĩ od mĩmĩo y sĩwĩch. Aĩ kĩtĩstĩĩtrĩpĩnĩ bĩlĩ od dũchũw nĩstĩwĩch/ vĩdravĩnĩ bĩwĩlĩ.

19. Wĩstĩerĩnĩ tĩkĩ Jĩstĩup hĩledĩ se ho doĩknĩuĩ/ nĩb mĩo Jĩ nĩho wĩnĩchĩzĩla/ a vĩdravĩnĩwĩlĩ wĩstĩĩch.

Owĩ sĩe wĩstĩĩkĩ wĩlĩ kĩstĩ lĩdũĩ stĩrĩlĩtĩĩkĩoby sĩe go doĩknĩac/ abĩo wĩm mĩo wĩnĩchĩzĩlĩ od mĩgo/ y vĩdravĩnĩlĩ wĩstĩĩkĩ.

20. Nĩn pĩzĩdũwĩ w Dĩstĩ nĩ Nĩcolnĩĩstĩ sĩwĩ/ pĩrĩwĩlĩ: Wĩlĩ hĩstĩlĩwĩnĩĩ chũdĩĩ/ nĩbo wĩstĩĩ gĩstĩ kĩrĩlĩwĩstĩwĩ Dĩstĩĩ.

Aĩ kĩtĩ pĩdĩmĩoĩstĩĩ ocũ sĩwĩch nã wĩlĩnĩstĩ sĩwĩcĩ/ mĩ wĩlĩ/ Sĩcĩsĩlĩwĩ vĩbĩdĩy/ hĩo wĩstĩĩ wĩstĩĩ kĩrĩlĩsĩtĩwĩ Dĩstĩĩ.

21. Wĩlĩhĩstĩlĩwĩnĩĩ kĩtĩstĩĩ mĩnĩlĩtĩnĩstĩ/ nĩb nĩstĩpĩnĩ bũdĩcĩ. Wĩlĩhĩstĩlĩwĩnĩĩ kĩtĩstĩĩ mĩnĩlĩpĩĩcĩ/ nĩb sĩe sĩmĩtĩ bũdĩcĩ.

Sĩcĩsĩlĩwĩ kĩrĩstĩĩ tĩrĩzĩ lĩkĩnĩcĩ/ dĩe/ bĩ bĩdĩzĩcĩe nĩlĩrĩcĩnĩ/ Sĩcĩsĩlĩwĩ kĩrĩstĩĩ pĩĩĩcĩcĩe tĩrĩzĩ/ bĩ sĩe kĩmĩĩcĩ bĩdĩzĩcĩe.

22. Wĩlĩhĩstĩlĩwĩnĩĩ bũdĩcĩ kĩstĩĩ wĩs nĩnĩnĩwĩdĩcĩ bũdĩcĩ lĩdĩe/ a kĩstĩĩ oĩdĩlĩĩ wĩs a hĩnĩtĩ bũdĩcĩ wĩs/ a wĩnĩrĩhĩuĩ gĩnĩrĩnĩ wĩstĩe wĩstĩĩzĩo gĩstĩ/ pĩro Sĩnĩnĩ Eĩstĩwĩĩkĩ.

Sĩcĩsĩlĩwĩ bĩdĩzĩcĩe gĩdĩ wĩs nĩe bĩdĩ nĩnĩwĩdĩcĩe lĩdĩzĩe/ y wĩstĩlĩrĩzĩ wĩs a bĩdĩ wĩs sĩrĩmĩcĩe/ a mĩnĩ wĩstĩe wĩstĩĩcĩe bĩdĩ tĩĩkĩ sĩe/ dĩlĩ Sĩnĩnĩ eĩstĩwĩĩcĩzĩego.

23. חרו ביהו יומא דוועג
דאגרכון סג' בשמינ'
הכנא ציר עבדיו הנו
אבהתהון לגבינ':

Rallegratevi in quei giorni, e fate festa: perciocche ecco, la mercè vostra è grande ne cielo: perche in questo modo succurano i padri loro d' i Profeti.

24. פרים נ' לכו עתירא
דקבלתו בנאכון:

Ma guai a voi ricchi: perciocche habete la vostra consolazione.

25. נ' לכו סבצא דתבפנו
נ' לכו להצחבון השנ'
דתבפנו ונתאבלו:

Guai a voi che sete sati, perciocche habete fame. Guai a voi che hora ridete: perciocche si lamentarete e piangerete.

26. נ' לכו בד יהוון א
אמרו עלוכון בני—נשא
השפיר הכנא ציר עבדיו
לגבינ' דקבלתו
אבהתהון:

Guai a voi quando tutti gli homini diranno bene di voi: perciocche cast succurano i padri loro d' i falsi profeti.

27. לכו דיו אמר אנא
דשמיצין אחבו לבצל—
דבבכון וצבדו דשפיר ל
לאילו דסגין לכו:

Azi a voi dico, obedite, Amate i vostri inimici: fate bene a quelli che vi hanno in odio.

28. וברכו לאילו דלגסין
לכו וצלו צ' אילו ד
דבבדיו לכו בקטירא:

Benedite quelli che vi mala dicono: e pregate per quelli che vi fanno inguria.

29. ודמחא לך על פפך
קרב לה אחרנא ומו מו
השחל מרטוטל לא תכלא
אח בותינך:

Et a colui che ti batte in una guancia, porgele ancora l'altra: & a chi ti toglie il tuo mantello, non gli proibire ancora il suo.

23. שמחו ביום ההוא נגילו
הנה שבדככם לב בשמים וגם
באלה עשו לגביאים אבותם:

Gozas en aquel dia; alegras, porque he aqui, vuestro galardón es grande en los cielos porque así hazian sus padres a los Prophetas.

24. אבל אוי לכם לעשירים
כי קבלתם הנחמותיכם:

Mas ay de vosotros ricos: porque teneys vuestro consuelo.

25. אוי לכם הנמלאים כי
תרעבו אוי לכם תמצחקים
כי תאבילו ותבכו:

Ay de vosotros los que estays hartos, porque aureys hambre.

26. אוי לכם אם יאמרו
אנשים כי טובים אתם וכוונת
עשו לגביאי שקר אבותם:

Ay de vosotros quando todos los hombres dixeran bien de vosotros: porque así hazian sus padres a los falsos Prophetas.

27. כי אם לכם אומר אני
אשר שומעים אהבו את
אויביכם היטבו לשונאיכם:

Mas a vosotros los que oys, digo, Amad a vuestros enemigos: hazed bien a los que os aborrecen.

28. ברכו לאוררבים והתפללו
בעבור עושקיכם:

Benedid a los que os maldizen: y orad por los que os calunnian.

29. אם יככה איש על הלחי
אחת הקרב לו גם את אחרת
ואם ישא ממך איש את בגדך
ואת הכתנת לא תכלא ממנו:

Y al que te hiriere en la mexilla, da le tambien en la otra: y del que te quitare la capa, niaua el sayo le defiendas,

23. Χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκαρτῆσατε. ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ τοῦτο οἱ πατέρες αὐτῶν.

Esioillez-vous en ce jour-la, & sautez de ioye: car voicy, vostre salaire est grand au ciel: car de mesmes en sayloyent leurs peres aux Prophetes.

24. Πλὴν καὶ ὑμῖν τοῖς πλουτοῖς οὐκ ἀπείχετε τὴν ἐπαγγελίαν ὑμῶν.

Mais mal-heur sur vous riches: car vous remportez vostre consolation.

25. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπλησθέντες οὐκ ἐπεισέτε οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελοῦντες νῦν ὅτι πληθήσετε ἐκ κλάου.

Mal-heur sur vous qui estes remplis: car vous aurez faim. Mal-heur sur vous qui riez maintenant: car vous lamentez & pleurerez.

26. Οὐαὶ ὅτε καλῶς ὑμῶν εἰπασάν οἱ ἀνθρώποι καὶ πεύνη γὰρ ἐσὶν τοῖς ψαλτοῦσι φημὶ οἱ πατέρες αὐτῶν.

Mal-heur sur vous, quand tous les hommes disent bien de vous: car leurs peres en faisoient de mesmes aux faux prophetes.

27. Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς.

Mais a vous qui oyez, ie vous di, Aimez vos ennemis: faites bien a ceux qui vous haïssent.

28. Εὐλογεῖτε τοὺς καταραζομένους ὑμῖν, καὶ προσεύχετε ὑπὲρ τῶν ἐπεσσομένων ὑμῶν.

Benitez ceux qui vous maudissent, & priez pour ceux qui vous courent sus.

29. Τῷ τύπῳ τὴν ὅτι τὴν σιαγόνα, πάρεχε τὴν ἄλλην καὶ ὅτι ὁ ἀπορῖς σου τὴν ἑμάντιον, καὶ τὴν χιτῶνα μὴ καὶ ἀλυσγῆς.

Et a celui qui te frappe en une joue presente lui aussi l'autre: & si quelcun t'este ton manteau, ne l'empêche point de prendre aussi le saye.

CAP. VI.

23. Gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces vestra multa est in caelo, secundum hæc enim faciebant Prophetis patres eorū.

Rejouice ye in that day: and be glad: for behold / your reward is great in heaven: for after this manner their fathers did to the Prophets.

24. Veruntamen vobis divitiis, qui habetis consolationem vestram.

But wo be to you that are rich: for ye have received your consolation.

25. Vobis qui saturati estis: quia esurietis. Vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.

Wo be to you that are full: for ye shall hunger. Wo be to you that now laugh: for ye shall weep and weep.

26. Væ cum benedixerint vobis omnes homines, secundum hæc enim faciebant pseudoprophetae patres eorum.

Wo be to you when all men speak well of you: for so did their fathers to the false Prophets.

27. Sed vobis dico qui auditis, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos.

But I say unto you which hear: Love your enemies: do well to them which hate you.

28. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos.

Bless them that curse you: and pray for them which hurt you.

29. Et qui te percutit in maxillam, præbe & alteram. Et ab eo qui auferit tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere.

And unto him that smiteth thee on the one cheek: offer also the other: and him that taketh away thy clove: forbid not to take thy coat also.

Das VI. Capitel.

23. Freuet euch als denn vnd hupffet/ denn sihe/ euer Lohn ist groß im Himmel. Des gleichen theten ihre Väter den Propheten auch.

Glader oder da/ oc springer/ Thi see/ eders lon er stor i Himmelen. Ige der samme giorde oc saa deris Jedre Propheterne.

24. Aber dagegen weh euch Reichen/ denn ihr habt euren trost dahin.

Men we eder Rige der imod/ Thi i hassue eders trost borre.

25. Weh euch die ihr wol seht/ denn euch wirdt hungern. Weh euch/ die ir hie lachet/ denn ir werdet weinen vnd heulen.

Weeder i somere fude/ Thi eder skal hungre. Weeder i som lee/ Thi i stille giorde oc hyle.

26. Weh euch/ wenn euch jederman wol redet. Des gleichen theten ihre Väter den falschen Propheten auch.

Weeder/ naar huer mand taler vel yaa eder. Ige der samme giorde oc saa deris Jedre mod de falske Propheter.

27. Aber ich sage euch/ die ir zuhoret: Liebet eure Feinde. Thut denen wol/ die euch hassen.

Men ieg siger eder/ i som hore til/ Elsker eders Fiender. Gør dem gaad/ som eder hade.

28. Segnet die/ so euch versluchen. Bitter für die/ so euch beleidigen.

Besigner dem/ som eder forbande. Weder for dem/ som ere eder fortreddelige.

29. Vnd wer dich schläget auff einen Backen/ dem biete auch den andern dar. Vnd wer dir den Mantel nimpt/ dem wehre nicht auch den Rock.

De huo som slar dig yaa der ene kindben/ biud hannem oc saa der ander til. De huo som tager Raaben fra dig/ forhindre hannem oc icke fiortelen.

Kapitola VI.

23. Radigte se i ten den a wessete se/ neč an odplata wassé mnohá gest w Nebi. Ež gšau žagiste činjwasi Prorok tuom Dicomé gegich.

Weselaciej sie dná onego y rá doč ožaznycie/ boč ožo nagroda wassá jest obšira w nebebiščah/ tak čiče žy Prorokom čynili oycowie ich.

24. Ale wssiat bēda wām bo hāčim ktičij mātēzoe porēssenij swē.

Me bēda wām bogaczom/ bo sčie wj odmešti po čiech wassé.

25. Bēda wām ktičij gste nasheeni/ nebo lačnēti budete/ Bēda wām ktičij se wnyij smēgete/ nebo kwēliu a plakati budete.

Bēdaž wām křozčie nā pelnieni/ ābowiem lačnāc budēte/ Bēdaž wām křozčie se rēcz kmičie čie/ bo budēcie nāzēlāc y plākāc.

26. Bēda wām/ kōž dobros kēliu wām budau lide wssy elni/ nebo tak gšau činjwasi fšaleššim Prorokām Dicomé gegich.

Bēdaž wām gōr ludje wssy/ křy dobros kēzyc wām bēda/ ābowiem ā thej tož čynili fšaleššym prorokom oycowie ich.

27. Ale wāntē prawijm ktičij wssy/ wālligte neč āte/ ly wassé/ dobre tūce čem ktičij wās nēnāwidj.

Aleč wām powiedam křozčie/ wālligte neč āte/ ly wassé/ čynicie dobre tym křy wās nēnāwidžā.

28. Dobros kēte čim ktičij wām žločēti/ ā modlie sežā ty/ ktičij wām besprawij činij.

Dobros kēte čim ty co wās přešli nāia/ ā modlie sežā thys m křy wās dōžnāia.

29. A wdešlāč bēdo w lšice gedno/ nāšaw žemū y druhē/ hō. A tomu křyž to bē odgimā plāšē/ takē y čutnē ne brān.

Čemu křyžy čiedezyl po cse lusi/ podaj y druga/ y čemu křyž by bral plāšes/ y fšānēy nie žorānāy.

30 לְכָל הַשָּׂאֵל לְךָ חֵב לֵה
וּמִיּוֹמוֹ דִּשְׁקַל דִּילְךָ לֵה
תִּתְּבַע :

*Da à ciascuno che ti domanda: & à
chi togli le cose tue, non le ridomanda-
re.*

31 וְאַתְּכֵּן הָעֲבִיד אֲנִיתִן
דִּיעֲבִידוֹן לְכוּן בְּגִיטָא
הַפְּתִי עֲבִידוֹן לְחִין אַף אֶ
אֲנִיתִן :

*E secondo che voi volete che gli hu-
mini succedano à voi, fate ancora voi simil-
mente à loro.*

32 אִין גִּיד מִתְּבִין אֲנִיתִן
לְאִלּוֹן דְּמִתְּבִין לְכוּן אֲדִנָּה
הִי טִיבִיתְכוֹן אַף גִּיד חֲסִיָּא
לְאִלּוֹן דְּמִתְּבִין לְחִין
בְּחִמּוֹ :

*Perciò che se voi amate quelli che ama-
no voi, che grado voi fene debbe habere?
conoscete che i peccatori ancora amano
quelli che amano loro.*

33 וְאִין עֲבִידוֹן אֲנִיתִן דְּטִב
לְאִלּוֹן דְּמִטְּאֲבִין לְכוּן אֶ
אֲדִנָּה הִי טִיבִיתְכוֹן אַף ח
חֲסִיָּא גִיד רַבָּנָא עֲבִידוֹן :

*E se voi fate bene à quelli che fanno
bene à voi, che oblijo voi fene debbe habere?
conoscete che i peccatori ancora fanno
il bene de' buoni.*

34 וְאִין מִוִּפּוֹן אֲנִיתִן לְכוּן
דְּסִבְרִין אֲנִיתִן דִּתְּפִרְעִין
מִמֶּה אֲדִנָּה הִי טִיבִיתְכוֹן
אַף חֲסִיָּא גִיד לְחִין
מִוִּפּוֹן דִּתְּכֻת וְתִפְרָעִין :

*E se voi prestete à quelli da i quali
sperate ricevere, che gratia voi si debbe?
perciò che i peccatori ancora prestano à i
peccatori, per riceverne la pariglia.*

35 בְּרַם אֲחָבוּ לְבָעֵל—
דְּבִכְכוֹן וְאִטְאֲבוּ לְחִין ו
וְאִטְּוִין וְלֹא תִבְסָקוֹן סִבְרָא
דְּאִנְשׁ וְיִהְיֶה סִגִּי אֲחָכוֹן
וְתִהְיִין בְּגִיטָא דְּרַבָּנָא דְּחִין
בְּסִים חִין עַל בִּישָׁא וְעַל
כְּפִתָּא :

*Anzi amate i vostri nimici, fate be-
ne, e prestete senza sperare cosa veruna:
e il vostro premio sarà grande, e sarete fi-
gliuoli de l'Altissimo: perciò che egli è be-
nigno verso gli ingrati e malvagi.*

30 לְכָל שׂוֹאֵל מִמֶּךָ תֵּן לוֹ
וּמִנִּשְׂאָא אֲשֶׁר לְךָ לֹא תִגְשׁ
מִמֶּנּוּ :

*Y à qualquiera que te pidiera, dà y alque te
tomare lo que es tuyo, no bueluas à pedir.*

31 וּבְכִמּוֹ תִרְצֵהוּ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם
הָאֲנָשִׁים גַּם אֲתֶם עֲשׂוּ לָהֶם
כְּמוֹ כֵּן :

*Y como quereys que os hagan los hombres,
hazeldes tambien vosotros assi.*

32 וְאַתְּ תִּתְּבִין אֶת־אֲחֵיכֶם
תְּחִנַּת מַה יִּהְיֶה לָכֶם כִּי גַם
חֲסִיָּאִים אֲחֵיכֶם אֶת־אֲחֵיכֶם :

*Porque si amays à los que os aman, que gra-
cias aureys? Porque tambien los peccadores a-
man à los que los aman.*

33 וְאַתְּ תִּיטְבִין לְמִיטְבִיכֶם
תְּחִנַּת מַה יִּהְיֶה לָכֶם כִּי גַם
הַחֲסִיָּאִים אֶת וְאֵת עֲשׂוּ :

*Y si hizierdes bien à los que os hazen bien,
que gracias aureys? porque tambien los pecca-
dores hazen lo mismo.*

34 וְאַתְּ תִּלְוֶהוּ לְאִלְהָ אֲשֶׁר
תִּקְוֶה לְקַחַת תְּחִנַּת מַה יִּהְיֶה
לָכֶם כִּי גַם הַחֲסִיָּאִים יִלְוֶהוּ
לְחֲסִיָּאִים לַעֲשׂוֹתָם גַּם כֵּן :

*Y si prestardes à aquellos de quien esperays
recebir, que gracias aureys? porque tambien los
peccadores prestan à los peccadores para rece-
bir otro tanto.*

35 לְכוּן אֲחָבוּ אֶת אֲוִיבֵיכֶם
וְחִיטְיָבוּ וְחִלּוּ וְאֵל וְתִהְיֶה
מִמֶּסְדְּרוֹתֵיכֶם וְיִהְיֶה לָכֶם שְׂכָרְכֶם
רַב וְיִהְיֶה בְּנִי עֲלִיזָה כִּי הוּא טוֹב
וּמִיטְיָב עַל־בְּנֵי־בְלִיעַל וְעַל־
מְרָעִים :

*Amad pues à vuestros enemigos, y hazed bi-
en, y emprestad no esperando de ello nada: y será
vuestro galardón grande, y sereys hijos del Altis-
simo: porque el es benigno aun para con los in-
gratos y malos.*

30. Πᾶσι τῷ αὐτοῦ τι σκεδόν, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτοῦ τὰ σκεδόν, μὴ ἀπαίτη.

*Et à tout homme qui te demande
baïlle-lui: & à celui qui t'offre le tien, ne
le redemande point.*

31. Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν
ὑμῖν οἱ ἀδελφοί, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε
αὐτοῖς ὁμοίως.

*Et comme vous voulez que les hom-
mes vous fassent, faites-leur aussi sem-
blablement.*

32. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶ-
ντες ὑμᾶς, πῶς ὑμῖν χάρις ἔσται καὶ
οἱ ἀμάρτωλοι τοὺς ἀγαπῶ-
ντες αὐτοὺς ἀγαπᾶσιν.

*Car si vous aimez ceux qui vous ai-
ment, quel gré vous en aura-on? car les
mal-vivans aiment aussi ceux qui les ai-
ment.*

33. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα-
πῶντες ὑμᾶς, πῶς ὑμῖν χάρις ἔσται
καὶ οἱ ἀμάρτωλοι τὸ αὐ-
τὸ ποιεῖ.

*Et si vous faites bien à ceux qui vous
font bien, quel gré vous en faudra-on? car
les mal-vivans font aussi le même.*

34. Καὶ εἰ δανείζετε τὰ ἀπὸ ὧν
ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, πῶς ὑμῖν χά-
ρις ἔσται; καὶ οἱ ἀμάρτωλοι ἀμάρ-
τωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολαβῶ-
σι τὰ ἴσα.

*Et si vous prêtez à ceux de qui vous
esperez le recevoir, quel gré vous en fau-
dra-on? car les mal-vivans, afin qu'ils en
reçoivent la pareille.*

35. Πλεον ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς
ὑμῶν, καὶ ἀγαπᾶτε τοὺς μισ-
τοῖς, καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἐλπίδος ὅτι
ὁμοιωθεὶς ὑμῖν ἔσται, ὅτι ὁ Θεὸς
ἐστὶν ὁμοιωθεὶς τοῖς ἀγα-
ποῦντες καὶ τοῖς ἀγαπῶντες.

*Pourtant aimez vos ennemis, & fai-
tes bien, & prêtez sans en rien espérer:
& vostre salaire sera grand, & vous sere-
z fils du Souverain: car il est bon envers
les ingrats & mauvais.*

36 הוּ הָכִיל מִרְחֻמָּא
אִיכְנָא דִּיאָה אֲבֻכּוֹן מ
מִרְחֻמָּא הוּ :

*Siate dunque misericordiosi, come
ancor il Padre vostro è misericordioso.*

37 לֹא תִדְוֹנוּ וְלֹא מ
מִתְדִדְוִינוּ אֲנִתָּיו לֹא
תִחִיבּוּ וְלֹא מִתְחִיבּוּ
אֲנִתָּיו שְׂרֵי וְתִשְׁתְּרוּ :

*Non giudicate, e non sarete giudica-
ti: non condannate, e non sarete con-
dannati: perdonate, e sarà perdonato a
voi.*

38 הָבּוּ וּמִתְיָהֵב לָכוֹן ב
בְּכֹלֶתָּא שְׁבַתָּא וְרִקְעָתָּא
וּמִשְׁפַּעָתָּא יִרְמִיו ב
פְּעִיבְיָכוֹן בְּהִי צִיר פְּלִתָּא
דְּמַכִּילִין אֲנִתָּיו מִתְתְּכִיל
לָכוֹן :

*Dato, e sarà dato a voi. Buona misu-
ra, calcolata, e scissa, e ben colmata si darà
nel vostro seno, imperocchè con la medesi-
ma misura, con che voi misurate, sarà
misurato a voi.*

39 וְאָמַר הוּא לְהוּן מ
מִתְלָא לְמָא מִשְׁכַּח
סְמִינָא לְסְמִינָא לְמִדְּבִיר
לֹא תִבְיָחוּן פְּגוּמִצָּא
נִפְלִין :

*Ancor disse loro una similitudine, Un
cieco può egli guidare un altro cieco? Non
cadranno essi amendue ne la fossa?*

40 לִית תִּלְמִידָא דִּנְתִיר
מִן רַבָּה פֶּלֶשׁ צִיר
דְּנִמִּיר נְהוּא אִיקְרִיבָּה :

*Il discipolo non è sopra il suo ma-
estro: ma ogni perfetto sarà come il suo
maestro.*

41 מִנָּא צִיר חוּא אֲנִתָּ
גַּלְיָא דְּפַעֲיָה דִּיאָה
הִרְתָּא דִּין דְּפַעֲיָה לֹא
מִתְחִיבָא לָךְ :

*Appresso, perche vedi tu la festuca che
è ne l'occhio del tuo fratello, e non confi-
deri la trave che è nel tuo proprio occhio?*

36 לָכֵן הִיוּ רְחוּמִים פְּאִשָּׁר
אֲבִיָּלָם רְחוּם הוּא :

*Sed puer misericordiosos, como tambien
vuestro Padre es misericordioso.*

37 וְאַל תִּדְוִנוּ וְלֹא תִדְוֹנוּ אֶל
תִּחִיבּוּ וְלֹא תִשְׁפַּטוּ שְׂאֵר
אֲנִתָּיו :

*No juzgueys, y no fereys juzgados: no con-
deneys, y no fereys condenados: perdonad, y se-
reys perdonados.*

38 תִּנְנוּ וְיִנְתֵּן לָכֶם מִדָּה טוֹבָה
נְכוּתָה נְמוּטָה וּנְצוּפָה יִנְנוּ
בְּחִיקְכֶם כִּי בְּאִיזָה מִדָּה אִשָּׁר
תִּמְדוּ אֵף יִמְד לָכֶם :

*Dad, y ferhos ha dado: medida buena, apre-
tada, remecida, y rebofando darán en vuestro re-
gaço: porque con la misma medida que midier-
des, os será buelto à medir.*

39 וַיֹּאמֶר לָהֶם אֶת־חֲמִשָּׁל
הַיּוֹכֵל עֵזֶר לְהוֹלִיךְ אֶת הָעֵזֶר
חֵלֶא שְׁנֵיהֶם יִפְּלוּ בַּשֶּׁתֶּת :

*Y deziales (tambien) vna parabola. Puede
el ciego guiar al ciego? no caerán ambos en el
hoyo?*

40 לֹא יֵשׁ תִּלְמִיד עַל־מַלְמֶדוֹ
וְשָׁלֵם הוּא כָּל אִשָּׁר שְׁנָה
לְמַלְמֶדוֹ :

*El Discipulo no es sobre el Maestro:
mas qualquiera que fuere como el maestro será
perfecto.*

41 וּמָה תִּרְאָה אֶת־חֲשֵׁשׁ
אִשָּׁר בְּעֵינֵי אַחִיָּה וְאֵת קוֹרָה
בְּעֵינֵי נִפְשָׁךְ לֹא תִבִּיר :

*Porque miras la paja que está en el ojo de tu
hermano, y la viga que está en tu proprio ojo no
consideras?*

36. Γίνεσθαι ὡς οἰκτιρμονες, κα-
θὼς καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν οἰκτιρμων
ἐστίν.

*Soyez donc misericordieux, comme
aussi votre Pere est misericordieux.*

37. Καὶ μὴ κρινετε, ἵνα μὴ κρι-
θῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ ἵνα μὴ
καταδικασθῆτε· ὁ δὲ κατα-
δικάζων ἐστίν.

*D'autantage ne iugez point, & vous
ne serez point iugés: ne condamnez
point, & vous ne serez point cōdamnés:
quittez, & il vous sera quitcé.*

38. Δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·
μέτρον καλὸν, πηχισμὸν, καὶ σι-
γαλδισμὸν, καὶ ὑπερβαλλόντων
δοῦσιν εἰς τὸν ὑπερβαλόντων·
τὸ γὰρ αὐτῷ μέτρον ᾧ μετρήσῃτε,
αὐτὸ μετρήσεται ὑμῖν.

*Donnez, & il vous sera donné. On
vous donnera au sein bonne mesure, pre-
sée & entaillée, & qui s'en ira par dessus:
car de la mesure que vous mesurez, on
vous mesurera d'autre part.*

39. Εἶπε ὁ Ἰησοῦς ὡς ὅτι ὁ
μὴ διδάσκων τὸν Φίλον ἐδη-
γῆναι· καὶ ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον
πεσεῖν τῶν;

*Pareillement il leur disoit vne simili-
tude, Est-il possible qu'un aveugle puisse
mener un autre aveugle? ne cheiront-
ils point tous deux en la fosse?*

40. Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τοῦ
διδάσκοντος αὐτοῦ· καὶ τῆς ἰσότητος
ὅτι πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκων αὐ-
τοῦ.

*Le disciple n'est point par dessus son
maître: mais tout disciple qui sera bien
accompli, sera rendu conforme à son
maître.*

41. Τί σοι βλέπεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν ᾧ τὸ ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ
τὸ δὲ τὸν πῶν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
καὶ κατανοεῖ;

*D'autantage pourquoi regardes-tu
le festu qui est en l'œil de ton frere, & tu
n'apperçois point vn cheuron en ton
propre œil?*

CAP. VI.

36. Estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est.

Be ye therefore mercifull/ as your Father also is mercifull.

37. Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite condemnare, & non cōdemnabimini. Dimittite, & dimittimini.

Judge not/ and ye shall not be iudged: condemne not/ and ye shall not be condemned: forgieue/ and ye shall be forgiven.

38. Date, & dabitur vobis, mensuram bonam & confertam & coagitatam & super effluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis.

Give/ and it shall bee giuen unto you: a good measure/ pressed downe/ & full together and running ouer shall men giue into your bosome: for with what measure ye mete/ with the same shall men mete to you againe.

39. Dicebat autem illis & similitudinem: Nunquid potest cæcus cæcum ducere? & nonne ambo in foveam cadunt.

And he spake a parable unto them/ Can the blinde leade the blinde? shall they not both fall into the ditch?

40. Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius.

The discipule is not aboue his master: but whosoever wil be a perfite discipule/ shall be as his master.

41. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: trabem autem quæ in oculo tuo est, non consideras?

And who seest thou a mote in thy brothers eye/ and considerest not the beam that is in thine owne eye?

Das VI. Capitel.

36. Darumb seht Barmherzig/ wie auch euer Vater Barmherzig ist.

Der saare verer barmhertige/ ligo som eders Father oc er Barmhertig.

37. Richtet nicht/ so werdet jr auch nicht gerichtet. Verdambt nicht so werdet jhr nicht verdambt. Vergebet so wirdt euch vergeben.

Demmeet iche/ Saa skulle ic iche demmis. For dommer iche/ saa skulle ic iche fordommis. Forlader/ Saa skal eder forladis.

38. Gebt/ so wirdt euch gegeben. Ein voll/ getrückt/ gerüttelt vñnd überflüssig Maß/ wurde man in euren Schoß geben. Denn eben mit der Maß/ da jhr mit messet wirdt man euch wider messen.

Giffuer/ saa skal eder giffuis. En fuld/ knugget/ skudder oc offuerflødig Maade skal mand giffue i eders skød. Thi ligo mer den Maade som i maale met/ skal mand maale eder igen.

39. Vñd er saget inen ein Gleichniß: Sag auch ein Blinder einem Blinden den weg wissen? Werden sie nicht alle beide in die Gruben fallen?

De hand sagde dem en lignelse/ Kand oc en Blind vife en Blind veyen? Skal de icke baade sammen i Graffuen?

40. Der Jünger ist nicht über seinen Meister/ wenn der Jünger ist wie sein Meister/ so ist er vollkommen.

Discipulen er icke offuer sin Mestere/ Naar Discipulen er som hans Mestere/ da er hand fuldkommen.

41. Was siehest du aber einen Splitt/ter in deines Bruders Auge/ vñd des Balken in deinem Auge wirfst du nicht gewar?

Hvad seer du en Splitt i din Broders øye/ oc Bieleken i dit øye bliffuer du icke var?

Kapitola VI.

36. Protoz budite Milosrdni/ nako y Dec wafsz Milosrdni gest.

Atthae badzcie milosrdnikas/ Eo y dec wafsz milosrdny rest.

37. Nesudite a nebudete sauzeni. Nepotapnogte/ a nebudete potupeni. Dopauislegte a bude wam odpustieno.

Nie sadzciez a nie budzciecie sadzem/ nie skazycie a nie budzciecie skazani/ rozwiazywie a budzciecie rozwiązani.

38. Dawajcie a bude wam dano. Wziiru dobran a plnau a natlacenau a wrchowatau/ dadzcie w Luono wafsz. Taz jagicie miera w kerauz mietici bude/ bude wam odmierzeno.

Dajcie ja badzcie wam dano/ mierzcie dobra/ mierzcie siona/ potrzec siona/ y oplywajcie dajcie w zana brza wafsz/ abowiem taz miera kora mierzye/ taz wam zafsz brudz y odmierz.

39. Powiedzcie glin takz y podobienstwi/ Zdal i moze slepy slepego wiefz wiefz wiefz obado na my padagij.

Z powiedzial im podobienstwo/ Zdal moze slepy slepego pros wiefz? Zdal nie obadow w dol wpadno.

40. Nienist Wedmisk nad Mistra swiho: ale dokonalsh kashy bude/ budeli nako Mistr ghy.

Niestesce wien nad mistrza swiego/ ale trofko wiec chie byc wczem dokonalym/ ma byc tak somistrz.

41. Coz pak widzisz mruwu oku Bratra twego/ a brawna kerek gest w oku twem neznas menas?

Nie czemu upatrujesz wadzki oko w oku brata twoego/ a tramu ktery masz w oku waszym/ nie bacysz?

42. או איכנא משבח
בנות למאמר לאחור צחי
שבוק אפק גלא מו צינך
דבא דריתא דבצונך
דילך ל^א מתחונא דך
נסב באפא אפק לוקרם
דריתא מו צינך דבצונך
יתחיא לך למפקו גלא
מו צינך דאחור :

O come puoi tu dire al tuo fratello, Fratello, lassiamu canar la festuca che è ne l'occhio tuo, tu che non vedi la trave che è nel occhio tuo? Hypocrita, canua prima la trave del tuo occhio: & allora vedrai di canar fusse la festuca che è ne l'occhio del tuo fratello.

43. לא אית אילנא טבא
דעבר בארמא בישא אה לא
אילנא בישא דעבר בארמא
טבא :

Certamente non è buono arboro quello che fa mal frutto: ne malo arboro quello che fa buon frutto.

44. כל אילנא גיר מו
בארמא הו מתבע למא
גיר לקט' מו פובא תאנא
תא לא מו סניא קספ'ו
ענבא :

Imperche ciascun arboro si conosce dal suo proprio frutto. Perche da le fighe non si catoua i fichi, ne dal pruno si vendemmiat' uva.

45. גברא טבא מו סימתא
טבא דבליבה מפק טבתא
וגברא בישא מו סימתא
בישתא דבליבה מפק
בישתא מו מתרי לבא
גיר ממל'ו ספנתא :

L'huomo buono munda fuore il bene dal buon tesoro del suo cuore: & il mal buono munda fuor il male dal mal tesoro del suo cuore: perche da l'abundantia del cuore la sua bocca parla.

46. מנא קרו אנתו לי
כרי מרי ומנא דאמר
אנא לא עבדו אנתו :

Hor perche mi chiamate voi, Signor, Signor, e non fate le cose che io dico?

47. כל אנש דאחא לותי
ושמע מלי ועבר להיו א
אחניכו למנא דמא :

Chunque viene a me, & ascolta le mie parole, e falle, si mostraro a chi egli è simile.

42. או איך תוכל לאמר לאחור
אחי חרף אשליך את חשש
מאת עינך ואמת לא רואה את קנה
בעינך החנה השלך בראשונה
את קנה מעינך ואיך תראה
להשליך את חשש אשר בעי
אחי :

O como puedes dezir a tu hermano, Hermano, dexa, echare fuera la paja que esta en tu ojo, no mirando tu la viga que esta en tu ojo? Hypocrita, echa fuera primero de tu ojo la viga: y entonces miraras de echar fuera la paja que esta en el ojo de tu hermano.

43. כ' עץ טוב איננו עושה
כרי קע ועץ קע איננו עושה
כרי טוב :

Porque no es buen arbol el que haze malos frutos: ni arbol malo el que haze buen fruto.

44. כל עץ יודע מפריו
ומקוצים לא יאספו תאנים
ומסגה לא יבצרו ענבים :

Porque cada arbol por su fruto es conocido: que no cogen higos de las espinas, ni vendimian uvas de las carcas.

45. אדם טוב מאוצר לבו טוב
עושה טוב ואדם קע מאוצר
לבו קע עושה קעה ומיתר לבו
ידבר פיו :

El buen hombre del buen theforo de su coraçon saca bié: y el mal hombre del mal theforo de su coraçon saca mal. porque del abundancia de su coraçon habla su boca.

46. מה תקרא לי אדון אדון
ואניכם עושים אשר אני מדבר :

Porque me llamays Sennor Sennor, y no hazeys lo que digo?

47. כל אשר בא אלי ושמע
את דברי ועושה אותם אנכי
לכם למי דומה הוא :

Todo aquel que viene a mí, y oye mis palabras, y las haze, yo os ensennare a quien es semejante.

42. Η' ὡς δύνασαι λέγει τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφε, ἀφεῖς ἐκβάλλω τὸ κάλαρον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν ἢ βλάπτων ἵστασε κατὰ τὸ ἐκβάλλει πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, ὅτε τις ἀφελῇ ψῆς ἐκβαλεῖν τὸ κάλαρον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, ἀδελφε σου,

Ou comment peux-tu dire à ton frere, Frere, permets que i' otie le festu qui est en ton œil: toi qui ne vois point un cheuron qui est en ton œil? Hypocrite, retire premièrement le cheuron hors de ton œil, & adonc tu regarderas de icetter hors le festu qui est en l'œil de ton frere.

43. Οὐ γάρ ἐστι δὲ δρον καλὸν ποιεῖν καλὸν καὶ κακὸν καλόν.

Certes l' arbre n'est point bon qui fait fruit pourri: ni l' arbre pourri qui fait bon fruit.

44. Ἐκαστος γὰρ δὲν δρον ἐκ τῆς οὐκ ἀκαρποῦς γὰρ ἀπτεται, οὐ γάρ ἐστι αἰναι θύων συλλέγουσι σικαί, καὶ ἐκ βῆτα τρυγῶσι σφυλλῶν.

Car chacun arbre est connu par son propre fruit. Car aussi des éspines ne se cueillent point les figues, ni du buisson ne vendange-on point les raisins.

45. Ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐκ τῆς ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀποφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ κακὸς ἀποφέρει τὸ κακὸν ἐκ τῆς κακοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀποφέρει τὸ κακόν. ἐκ γὰρ τῆς περισσεύσεως τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

L' homme de bien tire hors chose bonne du bon thesor de son cœur: & le mauuais homme tire hors chose mauuaisse du mauuais thesor de son cœur: car c' est de l'abondance du cœur que la bouche parle.

46. Τί με καλεῖτε, κύριε, κύριε, καὶ ἐγὼ οὐ ποιῶ τὰ λόγια;

Mais pourquoi m'appellez-vous Seigneur, Seigneur, & ne faites point ce que ie di?

47. Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με, καὶ ἀκούων μου λόγων, ἢ ποιῶν αὐτῶν, ἵστασε ὅτι ἐστὶν ὅμοιος ἐμοί.

Quiconque vient à moi, & oit mes paroles, & les mer en effect, ie vous montrirai à qui il est semblable.

42. Aut quomodo potes dicere fratri tuo, Frater, si ne eiiciam festucam de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo: & tunc perspicies, ut educas festucam de oculo fratris tui.

Either how canst thou say to thy brother: Brother! let me pull out the mote that is in thine eye: when thou seest not the beam that is in thine own eye? Hypocrite cast out the beam out of thine own eye first: & then / halt thou see perfectly / to pull out the mote that is in thy brothers eye.

43. Non est enim arbor bona quæ facit fructus malos, neque arbor mala, faciens fructum bonum.

For it is not a good tree that brings forth good fruit: neither an evil tree that brings forth good fruit.

44. Vnaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant uvam.

For every tree is known by his own fruit: for whether of thornes canst thou men figges / nor of bushes gather they grapes.

45. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis, os loquitur.

A good man out of the good treasure of his heart: bringeth forth good / and an evil man out of the evil treasure of his heart: bringeth forth evil: for of the abundance of the heart his mouth speaketh.

46. Quid autem vocatis me, Domine, Domine: & non facitis quæ dico?

But why call ye me Master / Master / and do not the things that I say?

47. Omnis qui venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos: ostendam vobis cui similis sit.

Who so ever cometh to me / and heareth my wordes / and doth the same / I will shew you to whom he is like.

42. Oder wie kanst du sagen zu deinem Bruder: Halt still Bruder / ich will den Splitter auß deinem Auge ziehen / vnd du siehest selbst nicht den Balken in deinem Auge? Du Heuchler / zuech zuvor den Balken auß deinem Auge / vnd besihe denn / daß du den Splitter auß deines Bruders Auge ziehest.

Either how canst thou say to thy brother / Halt still Brother / I will drag the splinter out of thine eye / or thou seest not the beam that is in thine own eye? Du Heuchler / drag first the beam out of thine eye / or see thou wilt / at thou drager the splinter out of thy brothers eye.

43. Denn es ist kein guter Baum / der saule Frucht trage / vnd kein fauler Baum / der gute Frucht trage.

Thi der er inted gaa Træ / som bæc raaden fruct / or inted raader træ / som bæc god fruct.

44. Ein ieglicher Baum wirdt an seiner eigen Frucht erkannt. Denn man liset nicht Feigen von den Dornen / Auch so liset man nicht Trauben von den Hecken.

Huert Træ kendis paa sin egen fruct. Thi mand ylder icke figen aff Dorne / Mand ploet or icke vindruer aff Hyndbuske.

45. Ein guter Mensch bringet guts herfür / auß dem guten schatz seines herzen / Vnd ein böshafftiger mensch bringet böses herfür auß dem bösen schatz seines herzen. Denn wes das herz voll ist / des gehet der mund über.

He gaar Menniste bæc gaar frem / aff sit hiertis gode / liggende for. De it vanarna Menniste bæc om frem / aff sit hiertis onde liggende for. Thi huad som hiertis er fullt aff / der aff loeder Munden offuer.

46. Was heisset ihr mich aber HERR / HERR / vnd thut nicht was ich euch sage?

De hui kaldei mig HERR / HERR / or gort icke huad ieg siger eder?

47. Wer zu mir kompt / vnd höret meine rede / vnd thut sie / Den will ich euch zeigen / wem er gleich ist.

Huo som kommer til mig / or horer min Tale / or gor hende / Den vil ieg vise eder / huem han er lig.

42. A kterak mājies tvoj bratru tvému: Bratře / nech ať vyvrhne mrwu z oka tvého: sám pak w oku tvém bře vna newidíš? Potrytce / vyvrz prw bře vno: Dka twého a tchdy prohlédneš aby vyřál mrwu: & oka Bratra tvého.

Abu takto mójies rzec bratru tvému / Bracie dajci wyrzuce pã z dżortko krocie jest w twym oku / gdyż samu kbrozy jest w twym oku nie bacysz: Potrytych eslo wiece wyrzuc wprzod tramu on z oka twego / a tedy przypatrzyj sic abyś wyrzucił pãżdziołka krocie i oku brata twego.

43. Než není ten Strom dobrý / kterýž nese Dwoce zlé / ani gest Strom zlý / kterýž nese Dwoce dobré.

Abowiem ci drzewo dobre nie przynosi owocu złego / ani drzewo nápruchniale owocu dobrego.

44. Každý žagiste Strom po owotech swém býwá poznán. Nežijragis s trníj žijstáv / ani s hložíj žbijragis brojžnáv.

Gdyż każde drzewo z wlasnego owocu poznawacia / boć też nie zbieracia z ciernia fig / ani ze krzaka zbieracia gronka.

45. Dobrý člověk / dobrého pokladu srdce svého / wynášá dobrou věc: zlý pak člověk ze zlého pokladu srdce svého / wynášá zlou věc. Neboť / hoj gnosti srdce vsia mluvíj.

Člověk dobrý z dobrogo skřebu / sercásweo podawa rzeczy dobrej / a zly člověk ze zle skřebu bsercáswego podawa zla rzec / abowiem / obřitosci sercás mowia vsia tego.

46. Wproś mi żyłate: Płanie / Płanie / a naćmijcie coż prawijm wam?

Przecze mie tedy zowiecie / Płanie / Płanie / a tego nie czynicie co powiebam?

47. Každý kdož přichází ke mně / a slyší řeči mé / y činí je: ukážu vám komu by podobný byl.

Ktożkolwiek przychodzi do mnie / a slycha słow moich / y czyni im dosyć / o kaze wam komu jest podobnym.

48 דמא לגברא דבני
ביתא וחדר צמיק וסם
שתאסא על שויג
הוא דין מלאא ארטרי
מלאא בביתא הו וכל
אשכח דיוציהי סימא
הנת גיר שתאסמה על
שויג:

*Egli è simile ad un luomo che edifi-
cava una casa, il quale cavo, e cavo ben al
fondo, e pose il fondamento sopra la pie-
tra: & essendo venuta l'inondatione, il
fiume scro in quella casa, e non la potè
muovere: perciò ch'ella era fondata sopra
la pietra.*

49 והי דשמע ולא עבד
דמא לגברא דבני
ביתא דלא שתאסמה
וחדר צמיק ביה נהרא בר
שעתה נפל והיה מפולתה
רפא דביתא הו:

*Ma colui che l'ode, e non le fa, è si-
mile à l'huomo che edificò, la sua casa so-
pra la terra senza fondamento, & ne la-
quale il fiume scro: ond'ella subbito cad-
de, e la ruina di quella casa fu grande.*

1 וחד אשר כלה את כל הדברים
האלה באוני העם ויבוא אל
כפר נחום:

*Poi ch'egli hebbe finito tutte le sue
parole à l'audientia del popolo, entrò in
Capernaum.*

2 עבד דין דהשרונה
חד עבד הוא בישארי
אניא דחיר בנא עלוהי
וחרים בנא לממרה:

*Donc le seruitor d'un certo Centurio-
ne era ammalato, e stava per morire, il
quale gli era molto caro.*

3 ושמע על שויג ושדר
לניה קשישא דיהודיא
ובצא הנה מפה אין ד
דיאתא נחא לעבדה:

*Et hauendo detto parlar di Iesv,
mando à lui alcuni de Vecchi de Giudei,
pregandolo che venisse à visitare il suo
seruitore.*

4 בני דין פד אתו לנת
שויג בציו חנו מפה ב
בשילאית נאמרין שוא הו
דתעבד לה דנא:

*Es essi venuti à Iesv, lo pregavano
con diligenza, dicendo, Egli è degno che
tu gli faccia questo bene.*

48 דמא הוא לאדם בונה
הבית אשר חדר והצמיק וישם
יסודו על הסלע ובאשר בנה
השטח ויגוף הנחל על הבית
הזה ולא יכל להמיטו כי יסד
הוא על הסלע:

*Semejante es al hombre que edifica vna ca-
sa: que cauó y ahondó, y puso el fundmento so-
bre piedra, y auiendo auenida, el rio dió con im-
petu en aquella casa, mas no la pudo menear:
porque estava fundada sobre piedra.*

49 ואשר שומע ואיננו עושה
הזמה הוא לאדם הבונה ביתו
על ארץ בלי יסוד ויגוף הנחל
ופתאם נפל והי מפלת הבית
ההוא גדולה:

*Mas el que oyó, y no hizo, semejante es al
hombre que edificó su casa sobre tierra sin fun-
damento: en la qual el río dió con impetu, y lue-
go cayó: y fué grande la ruyna de aquella casa.*

1 וכתאשר כלה את כל הדברים
האלה באוני העם ויבוא אל
כפר נחום:

*Y como acabó todas sus palabras en oydos
del pueblo, entró en Capernaum.*

2 ועבד של מאה פלוני היה
בחליו וקרוב למוות אשר היה
לו יקר:

*Y el sieruo de vn Centurion enfermo se yua
muriendo, el qual el tenia en estima.*

3 ושמעו על שויג שלח
אליו את וקני יהודים לשאל
ממנו אשר יבוא וירפא את
עבדו:

*Y como oyó de Iesv, embió á el los Ancia-
nos de los Iudios, rogandole que viniesse y li-
brasse à su sieruo.*

4 ויבואם אל ישוע ונהמו
אותו מאד מאד לאמר כי שוה
הוא אשר תעשה לא וארת:

*Y viniendo ellos à Iesv, rogaronle con dili-
gencia, diciendole, Porque es digno de conce-
derle esto:*

48. Ομοίος ἐστὶ ἀνθρώπου οἰκο-
δομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἐστραπέυει καὶ ἐ-
βάθυνε, καὶ ἐπέκει θεμελίωσεν ἐπὶ τῇ
πέτρῃ· καὶ ὡς ἡμύρηνος ὁ ῥυμυλὸς, καὶ
ὡς ἡμύρηνος ὁ ῥυμυλὸς τῇ οἰκίᾳ ἐ-
κτίσῃ, καὶ ὡς ὁ ῥυμυλὸς οὐκ ἐκτίσῃ αὐ-
τήν. καὶ ὡς ἡμύρηνος γὰρ ἐπὶ τῇ πετ-
ρῇ.

*Il est semblable à l'homme qui en
habillant vne maison, aura soni & creu-
se, & aura mis le fondement sur la roche:
& quand il est venu vne ruine d'eau, le
fleuve a heurté contre ceste maison-là,
mais il ne l'a peu ebranler:: car elle e-
roit fondée sur la roche.*

49. Οὗ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιή-
σας, ὁμοίος ἐστὶ ἀνθρώπου οἰκο-
δομοῦντι οἰκίαν ἐπὶ τῇ γῇ καὶ χω-
ρὴ θεμελίωσεν· καὶ ὡς ἡμύρηνος ὁ ῥυμυλὸς, καὶ
ὡς ὁ ῥυμυλὸς οὐκ ἐκτίσῃ αὐ-
τήν. καὶ ὡς ὁ ῥυμυλὸς οὐκ ἐκτίσῃ αὐ-
τήν. καὶ ὡς ὁ ῥυμυλὸς οὐκ ἐκτίσῃ αὐ-
τήν.

*Mais celui qui les a ouïes, & ne les a
point mis en effect, est semblable à
l'homme qui aura bati sa maison à ter-
re, sans fondement: contre laquelle le
fleuve a heurté, & incontinent elle est
tombee, la ruine de ceste maison-là a
esté grande.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

ΕΠὶ δὲ ἐπαύρῳσιν πάντων τῶν ῥη-
μάτων αὐτοῦ εἰς τὰς ἀποχὰς τῆς
λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς καπερναεὺν.

*Or quand il eut acheué toutes ces
paroles, le peuple l'escoutant, il entra
en Capernaum.*

2. Ἐπαυρῶντος δὲ τοῦ δού-
λου καυῶτος ἔχων ἐμβλεε πάλαι, ὅς
ἐστὶ αὐτοῦ εἰς μὲν.

*Et le seruiteur d'un certain Cente-
nier, qui lui estoit fort cher, estant ma-
lade, s'en alloit mourir.*

3. Ἀκούσας δὲ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέ-
στειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους Ἰου-
δαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ἵνα ἐλθὼν
ἐλθῶσιν πρὸς αὐτὸν ἐν καπερναεὺν.

*Et quand le Centenier ouït parler de
Iesv, il enuoya vers lui des Anciens des
Iuifs, le priant qu'il vinst pour deliurer
son seruiteur.*

4. Οἱ δὲ προσελθόντες πρὸς τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ τὸν
καυῶτος, λέγοντες, ὅτι ἀξίος ἐστὶ ὅς
ἐστις ἐπὶ τῷ.

*Lesquels estans venus vers Iesv, le
prierent affectueusement, disans, qu'il
estoit digne qu'on lui octroyast cela.*

CAP. VI.

48. Similis est homini ædificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum super petram, inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, & non potuit eam movere: fundata enim erat super petram.

He is like a man which built an house, and digged deepe, and layde the foundation on a rocke: and when the waters arose the flood beat vpon that house, and could not shake it: for it was grounded vpon a rocke.

49. Qui autē audit & non facit: similis est homini ædificanti domum suam super terram, sine fundamento: in quam illisus est fluvius: & continuo cecidit, & facta est ruina domus illius magna.

But he that heareth and doeth not, is like a man that built an house vpon the earth without foundation: against which the flood did beat, and it fell by and by: and the fall of that house was great.

CAP. VII.

CVM autem impleisset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum.

When he had ended all his sayings in the audience of the people, hee entred into Capharnaum.

2. Centurionis autem cuiusdam servus malè habens, erat moriturus: qui illi erat pretiosus.

And a certaine Centurions servant was sicke and readie to die: which was deare vnto him.

3. Et cum audisset de Iesu, misit ad eum seniores Iudæorum, rogans eum ut veniret, & salvaret servum eius.

And when he heard of Iesus, he sent vnto him the Elders of the Iewes, beseeching him that he would come & heale his servant.

4. At illi cum venissent ad Iesum, rogabāt eum sollicitè, dicentēs ei, Quia dignus est tu hoc illi præstes.

So then came to Iesus, and besought him importunely, saying that he was worthe that he should do this for him.

Das VI. Capitel.

48. Er ist gleich einem Menschen / der ein hauss bauete / vnd grub tieff / vnd leget den grund auff den Fels. Da aber gewässer kam da reiß der Strom zum Hause zu / vnd mochts doch nicht bewegen / denn es war auff den Fels gegründet.

Hand er lige som it Menniste / der bygde it Huse / oc groff Dybt / oc lagde grunduollen paa en Klippe. De der Vandeb kom / da storte Strømmen paa Huset / oc funde icke røre det aff sted / Thi der vaar grundfest paa en Klippe.

49. Wer aber höret / vnd nicht thut / der ist gleich einem Menschen / der ein hauss bauete auff die Erden on grund. Vnd der Strom reiß zu im zu / vnd es fiel bald / vnd das hauss gewann einen grossen riß.

Men huo som hører oc icke gør / Hand er lige som it Menniste / der bygde it Huse paa Jorden uden grunduol / De Strømmen storte der paa / oc det falt strax / oc Huset fcl en stor Gleeck.

Das VII. Capitel.

Nach dem er aber für dem Volck außgeredet hatte / gieng er gen Capernaum.

Der hand haffde vdrælet for Jolcker / gick hand til Capernaum.

2. Vnd eines Hauptmanns knecht lag todtkrank / den er werth hielt.

De en Hoffuismand; Suend laa dødsing / huilcken hand holt meger aff.

3. Da er aber von Jesu höret / sandte er die Eltesten der Jüden zu ihm / vnd bat ihn / daß er keme / vnd seinen Knecht gesund machet.

Der hand horde om Ihesu / da sende hand de Eldeste aff Joderne til hannem / oc bad hannem / at hand vilde komme / oc helbrede hans Suend.

4. Da sie aber zu Jesu kamen / bat ten sie ihn mit fleiß / vnd sprachen: Er ist sein werth / daß du ihm das erzeigest.

De der de komme til Ihesum / bade de hannem flitelig / oc sagde / Hand er vel verd / at du gøre hannem det.

Kapitola VI.

48. Podobný jest člověku který stavěl dům / a který kopal hluboko / a položil gruntu na skále: A když se šála povodni / obořila se řeka na dům ten / v ne mohla jím povhnouti: Nebo byl založen na skále.

Podobný jest člověkovi který dom budý iacemu / který vykopavší y vybrašší glebo ko základa gruntu na opoce / a kdy vzbiera povodň / orra se řeka on dom / ale go nie moie poderwac / bo jest založený na opoce.

49. Ale dož slošš a nečiní / podobný jest člověku který stavěl dům svisl na zemi bez gruntu / na kterého přišel potok a hned padl / v štal se pad Demu toho welší.

Ten jeste který sucha a nie czyní / podobien jest člověku který budie dom swoy na zemi bez gruntu / o který kdy se řeka otraci / náychmáš se obáliti / v štal se wielki vpad domu onego.

Kapitola VI.

Když pak wytonal vsseckná slova swa w vsy lidu / wšel do Kaffarnaum.

Přichym vsyřich slow swoidy / do ronicz / wšy kdy sluchal lud / wšel do Kapernaum.

2. Setniska pak gednoho sluzebnik nemocen gl / k jmr / ti se přiblížoval / kteréhož on byl miloval.

A některéhož semisla sluga ntes moca složený mal vntřec / ktore go sobie wietee wážel.

3. A když uslyšalo Geziš / wi / poslal k němu starší j židůw pro se ho aby přišel / a vyzdravil sluzebnika jeho.

Ten kdy sie oslyšalo Jezusie / poslal kniemu staršie židowštie / prošac go aby pryšiel a ráto walsuge iego.

4. A oni když přišli k Geziš / slow / prosili ho snažně / řkauce genu: Hodeň gest aby ges mu to učinil.

Oni tedy přyšli po Jezusa / y prošeli go z pinošcia / mowiac / Goďna ryces abyš mu to okazal.

5 רחם ציר לעמו נאף
בית כנורשתא הו בנא לו :

Perciò egli ama la nostra gente, & esso ci ha edificata la sinagoga.

6 ישוע דין אול הנגל
עמהו כד דין לנא סגי
רחוק מן ביתה שדר לותה
קנטרונא רחמיה ואמר
לה מרי לא תעמל לנא
ציר שוא אנא דתעמל
תחית מטללי :

Il est dunque andato con essi loro. Et essendo egli già non molto lungi da la casa, il Centurione gli mandò de suoi amici, à dirli, Signore, non ti pigliare molestia: perchè io non son degno che tu entri sotto il mio tetto.

7 מטול הו אנא לנא
שוית דלנתך אמת אלא
אמר במלנא ונתאמא
טללי :

Per il che me ancor me stesso ho riputato degno di venire a te, non dico con la parola, e il mio servitore si refuserà.

8 אף אנא ציר צבדנא
אנא דמשיכד אנא ת
תחית שולטנא ואיר
תחית אידי אסטטיוטא
ואמר אנא להנא חיל ואנל
ולאחרנא דתא ואמת
ולעבדי דצבד הנא ועבדו :

Imperò che ancor io son huomo sottoposto à l'altre potestà, che ho sotto di me de soldati: e dico à l'uno, Va, & egli vien: & à l'altro, Vieni, & egli viene: & al mio servitore, Va quæsto, & egli si fa.

9 כד שמע דין ישוע
הלן אתדמור בה נאחפני
ואמר לבגשא דאמת
בתרה אמר אנא לכו
דאר לא בית יסדי
אשכח את הנגל ה
הימנותה :

Vendo l'ist' queste cose, si maravigliò di lui: e rimontandosi à la turba che lo seguiva, disse, io vi dico che ne par in Israhel ho trovato tanta fede.

10 והפכו הגו דאשתדרי
לביתא ואשכחו לעבדא
הו דפריה הנא כד חלים :

Et essendo ritornati à casa quelli che erano stati mandati, trovaron sano il servitore che era stato ammalato.

5 כי אהב את עמנו ואת בית
העדה הוא בנה לנו :

Que amane nuestra nacion, y el nos edificó una synoga.

6 וישוע הלך אתם וכאשר הוא
לא רחוק היה מן הבית אז שר
במה שלח אליו אחות מרעיו
לאמר לו אדני אל תדע כי
קנתי מבית תחת גג :

Y Iesus fué con ellos, mas como ya no estuiesse en lexos de su casa, embió el Centurion amigos à el diciendole, Sennor, no romes trabajo, que no soy digno que entres debaxo de mi tejado.

7 על־כן אני לא שויתי לבוא
אלך כי אם אומר נא בדבר
ירפא עבד :

Por lo qual ni aun me tuve por digno de venir à ti mas manda con la palabra, y mi criado se rã sano.

8 וגם אני אדם תחת שלטון
מושם והו תחתי אנשי מלחמה
ואם אומר אני לזה לך והולך
ולאחר בוא נבא ולעבדי עשה
ואת ועשה הוא :

Porque tambien yo soy hombre puesto en potestad, que tengo debaxo de mi soldados: y digo à este, Ve, y va, y à l'otro, Ven: y viene: y à mi siervo, Haz esto: y haz lo.

9 וכאשר שמע זאת ישוע תמה
עליו ויפן ויאמר לעם אשר
בא אחריו אומר אנכי לכם כי
לא בישראל מצאתי כולאת
אמונה :

Lo qual oyendo Iesus, maravillose de el, y buelto, dixo à las compannas que lo seguian, Digo hos que ni aun en Israhel he hallado tanta fe.

10 וישובו השליחים בבית
וימצאו את עבד חילה כִּי־נרפא
מחליו :

Y bueltos à casa los que auian sido embiado, hallaron sano al siervo que auia estado enfermo:

2.

5. Ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτοῦ, ὡς δόμοσιν ἡμῶν.

Car disloyent-ils, il aime nostre nation, & nous a basti la synagogue.

6. Ὅτι ἰησοῦς ἐπεδύσε πρὸς αὐτοὺς ἡδὴ δὲ αὐτὸς ἔμακρυν ἀπὶ χειρὸς ἀπὸ τῶν οἰκίας, ἐπιμύει πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκαστὸς παρὰ φίλους, λιγυρ αὐτὸν κυρτα, μὴ σκευλῶν ἡ γὰρ ἐμὴ ἰκανὸς ἵνα ὑπὸ τῷ σκευλῶ μου ἐσέλθῃς.

Iesus donc s'en alloit avec eux. Et comme desjà il n'estoit plus gueres loin de la maison, le Centurion enuoya vers lui ses amis, lui disant, Seigneur, ne te travaille point, car ie ne suis pas digne que tu entres sous mon toict.

7. Διὸ καὶ ἐμαυτὸν ἤγγισα πρὸς σε ἔλθων· ἀλλὰ ἐπεὶ λόγῳ, καὶ ἰσχυροῦμαι ὁ πρὸς με.

Parquoi aussi ne me suis-je point repute digne d'aller vers toi: mais di la parole, & mon seruiteur se rã guerri.

8. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος εἰμι ὑποῦχος τοῖς ἀρχαῖς, ὡς καὶ ὑποῦχος εἰμι τοῖς ἐρασταῖς, καὶ λέγω τῷ τῷ, περὶ ἡπὶ, καὶ περὶ τοῦ καὶ ἀλλὰ, ὡς καὶ ἐρχεται, καὶ τῷ δοῦλῳ μου, ποιῶ τὰς ἐντολὰς, καὶ ποιῶ.

Car ie fais aussi homme constitué sous la puissance d'autrui, ayant sous moi des gendarmes. Et ie di à l'un, Va, & il vient: & à mon seruiteur, Fai-cela, & il le fait.

9. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτοὺς. καὶ στραφὼς, εἶπεν αὐτοῖς λέγων ὑμῖν, καὶ ἐν τῷ ἰσραὴλ οὐκ εὗρον τέτοιον πίστιν οὕτως.

Lesquelles choses ouies, Iesus s'estmerueillâ de lui: & se retournant dir à la troupe qui le suivait, Je vous di, que ie n'ai point trouuë si grande foy, mesmes en Israhel.

10. Καὶ ὑποστρίψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον, εὗρον τὸν αἰσθηνόμενον δοῦλον ὑγιαίνοντα.

Et quand ceux qui auoyent esté enuoyés, & furent retournés en la maison, ils trouuerent le seruiteur, qui auoit, esté malade, se portant bien.

5. Diligit is enim gentem nostram: & synagogam ipse edificavit nobis.

For he loveth/said they/our nation/ and he hath built vs a Synagogue.

6. Iesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo, misit ad eum Centurio amicus, dicens, Domine, noli vexari. Non enim sum dignus, ut sub tectum meum intres.

Then Iesus went with them: but when he was now not farre from the house/ the Centurion sent friends to him/ saying vnto him/ Lord/ trouble not thy selfe: for I am not worthy that thou shouldst enter vnder my rooffe.

7. Propter quod & me ipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te, sed dic verbo, & sanabitur puer meus.

Wherefore I thought not my selfe worthy to come vnto thee: but say the worde/ and my seruant shall be whole.

8. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic, vade, & vadit: & alii, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit.

For I likewise am a man set vnder authority/ and haue vnder me souldiers/ and I say vnto one/ Go/ and he goeth: and to another I come/ and he cometh: and to my seruant I do this/ and he doeth it.

9. Quo audito, Iesus miratus est: & conversus, sequentibus se turbis, dixit, Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni.

When Iesus heard these things/ he marvelled at him/ and turned him/ and sayde to the people that followed him/ I saye vnto you/ I haue not founde so great faith/ no in Israel.

10. Et reversi qui missi fuerant, domum: invenerunt servum qui languerat, sanum.

And when they that were sent/ turned backe to the house/ they found the seruant that was sicke/ whole.

5. Denn er hat vnser Volk lieb/ vnd die Schule hat er vns erbauet.

Thi hand eisser vort Gold/ oc hand hauffuer op/ bygd off Scholen.

6. Iesus aber gieng mit ihnen hin. Da sie aber nun nicht ferne von dem Hause waren/ sandte der Hauptmann freunde zu ihm/ vnd ließ ihm sagen: Ach HERR bemühe dich nicht/ ich bin nicht werth/ daß du vnter mein Dach gehst.

Da gielt Ihesus wort mit dem. De der de vaare nu ickelonge fra/ Huset/ Da sende/ Haffuismanden/ Benneret/ hannem/ oc loed hannem/ siye/ Ach HERR/ vimage dig ickel/ Jeg er ickel verd/ at du gaar vnder mit Tag.

7. Darumb ich auch mich selbst nicht würdig geachtet habe/ daß ich zu dir keme/ sondern sprich ein wort/ so wirdt mein Knab gesund.

Der saare accede ieg mig oc ickel self verdig til/ at komme til dig/ Men sig ic ord/ da bliffuer min Dreng helbrede.

8. Denn auch ich bin ein Mensch der Oberkeit vnterthan/ vnd habe Kriegsknecht vnter mir/ vnd spreche zu einem: Gehe hin/ so gehet er hin/ Vnd zum andern/ Komm her/ so kommt er. Vnd zu meinem Knecht/ Thue das/ so thut ers.

Thi legger oc ic Wenniste/ Offrigbeden vnderdanig/ oc hauffuer Stridjmand vnder mig/ oc ieg siger til en/ Gaet bort/ saa gaar hand bort. De til en anden/ Kom hid/ saa kommer hand. De til min Suend/ Ger det/ saa ger hand det.

9. Da aber Iesus das höret/ verwunderte er sich sein/ vnd wandte sich vmb/ vnd sprach zu dem Volk/ daß ihm nachfolgete: Ich sage euch/ solchen glauben habe ich inn Israel nicht funden.

Men der Ihesus herde det/ forundrede hand sig paa hannem/ oc vende sig om/ oc tagde til Goldet som hannem effer fulde/ Jeg siger eder/ saadan Ero hauffuer ieg ickel fundet i Israel.

10. Vnd da die gesandten widerumb zu Hause kamen/ funden sie den Kranken Knecht gesund.

De der de som vaare vdsende/ komme til bage igen til Huset/ da funde de den siige Suend q fast.

5. Nebt miluge Narodnas/ a Skolu on nam vystawel.

Abowiem narod nas mielac/ y onjec nam zbudowal bozice.

6. Tedyh Jezus szel z nimi. Alkonj gij niedaleko byl od domu/ poslal k nimu Setnijsk pfacel/ kta: Pane/ nepracaj/ Negsem jagist hoden/ aby ws szel pod strachu mau.

Thi hat Jezus szed z nimi/ Ale goy nie daleko byl od domu/ poslal oo niego on setnik przyiacio/ y mowiac mu/ Panie/ nie druzjcie/ abowiemci ja nie test godzien/ aby ws szed pod dach moy.

7. A protok gsem y sebe sam/ ho ja nehodnocho polozi abych pfacel k tob: ale tchj slowem/ a bude vjdrawen sluzebnik mój.

Adla tego y sam nie mntem/ alem sie byc godnym przydy do ciebie/ Allezec slowem/ a ojdros wilec sluzk moy.

8. Nebo y na gsem slowel pod moij postawen/ image pod sebau Krtijte: adim to muto/ gbi/ agde: a gntemu pfac/ a pfjge: a sluzebniku mtemu/ vciit toto/ a vctinj.

Bohem thej y ta test cslowel pod zwierzchnoscia postanowio/ ny/ mltac pod soba sluzebne/ y mowie temu/ Jdy/ a poydjie/ k drugtemu Przydy/ y pserdziej/ k sluzk mojemu/ Dzyj to/ y wesyj m.

9. To vstlaw Jezus/ po diwil se: a obratow se k tem/ za stupuom krtijj ja nim szli/ kelt: Jagist prawijm nam/ jez Eda Izrahelskem nenas lez gsem tak welife wjry.

To vstlawszy Jezus/ dktwo/ wal sie mu/ y obratowj sie do zgrumadyenia ludzi/ krtet slo sz nim/ rzekl/ Powiedam wam/ jez ciem ani w Izrahelu tak wielkiey wktary nie znalst.

10. Wratowj se po k krtijj poslani byli do domu/ nalezi sluzebnika krtijj nemocen byl/ idrawjho.

Tedy oncy byli poslant/ wroci/ ctwj sie do domu/ nalezi sluzk krtory chorowal/ zdrowego.

וְהָיָה לְיוֹמָא דְּבִתְרָה
אֲנִי הָיִיתִי לְמִדְרִינְתָּא דְּשִׁמְחָה
נָאִין וְתִלְמִידֵיהּ אֲמִיה
וּפְנִישָׁא סְנִינָא :

Amienne ancor disoi, che l'ess andata in una città chiamata Naim : & insieme con effolus andavano molti de suoi discipoli, & una gran turba.

וְכִד חֲבִיב לְפָנֵיהּ
דְּמִדְרִינְתָּא חָנָא בִּד מְלִין
מִיתָא דִּיחִידָא הָיָה
לְאִמָּה וְהִי אֲמָה אֲלִמְלָתָא
הָיָה וּפְנִישָׁא סְנִינָא דְּבִנִּי
מִדְרִינְתָּא עֲמָה :

E come fu presso à la porte de la città, ecco che era portato vn defunto vnigenito à su madre, laqual tambien era biuda : Y auia con ella la grande compaña de la ciudad.

וְהָיָה דִּין יְשׁוּעָה
וְאֲתֵרְחִים אֵלָּהּ וְאָמַר לָהּ
לֹא תִבְכִּי :

Et lorsqu'il la vido, se mouit à misericordia de ella, y dizele, Ne llores.

וְאִזְלָא חֲבִיב לְפָנֵיהּ
וְהָיָה דְּשִׁקְלוֹ הָיָה לָהּ
קָמוּ וְאָמַר אֲלִימָה לָהּ
אָמַר אֵלָּהּ קוּם :

Poi l'accostò, e toccò le barbe, e quelli che portauano, si fermarono : & egli disse, Guarniscito, te te dico, leuati su.

וַיִּתְּבֵהּ מִיִּתָּא וְשָׁרִי
לְמַמְלָלָהּ וְהִתְבֵּהּ לְאִמָּה :

E il morto si leuò su à sedere, e cominciò à parlare : & egli si dette à sua madre.

וְאַחֲרַי דְּחִלְתָּא
לְאִנְשָׁא בְּלָחוּן וּמִשְׁפָּחָן
הָיָה לְאִלְהָא וְאָמַר
דְּבִנָּה רַבָּא קָם בּוֹ וְסִעַר
אֲלֵתָא לְעֲמָה :

E tutti habbero timore, e glorificauano Iddio, dicendo, Vn gran Profeta veramente s'è leuato fra noi, e Iddio ha visitato il suo popolo.

וּנְפִתָּת אֵלָּהּ מְלָתָא
הָיָה בְּכֻלָּהּ יְהוָה וּבְכֻלָּהּ
אֲתֵרָא דְּחִדְרֵיהּ :

E sparsa questa fama di lui per tutta la Giudea, e per tutto il paese d'intorno.

וַיְהִי בְּיוֹם אַחֵר וַיֵּלֶךְ לְעִיר
וְשִׁמְחָה נָעִים וַיֵּלֶכְ עִמָּה אַחֲוָת
חֲלִמִידָא וְקָהַל לָהּ :

Y aconteció despues, que el yua à la ciudad que se llama Naim, y yua con el sus Discipulos, muchos, y gran compaña.

וּבְאִשְׁרֵי חֲקָרִיב לְפָנֵיהּ חָנָא
וְהָיָה גִשְׁמָא מִתְּ בְּרִיחִידָא לְאִמָּה
וְהָיָה אֲלִמְלָתָא וְעָם לָהּ מִן חָנָא
עֲמָה :

Y como llegó cerca de la puerta de la ciudad, heaqui que sacauan vn defunto vnigenito à su madre, laqual tambien era biuda : Y auia con ella la grande compaña de la ciudad.

וּבְאִשְׁרֵי רַבָּא אֲתֵרָה חֲחִידָא
בְּכִמְרוֹ רַחֲמִין אֲלֵיהּ וַיֹּאמֶר לָהּ
אֵל חֲבִיבָהּ :

Y como el Sennor la vido, fue mouido à misericordia de ella, y dizele, No llores.

וַיִּקְרַב וַיֵּצֵעַ בְּאַחֲרֵי וְהַנְּשָׂאִים
עָמְדוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהּ אָמַר אֵלָּהּ
קוּם :

Y acercandose, tocó, las andas : y los que lo lleuauan, pararon, y dize, Mancebo, à ti digo, leuantate.

וַיִּקָּם וַיֵּשֶׁב חֲמִית וַיֵּלֶךְ לְרֵבֶר
וַיֵּתֵן אֲחֵרָהּ לְאִמָּה :

Entonces boluiose à sentar el que auia sido muerto, y comenzó à hablar, y diólo à su madre.

וַתִּבְּנוּ וַיִּדְּאָה אֵלָּהּ כָּלֵם
וַיִּבְכְּדוּ אֵת הָיָה לְאִמָּה כִּי
נָבִיא גָדוֹל קָם בּוֹ וְכִי פָקַד
הָיָה אֵת עָמָה :

Y tomó à todos temor, y glorificauan à Dios diciendo, Que Propheta grande se ha leuantado entre nosotros : Y que dios ha mirado su pueblo.

וַיֵּצֵא חֲדָבֶר תְּהוּמָא בְּכָל־
הָיָה אֲלֵיהּ וּבְכָל חֲבִיבָהּ :

Y salió esta fama de el por toda Iudea, y por toda la tierra del alderredor.

11. Καὶ ἐγένετο ἄλλη ἡμέρα ἐπεὶ ὦ-
λο εἰς πόλιν καλουμένην νάϊν, καὶ
συνεπορεύθη αὐτῷ ἡ μοῖρα αὐ-
τῆς ἱκανοὶ, καὶ ἕως πολλοί.

Or aduint le iour suivant que Iesus alloit en vne ville nommee Naim : & plusieurs de ses disciples & grosse troupe alloient avec lui.

12. Ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πόλει τῇ νάϊν, καὶ ἰδοὺ ἕξαστοι τὸ πλῆθος ὑπὸς μοιρῆως τῇ μοιρῇ αὐτῆς καὶ αὐτῇ χίρα καὶ ὅχι αὐτῇ πλῆ-
ως ἱκανοὶ συν αὐτῇ.

Et comme il approchoit de la porte de la ville, voici, on portoit hors vn mort, fils unique de la mere, laquelle estoit veufue : & grand'compaigne de la ville estoit avec elle.

13. Καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὁ κύριος ἔ-
σπλαγγισεν ἑαυτῇ, καὶ εἶπεν
αὐτῇ μή κλάψῃ.

Et quand le Seigneur feut veuë, il fut esloeu de compassion enuers elle : & lui dit, Ne pleure point.

14. Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς
σπῆρας αὐτῆς βασάνον, καὶ εἶπεν, λέγω σοι, ἔγερθητι.

Et s'elant approché, il toucha la bierre (or ceux qui portoyent le corps, s'arrestèrent) & il dit, leuë homme, te te di, leue toi.

15. Καὶ ἀνέβησαν οἱ κερῶς, καὶ
ἔγειρεν λαλῶν, καὶ ἔθηκεν αὐτῷ τῇ
μοιρῇ αὐτῆς.

Et celui qui estoit mort, se rassit, & commença à parler. Et il le rendit à la mere.

16. Ἐλαβὲν δὲ πάντες, καὶ ἔδοξαζον τῷ θέν, λέγοντες, οὐ
ποφῆτης μέγας ἐγερθη ἐν ἡ-
μῖν, καὶ ὅτι ἐποκρίψατο ὁ θεὸς τὸν
λαὸν αὐτοῦ.

*Et eurent tous saisis tous, & glorifi-
oyent Dieu, disans, Certes vn grand
Prophete s'est leuë entre nous, & certes
Dieu a visité son peuple.*

17. Καὶ ἐγένετο ὁ λόγος ἐν
ἐν ὅλῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἐν
ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῃ.

*Et ce bruit courut de lui par toute
Iudee & par toute la contrée d'en-
tour.*

CAP. VII.

11. Et factum est: deinceps ibat in civitatem quæ vocatur Nain: & ibant cum eo discipuli eius & turba copiosa.

And it came to passe the day after / that he went into a citie called Nain / and many of his Disciples went with him: and a great multitude.

12. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur, filius amicus matris suæ: & hæc, vidua erat: & turba civitatis multa cum illa.

Nowe when hee came nere to the gate of the citie / beholde / there was a dead man caried out / who was the onely begotten sonne of his mother: which was a widower / and much people of the citie was with her.

13. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi, Noli flere.

And when the Lorde sawe her / hee had compassion on her / and saide unto her / Weepe not.

14. Et accessit, & tetigit loculum. (Hi autem qui portabant, steterunt.) Et ait, Adolescens, tibi dico, Surge.

And he went and touched the coffin / (and they that bare him / stood still) and he said / Young man / I say unto thee / Arise.

15. Et resedit qui erat mortuus, & cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ.

And hee that was dead / satte up / and began to speake / and hee delivered him to his mother.

16. Accepit autem omnes timor: & magnificabant Deum, dicentes, Quia propheta magnus surrexit in nobis: & quia Deus visitavit plebem suam.

Then there came a feare on them all / and they glorified God / saying / A great Prophet is raised up among vs / and God hath visited his people.

17. Et exiit hic sermo in universam Iudæam de eo, & in omnem circa regionem.

And this rumour of him went forth throughout all Iudæa / and throughout all the region round about.

Das VII. Capitel.

11. Und es begab sich darnach / daß er inn ein Statt mit namen Nain gieng / vnd seiner Jünger giengen vil mit ihm / vnd vil Volcks.

De der begaff sig der effier / at hand gick i en Stad / som hed Nain / oc der ginge mange aff hans Disciple met hannem / oc meger Jødel.

12. Als er aber nahe an das Statthor kam / siehe / da trug man einen Todten heraus der ein einiger Sohn war seiner Mutter / vnd sie war eine Witwe / vnd vil Volcks auß der Stat gieng mit ihr.

De der hand kom nær til Stadporten / See / da bar mand en Død vd / som vaar sin Moders eneste Søn / oc hun vaar en Encke / De meger Jødel aff Staden gik met hende.

13. Vnd da sie der HERR sah / jammerte in derselbigen / vnd sprach zu ihr: Weine nicht.

De der HERREN saa hende / da ynckeds hand der offuer / oc sagde til hende / Weed ikke.

14. Vnd tratt hinzu vnd rüret den Sack an / vnd die Träger stunden Vnd er sprach / Jüngling / ich sage dir / siehe auff.

De hand traadde til / oc rørde ved Vaaren / De d. som bar / stode. De hand sagde Du unge Dreng / Jeg siger dig / stat op.

15. Vnd der Todte richtet sich auff / vnd fieng an zu reden / vnd er gab ihn seiner Mutter.

De den Døde rensde sig op / oc begynte at tale / De hand gaff hans Moder hannem.

16. Vnd es kam sie alle ein forecht an / vnd preiseten Gott Vnd sprach en: Es ist ein grosser Prophet vnter vns aufgestanden / vnd Gott hat sein Volck heim gesucht.

De der kom en redsel paa dem alle / oc de yrsede Gud oc sagde / Der er en stor Prophete opstanden iblant oss / oc Gud haaffuer beget sit Jødel.

17. Vnd disse rede von ihm erschall inn das ganze Jüdische Land vnd in alle umbligende Länder.

De denne Tale om hannem roeredis i det ganske Jødiske Land / oc i alle omliggende Land.

Kapitola VII.

11. V stalo se potom / Esel Gęsijs do Węsta kteryż slowe Nain / ystis nim Wiednij cygeho / a jasiup wielki.

Pozym dnia drugiego sled do miasta Echora zowa Nain / A przy nim bylo wiele zwolennikow jego / y zebrali sie ludzie wielkie.

12. A gdy se pšibliżył do Węsta / nę Węsta / ay mrtwy nesen byl wen / syn gebyń Wiaty swę / a ta Wdowa byla / a jasiup Węsta imnoży s ni.

A gdy przychodzil do branie miešciey / tedy sto umarłego wys noszono / Ktery byl tedy syn y matki swey / A krewni wdowy / y byli z nim wielkość ludu y miasta.

13. Ateraz to gdy był Gęsijs / Włosz den swiujm hinc gsa nad ni / řekl gi: Neplatiž.

On tedy wyzrawszy Pan / ruszon test nad nim milosierdziem / y řekl / Nieplaciž.

14. A pšislaupim do tekl se Węst. Si pak řekl / nesi / jasiup swiŕsi. Y řekl: Wladenci / tobež prawomij wstati.

A przyslaupim sie kłat mar / A ci co go miešli staneli / y řekl / Milosierdziem powiedami / Wstati.

15. A wstaw sedl ten kteryż byl umiel / a poal mluwiti. Y dal gey Watec gecho.

Tedy siadl on Ktery byl umarl / y poal mowit / Ať go oddat matce jego.

16. Tedy podjala wšechy bazei / y welibili Dána Woha / kauce: Ze Prorok welik powstaf mezy nami / a ze Wdoh nawstijwi lid swuog.

A stal wšechy strach / a dwas lili Woha / mowiac / A prawde Prorok wielki powstaf mezy nami / a zaiste Wog weyziat na lud swoy.

17. A wysšla kłat o nim po wšem Jidowstwu y po wšim wokolinij Kragině.

A przysła o nim ta powieść po wšym Jidowstwie y po wšym ziemiey po graniczech.

18 ואשתדעיו ליהונן ת
תלמידיהוה הליו פלהיו :

E tutte queste cose raccontarono a Giovanni i suoi discepoli.

19 ויקרא יוחנן לשני תלמידיו
וישלחם אל יושע לאמר האתה
הוא הבא או לאחר גחלני :

Onde Giovanni chiamò a se due de suoi discepoli, e mandolli a Iesù, dicendo, Scitu quello che deo venire, o par n'aspettiamo noi un altro?

20 ואנו לך יושע ו
ואמרו לה יוחנן מעמדת
שהיו לותר ואמר אנתה
הו האתה או לאחר
מספני :

Egli venuti a Iesù, li dissero, Giovanni Battista ci ha mandati a te, dicendo, Scitu quello che deo venire, o n'aspettiamo noi un altro?

21 כה היו כהי שעתה
סגאא אסי מן פורקא
ומן מוחתא ומן רוח
בשעתא לסגאא סמא
יהב הוא למחנה :

In quell' hora medesima egli risanò molti de le lor malattie e plaghe, e de i mali spiriti, e a molti ciechi donò el veder.

22 וענא יושע ואמר ל
להיו ולי אמרו ליהונן פל
מדם דחוריתו ושמועתו
דסמיה חורו ותגיד
מהלכו וגרמא מתדכו
וחדשא שמוצו ומית
קמיו ומסכנא מסתדכו :

Poi rispondendo Iesù, disse loro, Andate, e visitate a Giovanni le cose che ha uote vedete e udite: cioè che i ciechi veggono, i zoppi camminano, i lebbrosi si mondano, i sordi odono, i morti risuscitano, e l'Euangelio si annunzia a i poveri.

23 וטוביה למן דל
יתבשל בי :

E beato chiunque non si scandalizza a me.

18 ויגידו ליהונן המלאכו על
כל הדברים האלה :

Y dieron las nuevas a Ioan de todas estas cosas sus Discipulos :

19 ויקרא יוחנן לשני תלמידיו
וישלחם אל יושע לאמר האתה
הוא הבא או לאחר גחלני :

Y llamó Ioan vn dos de sus Discipulos. Y embió a Iesù, diziendo, Eres tu aquel que auia de venir, o esperamos a otro?

20 וכאשר באו תלמידיו
אליו או אמרו יוחנן הטבל
שלחנו אליו לאמר האתה
הוא הבא או לאחר גחלני :

Y como los varones vinieron a el dixeron, Ioan el Baptista nos ha embiado a ti, diziendo, Eres tu aquel que auia de venir, o esperamos a otro?

21 וביום ההוא רפא לרבים
ממחלות ומגעעים ומשורים
לעיים ועורים רבים אשר חנו
אותם בראי :

Y en la misma hora sanò a muchos de enfermedades, y plagas, y de espíritus malos: y a muchos ciegos diò la vista.

22 ויען יושע ויאמר להם לכו
ויגידו ליהונן אשר הוא
ושומעים אתם כיעורים
רואים פסחים הלכים מצורעים
גטורים חרשים שומעים
מתים קמים אבירים
מתבשרים :

Y respondiendò Iesù, dixoles, Id, dad las nuevas a Ioan de lo que aueys visto y oydo: Que los ciegos veen los coxos andan, los leprosos son limpiados, los sordos oyen, los muertos resuscitan, a los pobres es annunciado el Euangelio.

23 ואשרי האיש אשר לא
יתבשל בי :

Y bienauendurado es el que no fuere escandalizado en mi.

ז.

18. Καὶ ἀπήγγελλαν ἰωάννη ἐι
μαθητῇ αὐτοῦ πᾶν τὸ αὐτῶν.

Or toutes ces choses furent rapportees à Iehan par ses disciples.

19. Καὶ ἀποσταλὲς δύο ἐκ
τοῦ αὐτοῦ μαθητῶν αὐτοῦ ὁ ἰωάννης,
ἐπεμύσας πρὸς τὸν ἰησοῦν, λέγων,
ὅτι ἡ εἰρήνη ἡμεῖς ἔσμεν, ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν.

Dont Iehan appela deux de ses disciples, & les envoya vers Iesù, disant, Es-tu celui qui deuoit venir, ou si nous en attendrions vn autre.

20. Παρεβύμενοι δὲ πρὸς αὐ-
τὸν οἱ αὐτοὶ, εἶπον, ἰωάννης ὁ βα-
πτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σε,
λέγων, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν.

Or iceux estans venus vers lui, lui dirent, Iehan Baptiste nous a enuoyés vers toi, disant, Es-tu celui qui deuoit venir, ou si nous en attendrions vn autre.

21. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἰησοῦς
ἐπεμύσας πολλοὺς καὶ ὄντας μαθητῶν καὶ
πολλῶν ποιητῶν, καὶ τοὺς φλυα-
στοὺς, ἰχαρίζετο ἐν βλεψίν.

Or en ceste mesme heure-là il en guerit plusieurs de maladies & fleaux, & de malins esprits: & donna la veue à plusieurs aueugles.

22. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶ-
πεν αὐτοῖς, ἀπελθὲτε ἀπαγγέ-
λτε τῷ ἰωάννῃ ὅτι εἰπετε καὶ ἡσυχασ-
εῖτε τοὺς φλυασιώδεις, χαλᾶτε
τοὺς τυφλοὺς, λείψτε καὶ τοὺς
καὶ τοὺς ἀκαθάρτους, καὶ τοὺς ἐγχερούμε-
νους, καὶ τοὺς ἀναγγελλόντας.

Puis respondant leur dit, Allez, & rapportez à Ieshu ce que vous auez veu & oui: allauoir que les aueugles recouurent la veue, les boiteux cheminent, les lepreux sont nettoyyés, les sours oyent, les morts resuscitent, l'Euangile est prêché aux pures.

23. Καὶ μακάριος ἐστὶς ἐάν μὴ
σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

Et bien heureux est quiconque n'aura point esté scandalizé en moi.

CAP. VII.

18. Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de omnibus his.

And the disciples of John shewed him of all these things.

19. Et convocavit duos de discipulis suis Iohannes: & misit ad Iesum, dicens, Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

So John called unto him two certain men of his disciples: and sent them to Jesus: saying, Art thou he that should come? or shall we waite for another?

20. Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt, Iohannes Baptista misit nos ad te, dicens, Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

And when the men were come unto him, they said, John Baptist hath sent us unto thee, saying, Art thou he that should come? or shall we waite for another?

21. (In ipsa autem hora multos curavit a languoribus & plagis, & spiritibus malis: & caecis multis donavit visum.)

And at that time hee cured many of their sicknesses, and plagues: and of evil spirits: and gave unto many blind men they gave sight.

22. Et respondens, dixit illis, Euntes renuntiate Iohanni quae audistis & vidistis: Quia caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.

And Jesus answered, and said unto them, Goe your wayes and shewe Iohn what things wee have seene and heard: that the blinde see, the halt goe, the Lepers are cleansed, the deafe heare, the dead rise againe: and the poore receive the Gospell.

23. Et beatus est quicumque, non fuerit scandalizatus in me.

And blessed is he, that shall not be offended in me.

Das VII. Capitel.

18. Vnd es verkündigten Johanni seine Jünger das alles.

De Iohannis Disciple fortyndede hannem alle dinge.

19. Vnd er rief zu sich seiner Jünger zweien / vnd sandte sie zu Jesu / vnd ließ im sagen: Bist du der da kommen soll / oder sollen wir eines andern warten?

De hand kallede tho aff sine Disciple til sig / oc sende dem til Jesum / och loed hannem sig: Est du den der skal komme / Eller skulle vi vossue effter en anden?

20. Da aber die Männer zu ihm kamen / sprachen sie: Johannes der Tauffer hat uns zu dir gesandt / vnd leßt dir sagen: Bist du der da kommen soll / oder sollen wir eines andern warten?

Men der Mendene kommer til hannem / sagde de Iohannes den dobere haffuer sent oss til dig / oc lad dig sig: Est du den som skal komme / Eller skulle vi vossue effter en anden?

21. Zu derselbigen stunde aber macht er vil gesund von seuchen vnd plagen / vnd bössen Geistern / vnd vilen Blinden schencket er das gesichte.

De paa den samme stund gjorde hand mange helbrede aff Suerger och Plager oc onde Aander / oc hand gaff mange Blinde synen.

22. Vnd Jesus antwortet vnd sprach zu ihnen: Gehet hin / vnd verkündiget Johanni / was ihr gesehen vnd gehöret habt / Die Blinden sehen / die Lahmen gehen / die Aussätzigen werden rein / die Tauben hören / die Todten stehen auff / den Armen wirdt das Euangelium geprediget.

Och Jesus suarede / oc sagde til dem / Gaar bort oc fortynder Iohanni / huad i haffue seer oc hørt / de Blinde see / de halte gaa / de Spedalske werde rene / de Dødsue høre / de Døde staa op / Euangelium predickes for de Fattige.

23. Vnd Selig ist / der sich nicht ergert an mir.

De salig er den / som icke forarger sig paa mig.

Kapitola VII.

18. V žvēstowali Janowi Vēdiniņcy gēho vīstēt vīstē cy tīto.

Osnaymīti tēj p Janowi žwoc lēnacytēgo otyim vīstētīm.

19. Apowolaw dwau ž Vēdiniņkuow sroņch. Jan / poslat ge ž Gēžīstowi tka: Tyli gēstēryž pīgīti māš / tili gīnēho tēame?

A os wēzwarīsy dwu nīes tērych ž žwolennīkuow sroņch. Poslatē do Jezusa / mowiac / Tyžē tēstren tēry pīzīdž mīal / cyli drugīego czeak bēdžīemy?

20. A bēdž pīstīti k nēmu mužij / tēli: Jan kētiel poslat nās k tobē / tka: Tyli gēstēryž pīgīti māš / tili gīnēho tēame?

Ody tēdy pīzīstī do nīego mēš žowie om / rēli: Jan kētiel poslat nās do tēbe / mowiac / Tyžē tēstren tēry mīal pīzīdž / cyli drugīego czeak bēdžīemy?

21. A w tu hōdīnu vīdramīl mīnohē od ne duhuow a od nē mōch / ā duchaw nēlīstch: a sērym mīnohēm žak dal.

Tēdy onēy žē godīny wīele ich vīdramīl od nēmocy / od trapienīa / y od duchow žlych / ā wīele sles pych wīrokiem dārowal.

22. Odbowēdēw pak Gēžīst / tēli gīm: Gdauce powēzīte Janowi tō gīstē slystēti ā wīdēti / žē sēryj wīdij / sulkawij chodij / malomochij se tēstij / hlusij slystij / mrtwīj / mrtwīch wīstāwagij / chudij pīgītmagij Ewangelīum.

Odbowēdēw hīawīsy tēdy Jezus / rēli do mīch / Gēžīst epōwīedzīte Janowi cōtē wīdēti y slystēti žēpti wīroki bīot / chro / mī drowā / tēdowā ā ā ocysācie / mī / glusij slysa / wīdēti / pōwīstāwā / ā / wīrogin Ewangelīa epōwīedzīte.

23. A blāhoslāwēn gēst tēn / k dōž se nādēmīnau nēpōhōrīš.

A bēzēstīw tēst tēn tērykol / wīel nē bēdžī obrāzon wē mīnī.

24 כד היו אצלם תלמידיהו
היוחנן שרי ישוע למאמר
לפנשא על יוחנן מנח
בפקתיו לחורבא למחוא
קניא דמו דיקא מתתויז:

*Partiti chei furono i messi da Gio-
uanni, egli incominciò a dir da Giovanni
a le turbe, Che andasse Voi a vedere al di-
serto? Una canna scossa dal vento?*

25 וא לא מנא בפקתיו
למחוא גברא דנחת
רכיכא לביש ה אילין
דבלבושא משפחא
ובפקתא איתיהון ביר
מלכא אנון:

*Ma che andasse Voi a vedere? Un ho-
mo vestito de delictosi vestimenti? Ecco,
quici che si vesteno di pomposo vestimento,
e vixeno in delictis stiano ne palazzis de
i Re.*

26 וא לא מנא בפקתיו
למחוא איו אמר אננ
לכו ונמיר מו גברא:

*Ma che andasse Voi a vedere? Un Pro-
feta? Certo io Vi dico, ancor piu che Pro-
feta.*

27 הנו דעלוחי פתיב ד
דרא משדור אנא מלאכי
קדם פרוציון דיתקו א
אורחא קדמך:

*Questo è colui di cui è scritto, Ecco, io
mando il mio Angelo innanzi a la faccia
tua, il quale apparechiara la tua via in-
nanzi a te.*

28 אמר אנא לכו דלית
בניא בילידי גשא דרב מו
יוחנן מעמדנא ועורא דיו
במלכותא דאלהא רב הו
מנח:

*Io Vi dico certo che tra quei che son na-
ti di donne, non è alcun Profeta maggior
di Giovanni Battista: nondimeno il mi-
nor che sia nel regno di Dio, è maggior di
lui.*

29 וכלה עפיה דשמעו
אף מכסא דקו לא להא
דעמדו מעמודיתיה
דיוחנן:

*E tutto il popolo che sedeva, e i publi-
cani che erano battezzati del battesimo di
Giovanni, giustificorono l'iddio.*

24 וכלי מלאכי יוחנן ויהל
לדבר אל העם על יוחנן מה
יצאתם במדבר לראות תקנה
אשר מרוח יגוד במים:

*Y como se fueron los mensageros, de Ioan,
començo a hablar de Ioan a las compannas, Que
salistes a ver al desierto? alguna canna que es
agitada del viento?*

25 אז מה יצאתם לראות אם
את האדם לבוש בגדים רכים
הנה אשר בבגדי אדר ובעדר
הפמה בבתי מלכים הו:

*Mas que salistes a ver? algun hombre cubi-
erto de vestidos delicados? heaqui que los que
están en vestido precioso y en delicias, en los pala-
cios de los reyes estan.*

26 אז מה יצאתם לראות אם
את חנביא אמנם אומר לקם
גם יוחר מנביא הוא:

*Mas que salistes a ver? algun Propheta?
Tambien os digo, y aun mas que Propheta.*

27 כי זה הוא אשר גכתב
עלי הנה אנכי שולח את מלאכי
לפני ופנה דרכך לפני:

*Este es de quien está escripto, Heaqui embio
mi angel delante de tu faz, el qual aparejará tu
camino delante de ti.*

28 כי אומר אנכי לקם כי
בילידי גשם לא קם גביא
גדול מו יוחנן הטבל ואשר
קטור במלכת אלהים גדול הוא
מנח:

*Porque yo os digo que entre los nacidos de
mugeres, no ay mayor Propheta que Ioan el Bap-
tista: mas el mas pequenno en el Reyno de los
cielos es mayor que el.*

29 וכל העם שומע ובעלי
מכס צדק את יוחנן ויטבלו
בטבילת יוחנן:

*Y todo el pueblo oyendolo, y los publica-
nos, justificaron a Dios baptizandose con el Bap-
tismo de Ioan.*

24. Ἀπελθόντων ὁ ἀγγέλων
ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν (ἀρξας ὁ-
χλας) πρὸς τοὺς ἔχοντες τὴν ἐλπίδα
εἰς τὸν ἔρημον ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλυστος
ὡπὸ ἀνέμου σαλευόμενος:

*Puis quand les messagers de Iehan
furent partis, il se print a dire de Iehan
aux trompes. Qu'estes-vous allés voir
au desert? un rouleau demené du vent?*

25. Ἀλλὰ τί ἐξελθόντες εἰς τοὺς
ὄρους ἢ ἐν μαλακοῖς ματαίως ἡμ-
φισμύμενοι; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐν-
δόξῳ καὶ περὶ ὡς ἀρχαῖοι, ἐν
ταῖς βασιλείαις ὄντες.

*Mais qu'estes-vous allés voir? un
homme revêtu de précieux vestemens?
voici ceux qui sont magnifiquement
vestus, & qui vivent en delices, sont es
maisons des rois:*

26. Ἀλλὰ τί ἐξελθόντες εἰς τὴν
ἀστροφῆτιν καὶ λέγων ὅτι, ὁ π-
ρὸς ὁ πρὸς ἀστροφῆτιν.

*Mais qu'estes-vous allés voir? un
Prophete? voire, vous di-te, & plus que
Prophete.*

27. Οὗτός ἐστις ὃς ἐστὶν ἡ γραφή,
ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγέλόν μου
πρὸς σὺν, ὅς σε ἡτοιοῦσιν.
ὅτι τὸν ὅτι σε ἐμμενέσθαι σε.

*C'est celui duquel il est escrit, Voi-
ci, l'enuoye mon messager deuant ta fa-
ce, lequel preparera ta voye deuant toi.*

28. Λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐστὶν ἡ
ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀνθρώπου ἰωάννης
ἢ βαπτιστὸς ὅτι ὁ μικρότε-
ρος ἐστὶν τοῦ βασιλείου τοῦ Θεοῦ, μεί-
ζων αὐτὸς ἐστὶν.

*Car ie vous di qu'entre ceux qui sont
nés de femme, il n'y a nul Prophete plus
grand que Iehan Baptiste: & toutesfoiz
celui qui est le moindre au royaume de
Dieu est plus grand qu'iceelui.*

29. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας ἢ
οἱ τελῶναι ἐδοκίμαζον τὸν Θεόν, βα-
πτίζοντες τὸ ὅλον ἡμῖν ἰωάννης.

*Et tout le peuple qui oyoit cela, &
les peagers qui auoyent esté baptizés
du Baptisme de Iehan, iustificerēt Dieu.*

CAP. VII.

24. Et cum discessissent nuntii Iohannis, cepit de Iohanne dicere ad turbas, Quid existis in desertum videre? arundinem vento moveri?

And when the messengers of John were departed / he began to speak unto the people of John: What went ye out into the wilderness to see? A reed shaken with the wind?

25. Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce, qui in veste pretiosa sunt, & deliciis, in domibus regum sunt.

But what went ye out to see? A man clothed in soft raiment? behold, they which are gorgeously apparelled / and hinc delicately / are in kings courts.

26. Sed quid existis videre? prophetam? Vtique dico vobis, & plus quam prophetam.

But what went ye out to see? A Prophet? yea / I say to you / and greater than a Prophet.

27. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

This is he of whom it is written: Behold, I send my messenger before thy face / which shall prepare thy way before thee.

28. Dico enim vobis, maior inter natos mulierum propheta Iohanne Baptista nemo est: qui autem minor est in regno Dei, maior est illo.

For I say unto you / there is no greater Prophet than John / among them that are begotten of women: nevertheless / he that is the least in the kingdom of God / is greater than he.

29. Et omnis populus audiens, & publicani, iustificaverunt Deum, baptizati baptismo Iohannis.

Then all the people that heard / and the publicans / justified God / being baptized with the baptism of John.

Das VII. Capitel.

24. Da aber die Botten Johannis hin giengen / fieng Jesus an zu reden zu dem Volck von Johanne: Was seht jr hinaus gegangen inn die Wüsten zu sehen? Voltet ihr ein Rhor sehen / das vom Winde bewegt wirdt.

De der Johannis bud ginge bort / begynne Jesus at tale / til Jolcker / om Johanne. Huad ere i gongne hen vdi orcken at see? Vilde i see it Rhor / som roris aff vort?

25. Oder was seht ihr hinaus gegangen zu sehen? Voltet ihr einen Menschen sehen in weichen Kleidern? Sehet die inn Herrlichen Kleidern vnd lüssen leben / die sind in den Könighen Höfen.

Eller huad ere i vdgongne at see? Vilde i see it Men niste / i blode klæder? Seer dem som leffue i kaaftelige klæder oc vellyst de ere Kongelige Gaarde.

26. Oder was seht jr hinaus gegangen zu sehen? Voltet ihr einen Propheten sehen? Ja ich sage euch / der da mehr ist denn ein Prophet.

Eller huad ere i vdgongne at see? Vilde i see en Prophete? Ja ieg siger eder / den som mere er / end en Prophete.

27. Er istis / von dem geschriben steht: Eihe / ich sende meinen Engel für deinem Angesicht her / der da bereiten soll deinen weg für dir.

Hand er den / som skaar sereffuit om / Seer / Ieg sender min Engel saar dir Ansiet / som skal berede din veg saar dig.

28. Denn ich sage euch / das vnter denen / die von Weibern geboren sindt / ist kein grösser Prophet / denn Johannes der Tauffer. Der aber kleiner ist im Reich Gottes / der ist grösser denn er.

Iht ieg siger eder / at iblant dem / som ere fødte aff Quinder / er der ingen større Prophete / end den Døbere Johanne. Men den som er Mindre i Guds rige / den er Større end hand.

29. Vnd alles Volck das ihn höret / vnd die Zölner gaben Gott recht / vnd liessen sich tauffen mit der Tauffe Johannis.

De alt Jolcker som hannem hørte / oc Toldere / gaffue Gud ret / oc lode sig døbe med Johannis daab.

Kapitola VII.

24. A když odesli poslově Janovi / počal praviti k zástupům o Janovi: Co jste vyšli na poušť viděti? Trávu kláčenau větrem?

Sárym kdy odesli poslově Janovi / počal o Janie mluvit do zgomáčenjá ludj / Čemu ještě se vyšli dymovat ná poušť? Trávine kláča se od větru dvíže.

25. Neb to jste vyšli viděti / člověka měkkyj rouchem oděného? Vytrhijte v rouchu dražěm gšau a v rozkošij / v domijich královstvjch gšau.

Alle což ještě vyšli viděti? člověka v mekkie páty oblečeného? Otoci křozj sá v rokošij / v rozkošij / v domijich královstvjch gšau.

26. Aneb co jste vyšli viděti / Proroka? Ovšem pravím vám / y více nežli Prorok.

Alle což ještě vyšli viděti? Proroka? A poviedámť vjám že více sjeo nje Proroka.

27. Tentoz gest o křemj pšano gest: Vy pá pošlám Angela mēho před tvárij tvaui / křemj pšipravij cestu tvaui před tobau.

Tentoz test o křemj pšano / Vy to pošlám posla mēgo před obličejem tvaui / křemj zgotuje droge tvote před toba.

28. Gist pravím vám / věřij mēj Synj jnšijmi Prorok nad Jana Křtitelem nē nje jādny / ale když gest mēj / sje v královstvj Božij / gest věřij nežli on.

Abowiem powiedam wam / Wierzy tymi křozj sje rožja s nēwist / jaden nē test wiczyj Prorok nad Jana Křtitelem: Leč křozj nam nēj sje w test w křolestwie Božij / tē wiczyj test nē on.

29. Tedy wesslery Lid sje sje to / y zgownij bēlissij / wesslěbiji Doha / gšauce pokřenē křem Janowym.

Tedy lud wšytek to slyšae / y celny / wznawaji spráwiedliwego Doha / křozj byli pokřšeni křem Janowym.

1

30 פרישא דין וספרה
טלמו בנפשהון בכינו
דאלהא דלל אהתעמדו
מיה:

*Mai Farisei e i Dottori de la Legge,
che non eran battezzati da lui, disprezzarono il consiglio di Dio in se stessi.*

31 למן הכיל אדמה
לאנשא השבתא דיה
ולמן דמין:

*Onde il Signor disse, A chi dunque
assimigliarò gli uomini di questa ge-
nerazione? Et a chi son simili?*

32 דמין לטלמין דיתבין
בשוקא וקצין לחבריהון
ואמרין ומין לכו ולל
דמדתיו ואלו לכו ולל
בכרתו:

*Essi son simili a fanciulli che stanno
di sedere ne la piazza, e gridano l'una par-
te all'altra, e dicono, Noi v'abbiamo so-
nnato, con flauti, e voi non haueste danza-
to: noi v'abbiamo cantato de' caniti la-
mentuali, e non haueste pianto.*

33 אתא גיד יוחנן
מעמדא לא אכל לחמא
ולא שתא רמא נאמרין
אנתון שאדא אית פה:

*Imperche venne Giovanni Battista
che non mangiava pane, ne beuua vino,
e voi dite, Egli ha il demonio.*

34 אתא ברה האנשא
אכל ושתא נאמרין
אנתון הא גברא אכולא
ושתא חמרא ורחמא
דמכסא דרחמא:

*E poi venuto il Figliuol de l'huomo,
che mangia e beue: e dite, Ecco un hu-
mo mangiatore e beuitor di vino, amico
di publicani e di peccatori.*

35 ואודקת חכמתא מן
כלהון בגיה:

*Ma la Sapienza è giustificata da tutti
i suoi figliuoli.*

36 אתא דין בעא מיה
חד מן פרישא דילעס
עמה ועל לביתה דפרישא
הו אסתמר:

*Hor' uno de Farisei la pregò che man-
giasse con esso: et egli entrò in casa
del Fariseo, si messe a tavola.*

1

30 והמפרשים וסופרי תורה
עצת יהנה נאצו בנפשם ולא
נטבלו ממנו:

*Mas los Phariseos, y los sabios de la ley, de-
secharon el consejo de Dios contra si mismos, no
siendo baptizados de el.*

31 ויאמר האדון ולמי אדמה
את אנשי דור הזה ולמי דומים
המה:

*Y dize el Sennor, A quien pues compararé
los hombres de esta generacion, y aque son seme-
jantes.*

32 דומים המה לילדים
היושבים בשוק והקוראים
ועונים תל-ל אחד לאמר
חללנו לכם ולא דלגתם קוננו
לכם ולא סבדתם:

*Semejantes son a los muchachos sentados
en la plaza, y que dan bozes los vnos a los otros,
y dizen, Tannimos hos con flautas, y no baylastes
ende chamoshos, y no llorastes:*

33 כי לא יוחנן הטבל ולא
אכל לחם וין לא שתה ונאמרין
כי יש לו השטן:

*Porque vino Ioan Baptista que ni comia pan
ni beuia vino: y dezis, Demonio tiene.*

34 בן גס בן האדם אוכל
ושותה ונאמרין הנה איש זולל
וסובא ודעה בעלי מכס
וחטאים הוא:

*Vino el Hijo del hombre, que come y beue:
y deyis, He aqui vn hombre comilon, y beuedor
de vino, amigo de publicanos y de peccadores.*

35 ותצאק החכמה מכל
בנותיה:

*Mas la Sabiduria es justificada de todos sus
hijos.*

36 ויבוא אחד מפרושים וישאל
ממנו לאכל לחם עמו ויעל
אל בית המפרש ויסב:

*Y rogóle vno de los Phariseos, que comiesse
con el. Y entrado en casa del Phariseo, sentose a
la mesa.*

2

30. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ δοκτοῦοι
τῆς βίβλου τῆς γραφῆς οὐκ εἰς
αὐτοῦ, μηδὲ βαπτισθεὶς αὐτῷ.

*Mais les Pharisiens, & les docteurs
de la Loy, qui n' auoyent point esté
baptizés par icelui, reietterent le con-
seil de Dieu à l'encontre d'eux-mesmes.*

31. Ἐπεὶ δὲ κύριος, τίς οὗτοι ὁμοι-
ῶσι τοῖς ἀνθρώποις τῆς γενε-
αυτῆς; τίς εἰσὶν ὁμοιοί;

*Lors le Seigneur dit, A qui donc ac-
comparerai-je les hommes de ceste ge-
neration? & a quoi ressemblent-ils?*

32. Ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀ-
γορᾷ καθήμενοις, καὶ αὐτοὶ φωνᾷ-
σιν ἀλλήλοις, καὶ λαλοῦσιν, οὐ λέγου-
ντες ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀρχήσασθαι. Ἐ-
βλήθημεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύ-
σατε.

*Ils sont semblables aux enfans qui
sont assis au marché, & crient les vns
aux autres, & disent, Nous vous auons
flüsté, & vous n' auez point dancé: nous
vous auons chanté complaintes, & vous
n' auez point pleuré.*

33. Ἐλήλυθε γὰρ ἰωάννης ὁ βα-
πτιστὴς μετὰ ἀδείας ἐσθίειν, μετὰ εἰναι
πίνειν, καὶ λέγετε, δαίμων ἐστὶν ἐν αὐτῷ.

*Car Iehan Baptiste est venu ne man-
geant point de pain, & ne beuuant point
de vin: & vous dites, Il a le diable.*

34. Ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ λέγετε, ἰδοὺ
ἀσβρατα. Φάρμακα καὶ εἰνότης,
φάρμακα πλυντῶν καὶ ἀμαρτωλῶν.

*Le Fils de l'homme est venu mange-
ant & beuuant: & vous dites, Voici vn
mangeur & vn beuueur, vn ami des
peageux & gens de mauuaise vie.*

35. Καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία διὰ
τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

*Mais la sapience a esté iustifiée par
tous ses enfans.*

36. Ἡρώτη δὲ τις αὐτὸν τῶν φα-
ρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ, καὶ
εἰσέλθων εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ φα-
γεῖν αὐτοῦ.

*Et vn des Pharisiens le pria de man-
ger chez lui: dont il entra en la maison
du Pharisien, & se mit a table.*

CAP. VII.

30. Pharisei autem & Legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo.

But the Pharisees and the scribes of the Law despised the counsell of God against them selves, and were not baptiz'd of him.

31. Ait autem Dominus, Cui ergo similes dicam homines generationis huius? & cui similes sunt?

And the Lord saide, Whereunto shal I liken the men of this generation? & what thing are they like unto?

32. Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus adinvicem, & dicentibus, Cantavimus vobis tibis, & non saltastis: lamentavimus, & non plorastis.

They are like unto children sitting in the market place, and crying one to another, I and I singe: We have piped unto you, and ye have not danced: we have mourned to you, and ye have not wept.

33. Venit autem Iohannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum: & dicitis, Daemonium habet.

For John Baptist came, neither eating bread, nor drinking wine: and ye say, He hath the devil.

34. Venit Filius hominis manducans & bibens, & dicitis, Ecce homo devorator, & bibens vinum, amicus publicanorum & peccatorum.

The Sonne of man is come, and eateth and drinketh: and ye say, Behold, a man which is a glutton, an a drinker of wine, a friend of Publicans and sinners.

35. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis.

But wisdome is iustified of all her children.

36. Rogabat autem illum quidam de Phariseis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei discubuit.

And one of the Pharisees desired him that he would eat with him: and he went into the Pharisees house, and sat down at table.

Das VII. Capitel.

30. Aber die Phariseer vnd Schrifftgelehrten verachteten Gottes rath/ wider sich selbs/ vnd lieffen sich nicht von ihm tauffen.

Men Phariseer or Schrifftloge foracted the Gods raad/ mod sig self/ och lode icke döbe sig aff hannem.

31. Aber der HERR sprach: Wem sol ich die menschen dieses Geschlechts vergleichen? Vnd wem sind sie gleich?

De HERREN sagde/ huem skal ieg signe dem? ne Eleckis menniske ved oc huem ere de lige?

32. Sie findt gleich den Kindern die auff dem Markt sitzen/ vnd ruffen gegeneinander/ vnd sprechen: Wir haben euch gepiffen/ vnd ihr habt nicht getanzt. Wir haben euch geklaget/ vnd ihr habt nicht geweinet.

De ere de Børn lige som sidd paa Torffue/ oc robe mod huer andre/ och siqe/ Vi pibede for eder/ oc i dangede icke. Wy klagede hincfelige for eder/ oc i græde icke.

33. Denn Iohannes der Tauffer ist kommen/ vnd aß nicht Brod/ vnd tranck keinen Wein/ so sagt jr: er hab den teuffel.

Ihi den Døbere Iohannes kom/ och oed icke Brod/ och drack ingen Vin/ Saa siget/ hand haaffuer Diefuelen.

34. Des Menschen Sohn ist kommen/ isset vnd trincket/ so saget ihr/ sihe der Mensch ist ein Fresser vnd Weinsäufer/ der Zölnner vnd Sünders Freund.

Menniskens Son er kommen/ oder oc dricker/ Saa siget/ See/ der Menniske er en Fraadgere oc Vinbrandere/ Tølders oc Synders ven.

35. Vnd die Weisheit muß sich rechtfertigen lassen von allen ihren Kindern.

De Visdommen maa lade gøre sig reiserdig aff alle sine Børn.

36. Es bat ihn aber der Phariseer einer/ daß er mit ihm esse. Vnd er gieng hinein in des Phariseers Haus/ vnd setzet sich zu Tisch.

De der bad en aff Phariseerne hannem/ at hand vilde æde med hannem. De hand gic vdi Phariseers hus/ oc sette sig til bordz.

Kapitola VII.

30. Ale Žakonišcy a w Žakoni včenij pohrzeli radau Božij sami proti sobě/ negsaue poškřeni od něho.

Alle Žakonsenhowie y nānesent w žakoni odbrucali radě Božja sami přeciw sobě/ kthorž y nte byli poškršeni od něgo.

31. V řeči PAN: Komu bych da přirovnám lidi pokolenij tohoto/ a komu podobní gšauť

Žákym je řeč PAN/ K komuž wždy přirovnám ludžie narodu tego? a ku čtorož třecž wždy sa podobní?

32. Podobní gšauť dčtem křečijto sedj na tržisku/ a gduť na družě wolagij/ řkaue: Pijštalj gšme wám na pijštalj/ a neřkatalj gšie: nařkatalj gšme/ a neplakatalj gšie.

Podobní sa dčiečiom ná rym/ ku dčedzacy m/ kthorž wolāiac iedny ku druhim mowia/ řekāci: my wám ná pijštalj ſach/ a nte řakā: cowařkācie/ nářkāčāřimy wám a nie plākāčācie.

33. Nebo přišel Jan Křtitel negeďa chleba/ ani pĭgewij na/ a prawijte dābelskij mā.

Abowsem přyšel Jan Křtitel me ředzāc chleba ani pĭiac wien/ a wždy mowicie/ Mā dyabelskow.

34. Přišel Syn člowěka gēďa a pĭge/ a prawijte: Ale člowěk řrāč a opilec Wĭna/ přijel zgwāňch a tawňch bĕřijšijkuow.

Přyšel Syn člowěceř ředzācy pĭac/ a řej mowicie/ Owož člowěk obĭerāč y opilec wĭnem/ přyšiel celničow y grēřatřow.

35. V osprawědněna gēř maudroř od wřěch Synuow gegich.

Alč řel osprawědlmionā madroř od wřřitřich synow řwřich.

36. Prosil ho pā geden Žakoniř aby gēřs nim. A wřřed do domu Žakoniřa/ posadil se za Stolem.

Tedy go prořil něčtorj: Žakonsenhow aby z nim řadl/ a řak wřředřym dom Žakonsenhow/ a ředřial.

37 וְאֵתְּהָא חֲשִׁיתָא אֵית
הוּת בְּמִדְתָּהּ הִי וּפְדִ
יָדָתָהּ בְּבִיתָהּ הַפְּדִישָׁא הִי
סִמּוּךְ וְסִבְתָּ שְׁטִיפְתָּ
וְהַפְּסִמְתָּ:

Ecce una donna in quella città, la quale era peccatrice, habendo saputo che egli era a mangiare in casa del Fariseo, portò un alabastro d'unguento.

38 וְקָמַת בַּסֵּתֶרֶת לִיָּהּ
הַגִּלְוִי וַיִּכְנֹס הָהָרָה וַיִּשְׁרֹת
בַּמִּצְעָה מִצְעָה הַגִּלְוִי
וַיִּסְעָה דְרִישָׁה מִשְׁנֵי
לְהוֹמֵן שָׁקָה הָהָרָה הַגִּלְוִי
מִשְׁרָה בְּסִמָּה :

*Epoftafi a' i suoi piedi di dietro, pian-
gendo, incomincio a bagnargli con le la-
grime: & asciugandoli co' capelli del fu-
cupo, e bacinandoli, & baciandoli con l'in-
genuo.*

39 כִּד חֹמָה הָיָה בְּרִישָׁא
הָיָה בְּקִרְבָּהּ אֶתְחַבֵּב
וּבְפִשָׁה וְאָמַר הָיָה אֵלָיו
בְּנָא הָיָה יָדַע הָיָה מִן הָיָה
מֵאָה סָבִיב וְחֻסְתָּהּ הָיָה
אֶתְחַבֵּב הָיָה בְּקִרְבָּהּ לֵהּ:

*E il Fariseo che l'haueua chiamato
sedendo questo, disse intra se stesso. Se co-
sì fosse Profeta, uere conoscerebbe chi
sono: ma questa donna che tu tocca: per-
chè ella è peccatrice.*

40 עַל־הַיָּם יִשְׁעוּ וְאָמַר
לֵה שְׁמֹעַן מִדֶּם אִירֹת לִי
וְאָמַר לְךָ אָמֵן לֵה אָמַר
רַבִּי אָמֵן לֵה יִשְׁעוּ;

EL ESU rispondendo, gli disse, Simo-
ne, io ho qualche cosa da dirti. Et egli di-
se, Maestro, di (Et l'ESU lui disse.)

4. **הַיָּמִין חִבֵּא אֶת הַיָּד**
הַיָּד מִדֵּא הַיָּבֵא חֵד הַיָּב
וְהָא לֵה דִּינְרָא חֲמִשׁ מָנָא
אֲחֵרָנָא דִּינְרָא תַבְשִׁין :

Ma creditore haueua duo debitori
l'Un de quali gli doueua dare cinquecen-
to denari, e l'altro cinquanta.

4 וְלִי יְהוָה חַוָּה לֵהוֹן ל
מִפְּנֵי לְתַרְיָהוֹן שְׁבַת א
אִינֶנֶה הַכִּיל מִנְהוֹן יִתִּיר
חֲבִירָהי:

*Enon hauendo effi di che pagare, fe
ce gratia à tutti due. Di dunque, qual a
questa l' amara pin?*

37 וְהָיָה אִשְׁתּוֹ הַיְּהוּדִיָּה בְּעִיר
וְהָיָה חֲטָאָהּ וּבְאִשְׁדּוֹ יָדָעָה כִּי
סֵבַב בָּבוֹת חֲמִמְרָשׁ סִבְלָה מִלֵּךְ
בְּהַט בָּשָׁם :

Y he aqui vna muger que auia sido peccadora en la Ciudad, como entendió que estava en la mesa en casa de aquel Phariséo, truxo vn vaso de alabastro de vnguento:

38 וַתִּקְרָא אֶל־דָּגְלִי מֵאַחֶר
בִּזְכִּיָּה וַתְּחַל לְהַרְוֹת אֶת־דָּגְלִי
בְּדַמְעוֹת וַתִּקְלַקֵּל בְּשַׁעֲרוֹת רֵאשִׁית
לְחֵשֶׁק אֶת־דָּגְלִי וַתִּסֹּךְ בְּבָשָׁם :

Y estando detrás à sus pies, comenzó llorando à regar con lagrimas sus pies, y limpiarlos con los cabellos de su cabeça. y besaua sus pies, y vngia los con el vnguento.

39 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים רֵאשִׁית הַמַּבּוּרָשׁ אֲשֶׁר
קָדַם אֵלָיו אָמַר בְּקִדְּבוֹ לֵאמֹר
יְהִי אֵלִים וְנִבְרָא הוּא יָם יָדַע
מִי־זֹאת וְכֵן שִׁמּוּעָתָהּ אֲשֶׁר
מְלִיעָה בּוֹ כִּי־חֲסִידָהּ הִיא :

Y como vido esto el Phariseo que lo auia llamado, dice en si, diciendo, Este, si fuera Profeta, conoceria quien y qual es la muger que lo toca: que es peccadora.

40 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
שְׁמַעוֹן בֶּן־יוֹנָתָן מַה לָּאָמַר אֵלָיו
הוּא אָמַר אֲמַר לְבִי (וַיֹּאמֶר
אֵלָיו יֵשׁוּעַ)

Entonces respondiendo Iesus, dixole, Si
mon, vna cosa tengo que dezirte. Y elle dize, D
Maestro. (y Iesus dicho à le.)

4 שֶׁל אֱלֹהִים תִּכְבְּדוּם הֵן לְמַלְכוּת
וְלֹא אֶחָד גִּשְׁחָה בּוֹ דִּיגְדִים תִּמְשֵׁךְ
וְאֵלֶּה נִקְרָא תַּמְשִׁיךְ :

Vn acreedor tenia dos deudores: el vno de
uia quinientos, dineros y el otra cincuenta.

4: וְכַאֲשֶׁר לֹא הָיָה לָהֶם לְשָׁלֹם
 חָזְנוּ אֹתָם שְׂנֵי־הֶם וּמִי־מֵהֶם
 אָמַר יִחַד יֵאָהֵב אֹתוֹ :

Y no teniendo ellos de que pagar, soltó la deuda à ambos. Di pues, qual de estos lo amará mas?

37. Καὶ ἰδοὺ ἤνωξ ἐν τῇ πόλει,
ἡ περὶ τῶν ἀμφοτεπλῶς. Ὁπρὶν (αὐτὸς)
ἡ ἀνακταὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρ-
σαίμ, καὶ μένει αὐτὸς αὐτῶν μύρου.

Or voici, il y auoit vne femme de la ville qui auoit esté de mauuaise vie, laquelle ayant cogneu qu'il estoit à table en la maison du Pharisien, apporta vne boiste d'oignement :

36. Καὶ εἰσὶν ὅσοι τὴν πίστιν
αὐτοῦ ὁπίω κλησάμεθα, ἡ ἐξ ἁβρα-
χὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ τὴν δακρυο-
καὶ πῆνθερξί τὴ καὶ φιλίᾳ αὐτῆς
ἐξέμασται, καὶ κατηφίλῃ τὴν π-
δὸς αὐτοῦ, καὶ ἡλφεται τῷ μένῳ.

Et se tenant derrière aux pieds d'icelui, & pleurant elle se print à les arracher de larmes: & les effuyoit de les propres cheveux, & lui baisoit les pieds, & les oignoit de l'oignement.

39. Ἰδὼν ᾧ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλὸς
 ἦν αὐτὸν, εἶπεν ἑαυτῷ, λέγοντα
 ἑταῖρῳ ἐν ῥωσφάτῃ, ἐξουσιάζει
 αὐτὸς ἐν πτῶπῃ ἡ ἡμῶν, ἥτις ἄ-
 γη καὶ αὐτῷ, ὅτι ἀμφοτεράλοι ἐσι.

Lors le Pharisien qui fauoit conuie
 Payant apperceuë, dit en soi mesme
 Si cestuy ci estoit Prophete, certes i
 ferois qui & quelle est ceste femme
 qui le touche: car elle est de mauuais
 vie.

40. Καὶ ὑποκαθίσεις ἐν ἡρώεσσι καὶ
 πρὸς αὐτὸν, σήμερον, ἔχω σοὶ τὴν
 ἐξουσίαν. ὅτι ἐφ' ἧς, διδασκαλίας, ἐν
 τῇ. (καὶ ἡ γὰρ αὐτὴ ἐν ἡρώεσσι)

Et Iesus prenant la parole, lui dit : Simon, il y a quelque chose à te dire. Et il dit, Maître, di-la. (c'est Iesus qui a dicté.)

41. Δὸς χάριν Φιλίππου ἡ Καὶ δανεί-
σῃ πνεῦμα ὅπως αὐτὸς Φίλῃ δὲ δανείσῃ πνεῦ-
ματός σου, ὃ ὅτι ἐπερὶ τοῦ πνεύματος

Vn creancier auoit deux detteurs
 l'un lui deuoit cinq cens deniers, & l'autre
 tre cinquante.

42. Μὴ ἰχθυήσῃς αὐτῷ ὥστε
δοῦναι, ἀμφοτέρους ἐχθροὺς σου
πρὸς οὖν αὐτῷ, εἰπὲ, πλοῦτον αὐτοῦ
ἀγαπήσῃ;

Et comme ils n'auoyent de quoi payer, il quitta à tous deux leur dette. Or di donc lequel d'iceux l'aimera le plus.

37. Et ecce mulier quæ erat in civitate, peccatrix, ut cognovit quod accubisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti.

And behold a woman in the city: which was a sinner: when she knewe that Iesus sat at table in the Pharisæes house: shee brought a boxe of oignement.

38. Et stans retrò secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat.

And she stood at his feet behinde him weeping: and began to waſh his feet with teares: and did wipe them with the heares of her head: and kissed his feet: and anointed them with the ointment.

39. Videns autem Pharisæus qui vocaverat eum, ait intra se, dicens, Hic si esset propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est.

Now when the Pharise which had called him sawe it: he spake within himselfe saying: I knowe man were a prophete: he would surely have knowen who: and what manner of woman this is which toucheth him: for she is a sinner.

40. Et respondens Iesus, dixit ad illum, Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait, Magister, dic. (Et Iesus dixit illi.)

And Iesus answered and said unto him: Simon: I have somethinge to say unto thee. And he said: Master: say on. (Iesus said unto him.)

41. Duo debitores erant cuidam fœneratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta.

There was a certaine lender which had two debtors: the one ought five hundred pence: and the other fiftie.

42. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit?

When they had no thing to pay: he forgave them both. Whiche of them therefore: tel me: will love him most?

37. Und siehe/ ein Weib war in der Statt/ die war eine Sünderin. Da die vernam daß er zu Tische saß in des Phariseers Haus/ bracht sie ein glas mit Salben.

Och see der vaar en Quinde i Staden/hun vaar en Synderinde. Der hun vernam/ ar hand sad til bord i Phariseers hus/ da hente hun et Glas met Salue.

38. Und tratt hinden zu seinen Füßen/ und weinet/ und sieng an seine Füße zu necken mit threnen/ und mit den haaren ihres Hauptes zu trucknen/ und küßet seine Füße/ und salbet sie mit Salben.

De traadde bag til hans Føder/ oc græd/ oc begynte at væde hans føder/ met Graad oc at tørre dem met sit Høffue haar/ oc hun tyste hans Føder/ oc saluede dem met Saluen.

39. Da aber das der Phariseer sah/ der in geladen hatte/ sprach er bey sich selbst/ und sagt: Wenn diser ein Prophet were/ so wüßte er/ wer vnd welch ein Weib das ist/ die ihn anrühret/ denn es ist eine Sünderin.

Der Phariseeren/ som hadde indbudet hannem/ saa der i talsede hand ved sig self/ oc sagde: Der som denne vaare en Prophete/ da vilste hand/ huo oc huor dan en Quinde dette er/ som rørte ved hannem/ Thi hun er en Synderinde.

40. Iesus antwortet/ und sprach zu ihm: Simon ich habe dir etwas zu sagen. Er aber sprach: Meister/ sage an: (Iesus sprach zu jm)

Ihesus svarede/ oc sagde til hannem/ Simon/ Jeg haaffuer noget at sige dig. Da sagde hand/ Mester/ sig frem. (Iesus sagde til hannem)

41. Es hatte ein wucherer zween Schuldner/ Einer war schuldig fünffhundert groschen/ der ander fünffsig.

Der hadde en Agerkarl the Skuldener/ Den ene vaar fem hundrede Peninge skyldig/ den anden haafferebte fints tiue.

42. Da sie aber nicht hatten zu bezahlen/ schenkt ers beiden. Sage an/ welcher vnter denen wirdt in ain mehr lieben?

De der de hadde icke at betale met/ da gaff hand dem der baade til. Sig nu/ huilken aff dem skal elste hannem mest?

37. A hie žena kteráž byla v městě hříšnice/ našla muž: děla jeho Gejži se děl za stolem v domu Žakonijska/ přinesla Masti nádobu Alabastru:

A to nemiášť k tomu byla v mickáie grzešnická/ dowiedziawszy si iż siedział w domu Żakariusa słowym/ przyniosła słoet alabasrowy olejku.

38. A siogem za du v Noh geho/ počala szami smaćci Noh geho/ a wlosy hlawn swę wytrala/ lijbala takę/ nohy geho/ a Mastij mazala.

A lánawšy v noh iego z tyln/ plácac počala šami pokrácac nogi iego/ a wlosami glawy swę reč včierac/ a chľuše nogi iego o lepkem mážal.

39. A wida Žakonijska kteráž ho byl pozval/ řekl sám v sobě: Vně tento byl Prorok/ wěděšby žagistę kteráká a naša geš? Žena která se ho dotýká/ nebo hříšnice geš?

Co gdy wyzkal Żakariusz on trozy go byl wezwal/ rzekł sam v siebie mówiąc: Był ten był prorokiem/ wżyc by znal która z nas to jest niewiasta co się go dotyka/ bo jest grzešnicką.

40. V odpowědew Gejži/ řekl němu: Esomone/ mám tobě něco powěděti. A on řekl: Mistr/ powěz. (Gejži řekl němu.)

Ale Jezus odpowědělawszy/ rzekł do niego/ Symon/ mámi něco powědzieti. A on rzekł/ Powiedz Mistrze. (Jezus rzekł do niego.)

41. V odpowědew Gejži: Dwa dlužnicy byli dlužni gednomu wčitelu/ gedn byl dlužen pět Set grosuow/ a druhý padesát.

Dwá dlužnicy byli winni mtes. Trosu mu/ seden pět set grosy/ a drugi pędziesiat.

42. A kdýž neměli odkudby zaplatiti/ odpustil oběma. Protož který geš wšec milu geš?

A gdy my oni nie mieli czym płacić/ darował ich tym obdwóm. A przetoż powiedz mi/ Ktęch dwu trozy go więcej miłować będzie?

43. וַיֹּסֶף שִׁמְעוֹן וַאֲמַר
סֵבֶר אֲנִי דְהוּ דַּחֲשִׁתְּבָק
לָהּ סֵבֶר אֲמַר לָהּ יִשְׁוֹג
תְּרִיבֵּאִית דִּנְתָּ:

Simone respondendo, disse, Io stimo che quello l'amarà più, a cui egli ha più donato. Et egli disse, Tu hai giudicato rettamente.

44. וְאַתְּפָנִי לִנְרָה הִי
אֲנִתְּמָה וַאֲמַר לְשִׁמְעוֹן
הֵנָּה אֲנִי אֲנִתְּמָה הִיא
לְבִיתְךָ עֲלֵת מֵנָּה לְרִגְלִי
לֹא יִהְיֶה הַדָּם בְּיָדִי
בְּרַמְעִינָה רִגְלִי עֲבָעוֹת
וּבְסַעֲרָה שְׁנֵית אֲנִי:

Poi rivolteosi à la donna, disse à Simone, Vedi tu questa donna? Io son entrato in questa casa, e tu non m'hai dato acqua per lavarmi i piedi, e coftes ha bagnato i miei piedi con le lagrime, & haogli asciugato co i capelli del suo capo.

45. אֲנִתָּה לֹא נִשְׁתַּחֲוִי הִיא
דִּין הָאֵל מִן דְּעֲלֵת לָהּ
שְׁלֵת רִגְלִי לְמַשְׁחָו:

Tu non m'hai dato bacio: e coftes, da poi ch'io sono entrato, non ha coftato di baciare i miei piedi.

46. אֲנִתָּה מִשְׁחָה לְרִישִׁי
לֹא מִשְׁחָה הִנֵּה דִין
בְּמִשְׁחָה דְּבִסְמָרָה רִגְלִי
מִשְׁחָה:

Tu non m'hai unto il capo con olio: e coftes tu ha unto i piedi con vnguento.

47. חֲלַף הִיא אֲמַר אֲנִי
לָהּ דְּשִׁבְחוּ לָהּ חֲשִׁינָה
סִגְמָא מְטוּל דַּחֲבֵת סִגְיָה
הַדִּין דְּחִלִּיל מִשְׁתַּבֵּחַ לָהּ
חֲלִיל מִחֵב:

Per laqual cosa io ti dico, che se son perdonati i suoi peccati, che son molti, perché ella ha amato molto: e colui a cui è perdonato meno, meno ama.

48. וַאֲמַר לְהִי אֲנִתְּמָה
שְׁבִיחוּ לָהּ חֲשִׁינָה:

Poi disse à lei, I tuoi peccati ti son perdonati.

49. שְׁרִי דִין הֵנּוּ
דְּסִמְיָו אֲמַרְיוּ בְּנִפְשָׁהוּ
מִנֵּי הֵנָּה דַּחֲפִי חֲשִׁינָה
שְׁבִיחַ:

E quelli che erano insieme à tavola, cominciarono à dire intra se stessi, Chi è costui, che perdona ancor i peccati?

50. יִשְׁוֹג דִּין אֲמַר לָהּ
אֲנִתְּמָה הִנֵּה מִנִּי
אֲנִתְּמָה לְבִי בְּשָׁלְמָה:

Et egli disse à la donna, La tua fede t'ha salvato: & attene in pace.

43. וַיֹּסֶף שִׁמְעוֹן וַאֲמַר שֶׁבֶר
אֲנִי כִי זֶה אֲשֶׁר חָנַן אֹתוֹ רַב
וַאֲמַר לוֹ יִשְׁרָתָה לְדִין:

Y respondiendo Simon: dixo, Pienso que a quel alqual folto mas. Y el le dixo Rectamente has juzgado.

44. וַיִּפֹּן אֵלַי הָאִשָּׁה וַאֲמַר
לְשִׁמְעוֹן חֲדוּחָה אֲנִי אֶתְּ הָאִשָּׁה
בְּאִתִּי לְבֵיתְךָ וּמִים עַל־רִגְלִי
לֹא נִתְּתָה וְהִיא בְּדַמְעוֹת חֲרִיחָה
אֶת־רִגְלִי וּבְשַׁעֲרֵי רַגְלָהּ
תְּקַלְקַל:

Y buelto à la muger, dixo à Simon, Vee esta muger? entré en tu casa, no diste agua para mis pies: y esta ha regado mis pies con lagrimas, y limpiado los con los cabellos de su cabeça.

45. נִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ נִתְּתָה לִי וְהִיא
מֵאֲחֵר בְּאִתָּה לֹא נִשְׁתַּחֲוֶה לְנִשְׁתַּחֲוֶה
אֶת־רִגְלִי:

No me diste beso: y esta, desde que entré no ha cessado de besar mis pies.

46. בְּשִׁמּוֹן דַּחֲשִׁי לֹא מִשְׁחָה
וְהִיא סָכָה אֶת־רִגְלִי בְּבִשְׁם:

No vngiste mi cabeça con olio: y esta ha vngido con vnguento mis pies.

47. עַל־כֵּן אֲמַר לָהּ אֲנִי כִי
נִשְׁאָו לָהּ חֲשִׁנָּה רַבּוֹת לָכֵן
אֲהַבָה רַב וְלֹאֲשֶׁר נִשְׁאָו מְעַט זָם
הוּא אֲהַב מְעַט:

Por loqual te digo que los muchos peccados son perdonados, porque amó mucho: mas alque se perdona poco, poco ama.

48. וַאֲמַר אֵלֶיהָ גִּשְׁאָו לָהּ
חֲשִׁנָּה:

Y à ella dixo, Los peccados te son perdonados.

49. וַיַּחֲלוּ הַיּוֹשְׁבִים בְּמִסְבָּה
לֵאמֹר בְּנִפְשָׁם מִי־זֶה הוּא
אֲשֶׁר זָם יִשְׁאָו עוֹלֹת:

Y los que estauan juntamente sentados à la mesa, començaron à dezir entre si, Quien es este, que tambien perdona peccados?

50. וַאֲמַר אֵלַי הָאִשָּׁה אֲמִנְתָּהּ
הִנֵּה בְּשָׁלוֹם:

Y dixo à la muger, Tú fe te ha saluado, & en paz.

ז.

43. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων εἶπεν,
ὡσαύτως ὅτι ὃς τοῦ πολλοῦ ἐ-
χαρίσθη, ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὁρθῶς ἐ-
κρίνας.

Simon respondant lui dit, l'estime que c'est celui à qui il a quinté le plus: & il lui dit, Tu as droitement jugé.

44. Καὶ στραφθεὶς πρὸς τὴν γυ-
ναῖκα, τῇ σίμωνι εἶπεν, ἑλθὼν παύ-
στω γυναικα, ἰσθλῆσον σε αὖτις τὴν
οὐκίαν, ὅδωρ δὲ τῶν ποδῶν μου ἐν
ἔδακας, αὐτὴ δὲ τοῖς δακρυοῖσι ἐ-
βράζε με τὰς πόδας, καὶ τῶν θρι-
ξὶν τῆ κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαζε.

Lors se tournant vers la femme, il dit à Simon, Vois tu ceste femme? je suis entré en ta maison: & tu ne m'as point donné d'eau pour laver mes pieds mais ceste-ci a arrosé mes pieds de larmes, & les a elluyés de ses propres cheueux.

45. Φίλημαί μοι οὐκ ἐδωκας, αὐ-
τὴ δὲ ἐφ' ἧς ἐπέληξεν, ἐδίαπτε καὶ
τὰ φιλῶσά μου τὰς πόδας.

Tu ne m'as point donné vn baiser, mais elle, depuis que ie suis entré, n'a cessé de baiser mes pieds.

46. Ἐλάω τὴν κεφαλὴν μου
οὐκ ἐλάφωσα, αὐτὴ δὲ μετὰ τῶν ἰ-
γῶν μου τὰς πόδας.

Tu n'as point oint ma teste d'huile, mais elle a oint mes pieds d'oignement.

47. Οὐχ ὡς ἐγώ, λίγω σε, ἀφ' ὧν
πάντες αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς αἱ πελ-
λαὶ ὅλῃ ἡγάπησεν, ὁ δὲ ὀλίγων ἀ-
φίπ, ὀλίγων ἀγαπᾷ.

*A raison de quoi te di-je que tes pe-
chés, qui sont grands lui sōt pardonnés:
car elle a beaucoup aimé: & icelui au-
quel est moins pardonné, celui-la aime moins.*

48. Εἶπε δὲ αὐτῇ, ἀφίωται σε
αἱ ἀμαρτίαι.

Puis il dit à la femme, Tes pechécs te sont pardonnés.

49. Καὶ ἔρχαντο οἱ συναγαχ-
όμενοι λέγειν ἐν αὐτοῖς, τίς ἐστὶς ὁ
οὗτος ὁ ἀμαρτίας ἀφίπ;

*Et ceux qui estoient ensemble à ta-
ble le prendrent à dire entr'eux, Qui est
ceste-ci qui meisme pardonne les pe-
chés?*

50. Εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἡ
πίστις σε σώσασκεν· ἡ πορεύεαι εἰ
εἰς τὴν.

*Mais il dit à la femme, Ta foi t'a sau-
uée, va-t'en paix.*

43. Respondens Simon, dixit, Aestimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei, Recte iudicasti.

Simon answered; and saide, I suppose that he is to whom he forgave most. And he said unto him, Thou hast truly iudged.

44. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni, Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigavit pedes meos, & capillis suis terxit.

Then he turned to the woman; and saide unto Simon, Seest thou this woman? I entered into thine house; and thou gavest me no water to my feet: but she hath washed my feet with teares; and wiped them with the heares of her head.

45. Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intravi, non cessavit osculari pedes meos.

Thou gavest me no kisse: but she since she came in; hath not ceased to kisse my feet.

46. Oleo caput meum non unxisti: hæc autem unguento unxit pedes meos.

My head with oyle thou didst not anoint: but she hath anointed my feet with ointment.

47. Propter quod dico tibi, remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit.

Wherefore I say unto thee; many finnes are forgiven her: for shee loved much. To whom a little is forgiven; he doeth love a little.

48. Dixit autem ad illam, Remittuntur tibi peccata.

And he said unto her, Thy finnes are forgiven thee.

49. Et cœperunt qui simul accumbabant, dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata dimittit.

And then they that sate at table with him; began to say within themselves, Who is this that even forgiveth finnes?

50. Dixit autem ad mulierem, Fides tu te salvam facit, vade in pace.

And he saide to the woman, Thy faith hath saved thee: goe in peace.

43. Simon antwortet und sprach: Ich achte / dem er am meisten geschenkt hat. Er aber sprach zu ihm: du hast recht gerichtet.

Simon suarede oc sagde, Jeg æcter / den som hand aaff mest til. Da sagde hand til hannem / Du domderet.

44. Und er wandte sich zu dem Weibe / und sprach zu Simon: Siehest du diß Weib? Ich bin kommen inn dein Haus / du hast mir nicht wasser gegeben zu meinen Füßen / dise aber hat meine füße mit threnen geneschet / und mit den haaren ihres Hauptes getrüffnet.

De hand vende sig til Quinden / oc sagde til Simon, Seer du denne Quinde? Jeg kom i dit hus / du haaffuer icke giffuit mig Vand / til mine Føder. Men denne giorde mine Føder vaade med Traad / oc truede dem med sit Hoffuit haar.

45. Du hast mir keinen Kuß gegeben / Dise aber nach dem sie herein kommen ist / hat sie nicht abgelassen meine füße zu küssen.

Du haaffuer ingen kyss giffuit mig / men denne loed icke aff at kyss mine Føder / siden hun kom hid ind.

46. Du hast mein Haupt nicht mit ðle gesalbet / Sie aber hat meine füße mit salben gesalbet.

Du haaffuer icke saltet mit hoffuit mig olie / Men hun saltede mine Føder med olie.

47. Derhalben sage ich dir: Ir sind vil sünde vergeben / denn sie hat vil geliebet / Welchem aber wenig vergeben wirdt / der liebet wenig.

For den skyld siger ieg dig / hende ere mange Synder forladne / Thi hun elstte mig. Men hussken som liden forladis / hand elstet liden.

48. Und er sprach zu jr: Ihr sind deine sünde vergeben.

De hand sagde til hende / Dig ere dine Synder forladne.

49. Da fiengen an / die mit ihm zu Tisch saßen / und sprachen bey sich selbst: Wer ist diser / der auch die sünde vergibt?

Da begynte de som sode til bordz med hannem / oc sagde ved sig self / hvo er denne / som oc forlader synderne?

50. Er aber sprach zu dem Weibe: Dein Glaub hat dir geholfen / Gehe hin mit friden.

De hand sagde til Quinden / din Tro haaffuer hjulpet dig / Gæf bort med fred.

43. Odpověděl Šimon řekl: Mám za to / že ten který musí více odpustit. A on řekl genu právě ghy rozsoudil.

Ale Šimon odpověděl mu řekl / Tak mnohem více ten který musí více odpuštit / A který on řekl / Dobřeš rozsoudil.

44. Aobrativ se ženě / řekl Šimonovi: Vidíšli tuto ženu: Všel jsem do domu tvého / vody nohám mým nepodal ghy: ale tato slyšit mlažela nohy mé / a vlasy svého vytrčela.

Dobročivši se k ženě / řekl Šimonovi / Vidíšli te níměš: Všel jsem do domu svého / a nie dala vody ná nohy moje / a ta obo slyšit počepila nohy mé / a vlasy hlavy své otřela.

45. Nepotřebil ghy mne: ale tato pak jsem všel / nepřestala líbat nohy mé.

Vie počalo vše mne / a ta otřela koleny své přestala lá calowše nog mé.

46. Olegem hlavy mě nepomazal ghy: ale tato masťou mazala nohy mé.

Vie pomazala olejem hlavu mou / a ta obo olejem nogi maza natatila.

47. Protož pravím tobě: Odpouštěj se ghy hříchové mnozí / neboť ghy milovala mnoho. Komu se pak méně odpouští / méně miluje.

Málo te goji povědom / že ty odpuštěno více gzechov / y přetož více milovala / ale komu málo odpouštěja / málo miluje.

48. Vřekl k ní: Odpouštěj se tobě hříchové.

Řekl žyn do ntey / Odpouštěno se tobě gzechy.

49. Tehda počali křestiti u spolu seděti za stolem říci / sami sobě: Kdož ghy tento / kterýž také hříchové odpouští?

A počali některý cospolu seděti mluvit sobě / Jcož slyšeli ten kterýž gzechy odpouštěja?

50. Vřekl k ženě: Věřte / twa tebe / Spaseni přivedla / gdiž w posol.

Ale on řekl k ženě / Věřte / twa twa zachovala / a / Joz w posol.

ח

וְהָיָה מִן הַיּוֹם הַזֶּה
מִתְפַּקֵּר הַיּוֹם וְשׁוֹב בִּי
מִדִּינָתָא וּבְקִרְיָא וּמִכְרִי
הָיָא וּמִסְכָּר מַלְכוּתָא
דְּאַלְהָא וְהָיָה עֲסָרְתָּהּ
אַמְרָה:

*Di poi anuvene ch'egli andaua per
ciascuna città e castella, predicando e
annunziando el regno di Dio: e i dodici e-
ranua con effolui.*

2 וְנָשָׂא הָיָה דְּאַתְאֲסִי מִן
כּוֹרְהֵנָא וּמִן רִחְוָא בִּישְׁתָּא
מִדִּינָתָא מִדִּינָתָא דְּמִתְקִרְיָא
מִגְדִּלִיתָא הִי דְּשִׁבְעָרָה
שְׁמֵהּ:

*Et alcune donne ancora, che erano
state risanate dagli spiriti maligni, e da
le loro infermità: cioè, Maria chiamata
Magdalena, de la quale erano scissi sette
demonij.*

3 וַיְהִי אֶתְּמָת כּוֹרְהֵנָא
רַב בְּתָרָה דְּהִירוּסָא וְשׁוֹשֹׁן
וְאַתְרֵינִיתָא סִיגְיָתָא אֵילָיו
דְּמִשְׁמִשׁוֹ הִי לְהוֹן מִן
הַיְיָנִיָּהּ:

*E Giouanna moglie di Chuzas, procura-
tor di Herode, e Sufanna, e molte altre:
le quali gli manifestauano da le lor facultes.*

4 וְכַד כְּנָשָׂא סִיגְיָתָא כְּנָשׁ
הָיָה וּמִן כָּל מִדְּיָנָא אֵתָיו
הוּוּ לְנִתְּהָ אִמֵּר בְּמִתְלָא:

*e uenundossi molta turba, e concor-
rendo molti a lui da ciascuna città, egli
disse per similitudine.*

5 וּבִיחַ נְרוּצָא לְמִזְרַע ו
וְרַעָה וְכַד וְרַע אֵית דְּנִפְל
עַל יַד אִוְרֵמָא וְאַתְרֵינִישׁ
וְאַכְלִיתָהּ פִּרְחָתָא:

*Vn seminator scilicet a seminare il suo
seme: e nel seminare, vna parte se cadde
lungo la via, onde fu calpestato, e gli oc-
celli del cielo el mangiarono.*

6 וְאַחֲרָנָא נִפְל עַל שׁוּעָא
וְכַד שְׁעִתָּה יֵצֵא וְהָיָה
הָיָה לָהּ תִּלְלִיתָא וְיָבֵשׁ:

*E vn'altra parte se cadde sopra la pie-
tra, e come fu nato, se seccò, perche non
hauerua humor.*

7 וְאַחֲרָנָא נִפְל בִּירָה
כְּבָבָא וְיֵצֵא עִמָּה כְּבָבָא
בְּחִיקוּרָהּ:

*E vn'altra se cadde fra le spine: e lo
spine nascendo su insieme con effolui soffo-
corono.*

ח

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
יָצָא בְּעָרִים וְטִירוֹת וַיִּקְרָא
וַיְבָשֶׁר אֶת-מַלְכוּת אֱלֹהִים
וְהַשְׁנִים עֶשֶׂר הָיוּ עִמּוֹ:

Y aconteció despues, que el caminaua por
todas las ciudades y aldeas predicando, y annun-
ciando el Euangelio del Reyno de Dios: y los do-
ze con el.

2 וַיֵּצֵא הַנָּשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ
מִרְפָּאוֹת מִן-רוּחוֹת רָעוֹת וּמִן
מַחֲלִיִּים מִדִּים תִּקְרָא מִגְדִּלִיתָא
אֲשֶׁר מִמָּנָה שְׁבַעָה שָׁרִים יֵצֵאוּ:

Y algunas mugeres que auian sido curadas
de mal de malos espíritus, y de enfermedades: Ma-
ria, que se llamaua Magdalena de la qual auian
salido siete demonios:

3 וַיִּחְנֶנָּה אִשְׁת כּוֹרָה בַּעַל בֵּית
הִירוּסָא וְשׁוֹשָׁנָה וְאַחֲרוֹת רַבּוֹת
אֲשֶׁר שָׂרְתָה אֵתָיו מִגְּכִסְיָהּ:

Y Ioanna muger Chuzas procurador de He-
rodes, y Sufanna, y otras muchas que le seruian
de sus haziendas.

4 וְכַאֲשֶׁר נִקְחָל עִם רַב כִּי-
מִכָּל-הָעָרִים בָּאוּ אֵלָיו אִמֵּר
בְּמִשְׁלָ:

Y como se juntó vna grande compaña, y
los que estauan, en cada ciudad vinieron a el, di-
xo por vna parabola.

5 יֵצֵא הַזֶּרַע לְזֶרַע אֶת-זֶרַעוֹ
וּבְזֶרַעוֹ אֶחָד נִפְל עַל-הַדֶּרֶךְ
וְנִרְמַס וְעוֹף הַשָּׁמַיִם אֲכָלוּהוּ:

Vno que sembraua, salió a sembrar su simi-
ente: y sembrando, vna parte cayó junto al cami-
no, y fué hollada: y las aues del cielo la comie-
ron.

6 וְאַחֲרֵי נִפְל עַל-הַסֵּלַע וַיֵּצֵא
וַיִּבֶשׁ כִּי-לֹא הָיָה לוֹ שִׁמְץ
מִשֶּׁמֶן אִוִּי יִבֵּל:

Y otra parte cayó sobre piedra: y nacida, se-
cóse, porque no tenia humor.

7 וְאַחֲרֵי נִפְל בְּתוֹךְ הַקִּוצִּים
וַיֵּצֵא עִמּוֹ הַקִּוצִּים וַיַּחְנִקוּהוּ:

Y otra parte cayó entre espinas: y naciendo
las espinas juntamente, ahogaronla.

ΚΕΦΑΛΑ 7.

Καὶ ἔγρητο ἐν ταῖς καθέξουσιν, καὶ
αὐτῶν διώδεν ἐν πολλῇ κα-
κίᾳ, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ
οἱ δώδεκα αὐτῷ.

Or aduint puis apres qu'il alloit de
ville en ville, & de bourgade en bour-
gade, preschant & annonçant le royau-
me de Dieu: & les douze estoient avec
lui.

2. Καὶ γυναῖκες ἦσαν αἱ Ἡ Ζου-
θαρχαδάραι καὶ πνδματῶν
ποηρῶν ὁ ἀδελφεὸς, μαρια ἡ κα-
λυματη μαγδαλῆνῃ, ἁφ' ἧς δια-
μονα ἐπὶ ἑπτὰ δαίμονι.

Et aussi quelques femmes qui auoy-
ent esté par lui guerries des maux epi-
ritics, & de malices: auant Marie qu'
ou appelloit Magdalene, de laquelle e-
stoyent sortis sept diables.

3. Καὶ ἰωάννα γυναῖχ χουζᾶ ὁτι-
μόσου ἡρώδου, καὶ σουσίνας, καὶ
ἑτερας πολλὰς, αἵτινες εἰκοινοῦν
αὐτῷ καὶ τῷ ὑπαρχόντῳ αὐτοῦ.

Et Iehanne femme de chuzas, le-
quel auoit le manement des affaires d'
Herode: & Sufanne, & plusieurs au-
tres: lesquelles lui subuenoyent de leurs
biens.

4. Συνοδὸν δ' ὅχλου πολλοῦ, καὶ
ἦν ἐν πολλῇ ἐκείνῃ κακίᾳ καὶ
αὐτοῦ, ἐπὶ πολλῇ ἀποστολῇ.

Et comme grande troupe s'assem-
bloit, & que plusieurs alloient a lui de
toutes les villes, il dit par similitude.

5. Ἐξῆλθεν ὁ σπέρων τῷ ἀγρῷ
τὸν ἀρόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἀρόροις
αὐτοῦ, ὁ μὲν ἔπεσε πρὸς τὴν ὁδόν,
καὶ πατεμάτηθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
ἀέρος κατέφαγον αὐτόν.

Vn semeur sortit pour semer la se-
mence, & en semant, vne partie de la
semence cheut auprès du chemin, & fut
soulée, & les oiseaux du ciel la mange-
rent toute.

6. Καὶ ἑπὶ πρὸν ἔπεσαν ἐπὶ τῷ
πέτρῳ, καὶ φωνὴ ἐξῆρται, καὶ τὸ
μὴ ἔχει ἱμάδιον.

Et l'autre partie cheut sur de pierres,
& quand elle fut seche, elle se secha, à
cause qu'elle n'auoit point d'humour.

7. Καὶ ἑπὶ πρὸν ἔπεσαν ἐν μέσῳ τῶν
ἀκάνθων, καὶ συμφύονται αὐ αὐκῶν-
θαι ἀπέκρινται αὐτόν.

Et l'autre partie cheut entre les espi-
nes, & les espines se leuerent ensemble,
& l'estoufferent.

ET factum est deinceps,
& ipse iter faciebat per
civitates & castella prædi-
cans & evāgelizans regnum
Dei: & duodecim cum illo.

And it came to passe afterwaerd,
that he him self went through cittyes
and towne / preaching / and publi-
shing the kingdome of God: & the twel-
ve were with him.

2. Et mulieres aliquæ quæ
erant curatæ à spiritibus ma-
lignis & infirmitatibus, Ma-
ria quæ vocatur Magdalene,
de qua septem dæmonia
exierant.

And certayne women / which were
healed of euill spirits / and in firmities /
as Marie which was called Magda-
lene: out of whom went seven devils.

3. Et Ioanna uxor Chuse
procuratoris Herodis, & Su-
sanna, & aliæ multæ quæ mi-
nistrabant ei de facultatibus
suis.

And Ioanna the wife of Chusa
Herodes steward / & Susanna / & ma-
ny oþer which ministered vnto him of
their substance.

4. Cum autem turba plu-
rima conveniret, & de civi-
tatibus properarent ad eum,
dixit per similitudinem.

Now when much people were ga-
thered together / and were come to him
out of all cities / he spake by a parable.

5. Exiit qui seminat, semi-
nare semen suum, & dum
seminat, aliud cecidit secus
viam, & conculcatum est, &
volucres celi comederunt
illud.

A sower went out to sowe his seed:
and as he sowed / some fell by the way-
side: and it was troden vnder fete: and
the fowles of heauen devoured it vp.

6. Et aliud cecidit supra pe-
tram: & natum aruit, quia
non habebat humorem.

And some fell on the stones / and
when it was sprung vp / it withered a-
way: because it lacked moystnes.

7. Et aliud cecidit inter
spinas, & simul exortæ spine
suffocaverunt illud.

And some fell among thornes / and
the thornes sprang vp with it / and cho-
ked it.

Vnd es begab sich darnach /
daß er reisete durch Stätte vnd
Märkte / vnd prediget vnd verkündi-
get das Euangelium vom Reich
Gottes / vnd die Zwölffe mit ihm.

Der begaff sich der effter / an hand vns der gennem
Städte oc Dör / oc predickede oc forkundede
Euangelium om Guds rige / oc de Zwölff mit hannem.

2. Dazu etliche Weiber / die er ge-
sund hatte gemacht von den bösen gei-
stern vnd krankheiten / nemlich Ma-
ria die da Magdalena heisset von
welcher waren sieben Teufel auß ge-
fahren.

Der til met / nogte Quinder / som hand hadde
giort helbrede aff onde Ånder / oc siigdomme / som
vaar Maria der kaldis Magdalena / aff huilken der
vaare siu Dælle vdfarne.

3. Vnd Johanna das Weib Chusa/
des Pflegers Herodis / vnd Susan-
na / vnd vil andre / die ihuen hand-
reichung theten von ihrer haabe.

De Johanna Chuse Herodis fogedis Hustru
oc Susanna / oc mange andre / som vaare dem behiel-
pelige met deris Guds.

4. Da nun vil Volcks bey einander
war / vnd auß den Stätten zu ihm
eilten / sprach er durch eine Gleich-
nisse:

Som der vaar nu meger Folk til sammen / oc
hastede til hannem aff Stæderne / da sagde hand ved
en lignelse.

5. Es gieng ein Säemann auß zu
säen seinen Samen / vnd in dem er sä-
et / fiel etliches an den weg / vnd ward
vertretten vnd die Vögel vnter dem
Himmel frassens auff.

Der giick en Sæmand ud at saa sin Sæd / Och
der hand saade / salt noget faldt Vægen / oc bleff borte-
traad / oc Fugle vnder Himlen ode der op.

6. Vnd etliches fiel auff den Fels /
Vnd da es auffgieng / verdorret es /
darumb daß es nicht safft hatte.

De noget faldt paa Sten / oc der det voxte op / vis-
nedet det fordi / at det hadde icke vedste.

7. Vnd etliches fiel mitten vnter die
dörnen / vnd die dörnen giengen mit
auff / vnd erstickens.

De noget faldt mit iblant Dorne / oc tornene voxte
op met / oc qualde det.

Metalo se potom / ze on cho-
dil po Mstich a po Mst-
stich / kaje a zweslugi Kra-
lowstwi Bofsi / a Dwana-
ctes nim.

Stalo sic potym iz chodzil po
wspytich mstich y po mst-
ich kaje y opowiedziac Brolst-
wo Bofse / a ont dwanastie byl z
nim.

2. Mżennier / kierz by-
ly wdraweny od duchow złych
a od namoty / Marya kierz
stawa Magdalena / z nijsz by-
lo sedm Diablowo wyslo.

Trickoreniewskity ktore byl
wzdrawil od duchow złych y od
choroby iako Marya ktora zwano
Magdalena z ktorey siedmoro
diabelstwa wyslo.

3. A Johanna Chuzowa
Manzaka / Wredniska Hero-
desowa / a Susanna / a gine
mnosh / ktorez posluhowaly ge-
mu / Statkuom jupch.

Johanna rhej zona Chuzego
sprawce Herodowego / F themu
Susanna y inye wicle ktore mu
sluzily z miastnoscia swoich.

4. Wtom kdz se schazel za-
stup mnosh a Mstpospijcha:
li knemu / mluwil gim strze
Podobenstw:

A gdy wolekie igromadzenie
ludzi schodzilo sie y trozy byli we
wspytich mstich sly do niego /
rzekl przez podobienstwo.

5. Wssil kierz rozshwal: aby
rozshwal Spm sw. A kdz
rozshwal: Gedno padlo podle
zest / y poslapano gest / a Pr-
cy powkrmij ezobali ge.

Trickory co sial wyszedl sial
nasienia swego / a gdy sial padalo
iedno podle drogi y podeptano te /
a przyle ciawsy piacy powietrni
wpietlie.

6. A gine padlo na Stalu:
a kdz wzesslo / wvadilo gest / neb
nemelo wlkost.

Drugie za a wpadło na opoko /
a wlechy wshlo / abowiem nie-
malo wilgornosci.

7. Gine pal padlo mezy trnj:
a spolu wyrosle trnj / wduhlo
ge.

Drugie tej padlo miedzy ciar-
nie / a gdy wyroslo ciernie / zglus-
zylo is.

ח

8 ואחרת נבל בארצא
טבתא ושפירתא ונצח
נצח פאנא חד במאא
הליו פדאמר תאנא
דמו דאית לה אדנא
דנשמע נשמע :

*Ed maltra ne cadda ne la buona ter-
ra, e nato che fu, fece frutto cento volte
tanto. Dicendo egli queste cose gridavano,
Chi ha orecchie da udire, oda.*

9 ושאליהי תלמידיה
דמינו מתלא הנא :

*E i suoi discipoli il domandavano, ri-
chiedendo che similitudine fosse questa.*

10 הו דין אמר להון לכו
הו ציר וחיב למדע ארנא
דמלכותא דאלהא להון
דין דשרכא בפלאתא
מתאמר דבר חיון לא
יחוו ופד שמיצין לא
וסתכלון :

*Et egli disse, A voi è dato il conoscere
i misteri del regno di Dio: ma agli al-
tri si parla per similitudini: acciò che ve-
dendo non veggano, e udendo non inten-
dano.*

11 הנו דין מתלא ורעא
איתנהי מלאתא דאלהא :

*Hor la similitudine è questa, Il seme,
è la parola di Dio.*

12 הנו דין דעל יד
אחרת אימיהון הנו
דשמיצין מלאתא נאחא
בעל דבכא שקל מלאתא
מו לכהון דלא יחמנו
יחיו :

*Quelli che sono lungo la via, son co-
loro che l'odono: poi viene il Diavolo, e
toglie la parola dal cuor loro, acciò che
credendo non fanno saluati.*

13 והליו דין דעל שועא
הליו אהיו דמא דשמיצין
בחדותא מקבלין לה
למלאתא ונקרא לית להון
אלא דובנא היימנותהון
וכבו נסיגא מתבטליו :

*Quelli che son sopra la pietra, son co-
loro i quali poi che hanno udito, ritengono
la parola con allegrezza, e questi non
hanno radice: i quali credeno a tempo, e
nel tempo de la tentatione si ritirano in
dietro.*

ח

8 ואחר נבל על ארץ טובה
ייצמח ייעש פרי מאה באחד
וכאשר דבר האלה אשר לו
אונים לשמוע ישמע :

*Y otra parte cayó en buena tierra: y quando
fué nacida, lleuó fruto à ciento por vno. Dizién-
do estas cosas clamaua, El que tiene oydos para
oír, oyr.*

9 וישאלו לו תלמידיו לאמר
מה יורה המשל הזה :

*Y sus Discipulos le preguntaron, que era e-
sta parabola.*

10 ויאמר לכם נתנו לדעת את
סודות מלכות אלהים ולאחרים
במשלים למען ראיה לא יראו
ושמוע לא יבינו :

*Y el dixo, A vosotros es dado conocer los
mysterios del Reyno de Dios: mas à los otros,
por parabolas paràque viendo no vean, y oyendo
no entiendan.*

11 ואלה מורה המשל הורע דבר
יהיה הוא :

*Es pues esta parabola: La simiente es la pala-
bra de Dios.*

12 ואשר על הדרך הפה היו
השומעים ואו בא השטן
ונשא את הדבר מלבבותם פו
יאמינו וישעו :

*Y los de junto al camino, estos son los que
oyen: y luego viene el diablo, y quita la palabra
de su corazón, porque no se saluen creyendo.*

13 ואשר על הסלע המה הם
שומעים בשמחה מקבלים את
הדבר ולא יש להם שרש על
כן לעת מאמינים ולעתות
בצרה ימרדו :

*Y los de sobre piedra, son los que auiedo
oydo, reciben la palabra con gozo: mas estos no
tienen rayzes: que a tiempo creen, y en el tiempo
de la tentacion se apartan.*

ה.

8. Καὶ ἔπεσον ἐπὶ τὴν ἑλὴν
τὴν ἀγαθὴν, καὶ φύν ἐποίησεν καρ-
πὸν ἰσχυρὸν ὡς ἑκατὸν ἄνθος,
καὶ φωνή, ὁ ἔχων ὠτὶς ἀκούστω,
ἀκούτω.

*Et l'autre partie cheut en bonne ter-
re: & quand elle fut leuee, elle rendit
du fruit cent fois autant. En disant ces
choies, il crioit, Qui a oreilles pour ou-
uir, oye.*

9. Ἐπερωτων τὴν αὐτὴν οἱ μαθη-
ταὶ, λέγοντες τίς εἴη ἡ παρο-
λὴ αὐτῇ.

*Et ses disciples l'interrogerent, de-
mandans quelle eût été ceste similitude la.*

10. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἰς τοὺς γου-
νοὺς τῶν μαθητῶν, ἔειπεν, τὸ
μυστήριον τοῦ βασιλείου τοῦ
θεοῦ, τούτοις ἔστιν δοθέν ἵνα
αὐτοὶ καταλάβωσι, καὶ οἱ
ἄλλοι οὐκ ἔστιν.

*Et il respondit, Il vous est donné de
cognoître les secrets du royaume de
Dieu: mais aux autres il n'en est parlé
que par similitudes: afin qu'en voyant
ils ne voyent point: & qu'en oyant ils
n'entendent point.*

11. Ἔστι τὴν αὐτῇ παρολὴν ὁ
σπέρμα· ἐστὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ.

*Or voici la similitude: La semence
c'est la parole de Dieu.*

12. Οἱ δὲ περὶ τὴν ὁδὸν, οἱ οὗτοι
ἀκούοντες, εἰπε ἔρχεται ὁ διαβό-
λος, καὶ αἶρε τὸ λογισμὸν τοῦ καρ-
δίας αὐτῶν, ἵνα μὴ καταλάβωσι
τοὺς λόγους.

*Et ceux qui sont aupres du chemin,
ce sont ceux qui oyent la parole: & a-
pres le diable vient, & oste de leur cœur
la parole, afin qu'en croyant ils ne soy-
ent sauués.*

13. Οἱ δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν, οἱ οὗτοι
ἀκούοντες, μετὰ χαρᾶς ἀχρυσται
τοῖς λόγοις, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὥστε
ἔχειν ῥίζαν, καὶ οἱ αὐτοὶ κεραιὸν
καταλείψουσιν, καὶ ἐν
κρίσει περὶ ἑαυτῶν ἀφίστανται.

*Et ceux qui sont en lieux pierreux
ce sont ceux, lesquels apres auoir ouï la
parole, la reçoient avec ioye: mais ils
n'ont point de racine: iceux croyent
pour vn temps, mais au temps de ten-
tation, se retirent.*

8. Et aliud cecidit in terram bonam: & ortum, fecit fructum centuplum. Hec dicens clamabar, Qui habet aures audiendi, audiat.

And some fell on good ground / and sprang up / and bare fruit / and hundred fold. And as he sayde these things / he cryed / Hee that hath eares to heare / let him heare.

9. Interrogabant autem eum discipuli eius, quæ esset hæc parabola?

Then his disciples asked him / demanding what parable that was?

10. Quibus ipse dixit, Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant.

And he said / Unto them it is given to know the secretes of the kingdome of God / but to other in parables / that when they see / they should not see / and when they heare / they should not understand.

11. Est autem hæc parabola: Semen, est verbum Dei.

The parable is this / That seede is the worde of God.

12. Qui autem secus viam: hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant.

And then that are beside the way / are they that heare: afterwarde cometh the deuil / & taketh away the word out of their hearts / lest they should believe / and be saved.

13. Nam qui supra petram: qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.

But then that are in the stones / are they which when they have heard / receive the worde with ioy: but they have no rootes / which for a while beleue / but in the time of temptation go away.

8. Und etlich's fiel auff ein gut Land / vnd es gieng auff / vnd trug hundertfeltige frucht. Da er das saget rieß er / wer Ohren hat zu hören / der höre.

De noget salt i god Jord / oc der vorte op / och bar hundredefolt fruct. Der hand der sagde / robe hand / Quo som haßuet eern at høre met / hand here.

9. Es fragten in aber seine Jünger / vnd sprachen: Was dise Gleichnisse were?

Da spurde hans Disciple hannem at / oc sagde / Hvad Eignisse skal dette vere?

10. Er aber sprach: euch ist's gegeben zu wissen das geheimniß des Reichs Gottes / den andern aber in gleichnissen / daß sie es nicht sehen / ob sie es schon sehen vnd nicht verstehen / ob sie es schon hören.

Da sagde hand / Eder er der giffu at vide Guds rigis Hemmelighed / Men de andre i Egnisse at de skalle der icke see / om de der end see / oc icke forstaa / om de der end høre.

11. Das ist aber die gleichniß. Der Same ist das wort Gottes.

Men dette er Egnissen. Sæden er Guds ord.

12. Die aber an dem Wege sind / das sind die es hören / darnach kompt der teuffel / vnd nimpt das Wort von ihrem herzen / auff daß sie nicht glauben vnd selig werden.

De de som ere høff venen / der ere de som der høre / der effter kommer Dieffuelen / oc tager order aff deris hjerter / paa det / de skalle icke tro oc bliffue salige.

13. Die aber auff dem Fels / sind die / wenn sie es hören / nemen sie das Wort mit freuden an / vnd die haben nicht wurzel / Eine zeitlang glauben sie / vnd zu der zeit der ansechtung fallen sie abe.

De de paa Sten / ere de / Naar som de der høre / da annamme de order mer glæde / oc de haßue icke roed / de tro til en tid / oc naar fristelse kommer da falde de fra.

8. A gině padlo do země dobré: a když vzešlo věcino v žitě. Řek. To povědív volal: Kdo má uši k slýšání slýšaj.

Drugie zaslě padlo ná zemie dobra / avrozšy prymetio owoe slokotny / tedy mowiac to volal Kto vŕy ma / uslychajiciu nich slucha.

8. V otčiali ho Nledmijey gcho / řecěby to bylo podobensvij.

A pyřali go zvolennicy tego mowiac / Což vŕby to test zápodobienstvo?

10. Kterýmžto on řekl: Vám dáno gť znáti tajemství Království Božího / ale jiným v podobensvij / aby vidouce neviděli / a slyšajice nerozuměli.

Tedy im on řekl / Vam á dáno znáti tajemnice království Božího / ale jinem vřko přes podobienství / aby vidjaci ne vidjeli / a slyšaci ne rozumeli.

11. V řeči podobensvij to / to / Slovo gť Slovo Boží.

Toč tedy test podobienstvo / nase mjetici slovo Bože.

12. Kterij pak medle cestij gfaui / řecij slýš / a potom přicházj Diabel a vŕnij má slovo z srdce gegich / aby věřijce spásni nebyli.

A Kterzy podle drog / áť sa Kterzy sluchaj / porym prychod / ze diabel v rybierá slovo z serca ich / aby vŕerzy vŕy nie byli zbáviem.

13. Alekterij na Skálu: ti glau / řecij ředj slovo / s radošij pfigimajij ge / a tiž tofeniv nemajij: neb na čas věřij / a v čas potussnij odstupujij.

Kterzy zasiená opoř / áť sa Kterzy gdy sluchaj / z veselém prymina slovo / ale čimemáia Forcena Kterzy do čas vŕerzaj / čas v potussij odstěputa.

ח

14. הוֹדִינוּ דְּנִפְלָא בִּירָא
בְּבִבְנֵי הַלֵּוֹי אֲנִינוּ אֵילִין
דְּשִׁמְעִין מְלָתָא וּבְעִתָּתָא
וּבְעִתָּתָא וּבְעִתָּתָא
דְּעִלְמָא מִתְּחִיבֵי וְהָאֵרָא
לֹא יִהְיִי:

Quello che è caduto fra le spine, son coloro che hanno udito, e andando sen son soffocati dale cure, e ricchezze, e piaceri di questa vita, e non apportano alcun frutto.

15. הוֹדִינוּ דְּבִאֲרָא שְׂכָתָא
הַלֵּוֹי אֲנִינוּ אֵילִין דְּפִלְכָא
שְׂפִיָּא וְטִבְנָא שְׂמִעִין
מְלָתָא וְאֲחִדִּין וְיִהְיִי
בְּאַרְא בְּמִסִּיבְנוּתָא:

Ma quello che è caduto ne la buona terra, son coloro che udendo la parola con buono e retto cuore, la ritengono, e ne rendono frutto con patientia.

16. לֹא אֲנִי מִנְהָר שְׂרָגָא
וּמִחִפָּא לֹא בְּמִאֲנָא אִו
סָאֵם לֹא תַחִית עֲרִסָא
אֵלֹא סָאֵם לֹא לַעֲרָא מִן
מִנְרָתָא דְּקִל תַּעֲמָל יִהְיִי
בְּיִהְיִי:

Niuno è che hauendo acceso sopra la cernaia, la copra con un vaso: ouero la ponga sotto il letto: ma la pone sopra il candeliere: a fin che coloro che entrano, vengano lume.

17. לִית גִּיר מִדִּם דְּפִסָּא
דְּלֹא יִתְגַּלָּא וְלֹא דְּפִסָּא
דְּלֹא יִתְדַע וְיִאֲתָא לִי
לְגִלְיָא:

Imperò che non è cosa alcuna occultata, che non s'abbia a manifestare: ne cosa alcuna astolta che non s'abbia a conoscere, e che non venga in palese.

18. תִּינוּ אֵיכְנָא שְׂמִעִתִּין
מִן דְּאִית לֹה גִיר יִתְהַב
לֹה וּמִן דְּלִית לֹה אָף הוּ
דְּסִבֵּר דְּאִית לֹה נְשִׁתְקֵל
מִנָּה:

Guardate dunque come voi dite: perche se a chiunque ha, gli sarà dato, & a chi non ha, gli sarà tolto, citando quel chi si pensa haucere.

19. אֲתוּ דִּין לִוְתָּה אֲמָה
וְאֲתוּהִי וְלֹא מִשְׁכַּחִין הוּ
דִּימְלִין עֲמָה מְטוּר
בְּנִשְׁטָא:

Allora sua madre e i suoi fratelli vennero a lui, e non poteuano accostarsi gli, per la turba.

ח

14. וְאֲשֶׁר נָפַל בְּקוֹצִים אֵלֶּה
הֵם הַשּׁוֹמְעִים וּבְדִאֲגוֹת
וּבְעִדְוֹת חַיִּים הוֹלְכִים וְיִתְקַן
וּבְרִימָא לֹא יַעֲשֶׂה:

Y loque cayó en espinas, estos son los que oyeron: mas y dos son ahogados de los cuydados, y de las riquezas, y de los passa tiempos de la vida: y no lleuan fruto.

15. וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ טוֹבָה אֵלֶּה
הֵם הַשּׁוֹמְעִים וְשׂוֹב וְשׂוֹב
אֵת הַדָּבָר וְאֲחִזִּים וְיַעֲשֶׂה
בְּרִימָה:

Y loque en buena tierra, estos son los que con coraçon bueno y recto retienen la palabra oyda y lleuan fruto en paciencia.

16. אִישׁ לֹא יִבְעִיר לִפִּיד וְיִכְסֶה
אוֹתוֹ בְּכִלִּי אִו יִשְׁימְנוּ
תַּחַת הָעֵרֶשׁ כִּי אִם יִשִּׁים
מְנוּחָה עַל־אֲשֶׁר יִבְנוּ יִרְאוּ
אֵת הָאֵשׁ:

Ninguno empero que enciende el candil, lo cubre con algun vaso. o lo pone debaxo de la cama: mas ponelo en vn candelero, paraque los que entran, vean la lumbr.

17. כִּי־אֵינְנוּ דָּבָר טְמוּן אֲשֶׁר
לֹא יִגְלֶה וְאֵינְנוּ גִסְמָר אֲשֶׁר לֹא
יִדְע וְאֵלֶּיךָ יָבוֹא:

Porque no ay cosa occulta que no ay de ser manifestada: ni cosa escondida, que no aya de ser entendida, y de venir a luz.

18. וְרֹאִי אֵיכְכָה תִּשְׁמְעוּ כִּי
לְאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ יִנְתֵּן לוֹ וְלֹאֲשֶׁר
אֵינְנוּ לוֹ מֵאִמָּה גַם אוֹתוֹ אֲשֶׁר
שׁוֹבֵר לְרוֹת לוֹ תִּנְשֵׂא מִמֶּנּוּ:

Mirad pues como oys: porque a qual quierá que tuuiere, le será dado: y a qualquiera que no tuuiere, aun loque parece tener será quitado de el.

19. וְיָבוֹאוּ אֵלָיו אִמּוֹ וְאֲחָיו וְלֹא
יָכְלוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעִבְדֵי הָעָם:
Y vinieron a el su madre y hermanos: y no podian llegar a el por causa de la multitud.

י.

14. Τὸ ὅτι τὰς αἰσούρας πρὸν
ἔργῳ εἰσιν οἱ ἀκούοντες, καὶ ὡς
μερμερῶν καὶ πλεῖστα, καὶ ἡδονῶν
καὶ βίῃ προδιδόντες συμπτῶνται,
καὶ οὐ πλῆσι φερούσι.

Et ce qui est cheut entre les espines, ce sont ceux qui ont oui la parole: mais eux partis sont estouffes par les sollicitudes & richesses, & voluptés de ceste vie, & ne rapportent point de fruit à maturité.

15. Τὸ ὅτι ἐν τῇ καλῇ γῇ, ἔτι εἰ-
σιν οἱ κτῆνες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ
καρδίᾳ τὸν λόγον, κατεχουσιν, καὶ
καρπὸν φερούσιν ἐν ᾧ ποιοῦσι.

Mais ce qui est cheuten bonne terre, ce sont ceux qui de cœur honneste & bon ayans ouïla parole, la retiennent, & en rapportent fruit avec patience.

16. Οὐδεὶς γὰρ λύχνον ἀψάας κα-
λύπτει ἀπὸ τοῦ σκεύος, ἢ ὑποκάτω
καλῆς τιθῶσιν ἂν ὑπὸ λυχνίας
ἐπιτηδεύουσιν, ἵνα οἱ εἰσπεδύμενοι
βλέπωσιν τὸ φῶς.

Nul après avoir allumé la chandelle, nela couure d'un vaisseau, ni nela met sous le lietz: mais la met sur le chandelier, afin que ceux qui entrent voyent la lumiere.

17. Οὐ γὰρ ἔστι κρυπτόν ὃ οὐ φανερὸν
γένησται, ἔδω ἀποκρυφτόν, ὃ
ἔστι γνωστὸν ἔσται, καὶ οἱ φανεροὶ ἔλ-
θου.

Car il n'y a secret qui ne soit manifesté: ni chose cachée qui ne se cognoisse, & qui ne vienne en lumiere.

18. Βλέπετε ὡς πῶς ἀκούετε.
ὅς γάρ ἐαν ἔχη, δίδωσται αὐτῷ· ὃ
ὅς ἔστι μὴ ἔχει, καὶ ὃ δὲ καὶ ἔχει, καὶ
ἡσυχῇ ἀπ' αὐτοῦ.

Regardez donc comment vous oyez: car quiconque a, il lui sera donné: & quiconque n'a, meisme qu'il cuide auoir, lui sera osté.

19. Παρεβύοντο γὰρ πρὸς αὐτὸν ἡ
μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ
ἠδύναντο συνιπεῖν αὐτῷ διὰ τὸν
ὄχλον.

Lors sa mere & ses freres furent vers lui, & ne pouuoient l'aborder pour la presse.

14. Quod autem in spinas
cecidit: hi sunt qui audie-
runt, & à solitudinibus &
divitiis, & voluptatibus vi-
tæ, euntes, suffocantur; &
non referunt fructum.

And that which sell among thornes/
are they which haue heard / and after
their departurē are choaked with cares
and with riches / and voluptuous li-
uing / and bring forth no fruite.

15. Qui autem in bonam
terram: hi sunt, qui in corde
bono & optimo audientes
verbum retinent, & fructum
afferunt in patientia.

But that which fell in good ground:
be / are they which with an honest and
good heart heare the worde / and keepe
it / and bring forth fruit with patience.

16. Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen.

No man when he lighteth a candle,
covereth it vnder a vessel / neither putteth
it vnder the table / but setteth it on
a candlestick: that they that enter in,
may see the light.

17. Non est enim occultum quod non manifestetur: nec absconditum quod non cognoscatur, & in palam veniat.

For nothing is secret that shall not
be euidēt: neither any thing hid: that
shall not be knowne/and come to light.

18. Videte ergo quomodo
audiatis. Qui enim habet,
dabitur illi : & quicumque
non habet, etiam quod pu-
tat se habere, auferetur ab
illo.

Take heed therefore howeuee hea-
re: for whosoeuer hath / to him I shall be
giuen: and whosoeuer hath not / from
him I shall be taken euenthat / which it
seemeth that he hath.

19. Venerunt autem ad il-
lum mater & frater eius: &
non poterant adire eum præ
turba.

Then came to him his mother and his brethren/ and could not come neere to him for the prease.

Das VIII. Capitel.

14. Das aber vnter die dörnen fiel /
sind die / so es hören / vnd gehen hin
vnter den sorgen / reichthumb vnd
wollust dises lebens / vnd ersticken
vnd bringen keine frucht.

De deesom falc iblant Törne / ere de / som der høre
oe gaa hen iblant derre Liffs omhyggelse / rigdom och
vellsst / oe quelis / oe bære ingen Frucht.

15. Das aber auff dem guten Land
sind / die das Wort hören vnd behal-
ten / in einem feinen guten herßen /
vnd bringen frucht inn gedult.

De det som salt i god Jord/ ere de som høre och be-
uare ordet/ i it smuct gaar-Dierre/ oc bære Fruct i taal-
modighed.

16. Niemand aber zündet ein Licht an / vnd bedeckt es mit einem Gefäß / oder setzt es vnter eine Bank / sondern er setzt es auff einen Leuchter. Auff daß wer hinein gehet / das Licht sehe.

Deingen tender is Iuiss/oc sskul der met is Kar/ eller
setter der vnder en Venck/ Men hand setter der paa en
Iuissstage/paa der/ar huo som gaar ind/skal see Iuisset.

17. Denn es ist nichts verborgen/
das nicht offenbar werde/ auch nichts
heimlich/ das nicht fundt werde/
und an tag komme.

Thi der er intet skjult / som en skal openbaris / oc
intet hemmeligt / som en skal kundgøris / oc bliffue
openbare.

18. So schet nun darauff / wie jr zu
höret. Denn wer da hat / dem wirdt
gegeben / Wer aber nicht hat / von
dem wirdt auch genommen das er
meinet zu haben.

Saa seer nu der paa / huorledts i høre til. Thi
 huo som haaffuer / haanem skal gifhuis / Men huo som
 ined haaffuer / Bra hannem skal oc tagis der hand
 meen sig ar haaffue.

19. Es giengen aber hinzu seine Mutter vnd Brüder / vnd kondten für dem Volck nicht zu ihm kommen.

De hans Moder oc Brødre ginge frem/ oc kunde
icke komme til hannem for Følget.

Capitola VIII.

14. Kterěž pak padlo mež
trnů: tít glau / kterěž syš / a
po přecování a Zbožij / a roze
fossech žiwota chodíce / býwa
gij vdušeni / a nepřinášegij v
žitku.

Co zaśie pado między ciernie/
tę sa ktorzy słuchali / y odse dzy/
odstārania / y od bogactw / y od
rozkosz yzwora sa za głusent / y
nie przynoszą owocu.

15. Ale kterě do Zeme dobrě:
Tigau/ kterijšio w Ordey
dobrém a wýborném/ stýssýce
slovo zachowáwagige/ a wšě
tek při nássegij w trpěliwosti

To co tej padoło nążteinie do
bra/ cie sa kthorjy dobrym a vpr
teymym sercem slyšane słowo
trzymáa słowoe przynosa przez
cierpliwosc.

16. Nřžadnř pak rozřviřet
řvřtřch/ nřpřřřř wř gř nřdř-
bau/ ani řlavřj pod pořtel : ale
na řvřtřech pořřavuge / aby ti
řřčřřř wchřřřgřř řwřtřlo widř-
řř.

A nie iesli zaden Etorzby z
 paluſſy ſwiece przykrył i naczy
 niem abo fladł podłoża i eia ſta
 wia w lichtarz aby ci Etorzby cho
 dzo w dſieli ſwiateło.

37. Neb neníj wěc tať tajná/
aby nebyla zgewena: ani sťer-
tá/ aby poznána nebyla a na
gewo newyšla.

Abowleimci niemaf nk taf taf
iemnego co by siobikawic niemias
lo / ani taf ksytego czegoby po
znac niemiano / a jeby nk tasma
niemyelo.

18. Protož mižte kterač byšše
tešlyššeli. Neb kdo má / bude
gemu dāno : a kdo nemá / n to
což domnišwā se miž ti / bude
odnato od něho.

A przetoż patrzyćcie także (ludzie) /
Abowiem, iżtokolwiek ma /
będzie mu przydano / a kto nie
ma / też y to co się da i takoby miał /
będzie od niego odjęto.

19. Tehdy přišli k němu
Matka a Bratří jeho/ v ne-
mohli ho do jisti pro Zástup.

Przyšli potym k niemu młch-
tś y bracia tego / Ale go doydż nie
mogli dla zgrumadzenia ludu.

ח

20 ואמרו להם אמר
נאמר קצונו לבד נצונו
למחרת:

E fu gli fatto intendere, dicendo, Tua madre e i tuoi fratelli son qua fuori, che desiderano di vederti.

21 הו דינו ענו ואמר
להו קלו אפיו אמי ואחי
אליו דשמיצו מלחתי
ואלחא נצונו לה:

Et egli rispondendo, disse loro, Mia madre e miei fratelli son quei che odeno la parola di Dio, e la mandano ad effetto.

22 הנה דינו ביד מו
ונמחא סלק ושויע ורב
פספיתא הו ותלמידיו
ואמר להו נצבד להו ע
עברא דנפחא:

Allorae poi s'en giorno che montò in una nave effe e i suoi discipoli: e disse loro, Passiamo da la dal lago: e così si partirono.

23 נבד דריו דמך לה י
נשויע ורבה עלעלה
דריחא פימחא וקריבא
הוא ספינתא למטבע:

E mentre ch'essi navigavano, egli s'addormentò, e venne vna tempesta di vento nel lago: onde s'empivano d'acqua, e stavano in pericolo.

24 וקרבו אצירוהו ו
ואמרו להרבו רבו אבדו
הו דינו קס נבא דריחא
נבמחשול דמחא ונהו
נהא שלחא:

Allorae essi accostatisi à lui, lo svegliarono, dicendo, Maestro, Maestro, noi periamo. Et egli svegliato, gridò contra il vento e la tempesta de l'acqua: e cessarono, e fecesi tranquillità.

25 ואמר להו איכא הי
המנחכו הנו דינו פד
חילו מתדמרו הו
ואמרו חד להו מנחכי
הוא דאף לריתא פקד
ולמחשולא גליחא
ובמחשולא לה:

E disse loro, Dono è la vostra fede? Et essi pieni di timore si maravigliarono, dicendo tra loro, Che è mai costui, ch'egli comanda à i venti e à l'acqua, e s'obedi- fongli?

26 ורדו ואתו לאתחא
דגריא דאיתיה בעברא
לגליל:

Poi nauigarono verso il paese de Gadareni, che è à l'incontro de la Galilea.

ח

20 ויצד לו לאמר אמר ואחרי
קמים בתוך וצונו היא לראות
אותו:

Y fuele dado auiso (diziendo,) Tu madre y tus hermanos estan fuera, que quieren verte.

21 ויצר ויאמר אליהם אמי
ואחי אלה הם אשר שומעים
את דבר אלהים ויעשו אחו:

El entonces respondiendo, dixoles, Mi madre y mis hermanos son los que oyen mi palabra, y la hazen.

22 ויהי באחד הימים ויעל על
האניה ועמו תלמידיו ויאמר
אליהם נצבד נא על עבר הים
ויעלו:

Y aconteció vn día que el entró en vn nauio con sus Discipulos, y dixoles, Pasemos de la otra parte del Lago: Y fubieron.

23 וכאשר רדו ויהם ותרד
סופת רוח אל הים וימלא
וישטפו:

Y nauagando ellos, dormiose. Y decindió vna tempesta de viento en el Lago: y henchianse, y peligraban.

24 וקרבו ויעירו אותו לאמר
רבינו נאבד והוא קם ויצר
ברוח ובסערת מים וישקרו
ותהי שלחא:

Y llegandose, despertaron lo diziendo, Maestro, Maestro, que perecemos. Y despertado el, rinió àl viento y à la tempesta del agua, y cessaron y fue hecha grande bonança.

25 ויאמר להם איה אמונתכם
ויראו ויאמרו איש אל רעהו
ומי זה הוא כהם לרוחות
מצוה ולמים וישמעו אליו:

Y dixoles, Que es de vnestra fe? Y ellos temiendo, fueron marauillados, diziendo los vnos à los otros, Quien es este, que aun à los vientos y àl agua manda, y le obedecen?

26 וירדו ויבואו אל מדינת
הגדריים אשר היא אל מול
תגליל:

Y nauegó à la tierra de los Gadarenos, que está delante de Galilea.

ה.

20. Καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ, λέγον-
των ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου
ἐζητούν σε, ἵνα ἵδῃς τὸ θελήσεις.

Et il lui fut rapporté en disant, Ta mere & tes freres teientient à dehors, desirans de te voir.

21. Ὁ δὲ δοποκλήεις εἶπε πρὸς
αὐτοὺς, μήτηρ μου καὶ ἀδελφοὶ μου
ἐπὶ τί ἵσται ἐν τῷ λόγῳ; Ἦν ἀκούον-
τες, καὶ ποιῶντες αὐτοῖς.

Mais lui respondant leur dit, Ma mere & mes freres sont ceux-la qui oyent la parole de Dieu, & la mettent en effect.

22. Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν,
καὶ αὐτοὺς ἐπέστη εἰς πλοῖον, καὶ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐ-
τοὺς, διελθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λί-
μης, καὶ ἀναχθῶμεν.

Or il aduint vn iour qu'il monta en vne nasselle, lui, & ses disciples, & il leur dit, Passons outre le lac. Et ils se partirent.

23. Πληόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνω-
σε, καὶ κατέβη λαλαψὶ ἀνέμου εἰς
τὸ πλοῖον, καὶ συνεπληρώθη, καὶ
καὶ ἐκινδύνεον.

Or comme ils vogueyent, il s'endor- dormit, & vne tempeste de vent descendit au lac: tellement qu'ils s'emplirent d'eau, & estoient en peril.

24. Προσέλθοντες δὲ διέγρη-
σαν αὐτὸν, λέγοντες, Ἰησοῦτε, ἀ-
πολλόμεθα. ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπιτιμή-
σε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κύματι, τὰ ὅ-
δατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἡμεῖς
ῥαλλώμεν.

A donc ils vindrent vers lui, & l'esueilerent disans, Maître, Maître, nous perissons. Mais lui estant esueille, tanfa le vent & la tempeste de l'eau, lesquels cessèrent, & fut faite tranquillité.

25. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, ποῦ εἰσὶν ἡ πίσ-
τις ὑμῶν; Φοβηθέντες δὲ ἐξουμασάν, κα-
λεῖντες πρὸς ἀλλήλους, τίς εἶρε
ἡ πίσ; εἶπε, ὅτι καὶ πρὸς αὐμοῖς ἐ-
πιτίσεσθαι καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπα-
κούουσιν αὐτῷ.

Alors il leur dit, Ou est vostre foy? lesquels ayans crainte, s'enquerirent disans entre'eux, Mais qui est celui-ci qu'il commande mesmes aux vents, & à l'eau, & ils lui obeissent?

26. Καὶ κατὰ τὸν δόξαν εἰς τὴν χεί-
ραν τῆς γαλιλαίας.

Puis ils tirerent à la contree des Gadareniens, qui est vis à vis de Galilee.

CAP. VIII.

20. Et nuntiatum est illi, Mater tua & fratres tui stant foris, volentes te videre.

And it was tolde him by certaine which said / Thy mother and thy brethren stande withoute / and would see thee.

21. Qui respondens, dixit ad eos, Mater mea & fratres mei, hi sunt qui verbum Dei audiunt & faciunt.

But he answered / and said vnto them / My mother / and my brethren are these which heare the worde of God / and do it.

22. Factum est autem in una dierum: & ipse ascendit in naviculam, & discipuli eius, & ait ad illos, Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt.

And it came to passe on certaine day / that he went into a shippe with his disciples / and he said vnto them / Let vs go ouer vnto the other syde of the lake. And they lauched forth.

23. Et navigantibus illis obdormiuit: & descendit procella venti in stagnum, & compellebatur, & periclitabantur.

And as they sailed / hee fell a sleepe: and there came downe a storme of winde on the lake: and they were filled wth water / and were in pericillie.

24. Accedentes autem suscitauerunt eum, dicentes, Praeceptor, perimus. Atille surgens, increpauit ventum & tempestatem aquae: & cessauit, & facta est tranquillitas.

Then they went to him / and awoke him / saying / Master / Master / we perishe. And he arose / and rebuked the winde / & the waues of water: and they ceased / & it was calme.

25. Dixit autem illis, Vbi est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt adinvicem, dicentes, Quis, putas, hic est, quia ventis & mari imperat, & obediunt ei?

Then he said vnto them / Where is your faith? and they feared / and wondered among themselves / saying / Who is this that commandeth both the winde & water / and they obey him?

26. Et navigauerunt ad regionem Gerasenorum, quae est contra Galilaeam.

So they sailed vnto the region of the Gerasenes / which is ouer against Galilee.

Das VIII. Capitel.

20. Vnd es ward ihm angesagt: Deine Mutter vnd deine Brüder stehen draussen / vnd wollen dich sehen.

De der bleff hannem til sende giffu / din Moder oc dine Brodre staa der vde / oc ville see dig.

21. Er aber antwortet / vnd sprach zu ihnen: Meine Mutter vnd meine Brüder sind dise / die Gottes Wort hören vnd thun.

Da suarede hand / oc sagde til dem / min Moder oc mine Brodre ere disse / som here oc gøre Guds ord.

22. Vnd es begab sich auff der tage einen / daß er im ein Schiff tratt / sampt seinen Jüngern / vnd er sprach zu ihnen: Lasset vns über den See fahren.

De der begaff sig paa en aff dagen / at hand traad / dei it Skib / med sine Discipule / De hand sagde til dem / lader oss fare offuer Seen.

23. Sie stießen vom Lande / vnd da sie schiffeten / entschlief er. Vnd es kam ein Windwirbel auff den See / vnd die Wellen überfielen sie / vnd stunden in grosser fahr.

De storte fra landet / oc der de fore offuer / da soff hand / De der kom en Vuerelind paa Seen / oc de / gerne offuer fulde dem / oc de stode i stor fare.

24. Da tratten sie zu ihm / vnd weckten in auff / vnd sprachen: Meister / Meister / wir verderben. Da stund er auff / vnd bedrohet den wind / vnd die woge des wassers / vnd es ließ ab / vnd ward eine stille.

Da traadde de til hannem / oc vatte hannem op / oc sagde / Meistere / Meistere vi forderffue. Da stod hand op / oc truede varit / oc vandens bølger. De hand loed aff / oc bleff stille.

25. Er sprach aber zu ihnen: Wo ist euer Glaube? Sie forchten sich aber / vnd verwunderten sich / vnd sprachen untereinander: Wer ist diser / denn er gebiet dem Winde / vnd dem Wasser / vnd sie sind ihm gehorsam?

Da sagde hand til dem / huor er eders tro? Men de froerede sig oc forundrede sig / oc sagde til huer andre / Hvo er denne? Thi hand binder var oc vand / oc de ere hannem lydige?

26. Vnd sie schiffeten fort / in die gegend der Gadarener / welche ist gegen Galilean über.

De de seylede frem / til de Gadareners Egn / huilken der er tuert offuer fra Galilean.

Kapitola VIII.

20. V powědijno gemu: Matka twa a Bratři twogi stojí vně chřtjce tebe viděti.

Roznaimono mu to mowiac: Matka twa y bracia twoi stoia na dworze chřtjce / tebe widjeć.

21. Kteržto odpowědžow fekl nim: Matka má a Bratři moji / gŕati ti / fectiž slowo Boží slyš a činij.

Ale oni odpowědžowšy rzekl do nich / Matka moia y bracia moi oni / sa ktorzy slowa Božego slyšat y ty na ni mu došec.

22. Stalo se pať to gedet den / a on wstaupil na lodičku / y wtedniich geho. V fekl k nim: Přepławme se přeo Gezero. Y odstrčili od břehu.

A stalo se potym dně niekto / rego iž wšedl w lodž y zwolenney iego redy rzekl do nich / Přepławmy se do dalszego brzegu jeziora / y wiedzli sie.

23. Alždy se plawili / vsnul gest. Tedy přišla bouře wětrowá na Gezero / a wlm do lodij se wráželo / tak že w nich bez počestwíj byli.

Tamže wioząc sie vsnul / y przyszedł wiatr zwiderem na jezioro / a z sie przepełniali byli w niebespieczeństwie.

24. Tedy přistaupiwšie zbudili ho fkauc: Přikazatel / hyneme. A on wstaw / pohrozyl wětru a bouři wodně: y přestala / a stalo se wíšeníj.

A thak přystaupiwšy obudžili go mowiac / Wstávej / hyneme / a on sic ocuciwšy zfučal wiatr y wálly wod / zástym je přestály / a byli rovášení.

25. V fekl gim: Kde gest wětř / a waffe? Kteržto bogijce se / diwili se wespolet fkauc: V fdo gest tento? Je wětruom přikazuje y Wost / a poslaw chagi ho?

Tedy tím rzekl: A gdjež jest wiatr wáfa? Ale oni zleknawšy sędziwomálcie mowiac / edni do drugich / A což zaez testem je wiatr y wodam rožazuje a slychásia go?

26. Y přepławili se do krajiny Gadarenské / kteráž gest proti Galilii.

Potym si wiedzli do krajiny Gádarenské / ktera jesth ná břegu přeciwo Galileje.

ח

27 וַיֵּצֵא אֶל-הַחֲדָרִץ וַיַּפְּצֵה בּוֹ
אִישׁ אֶחָד מִן-הַעִיר אֲשֶׁר הָיָה
לֹא שָׂדִים מַעֲתִים לְבוֹת וּבְגָד
לֹא לְבוֹשׁ וּבְבִית לֹא עֹמֵד בִּי
אֵם בְּקִרְיָם :

Et speminto el'èisu de la nana à terra, gl'è venne incontro de la città con certo huomo, el quale haueua già lungo tempo el demonio addosso, e non s'è cistua de vestimento alcuno, ne habiuita in alcuna casa, ma de i monumenti.

28 בַּד חֲנוּכָּה דִּין לְיֵשׁוּעַ
הָיָא וּבִל קְדֻמָּה
וּבְקֹל אֶמְרָא מֵאֲמֵר מַלְאָכָא
לֹא וְלֹא יֵשׁוּעַ בְּרַח דְּמִלְכָּא
מִרְיָמָא בְּצֵא מִנָּה מִן
לֹא תִשְׁקָנִי :

Et habendo veduto Iesv, gridando, si gli cieto davanti e disse ad alta voce, Che ho io à far con teo, Iesv figliuol di Dio Altissimo: lo tu pregommo i tormentare.

29 בְּקֹד הֵיכָל לַה עִיר
יֵשׁוּעַ לְדוּרָא טִיבָא
לְמַפְּק מִן בֵּר גִּשָּׁא סֵף
הָיָא לַה עִיר הָא מִן דְּשִׁבְּא
הָיָא לַה וּמִתְאַסֵּר הֵיכָל
בְּשִׁשְׁלָתָא וּבְכִבְלֵי מ
מִתְנַטֵּר הָיָא וּמִפְּטָק הָיָא
אֲסִירָהּ וּמִתְקַבֵּר הָיָא
מִן שְׂאֵרָא לְחִירְבָא :

Percheche Iesv comandaua à lo spirito immondo che s'essisse fuor di quell'huomo: perche l'huomo era molto tempo posseduto, & era stato legato con catene, e guadato nei ceppi: & rompendo i legami, era trasportato dal demonio nei deserti.

30 שְׂאֵלָה דִּין יֵשׁוּעַ מִן
שְׁמֵךְ אֶמְרָא לְגִין מִטוֹל
דְּדוּמָא סִגְרָא אֶלְלִין הָיָא
בָּה :

Allor Iesv gli domandò, dicendo, Come hai tu nome? Et egli disse, Legion: percheche molti demonij erano entrati in lui.

31 וּבְעִין הוּוּ מִנְּהָ דְלֹא
יִבְקֹד לְהוּוּ לְמִאֲוִי
לְתַהוּמָא :

Et dis le prioient qu'il ne leur commandast point d'aller en l'abisso.

ח

27 וַיֵּצֵא אֶל-הַחֲדָרִץ וַיַּפְּצֵה בּוֹ
אִישׁ אֶחָד מִן-הַעִיר אֲשֶׁר הָיָה
לֹא שָׂדִים מַעֲתִים לְבוֹת וּבְגָד
לֹא לְבוֹשׁ וּבְבִית לֹא עֹמֵד בִּי
אֵם בְּקִרְיָם :

Y faliendo el à tierra, falióle à en cuentro de la ciudad vn hombre que tenia demonios ya de muchos tiempos: y no vestia vestido, ni estaua en casa, si no por los sepulchros.

28 וּבְאֶשֶׁר הָיָא אֶת-יֵשׁוּעַ
וַיַּעַק וַיַּפֹּל אֶל-רַגְלָיו וּבְקוֹל
גָּדוֹל אֶמְרָא מִה לִי וְלֹךְ יֵשׁוּעַ בְּרַח
אֶל-עֲלִיָּו אֶל-נָא תִשְׁמָנִי :

Elqual como vido à Iesus, exclamó, y prostrofe delante del, y dixo à gran voz: Que tengo yo contigo Iesus, Hijo del Dios Altissimo: ruegore que no me atormentes.

29 וַיֵּצֵא אֶת-דוּרָא טִיבָא לְצֵאתָ
מִן-הָאֲדָם בִּי-בְעִתּוֹת לְבוֹת
חֲתָפוֹ וַיִּלְכְּדוּהוּ בַּחֲזִים וַיֹּאסְרוּהוּ
בִּנְהִשְׁתִּים וַיִּתְּנוּ אוֹתוֹ בְּמִטְרָה
וַיִּשְׁבֵּר אֶת הַוָּקִים וַיִּזְלִיכּוּ
הַשָּׁטָן בַּמִּדְבָּר :

Porque mandaua àl'espíritu immundo, que saliesse del hombre: porque ya de muchos tiempos lo arrebataua: y guardauano preso con cadenas y grillos, mas rompiendo las prisiones era agitado del demonio por los desiertos.

30 וַיִּשְׂאֵל לֹא יֵשׁוּעַ לְאֶמְרָא מִה
שְׁמֵךְ וַיֹּאמֶר לְגִין מִטוֹל
לְבִים בָּהּ אֶלְלִין :

Y preguntóle Iesus, diciendo, Que nombre tienes? Y el dixo, Legion. Porque muchos demonios auian entrado en el.

31 וַיִּשְׂאֵל מִמֶּנּוּ מִן יֵצֵא אוֹתָם
לְהִלֵּךְ אֶל-תְּהוֹם :

Y rogauante que no les mandasse que fuesen àl'abismo.

ה'

27. Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὡς αὐτῷ ἦν τις ὁκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων πολλῶν, καὶ ἰμάτιον οὐκ ἐνεδύσκειτο, καὶ οὐκ εἶχε ἐκ ἔμφαντος, ἀλλ' ἐν τοῖς μνημασιν.

Et quand il fut sorti de la nasselle sur terre, vn certain homme de celle ville-la vint à l'encontre de lui, qui auoit les diables dès long temps: & ne estoit point vestu de vestement, & ne demouroit point en maison, mais dedans les sepulchres.

28. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἡσυχάζας προσεπών αὐτῷ, ὃ Φωνή μεγάλη εἶπε, τί μοι καὶ σὺ ἰησοῦ ἐγὼ τοῦ θεοῦ υἱόν; δὲ μὲν σου, μὴ με βασταίης.

Icelui donc apperceuant Iesus, & s'elcriant, seietta deuant lui, & dit à haute voix, Qu'y a-il entre moi & toi, Iesus Fils du Dieu souverain? se te prie ne me tormentes point.

29. Παρήγγηλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθὲν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνεκρανέει αὐτὸν, καὶ ἐδυσμῆκε αὐλίσσει καὶ πύλαις φυλασσόμενος. καὶ ἀπαρρησάτω τὰ δεσμὰ ἡλάυνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.

Car il commandoit à l'esprit immonde, qu'il sortist hors de l'homme: car il l'auoit tenu enfermé dès long temps, & icelui estoit bien lié de chaînes, & gardé aux cepris mais desrompant les liens, il estoit emporté par le diable aux deserts.

30. Ἐπερώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, λέγων, τί σὺ ἐστὶν ὄνομα; ὃ δὲ εἶπεν, λεγεών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθον εἰς αὐτόν.

Adonc Iesus l'interroguait, disant, Comment as-tu nom: & il dit, Legion, car plusieurs diables estoient entrés en lui.

31. Καὶ παρεκάλει αὐτόν, ἵνα μὴ ἐπιβῇ αὐτοῖς εἰς τὸ ἄβυσσον ἀπλῆθαι.

Et ds le prioient qu'il ne leur commandast point d'aller en l'abismo.

27. Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam qui habebat dæmonium iam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis.

And as he went out to land / there mette him a certaine man out of the citie / which had a deuill long time / and hee ware no clothes / neither abode in house / but in the graues.

28. Is ut vidit Iesum, procidit ante illum: & exclamans voce magna, dixit, Quid mihi & tibi est Iesu fili Dei altissimi? obsecro tene me torquas.

And when he sawe Iesus / he cried out / and fel downe before him / and with a loude voyce saide / What haue I to do with thee / Iesus the Sonne of God / the most High / beseeche thee to let me not.

29. Præcipiebat enim spiritui immundo, ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, & vinciebatur catenis, & compedibus custoditus: & ruptis vinculis agebatur à dæmonio in desertum.

For he commaunded the foule spirit to come out of the man: (for oft times he had caught him: therefore he was bounde with chaines / and kept in fetters: but hee brake the bandes / and was caried of the deuill into wilderness.)

30. Interrogauit autem illum Iesus, dicens, Quod tibi nomen est? At ille dixit, Legio: quia intraverant dæmonia multa in eum.

Then Iesus asked him / saying / What is thy name? And he saide / Legion / because many deuils were entred into him.

31. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent.

And they besought him / that hee woulde not commaunde them to goe out into the deepe.

27. Vnd als er austratt auff das Land / begegnete ihm ein Mann auß der Statt / der hatte teuffel von langer zeit her / vnd het keine kleider an / vnd bleib in keinem Hause / sondern inn den Gräbern.

De som hand traadde vð paa landet / da møtte en Mand hannem aff staden / som hadde Dieffuelen long tid / oc sørde sig icke i klader / oc bleff icke i noget Huus / men i Graffuer.

28. Da er aber Iesum sahe / schrey er / vnd fiel für ihm nider / vnd rieß laut vnd sprach: Was hab ich mit dir zuschaffen / Jesu du Son Gottes des Allerhöchsten? Ich bitte dich du woltest mich nicht quelen.

De der hand saa Ihesum / robte hand / oc salt ned faar hannem / oc robte hont / oc sagde / Huad haaffuer ieg mer dig at skaffe / du Ihesu den allerhøiſtis Guds Son? Jeg beder dig at du icke vilte pine mig.

29. Denn er gebot dem vnſaubern Geiſt / daß er von dem Menschen außſäre / denn er hatte ihn lange zeit geplaget. Vnd er war mit fettengen bunden / vnd mit fesseln gefangen / vnd zerreiſ die bande / vnd ward getrieben von dem teufel in die Wüſten.

Thi hand bod den wrene And / at fare vð aff Meniſtet / thi hand hadde long tid plaget hannem. De hand vaar bunden mee dencker / oc fangen mer / Volter / oc hand brøt Bondene ſender / oc bleff drefſuen aff Dieffuelen i ørten.

30. Vnd Iesus fraget in / vnd sprach: Wie heiſſeſt du? Er sprach: Legion / denn es waren vil Teufel in ihn gefahren.

De Ihesus spurde hannem at / oc sagde / huad beder du? Hand sagde / Skock / Thi der vaare mange Dieffle ſarne i hannem.

31. Vnd sie baten in / daß er ſie nicht hieſſe in die tieffe fahren.

De de bade hannem / at hand ſtulde icke biude dem ſare i Affgrunden.

27. A když i lodi vystoupil na zemi / postal gen muž geden břež / Měsia / kterž mel Diabolsiwi gij mnohě čas / a rauhchem se neodijwal / ani w domu přebijwal / ale w hrobijch.

A když wysedl ná březg zábies / jal mu z miasťa onego maj niekro / ry co miał diabelstwo / ob wiela czasow / ani sie obloczył w stáre y nie mieřkwal w domu iedno w grobiech.

28. Ten když ušel Gejiſſe / padl před nim / a zwolaw hlasem welikým / řekl Co mně s tebau geſt Gejiſſy Synu Božha naproſſiſſho i proſſim tebe aby mne netrápil.

Ten když vyřel Ieſuſa Prorok / a přypadly do noziwego glossem wielkim mowil / Což mi do ciebie Ieſuſe Synu Boga naproſſiſſe go? proſſe cie mne mecz mie.

29. Prikazowal jagiſte duchu nieſiſſemu / aby wyſſel od člověta: Nebo mnohě čas gim lomcował / a býwal wſo wán řetěz / a w pautech gſa oſ ſiřij hán: y zlámaſe okowy / býwal pužen od Diabolsiwi na pauſſe.

(Abowiem roſſázowal duchowi nie cypſiemu aby wyſſedl od cłowieka onego / bo go od niemias lego czasit trapił / a řetije zwiázal ny řetěz / a w pety byl pod ſtraz / a wſetije polamawſſy zwiázki p. djon byl od diabla na puſtynie)

30. Wořáz se ho Gejiſſe / řka: Které tobě gměno geſt? A on řek: Wořko / něb bylo mnoho Diabliw weſſio do něho.

Pyřal go tedy Ieſus mowiac / Které ieſt twe imie? A on powied / Ieſuſ / Abowiem wiela diabelſtwa wſtápiſo bylo men.

31. Tedy proſſili ho / aby gim nepřikazowal giti do proſſi.

A proſſil go aby im nie roſſázowal idž w přeſpáſci.

ח

32 אֵת הַנֶּגֶז דִּין תָּמֹן
בְּקֶרֶת דְּחִירָא סִגְרָא
דְּרִעָא בְּטִירָא וּבְצִין הִוּוּ
יָהּ דִּיפֶס לְהוּן דְּבִחִירָא
נִעְלֹן נֶאֱפֶס לְהוּן:

Hor quisi era 'un gregge di molti porci, che pasceuano nel monte, e i demonij lo pregauano che permettesse loro d'entrare in quelli: & egli si permise loro.

33 וַיִּפְקֹד שְׂאֵרֵי מֶן
גִּבְרָא וַעֲלֹו בְּחִירָא
וַתִּקְצֹר בְּקֶרֶת הִי כְּלָה
לְשָׁקִיפָא וַיַּעֲלֵו בְּיַמְתָּא
וַאֲתַחֲבִקֹו:

I demonij dunque & sciron di quell'uomo, & entrarono ne porci: onde il gregge impetuosamente corse giù per il precipizio nel lago, & affogossi.

34 כִּד חִוּוּ דִּין דְּעִיתָא
מִדֶּם דְּחִנָּא עֲרִקֹו
וַאֲשַׁתְּעִיו בְּמִדְּנִיתָא
וּבְקִירָא:

E come quei che li pasceuano, videro quel che era accaduto, si fuggirono, e raccontarono ne la città, e ne la villa.

35 וַיִּפְקֹד אֲנָשׂא דִּיחִוּוּן
מִדֶּם דְּחִנָּא וַאֲתֵוּ לְנִירָא
יֵשׁוּעַ וַאֲשַׁתְּחִיחִי לְבִרָא
הוּ דְּנִפְקִי שְׂאֵרֵי כִּד
לְפִישׁ וּמַנְכֵּרָא וְנֶתַב לְנִירָא
רַגְלֵהּ דִּישׁוּעַ וַדְּחֵלֹו:

Onde & sciron per vedere il fatto: e vennero al lago, e trovarono l'uomo, dal quale erano & sciti i demonij, che sedeva ai piedi di Iesus, & di buon sentimento: & ebbero timore.

36 וַאֲשַׁתְּעִיו לְחֹן אֵלִיו
דְּחִוּוּ אֵיכֶנָּה אֲתַאסִּי
גִּבְרָא הוּ דִּינָנָא:

E quelli ancora, che hannoan veduto, raccontaron loro in che modo l'indemoniato era statoretornato.

37 וּבְצִין הִוּוּ מִנְּהָ כְּלָה
כְּנָשָׂא דְּגִבְרָא דִּיאֵל לָהּ
מִן לִוְתֵּהוּן מִטּוֹל
דִּדְחֵלְתָא רַבָּתָא אֲחִידָא
אֲנָהּ הוּ דִּין יֵשׁוּעַ סֵלֵק
לְסִפִּינָתָא וַיִּבְרַךְ מִן לִ
לִוְתֵּהוּן:

Allora tutta la moltitudine del paese circunuiuino de Gadarenis lo pregauano che si partisse da loro: perciòche erano presi da gran timore. Et egli salito ne la nave, se ne ritornò.

ח

32 וַיְהִי שָׁם עֶדְד חֲזִירִים
לְבָיִם הָרֹעִים בְּקֶרֶת דְּחִתְּנֹו אֵלֹו
לְעִוְתֹו אֹתָם לְבוֹא אֶל־הָאֵלָה
וַיֵּצֵאוּ לָהֶם:

Y auia alli vn hato de muchos puercos que pacian en el monte: y rogaron que los dexasse entrar en ellos y dexolos.

33 וַיִּצְאָתָם מִן־הָאָדָם בְּאֵי
אֶל־הַחֲזִירִים וַיְהִלֵךְ הָעֶדְד
בְּסַחֲף אֶל־הַיָּם וַיִּתְּנֵקֹו:

Y salidos los demonios del hombre, entraron en los puercos: y el hato de ellos se arronjó de vn despennadero en el Lago: y ahogose.

34 וַיֵּרְאוּ הָרֹעִים אֶת־אִשָּׁר
בַּעֲשֵׂה נִיגֻסֹו וַיָּבוֹאוּ וַיִּגִּידוּ בְּעִיר
וּבְשִׁדְרָת:

Y los pastores, como vieron loque auia acontecido, huyeron: y yendo, dieron auiso en la ciudad y por las heredades.

35 וַיֵּצְאוּ לְרִאֲתָא אִתָּא אִשָּׁר
בַּעֲשֵׂה וַיָּבוֹאוּ אֶל־יֵשׁוּעַ וַיִּמְצְאוּ
כִּי יָשֵׁב הָאָדָם הַהוּא אִשָּׁר
מִמַּנְו הַשָּׂדִים יֵצְאוּ לְבוֹשׁ וְנָבֹן
הוּא לְרַגְלֵי יֵשׁוּעַ וַיֵּרְאוּ:

Y salieron à ver loque auia acontecido, y vinieron à Iesus: y hallaron sentado al hombre, del qual auian salido los demonios, vestido, y en feso à los pies de Iesus: y vuieron temor.

36 וַיִּגִּידוּ לָהֶם אִשָּׁר רָאוּ אֵיךְ
בַּעֲשֵׂה בַעַל שָׂד:

Y contaron les losque lo auian visto, como auia sido saluo aquel endemoniado.

37 וַיִּשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ כָּל־קָהַל כְּפָר
הַגָּדָרִים לָלֶכֶת מֵעִמָּם כִּי יֵדְאָה
גְּדוּלָּהּ בָּאָה עֲלֵיהֶם וַיַּעַל עַל־
הַסִּפִּינָה וַיֵּשֶׁב מֵאֲתָם:

Entonces toda la multitud de la tierra de los Gadarenos alderredor le rogaron, que se fuefe de ellos porque tenían gran temor: Y el subiendo en el nauio, boluióse.

ח'

32. Ἦν γὰρ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἰσχυρῶν βοσκομένων ἐν τῇ ὄρει καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἀφῇ τὰς ἀνθρώποις αἰς ἐκείτους ἀποστέλλειν καὶ ἐπιτρέψαι αὐτοῖς.

Or là estoit vn grand troupeau de pourceaux, paisans en la montagne: dont ils le prioient qu'il leur permist d'entrer en iceux: & il le leur permit.

33. Ἐξελθόντες γὰρ τὰ δαίμονια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους καὶ ὡρμήσαν ἡ ἀγέλη κατὰ τὸ κρημνὸν εἰς τὸ λίαν καὶ ἀπὸ πύργου.

Les diables donc sortans de l'homme, coururent dedans les pourceaux: & le troupeau se rua de haut en bas au lac, & fut eitonné.

34. Ἰδόντες γὰρ οἱ βόσκοντες τὸ γινώσκον, ἔφυγον καὶ ἀπαγγέλλουσ ἀπὸ γαλαρῶν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰς ἀγρούς.

Et quand les porchers eurent veu ce qui estoit aduenu, ils s'enfuirent: & estans partis le raconterent en la ville & par les champs.

35. Ἐξῆλθον γὰρ οἱ τρεῖς ἄνθρωποι καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦ καὶ εὗρον αὐτὸν καθήμενον τὸν ἀνθρώπου ἐπὶ τῇ δαίμονια ἐξελθούσῃ. ἡμαρτυροῦντες σάφηναι τὸν πῶς πῶς ἐποίησεν καὶ ἐφωτίσθησαν.

Adonc les gens fortirent pour voir ce qui estoit aduenu, & vindrent vers Iesus, & trouuerent l'homme auquel les diables estoient sortis, assis aux pieds de Iesus, estant veü, & de sens saillis & posé dont ils eurent peur.

36. Ἀπαγγέλλαν γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐποίησεν ὁ δαίμονιστής.

Et ceux aussi qui auoyent veu le tout, leur raconterent comme le demonia que auoit esté deliuré.

37. Καὶ ᾤρωσθησαν αὐτὸν ἅπαντες τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῆς γαδαρηνῶν ἀπὸ βλάστησιν αὐτοῦ ὅτι φέρον μεγάλην σπουδήν, αὐτοῖς γινώσκουσιν τὸ πλῆθος ὑποτρέψαι.

Lors toute la multitude de la contrée circonuiuine des Gadarenens le prièrent qu'il se partist de deuers eux: car ils estoient saisis de grande crainte. Lui donc monté en la nalllele s'en retourna.

CAP. VIII.

32. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascuentium in monte: & rogabat eum, ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis.

And there was there by an hearde of many swine / feeding on an hill / and the devils besought him / that he woulde suffer them to enter into them. So he suffered them.

33. Exierunt ergo demonia ab homine, & intraverunt in porcos: & impetu abiit grex per præceptum in stagnum & suffocatus est.

Then when the devils out of the man / and entered into the swine / and the heard was caried with violence from a steepe downe place into the lake / and was choked.

34. Quod ut viderunt factum qui pascebant, fugerunt: & nuntiaverunt in civitatem & in villas.

When the heardmen sawe what was done / they fled: and when they were departed / they tolde it in the citie and in the countrey.

35. Exierunt autem videre quod factum est: & venerunt ad Iesum, & invenerunt hominem sedentem à quo demonia exierant, vestitum, ac sana mente ad pedes eius, & timuerunt.

Then they came out to see what was done: and came to Iesus / and founde the man / out of whom the devils were departed / sitting at the feet of Iesus / clothed / and in his right minde: and they were asfraid.

36. Nuntiaverunt autem illis & qui viderant, quomodo sanus factus esset à legione.

Then also which sawe it / tolde them by what meanes hee that was possessed with the devill / was healed.

37. Et rogaverunt illum omnis multitudo regionis Geracenorum ut discederet ab ipsis: quia magno timore tenebatur. Ipse autem ascendens navim, reversus est.

Then the whole multitude of the countrey about the Gadarenes / besought him / that he woulde depart from them: for they were taken with a great feare: & he went into the ship / and returned.

Das VIII. Capitel.

32. Es war aber daselbst eine grosse herd Säu / an der Weide auff dem Berge / vnd sie baten ihn / daß er ihnen erlaubet in dieselbige zu fahren. Vnd er erlaubete ihnen.

De der vaer en stor hiord Säu / som odepaa Bierget / De de bade hannem / at de maatte fare i dem. De hand gaff dem loff.

33. Da fuhren die teuffel auß von dem Menschen / vnnnd fuhren in die Säu / vnd die herde stürket sich mit einem sturm in den See / vnd ersoffen.

Da fore Diefflene aff Mennisket / oc fore i Säuene / oc Hiorden styrte sig hasteliger i Søen / oc drucktede.

34. Da aber die Hirten sahen was da geschach / flohen sie / vnd verkündigetens in der Statt vnd in den Dörfern.

Men der Hyrderne saae der som stede da flyde de / oc fundgiorde der i staden oc i Byerne.

35. Da giengen sie hinauß zu sehen / was da geschehen war / vnd kamen zu Iesu / vnd funden den Menschen / von welchem die teuffel auß gefahren waren / sitzend zu den füßen Iesu bekleidet vnd vernünftigt / vnd erschracken.

Da ginge de vd at see / der som vaarskeet / oc komme til Ihesum / oc funde der Menniske / som Diefflene vaare farnet aff / si de klad hos Ihesu soder / oc hand vaar ved sine sind / oc de forferbedis.

36. Vnd die es gesehen hatten / verkündigtens ihnen / wie der Besessene war gesund worden.

De de som der haafde seet / fundgiorde dem der / huorledis den Besætte bleff karff.

37. Vnd es bat ihn die ganze menge der umbligenden Länder der Gadarener / daß er von ihnen gienge / Denn es war sie ein grosse forcht ankomen. Vnd er tratt in das schiff / vnd wandte sich wider vmb.

Oc den ganste Almuet i de Gadareners omfiggende Land bade hannem / at hand vilde gaa fra dem / Thi der vaer en stor redsel kommen dem paa. De hand traadde i Skibet / oc vende til bage igen.

Kapitola VIII.

32. Bylo pak tu stádo ves přím mnohých / kteříž se pástí na háře: y prosili ho / aby jim dopustil da nich vjíti. Y dopustil jim.

A bylo thám wielkie stádo wieprzom pásacych się po górze / y prosili go aby im wnię dopuścił wnidz / y dopuścił im.

33. Tedy wyszli Diablos wé: a wéřka / a wéřli do ves přím: a hémotem beřelo stádo vprkem do Gezeru / y ztonu: lo geř.

Tedy diabelskwa wyszedli od cłowiek a onego / wéřli y w wieprze / ktorych stádo wpadło z góry w t. j. do ro / y potonęło.

34. Ten stutel řdny vřeli ti kteříž pástí / wielki wré / a wéř stowali do Wřesta y do Wřy.

Kdy pástři zewřezeli to sie stálo wcieli / a przyředli oznay / ml / to w miescie y po wřách.

35. Tedy wyszli w en / aby wřideli co je bylo stálo: Y přeli sli Geřissowi / a naleřli cłowiek / a řekř ho řto diablowé wřisli / od řehę / a zdrowé mřisli an řed / y noř geřo / y bali se.

Przeřoř wyszli aby ogladali sie bylo stálo / a przyředli da Jesusa naleřli cłowiek a onego od řtorego wyszli diabelskwa wřas / nego y z dobra pamietci / řed zageřo v nog Jesuowych / y cłowiek si.

36. A wřprawowali gim y ti kteříž byli wřideli / řekř geř řdřaw řlinę od množřw ř Diabluow.

Powied řeli im tedy ř řtorzy wřideli řto byl řuřorowin ř prę / wřocon ten řtorý byl operany.

37. Y prosili ho wřřekřo množřw ř Gerazenřřch / aby odřel od nich: nebo baziř wřřli řu bali se. A on wřřaupiw na lodř / wřorřřli se.

A řák go prořil wřřřekř řu oř řolies nie pręřle gley řiemicy řu dārencyřřow aby ředl přezod nich řbōwřem byli wielkim řřřřřem řřřřřřř on řřř wřřřřřřř řu lodř wřořřřř.

39 הוּ דִּין גִּבּוֹרָה וְנִפְקָה
מִיָּה שְׁלֹשָׁה פַּעַם הָיָה
מִיָּה הַלְוָתָה יְהוָה וְשִׁבְרָהּ
יִשׁוּעַ וְאָמַר לָהּ:

È l'elemento da cui erano scesi i demonj, lo pregava di star con essi lui: ma a lui lo mando via, dicendo.

39 חסד לבורח ואשתא
מדם דעבד לזמנה
יאל ומכרו היא פבלה
מדינתא מדם דעבד לה
ישוע:

Ritorna à casa tua, e racconta tutte le cose che l'Idio t'ha fatte. Et egli sen ando per tutta la città, dimostrandolo tutte le cose che gli hauena fatte I. H. V.

40 פד חפד פיו יטוע ק
קבלה פגשח סגיא
פלחון ציר לה חירון חור:

Hor come ILLV fu ritornato, la tur-
 ba lo riceve: perche tutti stavano ad as-
 spettarla.

41 וַתִּבְרַח חַד הַשְּׂמֵחָה
וַיִּזְכֹּר רִישׁ פְּגוּשָׁתָהּ נֶפֶל
קֶדֶם רִגְלֶיהָ הַיְשִׁיעַ וּבָעֵא
הָיָא מִיָּהּ דִּיעוֹל לְכִיתָהּ:

Et ecco, venne un huomo che haueua
nome Iairo, & era principal de la sinaga-
ga, al qual si giuro di piedi di Iesus, e pro-
tello che entrasse in casa sua.

42 ברתא ציד יחידיתא
אית הית לה איה פרת
שגיו תרתא צידא וקריבא
הות למסכת ופד איה
צמח הו ישיע פנש
סגיאא תבץ הוא לה :

*Periochi egli haueua una figliuola
Gneca di circa dodici anni, laqual si mo-
straua. Et mentre ch'egli andaua, la turbaua
il premeua.*

43 אֶתְּתָהּ דִּין כְּדָהָה
וְתִרְעֵי בְנוֹ וְדָמָה שִׁנִּי
תִּתֵּן אֶסְתֵּר הִיא דַּעֲתֵה
אֶסְתֵּר וְלֹא יִשְׁכַּח הָאֵל
אֶתְּתָהּ וְלֹא אֶתְּתָהּ
אֶתְּתָהּ וְלֹא אֶתְּתָהּ
אֶתְּתָהּ וְלֹא אֶתְּתָהּ

Allora una donna che ha avuto il flusso
del sangue già da dodici anni, (laquale
ha avuto spessa tutta la sua sfigantia ne-
medica, ne però era stata mai potuta guar-
rir da veruno.)

ח
38 וְהָיָה אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ יֵצְאוּ
תַּשְׁרִים בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ לְהוֹיָה עֲמֹ
וְיִשְׁלַחְהוּ יְשׁוּעַ לֵאמֹר :

Y aquel hombre, del qual auian salido los demonios, le rogó para estar con él: mas Iesus lo despidió diziendo.

39 שׁוּב אֶל־בֵּיתְךָ וְסִפְּרָה בְּמֶלֶךְ
עֲשֵׂה לְךָ אֱלֹהִים וְיִלֵּךְ בְּעֵד כְּלָה
הַזֶּה כִּמְהָ עֲשֵׂה לוֹ יִשׁוּעַ :

Bueluere à tu casa, y cuenta quan grandes cosas hà hecho Dios contigo. Y el se fué, predicando por toda la ciudad quan grandes cosas auia Iesus hecho con el.

40 וַיְהִי־כֵן בְּאֶשֶׁר שָׁב יִשׁוּעַ
מִקְדָּלָהוּ הַעֲמִים בִּי כָּל־סַמִּימֵי
מִלְחָמָה :

Y aconteció que volviendo Jesús, la compañía lo recibió: porque todos le esperauan.

41 וְהָיְתָה בָּא אִישׁ וּשְׁמוֹ יֵאָדָר
וְהוּא רֹב הַעֲדָה הִיא וַיִּפֹּל אֶל—
הָאֵל יְשׁוּעַ וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ לָבוֹא
לְבֵיתוֹ ;

Y he aqui vn varon llamado Iairo, el qual tambien era principe de la Synoga, vino, y cayendo a los pies de Iesus, rogauale, que entrasse en su casa.

42 כִּי בָת יחידה היא הַיְיָהּ לֹא
בַּשְּׁחָלִים עֲשֶׂה שָׁנָה וְהִיא קְרוֹבָה
לְמֹת וּבְלִכְתּוֹ עִמּוֹ קָהֵל רַב
הַצִּיּוֹנוֹ :

Porque vna hija vnica que tenia, de como
doze annos se estava muriendo, Y yendo, apreta-
ualo la compaña.

45 וְאֵשֶׁת הַיֵּהוָה דָּוִד בְּנִדְחָהּ
מִשְׁתִּיִּים עָשְׂתָה שָׁנָה אֲשֶׁר הָיָה
בְּלֻעָה אֶת—כָּל—קִנְיָנָהּ אִתָּה—
הָרֹפְאִים וְלֹא יָכְלָה לְהִרְפֹּא
מִכָּל—אִשׁ;

Y vna muger que tenia fluxo de sangre ya auia
doze annos, la qual auia gastado en medicos toda
su hazienda. y de ninguno auia podido ser curada.

23. Ἐδέετο δὲ αὐτὸν ὁ ἀσὴρ, εἰς
τὴν ἐκκλησίαν τῶν θαυμασίων, εἰς
τὴν πόλιν. ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ ἰσ
τοῦς λέγων,

Et l'homme duquel les diables es-
suyent sortis, le prioit qu'il fust avec
lui: mais Jesus le renvoya, disant,

39. Ἐπερὶ φεβρίας πῶς εἰχόν σου
καὶ διηκούσας ἐπ' αὐτῇ σὺ ἐθεός· ὅ
ἀνέστη καὶ ὁ λαὸς τῶν πόλεων κη-
ρύσσων ὅτι ἐπαύθησαν αὐτοὶ ἐν ἡμέρᾳ σου.

Retourne-t'en en ta maison, & raconte combien grandes choses Dieu t'a faites. Il s'en alla donc publiant par toute la ville toutes les choses que le fusi lui avoit faites.

49. Ἐν μέλει οὖν ἐστὶν ἡ ἀποστολή
τοῦ ἡγεμῶν, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτὸν ὁ ὅχ-
λος. ἡ δὲ αὐτοῦ πᾶσι πᾶσι ἀποστο-
λὴν αὐτοῦ.

Au point que quand Jesus fut retour-
né, la multitude le receut : car tous l'at-
tendoient.

41. Καὶ ἰδοὺ ἡ λήνη αὐτῆς, ὃ ὄνομα
ἰσχυρῶς, καὶ αὐτὸς ἀρχὼν τῆς συ-
νταγωγῆς ἡσυχίας καὶ περὶ πα-
σης τῆς πόλεως ὁ ἰησοῦς παρεκάλε-
σεν αὐτὴν εἰσελθεῖν εἰς τὴν εἰρήνην αὐτῆς.

Lors voici, un homme vint, qui avoit nom *laïrus*, lequel estoit le principal de la synagogue; & se jetant aux pieds de *Jesus*, le pria qu'il vint en sa maison.

42. "Ὁ Ἰουδαίος μενεΐδης λέγει
αὐτῷ ὡς ἐπὶ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ αὐτὴ
ἀπερίθροσκε· (ὡς) τῷ ὑποφάρυγγι
τῷ ἐξ ὅλου σπυγνύει αὐτὸν.

Car il avoit vne fille unique. d'environ douze ans, qui se mouroit Or comme il s'en alloit, les troupes l'empressoyent.

47. Καὶ γινώσκουσιν ὅτι ἐν ῥήσιν αὐ-
τῶν· ἀπὸ τοῦ θεοῦ δαΐμονα, ὅτις εἰς
ἰατροὺς περιελαλῶσιν ὅλοι τ'
βίον, ὅτι ἔχουσιν ὡς ἀδελφὸς θη-
ροποιθῆναι.

Adonc vne femme qui auoit vne
perte de sang depuis douze ans, laquel-
le auoit despendu tout son auoir en me-
decins, & n'auoit peu estre guerie de
nul.

CAP. VIII.

38. Et rogabat illum vir à quo dæmonia exierant, ut cum eo effet, Dimisit autem eum Iesus, dicens.

Then the man / out of whome the devils were departed / besought him that he might be with him : but Iesus let him away / saying.

39. Redi in domum tuam, & narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans quanta illi fecisset Iesus.

Returne into thine owne house / and shew what great things God hath done to thee. So he went his way / and preached throughout all the citie / what great things Iesus had done unto him.

40. Factum est autem: cum redisset Iesus, excepit illum turba, erant autem omnes expectantes eum.

And it came to passe when Iesus was come againe that the people receivd him : for they all wanted for him.

41. Et ecce venit vir cui nomen Iairus, & ipse princeps synagogæ erat: & cecidit ad pedes Iesu, rogans eum, ut intraret in domum eius.

And behold / there came a man named Iairus / & he was the ruler of the Synagogue who fell downe at Iesus feete: & besought him that he would come into his house.

42. Quia unica filia erat ei ferè annorum duodecim, & hæmoriebatur. Et contingit, dum iret, à turbis comprimebatur.

For he had but a daughter onely / about twelue yeeres of age / & she lay a doing. And as he went / the people thronged him.

43. Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari.

And a woman having an issue of blood / twelue yeeres long / which had spent all her substance upon physicians / and could not be healed of any.

Das VIII. Capitel.

38. Es bat ihn aber der Mann / von dem die teuffel auß gefahren waren / daß er bey ihm möchte sein. Aber Iesus ließ ihn von sich / vnd sprach:

Da bad Manden hannem / som Diefflene vaare farne vdaß / at hand maatte bliffue hosi hannem. Men Ihesus forlod hannem fra sig / oc sagde.

39. Gehe wider heim / vnd sage / wie grosse ding dir Gott gethan hat. Vnd er gieng hin / vnd prediget durch die ganze Statt / wie grosse ding ihm Iesus gethan hatte.

Gaet hiem igen / oc sig huor store ting Gud haaffuer giord dig. Oc hand giet bore / oc predickede igen dem den gantste Stad / huor store ting Ihesus haaffuer giord hannem.

40. Vnd es begab sich / da Iesus wider kam / nam ihn das Volk auff / denn sie warteten alle auff ihn.

Oc der begaff sig / der Ihesus kom igen / anam mede folcker hannem / thi de vassuede alle effter hannem.

41. Vnd sihe / da kam ein Mann mit namen Iairus / der ein oberster der Schulen war / vnd fiel Iesu zu den Füßen / vnd bat ihn / daß er wolt inn sein Haus kommen.

Oc see / der kom en Mand / Iairus / oc vaar den Offuerste for Scholen / oc hand salt ned saar Ihesu foder / oc bad hannem / at hand vilde komme i hans Hus.

42. Denn er hatte eine einige Tochter bey Zwölff jaren / die lag in den letzten jügen. Vnd da er hingieng / drang ihn das Volk.

Thi hand haaffde en eniste Daatter ved tolf aar. Hun saa i der vderste aandeloug. Oc der hand giet bore / trengde folcker hannem.

43. Vnd ein Weib hatte den blutgang zwölff jahr gehabt / die hatte all ihre narung an die ärzte gewandt / vnd konte von niemand geheilet werden.

Oc en Quinde haaffde haaffte blodfori / tolf aar / hun haaffde forter al sin nering paa laeger / oc funde icke bliffue helbrede aff nogen.

Kapitola VIII.

38. Wtom prosil ho Muž od kteréhožto Diablowě wyšli/aby s nim byl. Ale Gejiss propustil ho / řka:

A prosil go on estowiel od storego wyslo diabelstho aby byl pr synimi ale go Iesus odpřaz wil mowiac.

39. Nawrat sedo domu twego / a wyprawug kteraś melikę wćem wćinil tobę Duoh. W cho: dilo wssam Wćel / a wypra: wowal kteraś melikę wćem wćinil gemu Gejisso.

Wroć sedo domu twego a opowiedzi kteroś melikę rzeczy z tobę Pan wczynil / kteryś od sedl opowiedziac po wssym miewie tak melikę rzeczy wczynil z nim Iesus.

40. Stalo se pak když se nawrátil Gejiss / přinál gen Zástup: nebo wssyckni očkávali ho.

Potym gdy sie Jezus wrocił / przysło go zgromadzenie ludzi / ábowiem go wssycky ckeřáli.

41. A hle přišel muž kterémužto gměno Jairus / a ten byl kníže školy židowské: Wpadl k nohám Gejissowým proše ho aby wšel do domu geho.

Tedy oro přyšedl maz nleko ry imiem Jair / k ten byl kníže Božnice / y přypadł do nog Jezusowych / prosil go aby wšel w domie.

42. Neb měl Dceru gednu / kau ofolo dwanaći let / a ta umirala. W přichodilo se když šel / že potřeřowan byl od Zástupu.

Abowiem thylko redyna dlećes kemia / kora byla iřkoby we dwynastie lat / k ta uř konala: Je dac tedy řismon byl od zgromadze zeni ludzi.

43. Thedy žena gedna w swoč nemocy gfaucn od lery dwa: náći / kteražto byla na křtře wynaložila wessleren řateř řwág / a od řadněho nemohla wřdrawena býti.

Čam je nlewař křtře plyně enie řwne cterpřála od lat dwunáři / k nřlo byla na křtře w řyř řo řwe pořy wienie řymie mogla býť od řadněgo řleczoná.

ח

44 וְתִקְרַב מִן בְּסִתְרָהּ
וְתִקְרַב לְפָנֶיהָ וְתִקְרַב
וְתִקְרַב מִן בְּסִתְרָהּ
וְתִקְרַב לְפָנֶיהָ :

Accostarsi a lui di dietro, toccò l'estremità del suo vestimento: e subito il flusso del sangue le cessò.

45 וַאֲמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי וְכֵן כָּלֵהוּ בְּכִדּוֹן אֲמַר
לָהּ שְׂמַעוֹן כִּי אֵפֶה וְעַמּוּסָה
רַבּוֹן כְּשֶׁאֵלְצוּ לָךְ
וְחִכְצוּ וַאֲמַר אֵת מִנִּי ק
קֶרֶב לִי :

El esy disse, Chi è quello che m'ha toccato? e negando tutti, dice Pietro, e quegli altri che erano con lui, Maestro, la moltitudine ti preme e calca, e tu dici, Chi è quel che m'ha toccato?

46 הוּא אָמַר אֲנִי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Ma Iesv disse, Qualcuno m'ha toccato: concessa cosa ch'io habessito che di me è questa virtù.

47 הוּא אָמַר אֲנִי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

La donna vedendo che ch'non era stato a lui occulto, venne tutta tremando: e gettata s'li davanti, gli narrò in presenza di tutto il popolo, per qual cagione ella habeva toccato, e come subito era stata guarita.

48 הוּא אָמַר אֲנִי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Et egls le disse, Figliuola, sta di buono animo, la tua fede t'ha fatto salua: vattene in pace.

49 וַאֲמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Mentre ch'egli ancor parlaua, venne vno dalla casa del principal de la synagoga, discendogli, La tua figliuola è morta, non molestare il Maestro.

50 יֵשׁוּעַ דִּין שָׁמַע וַאֲמַר
לְאִבּוֹהָ דְּחִילָה לֵאמֹר
דְּחִילָה כָּלֵהָ הַיּוֹם :

El esy habiendo oido, respondió ad esfo lar o, diciendo, Non temere: credi solamente, e sarà salua.

ח

44 וְתִקְרַב מִן בְּסִתְרָהּ
וְתִקְרַב לְפָנֶיהָ וְתִקְרַב
וְתִקְרַב מִן בְּסִתְרָהּ
וְתִקְרַב לְפָנֶיהָ :

Llegandose por las espaldas tocó el borde de su vestido: y luego estancó el fluxo de su sangre.

45 וַאֲמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי וְכֵן כָּלֵהוּ בְּכִדּוֹן אֲמַר
לָהּ שְׂמַעוֹן כִּי אֵפֶה וְעַמּוּסָה
רַבּוֹן כְּשֶׁאֵלְצוּ לָךְ
וְחִכְצוּ וַאֲמַר אֵת מִנִּי ק
קֶרֶב לִי :

Entonces Iesus dixo, Quien es el que me ha tocado: Y negando todos, dixo Pedro, y los que estauan con el, Maestro, la compania te aprieta y opprime, y dizes, Quien es el que me ha tocado?

46 הוּא אָמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Y Iesus dixo, Ha me tocado alguien: porque yo he conocido que ha sido virtud de mi.

47 וַאֲמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Entonces como la muger vido que no se escondia, vino temblando, y prostrandose delante de el, declaróle delante de todo el pueblo la causa porque le auia tocado, y como luego auia sido sana.

48 הוּא אָמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Y elle dixo, Confia hija, tu fete ha saluado: ve en paz.

49 וַאֲמַר יֵשׁוּעַ מִנִּי קֶרֶב
לִי אָנָּה גִיד יָדַיִת דְּחִילָה
נִפְקָה מִנִּי :

Estando aun el hablando, vino vno del principe de la Synoga a dezirle, tu hija es muerta, no des trabajo al Maestro.

50 יֵשׁוּעַ דִּין שָׁמַע וַאֲמַר
לְאִבּוֹהָ דְּחִילָה לֵאמֹר
דְּחִילָה כָּלֵהָ הַיּוֹם :

Y oyendolo Iesus, respondióle, No temas: cree solamente, y será salua.

ח

44- Προσελθὼν αὐτὸν ὀπίσθεν, ἥψατο αὐτὸν ὑποὺν τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. καὶ ὁ ἰσχυρὸς αὐτοῦ ἐπέσταται ἐκ αὐτῆς.

S'approchant de lui par derriere, touchale bord de son vestement: & à l'instant son flux de sang s'estancha.

45- Καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, τίς ἐσὶ ἀψάμενός μου; ἀποκριθεὶς πάντα τὰς, εἶπεν ὁ πateros καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ὁ πateros, οἱ ὄχλοι σωίζουσιν σε, καὶ ἀποθλίβουσιν, ἐλπίδες, τίς ἐσὶ ἀψάμενός μου;

A donc Iesus dit, Qui est-ce qui m'a touché: Et comme tous le nioyent, Pierre dit, & ceux qui estoient avec lui, Maître les troupes te pressent & soulent, & tu dis, Qui est-ce qui m'a touché?

46- ὁ δ' ἐν ἑαυτῷ εἶπεν, ἥψατό μου τίς ἐγὼ γινώσκω. ὁ δ' αὖτε ἐξελθὼν ἀπ' αὐτοῦ.

Mais Iesus dit, Quelcun m'a touché: car j'ai cognu que vertu est issue de moi.

47- ὁ δ' αὖτε εἶπεν ὅτι γινώσκω ὅτι ἐσὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ὁ δ' αὖτε ἐξελθὼν ἀπ' αὐτοῦ.

Cette femme donc voyant que cela ne lui auoit point esté caché, toute tremblant vint: & se iettant deuant lui, lui déclara deuant tout le peuple, pour quelle cause elle l'auoit touché, & comment elle auoit esté guérie à l'instant.

48- ὁ δ' εἶπεν αὐτῇ, θύρα σου ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· περὶ αὐτῆς εἰς εἰρήνην.

Et il lui dit, Fille, aieure toi, ta foy t'a guérie, va en paix.

49- Ἐπὶ τῇ αὐτῇ λαλῶντι, ἕρξαται τις ἀπὸ τοῦ δόξαντος αὐτῶν, λέγων αὐτῷ, ὅτι πεθίκει ἡ θυγάτηρ σου· μή σκύλλῃς τὸν διδάσκαλον.

Comme il parloit encore, quelcun de chez le principal de la synagoge vint, lui disant, Ta fille est morte, ne trouble point le Maître.

50- ὁ δ' ἐν ἑαυτῷ ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων, μή φοβῶμαι τίς ἐσὶ, καὶ σωθήσεται.

Mais Iesus ayant entendu, répondit au pere de la fille, disant, Ne crain point: croy seulement, & elle sera guérie.

ח

51. אָמַת דִּין יִשׁוּעַ לְבִיתָא
וְלֹא שָׁבַר לֹאנֶשׁ דִּיעֵבֵר
עֲמֵהּ אֶל־לִשְׁמֵעוֹן ו
וְלִיעֲקוֹב וְלִיֹּחָנָן וְלֵאבֹרָה
דְּבִלִיתָא וְלֵאמֶה:

*Et arrivato ch'egli fu à la casa, non
l'assò entrar seco alcuno, esserò Pietro, e
Iacopo, e Giovanni, e il padre e la madre
de la fanciulla.*

52. פָּלְחוּ דִין פָּבִין הִינוּ
וּמִרְקָדִין עֲלֵיהּ יִשׁוּעַ דִּין
אָמַר לֹא תִבְכּוּן לֹא גִיד
מִיתָת אֶל־דְּמָכָא הִי:

*Hor tutti la piangevano, e ne faceua
mo duolo: ma egli disse, Non piangete: el
la non è morta, ma dorme.*

53. וְנִחְבְּדוּ הִינוּ עֲלֵיהּ ד
דִּנְרָעִין דְּמִיתָת לָהּ:

*Et essi si faceuan beffe di lui, sapendo
ch'ella era morta.*

54. הוּ דִין אֶפְרָק לְכָל־נֶשׁ
לְבָר וְאַחֲרָהּ בְּאַיְדָהּ וְקָרָה
אָמַר טְלִיתָא קוּמִי:

*Egli hauendo scacciati fuor tutti, e
presa lei per la mano, gridò, dicendo, Fan-
ciulla, leuati su.*

55. וְהִפְכַת רוּחָהּ וּמִחֲדָא
קוּמִי וּבְקִיד דִּינְתִּלּוֹן לָהּ
לְמַאכְרָ:

*Allora lo spirito le ritornò, e subito
si leuò su: & egli comandò che se le desse
da mangiare.*

56. וְתִמְהוּ אֶבְרָהָהּ הוּ
דִין נִהַר אֲבוֹן דְּלֹאנֶשׁ לֹא
אָמְרוּן מִבְּרִיתָא דְּהִנָּה:

*Onde il padre e la madre di lei rima-
sero stupefatti: ma egli comandò loro che
non discressero il fatto à persona.*

ט

1. וְקָרָא יִשׁוּעַ לְתַר
עֲסָרְתָּה וַיְהִיב לְהוֹן חִילָא
וְשׁוֹלְטָנָא עַל פָּלְחוֹן
שְׂאֵרָא וְכוּרְהִינָא לְמַאסִּיו:

*Hor Iesv chiamò i dodici insieme, e
dette loro potestà & auctorità sopra tutti
i demonij, e di guarir le malattie.*

2. וְשִׁדְר אֲמִין לְמַכְרִיו
מְלִכּוּתָהּ דְּאַלְהֵינָא
וְלְמַאסִּיו בְּרִיחָהּ:

*Emandogli à predicare il regno di
Dio, & à resanar gli infermi.*

ח

51. וְכַאֲשֶׁר בָּא אֶל־תְּבִית אִישׁ
לֹא הָיִיתָ לְבוֹא כִּי אִם אֶת־בִּיכָה
וְיֹחָנָן וְיַעֲקֹב וְאַתָּה־אֲבִי תַנְעֵרָה
וְאַתָּה־אִמָּה:

*Y entrado en casa, no dexó entrar à nadie
(configo,) sino à Pedro, y à Iacobo, y à Ioán, y à
padre y à la madre de la moça.*

52. וַיִּבְכּוּ כָלֶם וַיִּתְגַּדְּדוּ עֲלֵיהּ
וְהוּא אָמַר אֶל תִּבְכּוּ אֵינְגָה מִתָּה
כִּי אִם יִשְׁנָה:

*Y llorauan todos, y planteauan la: y el dixo
No lloreys: no es muerta, mas duermes.*

53. וַיִּלְעִיגוּ לוֹ יוֹדְעִים כִּי מִתָּה:

*Y hazian burla de el, sabiendo que estaua mu-
erta.*

54. וְהוּא הִשְׁלִיכֶם כָּלֶם חוּצָה
וַיִּחַזַק בְּיָדָהּ וַיִּקְרָא לְאִמּוֹ טְלִיתָא
קוּמִי:

*Y el, echados todos fuera, y trauandole de la
mano, clamó diziendo, Moça, leuantate.*

55. וַתֵּשֶׁב רוּחָהּ וְתִקֶּם בְּרִיעַ
וַיֹּצֵא לְהַנְתּוֹ לָהּ לֶאֱכֹל:

*Entonces su espíritu boluio, y leuantose lu-
ego, y el mandó que le diessen de comer.*

56. וַיִּתְמַהוּ אֲבִיהָ וְאִמָּהּ וַיֹּצֵא
אֹתָם פֶּן־יֹאמְרוּ לְאִגֶּשׁ אֶחָד
אֶת־אִשְׁר נַעֲשָׂה:

*Y sus padres estauan fuera de si: à los quales
el mandó, que à nadie dixessen loque auia sido
hecho.*

ט

1. וַיִּצְעַק אֶת־שְׁנַיִם עָשָׂר
תַּלְמִידָיו וַיִּתֵּן לָהֶם יְכָלִת וְשִׁלְטוֹן
עַל־כָּל־תִּשְׁדִּיִּם וְלְרִפָּא אֶת־
מַחֲלָיִם:

*Y juntando sus Doze Discipulos, dioles vir-
tud, y potestad sobre todos los demonios, y que
sanassen enfermedades.*

2. וַיִּשְׁלַחֵם לְקָרָא אֶת־מְלָכּוֹת
אֲלֵהֶם וְלְרִפָּא אֶת־חַחֲוָלִים:

*Y embiólos à que predicassen el Reyno de
Dios: y que sanassen los enfermos.*

ה.

51. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν,
οὐκ εἰσῆγεν εἰσελθόντων ἄλλων εἰ μὴ
πέτρον καὶ ἰακώβον καὶ ἰωάννην, καὶ
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα τοῦ
παιδός.

*Et quand il fut entré en la maison,
il ne laissa entrer personne sinon Pierre,
& Iacques, & Iehan, & le pere & la mere
de la fille.*

52. Ἐκλαύοντες δὲ πάντες καὶ ἐκ-
τίνοντο αὐτῷ· ὁ δὲ εἶπε, μὴ κλαίετε·
τί οὐκ ἀπέθνηκεν, ἀλλὰ καθεύδει.

*Or tous pleuroyent, & la plaignoyent
mais il dit, Ne pleurez point, elle n'est
pas morte, mais elle dort.*

53. Καὶ κατεγέλων αὐτῷ, εἰδότες
ὅτι ἀπέθνηκεν.

*Et ils se rioyent de lui, sachans qu'
elle estoit morte.*

54. Αὐτὸς δὲ ἐκπαλαῶν ἔξω πάν-
τας, καὶ κρατῆρας τῆς κόρης αὐτοῦ,
εἰφώτισε λέγων, ἡ παῖς ἐγείρεσθ.

*Mais lui les ayant mistous dehors,
& ayant prins la main d'icelle, cria di-
fant, Fille, leue toi.*

55. Καὶ ἐπέσπευσε τὸ πνεῦμα αὐ-
τοῦ, καὶ αὐέση ὡς ἐπὶ σελήμα· ὁ δὲ
εἰπάειν αὐτῇ δεῦλαι φαγεῖν.

*Et l'esprit d'icelle retourna, & elle à
l'instant se leua, & il commanda qu'on
lui baillast à manger.*

56. Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ,
ὁ δὲ ὑπερέβηεν αὐτοῖς μηδὲν εἰ-
πεῖν τὸ γεγονός.

*Et le pere & la mere d'icelle furent
estonnés, mais il leur comanda qu'ils ne
dissent à personne ce qui auoit esté fait.*

ΚΕΦ Α Λ. θ.

ΣΥγκαλεσάμενος δὲ τὰς δώ-
δεκα μαθητάς αὐτοῦ, ἔδωκεν
αὐτοῖς δυνάμειν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ
πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους ἰ-
στῶσθαι.

*Puis apres Iesus ayant appelé ses
douze disciples tous ensemble leur donna
puissance & auctorité sur toutes for-
tes de diables, & de guerir les malades.*

2. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν
τὸν βασιλεῖαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰσχυ-
ρῶς ἀσθενοῦσθαι.

*Il les enuoya donc publier le royau-
me de Dieu, & guérir les malades.*

51. Et cum venisset domum, non permisit intrare secum quendam, nisi Petrum & Iacobum & Iohannem, & patrem & matrem puellæ.

And when he went into the house / he suffered no man to go in with him / save Peter / and James / and John / and the father and mother of the maide.

52. Flebant autem omnes, & plangebant illam. At ille dixit, Nolite flere; non est mortua puella, sed dormit.

And all wept / and sorowed for her; but he saide / Weepe not: for she is not dead / but sleepeth.

53. Et deridebant eum, scientes quod mortua esset.

And they laughte him to scorn / knowing that she was dead.

54. Ipse autem (electus foras omnibus.) tenens manum eius clamavit, dicens, Puella, surge.

So hee thrust them all out / and tooke her by the hande / and cried / saying / Maide / arise.

55. Et reversus est spiritus eius, & surrexit continuò. Et iussit illi dare manducare.

And her spirit came againe / and she rose straight way: and he commaunded to give her meate.

56. Et stupuerunt parentes eius: quibus præcepit, ne alicui dicerent quod factum erat.

Then her parentes were astonished: but he commaunded them that they should tell no man what was done.

CAP. IX.

Convocatis autem duodecim Apostolis, dedit illis virtutem & potestatem super omnia dæmonia, & ut languores curarent.

Then called hee the twelue disciples together / and gave them power / and authoritie over all devils / and to heale diseases.

2. Et misit illos prædicare regnum Dei: & sanare infirmos.

And he sent them to preach the things of Gods / and to cure the sicke.

Das VIII. Capitel.

21. Da er aber inn das Haus kam / ließ er niemand hinein gehen / denn Petrum vnd Iacobum vnd Iohannem / vnd des Kinds Vater vnd Mutter.

De der hand kom i husit da loed hand ingen gaat ind / vden Peter oc Jacob oc Iohannem / oc Barnabas Jader och Moder.

25. Sie weineten aber alle / vnd klageten sie. Er aber sprach: Weinet nicht / sie ist nicht gestorben / sondern sie schläfft.

Men de græde alle oc beflagede sig ynctelige for hendes. Da sagde hand / Græder icke / hun er icke død / men hun soffuer.

53. Vnd sie verlachten ihn / wußten wol daß sie gestorben war.

De de bespaattede hannem thi de viste vel at hun vaar død.

54. Er aber treib sie alle hinaus / nam sie bey der hand / vnd rieß / vnd sprach: Kind / stehe auff.

De hand dross dem alle ud / tog hende ved haanden / oc robte / oc sagde / Barn / stat op.

55. Vnd ihr Geist kam wider / vnd sie stund also bald auff. Vnd er befahl / man solt ihr zu essen geben.

De hendis Aand kom igen / oc hun stod strax op. De hand befalede / at mand skulde giffue hende at æde.

56. Vnd ihre Eltern entsahten sich. Er aber gebot ihnen / das sie niemand sagten / was geschehen war.

De hendis Foreldre bleffue forferdede. De hand bød dem at de skulde ingen sige / huad som vaar skeet.

Das IX. Capitel.

Er fodert aber die zwölffe zusammen / vnd gab ihnen gewalt vnd macht über alle Teuffel / vnd daß sie alle seuche heilen kondten.

De hand fattede de Tolf til sammen / oc gaff dem vold oc mact over alle Dieffle / oc at de skulde helbrede Sige.

2. Vnd sandte sie auß zu predigen das Reich Gottes / vnd zu heilen die Kranken.

De hand sende dem ud at predike Guds rige / oc at helbrede de Sige.

Kapitola VIII.

51. A kdy přišel do domu / nedopustil s sebou vžiti žádného / ge dině Petrovi a Jakubovi / a Janovi / a Otci a Matce Dověstky.

Žárym všedšy v dom nie do pustil wudž nikomu vedno Petrovi Jakubovi Janovi / a otcu y mātce diewecky.

52. V plakali gij a kwijsili wssicni. A on řekl: Neplačtež / není mrtvá diewčka / ale spí.

A plakali icy wšyscy y nárze / řekli / ale on im řekl / Nie plačcie / bo nie mrtvá ale spi.

53. V posmijwali se genu / wědauce že gest umřela.

Tedy sic z niego śmiali wiedzac iż była umarła.

54. On pak wyhnaw wen wssicij / On pak wpraw ruku gegij / zawolat řka: Diewčko wsta ň.

Aťak on wyzuciwšy přeč wšycti / a wprawšy iá z ruce zámolat mowiac / Diewčko wstaň.

55. V namrátil se Duch gegij / a wstala hned. V kázal gij dáti gijši.

Wroel sic tedy duch icy / y wstala wnet / a on rozkázal žebý tet iedě dáno.

56. V diewci se roděkowě gegij: A on gim přikázal / aby žádnému neprawili / co se bylo stalo.

A zduměli sic roděcy icy / a on im řek zázal aby žádnému nie powiedali tego co sie bylo stalo.

Kapitola IX.

W Swolary Gcijiš dwanaśe Aposstoliow / dal gim moc a sili nad wssicim dāś belstwiem / a aby neduhy vzdrazowali.

Přym wewal Jesus dwanaśe sctě zwolennikow sa y ch / a dal im moc y swirach noscna wšycti dyabelstwā / y choroby vzdrazati.

2. V poslal ge aby žwěkowasli Králowstwi Bžij / a vzdrazowali nemoc.

A rozestali se aby opowiedali nemocne.

10 וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים שְׁלִיחֵיהֶם
אֲשֶׁתְּעִיר לַיְשׁוּעַ כָּל מַדָּם
וַיַּעֲבֹדוּ וַיְדַבֵּר אִמְנוֹן
בְּלַחֲוִידֵיהֶן לְאַתְרָהָּ הַ
חֲדָרָא דְּבֵית צִידָה :

Gli Apostoli, poi ritornati che furono, raccontarono ad esso Iesù tutte le cose che essi hanno fatto. Et egli le prese così seco, e ritirassi da parte in un luogo deserto de la città, chiamato Bethsaida.

11 כִּשְׁשָׁה הָיוּ פָּד יָדָיו
אֲנָלוּ בְּתֵרָה וְקָבַל אִמְנוֹן
וּמַלְלָה הָיָא עִמָּהֶן עַל
מַלְכוּתָא דְּאַתְרָהָּ וְלֹא לִין
דְּסִינְקִין הָיוּ אֲסִינְתָּהּ
מֵאַשָּׁא הָיָא :

Ele torbe habendolos supanti, il seguimono : & egli ricevendole, parlava loro del regno di Dio, e guariva quelli che hanno bisogno d'esser guariti.

12 פָּד הָיוּ שְׁבַע יוֹמֵי
לְמַצְלָא קִרְבֵּי תַלְמִידֵיהֶי
וַאֲמָרְיוּ לֵה שְׁבִי לְבָנָא
דִּיאֲמָרְיוּ לְקִירְתָּא דְּהִתְדָּו
וּלְכַבְדִּינָא דִּישְׁרֹון בְּהֹון
וַיִּשְׁפְּחוּן לְהֹון סִיבְרָתָהּ
מִטּוֹל דְּפִאֲתָבָא חֲדָרָא
אִתְיוֹן :

Hor il giorno cominciava a calare, e i douze si gli accostarono, e dissero, Da licentia a questa gente, accioche sene vadano a le case. & a i borghi qui intorno, per alloggiare e trouar da mangiare, per cioche noi siamo qui in luogo deserto.

13 אָמַר לְהֹון יִשׁוּעַ הָבֵן
לְהֹון אֲתָתּוֹן לִפְּסָא כָּל הָבֵן
דִּין אֲמָרְיוּ לִירָה לֹו יִתִּיר
מִן חֲמִשָּׁא לְחִמְיוֹן וְתִתִּין
גִּבְיֵן אֵלָא אִין אֲנִלִּין וְיִכְבֹּן
סִיבְרָתָא לְהִנְגָּא כְּלָה
עֲמָרָה :

Ma egli disse loro, Date lor da mangiare voi altri. Et essi dissero, Noi non habbiamo piu che cinque panis & due pesci : sed tu non apudamo a comprar da mangiare per tutto questo populo.

14 הָיוּ הָיוּ צִיר אִיךָ הַ
חֲמִשָּׁא אֲלָפִין גִּבְרִין אָמַר
לְהֹון יִשׁוּעַ אֲסַמְכוּ אִמְנוֹן
סַמְכָהּ חֲמִשָּׁין אֲנָשִׁין
בְּסַמְכָהּ :

(Percioche erano circa cinque milia hominu.) Allora egli disse a i suoi discipoli, Fateci sedere a cinquanta per cinquanta.

10 וַיָּשׁוּבוּ הַשְּׁלֹוֹחִים וַיְסַפְּרוּ לוֹ
כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּקְרָאם וַיִּזְלִיכֵם
לְבָבָם אֶל־מָקוֹם חֲדָרָתָא־עִיר
הַקְּדָנָה בֵּית צִידָה :

Y bueltos los Apostoles, contarónle todas las cosas que auian hecho. Y tomándolos, apartose à parte à vn lugar desierto (de ciudad) que se llama Bethsaida.

11 וַיִּזְדַּע לֵעָם וַיְבֹאוּ אֲחֵרֵי
וַיִּקְבְּלֵם וַיְדַבֵּר אֵלֵיהֶם עַל־מַלְכוּת
אֱלֹהִים וַאֲשֶׁר צִדְקָם רַפָּאם :

Loqual como las compannas entendieron, siguieronlo, y ei los recibió, y les hablaua del Reyno de Dios: y sanó los que tenian necesidad de cura.

12 בְּיוֹם אֲשֶׁר רָפָה הָיוֹם לְעֶרֶב בְּתַנְתָּ
הָיוֹם אִין בָּנָו שְׁנַיִם עָשָׂר
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אֵת־הָעָם
לֵהֲלֹךְ אֶל־חֲטִירוֹת וְשָׂדוֹת אֲשֶׁר
מַסְבִּיב וְלִינוֹ וַיִּמְצְאוּ לָהֶם אֵכֶל
כִּי פֹה בְּמָקוֹם חֲדָרָה הָיוּ
אִתְיוֹן :

Y el dia auia comenzado à declinar: y llegando los Doze, dixeronle, Despide las compannas para que yendo à las aldeas y heredades de alderredor, vayan y hallen viandas: porque aqui estamos en lugar desierto.

13 וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם תִּתְּנוּ אִתְּם
לָהֶם לֶאֱכֹל וַיֹּאמְרוּ לֹא גִתְרִים
לָנוּ כִּי אֵין חֲמִשָּׁת כֶּבֶדוֹת לָהֶם
וְשְׁנֵי לֶזְיִים כִּי אֵין גֶּלֶךְ וַיִּגְשְׁבוּ
שֶׁבַר לְכָל־הָעָם תִּהְיֶה :

Y dizeles, Dades vosotros de comer. Y dixerón ellos, No tenemos mas de cinco panes y dos pescados, sino vamos nosotros à comprar viandas para toda esta companna.

14 וַיִּרְוֶה בְּחֲמִשָּׁת אֲלָפִים אִישׁ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו תַּלְמִידָיו הִוְשִׁיבוּ
אִתְּם עַל־מוֹשְׁבֵיכֶם חֲמִשָּׁים
כְּאֶחָד :

Y estauan como cinco mil hombres. Entonces dixó à sus discipulos, Hazelos recostar por mefas de cinquenta en cinquenta.

10. Καὶ ὑποστρίψαντες οἱ ἀποστόλοι διὰ τὴν πλὴν αὐτῶ ὅσα ἐποίησαν, καὶ ὡσαύτως αὐτὰς, ὑπεχώρησε καὶ ἰδίαν εἰς τὴν ἐρημον πάλαι καλουμένην Βηθσαιδᾶ.

Puis les Apostres estans retournez, lui raconterent toutes les choses qu'ilz auoyent faités. Lors Iesus les print, & se retira à part en vne contree deserte de la ville appelee Bethsaida.

11. Οἱ δὲ ὄχλοι γενόμενοι ἀκούοντες αὐτῶν ἐδεξάμενοι αὐτοὺς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ ἰσχυροῦς τοῦ εὐαγγελίου αὐτῶν.

Et quand les troupes le sceurent, ils le suivirent: & lui les ayant receus, leur parloit du royaume de Dieu & guerissoit ceux qui auoyent faute de guérison.

12. Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν. ἀποστρίψας δὲ οἱ ἀπόστολοι αὐτῶν, ἀπολύοντες τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύκλους κάμους καὶ τὰς ἀγρούς, καὶ αὐλῶσι, καὶ δέξωνται σποδιστὸν μόνον· ὅτι ἀπὸ ἐν ἐρήμῳ παρῆσαν ἐκεῖ.

Or auoit le iour commencé à decliner, dont les douze venans vers lui, lui disant, Donne congé à cette multitude, afin qu'ilz s'en aillent aux bourgades, & villages qui sont à l'environ, pour s'y retirer & trouuer à manger: car nous sommes ici en pais desert.

13. Εἶπε ὁ κύριος αὐτοῖς, δόντες αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν· οἱ δὲ εἶπαν, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλὴν οὗ τινος ἄρτου καὶ δύο ψαλμῶν, ἡμεῖς τι ποιήσομεν; καὶ ἡμεῖς ἀποκρισάμενοι εἰς πᾶσαν τὴν λαὸν ὅτι βρωματῶ.

Mais il leur dit, Vous autres donnez-leur à manger. Et ils dirent, Nous n'auons pas plus de cinq pains & deux poissons: si non que nous allissions acheter des viures pour tout ce peuple.

14. Ἦσαν γὰρ ὡς αὐτῶν πεντακισχίλιοι. εἶπε ὁ κύριος ταῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, κάθισαντες αὐτοὺς κατὰ πέντε καὶ πέντε.

Car ils estoient environ cinq mille hommes. Adonc il dit à ses disciples, Faites-les arranger par cinquantiaines en chacune rangee.

CAP. IX.

10. Et reuerſi Apoſtoli, nar-
rauerunt illi quaecunque fe-
cerunt: & aſſumptis illis ſe-
ceſſit ſeorſum in locum de-
ſertum, qui eſt Bethſaida.

And when the Apoſtles returned /
they tolde him what great things they
had done. Then he coſte them / and went
aſide into a ſolitarie place, where the ci-
ty called Bethſaida.

11. Quod cum cognoviſ-
ſent turbæ, lecutæ ſunt illi:
& excepit eos, & loqueba-
tur illis de regno Dei, & eos
qui cura indigebat, ſanabat.

But when the people knewe it, they
followed him: and he receyued them / &
ſpake vnto the of the kingdom of God / &
healed them that had neede to be hea-
led.

12. Dies autem exeperat
declinare. Er accedentes
duodecim, dixerunt illi, Di-
mitte turbas, ut euntes in
caſtella villasque quæ circa
ſunt, diuertant, & inueniant
eſcas: quia hic in loco de-
ſerto ſumus.

And when the day began to weare
away, the twelue came / and ſaid vnto
him / Send the people away / that they
may go into the townes & villages
round about / & lodge: & get meate: for
we are here in a deſert place.

13. Ait autem ad illos, Vos
date illis manducare. At illi
dixerunt, Non ſunt nobis
plus quàm quinque panes,
& duo piſces: niſi fortè nos
eamus, & emamus in om-
nem hanc turbam eſcas.

But he ſaid vnto them / Giue ye
them to eate. And they ſayde / We ha-
ue no mo but five loanes & two fiſhes /
except we ſhoulde go / and buy meate
for all this people.

14. Erant autem ferè viri
quinque millia. Ait autem
ad diſcipulos ſuos, facite il-
los diſcumbere per convi-
uia quinquagenos.

For they were about five thouſande
men. Then he ſaid to his diſciples / Can
ſe them to ſit downe by ſifties in a com-
pante.

Das IX. Capitel.

10. Vnd die Apoſtel kamen wider/
vnd erzelen ihm / wie groſſe ding ſie
gethan hatten. Vnd er nam ſie zu
ſich / vnd entweich beſonders in eine
wüſten bey der Statt / die da heiſſet
Bethſaida.

De Apoſtlen komme igen / oc forſalde hannem/
huor ſtore ting de haſſde giort. De hand tog dem til ſig/
oc vige de beſunderlige bort i en Deſt hoſt Stad / ſom
ſaldis Bethſaida.

11. Da deß das Volck innen ward/
zog es jm nach. Vnder ließ ſie zu ſich/
vnd ſaget ihnen vom Reich Gottes/
vnd machte geſund die es bedorfften.

Der Folckes ſornam der / da droge de eſſer hannem.
De hand loed dem komme til ſig / oc ſagde dem aff
Guds rige / oc helbredede dem / ſom der haſſde behoff.

12. Aber der tag ſieng an ſich zu nel-
gen. Da tratten zu ihm die zwölfſie
vnd ſprachen zu ihm: Laß das Volck
von dir / daß ſie hin gehen inn die
Märkte vmbher / vnd in die dörffer/
daß ſie herberge vnd Speiſe finden/
denn wir ſind hie inn der wüſten.

Men dagen begynte at bryde ſig. Da traadde de
Tolf til hannem / oc ſagde til hannem / Lad Folckes
ſra dig / at de kunde gaa her bort om fringi Byerne oc
vdi Landbyerne / at de finde Herbere oc Mad / Thi vi
ere her i ørten.

13. Er aber ſprach zu ihnen: Gebt
ihr ihnen zu eſſen. Sie ſprachen: Wir
haben nicht mehr denn fünf brot vnd
zween fiſch. Es ſey denn daß wir hin
gehen ſollen / vnd ſpeiſe kauſſen für ſo
groß Volck.

Da ſagde hand til dem / Giſſue i dem at orde. De
ſagde / vi haſſue icke mere end fem brod / oc tho Fiſke.
Vden ſaa er at vi ſkulle gaa bort / oc kobe Mad til ſaa
megit Sold.

14. (Denn es waren bey fünf tau-
ſend Mann.) Er ſprach aber zu ſei-
nen Jüngern: Laſſet ſie ſich ſetzen bey
ſchichten / ja fünfzig vnd fünfzig.

(Thi der vaare ved fem tusinde Mand) Da ſagde
hand til ſind Diſciple / Lader dem ſette ſig ved ſtickelſe /
io halffrediesindis tiue oc halffrediesindis tiue.

Kapitola IX.

10. Vrativſſe ſe paß Apoſt-
tolſ / repprawowali genu coſ-
koli tinit: a popaw ge vſtaupil
ſaukreimj na puſt miſſo / ſie
reſ gē Bethſayda.

Žárym ſie wrocili Apoſtolowſe
y powieſteli mu coſkolwieſ cſy-
nili / Thedy wſtaupil ie z ſoba ſedſ
o ſobno ná mteſce puſte y miſſá /
ktore zowa Bethſaida.

11. Toſdyſ poznali žáſtu /
powē / ſli žanim: y pſipal ge /
a miuwiſ gim o Králowſtwij
Božijm / a tykterijž ždrawij
potřebowali / yždrawowali.

Allegdy to zrozumiſlo žgro-
má zje nie ludzi / ſlo žá nim á oni ie
pzyial / y powieſtal im o Królest-
wie Božym / á ty kcor yždrawie /
uia potrebowali yždrawial.

12. Den paß počal ſe nachy-
lowati. Y pſiſtaupivſſe Dwa-
nácte / ſekli genu: Kožpuſt žá-
ſtup / at gdauce do Měſtceſ a
do Weſnic / kterž gſau bližſho /
a w hoſpodách gſauce / natež
nau ſobē pokrmy / neb gſiue tu-
to na miſſe puſtē.

Agdy ſie dſien chylil w teſco /
ru / pzyſtaupivſſi oni dwánácte /
rzekli ſiemu: Kožpuſć to žgromá-
dſente áby odſeſy do miſtceſet y
wát oſolicznich / tám ſie wódti á
ználežti coby teſe / bochmy tu ſa ná
mteſca ſpuſtožálym.

13. Y ſekli nim: Dáye wy
gim giſti. Aoni ſekli: Nemá-
me wiſce než pět chlebow a dwē
kryž / ležbochme ſnad ſti a
nakaupili na tento weſtſeren
žáſtup pokrmy.

Alie oni rzekli do nich / Dáycs
wy im co teſe / á oni powieſteli:
Nie mamy wiſcey / tylko pſećora
chleba á dwie kryže / wſtaupil by-
domy ſti á nakaupili co teſe pze-
ten lud wſtytel.

14. Abylo mužůw oſolo pſ-
ti tiſſeuow. Rzekl Wiedniſz-
kuom ſwým: Koſſaſte ſe gim
poſaditi / w každyem placu po
padeſati.

Abowiem bylo meſow tákoby
pſeć tyſſicy / Rzekl zwolennym ſw-
ým / Poſadzte ſe w každyem mſe-
dſie po pſećoſieſat.

ט

15 וַעֲבֹדוּ הַכּוֹת תְּלִמִּידָא
וְאִסְמְכוּ לְכֹלֵהוּ :

Et essi confecerunt, & eis fecerunt tutti se-
deret.

16 וַיֵּסֶב יֵשׁוּעַ הַנּוֹן חֲמִשָּׁא
לְחִמּוֹ וַיִּדְּרוּ זִנְיוֹ וַיַּחַר כ
בְּשִׁמְיָא וַיִּכְבֵּר וַיִּקְרָא וַיִּהְיֶה
לְתִלְמִידָיו דִּי־סִימּוֹן ל
לְבָנָשׁ :

Poi egli prese i cinque panis & due pe-
sci, & auetigli ostendit al cielo, & gli bene-
dixit, & spezzò, & dettegli a i discipoli, che
li ponessino dinanzi a la turba.

17 וַאֲכָלוּ כֹלֵהוּ וְסִבְעוּ
וַיִּשְׁקְלוּ הַקֵּצָא מִדֵּם דִּיתֵרוּ
תֵּרַע עֶסֶר קוֹפִינִין :

E essi mangiarono, & saturati tutti:
et fu levato Sen quello che era auetato
lo o, cioè dodici [parte di pezzi].

18 וַיִּכְדּוּ מִבִּלָּא בְּלֹחֵי־דֵיהּ
וַתִּלְמִידָיו צִמָּה שָׂא
אֵינוֹן וַאֲמַר מִנּוּ אֲמִדּוּ
עָלֵי כָּנָשׁ דִּיאִתִּי :

Auuenne poi, essendo egli solitario a
fu oratione, che i suoi discipoli erano
con esseli: & domandogli dicendo, Chi di-
cuno le genti ch'io sono?

19 צִנּוּ וַאֲמִדּוּ לֵה יִיחַדּוּ
מִצִּמָּה וַאֲחֵדְנָהּ
דִּאלֵהּ וַאֲחֵדְנָהּ דִּין
דִּנְבִיאִתּוֹ מִן נְבִיאִתּוֹ
קְדָמָא קָם :

Essi rispondendo, dissero, alcuni Gio-
uanni Battista: & altri Elias: & altri, che
alcuno de gli antichi Profeti è resuscitato.

20 אָמַר לֵהוּ אֲנִתּוֹן דִּין
מִנּוּ אֲמִדּוּ אֲנִתּוֹן דִּיאִתִּי
עָנָא שְׂמֵעוֹן וַאֲמַר
מִשִּׁיחָא דִּאלֵהָ :

Poi disse loro, E Voi, chi dite che io so-
no? Simon Pietro rispondendo, disse, Il
Christo de Dio.

21 הוּ דִּין כָּתָא בְּהוֹן וַיַּחַר
אֲנִינוּ דִּחֲדָא לֹאֲנֵשׁ לֵ—
יִאמְרוּ :

Et egli gravemente ammonendogli,
comanda loro che non lo dicessero ad al-
cuno.

ט

15 וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֵּשְׁבוּ לָלֶם :

Y hizieron lo anfi: y recostaronse todos.

16 וַיִּקַּח אֶת־חֲמִשָּׁת לֶחֶם וַאֲחַת
שְׁנֵי־דָגִים וַיָּבֵט אֶל־הַשָּׁמַיִם
וַיְבָרֵךְ אוֹתָם וַיֵּשְׁבֹד וַיִּתֵּן
לְתִלְמִידָיו לֶשִׁים לֶעָם :

Y tomando los cinco panes y los dos pesca-
dos, mirando al cielo, bendixolos, y partiò: y diò
à sus Discipulos para que pusiesen delante de las
compannas.

17 וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁבְּעוּ כָלֶם וַיִּקְשְׂאוּ
שְׁנֵים עָשָׂר סֵלִים מִיתֵר הַתֵּרִים :

Y comieron todos, y hartaronse: Y alçaron
loqueles sobró, los pedaços, doze esportones.

18 וַיְהִי־בְהִיטוֹ מִתְפִּיל לְבָדּוֹ
וַיִּהְיוּ עָמּוֹ תִלְמִידָיו וַיִּשְׁאַל לֵהֶם
לֵאמֹר אֶת־מִי־אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים
לְהִיטִי :

Y aconteció, que estando el solo orando, e-
stauan con el los Discipulos: y preguntales dizi-
endo, Quien dicen las compannes que soy?

19 וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ אֶת־יוֹחָנָן
הַטֵּיבֵל וְאֶחָדִים אֶת־אֱלִיהוֹ
וְאֶחָדִים כִּי נְבִיא אֶחָד מִן
הַקְּדָמִיִּים קָם :

Y ellos respondieron, y dixeron, Ioan el
Baptista: y otros, Elias: y otros que algun Pro-
pheta de los antiguos ha resuscitado.

20 וַיֹּאמְרוּ־לֵיהֶם וְאַתֶּם אֶת־
מִי־הָאָמְרוּ לְהִיטִי וַיַּעַרְבֵּהָ
אֶת־מִשִּׁיחַ יְהוָה :

Y dixoles, Y vosotros quien dezis que soy?
Entonces respondiendo Simón Pedro dixo, El
Christo de Dios.

21 וַיַּעַר לֵהֶם וַיַּצֹּא־אוֹתָם מִן
יִאמְרוּ וְאֵת לֹאֲנֵשׁ אֶחָד :

Entonces el amenazandolos, mandoles que
à nadie dixessen esto:

θ.

15. Καὶ ἐποίησαν ὅτω, καὶ ἀνέ-
κλιον ἀπῆλθον.

Et ils firent ainsi, & les firent tous
arranger.

16. Λαβὼν ὁ τὰς πέντε ἄρτους, &
τὰς δύο ἰχθύας, ἠραβλίψας εἰς τὸ
ἕρπον διὰ λόγου αὐτοῦ, καὶ κα-
τάκλασε, καὶ ἰδοὺ τρεῖς μαθηταὶ
ὡσεὶ πληγαὶ τῶ ὄχλου.

Lorsil prit les cinq pains & les
deux poissons, & regardant vers le ciel,
les benit, & les rompit, & les distribua
à ses disciples, afin qu'ils les missent de-
uant la troupe.

17. Καὶ ἔφαγον, καὶ ἰχθυήσαντες
ἀπέλιπον, καὶ ἦσαν τὸ πλεονεξέ-
σαν αὐτοῖς κλασματίων, καὶ φησὶ
δώδεκα.

Ainsi en mangerent-ils tous, & fu-
rent rassasiés, & fut recueilli de ce qui
leur estoit demeuré de reste, des piéces
de pain, douze panerees.

18. Καὶ ἔβλεπε ἐν τῷ ἦν αὐτῶν
συνερχόμενον καὶ ἀμείνων, συνε-
ζων αὐτῷ εἰς μαθηταί. καὶ ἐπηρώ-
τησεν αὐτοὺς λέγων, τίνα με λέγου-
σιν εἰ ὄχλοι οὗτοι.

Or il aduint que comme il estoit à
part en priere, & que les disciples esto-
ient avec lui, il les interroga, disant,
Qui disent les troupes que ie suis?

19. Οἱ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἰω-
άννου τοῦ βαπτιστοῦ, ἄλλοι δὲ ἑλί-
αι, ἄλλοι δὲ, ἐν ποσὶ τῆς
ἡμετέρας ἀρχαίας αὐτοῦ.

Eux respondans, dirent, Les vns, le-
han Baptiste: & les autres, Elie: & les
autres, Quelcun des anciens Prophetes
est resuscité.

20. Εἶπεν δὲ αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με
λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέ-
τρος, εἶπεν τῷ κυρίῳ ὁ ὢν θεός.

Et il leur dit, Et vous qui dites-vous
que ie suis? & Pierre respondant dit, Le
Christ de Dieu.

21. Ὁ δὲ πειράσας αὐτοὺς, πε-
ρὶ ἡμετέρας ἐμεθῶν εἶπεν ἔτι.

Adonc y fant de menaces il leur com-
manda qu'ils ne le dissent à personne:

22 ואמר להון דעתיד הו
ברה האנשא דסגיתא
יחש ויסתלא מן קשישא
ורבי ברנא וספר
ויקטלוגיה וליובא
דקלתא יקום:

*Dicens, Es bisogno ch' el Figliuol de l'huomo patisca molte cose, e sia ripro-
uato da i Perchi, e da i principali Sacer-
doti, e da li Scribi, e che sia occiso, et su-
fatti il terzo giorno.*

23 ואמר הוא קדם כל
נש מן דעבא דאיתא
פתרי יכפור בגבשה
וישקול וקריפה כל יום
ויאתא בתרי:

*Dicens poi à tutti, Se alcuno vuol ve-
nire doppo me, rinunti se stesso, e porti
ogni di la sua croce, e seguitimi.*

24 מן גיר דעבא דנפשה
יחיה מוכד לה מן דין
דיובד נפשה מטלתה הנא
מחא לה:

*Perchoe chi s'arra saluare l'anima
sua, la perderà: e chi perderà l'anima sua
per me, la saluara.*

25 מינא גיר מתעד בר
נשא דאיתא עלמא פלה
נפשה דין יובד אן ירסר:

*Perche, che stile ha l'huomo se ben
guadagnasse tutto il mondo, rinuando in-
tanto se stesso, o perdendosi?*

26 מן דיברה ברין
ובמלי יברה בה ברה
האנשא מא דאיתא ב
פשוהא דאבוה עס
מלאכיה קדישא:

*Perchoe chi se vergognarà di me e
de le mie parole, el Figliuol de l'huomo se
vergognarà di lui, quando verrà me la
maiestà sua, e del Padre, e de santi An-
geli.*

27 שדרא אמר אגא לכו
דאית אנשא דקומין
הרכא דלא יטעמון מותא
עד מות דהיון מלכותא
דאלה:

*Et io vi dico Veramente, che sono al-
cuni di quelli che stanno qui presenti, che
non gustaranno la morte, infino à tanto
che haaueranno veduto il regno di Dio.*

22 כי יצטרך בן־האדם לסבל
רבות ולהמאס מן־חוקנים ושרי
הכהנים להרג וברוס השלישי
לקום:

*Diziendo, Es menester que el Hijo del hom-
bre padezca muchas cosas: y sercondenado de
los Ancianos, y de los principes de los Sacerdotes
y de los Escribas, y ser muerto, y resuscitar al ter-
cero dia,*

23 ויאמר אל־כלם אם איש
רוצה לבוא אחרי יכחש לנפשו
וישא את צלבו יומם ויבוא
אחרי:

*Y dezia à todos, Si alguno quiere veniren
pos de mi, nieguese àsimismo, y tome su cruz
(cadadia,) y sigame.*

24 כי אשר ירצה להושיע
את־נפשו יאבדנה ואשר יאבד
את־נפשו למעני הוא יושיענה:

*Porque qualquiera que quisiere saluar su al-
ma, la perderà: y qual quiera que perdiere su al-
ma por causa de mi, este la saluara.*

25 ומה יועיל האדם אם כי
יבצע את כל העולם אם יאבד
את־נפשו או אם יענש:

*Porque que aprouchea al hombre, si gran-
geare todo el mundo, y se pierda àsimismo, o cor-
ra peligro de si?*

26 כי אשר יבישני ודברי גס
בן־האדם יבישני אם יבוא
בכבודו ובכבוד אביו ומלאכים
הקדושים:

*Porque elque se auergonçare de mi y de mis
palabras, deciste tal el Hijo del hombre se auer-
gonçarà, quando vendrà en su gloria, y del Padre,
y de los sanctos Angeles.*

27 ואמר אני לכם באמת
הוהים ביה אנשים קמים אשר
לא יטעמו את־המות עד־כי
יראו את מלכות אלהים:

*Y digohos de verdad, que ay algunos de
losque estan aqui, que no gustaran la muerte, ha-
sta que vean el Reyno de Dios,*

22. Εἰπὼν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἁν-
θρώπου πολλὰ παθήσει, καὶ ἀποδο-
κιμασθήσεται ἀπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν
ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων, ὁ
δὲ ἀποκτεθήσεται, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρᾳ ἀναστήσεται.

*Disant, Il faut que le Fils de l'homme
souffre beaucoup, & soit reieté des
Anciens, & principaux Sacrificateurs,
& des Scribes: & qu'il soit mis à mort:
& qu'il ressuscite au troisieme iour.*

23. Ἐλεγὼν δὲ τοῖς ἀκούσας, ὅτι πᾶς
ὅστις ἐπιζῇ μετὰ ἐλπίδος, ἀπαρνησά-
σεται ἑαυτὸν, καὶ ἀράσεται τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀνασθήσεται
μετὰ μοι.

*Puis disoit à tous, Si quelcun veut
venir apres moi, qu'il renonce à soi-
même, & charge sur soi de iour en
iour sa croix, & me suive.*

24. Ὃς γὰρ θέλει τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὁ δὲ
ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐνεκεν
ἐμοῦ, ἔσται αὐτῷ.

*Car quiconque voudra sauuer sa
vie, il la perdra: mais quiconque per-
dra sa vie pour l'amour de moi, celui-
là la sauuera.*

25. Τίς γὰρ ἀφελήται τὸν ἁνθρώπον
καρπὸν τοῦ κόσμου ὅλον, καὶ νεν-
θῇ ἀπολέσει, ὃ ζημιωθείς;

*Car que profite-il à l'homme s'il
gagne tout le monde, & qu'il se destrui-
se loimême, & qu'il face perte de soi-
même.*

26. Ὃς γὰρ ἀποαρνησθήσεται με καὶ
τὰς ἑμέας λόγους, τὰς οὐκ ἔσται ἁν-
θρώπου ἀπαρνησάμενος, οὐδὲν ἔσται
ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς
καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

*Car quiconque sera honte de moi
& de mes paroles, le Fils de l'homme
aura honte de lui, quand il viendra en sa
gloire, & du Pere, & des saints Anges.*

27. Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, οἱ σί-
τες τῶν σῶν ἐσθλατων, οἱ οὐ μετὰ γού-
σονται τὴν ζωὴν, ἐὰν οὐ εἴδωσι τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

*Et ie vous di pour vrai qu'il y en a
de ceux qui sont ici presens, qui ne gou-
steront point la mort iusques à tant qu'
ils aient veu le regne de Dieu.*

CAP. IX.

22. Dicens, Quia oportet filium hominis multa pati, & reprobari à senioribus & principibus sacerdotum & Scribis, & occidi, & tertio die resurgere.

Saying, The Sonne of man must suffer many things, and be reproved of the Elders, and of the chief Priests and Scribes, & be slaine, and the third day rise againe.

23. Dicebat autem ad omnes, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.

And he saide to them all, If any man will come after me, let him denie him selfe, & take up his crosse daily, and follow me.

24. Quicquid enim voluerit animam suam salvam facere, perdet illam: nam qui perdidit animam suam propter me, salvam faciet illam.

For whosoever will save his life, he shall lose it: and whosoever shall lose his life for my sake, the same shall save it.

25. Quid enim proficit homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat, & detrimentum sui faciat.

For what can a man give for the whole world, and destroy himselfe, or lose him selfe?

26. Nam qui me erubuerit & meos sermones, hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua & Patris, & sanctorum angelorum.

For whosoever shall be ashamed of me, and of my wordes, of him shall the Sonne of man be ashamed, when he shall come in his glory, and in the glory of the Father, & of the holy Angels.

27. Dico autem vobis verè, sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei.

And I tell you of a suretie, there be some standing here, which shall not taste of death, till they have seene the Kingdome of God.

Das IX. Capitel.

22. Vnd sprach: Denn des Menschen Sohn muß noch vil leiden / vnd verworffen werden von den Ältesten vnd Hohenpriestern / vnd Schriftgelehrten / vnd getödtet werden / vnd am dritten tage auffersiehen.

De sagde / thi menniskens Søn skal end nu lide meget / oc forkastis aff de Äldste oc ypperste Presler oc Schriftfogde / oc slaff ihuel / oc opstaa tredje dag.

23. Da sprach er zu ihnen allen: Wer mir folgen wil / der verlägne sich selbs / vnd neme sein Creutz auff sich täglich / vnd folge mir nach.

Da sagde hand til dem alle / huo som vil følge mig / hand skal forlægge sig self / oc tage sit Raad paa sig daglige / oc følge mig efter.

24. Denn wer sein leben erhalten will / der wird es verlieren / Wer aber sein leben verleuret umb meinet willen / der wirds erhalten.

Thi huo som vil beholde sit Liff / hand skal miste det / Oc huo som mister sit Liff for Min skyld / hand skal beholde det.

25. Vnd was nuß hette der Mensch / ob er die ganze Welt gewünne / vnd verlore sich selbs / oder beschediget sich selbs?

Och huad gaffu han de Mennisket / om hand vunde den gancke Verden / oc miste sig self / eller giorde sig self skade?

26. Wer sich aber mein vnd meiner Wort schemet / des wird sich des Menschen Sohn auch schemen / wenn er kommen wird in seiner Herrlichkeit / vnd seines Vaters vnd der heiligen Engel.

Men huo som bluss ved mig oc mine ord / hann em skal oc Minnekens Søn bluss ved / naar som hand kommer i sin Herlighed / oc sin Faders / oc de heilige Engles.

27. Ich sage euch aber warlich / daß etliche sind von denen / die hie stehen / die den todt nicht schmecken werden / biß daß sie das Reich Gottes sehen.

Oe sandelige siger ieg eder / At nogle ere aff dem / som her staa / der icke skulle smage Døden / for de see Gudis Rige.

Kapitola IX.

22. Pravě / Je Syn člověka musí mnoho trpěti / a povučen býti od Starších / a od Kněží / a od Zákoníků / a zabiti býti / a třetího dne vstáti.

Mowiac / Potrzebać aby Syn człowieczy wiele cierpieć / a być wygłodzony od starších / y od Żydów / a zabity / a trzeciego dnia wzbudzon.

23. Y prawil ke wšsem: Chce-li kdo přigiti za mnau / opřij se sám sobě / a wezmi swou kříž na každý den / a následuj mne.

Amowil do wšich / Jestli kto chce za mnou / přijme kříž svůj / a wezme kříž svůj na každý den / y udech bude za mnou.

24. Zagist kdo bude chysti život svůj zachowati / ztratí ho. A kdož ztratí život svůj pro mne / zachová ho.

Abowiemel kto bedzie chystal zachowac dusi swa / straci ja / a krotowiel veraci dusi swa dla mnie / tenci to zachowa.

25. Nebo co gesti platno člo věku / by wškeren svět zapsal / a sám sebe kdyby ztratil / a škodu sobě učinil.

Bo což tho podpomoze človekowi / aby wšel svět / a sámby sebe stratil / albo pozbyl sám sobe?

26. Nebo kdo se bude za mne styditi / a za mne křiti / za toho se Syn člověka styditi bude / kdož přigde w welobnosti své / a dicomě y swatých Angelu.

Abowiemel ten ktery se za mne styditi / a za mne křiti / ten se Syn człowieczy wstydić będzie / gdy przyjdzie chwala swoja y oycow / a swatych Aniołow.

27. Ale prawim wám giste / gane tuto někteří slyšec / kteří neolusí smrti / až vžijí Království Boží.

A powiedam wam prawdzie / że / sa niektórzy z tych co tu stoja / ktorzy jadnym sposobem nie okusja śmierci / aż gdy wyzra królestwo Boze.

ט

28. הוּא דִּין בְּתֵר מִלֵּא
הָלִין אִתְּר תַּמְנִיָּה יוֹמִין
דְּכֵר יִשְׁוֹעַ לְשִׁמְעוֹן וְלִיעֲקֹב
וְלִיהוֹנָן וְסִלְק לְטוֹרָה לְ
לְמַצְלִי:

Dopo queste parole, circa otto giorni, annunzio ch'egli presero con seco Pietro, Giovanni, e Iacopo, e salì nel monte à fare oratione.

29. וְכֵן הוּא מִצְלֵא
אֶשְׁתַּחֲלָה הוּא וְאַפְסוּהוּ
וְנַחֲתוּהוּ חִנּוּר וּמִבְרָקוֹ
הָיוּ:

E mentre ch'egli oraua, la forma de la sua faccia divenne vna altra, e el suo vestimento si fece bianco e rilucente.

30. וְהָא תַּיִן גְּבִרִין מ
מִצְלִין הָיוּ עִמּוֹ
דְּאִתְרִהוֹן מוֹשֶׁה וְאֵלִיָּה:

Et ecco, due huomini parlauano con esso lui: elquali erano Moysen & Elias.

31. דְּאִתְרִהוֹן מִתְּשִׁיבֵי חַתָּא
אִמְרוּ חִנּוּ דִּין עַל מִפְקֵיה
דְּעִתִּיר הָא דִּישְׁתַּלֵּם
בְּאוֹרֵשָׁלַם:

Che essendo appariti in quella parlauano del' esito di lui ch'egli doueua adempire in Ierusalem.

32. וַיִּקְרֹהוּ לְהֵן
בְּשִׁמְתָא שְׁמִיעוֹן וְהִנֵּן ד
דְּעִמֵּיהּ וְלִמְחִסוֹן אֶתְרִעִירו
וְהִנֵּן שׁוֹכְחִיה וְלִחְנוֹן תְּרִין
אֲנָשִׁין דְּקִימוֹן הוּא לְתַתָּה:

Hor Pietro & quei che erano seco, erano agorauati di sonno: e como si furono svegliati, videro la sua gloria, et due huomini che stauano con esso lui.

33. וְכֵן שָׂרִין לְמִפְרַעוֹ מ
מִיָּה אִמְר שְׁמִיעוֹן לִישְׁוֹעַ
רַבִּי שְׁפִיר הוּא לִן דְּהִרְכָּנָה
נְהִיא וְנִעְבֵּד תַּלְת מַטְלִין
לָךְ חֲדָא וְלִמּוֹשֶׁה חֲדָא
וְלִאֵלִיָּה חֲדָא וְלֹא יָדַע הוּא
מִנָּה אִמְר:

Et auuente che nel partir di quelli da esso, Pietro disse à Iesus, Maestro, egli è bene coe noi ci stiamo qui, e facciamo tre tabernacoli, vno à te, & vno à Moysen & vno à Elias: non sapendo quel che si diceua.

34. וְכֵן אִמְר הָלִין הוּא
עֲנֵנָה וְאֶשְׁתַּחֲלָה עֲלֵיהוֹן ו
וְהָלִין כֵּן הוּא לְמִוִּשְׁתָּה
וְלֹאֵלִיָּה דְּעִלּוֹ בְּעֲנֵנָה:

E mentre ch'egli diceua queste cose, venne vna nuuola, e adombròli: e ne l'extrax quelli ne la nuuola, hebbero paura.

ט

28. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
כְּשִׁמּוֹנָה יָמִים נִקַּח אֶת כִּיפָה
וַיּוֹחֲקוּ וַיַּעֲקֹב וַיַּעֲלֵה עַל הָהָר
לְהַתְּפִל:

Y aconteciò que despues de estas palabras, como ocho dias, tomo à Pedro, y à Ioan, y à Iacobo, y subió al monte à orar.

29. וַיְהִי בְּהַתְּפִלּוֹ קִרְן עוֹר פָּנָיו
וַיִּבְגְּדוּ הַלְבִּינוּ כְּמוֹ בָרֶק:

Y entanto a que oraua, la apariencia de su rostro se hizo otra: y su vestido blanco y resplandeciente,

30. וְהָיָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים דְּכֵרוּ עִמּוֹ
אֲשֶׁר הֵם מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ:

Y heaqui dos varones que habluau con el, los quales eran Moysen, y Elias:

31. וַיֵּרָא בְּכְבוֹד וַיְדַבְּרוּ אִתָּה
מוֹצֵאוֹ אֲשֶׁר עֲתִיד הוּא לְמַלְאֲת
בִּירוּשָׁלַם:

Que apparecieron en magestad, y habluau de su salida la qual auia de cumplir en Ierusalem.

32. וְכִיפָה יָאֲשֶׁר עִמּוֹ הָיוּ כְּבָדִים
בְּשִׁנָּה וַיַּעֲדוּ וַיֵּרָא אֶת־כְּבוֹדוֹ
וְאִתָּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָעֲמִידִים
אֵלָיו:

Y Pedro, y los que estauan con el, estauan cargados de suenno: y como despertaron, vieron su magestad, y à aquellos dos varones que estauan con el.

33. וַיְהִי כְּתִפְרָדָם מִמֶּנּוּ אִמְר
כִּיפָה אֵלֶּה יִשְׁוֹעַ הַמּוֹרָה טוֹב
יִשְׁלַחֵהוֹת אֲחֵינוּ פֶּה נַעֲשֶׂה נָא
שְׁלֹשָׁת אֹהֲלִים לָךְ אֶחָד וְלִמּוֹשֶׁה
אֶחָד וְלִאֵלִיָּהוּ אֶחָד וְאִנְנוּ יוֹדַע
מִה מְדַבֵּר הוּא:

Y aconteciò, que apartando se ellos de el, Pedro dize à Iesus, Maestro bien es que nos quedemos aqui: y hagamos tres cabannas: vna parà ti y vna para Moysen, y vna para Elias: no sabiendo lo que se dezia.

34. וְכֵאֲשֶׁר הוּא מְדַבֵּר אִתָּה
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִהְיָ הָעֲנָן
וַיִּסַּח אֹתָם וַיֵּרָא בְּבוֹאֵם בְּעֲנָן:

Y estando el bablandó ellos, vino vna nuue que los cubrió: y vueron temor entrando en la nuue.

θ.

28. Ἐγένετο δὲ τῆς λήξεως τῶν
αὐτῶν ἡμέραι καὶ, καὶ ἔλαβεν
αὐτὸν τὸν Πέτρον, καὶ Ἰωάννην, καὶ
Ἰακώβον, ἠνέβη εἰς τὸ ὄρος
καὶ ὤρει.

Or aduint enuiron huit iours apres ces paroles, qu'il print avec soi Pierre, & Iehan, & Iacques, & monta en vne montaigne pour prier.

29. καὶ ἔγένετο ἐν τῷ ὄρει
ἐκείνῳ αὐτῶν, καὶ ἐδόξα τὸ ὄρος
αὐτοῦ ὡς ἡ ἔρημος, καὶ ὁ ἱματισμὸς
αὐτοῦ λευκὸς ὡς ὁ ἥλιος.

Et comme il prioit, la forme de la face deuint tout autre, & son vestement deuint blanc, & resplendissant comme vn éclair.

30. καὶ ἰδοὺ αὐτοῖς δύο συνελθόντες
αὐτῶν, εἶπότες ἑκάς μωσῆ, καὶ
ἐλίας.

Et voici, deux personnages parloyent avec lui, qui estoient Moysen & Elie.

31. οἱ ὁμοτίτες ἐδόξαν, ἐλθόντες
πρὸς αὐτὸν, καὶ ἡμεῖς ἀποσπεύοντες
ἐν ὑπνοῦσιν αὐτοῦ.

Qui apparuerent en gloire, & parloyent de son silence qu'il deuoit accomplir en Ierusalem.

32. Ὁ δὲ πῦρ καὶ αὐτοῖς ἐν τῷ
ἑκάς βίβλας ἡμῶν ὑπὸν. ἀπερχομένη
αὐτοῦ δὲ ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν αὐτοῦ
καὶ τῶν δύο ἀνδρῶν τῶν συνελθόντων
αὐτοῦ.

Or Pierre & ceux qui estoient avec lui, estoient appelans de sommeil: & quand ils furent reueillés, ils virent la gloire d'icelui, & les deux personnages qui estoient avec lui.

33. καὶ ἔγένετο ἐν τῷ ἀλαχολίζεσθαι
αὐτοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ
ἑκάς τῶν ἡμεῶν, ἀπὸ τῶν καλόν
ἐστιν ἡμῶν ὡς ἡμεῖς. καὶ τοῦ
καὶ μὴ σκευῶν τῶν, μίαν σοι, καὶ
μὴ μίαν, καὶ μίαν ἡλίαν, καὶ ὡς
ὁ λέγει.

Et aduint comme ces personnages, la se departoyent d'avec lui, que Pierre dit à Iesus, Maître, il est bon que nous soyons ici: faisons-y donc trois tabernacles vn pour, & vn pour Moysen, & vn pour Elie: ne sachant qu'il disoit.

34. ταῦτα δὲ αὐτὸς λέγων, ἰσχυρίσθη
καὶ ἐπεσκέασεν αὐτοῦ. ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνῳ
ὡς ἐλθόντες εἰς τὴν νεφέλην.

Et comme lui disoit ces choses, vne nuue vint qui les enombra, & ainsi qu'ils entroient en la nuue, ils eurent peur.

28. Factum est autem post hæc verba ferè dies octo, & assumpsit Petrum & Iacobum & Iohannem, & ascendit in montem ut oraret.

And it came to passe about an eight dayes after those words / that he tooke Peter / an Iohn / and James / & went up into a mountaine to pray.

29. Et facta est, dum oraret, species vultus eius, altera: & vestitus eius, albus & refulgens.

And as he prayed / the facion of his countenance was changed / and his garment was white and glistered.

30. Et ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses & Elias.

And beholde / two men talked with him / which were Moyses and Elias.

31. Visi in maiestate: & dicebāt excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem.

Which appeared in glorie / and told of his departing / which he should accomplish at Ierusalem.

32. Petrus verò & qui cum illo erant, gravati erant somno, Et vigilantes, viderūt maiestatem eius, & duos viros qui stabant cum illo.

But Peter & then y were with him / were heavy with sleepe / & when they awoke / then saw his glory / & the two men standing w him.

33. Et factum est: cūm discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum, Preceptor, bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, unum tibi, & unum Moyse, & unum Elie: & nesciens quid diceret.

And it came to passe / as they departed from him / Peter said unto Iesus / Master: it is good for vs to be here: let vs therefore make three tabernacles / one for thee / and one for Moyses / and one for Elias / and wist not what he sayd.

34. Hæc autem illo loquente, facta est nubes, & obumbravit eos: & timebunt, intransibiles illis in nubem.

While he thus spake / there came a cloude / and over shadowed them / and they feared whet they were entering into the cloude.

28. Vnd es begab sich nach disen reden bey acht tagen / daß er zu sich nam Petrum / Iohannem vnd Iacobum / vnd gieng auff einen Berg zu beten.

De der begaff sig octe dage effter denne Tale / at hand tog til sig / Peder / Iohannem oc Iacobum / oc giel op paa it Bierg at bede.

29. Vnd da er betet / war die gestalt seines angesichts anders / vnd sein kleid ward weiß vnd glenket.

De der hand bad / bleff hans Ansichts sticketse anderledis / oc hans klædebon bleff hvid oc stinnendis.

30. Vnd sihe / zwen Männer redeten mit ihm / welche waren Moyses vnd Elias.

De see / tho Wend taledet mer hannem / som vaare Mose oc Elias.

31. Die erschienen ihm klarheit / vnd redeten von dem Aufgang / welchen er solte erfüllen zu Ierusalem.

De obenbaredis it klarhed / oc taledet om den Vdgang / som hand skulde fuldkommet Ierusalem.

32. Petrus aber vnd die mit ihm waren / waren vol schlaffs. Da sie aber auff wachten / sahen sie seine klarheit / vnd die zwen Männer bey ihm stehen.

Men Peder oc de som vaare mer hannem / vaare fulde aff soffn. De der de vogtede op / da saae de hans klarhed / oc de tho Wend staa hof hannem.

33. Vnd es begab sich / da die von ihm wichen / sprach Petrus zu Jesu: Meister hie ist gut sein / Lasset vns drey Hütten machen / Dir eine / Moysi eine / vnd Elias eine / vnd wuste nicht was er redet.

De der begaff sig / der de vigede fra hannem / sagde Peder til Iesum / Mestre: her er gaad at vere / lader oss gøre tre Høtte / Dig en / Moise en / oc Elias en / De hand viste icke huad hand taledet.

34. Da er aber solchs redet / kam eine Wolcken / vnd überschattet sie / vnd sie erschracken / da sie die Wolcken überzog.

Men der hand taledet saadant / kom en Skyn / oc offuer skuggede dem / oc de forfædendis / der styen drog offuer dem.

28. Vñalo se po těch řečech / vako po osmi dnech / y ponal Petra / a Jakuba / a Jana / y vstaupil na huoru aby se modlil.

Stalo sie po tych slowiech / aby po osmi dnach / wzial z soba Piotra / Jana / y Jakuba / a wstedi na gore aby sie modlil.

29. A kdyz se modlil / vñin: na gest twat geho proměněnā / a oděw geho blily a sřwauch.

A žánu modlenia stala sie inřa osobā obliczā iego / a vñior iego bia ly y řwauch.

30. Aay dva mužij mluwili s nim: A byli Moyses / a Eliáš.

A oto dwā mežowje rozmaz wiali s nim / ktorzy byli Moyses y Eliáš.

31. Widjini s nim w celebnořij: a wyprawowali o řmrti geho / kterauz mēl wyplniti w Jeruzalem.

Ktorzy bedae widjani z chwas / la opowiedali iego žesće řkore byci mrti / iž mēl byci po grechobn w Jeruzalem.

32. Petr pak a ti řteřij s nim byli / obřijeni byli řnem. A prořtiw řse / widēli welchnořt geho / a dwa mužje řteřij stali s nim.

Ale Piotr y dndyř ktorzy byli s nim / řnem ořazeni byli / a gdy ocucili / wyřeli chwalit ř onych dwu mežow ktorzy s nim stali.

33. Vñalo se / kdyz gřau odesřli od něho / řekl Petr ř Geřijřow: Přikazati / dobrē řest nām jde byti / v dēlapme tuto řti řtānř / řobē ředen / Mořijřow ředen / a Eliáš / wi ředen / nřwēda cobn mluwili.

Porym gdy oni odesřli od ntes go / řekl Piotr do Iesu: Mřřteřij su dobrē řechy nam řhu byti. A přzerōř postawmy řřay nam řorty / ředen tobte / řrieden Mořijřow / y ředen řelāřow / řeř nřwēda řial co mluwili.

34. A kdyz on mluwili / řtal se obřat / y řāřijni ře / y řāřli ře řdny oni wessli do obřatu.

A gdy tego oni řesēře domawiali / pomřtal obřat řtorij řeřāřmili / y řali ře gdy wchodjili w obřat.

35 וְהָלֹא הָיָא מִן עֲנָנָא
דְּאָמַר הֵנוּ בְּרִי תְּבִיבָא
לֵה שְׁמַעֵנָה:

Allora venne da la nuuola una voce, che diceua, Questo è il mio Figliuolo dilecto, Udite lui.

36 וְכֵן הָיָא הָלְלָא
אֲשֶׁתְּכֶחָךְ יִשׁוּעַ בְּלַחֲדוֹתָיָהּ
וְהֵנוּ שְׁתָּקוּ וְלֹא נִשְׁלָלָה
אֲמָרוּ בְּהֵנוּ יִמְתָּא מִנָּה
דְּהָנוּ:

E mentre che la voce si faceva, si troua l'ev solo: & essi tacquero, e non disser nulla a persona in quei giorni, de le cose che haueuano veduto.

37 וְהָיָא לְיוֹמָא דְּבִתְרָה
כֵּן נִתְּתוּ מִן טוֹרָא פְּגָעוּ
בְּהוֹן בְּנִשְׁאֵס גִּיטָא:

Nel giorno seguente auuenne che scendendo essi del monte, gli si fece incontro una gran turba.

38 וְכֵנָּה חָד מִן בְּנֵי שָׂא
הוּ פָּעָא וְאָמַר מִלְּפָנֶיךָ
פָּעָא אֲנִי מִן אֲתָפְתִּי
אֵלֵי בְּרִי דְּחִידְתָּא הוּ לִי:

Ecco un huomo de la turba grido, dicendo, Maestro, io ti prego, riguarda al mio figliuolo, perueclo egli me c'è venuto.

39 וְרוּחָא עָדִיא עֲלוֹהִי
וּמִן שְׁלֵימָא קָעָא נִמְחַרְק
שְׁנֵיהּ וּמִרְעָרַת וּלְמַחְסוֹ
בְּרָקָא מִיָּה מֵהָ ד
דְּפִתְקֶתָהּ:

Ecco, lo spirito il piglia, e subito grida, e laceralo spumando, & a pena si parte da esso, lacerandolo.

40 וּבְעִית מִן תְּלַמִּידֵיהּ
דְּנִפְקוּיָנְהִי וְלֹא אֲשַׁבְּחוּ:

Hor io habuano pregato i suoi discipoli che lo scattasseno, e non hanno potuto.

41 עֲנָא דִּין יִשׁוּעַ וְאָמַר
אִין שְׂרִפְתָּא דְּלָלָא
מְהִימָנָא וּמַעֲקָמָתָא
עוֹמָא לֹא מִתִּי אֲהֵי
לְוִתְכֶון וְאֲסִיבְכֶון
הִרְבֵּיהּ לְבָא לְפָנֶיךָ:

Iesv rispondendo, disse, O generatione infidèle & peruersa, insin a quando farò io con voi, e voi supporterete? Meno quid il tuo figliuolo.

35 וַיְהִי קוֹל מֵעֵנָה לֵאמֹר זֶה
הוּא בְנִי יְדִידִי אוֹתוֹ שְׁמַעוּ:

Y vino vna voz de la nuue, que decia, este es mi hijo amado, à el oyd.

36 וּבְהוֹתָּת הַקּוֹל גִּמְצָא יִשׁוּעַ
לְבָדּוֹ וַיַּחֲשׂוּ וְלֹא יֵשׁ לֹא הָגִידוּ
בַּיָּמִים הָהֵם דְּבַר מֵאֵלֶּה אֲשֶׁר
כָּתוּב:

Y passada aquella voz, Iesus fue hallado solo y ellos callaron: y por aquellos dias no dixerón nada à nadie de lo que auian visto.

37 וַיְהִי בַיּוֹם אַחֵר בְּרִדְתָּם
מִן הָהָר וַיִּקְרַ אֶלְיָו קָהֵל רָב:

Y aconteció el dia siguiente, que apartando-se ellos del monte, gran compaña le salió al encuentro.

38 וְהָיָה אִישׁ מִן הָעָם וַעֲקָ
לֵאמֹר אֲנִי רָבִי הִבִּיטָה נָא אֵלַי
כִּי יְהִי יְדִידִי וְשֵׁי הוּא:

Y heaqui que vn hombre de la compaña clamò, diciendo, Maestro, ruegote que veas à mi hijo que tengo vnico.

39 וְהָיָה הָרוּחַ תִּקְחֶנּוּ וּבְפִתָּע
יִצְעַק וַיִּמְדִּיצֶנּוּ עִם הָלְלָהּ
וּבְקִשְׁיוֹת יִפְרֹד מִפְּנֵי מִרְכָּא
אוֹתוֹ:

Y heaqui, vn espiritu lo toma, y de repente da bozes: y lo despedaça con espuma: y à penas se aparta de el, quebrantandolo.

40 וַיִּשְׁאַלְתִּי מֵתְלַמִּידֵיהּ לְהוֹצִיאֵהוּ
וְלֹא יָכְלוּ:

Y rogué à tus Discipulos que lo echassen fuera, y no pudieron.

41 וַיַּעַן יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵין דוֹר
סוֹרֵר וְשׁוֹכֵב עַל מַה אֲהִיָּה
עִמָּכֶם לְהַחֲתִיפְק לָכֶם הִבִּיטָה
בַּה אַחֲבָנָה יְדִידָהּ:

Y respondiéndolo Iesus, dize, O generacion infiel y peruerfa, hasta quando tengo de estar con vosotros, y os sufriré? Trae tu hijo acá.

35. Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆ νεφέ-
λης, λέγουσα, ὁ υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, αὐτὸ ἀκούετε.

Adonc vint vne voix de la nuée, disant, Cestui-ci est mon Fils bien-aimé, écoutez-le.

36. Καὶ ἐν τῷ ἰσχυρισμῷ τοῦ φω-
τὸς, ὁ ἰησοῦς μέσος, καὶ
αὐτοὶ ἐστησαν ἐξ ὧν ἀπηγγέλαν
ἐν ὁράσεσιν τῆς ἡμέρας ἐκεῖνῃ ἐ-
ώρασαν.

Et comme la voix se prononçoit, Iesus se trouua seul: & ils se teurent tous, & ne rapporterent en ces iours, à rien à personne de ce qu'ils auoyent veu.

37. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ
καταλίσσεται αὐτῷ ὄρος ἰσχυρὸς,
συνωτῶνται αὐτῷ ὄχλος πολλός.

Or aduint le iour en suivant, qu'eux estans descendus de la montagne, vne grand troupe le vint rencontrer.

38. Καὶ ἰδὼν ἄνθρωπος ὄνομα δὲ δαυ-
νιδόσης, λέγων, διδίσταλε, δέ-
μυσσεν, ἡβήσας ψῆμον ὅτι ὁ υἱός μου.
ὅτι μοι ἐγενήθη ἑστὶ μοι.

Et voici, vn homme d'entre la troupe s'elcria, disant, Maître, ie te prie, regarde à mon fils: car il m'est unique.

39. Καὶ ἰδὼν πνεῦμα λαμβάνει
αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κερῆζεν, καὶ
σπαρασσεν αὐτὸν μετ' ἀφροῦ, καὶ
μόγας δασυχωρεῖ αὐτὸν ἀνδρὶ συντε-
ῖσαι αὐτόν.

Et voici vn esprit le prend, & il s'elcrie soudainement, & le desrompt en le faisant escumer, & à grand peine se depart de lui, meismes en le troustant.

40. Καὶ ἐπελθὼν Ἰησοῦς μαθητῶν
σου ἵνα ἐκβάλλωσιν αὐτὸ, καὶ ἔκ η-
δυνήθησαν.

Or ai-je prié tes disciples qu'ils le iettassent hors, mais ils n'ont peu.

41. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἰησοῦς, λέγων,
ὡ γένεα ἰσχυρὸς καὶ διεσπασμένη,
ὥς ὅτε ἐστωμεν μετὰ υἱῶν, καὶ
ἀνέξομεν ὑμῶν; ἀπεκρίνατο αὐτῷ
τὸν υἱόν σου.

Et Iesus respondant dit, o generation infidèle & defens reuerfée, iusqu'à quand finalement serai-je avec vous, & vous supporterai-je? Amène ici ton fils.

CAP. IX.

35. Et vox facta est de nube, dicens, Hic est filius meus dilectus: ipsum audite.

And there came voice out of the clowd saying: This is my beloved Sonne: heare him.

36. Et dum fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt, & nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex his quæ viderant.

And when the voice was past, Iesus was found alone: and they kept it close: and tolde no man in those dayes any of those things which they had seene.

37. Factum est autem: in sequenti die, descendentibus illis de monte, occurrit illi turba multa.

And it came to passe on the next day: as they came downe from the mountaine: much people met him.

38. Et ecce vir de turba exclamavit, dicens, Magister, obsecro te, respice in filium meum, quia unicus est mihi.

And beholde: a man of the a compaignie cryed out saying: Master: I beseech thee: beholde my sonne: for he is all that I have.

39. Et ecce spiritus apprehendit eum, & subito clamat, & elidit, & dissipat eum spuma, & vix discedit dilanians eum.

And so a spirit takerh him: and suddenly he cryeth: and he teareth him: that hee somech: and with much paine departeth from him: when he hath bruisd him.

40. Et rogavi discipulos tuos ut eicerent illum, & non poterunt.

Nowe I have besought thy disciples to cast him out: but they could not.

41. Respondens autem Iesus, dixit, O generatio infidelis & perversa, usquequo ero apud vos & patiar vos? Adduc huc filium tuum.

Then Iesus answered and said: O generation faithles and crooked: howe long will I be with you: and suffer you bring thy sonne hither.

Das IX. Capitel.

35. Vnd es fiel eine stimme auß der Wolcken/die sprach: Dieser ist mein lieber Son/den solt ihr hören.

De der salt en roff aff skien/ som sagde/ Denne er min elskelige Sen/ Hannem skulde i høre.

36. Vnd in dem solche stimme geschach/ funden sie Jesum alleine. Vnd sie verschwiegen/ vnd verkündigten niemand nichts inn den selbigen tagen/ was sie gesehen hatten.

De der saadan roff skede/ funde de Ihesum alene/ De de tagde stille/ oc fortynde ingen inred i de samme dage/ aff der de haffde seet.

37. Es begab sich aber den tag hernach/ da sie von dem Berge kamen/ kam ihnen entgegen vil Volcks.

De der begaff sig den dag der effier/ der de kom me aff Berget/ da kom meger Folk imod dem.

38. Vnd sihe/ ein Man vnter dem Volck rieß vnd sprach: Meister/ ich bitte dich/ besihe doch meinen Sohn/ denn er ist mein einiger Sohn.

De see/ en Mand iblant Folket robe/ oc sagde/ Meistere/ Jeg beder dig/ besee dog min Son. Eft hand er min eneste Son.

39. Sihe/ der Geist ergreiff ihn/ so schreyet er als bald/ vnd reisset ihn das er schäumet/ vund mit noth weicht er von jm/ wenn er ihn gerissen hat.

See/ Anden griber fae vaa hannem/ Saa rober hand stray/ oc hand rissuer hannem/ at hand fraer/ oc med nød viger hand fra hannem/ naar hand haffuer rissuit hannem.

40. Vnd ich habe deine Jünger gebeten/ daß sie ihn austrieben/ vnd sie konden nicht.

De ieg had dine Disciple/ at de skulde vddrissue hannem/ oc de kunde icke.

41. Da antworttet Jesus/ vund sprach: O du vnglaubige vnd verkerte art/ wie lang soll ich bey euch sein/ vnd euch dulden? Bringe deinen Sohn her.

Da suarede Ihesus/ oc sagde/ O du vantero oc vnarrige Sleet/ huor lenge skal ieg vere hos eder/ oc lide eder? Hent din Son hid.

Kapitola IX.

35. Vñ stal se hlas z Oblaku/ fta: Tentoť gest Syn můj milý/ toho poslauchaňte.

Stal se thedy glos z oblaku mowiac: Tenci test Syn on moy namilý re go z sluchaycie.

36. A když seten hlas stal/ nalezen gest Gejšis sám. A oni mlčeli/ a nepravili žádně: mu w těch dnech ničehož z těch věcí kerč gšau widěti.

A když sic stal on glos/ náles hion test sám Jezus/ a oni teč mlčeli/ a přez on čias žádnemu nie powiedział z tych rzeczy ktore widzieli.

37. Stalo se pak druhého dne/ když gšau sšupovali s hůry/ postál geč žášup mnohý.

A stalo se nášaurz gdy oni sšupovali z gory/ zadržalo mu zgromadzenie wšelkie.

38. A hle muž z žášupu zwolall/ fta: Mistr/ prosím tbe/ wšhđni na syna něho/ nečt gedineho toho mam.

A toho niektory zawolal z ones go zgromadzenia mowiac/ Mistr/ prosicie weyzy w syna me go/ boe tyłkož tego jedynego mam.

39. Kteréhož Duch popadā/ a v hneď křiči/ a porážij geč/ a sapā/ a slinij/ a s tčtosiň od chāzj od něho lomcujic gln.

A to go duch chwytā/ ā z pret: fā wola/ y roždiera go ā do slin/ ā zā ledwie odchodjī od nie^o křus fāc go.

40. V prosyl gšau Bledniš/ kuow twých/ abn geč wpyrhli/ a nemohli.

A prosiłciem zwolenni kow twych aby go wyrzucili/ ālenie mogli.

41. V odpowědew Gejšis/ řekl: O pokolenij newěrně a pčwřacne/ došud budu v wās/ a došud wāstrpěti budu: Přiwed sem syna twěho.

Thedy Jezus odpowěděl wšy řekl: O narodnie niewerny y přewrotny/ y došadje wšdy budu medzy wāmi/ ā dlugo wās čerz přec bude.

U

42 וְכָד מִקְרֵב לֵה אֲרָמִיָּה
דִּינָא הוּ וּמַעֲסָה וּפְאָר
יִשׁוּעַ בְּרוּחָא הִי טַגְפְּתָא
נְאֻסִיָּה לְטַלְלָא דִּיהֶבְהָ
לְאַבְרָהָם :

E mentre ch'egli andava oltre, il demonio lo sbatte, e lo lacerò: e l'esp. maligno lo spinto immondo, e risanò il fanciullo, e rendello a suo padre.

43 ואתהמריו פלהון
פרפונה האלהא ופד פל
גש מרתמר הוא על פל
דעבד ישא אבד
לתלמידיו ;

Onde tutti si stupivano de la magnifica Virtù di Dio. E mentre che tutti si maravigliavano di tutto quel ch'ei facea, egli disse a' suoi discepoli.

44 סִימּוֹ אֲנִתּוֹן מֵלֵךְ
הָלֹךְ בְּאֲדָנִיכֹן בְּיָד צִיר
וְהָאִשָּׁה עֲתִיד לִישָׁתֵּל
בְּאֲדָר בְּנִי גִשָּׁה :

Mettete Voi queſte parole ne le Voſtre
orecchie, imperochè annurrà che il Figli-
no de l'buomo farà dato ne le mani de
gli huomini.

48. הָיוּ הֵן לֵבָי
אֲשֶׁר־עָזָה לְמַלְכָּהּ הָדָא
מִטּוֹל הַמִּכְסִּים הָיוּ מִתְּהֵן
לֵבָי יָדְעוּהָ וַחֲלָיו הָיוּ
יָדְעוּ אֲלֵהֶּנּוּ עָלֶיהָ עָלֵה
מַלְכָּהּ הָדָא:

Ma essi non intendevano questa parola, & era loro in modo velata, che non la comprendevano: e temevano domanderlo di tal parola.

46 וְעֵלָת בְּהוֹן מִחֶשְׁבֶּהָ
הַמִּנְיָ פִי רַב בְּהוֹן :

Poi entrarono in disputa in loro stessi, chi di loro fusse il maggiore.

47 יְשׁוּעַ בֶּן יוֹדָע
מִחֲשָׁבָתוֹ הִלְכָהוּן וְנָסַב
עָלָיו וְאֶקִימָה לְוֹתָהּ :

EL REY conoscendo il pensiero del li-
more, prese un fanciullo, e poselo appress
di se.

U

42 וּבְקֶרֶבוֹ יֵאָלֵף יִרְטֶשֶׁת
הַיֵּשֶׁד וַיִּמְעַסְהוּ וַיַּגְעַר יְשׁוּעַ בְּרוּחַ
חַטֵּמָאֵת וַיִּרְפָּא אֶת-חֲנֹצֶר וַיִּתְּנֵהוּ
לְאִבֵּי :

Y como aun se acercaua, el demonio lo derribo, y del pedaço: mas Iesus rinió al espíritu imundo y fanó al mochocho, y boluólo à su padre.

43 וַיִּבְרָחוּ בָּלָם עַל־גְּדֵלוֹת
יְהוָה וַיִּתְּמֵהוּ עַל־בָּלָם אֲשֶׁר
עָשָׂה וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי מִדְיָן :

Y todos estauan fuera de si en la grandeza de Dios: y Marauillandose todos de todas las cosas que hazia dixo à sus discipulos.

44 שִׁמּוֹ אֲלֵהֶם אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֶל־אֲנֹכֶם כִּי־בֶן־הָאָדָם
יִשְׁעִיד לְהַחֲנוּךְ בְּיָדֵי תַּאֲשִׁים:

Poned vuestros en vuestros corazones estas palabras: por que ha de acontecer que el Hijo del hombre sea entregado en manos de hombres.

45 וְהָמָּה לֹא בָנוּ אֶת-חֲדָבֶר
וְהָיָה וְהָיָה מִכֶּסֶה מֵהֶם כִּי
יִדְעוּהוּ וַיִּדְאֶה לְשֹׂאֵל לוֹ עַל-
חֲדָבֶר חֲזָרָה :

Mas ellos no entendian esta palabra : y era les encubierta para que no la entendiesen: y temian de preguntarle de esta palabra.

46 וַתַּעַל מִחֻשָּׁבָה בָּתָם מִי־
הוּא גָדוֹל בָּתָם †

Entonces entró en ellos pensamiento, que de ellos sería el mayor.

47 וּבְאֶשֶׁר יָדַע יֵשׁוּעַ אֶת—
מַחְשְׁבוֹת לְבוֹתָם וַיֵּאָחֶז אֶת—
הַיֶּלֶד וַיְקִימֵהוּ אֵצֶל:

Mas Iesus, viendo los pensamientos del co-
raçon de ellos, tomó vn niño, y puso lo cabe si:

77

6.

42. Ἐν δὲ περὶ χιμῶν αὐτῶν,
ἔβριζεν αὐτῶν τὸ δάμασκον, καὶ συ-
μαρτάσας ἐπιτίμησεν οἱ οἰστροὺς
τῷ πόντῳ· τῷ ἀναΐδῳ, καὶ ἰα-
σῶνι τὸν πόντον, ὃ ἀπεθόκεν αὐτὸν
τῷ πόντῳ αὐτῷ.

Et comme il approchoit tant seulement, le diable le froissa, & le desformait: mais Jesus tanta l'esprit immonde, & guerit l'enfant, & le rendit à son pere.

43. Ἐξέπληροσθη δὲ πάντες ὁμοῦ
καὶ μεγαλήροσθη ὁ ἦς. πάντων δὲ
προσηύχοντων ὅτι ἀπόστα εἰς ἐξουσί-
αν οὐρανῶν, ἡτις παρὰ πάντας μαθη-
τάς αὐτοῦ.

Et tous furent étonnés de la magnifique vertu de Dieu. Et comme tous s'émerveilloient de tout ce qu'il faisoit, il dit à ses disciples,

[illegible]

Vous autres mettez ces paroles en vos oreilles : car il adviendra que le Fils de l'homme sera livré es mains des hommes.

45. Οὐ γὰρ νόμιμα τὸ ῥήμα τέλει·
καὶ οὐκ ἐστὶν ἀπολύτως αὐτῷ
αὐτοῦ. ἵνα καὶ αὐτὸς αὐτὸς ἐξ
ἐφ' ὧν αὐτὸς αὐτὸς αὐτὸς αὐτὸς
ῥήματα.

Mais ils n'entendoyent point ceste parole, & elle leur estoit tellement cachée, qu'ils ne la comprenoyent point: & craignoient de l'interroguer touchant ceste parole.

46. Εἰσὶν ἄλλοι δὲ ἀγαθισμοὶ ἐν
ἐπιείκῃ, ὅς, τις ἂν ἢ μείζων αὐτῶν.

Puis ils entrèrent en dispute entr'eux
 asavoir lequel d'eux estoit le plus
 grand.

47. Ὁ δὲ ἰησοῦς εἰπὼν τὸν ἀνελ-
μισμένον τὸν καρδίᾳς αὐτοῦ. Πηλα-
γόριον τοῦ παυλίου, ἔστησαν ὡς τὸ παρ-
εῖναι αὐτῶν.

Mais Iesus voyant la penſee de leur
cœur, print vn petit enfant, & le mit
aupres de ſoy:

CAP. IX.

42. Et cum accederet, elisit illum demonium, & dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum immundum, & sanavit puerum: & reddidit illum patri eius.

And whiles he was yet coming, the devill sent him: and tare him: and Iesus rebated the unclean spirit: and healed the childe: and delivered him to his father.

43. Stupebant autem omnes in magnitudine Dei: omnibusque mirantibus in omnibus quae faciebat, dixit ad discipulos suos.

And then were all amazed: at the mightie power of God: and while they all wondered at all things: which Iesus did: he said unto his disciples.

44. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum.

Mark these wordes diligently: for it shall come to passe: that the Sonne of man shall be delivered into the handes of men.

45. At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum ante eos, ut non sentirent illud: & timebant eum interrogare de hoc verbo.

But then understood not ye worde: for it was hid from the: for ye they could not perceive it: & they feared to aske him of ye word.

46. Intravit autem cogitatio in eos, qui eorum maior esset.

Then there arose a disputation among them: which of them should be the greatest.

47. At Iesus videns cogitationes cordis illorum, apprehendit puerum, & statuit illum secus se.

When Iesus saw the thoughtes of their heartes: he tooke a little childe: and set him by him.

Das IX. Capitel.

42. Und da er zu ihm kam/riß ihn der teufel vnd zerret ihn. Jesus aber bedrohet den vnsaubern Geist/ vnd machet den Knaben gesund/ vnd gab ihn seinem Vater wider.

De der hand kom til hannem/da sled Dieffuelen hannem/ oc voff hannem suarlige. Da truede Iesus den vrcne Aand/ oc giorde Drenge helbrede/ oc siet hans Vader hannem igen.

43. Vnd sie entsagten sich alle über der Herrlichkeit Gottes. Da sie sich aber alle verwunderten über allem das er thet/ sprach er zu seinen Jüngern:

De de bleffue alle forferdede offuer Gud herlig hed. De der de forundrede dem alle/ vaa als der som hand giorde/ da sagde hand til sine Disciple.

44. Fasset ihr zu euren ohren diese rede/ denn des Menschen Son muß überantwortet werden in der Menschen Hände.

Taget i denne røst til eders øern/ Thi Menniskens Søn skal antvordis i Menniskens hender.

45. Aber das wort vernamen sie nicht/ vnd es war für ihnen verborgen/ daß sie es nicht begriffen/ vnd sie forchten sich in zu fragen vmb dasselbig wort.

Men der ord forstode de icke/ oc der vaar stult saar dem/ at de begrebe det icke. De de foreredede sig at spørre hannem om det saluene ord.

46. Es kam auch ein gedanken vnter sie. Welcher vnter ihnen der größest were.

Der kom oc en tancke ibland dem/ Hvilken der skulde vere den Største ibland dem.

47. Da aber Jesus den gedanken ihres hertzens sahe/ ergreiff er ein Kind/ vnd stellte es neben sich.

Men der Ihesus saa deris hertis tancker/ tog hand et Barn/ oc stilledet det hosi sig.

Kapitola IX.

42. Aftonj pñstapuit/ pora: jol gen Diabel/ a sapal gim. Yprimtuwil duchu nectistemu Gefiis/ a vñdrawil dijet/ a namvñtil ge Dren gebo.

A gdy sie teści je przystępował/ rozstargalo go diabelstwo y rozstargalo/ ale Jezus zstkał ducha nectyjszego/ y vñdrawił dijetis a namvñtil se oycu jego.

43. V s strachem diuili se wñstetni welikomocnosti Boga. Aftonj se wñstetni diuili wñsemwecem tieretj tñil/ tñil tñil Decolinistñm jwñm:

A zdumiełi siem wñstetni nad tñt zñem: mo ca Boga/ a gdy sie wñstet se yñwawali wñstetni rzecciam tieretj jwñm/ rzecc do zwolennitow swoidy.

44. Slozite w srđcch was sñch tełi tñto/ nebo zagistñ stñti se mñ/ aby Syn tñowtka dñn byl w ruce lidstñ.

Polładajcie w wñch was sñch sñowñ ty/ abowiemet tñto przaydie iñ Syn tñlowietcy bñdy sie podaw w ruce ludzkie.

45. Aoni nepoznali sñowa togo/ a bylo pñed nim i tñryto/ aby neprozumtñli gamu: Y nepñmñti se ho tñzati o tom sñown.

Ale oni nie rozumiełi tey powieści/ y bylo tñto od nich tñryto je sie o tym nie czuli/ y bali sie pytać go o tey powieści.

46. W wñstetni wñt mñstetni/ tñoby i nich byl wñstetny/

A wñstetni mñstetni mñstetni/ tñoby i nich byl wñstetny.

47. A Gefiis wñda mñstetni gñgich/ ponaw dijet/ postas wil ge wñdñ sebe.

Tedy Jezus widziac mysl tieretj tñil/ wñstetni tñstetni y postawil se poble siebie.

ט

48 ואמר להוין בל מן
דמקבל טלמא ארך הנא
בשמי לי הו מקבל ומן
דלי מקבל מקבל למן
דשדריני ארנא ציר דועור
בפלכין הנא יהנא רב:

*Il disse loro, Chiunque riceverà que-
sto faticuolo nel Nome mio, riceua me: e
chiunque riceverà me, riceua colui che
m'ha mandato: perché chi è il minore tra
tutti voi, colui sarà il più grande.*

49 וצנא יוחנן ואמר רבן
הוין ארנא דמפק שארנא
בשמי דלגיהי על דלא
אתא צמן בתיק:

*E Giovanni rispondendo disse, Maestro,
noi habbiamo veduto un certo humido che
fiaccia i demonij nel Nome tuo: e gl'el
habbi con proibito: perché egli non si fa-
gue insieme con essuoi.*

50 ואמר להוין ישוע לא
תכלון מן ציר דלא הנא
לוקבלכון תלפכין הו:

*E Iesus li disse, Non lo proibite: per-
che chi non è contra noi, è per noi.*

51 והנא דבר מתמלין
יומנא דסולקה אחרון
פרצופה דאונר
לארשלים:

*Quando i giorni de la sua elevatione
si compivano, egli dirizzò la sua faccia
verso ierusalem per andare in ierusalem.*

52 ושדר מלאכא קדון
פרצופה ואנלו עלו
לקריתא דשמרון ארך
דתיקבון לא:

*E mandò innanzi à se do messij, i qua-
li andando, entrarono in un borgo de Sa-
maritanis, per appressiargli allogia-
mento.*

53 ולא קבלוהי מטון
דפרצופה לארשלים סים
הנא לבואל:

*Ma essi non lo riceverono, perché che
la faccia sua era come de colui che anda-
uano in ierusalem.*

ט

48 ויאמר להם כל אשר יקבל
את תלד מזה בשמי יקבלני
ואשר יקבלני יקבל את אשר
שלחני כי אשר קטון הוא
בכלכם זה גדול הוא מכלם:

*Y dizeles, Qualquiera que recibiere este nin-
no en mi nombre, à mi recibo: y qualquiera que
me recibiere à mi, reciba el que me embió. por-
que el que fuere el menor entre todos vosotros
este será el grande.*

49 ויער יוחנן ויאמר רבני
ידענו איש אשר בשמי הוציא
את השדים ונכלאנו כי לא
בא עמנו:

*Entonces respondiendo Ioan, dixo, Mae-
stro, Auemos visto à vno que echaua fuera de-
monios en tu nòbre: y defendimosselo, porque
no te sigue con nosotros.*

50 ויאמר אליו ישוע אל
תכלאנו כי אשר לא לקבלנו
חלק לנו הוא:

*Iesus le dixo, No lo defendays: porque el
que no es contra nosotros, por nosotros es.*

51 ויהי כהמלאכת ימי עולתו
ויתקן את פניו לחלק אל
ירושלים:

*Y acontedió que como se cumplio el tiem-
po en que aua de ser recebido arriba, el afirmó
su rostro para yr à ierusalem.*

52 וישלח מלאכים לפניו
לילכו ויבואו אל טירת שומרון
לתקין לו:

*Y embió mensageros delante de si, los qua-
les fueron, y entraron en vna ciudad de los Sama-
ritanos, para aderecarlo alli.*

53 ולא קבלו אותו כי פניו תקן
ללכת ירושלמה:

*Mas no lo recibieron, porque su rostro era
de hombre que yua à ierusalem.*

ט

48. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅς ἐστιν ὁ ἐξ ἡ-
μεῶν τῶν πεμθῶντων ἐν τῷ ὀνόματι
ἐμοῦ, καὶ ἐδεξάτη. καὶ ὅς ἐστιν ὁ ἐξ
ἐμοῦ, ὁ δεχθήσεται τὸν ἀποστείλαντά με·
ὁ γὰρ μικρότερός ἐστι πάντων υἱῶν
τοῦ οὐρανοῦ, ἐστὶν ὁ μέγας.

*Et leur dit, Quiconque receura de
petit enfant en mon Nom, me recevra: &
quiconque me receura, reçoit celui
qui m'a enuoyé. Car celui qui est le
plus petit d'entre vous tous, celui-la
sera grand.*

49. Ἀπεκρίθης δὲ ὁ ἰωάννης ἱ-
πὸν, ἐπιστάς, ὁδομαί. ἵνα εἴπῃ τῷ
κύριῳ σου καθάπερ καὶ ταῖς δαίμο-
νιαις, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι
οὐκ ἀπελάμβανεν ἡμῶν.

*Et Iehan prenant la parole, dit, Mai-
stre, nous auons veu quelcun qui iet-
toit hors les diables en ton Nom: & l'en
auons eugarde, d'autant qu'il ne te suit
point avec nous.*

50. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς,
μη κωλύετε· ὅς γὰρ οὗτος κατὰ ἡ-
μᾶς, ὡς ἐρῇ μετ' ἐν ἡμῖν.

*Lors Iesus lui dit, Ne t'en eugardez
point car qui n'est point contre nous, il
est pour nous.*

51. Ἐγγὺς δὲ ἐν τῷ συμπληροῦ-
σθαι τῆς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως
αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὴν πρὸς ἱερουσαλὴμ
ἐστράφη· ὅτι προσεδέχετο εἰς τὴν πρου-
πολημίαν.

*Or aduint quand les iours de son ele-
uation s'accomplissoient, qu'il se dreila
sa face, tout resolu d'aller en ierusa-
lem.*

52. Καὶ ἀπέστειλε ἀγγέλους πρὸς
αὐτοὺς αὐτῶν. καὶ προσέειπεν
αὐτοῖς, καὶ εἰς πόλιν σαμαρείαν
ᾗς ἐστιν ἐντολή αὐτοῦ.

*Et enuoya des messagers deuant soi,
lesquels partis entrèrent en vne bour-
gade de samaritains, pour lui preparer
logis.*

53. Καὶ οὗτος ἐδεξάτη αὐτὸν, ὅτι
τὸ πρὸς ἱερουσαλὴμ αὐτοῦ κατὰ τὴν
ἐντολήν.

*Mais les Samaritains ne le receurent
point, pourtant que sa face estoit com-
me de celui qui alloit en ierusalem.*

CAP. IX.

48. Et ait illis, Quicumque susceperit puerum illum in nomine meo, me recipit, & quicumque me receperit, recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter vos omnes, hic maior est.

And sende unto them: Who so ever receiveth this little childe in my Name: receiveth me: and who so ever shall receive me: receiveth him that sent me: for he that is least among you all: he is halfe great.

49. Respondens autem Iohannes, dixit, Praeceptor, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem demonia, & prohibuimus eum: quia non sequitur nobiscum.

And John answered, and said: Master, we have seen one casting out devils in thy Name: and we forbade him: because he followeth thee not with vs.

50. Et ait ad illum Iesus, Nolite prohibere, quoniam non est adversum vos, pro vobis est.

Then Iesus said unto him: Forbid him not: for he that is not against vs, is with vs.

51. Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius, & ipse faciem suam firmavit ut iret in Ierusalem.

And it came to passe, when the dayes were accomplished: that he should be received up: he sealed him selfe fully to go to Ierusalem.

52. Et misit nuntios ante conspectum suum: & euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum ut pararent illi.

And sent messengers before him: and they went and entered into a towne of the Samaritans: to prepare him lodging.

53. Et non receperunt eum: quia facies eius erat euntis in Ierusalem.

But they would not receive him: because his behavioir was, as though he would go to Ierusalem.

Das IX. Capitel.

48. Vnd sprach zu ihnen: Wer das Kind auffnimmt in meinem namen/ der nimmt mich auff/ vnd wer mich auffnimmt/ der nimmt den auff/ der mich gesandt hat. Welcher aber der kleinste ist vnter euch allen/ der wirdt groß sein.

De sagde til dem: Hvo som anammer det Barn i mit navn/ hand anammer Mig/ oc hvo som Mig anammer/ hand anammer Den/ som mig vdsender. De hvo der er den Minste iblant eder alle/ hand skal vere Stor.

49. Da antwortet Johannes vnd sprach Meister wir sahen einen/ der treib die teufel auß in deinem namen/ vnd wir wehreten ihm/ denn er folget dir nicht mit vns.

Da suarede Johannes/ oc sagde/ Meistere/ Wi saae en/ hand drest Dieffle vdi die Naamn/ oc wi formentre hannem det/ Thi hand folget dig icke mit oss.

50. Vnd Iesus sprach zu ihm: Wehret jm nicht/ denn wer nicht wider vns ist/ der ist für vns.

De Ihesus sagde til hannem/ Formentre hannem der icke/ Thi hvo som icke er imod oss/ hand er mit oss.

51. Es begab sich aber/ da die zeit erfüllet war/ das er solt von hinnen genommen werden/ wendet er sein angesicht stracks gen Ierusalem zu wandeln.

De der begaff sig/ der tiden vaar suidkommen/ at hand skulde tagis her fra/ da vende hand sit Ansiet at vandre strax til Ierusalem.

52. Vnd er sandte Boten für ihm/ die kamen in ein Markt der Samariter/ das sie ihm herberge bestel- leten.

De hand sende Bud bort saare sig/ De ginge bort/ oc kommet en Samaritaneris By/ at bestille hannem herbere.

53. Vnd sie namen ihn nicht an/ darumb das er sein angesicht gewendet hatte zu wandeln gen Ierusalem.

De de anammede hannem icke/ fordi at hand haffte vende sit Ansiet at vandre til Ierusalem.

Kapitola IX.

48. Vnd sprach zu ihnen: Wer das Kind auffnimmt in meinem namen/ der nimmt mich auff/ vnd wer mich auffnimmt/ der nimmt den auff/ der mich gesandt hat. Welcher aber der kleinste ist vnter euch allen/ der wirdt groß sein.

Styrm rzekl ku nim: Kto jkol wiek przyjme djeciako to mnie niem moim/ imie przyjme: A kto kol wiek mnie przyjme/ przyjme onego ktory mnie poslal. Nebo kdo gest naysmniejszy miedzy wami/ ten ci bedzie wiekсий.

49. Odpowiedzi Jan rzekl: Przylazeli/ widzieli gsmie gednos: ho/ an we Gmieniu wsem. Dzas bly wygnani/ y branili gsmie mu/ neb nechodj s nami.

Odpowiedziawszy Jan rzekl: Mistrzu widzieli smy niektorego co pod imieniem twym wyrzucal diabelstwa/ y poblamowalichmy go/ abowiem nie chodzi za tobą s nami.

50. Vnd sprach zu ihm: Wehret jm nicht/ denn wer nicht wider vns ist/ der ist für vns.

Tedy do niego rzekl Iesus: Nie hamuycie go/ bo ktoc nie jest przeciwko nam/ za nami jest.

51. Vnd sprach zu ihm: Wehret jm nicht/ denn wer nicht wider vns ist/ der ist für vns.

Stalo sie potym gdy czias przychodzil ze mal byc wiet. Tu gora ze tedy sie on sam umocul aby szed do Ierusalem.

52. Vnd sprach zu ihm: Wehret jm nicht/ denn wer nicht wider vns ist/ der ist für vns.

Wyprowadził posły przed sobą/ Proszy idac/ weśli do miasta Samarytanckiego/ aby mu na gościnie gościli.

53. Vnd sprach zu ihm: Wehret jm nicht/ denn wer nicht wider vns ist/ der ist für vns.

Allego oni nie przyieli/ iz posławce ofaszowali dace do Ierusalem.

ט

54 וַיִּבְדֹּחַ יֵשׁוּעַ אֶת יַעֲקֹב וַיֹּחֲזֵק
תְּלַמְּדוֹתָיו אִמּוֹן לֵה
מִדּוֹ צֶבֶר אֶת דָּנְאֵמֶר
דִּתְהוֹת גִּיּוֹרָא מִן שְׂמִינָא
וַתְּסִיף אֲנִינָא אֶת דָּאָף אֵל
אֶלְיָא צֶבֶר :

Et habuendo i suos discipulos, eisd iacob & iohannem, sedulo quosq. disceps. Signore, quos tu che nos dicimus che il fuoco scende dal cielo. e consuma, come ancor fece Elias?

55 וַתִּפֹּק וַיִּגְעֶר בָּם לֵאמֹר לֹא
יָדַעְתֶּם לְמִי דִּוּחַ אֲתֶם :

Ai quali Iesus visualitatis, gli rappresento, e disse, Vos non sapete di quale spirito vos scito.

56 בְּהָיָה יוֹד דָּאָנְשָׁא לֹא
אֲתָא לְמִיבְדֹּחַ וּבְשִׁתָּא
אֵלָא לְמַחְיוֹ וְאוּלֵּי לְהוֹן
זְקָרִיתָא אֲחֵרְתָא :

Perche il Figliuolo de l'huomo non e venuto a perdere l'anima de gli huomini, ma a salvarla. E così se n'andaron in un altro borgo.

57 וַיִּבְדֹּחַ אֶת אֶלְיָא
אֲמַר לֵה אֲנִי אֶתְּמַר
בְּתֵיבָא לֵאמֹר דָּאָל אֲתָא
מִרִי :

Et accorse che camminando essi per la via. Uno gli disse, io ti seguirò dovunque tu andirai.

58 אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ ל
לְתַעֲלָא נִקְצָא אֵית לְהוֹן
וּלְפָקִיתָא דְּשִׁמְכִיָּה מ
מִשְׁלָלָא לְבָרָה דִּין ד
דָּאָנְשָׁא לֵית לֵה אִיבָא
דִּינְסִיבָא רִישָׁא :

Et Iesus disse a lui, Le volpi hanno de le tane, e gli uccelli del cielo hanno de nidi: ma il Figliuolo de l'huomo non ha dove posare il suo capo.

59 וַאֲמַר לֵה אֲחֵרְתָא
בְּתֵרִי הוּא דִּין אֲמַר לֵה מ
מִרִי אֲפִס לִי לְהִקְדָּם אֲנִי
אֶקְבֹּר אִבִּי :

E ad iuditho disse, Seguitami, il qual disse, Signore, lassami prima andare a seppellir mio padre.

60 אֲמַר לֵה יֵשׁוּעַ שְׂבוּק
מִיָּתִיָּה קִדְּרִין מִיָּתִיָּהוֹן
וְאִתָּא וְלֵה סִפֵּר מַלְכוּתָה
דְּאֵלְהִיָּה :

Iesus li disse, Lassa i morti seppellir i loro morti: e tu va, & annuncia il regno di Dio.

ט

54 וַיִּבְאֵשֶׁר דָּאָל תְּלַמְּדִיו יַעֲקֹב
וַיֹּחֲזֵק אֲמַר אֲדוֹנֵנִי אִם תִּרְצֶה
נֵאמַר לְדֹת אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם
וְלֵאמֹר בָּאֵשׁ גַּם אֵלְהוֹ
עֲשֶׂה :

Y viendo esto sus Discipulos-Iacobo, y Ioan dixeron, Sennor quieres que digamos que decienda fuego del cielo, y los consume, como hizo Elias?

55 וַיִּפֹּק וַיִּגְעֶר בָּם לֵאמֹר לֹא
יָדַעְתֶּם לְמִי דִּוּחַ אֲתֶם :

Entonces boluiendo el, rinnioles, diziendo Vosotros no fabeys de que espiritu soys.

56 כִּי בְּהִיָּתָאֵם לֹא בָא
לְאִכְד וּבְשִׁוֹת הָאֲנָשִׁים כִּי־אֵם
לְהוֹשֵׁעַ יִלְכּוּ אֶל־טִידָה אֲחֵרְתָּה :

Porque el Hijo del hombre no ha venido para perder las animas de los hombres, mas para saluarias. Y fueron se a otra aldea.

57 וַיִּבְדֹּחַ בְּלִבְתָּם בְּדִרְהָ וַיִּאמֹר
אֶחָד אֵלְיוֹ אֵלֶךְ אֲחֵרִיָּה בָּאֵשׁ
אֵלֶךְ אֲדִנִי :

Y aconteció que yendo ellos, vno le dixo e nel camino, Sennor, yo te seguiré donde quiera que fueres.

58 וַיִּאמֹר אֵלְיוֹ יֵשׁוּעַ לְשׁוּעֵלִים
הִי לֶחֶם מִחֲבָאִים וּלְעוֹף
הַשָּׁמַיִם קִנְיָתָם וּלְבִן־הָאָדָם
אֲנִינָא לֹא אֵשֶׁר יֵשִׁים שְׂמִיָּה אֵת
דָּאָשׁ :

Y dixole Iesus Las zorrastien en cuenas, y las aves de los cielos nidos: mas el Hijo del hombre no riene donde recline la cabeça.

59 וַיִּאמֹר אֵל־אֲחֵר בּוֹא אֲחֵרִי
וַיִּאמֹר אֲדִנִי הַיִּתְּנִי לְהַלּוֹךְ
בְּרִאשׁוֹנָה וּלְקַבֵּר אֶת־אֲבִי :

Y dixo a otra, Siguieme. Y el dixo, Sennor dexame que primero vaya, y entierre a mi padre.

60 וַיִּאמֹר אֵלְיוֹ יֵשׁוּעַ הֵנָּה
לְמַתִּים לְקַבֵּר אֶת־מִיתֵיהֶם וְאֵת
לֵךְ לֵךְ וּבִשֶׁר אֶת־מַלְכוּת
אֵלְהִיָּם :

Y Iesus le dixo, Dexa los muertos que entierrén a sus muertos: y tu ve annuncia el Reyno de dios.

θ.

54. Ἰδόντες δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἰα-
κώβου καὶ ἰωάννου, εἶπον, κύριε,
ἡλθὲς ἕως οὗτοῦ, ὥστε κατεβῆαι αὐ-
τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε καταλάσσει αὐτοὺς,
ὡς καὶ ἡλίας ἐποίησεν :

Et quand les disciples, assauoir Iacques & Iehan virent cela, ils dirent, Seigneur, veux-tu que nous disions que le feu descende du ciel & les consume, comme aussi fit Elias?

55. Στραφεὶς δὲ ἰστημένησιν αὐ-
τοῖς, εἶπεν, οὐκ εἰδότε οἶον τοῦ δι-
νατός ἐστέ υμῖν :

Mais Iesus se retournant les tanfa, & dit, Vous ne saluez de quel esprit vous eltes quant à vous.

56. Ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ
ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ὀστρα-
εῖν, ἀλλὰ σώσει. καὶ ἐπεὶ οὐ δύναται
εἰς εἴρεσιν κωμῆσαι :

Car le Fils de l'homme n'est point venu pour faire perir les ames des hommes, mais pour les sauuer. Ainsi il s'en allerent en vne autre bourgade.

57. Ἐκείνῳ δὲ ἀποκριθεὶς αὐ-
τοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπεν τις αὐ-
τοῖς, ἀκούει γέγοναι σὺν σοὶ ἀπὸ
ἐκείνου, κύριε :

Et aduint comme ils alloient par le chemin, qu'un certain lui dit, Je te suivrai Seigneur, quelque part que tu ailles.

58. Καὶ εἰπὼν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, αἱ
ἀλῶναι παρὰ φωνὰς ἐχουσιν, καὶ τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώουσιν· ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει οὗτις
κατασκηνῶσαι :

Mais Iesus lui respondit, Les renards ont des fosses, & les oiseaux du ciel ont des nids: mais le Fils de l'homme n'a point où reposer la teste.

59. Εἶπεν δὲ πρὸς ἑτέρον, ἀκούει-
θαι μοι. ὁ δὲ εἶπεν, κύριε, ἀπὸ πο-
τί; ὅτι αἰπλὸν ἐστὶν σοὶ θάψαι
τὸν πατέρα σου :

Puis il dit à yn autre, Sul-moi: le quel dit, Permits-moi premierement d'aller culeueir mon pere.

60. Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἔφε-
ρται νεκροὺς θάψαι τὰς ψυχὰς νε-
κροῦς· σὺ δὲ ἀπολῶν βασιλεὺς
τῶν βασιλευν ἐστί :

*Iesus lui dit, Laisse les morts enseue-
lir leurs morts: mais toi, va & annon-
ce le royaume de Dieu.*

ו

ו

ו.

61. אמר לה אחרונה
אתה פתח מרי לוקהם
בין אפס לי אול אשלם
לפני ביתי ואחתי:

Venite autem disce, et si seguiris, Signore: ma lassame prima licentiar da quella che sono in casa mia.

62. אמר לה ישוע לא
אנש רמול אידה ער
תקרא דפדנא, ותאר
לפסרתה וחשח למלכותה
דאלהא:

E Isus li disse, Nemo che habbia messo la sua mano a l'aratro, e signorada in dietro, è atto al regno di Dio.

1. בחר הלוי פרש ישוע
מן תלמידיו אחרונה
שבציו ושדר אטון תרין ת
תרין קדם פרעופה לכל
אמר ומדינא דצתיד תנא
למאני:

Dopo queste cose il Signore ordinò ancora sceltare altri, e mandollu a due a due innanz: a se, per ogni città e luogo, dov'egli dovea andare.

2. ואמר להו תצא סג
ופצלא זעירין בצו הכיל
מן מרה קציר דפיק
פצלא לתצרה:

E però dicenn loro, La miesura è molta, ma ce sono pochi operari. Pregate dunque il Signor de la miesitura che más de gli operari ne la miesitura sua.

3. וזו תא אנא משדר
אנא לכו איה אמרנא
בני דאבא:

Andate: ecce, io vi mando come agnella intra i lupi.

4. תשקלו לכו כיסא
ולא תדמלא ולא
מסנא ובשלמא האנש
באיתא לא תשאלו:

Non portate ne bursa, ne tunicas, ne carpe: ne salutate alcuno per la via.

5. ולאיתא ברתא דצאלון
אנתון לוקהם אמרו
שלמא לביתה:

In qualunque casa voi entrarete, dite primamente, Pace sia a questa casa.

61. נאמר גם אחר אלק אחר
אדני אר תניחני נא בראשונה
לשלם לאשר בביתי:

Entonces tambien dixo otro, Seguirtehe Sennor: mas dexame que me despida primero de los que estan en mi casa.

62. ויאמר אליו ישוע איש אשר
ישלח ידו לאית ופונה לאחור
לא יכשר אל מלכות אלהים:

Y Iesus le dixo, Ninguno que poniendo su mano al arado mirare atras, es abil para el Reyno de Dios.

1. ואחר הדברים האלה נבחר
אדני שבועים אחרים נישלחם
שנים שנים לפניו בכל עיר
ומקום אשר עתיד הוא לבוא
שמה:

Y despues de estas cosas, fennaló el Sennor aun otros ferentá los quales embió de dos en dos delante de si a todas las ciudades y lugares donde el auia de venir.

2. וידבר אליהם הקציר רב
והפעלים מעטים לכו תתחנני
לארון הקציר לשלוח את
הפועלים לקצירה:

Y deziales, La miesse a la verdad es mucha, mas los obreros, pocos: portanto rogad al Sennor de la miesse, que embie obreros a su miesse.

3. לכו הנה אנכי שולח אתכם
בטלאים בתוך הזאבים:

Andad, heaqui, yo os embió como a cordeiros en medio de lobos.

4. אל תשאו כיס ולא צקלון
ולא נעלים ולכל איש בדרך
לא תשאלו לשלמו:

No lleueys bolsa, ni alforja, ni capatos: y a nadie saludays en el camino.

5. בכל בית אשר תבואו בו
בתחלה אמרו שלום לבית
הזה:

En qual quier casa donde entrades, primeramente dezid, Paz sea a esta casa.

61. Eίπε δε καὶ ἕτερος ἀναστει-
νίστω σοὶ κύριε, πρῶτον δὲ ἐπιτρέψε-
-νός μοι ἀποτιθέσθαι τοὺς τοῖς οἰς τὴν
οἰκίαν μου.

Lors un autre aussi dit, Je te suivrai, Seigneur: mais permets-moi de prendre premierement congé de ceux qui sont en ma maison.

62. Eίπε δε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς,
ἐάν τις ἐπιβάσῃ τῷ ἅρῳ αὐτοῦ
ὡς ἄροτρον καὶ βλῇ πρὸς τὸ
πίσω, οὐκ ἔστιν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ.

Mais Iesus lui respondit, Nulqui met la main a la charrue, & regarde en arriere, n'est bien disposé pour le royaume de Dieu.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδixεν ὁ
κύριος καὶ ἑπτὰ οὐς ἐπέ-
-μεινε, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ
δύο ὅσας πόλιν ἢ κωμὴν εἰς ποῖαν
πλὴν καὶ τίνας ἐξ ἐκκλησιῶν αὐτοῦ ἐ-
-χέουσιν.

Or apres ces choses le Seigneur en ordonna aussi septante autres, & les enuoya deux a deux auec la face, en toute ville & lieu où il deuoit venir.

2. Ἐλαβὼν οὖν ὡς αὐτοὺς, ὁ κύριος
ἡμετέρας σελῆς, αἱ δὲ ἰσταμένη ἐλ-
-λοι. δειχθεὶς οὖν ὁ κύριος ὅτι ἑπτα-
-σὺς ὅσας ἐκκλησίας ἔχουσιν εἰς τὴν
ἐκκλησίαν αὐτοῦ.

Et leur disoit, La moisson est grande, mais il y a peu d'ouuriers: priez donc le Seigneur de la moisson, qu'il pouille des ouuriers en la moisson.

3. Ἵπάρχα ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς, ὡς ἄρνας ἐν μέσσοις λύκων.

Allez, voici, je vous enuoye comme agneaux au milieu des loups.

4. Μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μη-
-τήρα, μηδὲ ὑποδήματα, καὶ μη-
-δὲ ἀσπὶν ἐδὲν ἀσπασθῆναι.

Ne portez ne bourse, ne malette, ne foulet: & ne sauez personne par chemin.

5. Εἰς οἴκον ὅτι ἂν εἰσέλθῃτε,
εἰπὲς, Πάσις ἡ εἰρήνη τοῦ οἴκου
ταύτου.

Et en quelque maison que vous entrerez, dites premierement, Paix soit a cette maison.

CAP. IX.

61. Et ait alter, Sequar te Domine, sed permitte mihi primum renuntiare his qui domi sunt.

Then another saide / I will followe thee / Lord: but let me first go bid them farewell / which are at mine house.

62. Ait ad illum Iesus, Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.

And Iesus sayde vnto him / No man that putteth his hand to the plough / & looketh backe / is apt to the kingdome of God.

CAP. X.

Post hæc autem designavit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem & locum quod erat ipse venturus.

After these things / the Lord appointed other seventy also / and sent them two and two before him into euery cite and place / whither he him selfe should come.

2. Et dicebat illis, Messis quidem multa: operarii autem pauci, Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.

And he said vnto them / The harvest is great / but the labourers are fewe: praye therefore the Lord of the harvest / to sende forth labourers into his harvest.

3. Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.

Go now wayes: beholde / I sende you forth as lambes among wolues.

4. Nolite portare faccum, neque peram, neque calceamenta: & neminem per viam salutaveritis.

Beare no bagge / neither scrip / nor shoes / and salute no man by the way.

5. In quacunque domum intraveritis, primum dicite, pax huic domui.

And into whatsoever house ye enter / first say / Peace be to this house.

Das IX. Capitel.

61. Vnd ein ander sprach: HERR / ich wil dir nachfolgen / aber erlaube mir zuvor / das ich einen Abschied mache mit denen / die in meinem hause sind.

De en anden sagde / HERR / Jeg vil efterfølge dig / Men tilsted mig først / at gøre en Stilsmisse med dem / som er i mit Hus.

62. Jesus aber sprach zu ihm: Wer seine Hand an den pflug leget / vnd sihet zu rück / der ist nicht geschickt zum Reich Gottes.

Jesus sagde til hannem / Hvo som legger sin haand paa Plouen / oc seer til bage / hand er icke bequæm til Guds Rige.

Das X. Capitel.

Darnach sonderet der HERR ander sibenzig auß / vnd sandte sie / je zweien vnd zweien / für ihm her / in alle Städte vnd Dör / da er wolt hin kommen.

Der effier vndalbe HERREN andre halffierde / sende tve / oc sende dem vch / to tho oc tho / faare sig / i alle Stæder oc til huer Sted / som hand vilde komme hen.

2. Vnd sprach zu ihnen: Die Erndte ist groß / der Arbeiter aber ist wenig / bittet den HERRN der Erndte / daß er Arbeiter aussende in seine Erndte.

De hand sagde til dem / Høsten er stor / Men Arbejdere ere faa / Beder Hoffens HERREN at hand vdsender Arbejdere i sin Hest.

3. Gehet hin / Sihe / ich sende euch als die Lämmer mitten vnter die Wölffe.

Gaar bort / see / Jeg sender eder / som Lam / imiblant Vulfue.

4. Traget keinen Beutel / noch Taschen / noch Schuh / vnd grüßet niemand auff der Strassen.

Bæret ingen Pung / ey Taske / oc ey Sko / oc hilser ingen paa veien.

5. Wo ihr in ein Haus kommt / da sprecht zu erst: Friede sey in diesem Hause.

Hvor som i komme i et Hus / da siger først / Fred vere i dette Hus.

Kapitola IX.

61. V fell ging: Vsigdu za tebau Pane / ale proce dopusti mi at se rozšehnám s těmi kterijž doma jsou.

Čedypotym rzekł Dągi: Poydeżá thoba Pane / skłama dopuść jebych pshawy ty pojeńgał i ktorzy są w domu moim.

62. Řekl k němu Ježíš: Žádný kdož vstoupí k pluhu a ohlídá se zase / není přijedný k Království Božímu.

Řáym rzekł do niego Jezus: Żadny ktory rzekł swa przysłójwsi ty ku plugowi / obejrzy się na thocóż z nim jest pozad / nie jest gotowy do Królestwa Bożemu.

Kapitola X.

Postom pak wyvolil PAN y ginch sedmdesát dva / a poslal je po dvou před twá / si / swau do každého města y miesta kamž gest měl sám přijiti.

Přymáks nádhyl tej Pan dng / ich sedmdziesiat / y rozestlal te po dwu przed oblicznoscia swoia do každého města y miesta / kady jedno sam przyjdí mial.

2. A pravil jim: Jest žagist gest mnohá / ale dělníků málo: Protož prosie PANA žiti / at posle dělníky na žetí swau.

Řmowl im i Ježíš jnwo wielkie jest / Ale robotníků mało / prociest / tedy pán žiti aby wyslal robotniki na žnwo swoe.

3. Odtež / an ná pošlám wás jako berany mezi vlky.

Řžciest / Oto ja wás pošlám jako beránky w pašezede vlkew.

4. Protož nenoste s sebou pytlíka / ani moshny / ani obuwí / a žádného na cestě nepoždrá wuže.

Nie nościeš mieška ani sumek ani botow / a žádného w cesty nezdružiwatýcie.

5. A do kteréhožkoli domu wěgdate napřwí kate: Pokoj tomuto domu:

Do kteréhožkoli domu wniđíte / napřodje mowíte: Pokoj te mu domowi.

6 ואנאיתתמן בר שלמה
נתתניהן צלחיהן שלמכון
ואו דין לא שלמכון
עליכון נחפוך :

E se mi sarà alcuno figliuolo di pace, la pace vostra riposará sopra di lui: e se no, ella ritornerà a voi.

7 פה דין בביתא הנו פד
לעסין אנתון ושתינו מן ד
דילחון שווא הי גיר פועל
אגרה ולג תשנין מן
ביתא לביתא :

E rimanetevi ne la medesima casa, mangiando e beuendo di quel che da offi voi sarà dato: perche lo operaro e degno de la sua mercè, Non passate a casa in casa.

8 ולאידא מדינתא
דעאליו אנתון ומקבליו
לכו לעסו מידם
דמתתסים לכו :

Et in qualunque città voi entrarete, e che offi voi riceveranno, mangiate di quella cosa che voi son poste a darvi.

9 ואסו לאילין דפרהון
בה ואמרו להון קרבן
עליכון מלכותה דאלהא :

Evitate gli inferni che sono in effi a dirvi loro, il regno del cielo e p annunciatu a voi.

10 לאידא דין מדינתא
דעאליו אנתון ולג
יקבלונכון פוקו לכו ב
בשוקא ואמרו :

Ma in qualunque città voi entrarete, e offi non vi riceveranno, sfite ne le piazze di quella e dite.

11 ואף חלב דרבק לו
פנגליו מן מדינתכון
נפצנו לכו פרם חרב
דעו דקרבן לה עליכון
מלכותה דאלהא :

Noi scotiamo contra di voi ancor la polvere de la vostra città, che ci s'attacca addosso: nondimeno sappiate questo, che el regno di Dio vi si è annunciatu.

12 אמר אנגל לכו ד
דלסדום יהיא ניה פנומא
הו או למדינתא הי :

Io vi dico che in quel giorno sarà più tollerabilmente trattata Sodoma, che quella città.

6 ואם יהיה שם בן השלום
אדונינו עליהן השלום ואם אין
עליהם ישוב :

Y si viuiere alli algun hijo de paz, vuestra paz, repodará sobre el: y sino, boluerseha a vosotros.

7 ותאריכו בבית תהוה ותאכלו
ותשתו אשר אתם כי הפועל
ישוה לשכרו אל תלכו מביתא
לביתא :

Y posad en aquella misma casa comiendo y beuiendo loque os dieren: porque el obrero digno es de su salario. no os pasleys de casa en casa.

8 ובכל עיר אשר תבואו בה
ויקבלו אתכם אכלו את אשר
ישמו לפניכם :

Y en qualquier ciudad donde entrardes, y os recibieren, comed loque os pusieren delante:

9 ורפאו את מחללים אשר
בה ואמרו להם קרבה אליהם
מלכות אלהים :

Y sanad los enfermos que en ella ouiere, y de zildes, Allegado seha a vosotros el Reyno de dios.

10 ובכל עיר אשר תבואו בה
ולא יקבלו אתכם צאו אל
הוצותם ואמרו :

Mas en qualquier ciudad donde entrardes, y no os recibieren, saliendo prorsus calles, dezid.

11 גם את עפר אשר דבק
בנו מעירכם נפץ עליהם אך
זאת דעו כי קרבה אליהם
מלכות אלהים :

Nos secouos contra vous mesme la poudre de voire ville, qui s'est attachee à nous: toutesfois sachez cela, que le royaume de Dieu est approuché de vous.

12 כי אמר אנכי לכם כי
לסדום ביום תהוה יקל מעיר
תהוה :

Y digo hos, que los de Sodoma auran mas remission aquel Día, que aquella ciudad.

6. Καὶ ἴαν μὴ ᾗ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης,
ἐπιταπαιστωσάτω αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· αἱ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνα-
κάμψεται.

Que si quelque enfant de paix est là, vostre paix reposera sur icelui: sinon, elle retournera à vous.

7. Ἐν αὐτῇ δὲ οἰκίᾳ μένετε, ἐ-
σθίετε καὶ πίνετε τὰ παρ' αὐτῶν·
ἀξιόμαρ ὁ ἐργατὴς δὲ μισθοῦ αὐ-
τοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς
οἰκίαν.

Et demeurez en ceste maison-la mangeans & beuans de ce qui sera mis deuant vous: car l'ouurier est digne de son salaire. Ne passez point de maison en maison.

8. Καὶ εἰς αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι οὐ σέ-
ρχονται, καὶ δεχόμενοι ὑμᾶς, ἐσθίετε
τὰ ὅσα ἐτιθέμεθα ὑμῖν.

Mesmes aussi en quelque ville que vous entrerez, & qu'ils vous receurent, mangez de ce qui sera mis deuant vous.

9. Καὶ θεραπεύετε τὰς ἐν αὐτῇ
ἀσθενείας, καὶ λέγετε αὐτοῖς, ἡ γα-
ρ ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Et guerissez les malades qui seront en icelle, & leur dites, Le royaume de Dieu est approuché de vous.

10. Εἰς αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι οὐδέποτε
εἰσέλθουσιν, καὶ μὴ δεχόμενοι ὑμᾶς, ἐξέλ-
θουσιν εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, ἐ-
μπίπτουσιν.

*Mais en quelque ville que vous se-
rez entrés, & ils ne vous auront receus,
sortez es rues d'icelle, & dites,*

11. Καὶ τὸν κοπιῶντι τὴν κατὰ σφά-
ρα ἡμῶν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν διπα-
μαστόμεθα ὑμῖν. πάλιν δὲ πεινά-
σκετε, ὅτι ἡ γὰρ ἐφ' ὑμᾶς ἡ βα-
σιλεία τοῦ Θεοῦ.

Nous secouons contre vous mesme la poudre de voire ville, qui s'est attachee à nous: toutesfois sachez cela, que le royaume de Dieu est approuché de vous.

12. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι σφοδρώτερον ἐν
τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῇ ἀνεμύνηται Ἰερου-
σὴμ, ἢ τῇ πόλει ἐκεῇ.

*Or ie vous di, qu'en ceste journee-
la ceux de Sodome seront plus tolera-
blement traitez que ceste ville-la.*

CAP. X.

6. Et siubi fuerit filius pacis, requiescat super illum pax vestra: sin autem, ad vos reuertetur.

And if the sonne of peace be there/ your peace / shall rest vpon him: if not/ it / shall turne to you againe.

7. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes quae apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum,

And in that house tarry still/ eating & drinking such things as be there: hall- uers before you: for the labourer is worthy of his wages. Go not from house to house.

8. Et in quaecunque civitatem intraveritis, & susceperint vos, manducate quae apponuntur vobis.

But into whatsoeuer citie ye shall enter: if they receive you/ use such things as are set before you.

9. Et curate infirmos qui in illa sunt, & dicite illis, Appropinquavit in vos regnum Dei.

And heale the sick that are there/ and say vnto them / The Kingdome of God is come nere vnto you.

10. In quaecunque autem civitatem intraveritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas eius, dicite.

But into whatsoeuer citie ye shall enter: if they will not receive you/ goe your wayes out into the streetes of the same/ and say.

11. Etiam pulverem qui adhaesit nobis de civitate vestra, extergimus in vos, tamen hoc scitote quia appropinquavit regnum Dei.

Even the verie dust/ which cleaveth on vs of your citie / we wipe of against you: not withstanding know thin / that the Kingdome of God was comenre vnto you.

12. Dico vobis, quia Sodomis in die illa remissius erit, quam illi civitati.

For I saye to you/ that it shall be easier in that day for them of Sodom/ then for the same.

Das X. Capitel.

6. Vnd so daselbst wirdt ein Kind des Friedes sein / so wirdt euer Friede auff ihm beruhen / wo aber nicht / so wirdt sich euer Friede wider zu euch wenden.

De der som der er ist Friedens Barm / da skal eders Fred huius paa hannem / Er der oc icke / da skal eders Fred vende sig til eder igen.

7. Inn dem selbigen hause aber bleibet / esset vnd trincket / was sie haben. Denn ein arbeitler ist seines lohns werth. Ir solt nicht von einem hause zum andern gehen.

Bliffuer i det samme huus / æder oc dricker / hvad de haaffue. Thi en Arbejdere er sin Løn verd. I skulle icke gaa fraa et Huus til et andet.

8. Vnd wo ihr in ein Stat kompt / vnd sie euch auffnehmen / da esset was euch wirdt für getragen.

De huor i komme i en Stad / oc de anamme eder / da æder hvad eder bliffet faare / baavet.

9. Vnd heilet die Kranken / die daselbst sind / vnd saget ihnen: Das Reich Gottes ist nahe zu euch kommen.

De helbreder de Stuge / som der ere / De siger til dem / Gudz Rige er kommet nær til eder.

10. Wo jr aber inn eine Stadt kommet / da sie euch nicht auffnehmen / da gehet herauß auff ihre Gassen / vnd sprecht:

De huor i komme i en Stad / som de icke annamme eder / da gaar vd paa hans Gader / oc siger.

11. Auch den Staub / der sich an vns gehenget hat von euer Stadt / schlagen wir ab auff euch / doch solt jr wissen / das euch das Reich Gottes nahe gewesen ist.

Vi sla os saa den støff aff vaa eder / som henget ved os aff eders Stad / Dog skulle i vide / at Gudz Rige haaffuer verit eder nær.

12. Ich sage euch: Es wirdt Sodoma trüglicher ergehen an jenem tage / denn solcher Statt.

Ja siger eder / Det skal gaa lideligere til med Sodoma paa den dag / en saadan en Stad.

Kapitola X.

6. A budetli tu syn potoge / odpočinet na nem potog vafar / a palit nebude / f vamt se na vrati.

A teslijby tam byl frory syn potoi / so hante nad nim potoy vafar / a teslij me / vroci se do was.

7. A v tem domu ostavit / gedance a pigice coz v nich gest / nepot gest hoden dñništ mzy svē. Nechod teč z domu do domu.

Tam je v tym domu mieřkay die iedzac y piac / cořkolwiek przed was potoja. Abowiemci godzien jest naem niř zaplařy swę / a nie przedchadzaycie sie z domu do domu.

8. A do kterehozkoli Mřsta wegdece / a přigman vās geze / kerē se koli wěcy předsladagij vām:

ThāPie do kterego Polwieř byřcie mřřskawęřli / a przytęroby was / iedzac co vām potoja.

9. A vyzdrawugte nemocnē křekij v nem gřau / a řete gim: Přibliži loř se mezy vās Krāř lowřřwij Boži.

A vyzdrawiaycie nřmocene křoryby v nim byli / a powiedaycie im: Przy bliżylo się tu vām Krōř leřřwo Boże.

10. A do kterehoz pal koli Mřsta wegdece / a nepřigman vās / wygdance na ryāky ge ho / řeteč:

Do kterego Polwieř teč mřřskawidřecie / a nie przytęroby was / wyředby nā vřecie go mowcie:

11. Takř prach křerij se přichytil nās z Mřřta wafřho / wy řařime na vās / a leřřřak to wěřte řet se geř přibliži lo Krāř lowřřwij Boži.

Oto j y prochy křory se nas lat z mřřřka wřřřego / ocieramy nā was / wřřa řo j to wředzycie řet řie do was przybliży lo křoleřřwo Boże.

12. Prawijm řagistř vām / ře Sodomřřřm w onen den leřř řegij bude / neřřli tomu Mřřřiu.

A powiedam vām / ře Sodomie nā on cřās řęcy deřcie / niř řli mřřřu onemu.

[illegible]

*Guai a te Corazim, guai a te Bet-
saida: perche se in Tiro e Sidone fusse-
no state fatte le virtù, che sono state fatte
in voi, già buon tempo fa, sedendo già in
sacco e cenere, sarebbem venuti a peni-
tentea.*

14 פֶּרֶק לְצִדֵּי וְלִצְדֵּי
יְהוָה יִיחַ פְּיוֹמָה דְּרִינָא
אוֹ לְבִין:

Nondimeno Tiro e Sidone nel giudizio saranno trattate più tollerabilmente che Goi.

15 וְאֵתִי כִפְרוּ נְחוֹם הִי
דָּעַד מָה לְשִׁמְיָהּ
מִתְקַדְּמוֹתֵי צִדְקָה
לְשִׁיבֵל תִּתְחַתֵּנוּ :

*E tu Capernaum, che sei stata inal-
zata infin al cielo, sarai abbassata infin
a l'inferno.*

16 מן הַלְכוֹן שָׁמַע לִי
שָׁמַע וּמִן הַלְכוֹן טָלַם לִי
הוּא טָלַם וּמִן הַלְכוֹן טָלַם
טָלַם לִמֵּן הַשְׁלַחְתִּי :

Chi ode Voi, ode me. e chi disprezza
Voi, disprezza me: e chi disprezza me,
disprezza colui che mi ha mandato.

17 וְהַכֹּהֵן הָגִן שְׂבָעִין ד'
הַשָּׁדֶר בְּמִדּוֹתָא רַבְתָּא
נִיאֲמְרִין לֵהּ מִכּוֹאֶף
שֶׁאֵין מִשְׁתַּעֲבְרִין לוֹ
בְּשִׁמְרָה:

*Hor li settanta ritornarono con allegrezza, dicendo, Signore, demanij anco-
rà ci son soggetti nel Nome tuo.*

18. הוּ דִּין אֲמַר לְהוּ חַיָּא
הוּיִת לֵה לְשִׁטְנָא דְגַבְרָא
אִיד בְּרָקָא מִן שְׁמַיָּא :

*Et egli disse loro, Io Vedeva Satana
cader dal cielo come un folgore.*

19. הא ירהב אֶנְכִי לָכֵן
שׁוֹלֵטֵנָה דְּהוּיָתוֹן דְּקִישׁוֹן
חֲנוּתֵי וְעֶקְרָא וְכֹלָה
חֵילָה דְּכַעַל דְּבִבְא וּמְרָם
לֹא יִהְיֶה כֵּן:

Ecco, io ti do potestà di calcare serpenti e li scorpioni, & ogni forza del nemico, e niente ti nocerà.

13 אִי לָךְ כֹּהֵן אִי לָךְ בֵּית־
עֲצִידָה כִּי אִם בָּצֹר וּבְצִידוֹךָ
נַעֲשֶׂה הַגְּבוּרֹת אֲשֶׁר בָּכֶם נַעֲשֶׂה
כְּבֹד בְּשֵׁלֶךָ וּבַעֲמֵךָ יוֹשְׁבִים שְׁבוּ׃

Ay de ti Chorasin: ay de ti Bethsaida: que si en Tyro y en Sidon fueran hechas las maravillas que han sido hechas en vosotras, ya dias ha que sentados en cilicio y ceniza ouieran hecho penitencia.

14. לָכֵן לְצוּר וּלְצִדּוֹן יִקָּל בְּיוֹם
דִּין מָמָם :

Por tanto Tyro y Sidon auran mas remission
que vosotras en el juyzio.

וַיִּשְׁמְעוּ הַשָּׁמַיִם רֹמֶמְתָּ עַד־שָׁמַיִל
כִּפְד־נַחֲוִים אֲשֶׁר עַד־

Y tu Capernaum • que hasta los cielos estas
levantada, hasta los infiernos serás abaxada.

כָּל־אֲשֶׁר יִשְׁמַע אֱלֹהִים
יִשְׁמַע אֲלֵי וְאֲשֶׁר יִנְיָא אֲתָבָם
יִנְיָא וְאֲשֶׁר יִנְיָא יִנְיָא אֲתָבָם
אֲשֶׁר תִּלְחָמִי :

El que à vosotros oye, à mi oye: y el que à vosotros desecha, à mi desecha: y el que à mi desecha, desecha al que me embió.

וְיִשְׁכְּבוּ הַשָּׁכֵר עִם שְׂמֵחָה
וְיִשְׁכְּבוּ הַשָּׁכֵר עִם שְׂמֵחָה
וְיִשְׁכְּבוּ הַשָּׁכֵר עִם שְׂמֵחָה

Y boluieron los setenta con gozo, diziendo
Sennor, aun los demonios se nos sujetan en tu
nombre.

18 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַשָּׂטָן כִּבְּמוֹ בָּרָק גִּיפֹל מִן
הַשָּׁמַיִם :

Y dixoles, Yo via á Satanas, como vn rayo
que caya del cielo.

19 הִיָּה נִתְּחַן אֲנֹכִי לָכֶם אֶת־
שְׁלֹטוֹן לְדֶרֶךְ עַל־תְּנַתְּשִׁים
עֲקָרִים וְעַל־כָּל־עֲבוֹרֹת תְּאוֹיֵב
מִמֶּנּוּ לֹא יִנּוּק אֶתְכֶם :

He aqui yo os doy potestad de hollar sobre las serpientes y sobre los escorpiones, y sobre toda fuerza del enemigo: y nada os dañará:

[illegible]

Mal-heur sur toi Chorazin , mal-heur sur toi Bethsaida : car si en Tyr & Sidon eussent esté faites les vertus qui on esté faites en vous, iadis gifans avec sac & cendre , ils se fuissent amendés.

14. Πλὴν τὸν καὶ σιδῶνι ἀν-
κὺπρον ἔσται ἐν τῇ κρείσσῃ, ἡ ὑμῶν.

Pourtant Tyr & Sidon seront plus
tolerablement traitées au jugement
que vous.

15. Καὶ σὺ κατὰ πρῶτον ἡ ἐκείνη
ἐποίησεν ἐν ᾧ ὡς ἔστιν, ὡς ἔστιν καὶ ἡ
ἐκείνη: (C).

Et toi Capernaum, qui as été élevée jusqu'au ciel, tu seras abaissée jusqu'en enfer.

16. Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἑμεῦ ἀκούει
καὶ ὁ ἀγνοῖ ὑμᾶς, ἑμεῖ αὐτῶν οὐδὲν
ἑμεῖ ἀγνοοῦν, ἀγνοοῖ τὸν διότι σέβεται
τὸ μέ.

Qui vous escoute, il m'escoute, & qui vous reiette, il me reiette: or qui m'a reieté, il reiette celui qui m'a enuoyé.

17. Ἰπέρβησαν ὅτι ἐβδόμη κεν
 μετ' χαρῆς λίσσονται, κύριε, καὶ π
 δαυμὸν καὶ ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῇ
 ὀνόματί σου.

Or les septante s'en reunirent avec ioye, disans, Seigneur, les diables mesmes nous sont assujettis en ton Nom.

18. Εἴπε ὁ ἀρχιερεὺς, ἰσχυρότερον
 οὐκ ἔστιν ὡς ἀπαμύνη ἐν τῷ ἔργῳ
 τοῦ προστάτου.

Et il leur dit, le contemplant Satana
 tombant du ciel comme vn esclair.

19. Ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν πλὴν ἔχουσιν
αὐτὸ πατὴρ ἐκείνῳ ἔφειν ἐς σπου-
δαίαν, καὶ ἵδοι πάσαι πλὴν διὰ αὐ-
τὸ ἐχθροῦ, καὶ ἵδεν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀ-
δικίᾳ.

Voici, ie vous donne puissance
marcher sur serpens, & sur scorpions,
sur toute la force de l'ennemi: & rien
vous bleffera.

CAP. X.

13. Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes pœniterent.

Wo be to thee / Chorazin / wo be to thee / Beth-saida: for if the miracles had bene done in Tyro & Sidon / they had bene done in you: then had a great while agone repented / sitting in sackcloth and ashes.

14. Veruntamen Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio, quam vobis.

Therefore it shalbe easier for Tyro, and Sidon / at the iudgement / then for you.

15. Et tu Gapharnaum usque ad cælum exaltata: usque ad infernum demergens.

And thou Gapharnaum / which art exalted to heauen / shalt bee thrust downe to hell.

16. Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.

He that heareth you / heareth mee: and he that despiseth you / despiseth me: and he that despiseth me / despiseth him that sent me.

17. Reversî sunt autem septuaginta duo cum gaudio, dicentes, Domine, etiam dæmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo.

And the seuentie turned againe with ioy / saying / Lord / euen the deuils are subdued to vs through thy Name.

18. Erat illis, Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem.

And he sayde vnto them / I saw Satan / like lightning / fall downe from heauen.

19. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici: & nihil vobis nocebit.

Beholde / I giue vnto you power to tread on serpents / and scorpions / and ouer all the power of the enemy: and nothing shall hurt you.

Das X. Capitel.

13. Weh dir Chorazin / weh dir Bethsaida / Denn weren solche thaten zu Tyro vnd Sidon geschehen / die bey euch geschehen sind / sie hetten vorzeiten im Sack vnd in der Aschen gesessen / vnd Busse gethan.

We dig Corozaim / we dig Bethsaida / Thi haare saadanne vnderlige Berninger steden Tyro oc Sidon / som ere stede hoffeder / da haafde de i forðum tid sidet i Sacke oc i aske / oc giore Penitenge.

14. Doch es wirdt Tyro vnd Sidon tráglicher ergehen am Gerichte / denn euch.

Dog skal der gaa Tyro oc Sidon lideligere paa Dommen / end eder.

15. Vnd du Capernaum / die du bist an den Himmel erhaben bist / du wirst in die Helle hinunder gestossen werden.

De du Capernaum / du som est ophøyet til Himlen / du skal stedis hen vnder i Hellsuode.

16. Wer euch höret / der höret mich / vnd wer euch verachtet / der veracht mich / Wer aber mich verachtet / der verachtet den / der mich gesandt hat.

Huo som eder høret / hand høret mig / De huo som eder foracter / hand foracter Mig / Men huo Mig foracter / hand foracter Den / som mig vdsende.

17. Die sibenzig aber kamen wider mit freuden / vnd sprachen: HERR / es sind uns auch die Teuffel vnterthan in deinem Namen.

De de hafterendis siue komme igen mer glæde / oc sagde / HERR / Der ere oc Dæffle off vnderdanige i dit Naffn.

18. Er sprach aber zu ihnen: Ich sahe wol den Sathanas vom Himmel fallen / als einen blitz.

Da sagde hand til dem / Jeg saa vel Sathanas falde aff Himmelen / som et tennet.

19. Sehet / ich hab euch Macht gegeben zu tretten auff Schlangen vnd Scorpion / vnd über alle gewalt des Feindes / vnd nichts wirdt euch beschädigen.

Seer Jeg haaffuer giffuue eder mact / at træde paa Hugorme oc Scorpioner / oc offuer all Fjendes mact / oc intet skal skade eder.

Kapitola X.

13. Væda tobæ Korozaim: Væda tobæ Bethsaida: Næto foyðym Tyru a Sydönu tinnæni hylti diuowæ fterijj w wæs tinnæni gfau / dæwnoby w fjini a w pople sedijce potæni tinnili.

Viðdás tobte Choráyn / byð dás tobte Bethsáida / æðowæm gðyðbyw Tyru y Sydönte ráfæ cudad çymione byly / iafæ siew tof bie dñatly / vgnatlyf sif / sedæac w worze y w popile.

14. Ale wssak Tyru a Sydönu sehægij bude na Gaudæ / næfli wam.

Adla tegoj Tyrowi y Sydönor wi lefey bedzie çiafu sadu / næfli wam.

15. A ty Kaffarnaum aþ do Næbe poþðwifeno gfa / ale aþ do Næfa poþðifeno budese.

A ty Kæpærnaum ftores tefþ á þ do næbá wywifone / á þ do næfa bedzief çmione.

16. Kdoþ wæs slyssij / mine slyssij: a tdo wami pohrdá / minau pohrdá. A kdoþ pohrdá minan / pohrdá tijm kdoþ mine postal.

Ktoçwas slycha minie slycha / a tto was odrzucca / minie odrzucca / a tto minie odrzucca / onego odrzucca tto minie postal.

17. Potom nawráteli se Sedmdešate dwa sradostij / flauce: PANE / takæ Días blowæ se nám poddawagij we Gmænu wænn.

A tak ont siedmdziejat wrociæ li sie z wæslum moniac: Páne y dyabelsthwæc sienam poddawæ przez imie twoie.

18. Wæst gim: Widel gsem Esatanas se pælo blest / an pædæ s Næbe.

Tedy im on rzekl: Pærzalem gdy kæræn iafæ blytæwæc z næbá spadal.

19. A dal gsem wam moc / a byssie slypali na hady a na stjro / y na wssellkau moe neprijete / a mie wam sskoditi nebude.

Otoż wam moc da wam deptæc wje y niedzwadzi / y wssyfe moe nieprzycielstwa / a nie was nie obzæzi.

20 בְּרֵם בְּהִרְאָה לֹא תִהְיוּ
דְּשִׁאֲרָה מִשְׁתַּעֲבָדִין לְכוֹן
אֱלֹהִים חָדָו דְּשִׁמְחִיכוֹן
אֲתַתְּבוּ בְּשִׁמְחָה :

Non dimeno non vi rallegrate di questo, che li spiriti non sono scoperti: ma ben vi rallegrate che i vostri nomi sono scritti ne cieli.

21 בְּהַ בְּשַׁעְתָּהּ הָיוּ יֵשׁוּעַ
בְּרוּחָהּ דִּקְדִּישָׁהּ וְאָמַר
מִרְחָה אֲנִי לָךְ אֲבִי מִרְחָה
דְּשִׁמְחָה וְהָאֲרֵצָה דְּכִסְיוֹתָ
הָלוּ מִן הַפִּימָה וְסִכּוּלְתָנָהּ
וְגִלִיתָ אֲנִי לְלִבְךָ אֲנִי
אֲבִי דְּרִכְכָּהּ הָיָה בְּבִנְיָהּ
קִרְבָּהּ :

In quella medesima hora Iesus esultò in spirito, e disse, Io ti ringrazio Padre, Signor del cielo e della terra, che tu hai nascosto queste cose a i sapienti e prudenti, e li hai rivelate a i piccoli. Certo sì, Padre: perche così è stato il tuo beneplacito.

22 וְאֲתַתְּבוּ לֵבָת תִּלְמִידֵיהִי
וְאָמַר לְהוֹן כֹּל מִדָּה
אֲשֶׁתִּלֵּם לִי מִן אֲבִי וְלֹא
אֲנִשׁ יִדְעֵמֶנּוּ בְּרָא אֱלֹהִים אֲנִי
אֲבָהָ וּמִנִּי אֲבָהָ אֱלֹהִים אֲנִי
בְּרָא וְלִמּוֹ דָּאוֹן יִבְרָא בְּרָא
דִּיגִלְתָּ :

Tutte le cose mi son date dal Padre mio: e nessuno sa chi sia il Figliuolo, se non il Padre: ne chi sia il Padre se non il Figliuolo e colui a chi il Figliuolo vorrà rivelarlo.

23 וְאֲתַתְּבוּ לֵבָת תִּלְמִידֵיהִי
בְּלִחְתִּידֵיהֶן וְאָמַר טוֹבִיחֵן
לְעֵינָה דְּחִיוֹן מִדָּה
הָאֲתַתְּבוּ חִיוֹן :

E rivoltosi a i suoi discipoli, disse loro da parte, Beati gli occhi che veggono le cose che vedete voi.

24 אָמַר אֲנִי לְכוֹן גִּיר
דְּנִבְיָא סִגְיָא וּמִלְכָּה בְּבוּ
דִּיחִיוֹן מִדָּה דְּחִיוֹן אֲתַתְּבוּ
וְלֹא חָדָו לְמִשְׁמַע מִדָּה
הָאֲתַתְּבוּ שְׂמִיחָה וְלֹא שְׂמִיחָה
שְׂמִיחָה :

Perche io vi dico che molti Profetas & Re hanno voluta veder le cose che vedete voi, e non l'hanno veduta: e vider le cose che vedite voi, e non le hanno vidute.

20 אָבֵל בְּוֹאֵת אֵלֶּיךָ תִּשְׁמַחֲוּ
כִי־הִרְוֹחוֹת נִדְּמוּ לָכֶם שְׂמִיחָה
כִי־שְׂמִיחֵיכֶם נִכְתְּבוּ בְּשָׁמַיִם :

Mas no os gozeys de esto, a saber que los espiritus se os sujeten: mas antes os gozad de que vuestros nombres estan escriptos en los cielos.

21 וּבְשַׁעְתָּהּ הָיָה עֲלֵי יֵשׁוּעַ
בְּרוּחַ נִי־אָמַר אֵלֶיךָ לָךְ אֲבִי אֲדָוָה
שְׁמַיִם וְאֲרֶץ כִּי־הִסְתַּרְתָּ אֶת
הָאֱלֹהִים מִחֲכָמִים וּנְכוֹנִים וְתִגְלִי
אוֹתָם לְעֵלְלִים אֲנִי אֲבִי כִי־
כֹן נִרְצָה לְפָנֶיךָ :

En aquella misma hora Iesus se alegro en espiritu, y dixo, Confessore, ó Padre, Sennor del cielo y de la tierra, que escondiste estas cosas a los sabios y entendidos, y las has revelado a los pequennos: anfi Padre, porque anfi te agradó.

22 (וַיִּבֶן אֵלֶּיךָ תִּלְמִידֵיךָ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים) כָּל־מִדָּה נָתַנּוּ לִי מֵאֲבִי
וְאִשׁ לֹא יוֹדֵעַ מִי־יֵשׁ הִבֵּן כִּי־
אִם הָאֲבִי וּמִי־יֵשׁ־הָאֲבִי כִי־
אִם הִבֵּן וַיֹּאשֶׁר לוֹ תִרְצָה הִבֵּן
לְגִלְתָּ :

Todas las cosas me son entregadas de mi Padre: y nadie sabe quien sea el Hijo sino el padre: ni quien sea el Padre, sino el Hijo, ya quien el Hijo lo quisiere revelar.

23 וַיִּבֶן אֵלֶּיךָ תִּלְמִידֵיךָ וַיֹּאמֶר
לְבָדֶם אֲשֶׁר־יַעֲיִנִים אֲשֶׁר דָּאוֹן
אֶת־אֲשֶׁר אֲתָם הוֹאִים :

Y buelto particularmente a sus discipulos, dixo, Bienaventurados los oys que veenlo que vosotros veys.

24 כִּי־אָמַר אֲנִי כִי־נְבִי־אִם
וּמִלְכִּים רַבִּים תִּסְעֹו לְרִאֲוִיתָ
אֶת אֲשֶׁר אֲתָם הוֹאִים וְלֹא
דָּאוֹן וְלִשְׂמוֹעַ אֶת אֲשֶׁר אֲתָם
וְלִשְׂמֵעִים וְלֹא שְׂמִיחָה :

Porque os digo, que muchos Profetas y reyes desearon ver lo que vosotros veys, y nó lo vieron: y oyr lo que oys, y nó lo oyeron.

20. Πᾶσι ἐν τῷ νῦν χαίρετε
ὅτι τὰ πρόματ' ὑμῶν ὑποτάσσεται
ταῖς χαίρειν ᾧ ἐν τῷ ὀνόματι ὑμῶν
ἰσχυρεῖται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Toutes fois ne vous esjouissez point en ce que les esprits vous sont adiuverés, mais esjouissez-vous plutôt pour ce que vos noms sont escriptés es cieus.

21. Ἐν αὐτῇ τῇ ᾧ ἡρα ἰσχυρίσασθαι
τοῖς πρόματ' ὁ ἰσχυρεῖται, καὶ ἰπὲρ
ἐξουσιάζει σοὶ πᾶσι καὶ ὑπὲρ
ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπεκρυψάσθαι
καὶ δὲ τὰ σοφῶν καὶ συνεῖδεν, καὶ
ἀπεκάλυψε αὐτὰ ἐκ τῶν οὐρανῶν. καὶ ὁ
πατήρ ὅτι αὐτῶς ἐγχεῖται δόξαν αὐτοῦ
ἡμῶν ἐν σοὶ.

En ceneusme instant Iesus s'esjouit en esprit, & dit, Je te rengraces, ó Pere, Seigneur du ciel & de la terre, de ce que tu as chacé ces choses aux sages & entendus, & les as reveles aux petis enfans: Il est ainsi Pere, pourtant que tel a esté son bon plaisir.

22. (καὶ σπᾶφεις πρὸς τοὺς μαθηταίους
εἶπεν) πάντα τὰ περὶ τοῦ υἱοῦ καὶ
περὶ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκείνου ὁ ὢν καὶ
ἐστὶν ἐγὼς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. καὶ τίς ἐ-
στιν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ὁ ἐάν
ὁ υἱὸς ἀκούσῃ τοῦ πατρὸς.

Toutes choses m'ont esté donnees en main de mon Pere: & nul ne cognoist qui est le Fils, sinon le Pere: ne qui est le Pere, sinon le Fils: & celui auquel le Fils le voudra reveler.

23 καὶ σπᾶφεις πρὸς τοὺς μαθη-
ταίς, καὶ εἶπεν, μακάριοι οἱ
ὁφθαλμοὶ εἰ βλάπτουσιν ἀβλέπον-
τες.

Puis se retournant vers les disciples, si dit à part, Bien-heureux sont les yeux qui voyent ce que vous voyez.

24. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ
προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠγάπησαν
εἰδέναι, ἀ μὴ οὗτοι βλάπτουσιν, καὶ οὐκ εἴ-
δον καὶ ἀκούουσιν ἀ ἀκούουσιν, καὶ οὐκ
ἠκούσαν.

*Car ie vous di, que plusieurs Prophe-
tes & Rois ont desiré de voir les choses
que vous voyez, & ne les ont point ve-
ués: & ouir les choses que vous oyez, &
ne les ont point ouies.*

CAP. X.

20. Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in caelis.

Neuertheles / in this reioyce not / that the spiritus are subdued unto you : but rather reioyce / because your names are written in heauen.

21. In ipsa hora exultavit spiritu, & dixit: Confiteor tibi pater, Domine caeli & terrae, quod abscondisti haec à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis, Etiam pater, quoniam sic placuit ante te.

That same houre reioyced Iesus in the spirit / and said / I confesse unto thee / Father / Lord of heauē and earth / that thou hast hid these things from the wise and learned / and hast reueiled them to babes : euen for / Father / because it so pleased thee.

22. Omnia mihi tradita sunt à patre meo. Et nemo scit quis sit filius, nisi pater: & quis sit pater, nisi filius, & cui voluerit filius revelare.

Then he turned to his disciples / and said / All things are giuen me of my Father : and no man knoweth who the Sonne is / but the Father : neither who the Father is / saue the Sonne / & he to whom the Sonne will reueile him.

23. Et conversus ad discipulos suos, dixit, Beati oculi qui vident quae vos videtis.

And he returned to his disciples / & saide / blessed / Blessed are the eyes / which see that ye see.

24. Dico enim vobis, quod multi prophetae & reges voluerunt videre quae vos videtis, & non viderunt: & audire quae auditis, & non audierunt.

For I tell you that many Prophetes and Kinges haue desired to see those things which ye see / and haue not seen them : and to heare those things which ye heare / and haue not heard them.

Das X. Capitel.

20. Doch darinn freuet euch nicht / daß euch die Geister vnterthan sind. Freuet euch aber / das eure Namen im Himmel geschrieben sind.

Dog glæder eder icke der vdi/ar Aanderne ere eder vnderdanige / Men glæder eder / at eders Naffn ere screffne i Himmelen.

21. Zu der stunde freuet sich Iesus im Geist / vnd sprach: Ich preise dich Vater vnd HERR Himmels vnd der Erden / daß du solches verborgen hast den Weisen vnd Klugen / vnd hast es offenbart den Vnnündigen. Ja Vater / also war es wolgefellig für dir.

Vaa den tid glædde Ihesus sig i Aanden / oc sagde / Jeg priser dig Fader oc HERR Eoffuer Himmelen oc Jorden / at du haaffuer stult saadant for de Vise oc Kloge oc haaffuer obenbarer de vinnvndige det. Ja Fader / saa vaar det behageligt saar dig.

22. Es ist mir alles übergeben von meinem Vater. Vnd niemand weiß wer der Sohn sey / denn nur der Vater / noch wer der Vater sey / denn nur der Sohn / vnd welchem es der Sohn will offenbaren.

Det er mig alsammen offuergiftuit aff min Fader. De ingen veed huo Sønnen er / vden alene Faderen / De en heller huo Faderen er / vden alene Sønnen / oc huiltæn Sønnen vil obenbare det.

23. Vnd er wandte sich zu seinen jünger / vnd sprach in sonderheit: Selig sind die augen / die da sehen daß jr sehet.

De hand vende sig til sine Disciple / besagdet besynderlighed / Salige ere de øyen / som see det i see.

24. Denn ich sage euch / vil Propheten vnd Könige wolten sehen / das ihr sehet / vnd habens nicht gesehen / vnd hören / das jr höret / vnd habens nicht gehöret.

Thi ieg siger eder / Mange Propheter oc Konger vilde see / der i see / oc haaffue det icke see / oc høre det i høre / oc haaffue det icke høre.

Kapitola X.

20. Alenstak w tom se nera / dugte / ze se wam poddawagij Duchow / ale radugte se / ze gsau gmena wasse napsana w Niebysch.

Alie sie 3 te nie radu y cie iz sie wam duchowle poddawa / ow siem si ewelcie 3 tego / ze imiona wa se napsane sa w niebie.

21. Wtu hodinu roznawesil se w duchu Gsiffs / a fell Ch / walsim tebe Dze / Wale Nie / bey Zem / ze gsy stwlyto w / en pred maudrymi a opatry / mi / a zgwil gsyge malikym. Dwsem Dze / neb se tak lizbi / lo pred tebau.

Tego 3 tam czaji rozadowal sie Iesus w duchu / y mowil : Chwale cie Oycze / Panie nieba y ziemi / izes to zakryt od madych y rozumnych / a otywile to mnie mowmiskom / a tyho Oycze iz sie tak w podobalo tobie.

22. Wszech w tebdam gsau mi od Dze meho. A jady ne / wj koby byl Syn / gedine D / tec : a koby byl Dze gedine / Syn / a ten komu by chel Syn / zgwili.

Wby to mnie jest podobno od Oych mego / a jaden niezna co zacy jest Syn / tedno Ocie / a co zacy jest Ocie / tedno 3 Syn / a Fos mufolwiec bedzie chial Syn obs lawic.

23. A obratw sek Wiednij / kum swym / fell : Blahostlas wene oti kierz widij to co 3 wy widiste.

Tedy sie obraciwszy ku zwolens mskom / rzekl osobno : Gsese lwa 3 to o 3y Frowidza to co wy widiste.

24. Nebot prawim wam / ze mnozy Prorocy y Kralowe chel wideti co 3 wy widiste / a newideli : a styseli co 3 wy sly / slyte / a nelysli.

Bo powiedam wam : Iz wiele Prorokow y Krolow / zadale wid / zec co wy widiste / a nie widzieli / y slyli co wy slyszeli / a wzy nie slyli.

25 וְהָא סְבָרָא חַד קֹס
דִּיגְסִינְיָהּ וְאָמַר מִלְפָּנֶיךָ
מִנָּה אֲעִבֵּד דְּאַתְרָא חַיָּא
דִּלְעָלֹס :

*In questo ecco vn Doctor de la Ley
si leuoua, per tentarlo, dicendo, Maestro,
che cosa farai tu per posseder la vita eterna.*

26 הוּ דִּינָא יִשְׁעֵי אָמַר לֵה
בְּנִמּוּסָא אִיכְנָא פְתִיב
אִיכְנָא קְרָא אָנְתָּ :

*Et egli disse, Che cosa è scritto ne la
Legge? Come leggi tu?*

27 צִנָּא וְאָמַר לֵה
דִּתְרַחֵם לְמִדְרָא אֱלֹהִים מִן
כְּלָה לִבִּי וּמִן כְּלָה גִבְשִׁיךָ
יָמִין כְּלָה חִזְקִי וּמִן כְּלָה
רַעֲיָנִי וּלְקָרִיבִי אִירִי גִבְשִׁיךָ :

*Cosui rispondendo disse, Ama il tuo
Signore Iddio con tutto il tuo cuore, e con
tutta l'anima tua, e con tutta la tua for-
za, e con tutto il tuo intelletto: e il prossi-
mo tuo come te medesimo.*

28 אָמַר לֵה יִשְׁעֵי
תְּרַחֲמִית אֱמִידָה דְּדִנָּה
אֲבִד וְתִחְיָא :

*Allora egli li disse, Tu hai rettamen-
te risposto: su questo è saluato.*

29 הוּ דִּינָא פִּד אֲבִדָּה ל
לְמִדְרָקֵי גִבְשִׁיָּה אָמַר לֵה
רַעֲיָנִי קָרִיבִי :

*Ma colui volendo giustificare se stesso,
disse a Iesus, E chi è il mio prossimo?*

30 אָמַר לֵה יִשְׁעֵי גִבְרָא
חַד נָחַת הוּא מִן אֱמִידָה
לְאִירִיחוֹ וּגְבִלֵי עֲלִיָּהּ ל
לְסִטְיָא וּשְׁלַחֲנִי וּמַחֲמִי
וּשְׁבָקִי פִּד קָלִיל קָמָא
כִּי גִבְשִׁיָּה וְאִירִי :

*Inu respondendo, disse, Vn certo
huomo scendeva da Ierusalem in Ierico,
& incontrossi ne gli assalti: i quali lo
spogliarono, e detterlo de le ferite, & an-
dandosi verso via lassandolo mezzo morto.*

31 וְהָא פְּהִנָּא חַד נָחַת
הוּא בְּאִירִיחָא הוּ וְנִחְיָה
וְעִבֵּר :

*Poi occorfe che vn Sacerdote scese per
quella medesima via: & hauendolo ve-
duto, passo da l'altro lato.*

25 וְהָא רַב בְּתוֹרָה אֶחָד קֹס
מְנַסֵּה אוֹתוֹ לְאָמַר חֲמוּרָה מֵה
אֲעִשֶׂה וְאִנְחֹל אֶת-חַיֵּי-עוֹלָם :

*Y he aqui que vn Doctor de la Ley se leuantó
tentandolo, y diciendo, Maestro, haziendo que
cosa possederé la vida eterna?*

26 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֵה נִכְתָּב
בְּתוֹרָה אִיכָכָה קוֹרָא :

*Y el le dixo, Que está escripto en la Ley? Como
lees.*

27 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר תֵּאָהֵב אֶת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ
וּבְכָל מְאֹדְךָ וְאֶת-קְרֹבֶיךָ כְּמוֹךָ :

*Y el respondiendole, dixo, Amaras al Sennor
tu Dios de todo tu coraçon, y de toda tu anima, y
de todas tus fuerças, y de todo tu entendimiento:
y a tu proximo, como a ti mismo.*

28 וַיֹּאמֶר לוֹ הֵיטֵב עֲנִיתָ עֲשֵׂה
וְאֵת וְתַחֲיָה :

*Y dixole, Bien has respondido: haz esto, y
biuirás.*

29 וְהוּא אָבָה לְחַצְטִדֵּק וַיֹּאמֶר
אֵל-יִשְׁעֵי וּמִי יִשְׁ-קָרִיבִי :

*Mas el, queriendo se justificar a si mismo,
dixo a Iesus, Y quien es mi proximo?*

30 וַיַּעַן יִשְׁעֵי וַיֹּאמֶר אָדָם
פְּלִמְוִי יָרַד מִירוּשָׁלַיִם אֵל-יְרִיחוֹ
וַיִּפֹּל בְּיַד הַפְּרִיצִים וַיַּשְׁטִיחוּ
וַיַּלְכוּ וַיַּעֲזֹבוּהוּ כְּמוֹ מֵת
הוּא :

*Y respondiendole Iesus, dixo, Vn hombre de-
cendia de Ierusalem a Iericho, y cayo en ladrones
los quales lo despojaron, y hiriendolo, fueron se-
dexandolo medio muerro.*

31 וַיִּקְרַב בִּי-כְהֵן פְּלִמְוִי יָרַד
בְּדֶרֶךְ הַהוּא וַיִּרְא אוֹתוֹ וַיַּעֲבֹר :

*Y aconteció, que descendió vn Sacerdote
por el mismo camino: y viendolo, passóse del vn
lado.*

6.

25. Καὶ ἰδοὺ νομίμας τῆς ἀνέτης ἐκ-
πύρριζεν αὐτὸν, & λέγων, διό ἀσκα-
λε, πῶς ποιήσεις ζωὴν αἰώνιον κλη-
ρονομήσῃς;

*Alors voici vn docteur de la loy, qui
seleua le tentant, & disant, Maître, En
quoi faisant heiriterai-je la vie eter-
nelle?*

26. Ὁ δὲ εἶπεν ἀντὶς αὐτοῦ, ἐν τῇ
νόμῳ τί γράφεται; ὡς ἀγαπᾷς
σεαυτὸν;

*Auquel il dit, Qui est-il escriu en la
Loy? comment lis-tu?*

27. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἀγα-
πήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, &
ἐξ ὅλης τῆς ἀγαπᾷς σου, ὡς πλη-
σίον σου ὡς σεαυτὸν.

*Et icelui respondit, & dit, Tu aime-
ras le Seigneur ton Dieu de tout ton
coeur, & de toute ton ame, & de toute
ta force, & de toute ta pensee: & ton
prochain comme toi-mesme.*

28. Εἰπὼς δὲ αὐτῷ, ὁρθῶς ἀπεκρι-
νῆς· ὁ τὸν πλησίον, καὶ ἑαυτὸν.

*Alors il lui dit, Tu as droitement re-
spondu: fai cela & tu viuras.*

29. Ὁ δὲ θέλων δικαιώσαι ἑαυτὸν,
εἶπεν αὐτῷ, καὶ τίς ἐστὶ μου
πλησίον;

*Mais icelui se volant iustifier, dit à
Iesus, Et qui est mon prochain?*

30. Ὁ πλάττων δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν,
αὐθιγὰ πῶς τις κατέβαινεν διὰ ἱερου-
σαλὴμ εἰς ἱερὸν καὶ λιγυρὸς πε-
ρὶέπεσεν, οἱ καὶ ἐκατέπαυον αὐτόν,
καὶ ἀπληγὰς ἐπηχρῆντες ἀπηλθόν, &
φόνος ἡμίχρητον τοῦ ἄρραπτον.

*Iesus respondant dit, Vn homme
descendoit de Ierusalem en Ierico, &
tomba entre les mains des brigands,
qui le despoillèrent, & apres qu'il s'
furent, nauré de plusieurs coups, ils
s'en allerent, le laissant a demi mort.*

31. Κατὰ συντυχίαν δὲ παρὼς πε-
ρὶέβαιον ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰ-
δὼν αὐτόν, ὡς περὶ ἄλλου.

*Or par rencontre vn Sacrificateur
descendait par le mesme chemin, &
quand il le vid, il passa del'autre costé.*

CAP. X.

25. Et ecce quidam Legis-
peritus surrexit, tentans il-
lum, & dicens, Magister,
quid faciendo vitam aeter-
nam possidebo?

Then heholde / a certayne eypponder
of the Lawe stood vp / and tempted
him saying: Master, what shall I do
to inherite eternall life?

26. At ille dixit ad eum, In
lege quid scriptum est? quo-
modo legis?

And he saide vnto him: What is
written in the Lawe? how readest thou?

27. Ille respondens dixit,
Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo, &
ex tota anima tua, & ex om-
nibus viribus tuis, & ex om-
ni mente tua: & proximum
tuum sicut teipsum.

And he answered / and sayd / Thou
shalt loue the Lord God with all thine
heart: and with all thy soule / and with
all thy strength: and with all thy thought:
and thy neighbour as thy selfe.

28. Dixitque illi, Rectè re-
spondisti, hoc fac, & viues.

Then he saide vnto him / Thou hast
answered right: this do, and thou shalt
liue.

29. Ille autem volens iusti-
ficare seipsum, dixit ad Ie-
sum, Et quis est meus pro-
ximus?

But he willing to iustifie himselfe /
saide vnto Iesus: Who is then my
neighbour?

30. Suscipiens autem Iesus,
dixit: Homo quidam de-
scendebat ab Ierusalem in
Iericho, & incidit in latro-
nes, qui etiam despoliaue-
runt eum, & plagis imposi-
tis abierunt semivivo relin-
cto.

And Iesus answered / and sayde /
A certayne man came downe from Je-
rusalem to Iericho: and fell among thees
robbers / and they robbed him of his rai-
ment: and wounded him: and departed /
leaving him halfe dead.

31. Accidit autem ut sa-
cerdos quidam descenderet
eadem via: & viso illo præ-
terivit.

And so chance there came down
a certayne Priest that same way / and
when he sawe him / he passed by on the
other side.

Das X. Capitel.

25. Vnd sihe / da siend ein Schrifte-
gelehrter auff / vnd versucht ihn / vnd
sprach: Meister / was muß ich thun /
daß ich das ewige Leben ererbe?

De see / da stod en Schrifftlog op / fristede han-
nem oc sagde Meester: Huad skal ieg gøre / at ieg skal
arffue det ewige lif?

26. Er aber sprach zu ihm: Wie stehet
im Geseß geschrieben? Wie liest du?

Da sagde hand til hannem / Huorledis staar
scerffuit i looven? Huorledis læst du?

27. Er antwortet / vnd sprach: Du
solt Gott deinen HERRN lieben /
von ganzem herzen / von ganzer
Seele / von allen kräftten / vnd von
ganzem gemüte / vnd deinen Nech-
sten als dich selbsts.

Hand suarede oc sagde / Du skal elste Gud din
HERRN / aff ganste herte / aff ganste Siel / aff al
maet / oc aff ganste sind / De dine Næste lige som dig
self.

28. Er aber sprach zu ihm: Du hast
recht geantwortet / thue das / so wirst
du leben.

Da sagde hand til hannem / Du suarede ret / Gør
det / saa skal du leffue.

29. Er aber wolt sich selbsts rechtfertigen /
vnd sprach zu Jesu: Wer ist
denn mein Nächster?

Men hand vilde gøre sig self refferdige / oc sagde
til Ihesum / Huo er da min Næste?

30. Da antwortet Iesus / vnd
sprach: Es war ein mensch / der gieng
von Jerusalem hinab gen Jericho /
vnd fiel vnter die Mörder / die zogen
ihn auß / vnd schlugen in vnd giengen
davon / vnd ließen ihn halb todt liegen.

Da suarede Ihesus / oc sagde / Der vaar te Men-
niste / som gick fra Jerusalem ned til Jericho / oc
faldt ibland Mordere / De førde hannem aff / oc slog
hannem / oc ginge bort / oc lode hannem ligge halff
dødt.

31. Es begab sich aber on gefehr /
daß ein Priester dieselbige sträß hi-
nab zog / vnd da er ihn sahe / gieng er
fürüber.

Da begaff det sig wforuarendis / at en Prest drog
den samme vej ned / oc der hand saa hannem / gick
hand omfring.

Kapitola X.

25. Ahle / geden w Jákonn v'
den wstäl vofauffege ho / a kka:
Mistre / co tinte jiwot wëning
oberjijm?

Timoto ntektory wstäládácj
jakonn wstahawst kusił go mo-
wtae: Mistre co j cymiac otrzy-
mam jywot wieczny?

26. Aon kelt nëmu: W
Jákonn co gëst pšano / kterał
tęps?

A on mu odpowiedziawstj
rzekł: Kto j test napisano w zakos
nie i lako j cytaz?

27. Aon odpowiedz w / kelt:
Milowati budęs Pana Bo-
ha twého z całého srdce twého /
a z całej dusze twé / a z wšech
moce twych / n je wšij mysl
twé / a bližnjho twého jako
tebe samého.

On tedy odpowiedziawstj rzekł:
Miluy Pana Boga twego ze
wszystkimi sercem twym / ze wszystkimi
dušą twą ze wszystkimi siłami twymi /
ze wszystkimi myślami twymi. A bli-
źniego twego jako samego siebie.

28. W kelt genu Bęjsz:
Prawę gjo odpowiedel / to tinte
a jiw budęs.

28. A on mu rzekł: Dobrześ
powiedział / to j cym a budęs jiw.

29. Aon chęge se sam spra-
wedliwa včiniti / kelt j Bęjsz
stowi: A do gęst muog Bli-
žnj?

Ale on chęł se sam vsprawi-
adliwici / rzekł do Jezusa: A kto
wzdy test moj bliźni?

30. W odpowiedz Bęjsz /
kelt genu: Ejlowel geden śel
z Jeruzalkma do Jericho / n
wpadł męz Lotro / kęti j tak
gę oblaupili / a žranivše odes-
šli / odpolu žiwa nechawše.

To przjawstj Jezus rzekł: Chtoś
wieł niektory śel z Jerusa-
lem do Jericho / wpadł między
3 boje / kęti j go łupiwstj y žra-
nivstj / odesli na polu žabivogo žo-
stawstj.

31. W přihodilo se / ž kntž
geden śel tauf cestau / a vřer-
gry / pominił ho.

A przydalo se kętoż drugo
śednie kęry śaplan / vřerawstj
go y přecińtł / minal go.

32 ורכבא את לונה אתא
מטא ליה דוכתא ונחיה
נצבר :

*Similmente ancora un Leuita, essen-
do venuto presso al luogo, s'accolse, e ven-
dolo, e passò via dal l'altro lato.*

33 אנש דין שמכא בד
דא חנא אתא איכא
דאתיה חנא ונחיה
נאתחם עלוהי :

*Ma un Samaritano, facendo il suo
cammino, arrivò a lui: & hauendolo ven-
duto, senè mosse à compassion.*

34 נאתחב נצב
מחיתה נצל עלוהי ח
חמרה ומשחא וסמה על
חמרה נאתחב לפותחא
נאתבטל לה עלוהי :

*Et accostatosi, fasciò le sue ferite,
mettendoli su de l'olio e del vino: poi lo
pose sopra il suo giumento, e condusselo à
l'hostia & hebene cura.*

35 נלצבר דנמא אפד
קרו דנבין נחב
לפיתחא נאמר לה נחב
דלה נאמר נחב
מא נחב נחב נחב
נחב :

*E l'altro giorno partendose, facò suor
due denari, e detteli al l'hoste, e disse,
Habbene cura: e tutto cio che tu spenderai
di più, io te lo renderò al mio ritorno.*

36 מנח הכיר מו חלו
חלחא מיתחא לך דחא
קריבא להו דנפל באידי
נחב :

*Quel dunque di questi tre ti pare che
fuisse proximo à celui che ancora ne gli as-
sisteva?*

37 הו דין אמר הו
נאתחם עלוהי אמר לה
נשיג ולחא אתחב חבנא
חנות עבד :

*Et egli disse, Quello che s'è misericor-
dioso verso di lui, l'è v. dunque gli disse,
Va, e fa tu il simile.*

38 נחא דבד חנו דין
באחחא על לקריבא
חנא נאתחב דסמה מ
מרתא קבלתה בביתא :

*Auonne poi mentre che ess' andas-
simo, ch' egli entrò in un certa castello: e
una donna nominata Martha lo riceuè in
casa sua.*

32 גמ בן חלוי בבווא אל
מקום חווא ורא נעבד :

*Y ansimismo un Leuita llegando cerca de
aquel lugar, y viendolo, passòse del vn lado.*

33 ושומרוני אחד הולך לדרכו
בא אליו ובדאחיו נכמרו נחמיו :

*Y un Samaritano que yua camino, viniendo
cerca de el, y viendolo, fue mouido à misericordia.*

34 ויקרב ויתבש את
שופך בם יו ושמו נדכיהו
על חמורו ויליכהו במלון
ויסכן לו :

*Y llegandose, vendóle las heridas echando-
le olio y vino: y poniendolo sobre su caualgadu-
ra, lleuolo à meson, y curolo.*

35 ובוים השני בנאחיו השליח
שני דנדים נחב לבעל חמלון
נאמר אליו סכון לו וכל אשר
לחיתיר לרפולת בשובי אשיב לך :

*Y otro dia partriendose, facò dos dineros, y
diolos al huésped, y dixole, Cura lo: y todo loque
demàs gastares, yo quando buelua, te lo pagare.*

36 ומימשלשת האלה גדא
לך בקרוב הוא לאשר נפל
בידי הפריצים :

*Quien pues de estos tres te parece que fue el
proximo de aquel que cayó en ladrones?*

37 והוא אמר וה הוא אשר
עשה חסד עמו נאמר לו נשוע
לך נעשה גמ-לו :

*Y el dixo, El que vió de misericordia con el
Entonces Iesus le dixo, Vé, y haz tu lo mismo.*

38 ויהי בלכתם ויבוא בטיה
אחח נאשה ושמה מרתא קבלתו
בביתה :

*Y acontecio, que yendo, entro el en vna al-
dea: y vna muger llamada Martha lo recibió
en su casa.*

32. Ὁμοίως δὲ καὶ λευίτης, γνο-
ντὸς αὐτοῦ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν
αὐτὸν περὶ ἄλλου.

*Semblablement aussi un Leuitice
stant arriué à l'endroit, & le voyant, pal-
la de l'autre costé.*

33. Σαμαρείτης δὲ τις ἐδίδων,
ὅτι καὶ αὐτὸν καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐ-
σπλαγγίσθη.

*Maie un Samaritain passant son che-
min, vint à l'endroit d'icelui, & le voy-
ant fut esmu de compassion.*

34. Καὶ προσελθὼν κατεδάσθη τὰς
τραύματάς αὐτοῦ, ἐπιχρίων ἐλαιον
καὶ οἶνον. ὁ δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἔ-
θηκε κατὰ τὸν ἥμωτον αὐτοῦ εἰς
πανδοχάειον, καὶ ἐπαμειβόμενος
αὐτῷ.

*Et s'approchant lui reserra ses play-
es, & y mit dessus de l'huile & du vin:
puis le mit sur sa beste, & le mena en
l'hostellerie, & le pensa.*

35. Καὶ τῇ τῷ αὐτοῦ ἐξελθὼν,
καὶ βαλὼν δύο δηνάρια ἐδώκε τῷ
πανδοχῆ. καὶ εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι
πάντα αὐτοῦ, ἃ ἂν ἔσται δαπανῶ-
ντα, ἐγὼ ἐν τῷ ὅταν ἐλθῶ ἀποδοῦμαι
σοι.

*Le lendemain au departir il tira,
deux deniers, & les bailla à l'hoste, &
dit, Penſe: & tout ce que tu depen-
dras d'auantage, ie te rendrai à mon
retour.*

36. Τίς ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν δοκεῖ
τεὶ πλησιέστερος ἦν αὐτῷ ἐκ τῶν
ἀνδρῶν ληστῶν;

*Lequel donc de cestrois te semble
auoir esté le prochain à celui qui tom-
ba entre les mains des brigands?*

37. Ὁ δὲ ἀπε-
κρίθη αὐτῷ, ὅτι ὁ καὶ ἔλε-
ναι αὐτὸν ἐποίησεν ὅτι αὐτῷ ὁ-
νείκε, καὶ ἔλεναι αὐτῷ ὁμοίως.

*Eclui dit, Celui qui a vü de misé-
ricorde enuers lui. Iesus donc lui dit,
Va, & fais toi aussi le semblable.*

38. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ περὶ αὐτῶν
αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς εἰσῆλθὼν εἰς κωμό-
την, ἦν αὐτῷ διὰ τοῦ ὀνόματος μαρ-
θᾶς, ὡς καὶ αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ.

*Ot aduint comme ils s'alloient,
qu'il entra en vne bourgade: & vne
femme nommee Marthe le receut en sa
maison.*

39 ואית הנות לה חתא
דשמוה מרים ואתת יתבת
לה לני— דגלוקי דמנו
ושמעה הנות מלניה:

E questa haueua vna sorella chiamata Maria laquale ancora sedendosi à i piedi di Iesus, ascoltauua la sua parola.

40 מרתא דיו צננא
הות בת שמשנת—
סגאמא ואתת אמרא לה
מדי לא בטיל לך דחתי
שבקתני דלחידיל משמשו
אמר לה מעדרא לי:

E Martha era grandemente occupata intorno à molti seruizij: laquale seruaua, disse, Signore, non te curi tu punto che la mia sorella mi lascia ministrar sola? Dille dunque che mi aiuti.

41 צנא ישיא ואמר לה
מרתא— מרתא יתפתי
נרהיבתי על סגאמא:

Issi rispondendo, le disse, Martha, Marce tu te pœu curare et assistere mi ad multos coq.

42 חתא הי דיו
דמרתא מרים דיו
מרתא טבתא גבת לה הי
דלא תתנסב מנה:

Ma vna sola cosa è necessaria: Maria ha eletto la buona parte, laquale non le sarà tola.

י א

והוא דפד מצל
דדוכתא חתא דל של
אמר לה חד מן
תלמידותי מנו אלפיו
למצלי איכנא דאף
ייתן אלף לתלמידותי:

Anuenno ancora che essendo egli in un certo luogo a fare oratione, poi ch'egli habbe cessato, vno de suoi discipoli gli disse, Signore, insegnaci ad orare, come Giuannan ancora insegnò à suoi discipoli.

39 ואחזת היתה לה תנקרא
מרים אשר היא ישבת אל—דגלי
ישוע ותשמע את דברו:

Y esta tenia vna hermana, que se llamaua Maria: la qual sentandose à los pies de Iesus oya su palabra.

40 ומרתא מתהלכה הנה על—
כל חשדת ותקום ותאמר אדני
חל לא יסכן לך כי—אחזתי
תעזבני לבדי לשרת אמר
אליה לעזרני:

Martha empero se distrahia en muchos seruicios: y sobreniniendo, dize, Sennor no tienes cuydado que mi hermana me dexa seruir sola? dile pues, que me ayude.

41 ויצר ישוע ויאמר לה מרתא
מרתא מרתא ומאתת חרבה מאד:

Respondiendo Iesus entonces, dizole, Martha, Martha, cuydado es estàs, y con las muchas cosas estas turbada:

42 אך אחת היא צריכה מרים
בחרה לה מנה טובה אשר לא
תלקח ממנה:

Empero vna cosa es necessaria. Mas Maria escogió la buena parte, la qual no le será quitada.

י א

ויהי בהיותו במקום פלני
להתפלל ובאשר פלה אמר
אחד מתלמידיו אליו אדני
למדנו להתפלל באשר גס
יוחנן למד את—תלמידיו:

Y aconteció que estando el orando en vn lugar, como acabó, vno de sus Discipulos le dixo Sennor, ensennanos à orar, como tambien Ioan ensenno à sus Discipulos.

י.

39 Καὶ ἔθηκε ἡ ἀδελφὴ καλοῦ-
μένη μαρία, ἣ καὶ ἔθηκεν ἐκείνη
ἐκείνη τῆς ἀδελφῆς ἡ, ἣ καὶ τὸν
λόγον αὐτοῦ.

Or elle auoit vne sœur nommée Marie, laquelle aussi se tenant assise aux pieds de Iesus, escoutoit se parole.

40. Ἡ δὲ μαρία καθέσθαι ἐκείνη
ἐκείνην ἀκούσαν. ὁ δὲ ἔλεγε
αὐτῇ, κύριε, ὃ μέγα σοὶ ὅτι ἡ ἀδελ-
φὴ μου μόνον με κατέλιπε ἀκα-
ρῶν: εἴ ποὺ οὖν αὐτῇ ἦν μοι συ-
νηλάττωται.

Et Marthe estoit distraite à faire beaucoup de seruice: laquelle estant saruenue vers lui, dit, Seigneur, ne te chaut-il point que ma sœur me laisse seruir toute seule? di lui donc qu'elle m'aide aussi de son costé.

41. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ
ἰησοῦς, μαρία, μαρία, μετὰ πολλῶν
καὶ μετὰ πολλῶν ἐσθλῶν ἐσθλῶν.

Et Iesus respondant, lui dit, Marthe, Marthe, tu as souci, & te travailles apres beaucoup de choses.

42. Ἐνός ἐστιν ἡ ἀγαθὴ μερίς ἣ
τίμιον ἐστὶν ἐκείνην μερίδα. ἡ δὲ ἔλεγε
αὐτῇ, κύριε, ἀφαιρέθη ἀπὸ αὐ-
τῆς.

Mais vne chose est nécessaire, or Marie a choisi la bonne part, qui ne lui sera point otée.

Κ Ε Φ Α Λ Ι Α

Καὶ ἰσχυρὸς ἐκ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ
ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ ἐκείνην μερίδα
ὡς ἐκείνην μερίδα. ὁ δὲ ἔλεγε
αὐτῇ, κύριε, ἀφαιρέθη ἀπὸ αὐ-
τῆς ὡς ἐκείνην μερίδα.

*Il aduint aussi cōme il estoiet en prie-
re en quelque lieu, apres qu' il eut cessé,
que quelcun de ses disciples lui dit, Sei-
gneur, enseigne-nous à prier, ainsi que le-
ban aussi à enseigner les disciples.*

CAP. X.

39. Et huc erat soror nomine Maria: quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius.

And she had a sister called Marie: which also sat at Jesus feet: and heard his preaching.

40. Martha autem satagebat circa frequens ministerium, quæ stetit & ait, Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi, ut me adiuuet.

But Martha was troubled about much serving: and came to him: and said: Master: dost thou not care that my sister hath left me to serve alone? bid her therefore: that she helpe me.

41. Et respondens, dixit illi Dominus, Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima.

And Jesus answered: and said unto her: Martha Martha: thou carest: & art troubled about many things.

42. Porro unum est necessarium, Maria optinam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

But one thing is needfull: Maria hath chosen the good part: which shall not bee taken away from her.

CAP. XI.

ET factum est, cum esset in quodam loco orans, ut cessavit, dixit unus ex discipulis eius ad eum, Domine, doce nos orare, sicut docuit & Iohannes discipulos suos.

And so it was: that as he was praying in a certaine place: when hee ceased: one of his disciples said unto him: Master: teach vs to pray: as Iohn also taught his disciples.

Das X. Capitel.

39. Vnd sie hatte eine Schwester/ die hieß Maria/ die sagte sich zu Jesus füssen/ vnd höret seiner rede zu.

De hun hadde en foster/ hed Maria/ hun sette sig hos Jhesu foder/ oc hørde hans tale.

40. Martha aber machet ihr vil zu schaffen/ im zu dienen/ vnd sie tratt hinzu/ vnd sprach: HERR fragestu nicht darnach/ Daß mich meine Schwester lest allein dienen? Sage ihr doch/ daß sie es auch angreiffe.

Wen Martha giorde sig for vmage at siene hantnem/ oc hun traadde frem/ oc sagde: HERR/ skøder du ineed der om/ at min Søster lader mig siene alene? Sig hende dog/ at hun tager paa met.

41. Jesus aber antwortet/ vnd sprach zu jr: Martha/ Martha/ du hast vil forge vnd mühe.

Da suarede Jhesus/ oc sagde til hende/ Martha/ Martha/ du hastuer megen forge oc vmage.

42. Eines aber ist not/ Maria hat das gute theil erwchlet/ das soll nicht von ihr genommen werden.

Je er nodtøffrigt. Maria vdualeden gode part som icke skal tagis fra hende.

Das XI. Capitel.

Vnd es begab sich/ daß er war an einem ort vnd betet. Vnd da er auff gehöret hatte/ sprach seiner Jünger einer zu im: HERR/ lehre vns beten/ wie auch Iohannes seine Jünger lehrte.

Der begaff sig at hand vaar paa en sted/ oc bad. De der hand loed aff/ sagde en aff hans Disciple til hannem/ HERR/ lære oss at bede/ som Iohannes oc lærde sine Disciple.

Kapitola X.

39. A tamēla Gestrū gmi nem Marygi: kērāsto tāre se: dēcy podlē noh PARE/ po: slautchala slowa goho.

A thāc mīlā sōstre Prota swa: no Marya/ Prota tēj siedzacu nog Jezu sōmych/ sluchāla slowa tego.

40. Ale Martha pēcomala pīr tāsēm posluhomānij: Kēi rāsto slogocy y kēla/ PANE/ nemāssli o co pēle/ Je Gestrū mā opustila mne samau slauzi ti? Protoj tcy gij at mi po: māj.

Ale Martha odrywālā sie o kolo Gestrū poslugi/ ā tāf przyssed sly rzeklā/ Pānie niemāsi tego nā pie: czi/ iż sōstre moia opusciłā mni: je wicc samā służer ā przetoż ie y powiedz āby mi wjdy co po magā: lā.

41. A odpowiedēw kēl gij PAN: Martha Martha per: śliwā gij/ arimautijsi se pīr: mnohych wēcech.

A odpowiedziawšy Jezus/ rzekł:y: Marto Marto/ skāsi si y służyć o kolo wiela rzecy.

42. Zagi sē/ gednohoť gest potkēbi: Marya wphornau strānku wywolila/ kērāsto ne: bude odgata od ni.

Lecj jedney rzecy potrzebā/ Marya dobrac czałt kē obrālā Prota od niy odbita ufe bedzē.

Kapitola XI.

Stalo se kōnj byl nā gēd: Nom mīstē modle se: A kōnj pīstā/ kēl k nēmu gēden: Bēdlnīstāw gēho: PANE/ naut nās modliti se/ yakoż y Jan vīl Bēdlnīsty sīwē.

Stalo sie iż sie modlił na mie: Protyu mcyca/ ā gdy przes: ślat/ rzekł k niemu nielhorcy: zwolennikow iē: Pānie nāucz nās modlic sie/ tāf iako y Jan nā: uczył zwolennikow swoich.

א

2 ואמר להון ישוע
אמתי דמצלון אנתון ה
הכנא הנותין אמריו אבון
דבשמיא נקדש שמיך
תאמא מלכותך נקדש
מבניה ארך דבשמיא ארך
בארצא :

*Et egli disse loro, Quando voi orate,
dite, Padre nostro che sei ne cielos, Sia san-
tificato il tuo Nome. Venga il tuo regno.
Sia fatta la tua Volontà, si come in cielo,
cosi ancora in terra.*

3 הב לו לחמא דסויקא
בל יום :

*Dace ogni giorno il nostro pane coti-
diano.*

4 ושבוק לו חסדיו אר
חמו גיר שבוק לכל דחביו
לו ולא תשליו לנסיונא
אלא ביוקומו בישא :

*E perdonaci i nostri peccati : perche
che ancor noi perdiamo ad ogni nostro
debitore. E non c'indurre in tentatione,
ma liberaci dal maligno.*

5 ואמר להון מנו מנכון
דאית לה דחמא ויאנל
לחתא בפגלות ללגא
ויאמר לה דחמי
אשאלוני תלת גריצון :

*Poi disse loro, Chi di voi hauerà un
amico, il qual vada a lui a mezzanotte, e
dicagli, Amico, prestami tre pance.*

6 מטול דחמא אתא
לנתי מן אויבתא ולית לי
מדם דאסים לה :

*Perche ho un amico mio è venuto a
me di viaggio, e non ho che porgerli man-
da.*

7 ויהי דחמא מן לז
ינענא ויאמר לה ללגא
תחביו דחמא תרעא אחיד
דבני עמי בערסא ללגא
משפחא אגא דאקויו ו
ואתל לך :

*Et egli di dentro rispondendo, dica,
Non mi dar molestia, che già la porta è
fermata, e i miei fanciulli son con esso me
nel letto : io non mi posso leuare a darte-
gli.*

א

2 ויאמר אליהם אם תתפללו
אמרו אבינו אשר בשמים יקדש
שמך תבוא מלכותך יהי רצון
באשר בשמים וכן בארץ :

*Y dixoles, Quando orardes, dezid, Padre nu-
estro, que estas en los cielos, sea tu Nombre san-
ctificado Venga tu Reyno : sea hecha tu voluntad
como en el cielo anfi tambien en la tierra.*

3 את לחמנו דבר יום תן לנו
יום יום :

El pan nuestro de cada dia danos lo oy :

4 טא לנו את חטאיתנו ונא
אנחנו נשא לכל חובנו ונא
תבלינו במסכה כי אם תצילנו
מרעא :

*Y perdonanos nuestros peccados, porque
tambien nosotros perdanamos a todos los que
nos deuen. Y no nos metas en tentacion, mas li-
branos de mal.*

5 ויאמר אליהם מי יש בבם
אשר לו רע ויבוא אליו בחצית
הלילה ויאמר לו רעי תלנה לי
שלשת בכרות לחם :

*Dixoles tambien, Quien de vosotros tendra
vn amigo, y yrà a el a media noche, y le dirà, Ami-
go prestame tres pances :*

6 ביה רעי בא מדרך אלי
ומאומה לא יש ביד אשר
אשים לפניו :

*Porque vn mi amigo ha venido a mi de ca-
mino, y no tengo que ponerle delante.*

7 ויהא מבית ענה ואמר אל
הנדיעני עת הגיפו הדלתות וילדי
אתי בבטח תפתח לא אוכל
לקום ולתת לך :

*Y el dentro respondiendo, diga, No me seas
molesto, la puerta està ya cerrada, y mis ninños
estàn conmigo en la cama : no puedo leuantar-
me, y darte.*

א

2. Εἰπὼν δὲ αὐτοῖς, ὅταν προσέ-
χησθε, λέγετε· ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν οὐρα-
νοῖς, ἀγαθά ἔστω τὸ ὄνομα σου
ἐν ἡμέτῃ· ἡ βασιλεία σου· ἡ δόξα σου
τὸ γέλομα σου ὡς ἐν ἐρημῷ, ὡς ἐν
τῇς γῆς.

*Et il leur dit, Quand vous prierez,
dites, Nostre Pere qui es es cieus, Ton
nom soit sanctifié. Ton regne viene.
Ta volenté soit faite en la terre comme
au ciel.*

3. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸ ἡμέτερον δι-
δοῦν ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν.

*Donne-nous de iour à autre nostre
pain quotidian.*

4. Καὶ ἄφετε ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας
ἡμῶν, καὶ γὰρ ὡς οἱ ἀφ' ἡμῶν πα-
τεῖ οὐ φέλουσι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσέλθω-
μεν ἐν πειρασμῶν, ἀλλὰ ῥύσαι
ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πειρασμοῦ.

*Et nous pardonne nos pechés : car
nous pardonnons aussi à tous ceux qui
nous doivent. Et ne nous induis point
en tentation, mais nous deliure du ma-
lin.*

5. Καὶ εἰπὼν αὐτοῖς τις ἐξ ὑ-
μῶν ἐξέλθων, καὶ περὶ μεσσηνίας
αὐτοῦ μεσσηνίστω, καὶ εἰπὼν αὐτῷ,
Φίλε, γρησέ μοι τρεῖς ἄρτους.

*Puis il leur dit, Qui sera celui d'en-
tre vous qui aura vn ami, lequel ira à
lui à la minuit, & lui dira, Ami, pre-
ste-moi trois pains.*

6. Επεὶ δὲ φίλος μου παρεβύβη
ἐν ἐσθίῳ μεσσηνίας, καὶ οὐκ ἔχω ὃ
προσέξω αὐτῷ.

*Car vn mien ami m'est suruenu en
passant, & ie n'ai rien pour lui presen-
ter :*

7. Καὶ εἰπὼν αὐτοῖς, ὅταν ἐνδο-
κῆτε, μή μοι λέγετε· ὁ κύριος ἡ
δύναμις ἐκάλεισέ με, καὶ τὰ παιδία μου
μὴ ἐμὲ εἰς τὴν κοίτην ἔστω· ἵνα
ἐγὼ ῥύσασθαι, διὰ τοῦτο εἶπα.

*Et que celui qui est dedans respon-
de, & dic, Ne me fâche point : car des-
ma porte est fermée, & mes petis enfans
sont avec moi en la couche : ie ne me
puis leuer pour t'en donner.*

2. Et airillis, Cùm oratis, dicite, Pater, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnū tuum, (Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra.)

And he saide vnto them: When ye pray: say: Our Father: which art in heauen: hallowed be thy Name: Thy Kingdome come: Let thy will be done euen in eart: as it is in heauen.

3. Panem nostrum quoti-
dianum da nobis hodie.

Our daily bread give us for the day.

4 Et dimitte nobis peccata nostra, siquidem & ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in tentationem. (Sed libera nos à malo.)

And forgive vs our finnes: for euen
wee forgive euery man that is indebted
to vs: And leade vs not into tempta-
tion: but deliuer vs from euill.

5. *Et ait ad illos, Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi, Amice, comoda mihi tres panes.*

Moreover he said vnto the Which
of you; shall haue friend; and I shall go to
him at midnight / and say vnto him /
Friend, lend me three leaues?

6. Quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum.

For a Friend of mine is come out
of the way to me / and I have nothing
to say before him.

7. Et ille deintus respondens dicat, Noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: non possum surgere & dare tibi.

And he within / heald answeres / and
sayd / Trouble me not : the doore is new
/ but : and my children are with me in
bed : I can not rise and give them to
thee.

2. Er aber sprach zu ihnen: Wenn ihr betet/ so spricht: Unser Vater im Himmel. Dein Name werde geheiligt. Dein Reich komme. Dein will geschehe/ auff Erden wie im Himmel.

Da sagde hand til dem/ Naart bede/ da siger/
Vor Fader i Himmelen. Helligt worde dit Ræj-
nikomme dit Rige. Worde din villie/ paa Jorden
som i Himmelen.

3. Gib uns unser täglich Brodt
immerdar.

Giff off alrid vort daglige Brød.

4. Und vergib uns unser Sünde/
dem auch wir vergeben allen die uns
schuldig sind. Vnd führe uns nicht in
versuchung. Sonder erlöse uns von
dem übel.

De forlad oss vore Synder/ Thi vi oc forlade alle
som oss ere skyldige. De leed oss icke i frustelse. Men
frelst oss fra det onde.

5. Vnd er sprach zu ihnen: Welcher
ist vnter euch / der einen Freund hat /
vnd gieng zu im zu mitternacht / vnd
spreche zu ihm: Lieber Freund / leihe
mir drey Brodt.

De hand sagde til dem / huilken er iblant eder /
som haaffuer en Ven / oc ginge til hannem om midnat /
oc sagde til hannem / Kare Ven / len mig try bœd.

6. Denn es ist mein Freund zu mir
kommen von der strassen / vnd ich ha-
be nicht / daß ich ihm fürlege.

Thi min Ven er kommen til mig aff veyen / oc
te a haffuer intet at legge saar hannem.

7. Und er drinnen würde antworten / vnd sprechen : Mache mir keine vnruhe / die Thür ist schon zugeschlossen / vnd meine Kindlein sind bey mir in der Kammer / ich kan nicht auffstehen / vnd dir geben.

De hand der inde skulde suare / oc siqe / Gör mig
icke wmaqe / Dörren ee nu tilluck / och mine Dörr ee
hoiff mig i Herberet / ieq hand icke slaa op / oc affsue dia.

2. Přel gim: Kdys se mo-
dijte / řihante: Dite / Dřwř
ře Oměno twě. Přid ři alow;
řwř twě. Bud wuole twa/
(galo wnebi tař y nazeu.)

Tedy im rzeż: Gdy się modli-
cie/ mówcie: Ojcie nasz/ ktori jest
w niebiosach/ światle się imię two-
ie/ Przyjdź/ zrobiej wola twoja/ Zadaj
wola twoja iako w niebie tak y na
ziemi.

3. Chřeb nášš wegdanšš
day nám dncs.

Chleba nášego powzedniego
daj nam na każdy dzień.

4. V odpust nám hříchů
nasse/ nebo v my odpauššijme
wššitěw wššitjku nassemu.
A newoď nás w polušenj.

Odpuść nam grzechy nasze /
 boć rejy mi odpuszczany / Wsymsz
 smrozry nam ja winni / Nie w
 wodzje nas w pokuszenie / Ale nas
 wybaw od zle°.

5. Věčným: Kdo; nás
bude mjeti přítele / a pŕizeti k
němu o pŕi noc / a dii gemu :

Datym też rzekł do nich: W
troję z was ma być przynajmniej / a
jedną z waszego ośmiu / rzekł by
nu: Przysłać cię pozyjęm i troję
głachleba?

6. Přijeti / přijmi mne chle-
bův / nebo přijel můj přástel
s cesty ke mně / a nemám to-
bohy předložit před něho.

Abowiem przypiećiel me y przy:
fiedl do mnie z drogi / & niema
czego przedem polożyć.

7 A on wniſt gſa/ odpowē:
dēlby/ a tſa: Daj mi poſog/
neb gſau giż dweſe jawiſny/ a
dajſy mē ſinnau gſau w peſo:
gi: nemohuē w pſati/ a daj to:
bē.

Non bedae w domu ad powie
edital oy monia: Nie wprze
zawm sie iuzi drwi skinfatonoj
A oziarsz moie ja na loiz winna y
nie moget wylac kowchci dat.

א

8 אמר אנוכי לכונו דאנו
מטול נחמיותא לא יתל
לה מטול נחמיותא יקום
ותל כמא דמחמא לאו

*Toi dico, che ancor che non si leui a
dar glielo per offer lui suo amico: mo dimo-
no per la sua importunita si leuara si a
dar gliene quante gliene bisogna.*

9 אף אנא אמר אנוכי
לכונו שאלו ונתיב לכונו
פצו ותשכחו קושו
ותפתח לכונו:

*Così dico io a Voi, Demandate, e sa-
raui dato, cercate, e trouarete, battete, e
sara aperto.*

10 כל ציר דשאל נסב
ודפא מושב ונבקש
מתפתח לה:

*Imperocche ognun the domanda, ri-
ceue: e chi cerca, troua: & chi batte,
sara aperto.*

11 אינא ציר מנחון אבא
דשאליהי ברה להמא
למא באבא מושט לה
ואו בונא ישאליהי למא
תלה גיבא חנא מושט לה:

*Se un figliuol domanda del pane a
qualcuno che sia padre tra Voi, li dara
vna pietra? e se gli domanda vn pesce,
li dara cambio di pesce vn serpente?*

12 ואו ברנא ישאליהי
למא הו אקרבא מושט
לה:

*O se gli domanda vn ouo, li da
vn scorpione?*

13 ואו אנתון דפושט
אנתון ירציו אנתון
מנחמא סנמא למתל
לפניכו כמא יתיר אפכו
מו שממא יתל רוח
הקדשא לאיליו דשאלו
לה:

*Se Voi dunque, che sete malui, sa-
pete dar buoni doni a vostri figliuoli,
quanto piu il Padre vostro celeste darà lo
spirito santo a quelli che gliel demandano.*

14 ופד מבק שאלנו
דאיתוהי חרשא בונה
דפד נפק הו שאלא מלל
הו חרשא ואתדמרו
כנשא:

*Appresso agli scettati suore vn demo-
nio, il quale era muto: & disse che fu il
demonio, il muto parlò, e le uerbe respo-
ndemane gliele.*

א

8 אמר אני לכם אם לא
יקום ויתן לו על כדעו הוא
יקום ויתן לו כל צרכו על
כדעו פניו הוא:

*Digo hos, que aunque no se leuante a darle
por ser su amigo cierto por su importunidad se le
uantará, y le dará todo lo que aurà menester.*

9 ואני אמר לכם שאלו
ויתן לכם בקשו ותמצאו דפקו
ותפתח לכם:

*Y yo os digo, Pedid, y daros ha buscad, y
hallareys, tocad, y feros ha abierro.*

10 כדעו כל אשר שאל לו
ואשר מבקש מוצא ודדפק
ותפתח:

*Porque todo aquel que pide, recibe: y el que
busca, halla, y al que toca, es abierro.*

11 כדעו מי בכם אשר ישאל
מאביו לחם ויתן לו אביו או
ישאל דגה ויתן לו נחש מתתנה:

*Y qual padre de vosotros, si su hijo le pidie-
re pan, le dara vna piedra? o si pescado, en lugar de
pescado le dara vna serpiente?*

12 או אם ישאל ביצה ויתן
לו עקרב:

O, si le pidiere vn hueuo, le dará vn escorpion:

13 לכונו אם אתם אשר רעים
הזנים תדעו לתת מתנות טובות
לבניכם כמא יתיר אביו מן
השמים יתן את רוח הקדש
לאשר ישאלוהו:

*Pues si vosotros, siendo malos, sabays dar
buenas dadiuas a vuestros hijos, quanto mas vuestro
padre celestial dará Espiritu Sancto a los que
lo pidieren de el?*

14 ויהי מוציא את שר והוא
אלים ויהי באשר יצא וידבר
תאלים ויתמהו תחמו:

*Tambien echó fuera vn demonio, el qual era
mudo: y aconteció que salido fuera el demonio,
el mudo habló, y las compannas se marauillaron.*

א

8. Διγὰρ ὑμεῖς, οἱ κακοὶ οὐ δύνάσθε
τῷ ἀγαθῷ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸς Φί-
λος, διὰ τοῦτο πάντοτε δίδωκε αὐτῷ
καὶ τὸ δυνάσθαι αὐτὸν εἶναι καλόν.

*Te vous di, ia soit qu'il ne se leue point
pour lui en donner, pourant qu'il est
son ami, toutesfoi pour son importu-
nité il se leuera, & lui en donnera au-
tant qu'il en aura be soïn.*

9. Καὶ ὡς ἡμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ
δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρε-
σθε, κρούετε, καὶ ανοιγήσεται ὑμῖν.

*Et moi, ie vous di, Demandez, & il
vous fera donné, cherchez, & vous trou-
uerez: heurtez à la porte, & il vous fera
ouuert.*

10. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ
ζητῶν εὕρει, καὶ τῷ κρούοντι ανοι-
γήσεται.

*Car quiconque demande, reçoit:
& qui cétche, trouue: & à celui qui
heurte, il fera ouuert.*

11. Τίνα ὑμεῖς τὸν πατέρα αἰτῶ-
σθε ὃς ἐστὶν ἄγγελος, καὶ λαμβάνει τὸ
αἰτῶν; οὐ καὶ τῷ χρώοντι ὡς τὸ
ἐφ' ὃν δίδωσιν αὐτῷ.

*Que si vn enfant demande du pain
à quelqu'un d'entre vous qui soit pere, lui
baillera-il vne pierre? Ou s'il demande
du poisson, lui baillera-il au lieu de
poillon vn serpent.*

12. Ἢ καὶ ἐάν τις αἰτῇ σκorpion, καὶ
παράσῃ αὐτῷ scorpion;

*Ou s'il demande vn œuf, lui baille-
ra-il vn scorpion?*

13. Εἰ δὲ ὑμεῖς πάντες κακοὶ ὑπάρχον-
τες, οἵδετε ἀγαθὰ δοῦναι τοῖς ἀγα-
θοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῃ μάλλον ὁ
πατήρ ὁ ἐξ ὀυρανῶν, δώσει πνεῦμα ἅ-
γιον τοῖς αἰτῶσι αὐτοῖς;

*Si vous donc qui estes mauuais, sa-
uez donner à vos enfans choses bonnes,
combien plus voltre Pere celeste don-
nera-il le saint Esprit à ceux qui le lui
demandent?*

14. Καὶ ὡς ἐβαλὼν δαίμονι-
ον, καὶ αὐτὸς ὡς καλὸν ἐλάλει, καὶ
δαίμονες ἐξελθόντες ἐλάλησαν
ὡς καλῶς ἐβλάμματα οἱ ὄχλοι.

*Lors il ietta hors vn diable, qui estoit
muet: & aduint quand le diable fut for-
ti, que le muet parla: dont les troupes
s'esmeruellerent.*

CAP. XI.

8. (Et si ille perseveraverit pulsans,) dico vobis, et si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quodcumque habet necessarios.

Ifan vnto nou; though he would not arise and giue him; because he is his friende / yet doubtles because of his importunitie: hee would rise / and giue him as much as he needed.

9. Et ego dico vobis, Petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.

And Ifan vnto nou; Aske / and it shall be giuen you: seeke / and ye shall finde: knocke / and it shall be opened vnto you.

10. Omnis enim qui petit, accipit: & qui querit, inuenit, & pulsanti aperietur.

For euery one that askeith / receiuet: and hee that seeketh / findeth: and to him that knocketh / it shall be opened.

11. Quis autem ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem: nunquid pro pisce serpentem dabit illi?

If a sonne shall aske bread of any of you that is a father: will he giue him a stone? or if he aske a fische / will he for a fische giue him a serpent?

12. Aut si petierit ovum: nunquid porriget illi scorpionem?

Or if he aske an egge / will he giue him a scorpion?

13. Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare, filiis vestris: quando magis pater vester de caelo dabit spiritum bonum petentibus?

If ye then which are euill / can giue good gifts vnto your children: howe much more shall your heavenly Father the holy Ghost to them that desire him?

14. Et erat eiiciens demonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium, locutus est mutus: & admiratae sunt turbæ.

Then hee cast out a deuill which was deuill: and when the deuill was gone out the deuill spake / and the people were aduondred.

Das XI. Capitel.

8. Ich sage euch / vnd ob er nicht auffstehet / vnd gibt ihm / darumb daß er sein Freund ist / so wirdt er doch vmb seines vnterschampten geilens willen auffstehen / vnd ihm geben wie vil er bedarff.

Ich siger eder / oc der som hand icke staar op / oc giffuer hannem fordi / at hand er hans Ven / Saa staar hand dogor for hans vbluelige robens skyld / oc giffuer hannem saa mange som hand haaffuer behoef.

6. Vnd ich sage euch auch: Bittet so wirdt euch gegeben / Suchet / so werdet ihr finden / Klopffet an / so wirdt euch auffgethan.

Deieg siger eder oc saa / Beder / saa skal eder giffues / Eder / saa skullet finde / Vnder paa / saa skal eder opladis.

10. Denn wer da bittet / der nimpt / vnd wer da suchet / der findet / vnd wer da anklopffet / dem wirdt auffgethan.

Ihi huo som beder / hand tager / oc huom leder / hand finder / oc huo som bancker paa / hannem skal opladis.

11. Wo bittet vnter euch ein Sohn den Vater vmb brot / der ihm einen Stein dafür biete? Vnd so er vmb einen fisch bittet / der im eine Schlange fur den Fisch biete?

Huor beder en Son Faderen iblant eder om brod / at hand binder en Sten der faare? Oc der som hand beder hannem om en fiske / at binder hannem en Huorm for fiske?

12. Oder so er vmb ein Ey bittet / der ihm einen Scorpion dafür biete?

Eller der som hand beder hannem om et æg / at hand binder hannem i en Scorpion der faare?

13. So denn jr / die jr arg sent / kömnet euren Kindern gute Gaben geben / vil mehr wirdt der Vater im Himmel den heiligen Geist geben / denen die ihn bitten.

Effterdi at i da / i som ere ondt / kunde giffue eders Væren gode gaffuer / Meger mere skal Faderen i Himmelen giffue den hellig Aand / dem som hannem bede.

14. Vnd er treib einen teufel auß der war stumb / vnd es geschah da der teufel außfuhr / da redet der Stumme / vnd das Volk verwunderte sich.

De hand dross en Diefful ud / hand haardum / Oc der stede / der Dieffulen soer ud / da talde den Dumme / och Folket forundrede sig.

Kapitola XI.

8. (On budeli trvati tlfar:) Pravišim paš vām / atk nedā genu vřfana proto že geš přij telem geho / ale vřřak pro ne žbednost geho vřřane / a dā ge mu koliko žfoli potřebuge.

Povědamě vām: Choča žby teš vřřak neděial aby dāšim / přeto že ješ přyiaciel tego vřřak tožola pilney prošby tego vřřak nie y da muile potrzebut.

9. V paš pravišim vām: Proste / a bude vām dāno: hle dajte / a naležnete: tluce / a bude vām otvřřino.

A iac teš vām povědam: Prošcie a bedzie vām dano / hle dajcie a należcie: tlućcie a będzie vām otwřřono.

10. Nebo každy kdož proš / bře: a kdož hledā / naležā: a tomu kdož tluce / bude otvřřino.

Akomieš každy ktory proš / bierze: a ktory hľadá / naleží: a tomu ktoho tľučie / bude otvřřeno.

11. Kdo paš vās Dceem gřa / geho žto prošillibž Syn ža chľeb / ždali kamene podā ge mu? Aneb ža Ribut ždali miš / žto Koby dā Hada genu?

Kāli ž vās Ktorey oľice gdy go proš sijn tego o chľeb / poda mu kamien? Abo o rybce / ždali miš žto ryby poda mu hada?

12. Aneb prošillibž ža wany / ce / ždali podā genu Šřira?

Abo prošillibž o křie / ždali mu poda mied žvada?

13. Protož poňwadž wv gřauce žlij / vmyte dobrě dary dāwaiš Synuom vřřřim: žijn wižce Dce wřřs Nebešš dā duča dobrě řho / tēm křeřřž ho proš.

A přetož wv gdy žeřcie řa žli / vmycie donae dōbre dary dāwaiš cīm vřřřim. Jākož dāleřto wřřcey Dce wřřs niebieřš dā Duča řwreř řymřřřřy od nęgo proš řar.

14. V wymřřřal Geřřřš Dā / beřřřř / a to bolo nēmž. A řdž wymřřřl vābeřřřřř / mľu wil nēmž: V dīwřři ře řā řupō wē.

Gdy wřřřřřl diabľřřmo řřō re byľonřřme / ř gdy ono diabľřřř wo wřřřlo / přymōwřř nēmřř / y řřřwōwřřlo ře řgromādyne ře řu.

י

15. אָנש'א דין מ'הון מ'
אמרו בפ'אל זבוב רישא
דינא מפ'ק הנא דינא :

Ma alcuni di loro, dissero, Egli scaccia i demonij per opera di Beelzebub principe de demonij.

16. אחרנא דין פ'ד מנסין
לה אחרנא מן שמיא שאלון
הון לה :

Ei altri, per tentarlo, ricercavano da lui se venisse dal cielo.

17. ישוע דין דב'ע הנא
מחשבתהון אמר להון כל
מלכו דתתפלג על נפשה
תחרכובינא דעל קיומה
מתפלג ג'בל :

Onde egli conoscendo i lor pensieri, disse loro, Ogni regno diviso contra se stesso, non puo durare: ogni casa divisa contra se stessa, cade sopra l'altra casa.

18. ואן סטנא על נפשה
אחפ'לג איכנא תקום
מלכותה דאמרו אנתון
דבב'על זבוב מפ'ק אנה
דינא :

Dome se satana anaora e diviso contra se stesso, il suo regno como starà in pie? perciocche voi dite che io scaccio i demonij per opera di Beelzebub.

19. ואן אנה בפ'על זבוב
מפ'ק אנה דינא פ'ניכון
במנא מפ'קו מטיל הנא
הון נהון לכון דינא :

Hor se io per opera di Beelzebub scaccio i demonij, i vostri figliuoli per opera di chi gli scacciano? Per questo essi saranno vostri giudici.

20. אן דין פ'פ'קא ד'
האלהא מפ'ק אנה דינא
הרב'תלה עליון מלכותה
האלהא :

Ma se io scaccio i demonij col dito di Dio, certo il regno di Dio è pervenuto a voi.

21. אמתי דחסינא פ'ד
מיון נטר דרתה פשינא
הו הננה :

Quando il forte, essendo armato, guarda la sua corte, tutte le cose che ei possiede sono in pace.

י

15. וקצתם אמרו בב'על זבוב
ראש השדים הוציא את
השדים :

Y algunos de ellos dezian, En Beelzebub principe de ellos demonios echa fuera los demonios.

16. ואחרים מנסים אותם ממנו
בקשו מן השמים :

Y otros, tentando, pedian del fennal del cielo.

17. ודב'עו את מחשבתם אמר
אליהם כל ממלכה אשר בנפשה
גפרסה תשומם ובית על
ביתה יפול :

Mas el conociendo los pensamientos de ellos, dixoles, todo reyno diviso contra si mismo es assolado; y casa cac sobre casa.

18. ואם גם השטן גפרס בנפשו
איך תקום מלכותו כי אמרתם
כי בב'על זבוב הוציא את
השדים :

Y si tambien Satanas está diviso contra si, como stará en pie su reyno? porque dezis, que en Beelzebub echo yo fuera los demonios.

19. ואם אנכי בב'על זבוב
מוציא את השדים במה
מוציאים אותם בניכם על
בן שופטכם יהו' החמה :

Pues si yo echo fuera los demonios en Beelzebub, vuestros hijos en quien los echan fuera? portando ellos seran vuestros juezes.

20. ואם באצבע אלהים
מוציא אנכי את השדים אך
באח אליהם מלכות השמים :

Mas si en el dedo de Dios echo fuera los demonios, cierto el Reyno de Dios ha llegado a vosotros.

21. אם גבור חיל נטר את
עורתו בשלום יהו' כל קניניו :

Quando el fuerte armado guarda su palcio, en paz está lo que posee.

י

15. Τινες δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, ὅτι Βεελ-
ζεβὺλ ἀρχὸν τῶν δαιμονίων ἐκ-
βάλλει ταῖς δαιμονίαις.

Et quelques vns d'entr'eux dirent, C'est par Beelzebub prince de diables, qu'il iette hors les diables.

16. Ἐπεὶ δὲ παρεχόντες, σημεῖον
ἀπ' αὐτοῦ ἐζητοῦντες ἔλεγον.

Mais les autres pour le tenter, lui demandoient signe du ciel.

17. Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ δι-
ρηματῶν, εἶπεν αὐτοῖς, πᾶσα βα-
σιλεία ἢ ἐαυτῇ διαμεριζο-
μένη ἐρημεύει, καὶ οἶκος ὁ ἐν ἑαυ-
τῇ διζευγμένος.

Mais lui cognoissant leurs pensees, leur dit, Tout royaume divité contre soi melme sera reduit en desert, & toute maison divisee contre soi-melme s'en va bax.

18. Εἰ δὲ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυ-
τὸν διαμερίζεται, πῶς σταθήσεται ἡ
βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ὅτι Βε-
ελζεβὺλ ἐκβάλλει μετὰ τοὺς δαιμό-
νια.

Que si Satan est aussi divise contre soi-melme, comment subsistera son regne: pour tant que vous dites que par Beelzebub ie iette hors les diables?

19. Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβὺλ ἐκ-
βάλλω τοὺς δαίμονια, ἐφ' ὅτι υἱοὶ ἐν
τῇ ἐκβάλλουσιν; Διὰ τὴν κρι-
τὴν αὐτοῦ ἵσταται.

Que si ie iette hors les diables par Beelzebub, vos fils par qui les iettent-ils hors? pour ceste cause les ont-ils vos iuges.

20. Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ ἐκ-
βάλλω τοὺς δαίμονια, ὅθεν ἐφ' ἑαυ-
τὸν υἱὸς βασιλεία ἔσται.

Mais si ie iette hors les diables par le doigt de Dieu, certes le regne de Dieu est parvenu à vous.

21. Ὅταν οἱ ἰσχυροὶ καθ' ἑαυτοὺς μέ-
νουν φυλάσσει τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν,
ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ἐν αὐτῇ κείμενα.

Quand vn fort homme bien armé gardé son hostel, les choses qu'il a sont en seureté:

CAP. XI

15. Quidam autē ex eis dixerunt, In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia.

But some of them sayde, he casteth out devils through Beelzebub the chiefe of the devils.

19. Et alii tentantes, signum de celo quærebant ab eo.

And others tempted him seeking of him a signe from heauen.

17. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum in seipsum divisum, desolabitur; & domus supra domum, cadet.

But he knew thele thoughtes; and sayde vnto thei, euery kingdome deuinded agaynst it selfe; / halde de iolare; and an house deuinded agaynst an house; fallerh.

18. Si autem & Satanas in seipsum divisus est: quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eiicere dæmonia.

So if Satan also be deuinded agaynst him selfe; howe shall his kingdome stande; because ye say that I cast out devils through Beelzebub?

19. Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia: filii vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.

If I through Beelzebub cast out devils; by whome do your children cast them out? Therefore shall they be your iudges.

20. Porro si in digito Dei eiicio dæmonia: profecto pervenit in vos regnum Dei.

But if I by the finger of God cast out devils; doubtles the kingdome of God is come vnto you.

21. Cum fortis armatus custodit atrium suum: in pace sunt ea quæ possidet.

When a strong man armed; keepeth his palace; the things that he possesseth; are in peace.

Das XI. Capitel.

15. Etliche aber unter ihnen sprachen: Er treibt die teufel auß/ durch Beelzebub/ den obersten der Teuffel.

Men noghe iblant dem sagde/ hand driffuer Dieffle vnd/ ved Beelzebub den offuerste Dieffuel.

16. Die andern aber versuchten ihn/ vnd begerten ein Zeichen von ihm vom Himmel.

Men de andre fristede hannem/ oc begerede it Zegen aff hannem/ aff Himmelen.

17. Er aber vernam ire gedanken/ vnd sprach zu ihnen: Ein jeglich Reich/ so es mit ihm selbsts vneins wird/ das wird wüste/ vnd ein Haus sellet über das ander.

Da fornam hand deris tander/ oc sagde til dem/ huert riges/ som vorder mens mer sig self/ bliffuer odc/ oc it Huiss falder offuer der ander.

18. Ist denn der Sathanas auch mit ihm selbsts vneins/ wie will sein reich bestehen? Die weil ihr saget/ ich treibe die Teuffel auß durch Beelzebub.

Er da Sathanas oc mens mer sig self/ huert edis skal hans riges bliffue bestandigt? Effterdi i siger/ ieg vdriffuer Dieffle ved Beelzebub.

19. So ich aber die Teuffel durch Beelzebub austreibe/ durch wen treiben sie eure Kinder auß? Darumb werden sie eure Richter sein.

De om ieg vdriffuer Dieffle ved Beelzebub/ ved huen vdriffue eders Børn dem? Der saare stulle de vere eders Dommere.

20. So ich aber durch Gottes finger die teufel austreibe/ so kompt je das Reich Gottes zu euch.

Men dersom ieg vdriffuer Dieffle ved Guds finger/ da kommer to Guds riget il eder.

21. Wenn ein starker gewapneter sein Palast bewaret/ so bleibt das sein mit frieden.

Naar som en Sterck beuebnet beuaret sit Pallass/ da bliffuer der hand haffuer med fred.

Kapitola XI.

15. Alle někteřij žnich pravili: V Beelzebubu knižeti dā: belsitem wym iſta dābly.

A niektorzy z nich mówili: Przez Beelzebula ſſiaje dyabelskie wyrzucā dyabelſtwā.

16. A gini poſauſſegilię / ſnamię o Nębe hłedali od něho.

Drudzy ſāſie kuſaci go / proſili ſnāku od něgo.

17. Ale on ſvōz poſnal myſlenij gegich / Feſt gim: Každě krālovſtvij ſamo v ſobě rozděleně / ſpuſine / a dām na dām padne.

Ale on gdyž vſet ſi ol myſliſch / rzeſt im: Každě kroleſtvo rozdwoione przeciw ſobie / bywa ſberzone / a dom miedzy ſeba roznyrpādnie.

18. Protož geſliſe Oſathas nāſa proti ſobě geſt rozdēlen / ſicraſ ſiane krālovſtvij geſo? Niebo pravite / že nā v Beelzebubu vymijām dābly.

Kuſiſtecy ſāran rozdwioion ieſt przeciw ſobie: iakož ſie oſteti kroleſtvo ieſo? Abowiem powieſ dacie / iā przez Beelzebula wyrzucām dyabelſtwā.

19. A geſliſe Beelzebubem vymijām dābly / Synowě waſſkēm vymijāgi? Protož oni ſaudowě waſſy budau.

Odjie wice ieſli ſa przez Beelzebula wyrzucām dyabelſtwā / ſynowie waſſy przez te geſt wyrzucā ſa? a dla tegož oni brda ſedzmi wāſſymi.

20. Paſli moř Božij myſiſtām dābly / giſtę pſiſio geſt mepp wās Krālovſtvij Božij.

Ale ieſli ſa pālcem Božim wyrzucām dyabelſtwā / ſiſteſt do was pſyſſio Kroleſtvo Bože.

21. Když ſylmō Odēnc o ſiſtjā ſpne ſivě / w poſogi gſau wſſetcy wlecy kterhniž wladne.

Gdy ſtorny mocarz ſbroyny ſtrzeže domu ſwego / w poſoniſa matornoſci ieſo.

22. **אָו דִּין אַתָּה מוֹ**
דַּחֲסִין מִנֶּחָ וּנְפִיחִי כ
דְּלִי וְנִיחָ שְׁקֵל הוּ דַּחֲבִיר
הִנֵּה אֲלוֹהֵי וּבְנֵיהָ מ
מִפְּלִג:

*Ma quando tu piu forte de lui so-
pravvencisti, e uincello, tu gli uisti tutte le
sue armi, che le quali se confidaua, e diffra-
buesse le sue spoglie.*

23. **מִן דְּלֵא הִנֵּה אֲמִי**
לִקְבִלִי הוּ וּמִן דְּלֵא בָּשָׁר
אֲמִי מִבְּדִירוֹ מִבְּדִיר:

*Cui non e con me, e contra di me, e
chi non raccoglie con me, disperge.*

24. **רוּחָא טַבֵּיחָא מִן**
דִּנְפַקְתָּ מִן בְּרִינָא
אֲלוֹהֵי מִן בְּרִינָא ב
בְּאִתְרֵיהֶם דְּמִנְיָא לִירֵת
בְּהוּ דְּמִנְיָא לִירֵת וּנְיָא
וּמִן דְּלֵא אֲשַׁכְחִית
אֲמִי אֲשַׁכְחִית לְבִיתִי
אֲמִיכָא דִּנְפַקְתָּ:

*Quando lo spirito immundo e uscito
de l'huomo camina per luoghi secchi, cer-
cando riposo: e non uetromando, dice, lo
ritornaro a la mia casa, e donde sono
uscito.*

25. **וְאִו אֲתָת אֲשַׁכְחִיתָהּ**
דְּחַמִּים וּמִצְרָה:

*E venisti, la troua scoperta e or-
nata.*

26. **הִנֵּה אֲלוֹהֵי דְּבָרָא:**
שְׁבַע רִחִין אֲחִירִין
דְּבִישִׁין מִנֶּחָ וְעֵלִין
וּבְבִירִין תְּמוּ וְהוּנִין
חֲתִמָּה דְּבָרָא נִשְׂאָה הוּ
בִּישָׂא מִן דְּמִיחָה:

*E allora s'era s'era piglia con se so-
te altri spiriti i peggiori di se: i quali en-
trano, habitano in: e così l'huomo con-
tra di quell'huomo disse: peggior che la
prima.*

27. **וְבִדְרֵי מִמֶּלֶךְ הוּא**
אֲדִישָׁת אֲנִיחָא מִנֶּחָ
קִלָּה מִן בָּשָׂר וְאֲמִי
לֵה טוֹבִיחָ לְכַרְסָּה
דְּבִישִׁין וְלִדְבִישִׁין
דְּאִינִיקִיר:

*E mentre ch'egli dicea queste cose,
annueno che vna certa donna tra la tur-
ba saltando la voce, gli disse, Beato il ven-
tre che t'ha portato, e le mammelle che tu
hai succhiate.*

22. **וְאִם יָבוֹא חוֹק מִמֶּנּוּ וְהָבִיר**
עָלָיו אִו יִשָּׂא מִמֶּנּוּ אֶת-כָּלֶּשֶׁל
וְשָׁקוֹ אֲשֶׁר בְּטַח עָלָיו וְאֶת-
חֲלִיצוֹתָיו חֲלָק:

*Mas si otro mas fuerte que el sobreueniendo
lo yeciere, roma le todas sus armas en que confia-
ua, y reparte sus despojos.*

23. **וְאֲשֶׁר אֲנִי עָמִי לְקַבְּלִי**
הוּא וְאֲשֶׁר לֹא יֵאָסֶף עָמִי יִפְדֶּר:

*El que no es conmigo, contra mi es: y el que
conmigo no apanna, derrama.*

24. **וְאִם רוּחַ טַמֵּיחָ יֵשֵׁא מִן**
הָאָדָם וְיִתְחַלֵּךְ בְּצִיחָת וּבְחִרְבוֹתָהּ
וְיִבְקֹשׁ מְנוּחָה וְלֹא יִמְצָא יֵאָמֵר
אֲשׁוּב לְבֵיתִי אֲשֶׁר יֵצֵאתִי
מִשָּׁם:

*Quando el espiritu immundo saliere del hom-
bre, anda por lugares secos buscando repofo: y
no hallandolo, dize Boluermehé a mi casa, de-
donde sali.*

25. **וּבְבוֹאָהּ יִמְצָא אֶת־הָאֲשֵׁרִי**
בְּמִטָּהּ וּבְמִטָּהּ:

Y viniendo, halla la barrida y adornada.

26. **אִו יָבוֹא וְיִלָּקֵה אֲלָיו שְׁבַע**
רוּחוֹת אַחֲרוֹת רָעוֹת מִמֶּנּוּ
וּבְבוֹאָהֶן שְׁבַע שָׁם וְהוּנִין
הָאֲחֵרוֹנוֹת הָאֵדָם הַהוּא רָעוֹת
מִדְּאִשְׁוֹנָה:

*Entonces va, y roma otros siete espiritus pe-
ores que el, y entrados habiran alli: y son las po-
strimerias del tal hombre peores que las prime-
rias.*

27. **וְיִהְיֶה בְּדִבְרוֹ אֶת-הָאֲלֵהָ**
וְהָרָם אִשָּׁה אֶחָת אֶת-קוֹלָהָ
בְּעָם וְהָאֲמִיר לֹא אֲשֶׁרִי תִבְטֹן
אֲשֶׁר עֲמִסְתָּךְ וְהָרָם אֲשֶׁר
נִשְׁאָתָךְ וְהָרָם אֲשֶׁר נִקְתָּ:

*Ya aconteció que diziendo el estas cosas, vna
muger de la compaña leuantandola boz, le di-
xo, Bienauenturado el vientre que te retruxo, y las
tetas que mamaste.*

22. **Ἐπεὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτῷ
ἢ περὶ ὧν νικᾷσθαι αὐτὸν, ἔπαυσε
αὐτὸν αἰρεῖν, ὅτι ἔπαυσε, ὅτι
σκόλα αὐτοῦ ἀφ᾽ οὐδ' ὅσων.**

*Mais si vn plus fort que lui suruiuent
qui le surmonte, il lui oste toutes les
armes, esquelles il se confioit, & depar-
tit les despouilles.*

23. **Ὁ μὴ ὡς ἐμὶ ἐμὸς, καὶ ἐμὸς
ἐστὶν ὁ μὴ συναρπάσας ἐμὴν, σκα-
πίζει.**

*Qui n'est avec moi, il est contre moi:
& qui ne recueille avec moi, il elpard.*

24. **Ὅταν δὲ ἀκαθάρτοι πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διερχόμε-
νοι ἀνύδρου τόπων, ζητοῦσι αἰάπνω-
σιν, καὶ μὴ εὗρευσιν, λέγει, ὡς-
τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅπου ἐξέλ-
θην.**

*Quand l'esprit immonde est sorti de
quelque homme, il chemine par lieux
secs, cherchant repos: & n'en trouuant
point, dit, le retournerai en ma maison,
d'ou ie suis sorti.*

25. **Καὶ ἐλθὼν εὗρεσκεν τὰς κατα-
μάτους καὶ κατασκευασμένους.**

*Et quand il vient, il la trouue balice
& parée.*

26. **Τότε πρὸς ταῦτα καὶ ὁ ἄλλος
λαμβάνει ἑπτὰ ἄλλα πνεῦμα,
καὶ εἰσελθὼν παρὰ κα-
τάματον ὁ καὶ ἡμεῖς καὶ ἐξέλθῃ
τὸ ἀνθρώπου οἰκίαν χειρὶ αὐτοῦ
πρώτοι.**

*Et adonc ils s'en va, & prend avec
soi sept autres esprits pires que lui: &
y entrent & habient là: tellement que
la dernière condition de cest homme est
eilt pure que la premiere.*

27. **Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τῷ λέγει αὐτῷ
πάντα, ἐπαύσατο τις γυνὴ Φανίαν
ὡς ὁ ἄλλος, εἰπὼς αὐτῇ, μακάριοι
εἰς τὴν οἰκίαν ἡ βασιλεῖς σου, καὶ πα-
ρεῖς ὡς ἐν ἡλάσε.**

*Or aduint comme il disoit ces choses,
qu' ynt femme d' entre les troupees dle-
ua fa voix, & lui dit, Bien-heureux est
le ventre qui t'a porté & les mammelles
que tu as succhies,*

י א

28 אָמַר לֵהּ הִוּ טוֹבָהּוּן
לֹאִילֹו דִּשְׁמַעוּ מִלְתָּהּ ד'
דֵּאֵלֶהָ וְנִסְדִּין לֵהּ :

*Et egle disse, Anzi beati son quelli che
odono la parola di Dio, e la conservano.*

29 וְכֵן מִתְכַּנְּשִׁין בְּנִשְׁאָ
שְׂרִי לְמֵאמַר שְׂרָבְתָּהּ
הִנֵּה בִישְׁתָּה אֶתָּה בָּנִיָּה
וְאֶתָּה לֵ—תִתְּנָהּ לֵהּ
אֵלֶּה אֶתָּה דִּינוּ וְנִבְנָה :

*Adunandosi poi la moltitudine, in-
cominciò a dire, Questa generazione è
maluagra: ella cerca segno, e segno alcun
non le sarà dato, senon il segno di Iona
Propheta.*

30 אִי־בִנָּה יֵיד דִּהֵּנָּה יִנְוּ
אֶתָּה לְנִינְוָה הַכְּנָה יִהְיֶה
אֶף פִּרְיָהּ דִּאֲנִשְׁטָה
לְשִׂרְבְּתָהּ הִנֵּה :

*Che si come Iona fu segno à i Ninivi-
ti, così sarà essando il Figliol de l' homo
à questa generazione.*

31 מִלְכָּתָהּ דִּתְּוִימִינָה
תְּקִימִי בְּדִינָה אִם אֲנִשְׂא
דְּשִׂרְבְּתָהּ הִנֵּה וְתִתְּנָהּ
אֲנִי דֵּאֶתָּה מִן אֶבְרָהָה
דֵּאֲרָצָה דִּתְּשַׁמְעִי
חֲכָמָתָהּ דְּשִׁלְיִמִּון וְהִנֵּה
דִּתְּנִיר מִן שְׁלִימִון הִרְבָּה :

*La Regina d'Austria si leuvarà su nel
giudicio con gli huomini di questa gene-
ratione, e condanneràagli: perciò che ella
venne da i confini de la terra per veder la
sapienza di Salomone: e pur ecco più che
Salomone in questo luogo.*

32 גְּבִרָה נִינְוָה יִקְוִימוּ
בְּדִינָה אִם שְׂרָבְתָהּ הִנֵּה
וְתִתְּנָהּ דִּתְּכֹוּ בְּכִרְוֹתָהּ
דִּינוּ וְהִנֵּה דִתְּנִיר מִן יִנְוּ
הִרְבָּה :

*Gli huomini di Ninive si leuvaranno
nel giudicio con questa generatione, e
condanneranno: perciò che essi à la pre-
dication di Iona si ridussero à penitencia:
e pur ecco qui più che Iona.*

י א

28 וְהוּא אָמַר אֵלֶּה בִּי־אֲשֶׁרִי
הֵאֱלָה אֲשֶׁר שְׁמַעוּ אֶת־דְּבַר
אֱלֹהִים וְשָׁמְרוּ :

*Y el dixo, Antes bienaventurados los que o-
yeron la palabra de Dios, y la guardan.*

29 וַיִּקְהֻלוּ הָעָם וַיַּחֲלֵל לְדַבֵּר
חֲדוֹר וְהָ רָע הוּא מִבְּקֵשׁ אֹתָהּ
וְאֹתָהּ לֹא יִתֵּן לוֹ כִּי־אֵם אֹתָהּ
יִזְנֶה הַנְּבִיָּא :

*Y juntandose las compannas à el, començo
à dezir, Esta generacion, generacion mala es:
fennal busca, mas fennal no le será dada, fino la
fennal de Iona Propheta.*

30 כִּי־כִאֲשֶׁר הָיָה יִזְנֶה אֹתָהּ
לְנִינְוָה כֹּן יִהְיֶה בְּרִי־הָאָדָם לְדוֹר
הַהוּא :

*Porque como Iona fué fennal à los Niniui-
tas, ansí tambien será el Hijo del hombre à esta
generación.*

31 מִלְכָּתָהּ גִּבְבַּת תְּקוּם בְּמִשְׁפָּט
עָם אֲנִשִּׁי דוֹר הַהוּא וְתִשְׁפָּטֵנּוּ
כִּי־לִבָּהּ מֵאֲפִסִּי תִּתְּנֵנּוּ לְשִׁמוֹעַ
אֶת־חֲכָמָתָהּ שְׁלֵמָהּ וְהִנֵּה יוֹתֵר
מִשְׁלֵמָה בָּהּ :

*La Reyna del Austro se leuantará en juyzio
con los hombres de esta generacion, y los conde-
narà: que vino de los fines de la tierra à oyr la sa-
biduria de Salomon: y heaqui mas que Salomon
en este lugar.*

32 אֲנִשִּׁי נִינְוָה יִקְוִמוּ בְּיוֹם
דִּין עָם דוֹר הַהוּא וְיִשְׁפָּטוּהוּ כִּי־
שָׁבוּ מִכְּרָעָתָם בְּמִקְדָּהּ יִזְנֶה
וְהִנֵּה יוֹתֵר מִיִּזְנֶה בָּהּ :

*Los hombres de Ninive se leuantarán en ju-
yzio con esta generacion, y la condenarán: que à
la predication de Iona hizieron penitencia: y
heaqui mas que Iona en este lugar.*

י א

28. Αὐτὸς δὲ εἶπεν, μακάριοι μα-
κάριοι οἱ ἀκούοντες τὴν λόγον τοῦ
θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτήν.

*Adonc il dit, Mais plustost bien-
heureux sont ceux qui oyent la parole
de Dieu, & la gardent.*

29. Ταῦτ' ὁ ὄχλος ἐπιθροίζον-
των ἤρξατο λέγειν, ἡ γὰρ αὐτὴ πα-
ροχὴ ἐστὶν σημεῖον ἐπιζητεῖται, καὶ ση-
μεῖον ἂν δοθῇσται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ ση-
μεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.

*Et commē les troupees s' amassoient,
il se print à dire, Cette generation est
meschante: elle demande signe, signe
ne lui fera point donné, sinon le signe
de Iona le Prophete.*

30. Καθὼς γὰρ ἐγένετο ἰωνᾶς ση-
μεῖον τοῖς νινευιταῖς, ὡς τὸς υἱοὺς τοῦ
ἁνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.

*Car comme Iona fut signe à ceux
de Ninive, ainsi le sera aussi le Fils de
l'homme à cette generation.*

31. Βασιλεῖσα νότου ἐγερθήσεται
ἐκ τῆς κρήνης ἐν τῇ ἀβύσσῃ τῆς γῆ-
νός ταύτης, καὶ κατακραύξει αὐτοὺς
ὅτι ἡλθον ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἀκούσασθαι τοῦ σοφίου τοῦ Σολομῶντος,
καὶ ἰδοὺ πλεονεκτήματα αὐτοῦ ὧδε.

*La roïne de Midi se leuera au iuge-
mēt avec les hommes de cette gene-
ration, & les condamnera: pour tant qu' elle
vint du bout de la terre pour ouir la Sa-
pience de Salomon: & voici, il y a ici
plus que Salomon.*

32. Ὁ δὲ λαὸς νινευιτικὸς ἀναστήσεται
ἐκ τῆς κρήνης ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ, καὶ
κατακραύξει αὐτοὺς ὅτι μετάνη-
σαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ
πλεονεκτήματα αὐτοῦ ὧδε.

*Les gens de Ninive se leueront
au iugement avec cette generation, &
la condamneront pour tant qu' ils se sont
ameadés à la predication de Iona: &
voici, il y a ici plus que Iona.*

28. At ille dixit, Quinimo
beati qui audiunt verbum
Dei, & custodiunt illud.

But he saide / Yea / rather blessed
are they that heare the worde of God /
and keepe it.

19. Turbis autem concurrentibus cœpit dicere, Generatio hæc, generatio nequâ est: signum quærît, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ Prophetæ.

And when the people were gathered thicke together / he began to say / This is a wicked generation : they seeke a signe / and there shall no signe be giuen / them / but the signe of Jonas the Prophet.

30. Nam sicut fuit Ionas
signum Ninivitis: ita erit &
filius hominis generatio-
ni isti.

For as Jonas was a signe to the
Ninuites, so shall also the Sonne of
man bee to this generation.

31. Regina Austri surgit
in iudicio cum viris genera-
tionis huius, & condemna-
bit illos: quia venit à finibus
terræ audire sapientiam Sa-
lomonis, & ecce plus quàm
Salomon hic.

The *Queene of the South* shall rise in iudgement : with the men of this generation : and shall condemne them : for shee came from the vniuersall partes of the earth to heare thee wisdome of *Solomon* : and behold shee a greater then *Solomon* is here.

32. Viri Ninivitarū surgent
in iudicio cum generatione
hac, & condemnabunt illā,
quia poenitentiam egerunt
ad prædicationem Ionæ, &
ecce plus quàm Ionas hic.

Then men of Nineue shall rise in
iudgement with this generation / and
shall condemne it: for they repented at
the preaching of Jonas: and behold / a
greater then Jonas is here.

Das XI. Capitel.

28. Er aber sprach: Za selig sind die
Gottes wort hören / vnd bewaren.

Men hand sagde / Ja salige ere de / som høre Guds
ord / oc beuare det.

29. Das Volk aber drang hinzu/ da sieng er an/ vnd saget: Diß ist ein arge Art/ sie begert ein Zeichen/ vnd ihr wird kein zeichen gegeben/ denn nur das zeichen des Propheten Jonaß.

De Goltfer trengde hen til / da begynte hand / oc
sagde / Denneer en ond Sleer / hun begærer te Tegen /
oc hende skal inted tegen giffuis / vden alene Jone
Propheitis tegen.

30. Denn wie Jonas ein Zeichen war den Ninevitcn / also wird des menschen Son sein diesem Geschlecht.

Thi ligesom Jonas vaar de Ministereis Tegen/
Saa skal Menniskens Søn vere denne Elect.

31. Die Königin von Mittag wird
auffretten für dem Gerichte/ mit den
Leuten dieses Geschlechts/ vnd wird
verdammten/ denn sie kam von der
Welt ende/ zu hören die Weisheit
Salomonis/ vnd siehe/ hie ist mehr
denn Salomon.

Dronningen aff Synden skal optræde faar Dom-
men/ med denne Eleckis Gøle/ oc skal fordomme
dem/ Thi hun kom fra Verdens ende/ at høre Salo-
monis visdom/ och see/ her er mere end Salomon.

32. Die Leute von Ninive werden
außtreten für dem Gericht / mit die-
sem geschlecht / vnd werdens verdam-
men / denn sie theten buße nach der
Predig Jonas / vnd sehe / hie ist mehr
denn Jonas.

De Jodelt aff Minire skulle opræde saar Dommens
mer denne Slect / ock skulle fordomme hende / Thi
de gjorde Penitence effter Jone Predickten / Di see her
er mere end Jonas.

Capitola XI.

28. A on řekl: Zagistě tať
gest/ Blahoslavenij křesť
stossij Slovo Božij/a osťij
bačij ho.

Alcon rzekł: Komsem bogos
stawieni ci Proorzy słuchaj: Słowá
Bożego / y strzeż go.

29. A kdaj se žastupovē žbij:
hast / poča praviti: Počolez
nij toto/pokoletij nepravē gē:
žnamenij hleđa / a znamenij
gemu nebu dedāno/godine žna:
menij Jonāsse Proroka.

A gdy się niemiło ludu żeśto
 ofoło niego / počał mówić: Ten
 narodoł się złościwy / Jaka znako-
 wał ale im znak nie będzie dan / rpl
 Koż znak on Jonaski Proroka.

30. Nebo pakož Jonáše byl
za znamenij Nynovistém/
takož bude y Syn člověka po
solenij tomuto.

Abowiem iako Jonass byl ná
znát zinstotrom/ thafzec bedzie y
Syn cizlowiec y narodowi temu.

37. Kráľovna od Poledne
vstane na Gaud s mužmi pos-
koleníj tohoto / a obšaudíj ge-
nebo přizela od končin země /
aby slošela maudrosti Esfara-
munowu: a aby wíjce než Esar-
lomaun tuto.

Krolowa od poludnia wstaje
na sad z meźmi narodu tego /
osadzi iedla tego / i przykaza ob-
taczynz iedzie aby sluchala mas
drości Salomo nowego / i o toć na
miejscu tym wotczy test niż Salo-
mon.

32. Muzij Nonpwistessij pos-
wstianau na Gaud spokole-
nijn tijnito/ a potupij ge: nab
gsau pokānij tijnitē kāzanij
Jonāssowu: a hle wijsenēz
Jonāss luto/

Ludzie Winiwitscy powstana
na świat narodem tym i y osadza ie
dla tego i z niewzmiat na Jonasz
we opowiadania! A to witscy ni z
Jonasz jest na tym mteyscu.

י א

33 לא אָנש מִנְהַר שְׁדָנָא
וְסָאָם לֵהּ בְּכִסְיָהּ אִו
תְּחִית סִתְמָא אֶלְא לְעֹלָם
מִן מִנְרַתָּא דֵּאֵלִין דְּעֵאֲלִין
יְחִוּן בְּהִרְהָרָה :

*Niuno accende la lucerna, e pœnela
in luogo ascoso, ne sotto lo stajo, ma sopra
il candeliero: acciò che quelli che entrano,
veggano lume.*

34 שְׂרָגָה דְּפִנְקָר אֵיתִיהָ
עֵינָךְ אֲמַתִּי הִבִּיל דְּעֵינָךְ
פְּשִׁיטָה אַף פְּלֵה פִנְקָר
יְהִיָּא בְּהִיר אִו דִּין תְּהִיָּא
בִּישָׂא אַף פִּנְקָר יִהְיֶה
חֲשׁוֹךְ :

*La lucerna del corpo è l'occhio: la
quæ se l'occhio tuo sarà semplice, tutto il
tuo corpo ancora sarà luminoso: ma se
sarà male agio, il tuo corpo ancora sarà
tenebroso.*

35 אֲנִידְהֵר הִבִּיל דְּלֵמָּא
בְּהִרְהָרָה דְּפִקְחִיבָא הִו :

*Guarda dunque che il lume, il quale
è in te, non sia tenebroso.*

36 אִו דִּין פְּלֵה פִנְקָר ג
בְּהִיר הִו וְלִית בֵּהּ מִנְרַתָּא
מִדָּם חֲשׁוֹבָא יְהִיָּא מִנְהַר
פְּלֵה אִיךְ דְּשְׂרָגָה בְּדִלְקָה
מִנְהַר לָךְ :

*Se dunque tutto il tuo corpo sarà lu-
minoso, senz'aver parte alcuna tene-
broso, egli sarà luminoso tutto: come
quando la lucerna s'illumina con lo splen-
dore.*

37 בִּד דִּין מִמְלַל בְּעֵא
פְּרִישָׁא חַד דְּרִישְׁתִּי
לְוִתָּה וְעַל אֲסִתְמָר :

*Emette chi egli parlava, vn Fariseo
il prego che desinasse con seco. Et egli en-
trato in casa si pose a tavola.*

38 הִו דִּין פְּרִישָׁא בִּד
תְּנִיחִי אֲתִדְמֵר דְּלָךְ
לִיקְדָם אֲמִד מִן קִנְס
שְׂרִיתָה :

*Il Fariseo veduto questo, si marauil-
lò che egli non s'era prima lauato innan-
za al desinare.*

י א

33 אִישׁ לֹא יָבִיעַר גֵּר וְיִשִּׁים
בְּמִסְתָּר אִו תַּחַת הַסֵּאָה כִּי אִם
עַל־הַמְנוּכָה לְמַעַן אֱלֹהֵי אִשְׁרָי
יָבוֹאוּ יְרֵאָה אֶת־הַנֶּעֱמָה :

*Nadie pone en oculto el candil encendido,
ni debaxo del almud: sino en el candelero, para-
que losque entran, vean la lumbr.*

34 גֵּר הַגּוֹפֶה יֵשׁ הָעֵין וְנֵאֵם
עֵינְךָ תִּמָּה הִיא כָּל גּוֹפֶתְךָ גְּאוּרָה
וְנֵאֵם רָעָה הִיא גַּם כָּל גּוֹפֶתְךָ
נִחְשָׁכָה :

*El candil del cuerpo es el ojo: pues si tu ojo
fuere simple, tambien todo tu cuerpo será re-
splandeciente; mas si fuere malo, tambien tu cu-
erpo será tenebroso.*

35 לֵבִן רֵאָה פֶּן תֵּאוֹר אִשְׁרָי
בִּךָ חֲשֶׁךְ יִהְיֶה :

*Mira pues, si la lumbr que en ti ay, es tinie-
blas.*

36 וְנֵאֵם הַגּוֹפֶה גְּאוּרָה כְּלָהּ וְלֹא
יֵשׁ בָּהּ חֶלֶק בַּחֲשֶׁךְ אִו כְּלָהּ
גְּאוּרָה תְּהִיָּה וְכִמּוֹ גֵּר בְּנִיחָהּ
יֵאֵר אֲוִתָּךְ :

*Ansique siendo todo tu cuerpo resplandeci-
ente, no teniendo alguna parte de tiniebla, será
todo luziente como quando vn candil de resplan-
dor te alumbr.*

37 וַיְדַבֵּר אִשְׁרָי מִמַּצֵּי מִפְּרִישׁ
אֶחָד לְסַעַד לְבִן עֲמִין וְיָבוֹא
וַיִּשְׁכֵּב :

*Y desque vuo hablado, rogole vn Phariseo
que comiesse con el: y entrado Iesus, sentose à
la mesa.*

38 וְהַמְּפִרֵּשׁ רֵאָה וַיִּתְּמָה כִּי לֹא
בְּרֵאשׁוֹנָה גִּטְבֵּל בְּמִים לְפָנֶיהָ
הַמְּרִיחָה :

*y el Phariseo como lo vido, marauillose de-
que no se lauò antes de comer.*

יא.

33. Οὐδὲς γὰρ λύχνος αἰῶνος ἐστὶν κρυπτός τιθήσιν, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς μο-
δίᾳ, ὅθεν ὁππότε πάλιν λυγχιῶται, ἵνα οἱ
ἀντιπροσέμψοντες τὸ φῶς τοῦ ἐλ-
κωσίου.

*Or nul n'allume la chandelle, & la
met en lieu caché, ne sous vn boisseau:
mais sur le chandelier, afin que ceux
qui entrent voyent la lumiere.*

34. Ὁ λύχνος ὁ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός· ὅταν ὁ ὀφθαλ-
μός σου ἀπληγῇ, ὅλον τὸ σῶ-
μα σου φωτίζεται· ἐάν τ' ὀφθαλ-
μός σου φωτίζῃ, καὶ τὸ σῶμα σου σκοτεινόν.

*La chandelle du corps, c'est l'œil: si
donec ton œil est simple, tout ton corps
aussi sera éclairé: mais s'il est malin, le
corps aussi sera tenebreux.*

35. Σκόπει ὅσον μὲν τὸ φῶς τ' ἐν
τοί. σκοτεινόν ἐστὶν.

*Regarde donc que la lumiere qui
est en toi ne soyent tenebres.*

36. Εἰ ὅσον τὸ σῶμα σου ὅλον φω-
τίζεται, μη ἔχοντι τὴν μέραν σκοτεινόν,
ἔσται φωτιστὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύ-
χνος τῆς ἀστράτης φωτίζῃ αὐτόν.

*Si donc tout ton corps est éclairé,
n'ayant aucune partie tenebreuse, il se-
ra éclairé par tout comme quand la
chandelle s'éclaire par la lumiere.*

37. Ἐφ' ᾧ λαλήσας, ἐρώτη αὐ-
τὸν Φαρισαῖος τις ἕως ὅπου δεῖσθαι
παρεῖ αὐτόν. εἰσέλθων δὲ ἀνέπε-
σεν.

*Et comme il parloit, quelque Phari-
sien le pria de dîner chez lui: & Iesus
y entra, & se mit à table.*

38. Ὁ γὰρ Φαρισαῖος ἰδὼν ὅτι οὐ
πρώτιστα ἠβατίσθη
πρὶν ἐσθῆναι.

*Mais le Pharisien s' esmerueill de
ce qu'il vid qu'il ne s'loit premiere-
ment lauë deuant le dîner.*

33. Nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neque sub modio: sed supra candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant.

No man lighteth a candle / and putteth it in a private place: neither under a bushell: but on a candlestick: that they which come in / may see the light.

34. Lucerna corporis tui, est oculus tuus: Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.

The light of the bodie is the eye: therefore when thine eye is single, then is thy whole bodie light: but if thine eye be evil, then thy bodie is dark.

35. Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebrae sint.

Take heed therefore / that the light which is in thee / be not darkness.

36. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum: erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

If therefore thy whole bodie shall be light, having no part dark: then shall all be light, even as when a candle doth light thee with the brightness.

37. Et cum loqueretur, rogavit illum quidam Phariseus ut pranderet apud se. Et ingressus recubuit.

And as he spake / a certaine Pharisee besought him to dine with him: and he went in / and sat downe at table.

38. Phariseus autem cepit intrate reputans dicere: quare non baptizatus esset ante prandium.

And when the Pharisee sawe this / he marvelled that hee had not first washed before dinner.

33. Niemand zündet ein Licht an / und setzt es an einen heimlichen ort / auch nicht unter einen Scheffel / sondern auff den Leuchter / auff daß / wer hinein gehet / das Licht sehe.

Ingien tender te lufft / or sewer der paa en lonsig fied / icke heller vnder en Steppe / men paa lufftstagen / paa der / at huo som gar ind / stal see luffter.

34. Das auge ist des Leibs Licht / wenn nun dein auge einfeltig sein wird / so ist dein ganzer Leib leuchte / So aber dein auge ein schalek sein wird / so ist dein Leib finster.

Dyet er legemens lufft / Maar som die Dye bliffuer nu enfsolbig / da er als die legeme lufft. Wen bliffuer die Dye en Stalek / da er oc die legeme merckt.

35. So schone drauff / daß nicht das Licht inn dir finsterniß sey.

Saa see der til / at der lufft i dig er i lcke mercke.

36. Wenn nun dein Leib ganz leucht ist / das er kein stück vom finsterniß hat / so wird er ganz Licht sein / und wird dich erleuchten / wie ein heller blis.

Maar som die legeme er nu ganste lufft / at der haffuer inder sincke aff mercket / da bliffuer der ganste lufft / or stal oplyse dig / som it klare lueet.

37. Da er aber in der rede war / hat ihn ein Phariseer / daß er mit im das Mittagsmahl esse. Und er gieng hinein / und saßte sich zu Tische.

De som hand saa taled / bad en Phariseer hannem / at hand stulde ede middagis Maaltid med hannem. De hand gick ind / or sette sig til Bord.

38. Da das der Phariseer sahe / verwunderte er sich / daß er sich nicht vor dem essen gewaschen hette.

Der Phariseeren saa det / forundrede hand sig / at hand rode sig icke for hand oed.

33. Žadno negažeha svitce / a vstropi gi stavo / ani pod nádobu: ale na svitcenu / aby ti kiejij wchahajgi swietlo wideli.

Azadeni switce zapaloney nie skladie do miesck sztyego / ani pod forzec / ale do lichtarza / aby ci sztyry wchodzili widieli swiatlo.

34. Switce tela twého / geist oko two: Budeli oko two sprosin / wsectno telo two bude swietle / a paski bude nepravé / také telo two tmaré bude.

Swietlo ciebie jest oko / a przetoż gdyby oko two było proste / y wpytło cielo two swietne bedzie. Ale gdy bedzie sie / tezy cielo two ciemne bedzie.

35. Protoż wi / aby swietlo / kiej gest w tobie / umy nechly.

Obaczajetedy testy swiatlo / ktore masz w sobie jest ciemnoscia.

36. Paski celo two swietle bude / nemage zadni stranki temnosci: bude swietle wsectno / a paski swietle ofwisi ty tebe.

Testy tedy cielo two wpytlo swietne bedzie / uciemniae ciety ciastki sztyeney / chacie wpytlo swietne bedzie / iako gdy swietleki blaskiem swiatla oswietca cie.

37. Alon odmluwl / profet / hogeden zakonist aby omiedowal w nich. A wsect posadil se za Stul.

Tego gdy usze domowial / nies sztyry sztyeney / chacie go aby byl na obiedie w uiego / wsecty ches by / stadi.

38. Zakonist pak wida diwili se / prof se newmyl przed obiedem.

A widzac sztyeney diwomali se / ze sie pirowey nie umyl przed obiedem.

י א

39 אמר לה דין ישוע ה
השם אנתון פרישא ברה
דכסא נדפנב— מדכין
אנתון לנו מנכון דין מלא
חטובא ובישתא :

*Onde il Signor li disse, Voi Farisei
metate fora la parte di fuore del calice e
del piatto: ma la parte vostra di dentro è
piena di rapina e d'ingiustizia.*

40 חסירי רענא לנ
הוא מו דעבד דלבר ודלגו
הו עבד :

*O folli, colui che ha fatto quel che è
di fuore, non ha egli fatto ancora quel
che è di dentro?*

41 פרם מרם דאיר
הכיהי פדוקתא והאכל
מרם דבא הו לכין :

*Date più tosto la limaccia di quello
che hauea, & ecco tutte le cose vi faran
mondo.*

42 אלא נן לכו פרישא
דמעסרין אנתון ננצ
ופננא וכל יורק ועברין
אנתון אל דינא ועל חובא
דאלהא הליו דין גל
היא דמעברין והליו לא
תשקון :

*Ma guai a Voi Farisei, perche voi
dettimate la moneta, e la ruda, & ogni ber-
baggio: ma lasciate indietro al giudicio e
la charità di Dio. Bisognaua far queste
cose, e non lassar quelle.*

43 נן לכו פרישא
דנחמין אנתון ריש
מרתא פננשתא ושלמא
בשוקא :

*Guai a Voi Farisei, perche amate
i primi seggi ne le sinagoge, e le saluta-
zioni ne le plazas.*

44 נן לכו פרישא
נסבי באפא דא תיכון
אך קברא דלג— ודיצין
ובנ— גשם מהלכין עליהון
ולא דיצין :

*Guai a Voi Scribes e Farisei hypocritas,
perche voi sete come i sepulchri, che non
apparessono, e gli huomini che os cammina-
re sopra, non ne fanno niente.*

י א

39 ואחר אמר אליו המפרשים
אתם עלת את אשר מחוץ לכוס
ולקערה תטהרו ואשר בקרבכם
מלא גולה ורעה :

*Y el Sennor le dixo, Agora vosotros los Pha-
riseos lo de fuera del vaso y del plato limpiays:
mas lo que está dentro de vosotros, está lleno de
rapina y de maldad.*

40 הכסילים הלוא העשה את
החוץ גם עשה את הקרב :

*Locos, el que hizo lo de fuera, no hizo tam-
bien lo de dentro?*

41 אך תנו לצדקה את אשר
יש בידכם והנה כל דברים
טהורים יהיו לכם :

*Empero loque resta, dad lymofna: y heaqui
todo os será limpio.*

42 אבל אולי לכם המפרשים
כי העשירו את מנתא מחול
וכל יורק ותעברו את משפט
ואהבת אלהים אלה יצטרך
לעשות ואלה לא לעוב :

*Mas ay de vosotros Phariseos, que dezmyas
le menta, y la ruda, y roda ortaliza: mas el juyzio
y la Charidad de Dios passays de largo. Empero
estas cosas era menester hazer, y no dexar las o-
tras.*

43 אולי לכם המפרשים כי
אהבתם את מושבות ראשונות
בעדות ואת ברכות בשוקים :

*Ay de vosotros Phariseos, que amays las pri-
meras sillas en las synogas, y las salutaciones en
las plazas.*

44 אולי לכם הסופרים
והמפרשים התנפים כי אתם
במו קברים הנסתרים ואנשים
חולכים עליהם ואנשים יודעים :

*Ay de vosotros Escribas y Phariseos hypo-
critas, que soys como sepulchros que no se pare-
cen, y los hombres que andan encima no lo sa-
ben.*

י א

39. Εἰπὼς δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐ-
τοὺς, ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἰσ-
ραὴλ ὑποκριταὶ ὡς πινυσκεῖς κα-
τὰ ἔξω, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει
ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας.

*Et le Seigneur lui dit, Vous autres
Pharisiens nettoyez le dehors de la cou-
pe & du plat: mais le dedans de vous est
tout plein de rapine & de meschanceté.*

40. Ἀφροῖς, οὗτος ὁ πῦξ καὶ ὁ
ἔσωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐπισημα-
ίνεται.

*Insensés, celui qui a fait le dehors,
n'a-il pas fait aussi le dedans?*

41. Πλὴν τὰ ἐνόντα ὅσα ἐλεη-
μεῖται, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρεύ-
ονται.

*Mais plustost eslargisles en aumosne
ce que vous auez, & voici, toutes choses
vous seront nettes.*

42. Ἀλλ' εἰς ὑμῶν τῆς Φαρι-
σαίου, ὅτι δεσπονεύετε τὸ ἔσω-
θεν, καὶ τὸ πηγνύετε ἐπὶ πᾶσι λαχα-
νοῖς, καὶ περιερχοῦσθε τὴν νεύσιν ἐ-
πὶ τῇ ἀρχαίᾳ τῇ θείᾳ, τὰ καὶ ἐδὲ
ποιήσατε, καὶ κείνα μὴ ἀφύνατε.

*Mais mal-heur sur vous Pharisiens:
car vous distinez bien la menthe, & la
rue, & toute maniere d'herbage, & lais-
sez en arriere le iugement & la charité
de Dieu: il falloit faire ces choses ici, &
ne laisser point celles-là.*

43. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαῖοις
ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρώτην καὶ ἐνδοξάν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τὰς ἀ-
σασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.

*Mal-heur sur vous Pharisiens, qui
aimez les premieres seances es synago-
gues, & les salutacions es marches.*

44. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ὡς ὡς
ταῖς μνημεῖα τῶν ἀδελφῶν, καὶ οἱ ἀ-
νθρώποι οἱ περὶ τὰ μνημεῖα ἐπάσαντες
εὐδοκῶσι.

*Mal-heur sur vous Scribes & Pha-
risiens hypocrites: car vous estes com-
me les sepulchres qui n'apparoissent
point, & les hommes qui passent par
dessus n'en font rien.*

CAP. XI.

39. *Erat Dominus ad illum, Nunc vos Pharisei quod deforis est calicis & canticum mundatis: quod autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate.*

And the Lord said to him: In deeds ye Pharisees make clean the outside of the cup, and of the platter: but the inward part is full of ravening and wickedness.

40. *Stulti, nonne qui fecit quod deforis est, etiam id quod deintus est fecit?*

Ye foolies! did not hee that made that which is without, make that which is within also?

41. *Veruntamen quod superest, date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis.*

Therefore, giue almes of that which is left: and behold, all things shall be cleane to you.

42. *Sed vobis Phariseis, quia decimatis mentam & rutam, & omne olus: & prateritis iudicium, & charitatem Dei, hæc autem oportuit facere, & illa non omittere.*

But who be to you? Pharisees: for neede the the mynt and the rue: & all manner herbes, and passe ouer iudgement and the loue of God: these ought ye to haue done, and not to haue left the other undone.

43. *Vobis Phariseis, quia diligitis primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro.*

Who be to you? Pharisees: for ye loue the vppermost seates in the Synagogues, and greetings in the markets.

44. *Vobis, quia estis ut monumenta quæ non apparent, & homines ambulantes supra, nesciunt.*

Who be to you? Scribes and Pharisees: hypocrites: for ye are as graues which appeare not, and the men that walke ouer them, perceiue not.

Das XI. Capitel.

39. *Der HERR aber sprach zu ihm: Ihr Phariseer haltet die Becher und Schüssel außwendig reinlich: aber euere inwendigs ist voltraubs Vnd bößheit.*

Da sagde HERR til hannem: I Phariseere holde Begere oc Gad vduoris rentige: Men der som er inden til i eder/ er fullt aff roff oc ondskaff.

40. *Ihr Narren/ meineth ihr/ daß inwendig rein sey/ weinns außwendig rein ist.*

I Daarer/ mene i at der er rent inden til/ naac som der er rent vden til?

41. *Doch gebt Almosen von dem das da ist/ sihe/ so ist euch alles rein.*

Giffuer dog Almisse aff det som der er/ see/ da er der eder alsammen rent.

42. *Aber weh euch Phariseern/ daß ir verzeihet die minke vnd rauten/ vnd allerley kol/ vnd gehet für dem gericht über/ vnd für der liebe Gottes. Dis solt man thun/ vnd jennes nicht lassen.*

Men iude eder Phariseere/ at i finde aff Mynter oc Ruder/ oc alle honde Raal/ oc gaa om kring Dom/ oc Gudj lærighed. Dene stulde mand gøre/ oc icke forsomme der ander.

43. *Weh euch Phariseern/ daß ir gerne oben ansitzet inn den Schulen/ vnd wolt begrüßet sein auff dem Markte.*

De eder Phariseere/ at i side gerne offuerst i Skolerne/ oc ville hilffis paa Torffuit.

44. *Weh euch Schriftgelehrten vnd Phariseer/ ihr Heuchler/ daß ir seht wie verdeckte Todtengräber/ darüber die Leute lauffen/ vnd kennen sienicht.*

De eder Skrifffeloge oc Phariseer/ i Hyenskalcke/ at i ere som Dabbs skulte graffuer/ huilcke Jolekene lode offuer/ oc lende dem icke.

Kapitola XI.

39. *I kelt PAN k nenu: Nynj wy Zafonijcy coż zewnitf gest komice a misso zis stije/ ale coż wnitf gtwascho/ plno gest laupę a neprawy si.*

Kiekt thedy Pan k nenu: Nynj wy Zaryzussowle zwirzdu kubek y misse vmywacie/ lecz y was wewnaryz pelno test drapiestwa y zlości.

40. *Blāzni/ wssak ten kteryż gest vcinil coż zewnitf gę/ vcinil takę y coż wnitf gest.*

Gzalent/ izaj ten kteryż vczynil to co test zwirzdu/ nie vczynil tej tego co test y wewnaryz?

41. *Ale wssak nad to nadawssie/ dāwanteż Almużnu/ a an wssak y węc y wām ciste gśau.*

A pzeroy tho co w nich test dāwcie żā iālnużne/ a oroc wām wšyrti rzeć y beda cżysti.

42. *Ale beda wām Zafonij/ kām/ kteryż desāty dāwāte z Māty a Z Nauty/ a ze wssakitę Zetiny/ a opaušitę Saud a Lāstru Bożij. Eto węc yagi sę mēti gte ciniit/ a onęty ne opaušitę.*

Ale biadā wām Zaryzussowle/ kteryż dāwācie vžiesiecie z miet kty z tury/ y z kōzdey iāryny/ a opaušcie die jady milość Bożā. A no wām to bylo trebā cżynie/ a os nyd nie opaušcie.

43. *Beda wām Zafonij/ kām/ nebo milutęte prwnij miz sto w Skolāch/ a pozdrāwo wānij na trhu.*

Biadā wām Zaryzussowle/ kteryż mil nēcie pirwse zāstā dānā w zebzāniz/ y w itāniz nā ryn/ kād.

44. *Beda wām/ nebo gste nalo Hrobomę kteryż negsau patrni/ a lidę chodijce ptes nę/ nęwōdij.*

Biadā wām Doktorowię y Zaryzussowle pokryci/ Abowiem te sęstie iāfo graby kteryż nęwōd bāci/ co onich nēwōdizā a kteryż nādāniz chodjā.

נ י

45 ויצא חרד מן ספרד
ואמר לה מלכנא פד הלן
ואמר אנת נאר לו מצער
אנת :

*Allora uno de Dottori de la Legge
rispondendo, gli disse, Maestro, dicendo
tu queste cose, fai ingiuria ancora a noi.*

46 הו דין אמראף לכו
ספרא נ דמטעניו אנתון
לפני נשא מוכלא וקדמא
ואנתון פחדא מן
דבעתכון לג קרבין א
אנתון להיו למיכלא :

*Et egli disse, Guai ancora Voi, Dot-
tori de la Legge, perciocche Voi caricaste gli
huomini di pesi difficili a portare, e Voi
non toccate la soma pur con uno de vostri
diti.*

47 נ לכו דפניו אנתון
קברא דנבא דאבהכון
קטלו אנתון :

*Guai a Voi, perciocche Voi edificaste i
sepulchros de Prophetis, e i vostri padri occi-
sere.*

48 סדריו אנתון הכיר
וגביו אנתון בצבדא
דאבהכון דהנו קטלו
אנתון ואנתון פניו אנתון
קבריהון :

*Per certo Voi date testimonio d'ap-
provar l'opere de padri vostri: perciocche
essi gli occisero, e Voi edificastes lor sepul-
chros.*

49 מטול הננא אף ח
חכמתא אמרת דהנ
אנא אשדר לחון נבנא
ושליח מנהון נרדפון
וקטלון :

*E per la sapientia di Dio disse, Io
mandaro loro da Profeti a de gli Apostoli,
e di quelli n'occideranno, e perseguiran-
ranno.*

50 דנית תבע דמא דכלהון
נבנא דאמאשד מן ד
דאנתברי עלמא מן ש
שרבתא הנה :

*Accioche il sangue di tutti i Profeti,
che è stato sparso da la fondatione del
mundo, si videra cho da questa generatione.*

נ י

45 ויצא אחד מן הסופרים
ויאמר לו מלמדנו בדברך את
האלה מגדפנו :

*Y respondiend vno delos Doctores de la
Ley, dizele Maestro, quando dizes esto, tambien
nos affrentas a nosotros.*

46 ויאמר ואנתם הסופרים אוי
לכם כי תטענו את האנשים
בשוכות ובסבלות ואנתם פאחל
אצבעותיכם לא תגעו את
השוכות :

*Y el dixo, Ay de vosotros tambien Doctores
de la Ley, que cargays los hombres con cargas
que no pueden lleuar: mas vosotros ni aun con
vn dedo tocays las cargas.*

47 אוי לכם כי בנייתם את
קברי הנביאים ואבותיכם
הרגום :

*Ay de vosotros, que edificays los sepulchros
de los Prophetas, y mataron los vuestros padres.*

48 אנתם מעידים אנתם כי
רציתם במעשי אבותיכם כי
המה הרגום ואנתם בונים את
קבריכם :

*Cierto days testimonio que consentis en los
hechos de vuestros padres: porque a la verdad el-
los los mataron, mas vosotros edificays sus se-
pulchros.*

49 על כן חכמת אלהים
אמרה לה אשלח אליהם נביאים
ומלאכים וירדפו ויהרגו מהמה :

*Portanto la Sabiduria de Dios tambien di-
xo, Embaré a ellos Prophetas, y Apostoles, y de-
ellos a vnos matarán, y a otros perseguirán:*

50 למען יבקש דם כל
הנביאים אשר גשפך מבדיאת
העולם עד הנה :

*Para que desta generacion sea demandada
la sangre de todos los Prophetas, que ha sido der-
ramada desde la fundacion del mundo.*

נ י

45. Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομι-
κῶν, λέγων αὐτῷ, διδάσκαλε, πῶς
ὅτι λέγων καὶ ἡμεῖς ὕβριζες.

*Alors quelqu'un des docteurs de la
Loy print le propos, & lui dit, Maître,
en disant ces choses tu nous dis aussi
outrage.*

46. Ὁ δὲ π, καὶ ὑμῖν τοῖς νομι-
κῶν ἀεὶ ὅτι φορτίζετε τοὺς ἄνθρω-
πους φορτὰ δυσβάστακτα. καὶ αὐτοὶ
εἰς τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ πτε-
ψάτε τῶν φορτίων.

*Et il dit, Mal-heur aussi sur vous doc-
teurs de la loy: car vous chargez les
hommes de charges importables, mais
vous-mesmes ne touchez point les far-
deaux de l'un de vos doigts.*

47. Οὐαὶ ὑμῖν ὅτι οἰκοδομεῖτε
τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, εἰ δὲ
πατέρες ὑμῶν ἀπέκταναν αὐτούς.

*Mal-heur sur vous: car vous ba-
tifiez les sepulchres des Prophetes, les-
quels vos peres ont tués.*

48. Ἀγαπᾶτε τὴν ἐκδομὴν τῶν
δολοφονῶν τῶν ἐργῶν τῶν πατέρων ὑ-
μῶν ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἀπέκταναν αὐ-
τούς. ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ
μνημεῖα.

*Pour vrai testmoignez-vous que
vous consentez aux actes de vos peres:
car ils les ont tués, & vous batifiez
leurs sepulchres.*

49. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ
εἶπεν, ἀποστέλλειν αὐτοὺς ἀποστό-
λους καὶ ἀποστόλους καὶ ἐξ αὐτῶν
ἀποκταῖν καὶ ἐκδιώξουσιν.

*Pour ceste cause aussi la Sapience
de Dieu a dit, le leur enuoyerei des Pro-
phetes & des Apostostes, & ils en turent,
& en dechasseront.*

50. ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάν-
των τῶν προφητῶν, τὸ ἐκχυθὲν
ἐκ τοῦ κόσμου ἕως τοῦ νῦν
ἐν τῇ γενεῇ ταύτῃ.

*Afin que le sang de tous les Pro-
phetes, qui a esté respandu dès la fonda-
tion du monde, soit redemandé de ce-
ste nation.*

י"א

51 מן דמה דהכיל עד—
מה לדמה דזכרנו—
דא תקטל פניו היכל—
למדבחה אין אמר אנא
לכו דמתבבע מן
שדבחה הנא :

*Dal sangue d' Abel infino al sangue di
Zacharia, che fu occiso tra l' altare e il
tempio: io vi dico certo che sarà ricerca da
questa generazione.*

52 ויכלון ספרנו—
בשקלתו קלנדא דידעתא
אנתון לא עלתון גלאינו
דצאלון פליתון :

*Quai d'voi Dottori de la Legge, per-
cinche haueret tolta la chiave de la scien-
centia: voi stessi non sete entrati, & hauer-
te proibiti quelli ch' entravano.*

53 ופד הליו אמר הנא
להון שריו ספרא ופרישא
מתבאש להון ומתחמתין
הון ומתבסין מלוהי :

*Dicendo agli loro queste cose, Dolto-
ri de la Legge e i Farisei cominciaron
grauemente ad opporfigli, & asistimen-
te domandanti di molte cose.*

54 ויכלין לה בסגיאנתא
פד בעין למאחר מדום
מן פנימה דנשפחון
נאכלון קרצוהי :

*Spiaandolo, e cercando di pigliar qual-
che cosa da la sua bocca, per accusarlo.*

י"ב

1 ופד איתפשו דנותא
דפנשא סגיאנא איכנא
דנדרשון חד להד שרי
ישוע למאמר לתלמידוהי
לקדם אודחרו בנפשכון
מן ממינא דפרישא
דאיתוהי מסב באפא :

*Et essendosi rauunata insieme una mol-
titudine innumerabile di gente, in modo
che si calcauano l' un l' altro, egli comen-
cio a dire a suoi discipoli, Primeramente,
guardateui dal fermento de Farisei, che è
hypocrisia.*

י"א

51 מדמי' הקל עד דמי' וזכרוהו
אשר גהרג בין המזבח ובין
ההיכל אמנם אמר אנכי לכם
יבקש מדור הזה :

*Desde la sangre de Abel, hasta la sangre de
Zacharias que murió entre el altar y la Casa: an-
si os digo, sera demandada de esta generacion.*

52 אוי לכם מלמדי תהורה
כי נשאתם את מפתח הבניה
אתם לא תבואו בה ואת אשר
חבצם לבוא תכלאו :

*Ay de vosotros, Doctores de la Ley, que os
romastes la llau de la sciencia: vosotros no en-
traistes, y a los que entrauan impeditis.*

53 ובאשר מדבר הוא אליהם
את—האלה ויחלו הסופרים
והמפרשים לוועום עד—מאד
ולשאול על דבריהם רבים :

*Y diziendoles estas cosas, los Escribas y los
Phariseos començaron a appremiarlo en gran
manera, y a prouocarlo a que hablasse de muchas
cosas.*

54 בשל' מארבים לו ומבקשים
לצודד מאומה מפיו ולחייבנו :

*Assechandolo, y procurando de caçar algo
de su boca para accusarlo.*

י"ב

1 ובאשר וקהלו רבבות העם
בן אשר ירמסו איש את—לעהו
ויחל לדבר אל—תלמידיו
בדאשונה השמרו לנפשכם
מחמץ המפרשים אשר היא
הנפחה :

*En esto juntandose muchas compannas,
tanto que vnos a otros se hollauan, començó a
dezir a los Discipulos, Primeramente guardaos
de la leuadura de los Phariseos, que es hypocrisia.*

י"א

51. 'Απὸ αἵματος Ἀβελ, ἕως τοῦ
αἵματος Ζαχαρίας ὃς ἀποκρίθη
μετὰ τὸ εἶναι ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ ἐν τῷ
ἱερῷ, ἐκζητῶντες τὴν αἵματι τοῦ
ἁγίου τοῦ κυρίου.

*Depuis le sang d' Abel, iusqu' au
sang de Zacharie qui fut tué entre l' au-
tel & le temple: voire ie vous di qu' il
sera redemandé à cette nation,*

52. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομιμαῖς ὅτι ἡ-
ρατε τὴν κλεῖδα τῆς βασιλείας αὐτοῦ
ὡς ἡσυχῆτε, καὶ τὰς ἀπορχομέ-
νους ἐκάλυπτε.

*Malheur sur vous docteurs de la loy:
car ayans retiré la clef de cognoissance,
vous-mêmes n'y estes point entrés, &
auez engardé ceux qui y entroyent.*

53. Αἱρεῖτε τὴν κλεῖδα τῆς βασιλείας
αὐτοῦ, ἥτις αὐτοὶ οὐκ ἀμείνουν καὶ
οἱ Φαρισαῖοι δὲν ὡς συνείχθη, καὶ ἀπο-
στρεφόμενοι αὐτὸν ὡς ἀπείκον.

*Et comme il leur disoit ces choses,
les Scribes & les Pharisiens se prirent
à le tenir de pres, & à lui tirer de la bou-
che plusieurs choses:*

54. 'Ερεβρόντες αὐτὸν, καὶ ζητοῦ-
ντες ἡμεῖς τὸν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ,
ὥς κατηχετο ὡς αἷμα.

*En l'espiant, & tacheant de recuei-
lir captieusement quelque chose, afin
qu' ils l' accusassent.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

ΕΝ Οἷς ἐπισυναχθεὶς ὁ ἄνθρωπος
ἐμαθὼν ὅτι ἐχλυσ, ὡς καὶ
παρὶν ἀλλήλους, ἤρχετο λέγειν· πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, πρῶτον, Προ-
σέχετε αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ
Φαρισαίου, ἣτις ἐστὶν ὑποκρίσις.

*Ce pendant les troupes s' estans af-
femblées à milliers, tellement qu' ils se
foulaient les uns les autres, il se print à dire
à ses disciples, En premier lieu donnez-
vous garde du leuain des Pharisiens qui
est hypocrisie.*

CAP. XI.

51. A sanguine Abel aque ad sanguinem Zachariae, qui perit inter altare & ædem. Ita dico vobis, requiratur ab hac generatione.

From the blood of Abel vnto the blood of Zacharias: which was slain betwene the altar and the Temple: verely I say vnto you, it shall be requir'd of this generation.

52. Vx vobis Legisperitis, quia tulistis clauem scientie: ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.

Who be to you / interpreters of the Lawe: for we haue taken away the keye of knowledge: ye entered not in your selues / & them that came in ye forbade.

53. Cum autem hæc ad illos diceret, cæperunt Pharisei & Legisperiti graviter insistere, & os eius opprimere de multis.

And as he saide these things vnto them, the Scribes and Pharisees began to urge him sore / & to prouoke him to speake of many things.

54. Insidiantes ei, & quærentes aliquid capere de ore eius, ut accusarent eum.

Laying waite for him, and seeking to catch some thing of his mouth, wherewith they might accuse him.

CAP. XII.

Multis autem turbis circumstantibus, ita ut se invicem conculcarent, cœpit dicere ad discipulos suos, Attendite à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis.

In the meane time / there gathered together an innumerable multitude of people / so that they trode one another: and he began to say vnto his disciples first / Take heede to your selues of the leauen of the Pharisees / which is hypocrisie.

Das XI. Capitel.

51. Von Abels Blut an/bis auff das Blut Zacharie / der vntkam zwischen dem Altar vnd Tempel. Ja ich sage euch / Es wird gefordert werden von diesem Geschlechte.

Vra Abels Blod/indtil Zacharie Blod / som bleff ihuetslagen mellem Altaret oc templen. Ja, ieg siger eder / Det skal kreffuis aff denne Slect.

52. Weh euch Schriftgelehrten / Denn jr den Schlüssel des Erkenntnis habt / Ir kompt nicht hinein / vnd wehret denen / die hinein wollen.

We eder Scrijftllege / Ihi i haßus Wisdomens Nøgel / I komme der icke ind / oc forment dem som ville der ind.

53. Da er aber solches zu ihnen saget / fiengen an die Schriftgelehrten vnd Phariseer hart auff ihn zu dringen / vnd ihm mit mancherley Fragen den Mund zu stopffen.

Der hand sagde saadan til dem / Begynne de scrijftllege oc Phariseer at giffue sig hart til hannem / oc at stoppe Munden paa hannem mer atskillige Spørgsmaal.

54. Vnd lauren auff in / vnd suchen / ob sie etwas erlangen köndten auß seinem Munde / daß sie eine sache zu ihm hetten.

De de toge vare hannem / oc søgte / om de kunde optage noget aff hans Mund / At de kunde haßue Sag med hannem.

Das XII. Capitel.

Es lieff das Volck zu / vnd kamen etliche vil tausent zu sammen / also daß sie sich vntereinander traten. Da sieng er an vnd saget zu seinen Jüngern / zum ersten / hütet euch für dem Sauerteig der Phariseer / welches ist die Heuchelen.

Da løb Folket til / oc der komte nogle mange tusinde til sammen / saa / at de traadde huer andre. Da begynne hand / oc sagde til sine Discipule / Taer eder vare for Phariseernes Surdey / som er Døynskaleteri.

Kapitola XI.

51. Do krwe Abelomv / af do krwe Zacharyasomv / kterijz gest zahynul mezy Oltarem a Ebramem / Tak pravijim vam požadana bude od Pokolenij tohoto.

Od Krwie Abelomey až do Krwie Zacharyasemey / Etery zgetnal miedy oltarem y koltarem. Za pravdecvam poviedam / bedac sietey vpočinac od naroda tego.

52. Veda vam v Zaloně v tenym / kterijz gste nžali kljč vñenij: sami gste navešli / a tēm kterijz vcházeli / bránili gste.

Vědaj vam zalonym vpe klč zom / Abomememie odčili klč poznání / sami sietie me vcházeli / a tch Etery vñdž dčeli / hāmowalíe.

53. Afdnj to mluvil gim / počali Zalonijce a v Zaloně vñenij pñijñ gemu odpjirati / a v tčej gemu pñejžeti o mnohých věcech.

A tč gdy to Enim mowil / počali Doktorowie y Saryjeuñomie bārzo icmu doñejžeti / a pñylud siet go / v tozmowam o wielu rzecjach.

54. Vkládaglice o něm / a hledaglice popadnauti nětco z vñi gcho / aby gen obžalowali.

Cyjhāiac nañ / a dčewie nteco jego lowiac z vñi tego / aby go w cymostārjpli.

Kapitola XII.

Afdnj mnozj zástupowž scházeli se / tak že se wešpolek elacili / počal mluwiti Vñebolnístam swym: Pilně se waruagie od kwafu Zalonijčijho / kterijz gest pokropšiwj.

Pod tymje cžāsem gdy sie bārzo wiele ludj zebrało do nte / že tedni drugie podobchawāli / počal mowiti do zwolennikow swych: Zaprjodje sie křezčie od kwāfu Saryjeuñie / Etery test pos Erycwo.

יב

לית דין מדים דפסא
דלא יתגלה ולא דמטשי
דלא יתדע:

Perche niente è coperto, che non s'abbia a rivelare, e niente è occulto, che non s'abbia a sapere.

כל גיר דבשוכה
אמרתו בנהירא ושתמע
ומדים דפתנא באדנה
לחשתו על אגרה
יתקבו:

Perche le cose che voi havete dette ne le tenebre, s'udiranno ne la luce: e quel che voi havete parlato ne l'orecchio per le camere, sarà predicato sopra i tetti.

אמר אנא לכו דין
לרחמי לך תדחלו מן
אילו דקטלו פגרא ומו
פתנא לית להון מדים
יתיר למעבד:

E a voi dico, amici miei, Non temete di quella che annuza, e non il corpo: dopo non hanno più altra da poter fare.

אחויכו דיומו מן ת
תדחלו מן הי דמו פתר
דקטל שלט למרמיו ב
בנהרא אין אמר אנא
לכו דמו הנא דחלו:

Io vi mostrerò chi di voi temete: temete colui che dopo l'havere occiso il vostro ha potestà di metter ne la geenna: io vi dico certo, temete lui.

לא חמט צפריו
מנדבנו פתיו אפריו ו
נחרא מזהו לא טענה
קדם אלהא:

Non si vendono cinque passerelli per due quadranti: e per un sol di quello non è in abitudine demandare a Dio?

דילכו דין אף מנה
דסצרא דרישכו פלהין
מגז אגז לא הכי ת
תדחלו דמו סוגא
דצפרא מיתרו אנתו:

Ma certo ancor i capelli del vostro capo son tutti numerati. Non temete dunque, voi sete da più che molti passerelli.

יב

כי דבר לא נכסה אשר לא
יגלה ואינו נסתר אשר לא
יודע:

Porque nada ay encubierto, que no aya de ser descubierto: ni occulto, que no aya de ser sabido.

לכן כל אשר בחשך אמרתם
באור ישמעו ואשר אל תאמרו
בדברים בחדרים יקרא על
הגגות:

Portanto las cosas que dixistes en tinieblas, en lumbré serán oydas: y lo que hablastes al oído en las camaras, será pregonado en los tejados.

ואמרת לכם לעי אל תיראו
מאלה אשר הורגים את הגוף
ואחרי כן לא יש להם יותר
מאומה לעשות:

Mas digohos amigos míos, No ayays temor de los que matan el cuerpo, y despues no tienen mas que hagan:

ואראה אתכם את מי
תיראו ירא את אשר יש לו
שלטון אחרי הרג להשליך אל
גיהנום אמנם אומר אנכי לכם
איתו תיראו:

Mas enseñaros he a quien temays: Temed a aquel que desque ouiere muerto, tiene potestad de echar en el quemadero: así os digo, A este temed.

הלא חמשת צפורים נמכרו
בשני אפרים ואחד מהם לא
ישכח לפני אלהים:

No se venden cinco paxarillos por dos blancas: y vno de ellos no está olvidado de Dios.

וגם השערי ראשיכם כלם
נמנו לכן אל תיראו כי יותקרו
מלכים צפורים אלהם:

Y aun los cabellos de vuestra cabeça, todos, están contados, no temays pues: demás estima soys vosotros que muchos paxarillos.

יב

2. Οὐδὲ τίς σκεπταμένη ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται. καὶ κενὸν κρύβει ὃ ἐκρυβήσεται.

Car rien n'est couvert qui ne doive estre revele: & rien n'est caché qui ne doive estre connu.

3. Ἀλλ' ὅτι ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἰπείτε, ἐν τῷ φωτί ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ ἄκρυβτον ἐκτελεσθήσεται ἐν τῇ παρουσίᾳ. καὶ ὅσα ἐν ταῖς κλισίαις εἰρήσεται, ἐπὶ τοῖς ὀροῖς μαρτυρήσεται.

Pourtant les choses que vous avez dites en tenebres, seront ouïes en lumiere: & ce dont vous avez parlé en l'oreille des chambres, sera prêché sur les maisons.

4. Λέγω ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβήθητε τοὺς τῶν σωμάτων θανατοῦντας τὸ σῶμα, καὶ μὴ ἔχοντες ἐξουσίαν ἐπὶ τῇ ψυχῇ.

Or à vous mes amis je di. N'ayez point de peur de ceux qui tuent le corps, & qui apres cela ne feroient rien faire d'avantage.

5. Ἰστέξετε ὑμῖν τίνα φοβήθητε. τὸν φοβούμενον τὸν μῆτιν ἀποκτείνει, καὶ ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐκτελέσαι. αὐτὸς λέγω ὑμῖν, τὸ δειδύμενον φοβήθητε.

Mais je vous monstrerai qui vous devez craindre: craignez celui qui a puissance, apres qu'il a tue d'envoyer en la geenne: voire je vous di, craignez celui-là.

6. Οὐκ ἐστὶν πέντε σπείρια πωλῶμενα ἀσάρετον δύναντα ἐξ αὐτῶν ἐκτελέσαι πλεονάζοντες ἐκείνους τοῖς γε.

Ne vend on pas cinq petis passereaux deux pires, & un seul d'eux n'est point oublié devant Dieu?

7. Ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πάντα ἑλεβησται. μὴ ἐστω φόβος ὑμῖν. ὅτι πάντα εἰσὶν ἀριθμητα.

Mesmes aussi tous les cheveux de vostre teste sont contés: ne craignez donc point: vous valez mieux que beaucoup de passereaux.

CAP. XII.

2. Nihil autem opertum est, quod non reveletur: neque absconditum, quod non sciatur.

For there is nothing covered / that shall not be revealed: neither hid / that shall not be knowne.

3. Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur: & quod in aurem locuti estis in cubiculis, predicabitur in tectis.

Wherefore whatsoeuer he haue spoken in darkness: it shall be heard in the light: & that which he haue spoken in the eare: in secreete places: shall be preached on the houises.

4. Dico autem vobis amicis meis, Ne timeamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant.

And I say vnto you / my friends: be not afraid of them that kill the bodie: and after that are not able to do any more.

5. Ostendam autem vobis quem timeatis: timere eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam: ita dico vobis, hunc time.

But I will forewarne you / who: me ye shall feare: feare him which after he hath killed / hath power the cast into hell: Yea / I say vnto you: him feare.

6. Nonne quinque passer- res vancunt dipondio: & unus ex illis non est in oblivione coram Deo?

Are not foure sparowes bought for two farthings: and yett not one of them is forgotten before God?

7. Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt, Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis vos.

Yea / and all the heares of your head are numbered: feare not therefore: ye are more of value then many sparowes.

Das XII. Capitel.

2. Es ist aber nichts verborgen/das nicht offenbar werde/ noch heimlich/das man nicht wissen werde.

Der er in den stuln/ som en skal obenbaris / oc en hemmeligt/ som mand icke skal saa ar vide.

3. Darumb was ihr im Finsterniß saget/das wirdt man ihm Licht hören/ Was ihr redet ins Ohr/ in den Kammern/das wirdt man auff den Dächern predigen.

Der saare huad i sage i mørket / det skal mand høret lūset / Huad i tale i øerne / vdi Herberne / det skal mand predike paa Tagene.

4. Ich sage euch aber meinen Freunden/ Fürchtet euch nicht für denen die den leib tödten/ vnd darnach nichts mehr thun können.

De ieg siger eder mine Venner / Frøctter eder icke for dem / som sla / dægmet ihjel/ oc der efter icke kunde mere gøre.

5. Ich wil euch aber zeigen/ für welchem ihr euch fürchten sollt. Fürchtet euch für dem/ der/ nach dem er getödtet hat/ auch macht hat zu werffen inn die Hölle. Ja ich sage euch/ für dem fürchtet euch.

Men ieg vil vise eder/ for hvem i skulle frøctte eder/ Frøctter eder for den/ som oc haaffuer magt/ efter hand haaffuer slaget ihjel/ at faste i helffuede/ Ja/ Jeg siger eder/ Frøctter eder for den.

6. Verkauft man nicht fünf Sperling umb zween Pfennig? Noch ist für Gott der selbigen nicht eines ver-gessen.

Saler mand icke fem Spurre for tho Pænding? Alligeuel der icke en aff dem forglemte for Gud?

7. Auch sind die Haar auff eurem Haupt alle gezehlet/darumb fürchtet euch nicht/ denn ihr seht besser denn vil Sperlinge.

De Haar paa eders Høffuit ere oc alle talde. Der saare frøctter eder icke/ Thi i ere bedre end mange Spurre.

Kapitola XII.

2. Nebo nie neniij skrytého / aby nebylo zjgwenó: ani gyst eo tajněto/aby nebylo zvědíj no:

Abowtemci ntemáš nic skryte: go coby sie obkázicnie máló / ani thát rha tem nego coby fu wíadós mošci przydij nie máló.

3. Nebo to co gste prawili we tmách/prawenoť bude na světle: a co gste mluwili w vsi w pokojich / hlásánoť bude na střechách.

A preroj to cošcie wétemnos áciách mowili / ná tádni slyšec be- dje / & cošcie w wchomowili w sámntemnu / ná domoch be dje os powiedziáno.

4. Ale prawimť wám přá- teluom mým: Abyste se ne- strachowali těch kterijž zabije- gjí tělo / a potom nemagij co- by wjete učinili:

A ráž wám mowie przytácio- tom móm: Nie boycieť sie tych kterzy zabiáta ciálo / & pozym co- by dálej mclt čjnyť: nie máia.

5. Alenťážil wám koho se máte báti: Bogte se toho / kte- rýžto konž zabije / má moe po- stati do pekelného ohně. Přo- tož prawim wám toho se bo- gte.

Ale wam ořaje žogo sie bac- macie / boycie sie one? kterzy goy zabije / ma tešje zmrachnošć wřzucic do piellá / & to c wam po- wiadam / te sie boycie.

6. Wšak přet Wrabuow prodawagij za dwa halšje / a gedenž nich neniij w zapome- nutij před Bohem.

Žali přiacť wroblíow nie prze- báia zá dwa pienáďár / & wšakž y jednegu z nich Bog nie zapomi- ná.

7. Ale y wlasowě hlawy wasij wšyćni zeceni gšau. Protož nebogteť se: lepsiij gste wy než mnozy wrabcy.

Nowšemci wlosyná głowie waszej wšyćni sa zliczone / & prze- tož sie nie boycie / & zameyjšćie wy / & niż wiele wroblíow.

ה,

אמר אלהים לכל הרוצים
 להיות קרובים בי קדש
 אשר ביהוה אלהים
 קדש מלאכותי ואלהם :

Hor io ti dico, che chiunque mi confeſſarà dinanzi a gli huomini, il Figliuol de l'huomo ancora confeſſarà lui dinanzi a gli angeli di Dio.

9 אֵלֶּה הַיּוֹם וְהַיּוֹם בִּי קָדָם
בְּיָמֵינוּ יִתְפַּדֵּר בָּהֶם קָדָם
מִלֵּא בִּרְיֵי הָאֱלֹהִים:

Ma chi mi negava dinanzi a gli huomini, farà negato dinanzi a gli Angeli di Dio.

10 וְכֵן דִּיאָמַר מִלְתָּא
עַל בְּרֵיהּ דְּאֶשְׁתָּא יִשְׁתַּבַּח
לֵהּ מִן דְּעַל דִּיהָ — וְיִין
דְּהִירָשָׁא גִבְרָא לֹא יִשְׁתַּבַּח
לָהּ :

E chiunque dirà parola alcuna contra il Figliuol de l'huomo, gli sarà perdonato: ma chi basterà contra lo Spirito Santo, non gli sarà perdonato.

11 מה דמקדשיו לכבודו
 לפניו שם קדש ויש
 ושלטת לא תאמרו
 ארצות תבדלו דת
 אל סוף האמנות

*Inoltre, quando vi condurranno à le
sinagoga, & à le Magistrati, & à le pote-
sta, non habbiate pensiero di come, o che
cosa risponderete, o di quello che vorri-
rete.*

[illegible]

*Perche la Spirito Santo s' insegnarà in
quell' hora cio che voi bisognarà dare.*

13 אמר לה דין אנטון
הי נחמה מלפניו אמר
אני פלא עמי ירחיקה!

Uno poi de la turba li disse, Maestro
di al mio fratello che domanda con meco l'ho
ve del di.

יב

8 אָמַר אֵל לָכֶם כָּל־אִשֶּׁר
יִדְּגֵל לִפְנֵי הָאֱנָשִׁים וּבֶן־הָאָדָם
יִדְּגֵל לִפְנֵי מַלְאָכָי אֱלֹהִים *

Pero digohos que todo aquel que me confesare delante de los hombres, tambien el Hijo del hombre lo confesará delante de los Angeles de Dios.

וַאֲשֶׁר יִכְחֹשׁ לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים
יִכְחֹשׁ הוּא לִפְנֵי מַלְאכֵי אֱלֹהִים:

Mas el que me negare delante de los hombres, sera negado delante de los Angeles de Dios.

וְכָל אֲשֶׁר יֹאמַר דָּבָר עַל־
בֶּן־הָאָדָם יֵשֶׁתּ לוֹ וְאֲשֶׁר יִזְדָּק
אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לֹא יֵשֶׁתּ לוֹ :

Y todo aquel que dize palabra contra el Hijo del hombre, serle ha perdonado; mas al que blasphemare contra el Espíritu Santo, no le será perdonado.

וַיֹּאמֶר יְקֹדֶשׁוּ אֶתְכֶם אֱלֹ-
הֵי אֱמִסְתֶּם וְנִשְׁתֶּם הַהוֹלָה
לִפְנֵי יְהוָה אֱמִת וְשִׁלּוּם
לֹא תִדְאָגוּ אִךְ וְיָמָּה תִּעֲנֶה אִי
מִה הַיְּבֵרֶנּוּ :

Y quando oíruxeren à las Synogas, y a los Magistrados y Potestades, no esteys folicitos como, o que ayays de responder, o que ayays de dezir.

כִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ תִּלְמַד אֶתְכֶם
בְּשִׁעָה הַזֹּאת אֶת—כָּל צְרֻכְכֶם
לְדַבֵּר :

Porque el Espirito Sancto os ensennará en la misma hora lo que será menester dezir.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶחָד מִן־הָעָם
וַיֹּאמֶר לָאֵלֹהִים לַחֲלֹק אֶת־
הָאָרֶץ

Y dixole vno de la compaña, Maestro, di
mi hermano que parta conmigo la herencia.

13'

[illegible]

Où il vous dit que quiconque me confessera devant les hommes, le Fils de l'homme le confessera aussi devant les Anges de Dieu.

9. ὁ δὲ λήθησάν με ἐνώπιον
τοῦ ἀνθρώπου, ἀπερρίχθησάν ἐ-
νώπιον τοῦ ἀγγέλου ὁ δὲ.

Mais qui méritera devant les hommes, il fera renié devant les Anges de Dieu.

10. Καὶ πᾶς ὃς ἠρᾷ λόγον εἰς τὸν
 ἕρην ἔσται ἀποθνήσκων, αὐτῷ ἔσται
 τὸν τῷ ἵσθι πρὸς τὸν ἀνθρώπον
 ὡς φησὶ ὁ κύριος· ὁ ἀποθνήσκων
 ὡς φησὶ ὁ κύριος· ὁ ἀποθνήσκων

Et quiconque dira parole contre le Fils de l'homme, il lui sera pardonné : mais à celui qui aura blasphémé contre le saint Esprit, il ne lui sera point pardonné.

11. Ὅταν ᾖ πρὸς Φέρωσαν ὑμᾶς ἐ-
πὶ τὰς συναγωγὰς, ἐπὶ τὰς δευτέρας,
ἐπὶ τὰς τρίτους, μὴ μελεμεῖτε
πάνω ἢ τῷ ἀπολογηθῆναι, ἢ τῷ ἐπι-
π.

Et quand ils vous emmeneront aux
synagogues, & aux Magistrats &
puissances, ne sçoyez en souci comment
ou quelle chose vous respondrez, ou
que vous aurez à dire.

12. Τὸ γὰρ αἶνον πνεῦμα διδίδει
 ἡμᾶς ὡς ἀντιτύπῳ τοῦ αἵματος τοῦ Θεοῦ.

Car le saint Esprit vous enseignera
en ce mesme instant-la ce qu'il vous
faudra dire.

13. Εἰπε δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ Χρῆστος,
διδασκαλε, εἰπὲ τῷ ἀνδραγαθῷ μου
μετ' ἐμοῦ καὶ ἐμεῖς τῷ πληρώσει
μας.

Et quelcun de la rouse lui dit, Mais
sire, di à mon frere qu' il partage avec
moi l'heritage,

CAP. XII.

8. Dico autem vobis, Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur illum coram angelis Dei.

Also yf anye vnto you / Whosoever shall confesse mee before men / him shall the Sonne of man confesse also before the Angels of God.

9. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabitur coram angelis Dei.

But he that shall denie me before men / I halbe denied before the Angels of God.

10. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi: et autem qui in Spiritum sanctum blasphemaverit, non remittetur.

And whosoever shall speake a worde agaynst the Sonne of man / he shalbe forgiven him: but vnto him that shall blasphemare the holy Ghost / he shall not be forgiven.

11. Cum autem inducent vos in synagogas, & ad magistratus & potestates, nolite solliciti esse qualiter, aut quid respondeatis, aut quid dicatis.

And when they shall bring you vnto the Synagogues / and vnto the rulers and princes / take no thought howe / or what thing ye shall answer: or what ye shall speake.

12. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere.

For the holy Ghost shall teach you in the same houre / what ye ought to say.

13. At autem ei quidam de turba, Magister, dic fratri meo & dividat mecum hereditatem.

And one of the companie sayde vnto him / Master / bid my brother divide the inheritance with me.

Das XII. Capitel.

8. Ich sage euch aber / wer mich bekennet für den Menschen / den wirdt auch des Menschen Sohn bekennen für den Engeln Gottes.

De ieg siger eder / Hvo som bekender mig faar Mennisten / den skal oc Mennistens Søn bekende faar Guds Engle.

9. Wer mich aber verleugnet für den Menschen / des wirdt verleugnet werden für den Engeln Gottes.

De hvo mig neester faar Mennisten / hand skal neectis faar Guds Engle.

10. Vnd wer da redet ein wort wider des Menschen Sohn / dem sol es vergeben werden. Wer aber lestert den heiligen geist / dem soll es nicht vergeben werden.

De hvo som taler ic ord mod Mennistens Søn / hannem skal det forladis. Men hvo som bespaatter den hellig Aand / hannem skal det ic forladis.

11. Wenn sie euch aber führen werden in ihre Schulen / vnd für die Obrigkeit / vnd für die Gewaltigen / so forget nicht / wie oder was jr antworten / oder was ihr sagen sollt.

De naar som de føre eder i deres Scholer / oc faar Offrigheid oc faar de Beldige / Da forget icke / huor icdis eller huad i skulle suare / eller huad i skulle sige.

12. Denn der heilige Geist wirdt euch zu der selbstigen stunde leren / was ihr sagen sollt.

Thi den hellige Aand skal lære eder samme stund / huad i skulle sige.

13. Es sprach aber einer auß dem Volck zu ihm: Meister / sage meinem Bruder / daß er mit mir das Erbe theile.

Da sagde der en aff Folck et til hannem / Mestere / sig min Broder / At hand stuffer Arff mer mig.

Kapitola XII.

8. Prawijm wam: Každy kdożkoj wyzna mne przed Lidi / mi / Syn człowieczy wyzna go przed Angelami Bożymi.

A toć wam powiedam: Wselsz ktery mnie wyzna przed ludźmi / te go y Syn człowieczy wyzna przed Aniołami Bożymi.

9. A kdoż mnie zaprzę przed Lidi / zaprzę bude przed Angelami Bożymi.

Ale ktery sic mnie zaprzę przed ludźmi / będzie zaprzę przed Aniołami Bożymi.

10. A każdy kdożdy słowo proti Synu człowieczemu / bude temu odpuszczone: Ale tomu kdożdy se Duchu Świętemu raun ha / nebudet odpuszczone.

A kdożkożkolwiek co rzecze przeciw Synowi człowieczemu / będzie mu odpuszczone. Ale temu ktery się bliźni przeciw Duchowi świętemu / nie będzie odpuszczone.

11. Kdoż pak was wodził budau do Ekkol a k Władafam / a k mocnym / ne pęugite kteraś aneb cobyście odpowiadali / ne cobyście milowali:

Gdy was tedy będą wodzić do bożnic / do wozdom / y do żwirzchności / nie starajcie się takto y cobyście odpowiadzić / abo mówić młot.

12. Duch zaśgięci Święty nauczy was w tej godzinie cobyście mieli mówić.

Abowiemci Duch s. nauceży was na ten czas co wam będzie potrzebą mówić.

13. Wskęł genu geben z jaś stupu: Mistrze / rco bratru męmu / at rozděli jennau dědie twij.

Żačym nistkory z jedynaf rzekł do niego: Mistrzu rco: bratu memu aby się zemna podzielił dzieł z twem.

β.

14. Ὁ δὲ ἵππεύων ἀνθρώπων, τίς
 με κατίσχυε διὰ τὴν ἡμετέραν
 ἐφ' ὧμας;

Mais il lui répondit, O homme, qui m'a établi juge ou partageur sur vous ?

15. Εἴπα ὁ θεὸς αὐτοῖς, ἐρεῖτε
καὶ φυλάσσετε ἐν τῷ ὅτι ἐλάλη-
σας· ὅτι οὐκ ἐστέ θεοὶ περὶ τοὺς πόδας
ἡ ζωὴ αὐτῶν ἔστιν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ
τοῦ αὐτοῦ.

Puis il leur dit, Voyez, & vous gardez d'avarice : car encore que les biens obondent à quelcun, si n'a-il pas vie par les biens.

16. Εἶπε δὲ ἡδυσκολεὺς πρὸς
αὐτοὺς, λέγων· ἀσθενέστευ παῖδες
ἐστὺν οὗτοι οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδα.

Et leur recita une similitude, disant,
Les champs de quelque riche homme
auoyent rapporte à foison.

17. Καὶ διαλογίζετο ἐν ἑαυτῷ,
 λέγων· ἢ ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω πῶς
 σπυλάξω τὰς καρπύς μου.

Dont il pensoit en soi-mesme, disant, *Que ferai-je, car ie n'ay point ou ie puisse assembler mes freres?*

18. Καὶ εἶπε, τὸ ἐν πνεύμῳ, καὶ ἡ-
λῶ με τὴς ἀποθήκας, καὶ μεζού-
ρους οἰκοδομήσω, καὶ σενάριον ἐκεί-
πένται τὰ θεμέλιατά μου, καὶ τὰ αἰ-
χματῶνά μου.

Puis il dit, "Voici que je ferai : l'abbatirai mes greniers , & en batisrai de plus grands , & y assemblerai tous mes revenus & mes biens.

19. Καὶ ἰδὼ τῇ ψυχῇ μετὰ ψυχῇ
ἔχθρῃ· πολλὰ ἀγαθὰ κείνου αἰεὶ ἐπὶ
πολλὰ ἀναπαύει. Φάρε, πῖε, ὧ-
φραίνε.

Puis dirai a mon ame, Ame, tu as
beaucoup de biens assemblez pour be-
aucoup d'annees : repose-toi, mange, &
boi, & fais grand chete.

20. Εἰπε ἡ ἀνὴρ ὁ Ἰσὶς, ἁφρον, τὴν τῇ θυγατρὶ τῷ ψυχρῷ σου ἀπαγορεύσαν διδοῖ σου. ἃ δὲ ἡ τιμίαιας, τῆς ἑσπε;

Mais Dieu lui dit, Insensé, en ce-
ste mesme nuit on te redemanderà ton
ame : & les choses que tu as apprêtes à
qui seront-elles ?

CAP. XII.

14. At ille dixit ei, Homo, quis me constituit iudicem aut divisorem super vos?

And he said vnto him: Man, who made me a iudge or a deuider on you?

15. Dixitque ad illos, Videte & cavete ab omni avaritia: quia non in abundantia, cuiusquam vita eius est, ex his quæ possidet.

Wherefore he said vnto them: Take heed, and beware of covetousnes: for though a man have abundance / yet his life standeth not in his riches.

16. Dixit aurem similitudinem ad illos, dicens, Hominis cuiusdam divitis haberes fructus ager attulit.

And he put forth a parable vnto them / saying: The ground of a certaine riche man brought forth fruites plentifully.

17. Et cogitabat intra se dicens, Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?

Therefore he thought with him self / saying: What shall I doe / because I have no room / where I may lay up my fruites?

18. Et dixit: Hoc faciam: Destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea.

And he sayde: This will I do / I will pull downe my barnes / and build greater / and therein will I gather all my fruites / and my goodes.

19. Et dicam animæ meæ, Anima, habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare.

And I will say to my soule / Soule / thou hast much goodes layd up for many yeeres: lye at ease / eate / drinke / & take thy pastime.

20. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti cuius erunt?

But God sayde vnto him: O fool / this night will they fetch away thy soule from thee: then whose shall those things be which thou hast provided?

Das XII. Capitel.

14. Er aber sprach zu ihm: Mensch / wer hat mich zum Richter oder Erbschlichter über euch gesetzt?

De hand sagde til hannem: Menniste / huo haßfuer set mig til Dommere eller Arßdelere offuer eder?

15. Vnd sprach zu ihnen: Sehet zu / vnd hütet euch vor dem Geiz / denn niemand lebet davon / daß er vil güter hat.

De hand sagde til dem: Seer til / oc vöccer eder for Gerickeð / Thi ingen leßfuer der aff / at hand haßfuer niger Guds.

16. Vnd er saget ihnen ein Gleichniß / vnd sprach: Es war ein reicher Mensch / des Feld hatte wol getraggen.

De hand talsede en lignesse til dem / oc sagde: Der vaar ic rigge Menniste / hues Marek som haßde baaret meget.

17. Vnd er gedacht bey im selbs / vnd sprach: Was sol ich thun: Ich habe nicht da ich meine Früchte hin samle.

De hand tænckte ved sig self / oc sagde: huad skal ieg gøre? Jeg haßfuer icke som ieg fand samle min fruct vdi.

18. Vnd sprach: Das wil ich thun / ich wil meine Scheunen abbrechen / vnd gröffer bauen / vnd wil darein sammeln / alles was mir gewachsen ist / vnd meine güter.

De hand sagde: Der vil ieg gøre: Jeg vil nedbrænde mine Lader / oc bygge større / oc ieg vil samle det vdi / alt det som mig er voxit / oc mit Guds.

19. Vnd will sagen zu meiner Seele: Liebe Seele / du hast einen grossen vorrath auff vil Jar / habe nun Ruhe / is / trinck / vnd habe guten Muth.

De ieg vil sige til min Siel: Kære Siel / du haßfuer ic stert Jorraad i mange aar / Hoff nu roligheð / æd / drick / oc ver glad.

20. Aber Gott sprach zu ihm: Du Narr / dise nacht wirdt man deine Seele von dir fordern / vnd wes wirdts sein / daß du bereitet haßt?

Men Gud sagde til hannem: Du Daare / I den ne nae skal mand kreffue din Siel aff dig: De huem skal det høere til / som du haßfuer bered?

Kapitola XII.

14. Non festi gemu: Eflowe te / kdo mne vstanovil Saudcp aneb dšlilelem nad wami.

Alle on mu odpowiedzial: O cflowiecie / y tchoz mie postano: wil sedzia abo dšleciym nad wami.

15. V keli nim: Wostrij: hantja a warugte se od wšliti kšho: sakomšwij / nebo ne w tom gednoho kšdžeho žiwot žalešij / což w hognošti Statu ma.

A thak rzekł do nich: Wskaziecie mi sio kšmšwá / abowimci me kšdžego žiwot w tym nas ležij / ktory ma došyc mšitno šci.

16. Promluwil nim takž y podobanšwij / kša: Eflowe ta gednoho bohateho hoguž vrodny Pole přineslo:

O powiedzial im podobanšwij: wo ty my slowy: Kšestremu bos gštemu cflowiecowi: zrodžilo sie obšieci na gruncie tego.

17. V myšlil w sobě / kša: Co včiniš / že nemám lambych šhromáždil obilij mš?

Tedy thak myšlil sam w sobě mowiac: Což bodec žvniť / gvyž niemam došadbič zebrač mial v rodžate moš?

18. V keli toto včiniš / Zbošij šhodoly mš a wšlitič nas dšlam / a tu šhromáždijš wšedny wšey kšrež mi se žvrodilij / y Zbošij má.

Imowil: Tak včyníš / poša že gum ná moš / a šne pobudite / a tam žbtorc wšyťhki vrodžate moš / ie y dobrá moš.

19. Adijš dušš mš: Dušš / mššs mnoho dobržho šlošeno ža minchā kšta: odpotijwaj / geš / pig / hodug.

O powiem dušš swojey: Dušš / šo mšš wšle dobrā žkšoma neš go ná wšlelath / odpocypžš / sedž / vry / a badž wšola.

20. V keli gemu Bžh: Bžh / žne / kšto nocy požadagij dušš / twě od tebe: a co gšš připrawil žij to bude?

Alle mu Bog powiedzial: O šalony / tey to nocy dušš vpošminacšic beda od štebie / to thedy coš ná gorowal / cžpřšš bedžie?

יב

21 הכנה היו מן דסא
לה סימיתא ובאלהא לא
צתיר:

Così è colui che se prepara a se stesso, e non è ricco in Dio.

22 ואמר לתלמידיו מ
מטיל הנא לבן אמר אנא
לא תאמרו לנפשכון מנה
תאכלו ולא לפגרכון
מנה תלבשו:

Onde disse a i suoi discipoli, Per questo io vi dico, Non vi pigliate affanno per l'anima vostra, di ciò che habbiate a vestire.

23 נפשא גיר יתרא מן
סיבתא ופגרא מן
לבושא:

L'anima è più che'l cibo, e il corpo più che'l vestimento.

24 אתפקו בנעבא דלא
ורצו ולא חצדון וליית
להון תנא ובית קפסא
ואלהא מתרסא להון
פמא דכיל אנתון ויתרין
אנתון מן פתחתא:

Considerate i corni, che non seminano, ne mettono: i quali non hanno cellaretto, ne granajo, e l'idolo gli nutre: di quanto maggior pregio sate voi che gli uccelli?

25 אינא דיו מנכון כר
יצר משפח למיסביו ער
קומתא אמתא דא:

E chi è di voi che con la sua solitudine possa aggiungere un cubito a la sua statura?

26 או דיו אף לא
ועורתא משפחון אנתון
מנא על שקרא יצבון
אנתון:

Se voi di nique non potete per vna cosa aumentar, per che voi pigliate voi pensiero de l'altre?

27 אתפקו בפשוטא
איכנא רבן דלא לאון ולא
עולן אמר אנא לכו דיו
דאף לא שלימון פבלה
שוכחא אתבסי אור דא
מן הליו:

Considerate i gigli come crescono: essi non s'affaticano, ne filano: et io vi dico, che ne ancor Salomone in tutta la sua gloria era vestito come son di questi.

יב

21 כן כל אשר אוצר לנפשו
ולא באלהים עשיר הוא:

Ansi el que haze para si thesoro, y no es rico en Dios. (El que tiene oydos para oyr, oyga.)

22 ויאמר אל תלמידיו על
כן אמר אנכי לכם אל תדאגו
לנפשכם מה תאכלו ולא לגופה
מה תלבשו:

Y dixo a sus Discipulos, Portanto os digo. No esteyis solícitos de vuestra vida, que comereys ni del cuerpo, que vestireys.

23 הנפש יותר מן האכל
וגופה יותר מן הלבד:

La vida mas es que la comida y el cuerpo, que el vestido.

24 צפי את הערבים כי לא
ורעי ולא קצרו ולא יש
לחם אסם ומאכוס ואלהים הוצה
אותם במה יותר אלהם דיקרים
מן העוף:

Considerad los cuervos que ni siembran, ni siegan: que ni tienen cillero, ni alholi: y Dios los alimenta: quanto de mas estima soys vosotros que las aves?

25 ומי מפקם אם ידאג ויכל
לשית על קומתו אמת אחת:

Quien de vosotros podrá con su solícitud anedir a su estatura vn cobdo?

26 ואם את הקטון לא יוכל
מה על האחרים ידאג:

Pues si no podeys aun lo que es menos, para que estareys solícitos de lo demas?

27 השבילו את שושנים איכנה
ירבו אינם לואים ואינם טוים
ואמר אני לכם כי גם שלמה
בכל כבודו לא היה מסלא
באשר אחד מהמה:

Considerad los lirios, como crecen: no labran, ni hilan: y digo hos, que ni Salomón con toda su gloria se vistió como vno decillos.

יב

21. Οὕτως ὁ θεσωρίζων ἑαυτῷ
καὶ μὴ εἰς θεὸν πλάττει.

Ainsi en prend-il de celui qui fait grand amas de biens pour soi, & n'est point riche en Dieu.

22. Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Διὶ τὸν ὑμῶν λέγω, μὴ μελεμεῖτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι, τί ἐνδύσασθε.

Adonc il dirá á ses discipules, Pour cette cause ie vous di, ne soyez point en souci de vostre vie, que vous mangerez, ne de vostre corps, de quoi vous serez vestus.

23. Ἡ ψυχὴ πλεονεῖ ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὸ σῶμα ἐν ἐνδύματι.

La vie est plus que la viande, & le corp, plus que le vestement.

24. Καὶ θεωρεῖτε τὰς κόρβας ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ κόκκον ἔσθαι παρεῖον οὐδὲ δόστον ἔχει· καὶ ὁ θεὸς τὰς φει ἀνίσχει. πόσω μάλ·λον ὑμεῖς διὰ τὸ φεῖν ᾧ πιστεύετε;

Considerez que les corbeaux ne sement point ni ne moissonnent, & si n'ont point de celler, ne de grenier, & toutes-fois Dieu les nourrit: de combien valez vous mieux que les oiseaux.

25. Τίς ἐξ ὑμῶν μελεμεῖ διὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὅτι πλεονεκτήσει ἐν τῇ στήθι αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ στήθι αὐτοῦ;

Et qui est celui de vous qui par son souci puisse adiouster vne coudee à sa stature?

26. Εἰ οὖν οὐκ ἐλπίσκει διὰ τὸ σῶμα, τί περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μελεμεῖτε;

Si donc vous ne pouuez mesme ce qui est si petit, pourquoi est-ce vous en souci du reste?

27. Καὶ θεωρεῖτε τὰ κρίνα, ὡς αὐξάνουσιν· καὶ οὐκ ἐνέργει. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ σαλὼν ἐν πείσῃ τῇ θεῷ αὐτὸς περὶ αὐτοῦ ἐν ταῖς ταῖς.

Considérez comment croissent les lis, ils ne travaillent, ni ne filent, & ie vous di que Salomon mesme en toute sa glorie n'estoit point vestu comme l'un d'eux.

CAP. XII.

21. Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum divites.

So is he that gathereth riches to himselfe: and is not rich in God.

22. Dixitq; ad discipulos suos, Ideo dico vobis: Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis: neq; corpori quid induamini.

And he spake unto his disciples: Therefore I say unto you: Take no thought for your life: what ye shall eat: neither for your bodie: what ye shall put on.

23. Anima plus est quam esca, & corpus plus quam vestimentum.

The life is more then meate: and the bodie more then the raiment.

24. Considerate corvos, quia non seminant neque metunt, quibus non est cellarium neque horreum, & Deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis?

Consider the ravens: for they neither sow nor reap: which neither have storehouse nor barn: and yet God feedeth them: how much more are ye better then they?

25. Quis autem vestrum cogitando potest adlicere ad staturam suam cubitum unum?

And which of you with taking thought: can add to his stature one cubit?

26. Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de cæteris solliciti estis?

If wee then be not able to doe the least thing: why take ye thought for the remnant?

27. Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent, dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis.

Consider the lilies how they grow: they labour not, neither spin they: yet I say unto you, that Salomon himselfe in all his royaltie was not clothed like one of these.

Das XII. Capitel.

21. Also gehet es / wer ihm schätze sammlet / vnd ist nicht reich in Gott.

Saa gaar det / huo sig samlet liggendefæ / oc er icke Rig i Gud.

22. Er aber sprach zu seinen Jüngern: Darumb sage ich euch / forget nicht für euer leben / was ir essen sollet / auch nicht für euren Leib / was ir anthun sollet.

De hand sagde til sine Disciple / Der saare siger edder / Serger icke for eders Liff / huad i skulle æde / Icke heller for eders legeme / huad i skulle pære eder.

23. Das Leben ist mehr denn die Speise / vnd der Leib mehr denn die Kleidung.

Ihi Liff er mere end Maden / oc Legemet mere end Klædeme.

24. Nemmet war der Raben / die säen nicht / sie erndten auch nicht / sie haben auch keinen Keller noch Scheunen / vnd Gott nehret sie doch / Wie vil aber seht ihr besser denn die Vögel?

Giffuer æt paa Ravnene / de saa icke / de høste oc icke / de høffue oc ingen Keldere / oc en Lade / oc Gud fæder dem alligeuel. Men huor meget erri bedre end Iule?

25. Welcher ist vnter euch / ob er schon darumb forget / der da köndte eine Ellen lang seiner größe zusehen?

Huileken er iblant edder / som land serce en Alm longe til sin storlighed / alligeuel at hand serger der saare?

26. So ihr denn das geringste nicht vermdget / warumb forget ir für das ander?

Kunde i da icke der minste / hui serge i da for det ander?

27. Nemmet war der Lilien auff dem Felde / wie sie wachsen / sie arbeiten nicht / so spinnen sie nicht. Ich sage euch aber / das auch Salomon in seiner Herrligkeit nicht ist bekleidet gewesen / als der eines.

Giffuer æt paa Lillier paa Marken / huor ledig de vore / De arbeide icke / de spinde oc icke. De seg siger edder / at oc Salomon i al sin Herlighed vaar icke klæd / som en aff dem.

Kapitola XII.

21. Tatt gest laždyt dož sobě shromajžuge / a nemij w Bogu bohaty.

Tatt i test ten křoz sobě ště by / ante test w Bogu bogatym.

22. V řeči křednišiuom swym: Protož prawim wám: Nebudtež pečlivij o život wás co byste měli: ani o tělo wás / wěč byste se oděwali.

Tedy řekl do swolennikow swych: dla tego wam tak powie dam / nie starayciej sie o żywot wás co byście měli: ani o ciele w co byście sie oblec měli.

23. Život wěšš gest nežli pokrm / a tělo wěšš nežli oděw.

Wěššac testu dušak niž požy wienie / a ciele nižli šak.

24. Pafie na Hawrany / žet ne sežij ani žnau / a nemaj gij žiwitce ani žodob / a Bůž ohlrmij ge. Wšak mnohem w wěšš wážnostj gije wý než on.

Przypatrzciej sie żec Awny nie sicia ani žna / y nie mata spijacnis ntey ani gumien / k wżdy ie Bóg łarmi / Ażajecie wy nie sa zacniej yż niż ptacy?

25. Kdo pak ž wás pomysl / muž přidati k rostu swěmu loket gedni?

A ktož wás plynym swym ške ráním myslac može ieden loket přizpójce nad wrost swoy?

26. Ponewadž teždy nemaj žete ani což nymenššho gest / proť o gine wěč pečujete?

Ješij tedy tego co nam ntey se test nte možecie / čemž žie o to ych pilnie štacie?

27. Pafie na kwijti polnj / ktera rostau / nedělagij ani předa. Gistě prawim wám / že ani Salomon w wšš šlawě žwě neodmwal se tak / nako ge dnog tečto.

O bec žayciej takto rosta listie / nte ške ruciacie že ani předa / k powie dam wám / že y Salomon w wšš ystiey swer čmále nie byl tak wbiž nym / tako iedno z tyž.

23 אודיו לעמיתו ד
דאמנא איתנהו ברחל לא
ומחר נפל בתנורא א
אלהא חכמא מלכש במא
יתיר לכו וצורי
הימנותא:

*Hor se idda voſſe coſa l'herba che
hoggi è nel campo, e domane ſi mette nel
forno, quanto più veſſirà voi, à huomini
di poca fede.*

29 ואנתון לא תבעון
מנא תאכלון ומנא ת
תשתון ולא יפהא
רעיתכון בקליו:

*Voi ancora non cercate quel che hab-
biate à mangiare, o quel r'o habbiate à
beuere: e non vi leuate in alto.*

30 תליו גיר בלהיו עממא
הו העלמא בעיו אף לכו
היו אבוכון ידע דמתבעון
לכו הליו:

*Perche tutte que ſte coſe le cercano
le genti del mondo: il Padre voſtro ſa be-
ne che voi lauerete biſogno di queſte coſe.*

31 בקום בעו פלכותה
האלהא ותליו בלהיו
מתוספן לכו:

*Ma più toſto cercate il regno di Dio,
e tutte queſte coſe vi faranno aggiunte.*

32 לא תדחל גורא
ועורא דעבדא אבוכון
דיתל לכו מלכותא:

*Non temete, o piccol gregge: perche
che gli è pacinto al Padre voſtro di dar-
ui il regno.*

33 ובני קנינכון ורבו ד
נדחתא עבדו לכו פיסא
דלא בליו וסימתא דלא
גיוא בשמיא איכא
דגנבא לא חרב נספא לא
מחפא:

*Vendete le voſtre facultà, e date li-
moſina: Fateus de le boſe che non inuec-
chiano, ſon theſoro che mai non manca ne
cieli, doue ladro non ſ'accoſta, ne ſignuo-
le corrompe.*

34 איכא גיר דאיתיה
סימתכון תמן יהנא אף
לכו:

*Perche doue è il voſtro theſoro, lui è an-
cora il cor voſtro.*

28 ואם אלהים את-הציר השדה
אשר היום עמד ולמחר אל-
התנור ישלך לכה ילביש במה
יחר אתכם אוי קטני אמונה:

*Y ſi anſi viſte dios à la yerua, que oy eſtà en el
campo, y manna es echada en el horno, quanto
mas a voſotros hombres de poca fe?*

29 ואתם אל-תבקשו מה
תאכלו או-מה תשתו ואל-
תרבו:

*Vosotros pues no procureys que ayays de
comer, o que ayays de beuer, y no andeys cieua-
dos.*

30 כי כל-האלה גויי העולם
בקשו ואביכם יודע כי-
לצרככם חמא:

*Porque todas eſtas coſas las gentes del mun-
do las buſcan: que vuestro Padre ſabe que aucys
menester eſtas coſas.*

31 לכן בקשו את-מלכות
אלהים וגו' ספו לכם כל-האלה:

*Mas procurad el Reyno de Dios, y todas eſtas
coſas os ſeran anedidas.*

32 אל תירא ויה קטון פי-דעה
אביכם לתת לכם את
הממלכה:

*No temas, o manada pequenna, porque al
Padre ha placido daros el Reyno:*

33 מכרו את-קניניכם ותנו
צדקה עשו לנפשכם פיסים
אשר לא יבלו ואוצר לא יעבר
בשמים אשר שמה גנב לא
יקרב וסו' לא יאבד:

*Vended loque poſſeeys, y dad limoſna: haze-
os bolſas que no ſeenuejecen, theſoro en los
cielos que nunca falta: donde ladron no llega, ni
polilla corrompe.*

34 כי אתה אוצרךם וסו'
הוא לבבכם:

*Porque donde eſta vuestro theſoro, alli tam-
bien eſtarà vuestro coracon.*

28. Εἰ δὲ πὺν χάρις ἐς τὸ ἀγρόν
σήμερον ἐντα, καὶ αὐρὸν εἰς κλί-
βανον βαλλόμενον, ὁ θὺς ἔτις
ἀμφέουσιν, ποσὶ μᾶλλον ὑμᾶς,
ὁλιγοπιστοῖς;

*Que si Dieu reueſt l'herbe qui an iour-
d'hui eſt au champ, & demain eſt miſe
au four, combien plus vous reuelera-il
ô gens de petite loy?*

29. Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τι φά-
γηται ἢ τι πίεται, καὶ μὴ μετρωεῖ-
σθε.

*Vous donc ne demandez point que
vous mangerez, ou que vous boirez, &
ne ſoyez point en ſuſpens:*

30. Ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἐν τῷ
κόσμῳ ἐζητεῖ ὑμῶν, ὁ πατήρ
εἶδεν ὅτι χρὴ ζῆν ταῦτα.

*(Car les gens de ce monde ſont a-
pres à rechercher toutes ces choſes: mais
voſtre Pere ſait que vous avez beſoin
de ces choſes.*

31. Πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
τοῦ θ̄, καὶ ταῦτα πάντα περὶ ὑ-
μῶν ἔσονται.

*Ains pluſtoſt cherchez le royaume
de Dieu, & toutes ces choſes vous ſeront
baillées par deſſus.*

32. Μὴ φοβεσθ, τὸ μικρὸν ποιμίνιον
ὅτι ὁ δόσας τὸν ὅλον κόσμον
ὑμῖν τὴν βασιλείαν.

*Ne crain point, petit troupeau: car
le bon plaifir de voſtre Pere a eſté de
vous donner le royaume.*

33. Πωλήσατε τὰ ὑμῶν ἀρχαῖα ὑ-
μῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνας ποι-
εῖτε ταῦτις βαλάντια, μὴ πε-
λαγίσματα, θησαυρὸν ἀνεκλήστον
ἐν τοῖς ἐξουοῖς, ὅπου κλέπτει οὐκ
ἐγγίζει, ἐδὲ οὐδε διὰ φθοράς.

*Vendez ce que vous avez, & don-
nez, en fauſmoſne-faites-vous des bour-
ſes qui ne ſ'enuieillissent point, vn theſo-
re ἐς cieus qui ne defaillie iamais, d'où
le larron n'approche point, & où la ti-
gue ne gaſte rien.*

34. Ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑ-
μῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔ-
σται.

*Car là où eſt voſtre theſor, là auffi
ſera voſtre cœur.*

CAP. XII.

28. Si autem scenum quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos, pusillæ fidei?

If then God so clothe the grasse which is to day in the field; and to morrow is cast into the oven; howe much more will he clothe you? O ye of little faith?

29. Et vos nolite querere, quid manducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublimi tolli.

Therefore aske not what ye shall eat: or what ye shall drinke; neither stan in doubt.

30. Hæc enim omnia gentes mundi querunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis.

For all such things the people of the world seeke for: and your Father knoweth that ye haue neede of these things.

31. Veruntamen querite primum regnum Dei: & hæc omnia adiicientur vobis.

But rather seeke ye after the kingdom of God: and all these things shall be ministred vnto you.

32. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.

Feare not little flocke: for it is your Fathers pleasure: to giue you the kingdom.

33. Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam. Facite vobis fuculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis, quod fur non appropriat, neque tinea corrumpit.

Sell that ye haue: and giue almes: make you bagges: which wares not elde: a treasure that can neuer faile in heauen: where no thiefe commeth: neither moth corrupteth.

34. Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.

For where your treasure is: there will your hearts be also.

Das XII. Capittel.

28. So denn das Gras/ das heute auff dem Felde siehet/ vnd morgen in den ofen geworffen wirdt/ Gott also kleidet/ Wie vil mehr wirdt er euch kleiden/ ihr Kleinglaubigen?

Kleder da Gud Gresser saa/ som i dag staar paa Marken/ oc skal i morgen kastis i onen/ Huor mer get mere skal hand klæde eder/ i lidene troendis?

29. Darumb auch ihr/ fraget nicht darnach/ was ihr essen/ oder was ihr trincken solt/ vnd sahret nicht hoch her.

Der saare oc saa i skæder der icke om/ huad i skulle æde/ eller huad i skulle dricke/ oc sarer icke høyt.

30. Nach solchem allen trachten die Heiden inn der welt. Aber euer Vater weiß wol/ das ihr des bedürffet.

Effter alle saadant stunde Hedninge i Verden. Men eders Fader ved vel? at i haaffue der behoff.

31. Doch trachtet nach dem Reich Gottes/ so wirdt euch das alles zufallen.

At sporer dog Gud i Rige/ Saa skal alle dette tilfalde eder.

32. Fürchte dich nicht du kleine herd/ denn es ist euers Vaters wolgefallen/ euch des Reich zu geben.

Froete dig icke du lille Hiord/ Thi der er eders Faders behaglighed/ at giffue eder Riget.

33. Verkaufet was ihr habt/ vnd gebt Almosen. Machtet euch Säckel/ dienicht veralten/ einen Schatz der nimmer abnimpt im Himmel/ da kein Dieb zu kompt/ vnd den keine Motten fressen.

Sæler huad i haaffue/ oc giffuer Almisse. Sørrer eder Sæcke/ som icke bliffue gamle/ icke liggendefæ som aldre formindstis i Himmelen/ der som ingen Tyff kommer til/ oc der ingen Møl æde.

34. Denn wo euer Schatz ist/ Da wirdt auch euer Herz sein.

Thi huor eders liggendefæ er/ der skal oc eders herte vere.

Kapitola XII.

28. Aponewadż trawu/ fter rāj dñes na poli gęsi/ a zaptra w tãpu słożena bude/ Wuob taf odishra: tijn wijewas/ o malż wijęy?

At estijec ziołko fthore dżis fest nã polu/ a inno bedzie w ptec wrzucone/ thãf dog przyobloc zy/ tãkoż daley was malo wstaw cych?

29. Protoż wy newnħledaway te cobyście gedli/ aneb cobyście pili: ani se pęćij wy wyszję.

At przetoż wy nie pytaycie się cobyście iść? abo pić mieli/ ani o thym myśleć.

30. Nebo rēch wszech wēch Pohanē hľadajij. A dñec wās wj/ Je rēch wēch potkē bugęte.

Abowiemci o thym wyszħkim ludzicę? a wĩdajiję pytańa/ a lęc/ o dñec wās? na je wy tēd potrzę busiecie.

31. Ale wstaf napprowē hľadaję Krãłowski wj/ Bożijho/ a tyto wszech wēch budaw pęć dany w mã.

Kãdsey tedy szukajęcie Krãłowski wj/ Bożego/ a ryc wyszħk inę rzeszę przy dã ne wam będa.

32. Nebo se malitē stãdo/ neboť se gest zaljibilo Dñcu wã: ssemu dãti wãm Krãłowski wj.

Wtę boyje się ty małuczkę stãdę? abowiemci się spodobãło oycu wã ssemu dãci wãm Krãłowski wj.

33. Protoż prodawajęte tijn wladnec/ a dawajęte Almużnu. Delajęte sobę pęćisfio tictij newisfegij/ postad tē rōż nęhynę w Nebesfch: kędřto ziołk dogijij nęmuż/ ani mól kãż.

Poprzędajęcie mãłetnoścĩ wãfse a dajęcie tołmużne/ gorhuysie sobie męfřti tēre nie zworisse, toż stãb w niebiefřtoym gody nie wstãnie/ ani go ziołkiję dogdżie/ ani mól sepijue.

34. Nebo kędř gest postad wãfse/ tũ bude yrdce wãfse.

Abowiemci gđjcie iść stãb wãfř/ tãncij se rēce wãfse bedżiję.

יב

35 יהיו אסיריו חצונם
ומנהרין שרצונם :

Siano i vostri lombi cinti, e le vostre lucerne accese.

36 ויהיו דמיו לאנשים
דמסבין למרהו דאמתי
יפניא מן בית משהיתא
דמא דאחא ונקש מחנה
יפתחו לה :

E voi siate simili a gli uomini, che aspettano il lor signore, che ritorni da loro: accetochi quando verrà, e batterà la porta, subito gli apriranno.

37 טוביהו לעבדא הבון
אילין דאחא מנהו
ונשפח אבון פד ציריו א
אמין אמר אבא לכו
דיאסור חצוהי ונסמך
אבון ויעבר ישמש אבון :

Beati quei servitori, i quali quando il padron verrà, gli trovarà veglianti. Io vi dico in verità, che si cignerà, e faragli porte à innolà, e passando innanzi servirà loro.

38 ואו במשרתה ד
דנתמין או דתלת יאחא
ונשפח הכנה טוביהו
לעבדא הבון :

E i egli verrà a ne la seconda veglia, o se verrà a ne la terza, e gli troverà veglianti. Beati sono quei servitori.

39 הרגו דין דעידאלו
ידע הנה מרא בנתא
באידא משרתא אמתא
עבא מרתציר הנה ולא
שבה הנה דיתפלש
ביתה :

Hic sappiate questo, che se il padre di famiglia havesse saputo à che hora il ladro havesse dovuto venire, certo egli habbe vegliato, e non havesse lassato scappare la sua casa.

40 אר אנתו הכיל הנו
מטיבא דבהי שעתא
דלא סברו אנתו אהא
ברה דאנשא :

Siate dunque ancor voi apparecchiati, perciocchè a quell' hora che voi non pensate, il Figliuolo de l'huomo verrà.

יב

35 יהיו מחניכם הגדרים
ונרותיכם נאורות :

Esten cennidos vuestros lomos, y vuestros candiles encendidos.

36 ויהיו דומים לאנשים מקוים
לאדוניהם אם יפנה מן החתנה
יבואו וידפקו בנגע יפתחו לו :

Y vosotros, semeiantes à hombres que esperan quando su fennor ha de boluer de las bodas: para que quando viniere, y tocara luego le abran.

37 אנשי העבדים האלה אשר
אם יבוא האדון ימצא אותם
שוקדים אמר אומר אנכי לכם
כִּי־יִהְיֶה אִתְּכֶם מִתְנִי וְהוֹשִׁיב
אוֹתָם בַּמִּסְבָּה וְיַעֲבֹר וְיִשְׁתַּחֲמוּ :

Bienaventurados aquellos siervos, los quales, quando el fennor viniere, hallare velando. dicierto os digo, que el se cennirà, y hará que se sienten à la mesa, y passando les servirà.

38 ואם יבוא במשמרה
השנית אוֹלֵאם יבוא במשמרה
השלישית וימצא כן אשר
העבדים האלה :

Y aunque venga à la segunda vela, y aunque venga à la tercera vela, y los hallare así, bienaventurados son los tales siervos.

39 וידעו זאת כִּי־אִם יֵדַע בַּעַל
הבית אֶת־הַשָּׁעָה אֲשֶׁר בָּהּ יָבוֹא
הַגָּנֹב אֵלַי שָׁקֹד וְלֹא יִתֵּן
לְחַתּוֹת אֶת־בֵּיתוֹ :

Esto empero sabed, que si supiesse el padre de la familia à que hora auia devenir el ladron, velaria ciertamente y no dexaria minar su casa.

40 ואתם הִיוּ עֲתִידִים כִּי
בִּשְׁעָה אֲשֶׁר לֹא תַחֲשַׁבוּ כֹּה
יָבוֹא בְרִי־הָאָדָם :

Vosotros pues tambien estad apercebidos: porque à la hora que non pensays, el Hijo del hombre vendrà.

יב

35. Ἐσῳζαὶ ὑμῶν αἱ ὀσφύες πε-
ρὶ τῶς μέτρων, καὶ οἱ λύχναι καὶ ὀ-
μμοί.

Que vos reins soyent trouffés, & vos chandelles allumées.

36. Καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι αἰθρῶντις
περὶ δὲ τῶν μέτρων τὸ κύριον ἑαυτῶν,
ὅτε ἀσπύσῃ ἐκ τῶν θυμῶν, ἵνα ἐλ-
θόντι καὶ κρούσῃ τὴν θύραν αἰ-
ροῖξωσιν αὐτῶν.

Et que vous soyez semblables aux seruiteurs qui attendent leur maistre quand il retournera des nopces, afin que quand il sera venu, & heuitera à la porte incontinent ils lui ouvrent.

37. Μακάριοι οἱ δοῦλοι ὁυτοὶ, οἱ
οἱ ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσῃ ῥηγο-
ρῶντας· ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι πε-
ρὶ ὧσπερ καὶ ἀνακλινῶν αὐτοῦ,
καὶ παρελθὼν ἀσπύσῃ αὐτοῖς.

Bien heureux sont ces seruiteurs-la que le maistre trouuera veillans, quand il arriuera. Enverité ie vous di qu'il le trouffera, & les fera mettre à table, & s'auancant les servira.

38. Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρῃ
φυλακῇ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ
ἔλθῃ, καὶ εὐρήσῃ παρακλινῶντας οἱ
δοῦλοι ὁυτοὶ.

Qu'es' il arriue sur la seconde veille, & pareillement sur la troisieme, & qu'il les trouue ainsi, bien-heureux sont ces seruiteurs-la.

39. Τὸ μὲν γὰρ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾗδὲ
ὁ οἰκοδεσπότης παρὰ ὧσπερ ὁ κλέπτης
ἔρχεται, ἐρηρῶρησιν αὐν, καὶ εὐ-
ρὴν εἰφῆκε διουρυλῶν τὸν οἶκον
αὐτοῦ.

Or sachez ceci, que si le pere de famille le eust seu à quelle heure le larron eust de venir, il eust veillé, n'eust point laissé percer sa maison.

40. Καὶ ὑμεῖς οὖν γινέσθε ἐπι-
μοι· ὅτι ᾗδὲ εὐδοκῶντες ὁ υἱὸς τοῦ
ανθρώπου ἔρχεται.

Vous donc aussi soyez prest: car a l'heure que vous ne cuiderez point, le Fils de l'homme viendra.

35. Sint lumbi vestri praecincti, & lucernae ardent in manibus vestris.

Let your loynes be girded about / & your lightes burning.

36. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur à nuptiis: ut cum venerit & pulsaverit, confestim aperiant ei.

And see your selves like unto men that wait for their master: when he will returne from the wedding: that when he cometh and knocketh, they may open unto him immediately.

37. Beati servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes, amen dico vobis, quod praeingret se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis.

Blessed are those servants, whom the Lord when he cometh shall finde waking: Verely I say unto you, he will gird him selfe about, and make them to sitte downe at table, and will come forth, and serve them.

38. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita invenerit, beati sunt servi illi.

And if he come in the seconde watche, or come in the thirde watche, and shall finde them so, blessed are those servants.

39. Hoc autem scitote, quoniam si sciret pater familias, qua hora fur veniret, vigilaret unique, & non sineret perfodi domum suam.

Now understande this: that if the good man of the house had knowen at what heure the thiefe woulde have come, hee woulde have watched, and woulde not have suffered his house to be digged through.

40. Et vos estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.

See ye also prepared therefore: for the Sonne of man will come at an houre when ye thinke not.

35. Laß euer Lenden umbgürtet sein / vnd euer Lichter brennen.

Jader eders Lender vere omgürtede / oc eders Lufft brennde.

36. Vnd seht gleich den Menschen / die auff ihren Herrn warten / wenn er auff brechen wirdt von der Hochzeit / auff daß / wenn er kompt / vnd anklopffet / sie ihm bald auffthun.

De verer lige som de Mennisse / der toffue effter deris Herre / naar hand, stal komme fra Bvelup / Paa det / naar hand kommer / oc bancher paa / de skul se strax lade op.

37. Selig sind die Knechte / die der Herr / so er kompt / wachend findet / Warlich ich sage euch / er wirdt sich auffschürzen / vnd wirdt sie zu Tisch setzen / vnd für ihnen gehen / vnd ihnen dienen.

Salige ere de Suenne / som Herren finder vogne / naar hand kommer / Sandelige ica siger eder / hand skal opskorte sig / oc skal sette dem til bordy / oc gaa saar dem / oc tiene dem.

38. Vnd so er kompt inn der andern Wache / vnd inn der dritten Wache / vnd wirdts also finden / Selig sind dise Knechte.

De der som hand kommer den anden veet / oc i den tredie veet / oc finder der saa / Salige ere disse Suenne.

39. Das solt ihr aber wissen / wenn ein Hausherr wüßte / zu welcher stunde der Dieb keme / so wachet er vnd ließ nicht inn sein Haus brechen.

De der skulle vide / Der som en Høsbønde visde / paa hvad time Tyffen skulde komme / da vaagede hand / oc lode icke bryde sig Høst.

40. Darumb seht ihr auch bereit / denn des menschen Sohn wirdt kommen zu der stunde / da jr nicht weinet.

Der saare vere i oc beredde / Thi Menniskens Sen skal komme paa den stund / som i icke teneke.

35. Budite bedra waffe prepašana / a swyice hostijy w ruku waszycy:

Wiech jeć beda przepašane bro / brawaffe / y pochoćnie z palone.

36. A wy podobni budcie lidem / ockawagijem Pana swého / kdzjy se wrátil o swatby / abyście kdzjy přišel a potlaul / hned otawřeli domu.

A wy budžie podobni ludstwu ktery ckeřia pana swęgo kdzjy by sie wrocił z wesela / iž kdyby přysěhl až kofářal wedezwi / až by mu wnech otworzono.

37. Blaze služebníkům tēm / kterž kdzj přigde Pan nalezne ge anibdi. Zagisřt přawřim wām: Že přepašete / a kdzj ge gim spřti / a chodě bude gim slauřti.

Szczęśliwi to są oni słudzy / ktore gdy przyjdzie pan znaydzie czuące. Naprawde powędam wām / iž sie przypaše a kofaře im sieć / a wyřebj budzie im slauřti.

38. A přigdeli w družě bdeřni / a palli w třetj bdeřni přigde / a tak ge nalezne: Blahosławeni gšau služebnícy ti.

Řešlby teř přiwředl o wtorey kbo o třetcey řiřj / a tak se anazl / řeřsluřti to są sludzy oni.

39. Toto pał wězte / že byt wěděl Hospodář / w kterauy hodinu měl stoděg přigiti / bdeřby zagisřt / a nedabj podkopati domu swého.

A tak řho wěděl / geby wěděl gospodars ktery geby ny mal by přigiti stodziey / cžulaby / a nedopuřalby podkopat domu swęgo.

40. A wy budte hořowi / nebo w kterauy hodinu nenadęge te se / Syn člověka přigde.

Kola tegoż wy budžie gotořwi / bo kterer sie gebyni nie doćminaciel / Syn człowiecy przjyde.

11

41 אמר לה שמעון כ
באבן מרדן לנתן אמר
אנת לה למתלא קנא או
אף לית כל-נש :

Aller Pietro gli disse, Signore, dicesti
questa similitudine a noi: o pur a tutti
ancora?

42 אמר לה ישוע מר
 יי איתקרי בב ביתי
 מהימנא וחיפומי ד
 פיקומייהי מרה אל
 תשמשתה דיתל פקסמ
 פוביה:

Il Signor disse, Chi è quel fedele e prudente dispensatore, che al padrone restituisce sopra la sua famiglia per dar loro la porzione del tutto al tempo opportuno?

43 טובתו להו עבד
הוא אתה ושבחיהו עבד
הכונה:

*Beato quel servo, che quando il suo
Signor basta, lo impara a far così.*

44. שְׂדֵיכֶנָהוּת אֶמֶר אֶנָּה
לִכְתּוּ בִּיקִימוּנִי עַל גִּלְיָה
הַגִּינָה :

*Veramente Si dico, che lo costituirà
sopra tutte le facoltà sue.*

48 און דין האָט ער
הוּ פֿאַרן דער
למאָתאָ נאָך
לעבן און לאַמֶּה
דער נאָך
למֶשֶׁת און למֶשֶׁת

*Dove se qual servo dirà nel suo cuore.
Il mio Signor surda d'orecchie, comincierà
a battere a scure le ferue, & a mangiar-
re, e bere, & imbroccarsi.*

46 יִאֲתָה מִרְיָה דַּעֲבָדָה
הָיוּ בְּיוֹמָא דְּלִילָא סִבְר
וּבְשַׁעֲתָא דְּלִילָא יָדַע
וּבְלִצְיוֹתָי וְנִסִּים מִנֶּהָ
עַם הָנוּ דְּלֵא מְהִימֵנוּ:

*Il signor di quel sermo Verrà un giorno
no c'è e non aspetta, e in un'hava chi ci
non fa, e separarallo, e porra la sua parte
con gli infedeli.*

47 אברהם ויחזקאל ויהושע
אברהם ויחזקאל ויהושע
אברהם ויחזקאל ויהושע
אברהם ויחזקאל ויהושע
אברהם ויחזקאל ויהושע

*For quel servo che ha conosciuta la
Volontà del suo signore, e non s'è prepara-
to, ne ha fatto secondo la Volontà di esso,
sarà battuto da molte battiture.*

יב

4) וַיֹּאמֶר אֵלָיו כִּי־פֶה אֲדֹנָי
תִּתְּנֵנִי אֶמְדֹּת אֶת־חַמְשָׁל חֹהֶה
אֲנִי־גַם אֶל־עַלְמִים :

Entonces Pedro le dixo, Sennor, dizes esta parabola à nosotros, o tambien à todos?

42 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְכֹן כָּל בָּעַל
בֵּית גִּזְמֹן וְגִבּוֹן אֲשֶׁר יִפְקִידֶנּוּ
הַמֶּלֶךְ עַל—עֲבָדָיו לְתֵת דָּבָר
שֵׁנָה בְּעֵתוֹ :

Y dixo el Sennor, Quien es el mayor domo
fiel y prudente, al qual el Sennor pondrà sobre su
familia, paraque en tiempo les de su racion?

45 אֲשֶׁר הָעֶבֶד הָיָה אֲשֶׁר
 בָּבוֹא אֲדוֹנָיו יִמְצָאוּ לַעֲשׂוֹת
 לוֹ :

Bienaventurado aquel siervo, al qual, quando el señor viniere, hallare haciendo así.

44 בַּאֲמַת אֹמֵר אֲנִי לָכֶם
כִּי־עַל כָּל־דְּרוֹשׁוֹ יִפְקַדְנִי :

En verdad os digo, que el lo pondrá sobre todos sus bienes.

45 וְאֵם יֹאמֶר תַּעֲבֹד תְּהוּא
בְּלִבּוֹ מִמֶּדֶרֶךְ אֲדוֹנִי לְבִי
יִהְיֶה לְחֵטִית אֶת עֲבָדִים וְאֲמָרוֹת
לֹא יִלְכֹּד וְלֹא שִׁמֹּת וְלֹא שִׁבֹּר :

Mas si el tal siervo dixere en su coraçon, Mi fennor se tarda de venir, y començare à herir los liernos y las criadas, y à comer, y à beuer, y a borrachear.

46 אִי יָבוֹא אֲדוֹן הָעֶבֶד הַזֶּה
בֵּינֵם אֲשֶׁר לֹא יִחַשְׁבּוּ וּבִשְׂעִי
אֲשֶׁר לֹא יֵדַע וַיַּחֲלֹק אֹתוֹ
וַיַּחֲלֹק יָשִׁים עִם הַבְּוֹדִים :

Vendrá el fennor de aquel sieruo el dia que el no espara, y á la hora que el no sabe; y apartar-lo ha, y pondra su fuerte con los infieles.

47 פִּי עֶבֶד חִדָּע אֶת רֹאשׁוֹ
מִדֹּנָה וְלֹא יָכֹחַ וְלֹא יַעֲשֶׂה
כִּרְצוֹנוֹ יִבְלֹט הָרֶבֶה מִמֶּנּוּ ;

Porque el siervo que entendió la voluntad de su fennor, y no se apercibió, ni hizo conforme à su voluntad será acorado mucho.

 β'

41. Εἰπε ὁ ἀνὴρ ὁ πρῶτος, καὶ
 εἶπε, πρὸς ἑκατὸν τὸν ἀγρότερον
 τῶν τῶν ἄλλων, ἢ καὶ πρὸς πάντας.

Lors Pierre lui dit, Seigneur, dis-tu
cette similitude pour nous, au aussi pour
tous ?

42. E is a 3×3 matrix, λ is a scalar, I is the identity matrix of order 3. If $E^2 - \lambda E + I = 0$, then λ is equal to

*Et le Seigneur dit, Mais qui est le
despenser fidèle & prudent, que le mai-
tre aura établi sur son meubain pour
leur donner en temps l'ordinaire ?*

43. Μακάρι (C) ὁ δοῦλ (C) ὁ κτ-
(C), ὅς ἐλθὼν ὁ κύριος (C) αὐτοῦ εὐ-
ρεῖ αὐτὸν ποιῶν τὰς ἐντολὰς.

Bien heureux est ce serviteur-là que
son maître trouvera ainsi faisant,
quand il arrivera.

44. Ἀληθὲς λέγουσιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς
παρὰ τοῖς ὑπερχουσιν αὐτῶν κατέ-
στη αὐτοῦ.

Je vous di pour vrai, qu'il l'establira
sur tout ce qu'il a.

[illegible]

Que si ce seruiteur-la dit en son cœur,
Mon maistre met long temps à venir, &
qu'il se prene à battre les seruiteurs &
les seruanes, & à manger, & à boire,
& à s'enyurer.

46. Ἡ Ζή οὐκ ἐστὶν θεοῦ λευ-
κόνος ἐκ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐκ τοῦ εὖ ποιεῖν αὐτὰ καὶ
ἐκ τῶν ὁρίων, ἢ δ' ἀνάσκει, καὶ διχοτο-
μῇσι κερταί, ἐπὶ τὸ μέγιστον αὐτὰ μὴ
ᾄδωσι πρὸς τὴν ἀρετήν.

Le maître de ce serviteur-la viendra
au iour qu'il ne l'attend point, & l'heu-
re qu'il ne fait point, & le separera & le
traitera de mesme les desloyaux.

47. Ἐκείνου ὁ δὲ κληθεὶς ὁ γυνὴ
τὸ γένημα ἔκυρξεν αὐτὸν, καὶ μὴ
ἐτοίμαζας μηδὲ ποιήσας ποτὶς τὸ
γένημα αὐτὸ, δαρήσεται πηλὰς.

Or ce serviteur qui a connu la volonté de son maître, & ne s'est point mis en devoir, & n'a point fait selon la volonté d'celui, sera battu de plusieurs coups.

י ב

48 וְאִשָּׁר לֹא יָדַע וַיַּעֲשֶׂה דָבָר
בְּרִי-הַבֹּתִּי יִבְלֹט מִצֶּט וְכָל אִשָּׁר
נָתַן לוֹ רָבָה וּרְבָה תִּבְקַשׁ מִמֶּנּוּ
וְאִשָּׁר הַתְּקִירוֹ לוֹ רָבָה וַיִּוְתֶר
יִבְעִיֹן מִמֶּנּוּ :

Mas el que no entendiò, y hizo porque ser acotado
 fera acotado poco, porque à qualquiera que fue-
 dado mucho mucho será buelto à dem- dar deel:
 alque encôndaron mucho, mas será deel pedido.

49 אֲשֶׁר בָּאתִי לְרַמּוֹת עַל־
הָאָרֶץ וְיָמִי לֵילֵךְ בִּי בְּמַעֲתָה תוֹקֵד׃

Fuego vine à meter en la tierra, y que quierro, sinó que se encienda?

50 טְבִילָה יֵשׁ לִי לְהִטָּבֵל בָּהּ
זֶמֶר תִּמְלֹצְנִי וּבִשְׁמִי צֹד־כִּי
תִּכְלֹה :

Empero de baptismo me es necesario ser
baptizado : y como me angustio hasta que sea
cumplido?

וַיִּשְׁכַּחם בִּי בְּמַתִּי לְשַׁלֵּחַ
אֶת־הַשְּׁלֹמִים בְּמַרְצָא לֹא בִן־אָדָם
לְבָנִים בִּי אֲלֵם אֶת־הַפְּלִגְרוֹת :

Penfays que he venido à la tierra à dar paz ?
No, os digo : mas diffension.

52 כִּי מִצֵּת יְהוָה חֲמֹשָׁה צִבּוֹת
אֶחָד וְשֶׁלֹּגִים שְׁלֹשָׁה עֶלְשִׁים
וְשִׁנִּים עֶלְשִׁים :

Porque estarán de aquí adelante cinco en vna casa diuifos tres contra dos, y dos contra tres.

עַל־אֲבוֹתָיִם עַל־בְּתוּלָה וְכֹהֵן
עַל־אִמָּה חֲמוּת עַל־פְּלִטָּה
וְכֹלָה עַל־חֲמוּתָה :

El padre estará dividido contra el hijo, y el hijo contra el padre: la madre contra la hija y la hija contra la madre: la suegra contra su nuera, y la nuera contra su suegra.

3.

Mais celui qui ne l'a point cognue, & a fait choses dignes d'être batu, sera batu de moins de coups : & à va chacun à qui il aura été beaucoup donné, beaucoup lui sera redemandé : & à celui à qui il aura été beaucoup commis, tant plus lui sera il redemandé.

49 Πῶς ἤλθοι βαλεῖν εἰς τὴν
 γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἡδὴ αὐτῆς;

Je suis venu mettre le feu en terre ; &
que veux-je plus s'il est là allumé.

[illegible]

Orai-je à estre baptizé d'un baptesme, & comment suis-je pressé jusqu'à ce qu'il soit parfait?

51. Δεικνύει ὅτι ἐρῶντες παρε-
νόμην ἐνώπιον ἐν τῇ γῆ ἐξ ἧς ἔγω-
γίμην, ἀλλ' ἡ Δι' ἡμετέρας.

Guidez-vous que le foye veun mettre la paix en terre ? Non, vous di-je : mais poussez d'union.

[illegible]

Car désormais ils seront cinq en
une maison, divisés trois contre deux,
& deux contre trois.

53. Διαμνησθήτωσαν πάντες ἱσ-
τοῖς, καὶ ἡδὲ τοῖς πνεύμασι καὶ τοῖς
ἰσχυράσι, καὶ τοῖς ἀντιπροσώποις
τοῦ κόσμου τούτου, καὶ τοῖς ἐξου-
σίοις τοῦ αἵματος τοῦ θανάτου, καὶ
τοῖς ἐξουσίαις τοῦ αἵματος τοῦ θανάτου,
καὶ τοῖς ἐξουσίαις τοῦ αἵματος τοῦ θανάτου.

Le pere sera diuifé contre le fils, & le
fils contre le pere : la mere contre la fi-
lle, & la fille contre la mere : la belle-me-
re contre fa belle fille, & la belle-fille
contre fa belle-mere.

CAP. XII.

48. Qui autem nō cognovit, & fecit digna plagis: vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo.

But he that knoweth it not / and yet did commit things worthy of stripes / shall be beaten with few stripes: for unto whomsoever much is given / of him shall be much required: and to whom men much commit / the more of him will they ask.

49. Ignem veni mittere in terram: & quid volo, nisi ut accendatur.

I am come to put fire on the earth: & what is my desire? if it be already kindled?

50. Baptismo autem habeo baptizari, & quomodo coardior, usquedum perficiatur.

Notwithstanding I must be baptized with a baptism: and how am I grieved, till it be ended.

51. Putatis quia pacem veni dare in terram? Non, dico vobis: sed separationem.

Think ye that I am come to give peace on earth? I tell you nay: but rather debate.

52. Erunt enim ex hoc, quinque in domo una divisi, tres in duos, & duo in tres.

For from henceforth there shall be five in one house divided: three against two, and two against three.

53. Dividentur pater in filium, & filius in patrem suū, mater in filiam, & filia in matrem, socrus in nurum suum, & nurus in socrum suum.

The Father shall be divided against the sonne / and the sonne against the father: the mother against the daughter / & the daughter against the mother: the mother in law against her daughter in law / & the daughter in law / against her mother in law.

Das XII. Capitel.

48. Der es aber nicht weiß / hat doch gethan / daß der streiche werth ist / wirdt wenig streiche leiden. Denn welchem vil gegeben ist / bey dem wird man vil suchen / vnd welchem vil befolhen ist / von dem wirdt man vil fordern.

Men den sonder ick veed / oc hassuer dog giort / at hand er hug verd / hand skal liden saa hug. Thi huilken meget er giffuit / hoiff hannem skal mand søge meget / Oc huilken meget er besalet / aff hannem skal mand meget kreffue.

49. Ich bin kommen / daß ich ein Feuer anzünde auff Erden / Was wolt ich lieber denn es brennete schon?

Ieger kommen / at ieg skal optende en Ild paa Jorden / Hvad vilde ieg helde / end at der allerede brende?

50. Aber ich muß mich zuvor tauffen lassen / mit einer Tauffe / vnd wie ist mir so bange / biß sie vollendet werde?

Oc ieg maa lade mig søe døb / med en Daab / Oc huer mig saa bange / søe hand bliffuer fuldkommen?

51. Meinest ir / daß ich her kommen bin / Friede zu bringen auff Erden? Ich sage nein / sondern zwitracht.

Meinet / at ieger kommen hid / at søe Fred paa Jorden: Ieg siger nej / men tvædræt.

52. Denn von nun an / werden fünff in einem Hause vneins sein / drey wider zwey / vnd zwey wider drey.

Thi her effter skalle fem vere vsamdrættiget ir huff / tre mod to / oc to mod tre.

53. Es wirdt sein der Vater wider den Sohn / vnd der Son wider den Vater / die Mutter wider die Tochter / vnd die Tochter wider die Mutter / die Schwiger wider die Schwur / vnd die Schwur wider die Schwiger.

Faderen skal vere mod Sønnen / oc Sønnen mod Faderen / Moderen mod Daatteren oc Daatteren mod Moderen / Hefvødens Moder mod hendis søns Hustru / oc Søns Hustru mod hans Moder.

Kapitola XII.

48. Ale tierž gest nepoznal / a hodně wčep bitij činil / ranas ni bit bude nemnoho. Kaž dmu pak komuž gest mnoho dano / bude od něho mnoho požádáno: a komuž srau mnoho poručili / wišeť požadají od něho.

Alle tiercy / niewiedomo kći ja / sluzyl karanie / mnicy bedzie ran / a komu te dy wiecey dano / wiecey sie mu te dy opominać beda / a o kogo wiecey idowala / wiecey thej beda chcieć od niego.

49. Oheř přifšel gšem wpuřiti na zem: a co chęť / gedině aby hořal?

Przyšedłiem aby ch puřit na gien ziemie / y czegoż chęć jest aby hořal?

50. Aftem mám se křtiti / a lteral gšem saufen / dokud j se senowponá?

Aleť mám býť křtem o křcjon / y křtom jest wciánion / a žie tho doř poweřj?

51. Domniwáte se / že bych přifšel pokoj dáti na zem? Ne přifšel / prawim wám / ale rojv dělení.

Minimáček ábych přifšel / dáwáť pokoj ná zemie? nie / owo śemá wam powieđam / że rojv de.

52. Budeť jagiře od tčto chwiľe pře w gednom domu rozděleno / itij proti dwěma / a dwa proti třem:

Abowiem od tego cħsnu bedzie ich pteć w tećnym domu rozdėleno / itej przyćwko dwóm / a dwk przyćwko trzem.

53. Bude rozdělen Otce proti Synu / a Syn proti Otci / a Deera proti Mateři / a Deera proti Mateři / a Nevěsta proti Swětrici / a Nevěsta proti Swětrici.

Roznym bedzie oćiec odfyn / a syn od oćca / a matka przyćwko oćcu / a diewka przyćwko matce / a swiętra przyćwko niewieřcie / a niewieřta przyćwko swiętrze / a w.

יב

54 ואמר לפניו מִי
הַיְנוּתוֹת עֲנֵנָה דְרִנְתָּהּ מִן
מִצְרַתָּה מִדְּרִי אֲמִרוּ
אֲנִיהוּ מִסְרָה אִתָּה וְהוּא
הַבְּנִי

*Poi dicesti a le turbe, Quando voi
vedete la nuvola che si leva da l'Occi-
dente, subito dite, Ei vien la pioggia: e
cosi avviene.*

55 וְהוּא דְנִשְׁבָּה תִּימָנָה
אֲמִרוּ אֲנִיהוּ דְהוּימָה
הֵיא וְהוּא:

*E quando voi vedete soffiare l'Ostro,
dite che fara caldo: e cosi avviene.*

56 נִסְכֵּי בִּיאָהּ פְּרִצְיָהּ
הַשְׂמִינָה וְהִרְצָה נִדְעִין
אֲנִיהוּ דְתַפְלִישׁוֹן וּבְנֵי דִין
הֵנָּה אֵיכָנָה לֵא פִרְשׁוֹן
אֲנִיהוּ:

*Hypocriti, voi sapete discernere la fac-
cia del cielo e de la terra: e como non di-
scernete voi questo tempo?*

57 לִמְנָה דִין מִן נִפְשָׁכוֹן
לֹא דִנְיִין אֲנִיהוּ קֹדֶשְׁתָּהּ:

*E perché non giudicate ancora per
voi stessi quel che è giusto?*

58 מִי אֵיךְ דְּאֵל אֲנִי
עִם בְּעַל דִּינָה לֵא
אֲרִכְנָה עַד בְּאִרְכָּה
אֲנִי חֵב תִּמְאִירְתָּהּ
וְתִתְּבַרַּךְ מִנִּי דְלִמָּה
יִבְלֶה לֵית דִּינָה וְדִנְיָה
יִשְׁלַמְךָ לִגְבִּינָה וְגִבְרָה
נִרְמִיךָ בֵּית אֲסִירָה:

*Quando tu vai col tuo annunziario al
magistrato, procura per la via di liberar-
ti da esso: acciò che talora egli non ti tira
al giudice, e il giudice ti dia me le mani de
l'ecceutore, e l'ecceutore ti metta in prigio-
nio.*

59 ואמרו אמר אנא לך
דלנא תפיק מן תמו על
מא דתתל שמינא
אֲנִיהוּ:

*Io ti dico che tu non scirai di lì infu-
no a tanto che tu non rendi l'ultimo pic-
ciolo.*

יג

1 בְּהוּ דִין וּבְנִי אִתָּה
אֲנִישׁוֹן אֲמִרוּ עַל אֲלִינָה
הֵנוּ דְּפִלְטוֹס תִּלַּט
דְּמִהוֹן עִם דְּבִחְיָהוֹן:

*In quel medesimo tempo erano li pre-
senti alcuni che gli raccontarono de Ga-
lilei, il sangue de quali Pilato hauera
mescolato col lor sacrificio.*

יב

54 וַיֹּאמֶר לַהֲמוֹנִים אֵם תְּרֹא
אֶת-הָעֵנָן לִירוֹת מִמֶּעֶרֶב אֹר
תֹּאמְרוּ יָבוֹא הַגֶּשֶׁם וְיִהְיֶה כֵן:

Y dezia tambien a las compannas, Quando vierdes la nuue que sale del poniente, luego dezis Ague viene: y es anfi.

55 וְאֵם מִדְּרוֹם נִשְׁבָּה תֹאמְרוּ
כִּי שָׂדֵב יִהְיֶה וְיִהְיֶה:

Y quando sopla el Austro, dezis, Que aura calor. y ay la.

56 הַתְּנַפִּים אֶת-פְּנֵי הַשָּׁמַיִם
וְהֶאֱרִץ תִּדְרֹעַ לְחֶבֶד וְאֶת-הָעֵת
הַזֹּאת אֵיךְ לֹא תִכְדְּרוּ:

Hypocritas, Sabeyd examinar la faz del cie-
lo y de la tierra, y este tiempo como no lo exami-
nays,

57 עַל-מָה גַּם מִנְּפִשְׁכֶּם לֹא
תִדְנִי צֶדֶק:

Mas porque aun de vosotros mismos no juzgays lo que es justo?

58 כִּי בִּאֲשֶׁר תֵּלַךְ עִם יִרְיָךְ
אֶל-הַנְּשִׂימ בְּדֶרֶךְ תֹּר-פְּעִלָּה
לְהַתְּפָרֵק מִמֶּנּוּ פֶּן-יִצְרֶךְ אֶל-
יְדֵי תַשׁוּבִט וְתַשְׁבֵּט יִסְגִּיד בְּיָדֵי
הַנּוֹגֵשׁ וְהַנּוֹגֵשׁ יִשְׁלַחְךָ אֶל-
הַמִּשְׁטָרָה:

Pues quando vas al Magistrado con tu ad-
uocario, procura en el camino de librarte deel;
porque no te trayga al juez, y el juez te entregue
al alguazil, y el alguazil te metta en la carcel.

59 אִמֵּן אֹמֵר אֲנִי לָךְ לֹא תִצָּא
מִשָּׁם עַד כִּי-תִשְׁלֵם אֶת מְנִית
אֲחֵרֶיךָ:

Digo te que no saldras de alla hasta que ayas
pagado hasta el postrer cornado.

יג

1 נִהְיִי עִמּוֹ אֲנִישִׁים בְּעֵת
הַהִיא וַיִּגִּידוּ לוֹ עַל-הַגְּלִילִים
אֲשֶׁר דָּמָם תִּלַּט פִּילָטוֹס עִם
וּבְחִיָּתָם:

Y en este mismo tiempo estauan alli vnos
que le contauan de los Galileos, cuya sangre Pi-
lato auia mezclado con sus sacrificios.

יב'

54. Ἐλεγε γὰρ αὐτοῖς ἔχλοισι, ὅ-
ταν ἴδῃτε πῶς ἡ φέβλου ἀνατὶλλον-
ται ἀπὸ τοῦ δυσημοῦ, ὁ ὥριος λίγχι πῶς
ἐμῶν ἐρχεται καὶ γὰρ ἐπεὶ αὐταί.

Puis il disoit aux troupes, Quand vous voyez vne nuue qui se leue d'Occi-
dent, incontinent vous dites, La playe
vient: & il en aduient ainsi.

55. Καὶ ὅταν ὁ ὥριος περὶεναι, λέ-
γετε, ὅτι καυσὼν ἐρχεται καὶ γὰρ ἐπεὶ.

Et quand vous voyez leuent de Mi-
di sourier, vous dites qu'il fera chaud,
& il aduient ainsi.

56. Ὑποκριταί, ὃ ἀνέγνωτον ἡμεῖς
τῶν νεφελῶν οἰόμεθα δοκιμαζεῖν, ὁ
ἡμεῖς τὴν πῶς οὐ δοκιμαζο-
μεν.

Hypocrites, vous sauez bien dis-
cerner l'apparence du ciel & de la terre:
& comment ne discerniez-vous celle
faison?

57. Τί δὲ καὶ αὐτοὶ εἰσὶν ἡμεῖς οὐ κα-
τὰ τὸ δίκαιον;

Et que ne iugez-vous aussi de vous-
mesmes ce qui y est iuste?

58. Ὡς γὰρ ὡς ἀρχὴς μὴ ὅτι ἀν-
τιδρῶν σου ἐστὶ ἀρχαῖος, ἐν τῇ ὁδῷ
ὁὗς ἐκτασίου ἀπὸ τῆς ἀρχαῖος αὐ-
τοῦ, μὴ τῆς ἀρχαῖος αὐτοῦ αὐ-
τοῦ, καὶ ὁ κατὰς σε ὡς ἀρχαῖος
τῆς ἀρχαῖος καὶ ὁ ἀρχαῖος αὐ-
τοῦ αὐτοῦ φυλακίω.

Or quand tu vas au Magistrat avec
ton aduocateur, mets pe-ne en che-
min d'estre aclairé de lui: afin qu'il ne
te tire deuant le iuge, & que le iuge te
liure à l'executeur, & que l'executeur
ne te mette en prison.

59. Αἶψα αἶψα, ὃ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ ἐ-
νῆ, ἕως ὃ καὶ τὸ ἰσχυρὸν λιπὼν ἀ-
ποδῇ.

Te te di, que tu ne fortiras de là iuf-
qu'à ce que tu ayes rendu la derniere pi-
ce.

ΚΕΦΑΛΑ. ιγ'.

Παρεῖσαν δὲ τινες ἐκ αὐτῶν τῶν
καὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν γαλιλαίων, ὡς τὸ αἷμα
πλάτῃς ἐμῆς τῶν ἵππων αὐ-
τῶν.

En ce meisme instant-la quelques
vns qui le trouuoient là presens, lui ra-
conterent touchant les Galileens, de
quels Pilate auoit méllé le sang avec
leurs sacrifices.

54. Dicebat autem & ad turbas, Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis, Nimbis venit, & ita fit.

Then sayde he to the people, When see a cloude rise out of the West, straight way ye saye, A shower cometh, and so it is.

55. Et cum austrum flantem, dicitis, Quia altus erit: & fit.

And when ye see the South wind blow, ye say, that it will be hoare: and it cometh so passe.

56. Hypocritæ, faciem celi & terræ nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis?

Hypocrites, ye can discern the face of the earth, and of the stile: but why discern ye not this time?

57. Quid autem & à vobis ipsis non iudicatis quod iustum est?

Ye: and why iudge ye not of your selves what is right?

58. Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor mittet te in carcerem.

While thou goest with thine adversarie to the ruler, as thou art in the way, give diligence in the way: that thou mayest be delivered from him: least hee bring thee to the iudge, and the iudge deliver thee to the iaylor, and the iaylor cast thee into prison.

59. Dico tibi, non exies inde, donec etiā novissimum minutum reddas.

I tell thee, thou shalt not depart thence, till thou hast payed the utmost mace.

CAP. XIII.

Derat autem quidam apso in tempore, nuntiantes illi de Galileis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum.

There were certaine men present at the same season, that shewed him of the Galileans, whose blood Pilate had mingled with their owne sacrifices.

Das XII. Capitel.

54. Er sprach aber zu dem Volk: Wenn ihr eine Wolcken sehet auff gehen vom Abend / so sprecht ihr bald: Es kompt ein Regen / vnd es geschicht also.

De hand sagde til Folket, Naar i see en sky opgaa i Vesten da siger i strax, Der kommer Regn, oc der skeer saa.

55. Vnd wenn ihr sehet den Sudwind wehen / so sprecht ihr: es wird heiß werden / vnd es geschicht also:

De naar i see Synnen gaer blæse, da siger i, Der bliffuer heet, oc der skeer saa.

56. Ir Heuchler / die gestalt der Erden vnd des Himmels kñdet ihr prüfen / wie prüfet ir aber dise zeit nicht?

I Hyenkalcke, Jordens oc Himmels stiet esse kunde i pröfue / Men hui pröfue i icke denne tid?

57. Varumb richtet ihr aber nicht an euch selber / was recht ist?

De huor saare domme i icke paa eder selfs, huor ret er.

58. So du aber mit deinem Widersacher für den Fürsten gehest / so thue fleiß auff dem wege / daß du sein los werdest / auff daß er nicht etwa dich für den Richter ziehe / vnd der Richter überantworte dich dem Stockmeister / vnd der Stockmeister werffe dich ins Gefengniß.

De der som du gaar med din Modstandere saar Jorsten, da gör din slid paa vejen, at du kan bliffue hannen quit, Paa der hand skal icke nogen tid, drage dig saar Dommeren, oc Dommeren skal ansvorde Kettermanden dig, oc Kettermanden skal kaste dig i Fængsel.

59. Ich sage dir / du wirst von dannen nicht heraus kommen / biß du den aller letzten Scherff bezalest.

Ieg siger dig, Du skal icke komme der vdaß, før end du betaler det aller siste Skerff.

Das XIII. Capitel.

Es waren aber zu der selbigen zeit etliche daben / die verkündigten ihm von den Galileern / welcher Blut Pilatus sampt irem opffer vermischet hatte.

Der vaare oc paa den samme tid nogle der høff, som forvandede hannem om de Galileer, huilcke blod Pilatus haffde blandet med deris Offer.

Kapitola XII.

54. Prawil takę y k zǎstniam: Kdż wjdącie obłak an wchodij odzpadu / hied prawijte: Pstijwal bude / a tak bhwā.

Monił też y do zgromǎdzenia / Gdy widziacie obłok wchodzący od zachodu / wnet powieścacie: Przychodźcie deszcz / y tak się stać wa.

55. A kđż od Poledne wijeć wjeć / kłjate: Bude horko / a bhwā.

Gdy powienieć wiatr od południa / powieścacie iż będzie gorąco / y bywa tak.

56. Pokręcy / ipuosob Niebe a Zemę wnijsie sąditi / ale co hoto času kierał nepoznawāte

Pokręć ludzie / obliczność nieba y ziemi rozeyn kć wnijsie / co iż się dzieie iż tego czasu nie rozeynawacie.

57. Proč pał y sami od sebe nesaudjite coż sprawedliwého geřt

Przećjcie y sami z siebie nie pośadzacie co ieřt sprawedliwego?

58. Kdż pał gdeřs s protivniřem twym k knijřeti / na ceřt přičlā pilnosť / aby byl zprořřen od něho: aby snad netāhl tebe k Soudcy / a Soudce dal by tebe Sluřebnīku / a Sluřebnīk wřadil by tebe do Zālāře.

Gdy tedy idzieřs z twym przeciwniřem przed wrzad / skrapjcie w drobzę iřkobyř wolen byl od niego / aby ci nie pociagal przed sędijego / a sędija jeby ci nie pośadł oprawcy / a oprawcā jeby ci nie wrzadł do wieřenia

59. Prawijm tobě / newyge deřs oduř / do kđż takę naps menřij wčey nenawrāijřs.

Powieścami / niewynidzieřs ktm tad / iż też y osłatni drobny pienadzy wrocay.

Kapitola XIII.

Wli pał tu nēktęj toho času / wyprawugijce gemu o Galilegřřch / křerřch jřř křew Pilāt sinijřol o obě tmi geřich.

Přijřl iteř tām atěktorj nē ten čas ořnāymuac mu o Galilegřřch křerřch křew mīeř gal Pilāt s ořřkāmitch.

2 וענא וישוע ואמר להון סברין אנחנו דהבון דגליליא חסרין חנו נחיר מן דלהון דגליליא דהבנא חנא אמון:

E l'ave rispondendo, disse loro, Pensate voi che questa Galilea fusse maggiore peccatori di tutti gli altri Galilei, perchè essi hanno patite tali cose?

3 לא אמר אנא לכו דין דאך פלכוין או לא תתובון דכנא תאבדון:

Io vi dico che no: ma se voi non vi rannodate, tutti similmente perirete.

4 או הבון תמנא עסר היפל עליהון ממגדל פשילוח וקטל אנא סברין אנחנו דחסרין חנו נחיר מן דלהון בני נשא דעמרין דאורשלם:

Ouero pensate voi che quei dieci, sopra i quali cadde la torre in Siloa, & annata a' figli, fusse più debitori che tutti gli huomini che habitano in Ierusalem?

5 לא אמר אנא לכו דין דאן לא תתובון כלכוין אנרתהון תאבדון:

Io vi dico da no: ma se voi non tornate a penitencia, tutti similmente perirete.

6 ואמר מתלא הבנא תאמא אית בנת לאנש תנצנא דכרמה ואתא דנצנא ביה פאמא ונלא אשכח:

Diceva ancora questa similitudine, Un certo huomo habuena vn fico plantato ne la sua vigna: & venne a cercare in esso del frutto, & non sene trouo.

7 ואמר לפלמא הילת תלית שנין אתא אנא בעא אנא פאמא בתאמא דאן ולא משכח אנא פסוקיה למנא מבטלא ארצא:

Edisse al vignaiuolo, Ecco tre anni sono ch'io vengo a cercar del frutto in questo fico, & non sene trouo: taglialo: & che proposito occupa egli la terra?

8 אמר לה פלמא מריי שבוקיה אף דא שנתא עד אפליחא נאובליה:

Ma egli rispondendo, li disse, Padrone, lassalo stare ancor per quest'anno: forse ch'io gli cavi dattorno, & mettui del letame.

2 וישוע ויאמר אליהם התחשבו כי הגלילים האלה מכל הגלילים חסרים היו כי האלה נחלו נפסו מבני אדם:

Y respondiendoy Iesus, dixoles, Pensays que estos Galileos, porque han padecido tales cosas, ayan sido mas peccadores que todos los Galileos.

3 לא כן כי אמר אני לכם אם לא תשובו מרעה כלכם במוהם תאבדו:

No yo os digo: antes sino os emmendades, todos perecereys anfi.

4 או שמונה עשר האלה אשר עליהם נפל המגדל בשלח רמיתם תחשבו כי המה לבדם חובים היו על כל האנשים היושבים בירושלים:

O, aquellos diez y ocho, sobre los quales cayo la torre en Siloe y los mató, pensays que ellos fueron mas deudores que todos los hombres que habitan en Ierusalem?

5 לא כן אמר אני לכם אם לא תשובו כלכם במוהם תאבדו:

No yo os digo: antes sino os emmendades todos perecereys anfi.

6 ויאמר את המשל הזה היה איש ותאנה לו בכרמו שתולה רבוא לבקש פרי בה ולא מצא:

Y dezia esta parabol. Tenia vno vn arbol de higuera plantado en su vinna: y vino a buscar fruto en el, y no halló.

7 ויאמר אל הכרם הזה שלוש שנים באתי לבקש פרי בתאנה הולאת ולא מצאתי אכרתה ולמה תרמה את הארץ:

Y dixo al vinnero, He aqui tres annos ha que vengo a buscar fruto en esta higuera, y no lo hallo cortala: porque occupará aun la tierra?

8 ויאמר אליו הכרם אדני תנח אחרת אך השנה הולאת עד כי אכרה סביב תיה ואובליה:

El entonces respondiendoy dixole, Sennor, dexala aun este anno, hasta que yo la escaue, y la estercóle:

2. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, διανοήτε ὅτι οἱ γαλιλαῖοι ἤτοι ἁμαρτωλοὶ ὥστε πλείους τῶν γαλιλαίων ἐβλήντο, ὅτι ἰσθιῶνται πτωχοῦσιν.

Et Iesus respondant leur dit, Cui-
dez-vous que ces Galileens-la fussent plus pecheurs que toutz les autres Galileens, pourtant qu'ils ont souffert telles choses.

3 Οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' εἰὰν μὴ μετασθῇτε, πάντες ὁμοῦτως ἀπολλύσονται.

Non, vous di-je: mais si vous ne vous amendez, vous perirez tous semblablement.

4. Ἡ ἐκείνοι οἱ ὀκτώ καὶ ἑφτά ὅς ἐστιν ὁ πύργος ἐν τῷ σιλωάμ, καὶ ἀπέβηεν αὐτοὺς δοκίμη εἰς ἧς ὁ φάρακας ἐβλήντο ὥστε πλείους ἀνθρώπων τὰς καλοκαυνοῦς ἐς ἰερουσαλήμ:

Ou cuidez-vous que ces dix huit sur lesquels tomba la tour en Siloe, & les tua, eussent offensé plus que tous les habitants de Ierusalem?

5. Οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' εἰὰν μὴ μετασθῇτε, πάντες ὁμοῦτως ἀπολλύσονται.

Non, vous di-je: mais si vous ne vous amendez, vous perirez tous semblablement.

6. Ἐλθὼν ἄνθρωπος πρὸς τὴν περσίδα λαὸν συκεῖν ἵνα τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ καρπὸν ἀμείψω, καὶ ἄλλος καρπὸν ζητῶν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ εἶρε.

Il disoit aussi ceste similitude. Quelcun auoit vn figuier planté en la vigne, & y vint chercher du fruit, & n'en trouua point.

7. Εἰπὼν ὁ κύριος τὸν ἀμπελευργὸν, ἰδοὺ τρία ἐστὶν ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ περσίδι, καὶ οὐκ εἶρε, σκαίψω αὐτὴν καὶ οὐκ εἶρε τὸν ἄλλον καρπὸν:

Dont il dit au vigneron, Voici il y a trois ans que ie vien chercher du fruit en ce figuier, & n'en trouue point: coupe-le: & quel propos aussi empesche-il la terre?

8. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτῷ, κύριε, ἀφῃς αὐτὴν καὶ τὸν ἔτος ἐπεὶ ὁ πῶν σκαίψω καὶ αὐτὴν καὶ ὁ ἄλλος καρπὸν αὐτῇ.

Et le vigneron respondant, lui dit, Seigneur, laisse-le encores pour ceste année iusques à ce que ie l'aye deschauffé, & que i'y aye mis du fient.

CAP. XIII.

2. Et respondens dixit illis, Putatis quod hi Galilaei prae omnibus Galilaeis peccatores fuerint, quia talia passi sunt?

Und Jesus antwortet/ and said vnto them/ Suppose ye/ that these Galileans were greater sinners then all the other Galileans/ because they haue suffered such things?

3. Non, dico vobis: sed nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.

I tell you: nay: but except ye amend your liues: ye shall all likewise perish.

4. Sicut illi decem & octo supra quos cecidit turtis in Siloe, & occidit eos: putatis quia & ipsi debitores fuerint praeter omnes homines habitantes in Ierusalem?

Or thinke not that those eightene/ vpon whom the towre in Siloam fell/ and slew them/ were sinners aboue all men that dwell in Ierusalem?

5. Non, dico vobis: sed si poenitentiam non habueritis, omnes similiter peribitis.

I tell you: nay: but except ye amend your liues: ye all shall likewise perish.

6. Dicebat autem hanc similitudinem, Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua: & venit quarens fructum in illa, & non inuenit.

He spake also this parable: There came man had a figge tree planted in his vineyard: and he came and sought fruit thereon: and found none.

7. Dixit autem ad cultorem vineae, Ecce anni tres sunt ex quo venio quarens fructum in ficulnea hac: & non inuenio. Succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat?

Then said he to the dresser of his vineyard/ Beholde/ this three yeeres haue I come and sought fruite of this figge tree: and find nothing: cutte downe: why keepeth it also the ground barren?

8. At ille respondens dicit illi, Domine, dimitte illam & hoc anno, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora.

And he answered/ & said vnto him/ Lorde/ let it alone this yere also/ till I digge round about it: and dung it.

Das XIII. Capitel.

2. Vnd Jesus antwortet/ vnd sprach zu ihnen: Meinest ihr/ daß diese Galileer für allen Galileern Sünder gewesen sind/ die weil sie das erlitten haben?

De Ihesus suarede/ & sagde til dem/ Menet i at disse Galileer vaare Syndere saar alle Galileer/ fordi at de lede det?

3. Ich sage nein/ sondern wenn ihr euch nicht bessert/ werdet jr alle auch also umbkommen.

Jeg siger: nej/ Men der som i icke bedre eder/ da skulde i oc alle saa omkomme.

4. Oder meinest ihr/ daß die achzehen/ auff welche der thurn zu Siloha fiel/ vnd erschlug sie/ seyen schuldig gewesen/ für allen Menschen/ die zu Jerusalem wohnen?

Eller menet i at de atten/ paa hussene der Taarn i Siloe faldt/ oc slo dem ihuel/ vaare skyldige saar alle Menneske/ som bo i Jerusalem?

5. Ich sage nein. Sondern so ihr euch nicht bessert/ werdet jr alle auch also umbkommen.

Jeg siger: nej/ Men der som i icke bedre eder/ da skulde i oc alle saa omkomme.

6. Er saget ihnen ein Gleichnuß: Es hatte einer einen Feigenbaum/ der war gepflanzt in seinem Weinberge/ vnd kam vnd suchte frucht darauß/ vnd fand sie nicht.

De hand sagde dem denne lignelse/ Der haffde en it Figen træ/ som vaar planteret hans Vingård/ oc hand kom oc søgte at fruct der paa/ oc fand hende icke.

7. Da sprach er zu dem Weingärtner: Siehe ich bin nun drey Jar lang/ alle Jar kommen/ vnd habe frucht gesucht auff diesem Feigenbaum/ vnd finde sie nicht/ Hauet ihn ab/ was hindert er das Land?

Da sagde hand til Vingårdmanden/ See/ Jeg er nu i tre aar/ huert aar kommen/ oc søgte efter fruct vaa dette Figen træ/ oc finder hende icke/ Hug der aff/ hui forhindrer det Jorden?

8. Er aber antwortet/ vnd sprach zu ihm: Herr/ laß ihn noch diß Jar/ biß daß ich ihn umbgrabe/ vnd be-tünge ihn.

Da suarede hand/ & sagde til hannem/ Herre/ Lad der end bliffue dette aar/ indtil jeg saar graffuit der om/ oc megget det.

Kapitola XIII.

2. I odpověděl k téh gím: Co myslíte/ žeby ti Galilejsstij byli hřitistij nad všicko Galilejsstij/ že jsou tatově věcy trpěli?

Alle Jezus odpoviedil jim/ rzecl/ myslim/ žeby ti Galilejsstij byli hřitistij nad všicko Galilejsstij/ že jsou tatově věcy trpěli?

3. Nebyli/ pravím vám/ ale nebudete-li pokání činiti/ všichni též zahynete.

Konsekcie nie/ & powie dam wam/ jeśli nie se zmienicie/ wszyscy także zginiecie.

4. A což oněch osmácti/ na kterých spadla věž w Synagogě a zabila je/ myslíte by oni byli nad všicko lidi přechýwagich w Jeruzalémě?

Albo také je y osmácti onych/ náprotve sic obalili věž w Synagogě a zabila je/ myslíte by oni byli nad všicko lidi přechýwagich w Jeruzalémě?

5. Ne/ pravím vám: ale nebudete-li pokání činiti/ všichni též zahynete.

Já cie nie/ & powie dam wam/ y jeśli nie se zmienicie/ wszyscy także zginiecie.

6. Powieděl pak toto podoběnstwí: Cflowel jeden mál dřewo/ Růstowé vsazené na Winici své: Přicházal hle/ dage Dvotce na něm a není/ byl.

Powiedział potym to podoběnstwo/ Mál některý cflowel figowe drzewo vsazené w winicy swojej/ & přicházal hle/ dát na něm owoc/ a ne našel.

7. V řeči Winatí winice: Hle/ tři léta jsem však přicházal hle/ dage Dvotce na tom dřewě Růstowém/ a nenaležám. Protož podoběnstwí/ proč tak žení země nepřijímá?

Tedy řekl ku winarzovi/ Co to ed řeči/ let tři chodž jsem na owocu ná rhym drzewie figowym/ & nie nie náyduie/ wymyslíte/ bo což potymž/ proč země nie přijíma?

8. A odpověděl on k téh gím: Pane/ ponechaj ho y toto léta at ge y okopám a ohnožim.

Alle on mu odpoviedil/ rzecl/ Pane/ pozostaw je te iefje ná tre rok/ až ie okopám y podsype guotem.

יג

וְאֵן עֲבַדְתָּ פֶּאֶרְאָה וְאֵן
לֹא לַמֶּלֶךְ חַי תִּפְסְקִיָּהּ :

Ed egli farà frutto, bene: e se non, tu poi lo tagliarai.

יג כִּד דִּין מֶלֶךְ יֵשׁוּעַ ב
בְּשִׁבְתָּהּ בְּרִנָּה מִן
בְּנוֹשְׁתָּהּ :

Era poi ad insegnare in una de le sinagoghe ne i giorni del Sabbato.

יג אִי־תֵּן תָּמוֹן א
אֲנִתָּהּ דְּאִית הָיִתָּה לָּהּ
רוּחַ דְּכֹרֶה־נָּה שְׁנִין
תִּמְנֶעֱסָהּ וְנִפְסָהּ הָיִתָּה
וְלֹא מִשְׁכָּה־נָּה הָיִתָּה
דְּתִתִּיבִשְׁטִי לְגִמְרָה :

Et ecco una donna che hauena vno spirito d'infermita gia per spatio di dictotto anni : & era chriata, ne potema in modo alcuno alzar sola testa.

יג חוּה דִּין יֵשׁוּעַ וְהָיָה
וְאָמַר לָהּ אֲנִתָּה שְׁרִיתִי
מִן בֹּרֶה־נָּה :

Iesv hauendola veduta, la chiamò a se, e disse, Donna, tu se liberata de la tua infermita.

יג וְסָם אִידָה עֲלֵהָ
וּמִחֲדָה אֲתִפְשִׁטָהּ
וְשִׁפְחָתָהּ לֹא לָהּ :

Eposi le mani supra effa : ond ella subito se diriz. & e glorificaua a Iddio.

יג עֲנָא דִּין רַב בְּנוֹשְׁתָּהּ
כִּד מִתְחַמְדָּת עַל דְּאָסִי
בְּשִׁבְתָּהּ יֵשׁוּעַ וְאָמַר
לְבָנִשָּׁה שְׂמָה אֲנִין יוֹמִין
דְּבָהּוֹן וְלֹא לְמַבְלַח בְּהוֹן
הָיִיתוּ אֲתוּן מִתְאָסִין ו
לֹא בְּנוֹמָה דְּשִׁבְתָּהּ :

Ma il principal de la synagoga, hauendo a sdegno che Iesv hauesse visitato nel sabbato, disse a la turba. Sei giorni sono ne quali bisogna operare, venite dunque tu queste ad esser visitate, e non nel giorno del sabbato.

יג יֵשׁוּעַ דִּין עֲנָא וְאָמַר
לָהּ נִשְׁבַּב בְּאַפְּנִיָּה חַד חַד
מִיִּכְתִּין בְּשִׁבְתָּהּ לֹא שְׂמָה
תִּרְבֶּה אִין הַמִּרְבֶּה מִן א
אִידָהּ נִאֵל מִשְׁקָה :

Onde il Signor gli rispose, e disse, O hypocrita, ciascun di voi non si cingie nel sabbato il suo buco, o il suo asino da la mangiatoia, e menalo a bere?

יג

וְאֵם תַּעֲשֶׂה פֶּרִי וְאֵם לֹא
אֵין תִּכְרֶתֶנּוּ :

Y si hiziere fruto bien, y sino, cortarlahas despuys.

יג וְהָיָה מְלִמֵּד בְּאַחַת הָעִדּוּתָם
בְּשִׁבְתָּהּ :

Y enfennaua en vna Synoga en Sabbados.

יג וְהָיָה אִשָּׁה הָיִתָּה אֲשֶׁר לָהּ
רוּחַ הַלְוִשָּׁה שְׂמָנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה
הָיִתָּה כְּפֹיֶפֶה וְלֹא יָכֹלָה לְהֵבִיט
לְמַעַלָּה בְּכָל־עֵת :

Y heaqui vna muger que tenia espiritu de enfermedad diez y ocho annos: y andaua agouiada que en ninguna manera podia mirar arriba.

יג וַיִּרְאֵהָ אִתָּהּ יֵשׁוּעַ וַיִּקְרָא לָהּ
וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִשָּׁה תִּרְפְּאִי
מִחֲלֶיךָ :

Y como Iesus la vido, llamóla, y dixole: muger, libre eres de tu enfermedad.

יג וַיִּשָּׂם עָלֶיהָ אֶת יָדָיו וַיִּמְדֶּה
הַיִּדְקָפָה וַיִּכְבֵּד אֶת־הָאֱלֹהִים :

Y puso le las manos encima, y luego se endereçó: y glorificaua a Dios.

יג וַיַּעַן רַב־הָעֵדָה וַיִּכְעַס בִּי
בְּיוֹם הַשָּׁבָת רָפָא יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
לְעָם יִשְׂרָאֵל יָמִים הֵן בְּאִשְׁרֵי
יִצְחָק לַפְּעוּל וּבְאֵלָה בּוֹא
וְרָפָא וְלֹא בְּיוֹם הַשָּׁבָת :

Y respondiendoy vn principe de la Synoga, enojado que Iesus vuiesse curado en Sabbato, dixo a la companna, Seys dias ay en que es menester obrar: en estos pues venid, y sed curados: y no en dia de Sabbato.

יג וַיַּעַן לוֹ הָאֲדוֹן וַיֹּאמֶר
הַחֲנוּפִים אִישׁ לֹא יֵשׁ בָּכֶם אֲשֶׁר
בְּשִׁבְתָּהּ לֹא יִנְתֵּר אֶת שׁוֹרֹו
אוֹ חֲמוֹז מִאֲבוֹס וַיִּזְלִיכֶתוּ
לְהַשְׁקִיתָ :

Entonces el Sennor le respondiò, y dixo, Hypocrita, cada vno de vosotros nõ defara en Sabbato su bucy o su asno del befebre, y lo lleua a beuer?

יג

9. Καὶ μὴ ποιήσῃ καρπὸν ἐν δὲ
μυγεί, εἰς τὸ μὴ λυγρὸν ἔσθαι αὐτῆς.

Que s'il fait fruit, bien: sinon tu le couperas ci-apres.

10. Ἦν δὲ διδάσκουσα ἐν μιᾷ τῶν
συναγωγῶν ἐν ταῖς σάββατοις.

Or comme il enseignoit en vne de leurs synagogues en vn iour de Sabbat.

11. Καὶ ἰδὼν γυνὴ ἃν πνεῦμα ἑ-
χούσα εἶχε. ἧς ἔτη δέκα ἦν ὀκτώ,
καὶ ἃν στυγερούμενην, καὶ μὴ δυνα-
μένη ἀνακύψαι εἰς τὸ πᾶν πάλιν.

Voici il survint vne femme qui auoit vn esprit de maladie ia par l'espace de dix huit ans, laquelle estoit courbee, & ne pouuoit aucunement se redresser.

12. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ ἰησοῦς πε-
σεφώθησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ, γυναι, ἀ-
πολέλυσται τὸ εὐδὲν. πάλιν σου.

Et quand Iesus l'eut veue, il l'appella à loi, & lui dit, Femme tu es deliuree de ta maladie.

13. Καὶ ἐπιταξάμενος αὐτῇ τὰς χε-
ρὰς, καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀνελήλυθ' ἡ-
τη, καὶ ἰδέσθαι τὸν θεόν.

Et lui imposa les mains: & à l'instant elle fut redressée, & glorifioit Dieu.

14. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνά-
γωγος, οἰκτιροῦν ὁπτι τῷ σαββά-
τῳ ἡτορῶντο, εἰρησέως, εἶπεν τῷ
Ἰησοῦ, ἔξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δὲ ἡ-
ραζώμεθα ὡς παύταις οὖν ἱερῶν ἄν-
θρωποις, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
σαββάτῳ.

Mais le maistre de la synagogue, indigné de ce que Iesus auoit gueri au iour du Sabbat, prenant la parole dit à l'assemblée, Il ya lix iours etquels il faut ouurer: venez donc en ces iours-là, & foyez gueris, & non point au iour du Sabbat.

15. Ἀποκριθὲν ἔως αὐτῷ ὁ κύρι-
ος, καὶ εἰπὼν, Ὑποκριτῶν, ἕκαστος
ὑμῶν τῷ σαββάτῳ ἔλκε τὸν βοῦν
αὐτοῦ, ἢ τὸν ἄσνον ἀπὸ τῆς φάττης, ἢ
ἀπὸ τῆς μωγῆς πατίσκει;

Dont le Seigneur lui respondi, & dit, Hypocrite, chacun de vous ne detache-il pas son bœuf, ou son âne de la creche au iour du Sabbat, & les mène à brouter?

9. Et si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam.

And if it beare fruite: well: if not: then after thou shalt cut it downe.

10. Erat autem docens in synagoga eorum sabbathis.

And he taught in one of ye Synagogues on the Sabbath day.

11. Et ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere.

And behold: there was a woman which had a spirit of infirmities eightene yerres: and was bowed together: and could not lift vp her selfe in any wise.

12. Quam cum videret Iesus, vocavit eam ad se, & ait illi, Mulier, dimissa es ab infirmitate tua.

When Iesus saw her: he called her to him: and sayde to her: Woman, thou art loosed from thy disease.

13. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.

And he laid his handes on her: and immediatly she was made straight as a game, and glorified God.

14. Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbatho curasset Iesus, dicebat turbæ, Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite, & curamini: & non in die sabbathi.

And the ruler of the Synagogue answered with indignation because that Iesus had healed on the Sabbath day: & said unto the people: There are sixe dayes in which men ought to worke: in them therefore come and be healed: and not on the Sabbath day.

15. Respondens autem ad illum Dominus, dixit, Hypocrita unusquisque vestrū sabbatho non solvit bovem suum aut asinum à præseprio, & ducit adquare?

Then answered him the Lorde: and said: Hypocrite: doeth not eche one of you on the Sabbath day loose his ox or his asse from the stall: and leade him away to the water?

9. Ober wolte frucht bringen / wo nicht / so haue ihn darnach abe.

Om der vilde bare Fruet / Bil det icke / Saa hus der siden aff.

10. Vnd er lehret in einer Schule am Sabbath.

De hand lærde i en aff Scholerne am Sabbathen.

11. Vnd sihe / ein Weib war da / das hatte einen Geist der Krankheit acht / zehen Jar / vnd sie war krumb / vnd konte nicht wol auffsehen.

De see / der vaare en Quinde / hun hadde siug dommens Anden aaren aar / oc hun vaare krumpen oc kunde icke vel see op.

12. Da sie aber Iesus sahe / ruffet er sie zu sich vnd sprach zu ihr: Weib sey loß von deiner Krankheit.

Men der Ihesus saa hende / kallede hand hende til sig / oc sagde til hende / Quinde / ver fri fra din siuge.

13. Vnd leget die hände auff sie / vnd also bald richtet sie sich auff / vnd preiset Got.

De hand lagde henderne paa hende / De hun rettede sig strax op / oc prisede Gud.

14. Da antwortet der Oberste der Schule / vnd war unwillig / daß Iesus auff den Sabbath heilete / vnd sprach zu dem Volck: Es sind sechs tage / darinnen man arbeiten soll / in denselbigen kompt vnd laßt euch heilen / vnd nicht am Sabbathtage.

Da suarede den Offuerste faar Scholen / oc tog til mistycke / at Ihesus helbrede om Sabbathen / oc sagde til Folket / Der ere sex dage / paa huilcke mand skal arbeide / Kommer paa de samme oc lader eder helbrede / oc icke paa Sabba. hs dagen.

15. Da antwortet im der Herr / vnd sprach: Du Heuchler / löset nicht ein jeglicher vnter euch seinen Ochsen oder Esel von der Krippen am Sabbath / vnd führet ihn zur trencke?

Da suarede HERREN hantem / oc sagde Du Onsketalek / Løst icke huer iblant eder sin Oxe eller Assen fra Kribben om Sabbathen / oc fører dem til vand?

9. Zdalibny nest Dwoitec: pa: kliz neponese / potom podcinęs gen.

A testij poda owac / sostanie: & nie podali / thedy ie potym wyrmie.

10. Bliwal pa: w Szkole gegich w dni Swateńij.

Potym wciyl w niefkrocy bo: jutcy w Sabbath.

11. A on Zena ktraz mla nemoc od Duchy osinnate let: a byla sklonena / ani: mogla wzharu patiti.

Am orho byla ntem / ktraz / Eros / tamala Duchy ntemocy od osinnate let: a byla sklonena / ani: mogla iz si roslurecy ntemogla.

12. Skrausio ktraz zyl Gę: jio / powolal gi: sebe / a kę: gi: Jeno / zprossiena gę: od rwe nemocy.

Te gdy wyzrat Iesus jawolaw: wsi: na nierzest iey / niewia: ro: idromionak test od niemocy swos: t. y.

13. Y wolil na n: ruce / a n: hne: idwihla se / a welebila D: o: ha.

Tedy na nie rece wlozyl na: rydmia: test rosprowawak / y dwali ta Doga.

14. Tęby kni: e Szkol: ni: odpowę: dę: hne: wage se / pro to tęby w den Swateńij wzdrawomal Gę: jio / prawil: zstupu: Skę: dni: gę: si: ni: chę: ma: dę: lano byti / proto: j: w tęch p: ichazę: te a wzdrawo: wani: bywanę: / ale ne w den Swateńij.

Ale odpowę: dzia: wsi: ktraz: Bo: nice gni: wia: c si: je Iesus w Sabbath wzdrawial / rzę: kl do zgro: mę: dzenia: / Sac: kę: c dni: w fiore: trzeb: a robic / wy: tedy dni: p: ro: cho: dzic y bedię: c wzdrawiani: / ale nę: w d: ien: Sobotni.

15. A odpowę: dę: Gę: jio / kę: kl: Pokrę: cę: / zdal: gę: dę: kta: ję: / w: as w den Swateńij ne: od: m: a: zę: D: la swę: ho ne: bo: Wola od gę: sli: / a ne: w: od: na: p: a: gę: t.

Ita to temu Pan odpowę: dzia: t m: o: wia: c / Pokrę: cę: c: l: o: wia: cę: / a: z: a: z: k: a: z: dy: w: as w Sabbath nę: o: d: wicę: nie wola swę: go: a: bo: of: l: i: cę: swę: y od: z: l: o: b: u: a: nie: wicę: z: ie: n: a: p: a: w: a: c.

יג'.

16. וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִי
דְּאֲבִרְתָּהּ וְאֲסִרְתָּה אֶבְלָה
דְּקִרְתָּהּ הִיא תִּמְצִי—עֲסָרָה
שָׁנָה לֹא וְלֹא בְּנֵי
דְּתִשְׁתָּרָא מִן הַנִּימָה א
אֲסִרְתָּהּ בְּנִימָה דְּשִׁפְתָּהּ!

*E costei che è figliuola di Abraham, la-
qual satana haueua tenuta legata già di-
ciotto anni, non bisognaua egli scioglierla
da questo legame nel día de sabbato?*

17. וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִיא
דְּאֲבִרְתָּהּ הִיא בְּלִיָּהּ אֵילָן
דְּקִרְתָּהּ הִיא לְקִיבְלָהּ
וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִיא
בְּלִיָּהּ מִמִּידָתָה דְּהִינֵי
הִיא בְּאֵיבָהּ:

*E dicendo egli queste cose, tutti gli au-
uersarij suoi erano confusi: e tutto'l po-
polo jro allegroua di tutte le cose gloriose
che da lui faceuano.*

18. אָמַר הִנֵּה דִּין יִשְׂרָאֵל
לְמִינָה דְּמִינָה מְלִכּוּתָהּ
דְּאֵלֶּהָ וְלְמִינָה אֲדָמִיָּהּ:

*Poi dicena, A che è simile il regno di
Dio, & a che l'assimigliarò io?*

19. דְּמִינָה לְפִרְדָּתָהּ
דְּחִרְדָּלָהּ הִיא דְּנִסְבָּה דְּבִרְתָּהּ
אֲרָמִיָּהּ בְּנִתָּהּ וְנִיבָהּ
וְהִיא אֵילָן רַבָּה
וּבְנִתָּתָהּ דְּשִׁמְנָה אֲקִוָּתָהּ
בְּסִיכִיָּהּ:

*Egli è simile ad un grano di fenape,
che un uomolo prese, e messe nel suo orto:
il qual crebbe, e divenne un grande arbo-
ro, in tal modo che gli uccelli del cielo fa-
ceuano i nidi ne suoi rami.*

20. תִּיב אָמַר יִשְׂרָאֵל לְמִינָה
אֲדָמִיָּהּ לְמִלְכּוּתָהּ
דְּאֵלֶּהָ:

*E di nouo disse: A che l'assimigliarò
io il regno di Dio?*

21. דְּמִינָה לְחִמְיָהּ הִיא
דְּנִסְבָּתָה אֲנִתָּתָה טִמְרָתָה
דְּקִמְחָה דְּתִלַּת סָאן עֵד-
מָה דְּכִלָּה חִמְעֵ:

*Egli è simile al fermento che una don-
na prese & ascose in tre misure di fari-
na, infino che si leuauasse tutto.*

22. וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִיא
וּבְמִידָתָהּ כָּד מֶלֶךְ וְאֵנֶל
לְאֲרִשְׁלָהּ:

*Poi andaua per le città & ville in-
segnando & facendo il suo cammino verso Je-
rusalem.*

16. וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִיא
אֲסִרְתָּהּ תִּשְׁטֹר הִיא שְׁמִנָה עֶשְׂרֵה
שָׁנָה אֵינֶנָּה צִדְקָה לְנִתְקָתָהּ
מֵאֲסֹר הִיא בְּיוֹם תִּשְׁבֵּת:

*Y à esta hija de Abraham, que heaqui que
Satana la auia ligado diez y ocho annos no con-
uino desatlarla de esta ligadura en día de Sabbado?*

17. וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִיא
בְּלִיָּהּ כָּל-מְקוֹמֶיהָ וְיִשְׁמַח כָּל-
הָעָם עַל-כָּל-נִכְבְּדוֹתָהּ תִּשְׁעֲשֹׂה
בְּיָדָהּ:

*Y diciendo estas cosas, auergonçauanse to-
dos sus aduersarios: mas todo el pueblo se goza-
ua de todas las cosas que gloriosamente eran por
el hechas.*

18. וְכָדָרָא דִּין דְּבִרְתָּהּ הִיא
מְלִכּוּתָהּ הָאֱלֹהִים וְלְמִינָה אֲדָמִיָּהּ
אֲנִתָּהּ:

*Y dezia, Aque es semejante el Reyno de Dios
y à que lo compararé?*

19. גְּדִמְתָּהּ לְגִרְעִין חִרְדָּלָהּ אֲשֶׁר
לְקַחְהּ אָדָם וַיִּשְׁלַךְ אֶל-גִּנְתּוֹ
וַיִּרְבֵּה וַיִּהְיֶה לְעֵץ גָּדוֹל וְעוֹף
הַשָּׁמַיִם יִשְׁבֹּנוּ בְּעִנְיָיו:

*Semejante es al grano de la mostaza, que to-
mandolo el hombre lo metió en su huerto y cre-
ció, y fue hecho arbol grande y las aues del cielo
hizieron nidos en sus ramas.*

20. וְעוֹד אָמַר לְמִינָה אֲדָמִיָּהּ
מְלִכּוּתָהּ הַשָּׁמַיִם:

*Y otra vez dixo, A que compararé al Reyno
de Dios?*

21. גְּדִמְתָּהּ לְחִמְיָהּ אֲשֶׁר תִּקְחֶנָּה
אִשָּׁה וְטִמְנָהּ אֶתְחִי בְּשֵׁלֶשׁ סָאִים
קִמַּח סֵלֶת עֲדִי-כִי-יִחְמָץ כָּלָּה:

*Semejante es à la leuadura, que romandola
la muger la esconde en tres medidas de harina,
hasta que todo sea leudado.*

22. וַיִּתְּחֵל בְּעָרִים וּבִידוֹת
וַיִּלְמַד וַיֵּאָרַח יְרוּשָׁלַיִם:

*Y passaua por todas las ciudades y aldeas, en
fennando, y caminando à Ierusalem.*

16. Ταύτην δὲ θυγατέρα αἰωνίου
ἀμάρταν, ἣν ἔδεσεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ
δεκαὶ ὀκτὼ ἐτη, ὅσα ἐστὶν λυτῆ-
ραι ὡς τὸ δέσμευται τῇ ἡμέρᾳ
τῇ σαββάτῃ;

*Et ne falloit-il point de lier de ce lien
au iour du Sabbath ceste-ci, qui est fille
d'Abraham, laquelle Satana auoit liée
il y a dix huit ans?*

17. Καὶ πᾶσι λέγων αὐτὴν παρ-
χώσθητι πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐ-
τῇ καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐχόμενοι ἐκ
πάντων τοῖς ἐνδοξοῖς τοῖς γνησίοις
αὐτῇ.

*Lui disant ces choses, tour ses aduer-
saires estoient confus: mais toutes les
troupes s'estoionfoyent de toutes les
choses glorieuses qui estoient faites
par lui.*

18. Ἐλεγει, τίς ὁμοία ἐστὶν τῷ βα-
σιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὅτι ὁμοιωσάτω αὐ-
τῷ;

*Lors il disoit, A quoi est semblable
le regne de Dieu, & à quoi l'accompa-
rera-t-il?*

19. Ὅμοιος ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως,
ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἐσέσπεν εἰς
κῆπον αὐτοῦ καὶ ἐσέσπειρεν ἐν αὐ-
τῷ εἰς δόρυ καὶ μέγα, καὶ τὰ πατὴρ
ἐστὶν αὐτοῦ καὶ αὐτοὶ οὖνοι ἐν τοῖς κλά-
δοις αὐτοῦ.

*Il est semblable au grain de semence
de moutarde, qu'un homme print, &
mit en son iardin: lequel creut, & de-
uint un grand arbre, tellement que les
oiseaux du ciel faisoient leurs nids en
ses branches.*

20. Καὶ πάλιν εἶπε, τίς ὁμοιωσά-
τω τῷ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ;

*Derechef il dit, A quoi accompare-
ra-t-il le regne de Dieu.*

21. Ὅμοιος ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβὼν τις
γάλην ἔκρουεν εἰς ἀλδοῦς σάβ-
βου, ὡς ὁ ζυμῶν ὅλον.

*Il est semblable au leuain, qu'une
femme print & mit parmi trois mesu-
res de farine, iusq' à ce qu'elle fust toute
leuee.*

22. Καὶ διεπορεύθη εἰς πόλεις καὶ
κώμας διδασκων, καὶ περιέειπε
αὐτοῖς εἰς ἱερουσαλήμ.

*Puis ils s'en alloit par les villes &
bourgades enseignant, & tenant le che-
min vers Ierusalem.*

16 Hanc autem filiam Abraham quam alligavit satanas, ecce decem & octo annis, non oportuit solvi à vinculo isto die sabbathi.

And ought not this daughter of Abraham, whom Satan had bounde, for eightene yeeres; bee loosed from this bounde on the Sabbath day?

17. Et cum hæc diceret, erubescabant omnes adversarii eius: & omnis populus gaudebat in universis quæ gloriosè habant ab eo.

And when he sayd these things, all his adversaries were ashamed: but all the people rejoyced at all the excellent things, that were done by him.

18. Dicebat ergo, Cui simile est regnum Dei, & cui simile æstimabo illud?

Then said he: What is the thing, whome of God like? or whereof shall I compare it?

19. Simile est grano sinâpis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & crevit: & factum est in arborem magnam, & volucres celi requieverunt in ramis eius.

It is like a graine of mustard seed, which a man took and sowed in his garden: and it grew, and waxed a great tree; and the fowles of the heauen made their nesles in the branches thereof.

20. Et iterum dixit, Cui simile æstimabo regnum Dei?

And againe he said, Whereunto shall I liken the thing, whome of God?

21. Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ sata tria: donec fermentaretur totum.

It is like leaven, which a woman took, & hid in three peckes of flour: till all was leavened.

22. Et ibat per civitates & castella docens, & iter faciens in Ierusalem.

And he went through all cities and townes, teaching, & journeying towards Ierusalem.

16. Solt aber nicht gelöst werden am Sabbath dise / die doch Abrahams Tochter ist / von diesem bande / welche Sathanas gebunden hatte / nun wol achgehen Jar?

Stulde oc ick denne / som dog er Abrahams Daatter losis om Sabbathen / aff dette Baand/huil / der Sathanas haffde bundet / nu vel åren aar?

17. Vnd als er solches saget / musten sie sich schâmen alle / die im wider gewesen waren / vnd alles Volk freuet sich über allen Herrlichen thaten / die von ihm geschahen.

De som hand dette sagde / Da skammede de sig alle / som vaare hannem imod / De alle Folket glædte sig offuer alle herlige Gerninger som skede aff hannem.

18. Er sprach aber: Wem ist das Reich Gottes gleich / vnd wem soll ichs vergleichen?

De hand sagde / Huem ere Gud? Nige ligt / oc ved huem skal ieg der ligne?

19. Es ist einem Senffkorn gleich / welches ein mensch nam / vnd warffs in seinen Garten / vnd es wuchs / vnd ward ein grosser Baum / vnd die Vögel des Himmels wohneten vnter seinen zweigen.

Der er lige som et Senfeskorn / huilcket et Mand stæ tog / oc kastede det i sin Gaard / oc der voxte / oc bleff det stort Træ / oc Himmels Fugle bode vnder grenene der paa.

20. Vnd abermal sprach er: Wem sol ich das Reich Gottes vergleichen?

De hand sagde atter / Huem skal ieg ligne Gud? Nige ved?

21. Es ist einem Sauerteige gleich / welchen ein Weib nam / vnd verbarg ihn vnter dren Scheffel Meels / bis das es gar sauer ward.

Der er lige som en Gæuden / huilken en Kvinde tog / oc skulte hannem iblaue tre Stepper Mel / indtil det bleff aldeles surt.

22. Vnd er gieng durch die Stätte vnd Märkte / vnd lehrte / vnd nam seinen weg gen Jerusalem.

De hand gik i genne Stæder oc Byer / oc lærde / oc tog sin vej til Jerusalem.

16. Sato pat Decem Abrahama moram / terauf byl swazal Sathan presenans gif osinnacte / Et / coj gest nemela byri rozwarzana od tohoto swazku w den Swatecnyj?

Aby to corst Abrahámorey kora byl zwazal Sathan presenansie lat / zali nie potzebalo od swazki tej rozwarzac w dzien Sabbatny?

17. A konj to powedzil / zastydli se wssyctni protivnycy geho: a wesserem lid radowan se ze wssych wesci ktereto slawné daly se od neho?

To gdy powiedzial / zawstydzili se wssicy ci ktorzy siemu zaistawowali / ale wssyctni z gromady nie radowali sie ze wssych chwalobnych spraw ktore sledzily od niego.

18. Protoz prawil: Komu podobno gesti Kralowstwi Bozji / a k temu gepřirovnám?

Sárym je zješt Jezus: A u Bozmu podobne jest Kralowstwo Bozje / a ku ktorey ryci přypoďe bude?

19. Podobno gesti zrnú Horitichnu / ktereto wzam clowik / wvrhl do zahrady swé / y wrostlo: a vclitno gesti w Strom weliky / ze ptáci nebesij hnízdili se na ratolestech jeho.

Podobné jest žárnu gorci / cemu / kora wzamwly zješt wzucl do ogroď swego / a wrosty bywa z nie go drzewo wielkie y prastrome powierzi cyma so oie gna, dlaná galazky jeho.

20. A opét řek: K tomu přibodobnijm Kralowstwi Bozji?

Zješt po wtore: A cemu jest přypoďobne Kralowstwo Bozje?

21. Podobno gesti kvasu / ktereto wzamwly žena skryla wstřech mēřicich mauty / až se zkwaplo wssěto.

Podobné jest kvasowi ktery wzamwly niewiěsta do třech mēřic maki zámiesi ráfij wšy: a zkwapmle.

22. Chodil po městech a po městech wě / gda do Jeruzaléma.

Tedy chodil po městech mēřicich y po wěstch / a wěyl idac wbro do Jeruzaléma.

23 שאלה דין אַנש דאן
ויעידו אַנשן אליו דהאן
ישוע דין אַמר דהון:

*Et vos gl' disse, Signore son eglio po-
chi quere si saluano? Et egli rispose.*

24 אַתפתשו למער
בתרעא אל צא אַמר אַנא
לכון צד דסינאן יבען
למער ולא יפחון:

*Sforzatevi d'entrar per la porta stret-
ta, perché io vi dico che molti cercheranno
d'entrare, e non potranno.*

25 מן שעתא דקום כרע
כרע ונאחז תרעא
ותהוון קימין לבר ונקשו
בתרעא ותשרון למאמר
מרו מרו פתח לו ויפחון
הו ויאמר אַמר אַנא לכון
דלא ידע אַנא אימכר
אמתן:

*Poi che il padre di famiglia si sarà le-
uato, & hauerà chiusa la porta, & voi
stando fuori, comincerete a batter la
porta, dicendo, Signore, Signore, aprici:
& egli rispondendo, & dirà, io non so
dando voi si siate.*

26 ותשרון למאמר קדמך
אכלו ואשתו ובשקיו א
אלפק:

*Allora incomincerete a dire, No-
habbiati mangiato e beuto dinanzi a
te, e tu hai insegnato ne le nostre piazze.*

27 ויאמר לכון לא ידע
אנא לכון אימכר אמתן
פרוקו לכון מינ פלחי ש
שוקרן:

*Et egli dirà, Io vi dico che io non so
dando voi si siate, parimente da me tutti voi
operari d'iniquità.*

28 תמו יהוא בכר
והורק שגא כד תחון
לאברהם ולא יצחק
וליעקוב ולכלהון נביא
במלכותא דאלהא אמתן
דין תהוון מפקין לבר:

*Im farà pianto e stridor da denti quan-
do voi vedrete Abraham, Isaac, & Jacob, e
tutti i Profeti nel regno di Dio, & voi esse-
re scacciati fuori.*

23 ויאיש אחד אַמר אליו אַדני
אֵם מעטים תצו שעים ויאמר
אליו:

*Y dixole vno, Sennor, son pocos los que se
saluan? Y el les dixo.*

24 פתשו לבוא בפתח אטום
כי רבים אומד אני לכם יבקשו
לבוא ולא יכלו:

*Porfiad à entrar por la puerta angosta: por-
que yo os digo que muchos procuraran de entrar
y no podrán.*

25 כי באשר יקום בעל הבית
ויסגור את השער ותחלו לקום
בחוץ ולדפק תפתחה לאמר
אדנינו אדנינו פתח לנו וענה
ואמר לכם לא ידעתו אתכם
אי מנה אתם:

*Desque el Padre de la familia se levantare, y
cerrare la puerta: y començades à estar fuera, y
rocar à la puerta, diciendo Sennor, Sennor,
abrenos: y respondiendole el los dirà, No os co-
nozco de donde seays:*

26 אֵן יחל לאמר אַללנו
לפניך ושתינו וברחנו בותינו
למדתך:

*Entonces començareys à dezir, Delante de
ti hemos comido y beuido, y en nuestras plaças
en senallate.*

27 ויאמר אַמר אני לכם לא
ידעתים אי מנה אתם סורו
ממיני כל פעלי עול:

*Y deziroshà, Digo os que no os conozco de-
dónde seays: apartaos de mi todos los obreros
de iniquidad.*

28 שם יהיה בכי וחירוק שנים
אֵם תראו את אברהם ויצחק
ויעקב וכל חבדיהם במלכות
אלהים ואתכם ישליכו חוצה:

*Alli será el lloro y el barimientto de dientes:
quando vierdes à Abraham, y à Isaac, y à Jacob, y
à todos los Prophetas en el Reyno de Dios: y vo-
sotros ser echados fuera:*

23. Εἶπε δὲ τις αὐτῷ, κύριε, οἱ
ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς
αὐτὸν.

*Et quelcun lui dit, Seigneur, y a-il
peu de gens qui soyent sauvez:*

24. Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν, διὰ
τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πολλοὶ, λυγροὶ
υμῶν, ζητοῦσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ
ἰσχύουσιν.

*Adonc il leur dit, Mettez peine d'en-
trer par la porte étroite: car ie vous di,
que plusieurs tâcheront d'entrer, & ne
pourront.*

25. Ἀφ' ὧν ἡμερῶν ὁ κύριος ἀνέ-
στη, καὶ ἀποκλείσθη τῇ θύρᾳ, καὶ
ἀρχήσονται εἶπαι, κύριε, κύριε, ἄνοι-
ξον ἡμῖν, καὶ ἀποκλείσῃς ἡμεῖς ὑμῶν, οὐκ
οἶδα ὑμᾶς ποῦ εἴσθε.

*Et quand le pere de famille sera levé,
& aura fermé la porte, & que vous es-
tans dehors vous mettrez à heurter à
la porte, disans, Seigneur, Seigneur
ouvrez nous, & que lui respondant vous
dira, Je ne sai d'où vous estes:*

26. Τὸν ἀρχέοντα λέγεται, ἰφά-
ρυμῳ ἐσώπατε σὺ, καὶ ἐπὶ τρυφῇ,
ὅς τοι παρατίθεται ἡμῶν ἐκδασκᾶς.

*Adonc vous-vous prendrez à dire,
Nous auquoy mangé & beu en ta presen-
ce, & tu as enseigné en nos faces.*

27. Καὶ ἔρει, λυγροὶ υμῶν, ὅτι οἱ
ὀδοὺς ὑμῶν τῶν ἡμερῶν ἀποστρίψατε ἀ-
πὸ πάντες οἱ μεγάλοι τῆς ἀδικίας.

*Lors il dira, Je vous di, le ne sai d'où
vous estes: departez-vous de moi vous
tous qui faites le mestier d'iniquité.*

28. Ἐκ τῆς ἡμέρας ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
βρυγμὸς ἔσται ὁδύνας, ὅτε αὖθις
εἰσερχομένων καὶ ἰσχυαίνεσθαι, καὶ
καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τῆς ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ οὐκ ἐκ-
καλεῖσθαι.

*Lâ y aura pleur & gincement de
dents: quand vous verrez Abraham &
Isaac, & Jacob, & vous Prophetes au
royaume de Dieu, & que vous seres ier-
tés dehors.*

CAP. XIII.

23. Ait autem illi quidam,
Domine, si pauci sunt qui
salvantur? Ipse autem dixit
ad illos.

Then sayd one vnto him; Lord are there fewe that shall be sau'd? And he sayde vnto them.

24. Contendite intrare per angustam portā: quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non poterunt.

Strive to enter in at the strait gate: for many I say unto you, will seek to enter in, and shall not be able.

25. Cum autem intraverit
paterfamilias, & clauferit o-
stium, & incipietis foris sta-
re, & pulsare ostium, dicen-
tes, Domine, aperi nobis: &
respondens dicet vobis, Ne-
scio vos unde sitis.

When the good man of the house is
risen vp/ and hath shut to the doore/ and
he begin to stand without / & to knock
at the doore/ saying/ Lord/ Lord/ open
to vs/ and he shall answere and say vnto
to you/ I know you not whence ye are.

26. Tunc incipietis dicere, Manducavimus coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti.

Then shall he beginne to say, We
haue eaten and drunke in thy presence,
and thou hast taught in our streetes,

27. Et dicet vobis, Nescio vos, unde sitis : discedite à me omnes operarii iniqui-
ratis.

But he shall say, I tell you, I know
you not whence ye are: depart from me/
all ye workers of iniquitie.

28. Ibi erit fletus & stridor
dentium: cūm videritis Ab-
raham, & Isaac, & Iacob, &
Prophetas in regno Dei, vos
autem expelli foras.

There shall be weeping and gnashing of teeth: when he shall see Abrahams ham: and Isaac: and Jacob: & all the Prophets in the kingdom of God: and your selves thrust out at doores.

Das XIII. Capitel.

23. Es sprach aber einer zu ihm: HERR / Meinst du / daß wenig selig werden? Er aber sprach zu ihnen:

De der sagde en til hannem. **HÆRRE**/ Men du/
at der bliffue faa salige? Da sagde hand til dem.

24. Ringet darnach / daß ihr durch
die enge Pforten eingehet / Denn vil
werden (das sage ich euch) darnach
trachten / wie sie hinein kommen / und
werdens nicht thun können.

Leagervind paa / ari funde indgaa igennem den
snævre Port / Thi mange skulde (der siger jeg eder) søge
der effier / huøledis de funde komme der ind / og skulde
der icke funde gaa.

25. Von dem an / wenn der Haus-
wirth auff gestanden ist / vnd die Thür
verschlossen hat / da werdet ihr denn
anfahen draussen zu stehen / vnd an
die Thür klopfen / vnd sagen? Herr/
Herr / thu vns auff. Vnd er wirdt
antworten vnd sagen: Ich kenne euer
nicht / wo ihr her sent.

Der effer naar Hofbonden er opftanden/ of haff-
uertilluec Derven/ Saa ftulle i da begynde atftaa v-
den faare/ of hancfe paa derven/ of fige/ Derve/ Derve/
lad op faar off. De hand ftal fuare/ Jeg kender eber
icfe/huden i ere.

26. So werdet ihr dem ansehen zu sagen: Wir haben für dir gessen vnd getruncken / vnd auff den Gassen hast du vns gelehret.

Saa skulde i da begynde at sige / Vi ode oc drucke
med tiq/oc du lærde oss paa Gaderne.

27. Und er wird sagen: Ich sage euch / ich kenne euer nicht / wo ihr her seyt / Weichet alle von mir ihr Uebelthäter.

De hand skall sige / Jeg siger eder. Jeg kender eder
 icke / hueden i ere / Siger alle fra mig i Misdedere.

28. Da wirdt sein heulen vnd zahn-
klappen / wenn ihr sehen werdet / Ab-
raham vnd Isaac vnd Jacob / vnd al-
le Propheten im Reich Gottes / euch
aber hinauß gestossen.

Der skal vere graad oc Tende quidjel / naar somi
saa at see / Abraham oc Isaac oc Jacob / oc alle Pro-
pheten i Gud; Nige / at i ere ydskotte.

Kapitola, XIII.

23. Překážku geden: Vane/má soli gest těch frejše spase si budau? A on řekl k nim:

Przełł muniętorzy/Pante/ Je
zali malo rych sa ktorzy maia byc
zbawte m: ale on przełł fu nim.

24. Gnožte se wcházeti sřze
třstnau bránu: nebť prawijm
wám/že mnozý hředati budau
wgiiti/ a nebudau mocz.

Staraćcie się abyście mogli
cięższą pracę / bo powiem ci
wam że cię wiele będa winić dy-
cieli a nie będa mogli.

25. A když węgde Hospodář
a zawiře dwěře / počne w ně
státi a tlaucy na dwěře / řkau-
ce: Pane Pane / otevři nám:
A odpowijdage diš wám: Ne-
znám wás odkud gste.

Gdyż w stanie gospodarzy zamy-
 śnie drzwi / a poczętnie słońce na
 dworze kółkać we drzwi / a mowi-
 ac / panie panie otwórz nam / Al-
 on mam odpowie mówiac / Wiesz
 tolema z kad wy jesteście.

26. Tedy počnete říci :
 Ojdaš gšme a přijeli gšme
 před teba / a na Dnyšých na
 ššých gšv včil

Tedy po czyniecie mówić Jadaś
liedmy przed rhaba y pirali y
czyteś na wlicach na sych.

27. Ydišť wám: Neznámť
wás odkud gste/ Ddegdětež o:
demne wsspyčeni činitelē neprá-
wosti.

Alec on rzecze/ Powiada mi
 wam zeć nie wtem 5 Rad wy testes
 cie/ odstapcie/ odemnie wstyty
 Ethersy broicie zlosci.

29. Sami bude plát a šfírís
penij zubůw / fonyž vžijíte Ab-
rahama / a Izáka / a Jáko-
ba / a wšefekny Proroky w Krá-
lowstwj Božjnt / a sami sebe
wobnaně weni.

Tham będzie płacz y żgzytanie
nie zbowi / gdy wyzywie Abrahama /
Izaka / y Jakoba / y wszystkich
proroki w Krolestwie Bożym /
Kad was precz wypędzi.

29 וַיָּבֹאוּ מִן־מִדְיָנָה
וּמִן־מִצְרָיִם וּמִן־תִּימָנָה
וּמִן־אַרְבֵּי־יָם וַיִּסְתַּכְּכוּ
בְּמִלְכוּתָא דְאַלְהִים :

*Et ne veniunt da Oriente & Occi-
dente, & da Settentrione & Mezod, & fe-
deranno nel regno da Dio.*

30 וְהָיָה אֵיתָא אֲחֵרִי
דִּיְהוּדָא קְדָמָנָה וְאֵיתָא
קְדָמָנָה דִּיְהוּדָא אֲחֵרִי :

*Et ecco, che gli ultimi faranno primi:
Et i primi faranno ultimi.*

21 בְּהָ פְּהוּ יוֹמָא קְרִבָּה
אֲנִישָׁא מִן־פְּרִישָׁא וְאֲמָרִין
לֵה פִּיק וְלֵךְ מִכָּה
מְטוּל דְּהִירוּדָס אֲבָנָה
לְמַהֲסָלָה :

*Nel medesimo giorno vennero alcuni
Farisei, discordanti, Partiti, e battenti via
di qua, perche che Herode, ti vuole am-
mazzaire.*

32 אֲמַר לְהוּן יִשׁוּעַ וְלֵךְ
אֲמָרִי לְתַעֲלָא הֵנָּה דְּבֵיתָא
מִפְּקִי אֲנָא שְׂאֵדָה וְ
נִאֲסֻתָּא עֲבַד אֲנָא יוֹמָנָה
וְיִמְחַר וְלִיּוֹמָא דְּתַלְתָּה
מִשְׁתַּמְלָא אֲנָא :

*Et egli disse loro, Andate, & dite à
quella volta, come io faccio i demonij, &
do le sanità hoggi & domano, & il terzo gi-
orno so fine.*

33 בְּרַם וְלֵא לִי דִּיְהוּמָנָה
וּמְחַר (אֲסַעִיר) וְלִיּוֹמָנָה
אֲחֵרָנָה אֲנִי מְטוּל דְּלֵא
מִשְׁכַּחנָה דִּיְהוּמָנָה יִאֲבֹד
לְבַר מִן־אוּרְשָׁלַם :

*Ma nondimeno mi bisogna hoggi & do-
mano, & il di seguente camminare: perche che
non pue offrire che son profeta perfeto fuor
di Ierusalem.*

34 אוּרְשָׁלַם אוּרְשָׁלַם
קִשְׁלַת גְּבִינָא וְנִגְמָרָה לֵ
לְאֵלִין דְּשִׁלְחִין לְתַתָּה
כְּמָא וְכִנְיָן אֲבִיתָא לְמַכְנָשׁ
פְּגִיבִי אֵיתָא תְּרַנְגִּילָתָה
דְּכְנָשָׁא פְּרוּגָה תַּחֲתִי
אֲפִיקָה וְלֵא אֲבִיתָיו :

*Ierusalem Ierusalem che ammazzi
i Profetas, & lapidi quelli che ti son manda-
ti: quante volte ho io voluto raccogliere i
tuoi figliuoli, come fa l'ocello il nido suo
fatto l'ale, & non haucte voluto?*

29 וַיָּבֹאוּ מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרֵב
וּמִנֶּגֶב וּמִצְפוֹן וַיָּשְׁבוּ בְּמִלְכוּת
אֲלֹהִים :

Y vendrán otros del Oriente, y del occidente
y del Norte, y del Mediodia, y sentarfechan à la me-
sa en el Reyno de Dios.

30 וְהָיָה הָאֲחֵרוֹנִים יְהוּ
רִאשׁוֹנִים וְהָרִאשׁוֹנִים יְהוּ
אֲחֵרוֹנִים :

Y heaqui, que son postreros, los que eran los
primeros: y que son primeros, los que eran los
postreros.

31 וּבְיָוִם הַהוּא בָּאוּ אֲנָשִׁים
מִפְּרוּשִׁים וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו צֵא
וְלֵךְ מִפֶּה כִּי־הִירוּדָס מְבַקֵּשׁ
לְהַרְגֶּךָ :

Aquel mismo dia llegaron vnos de los Pha-
riseos, diziendole, Sal, y verede aqui: porque He-
rodes te quiere matar.

32 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָכוּ וְאֲמָרוּ
לְיִשׁוּעַל הֵנָּה הָיָה מוֹצֵיאָה אֲנָכִי
אֶת־הַשָּׂרִים וְרַבּוֹתָאֵת אֲנִי מְכַלָּה
חַיִּים וּמְחַר וּבְיָוִם הַשְּׁלִישִׁי
אֲכַלָּה :

Y dizeles, Id, y dezid à aquella zorra heaqui
echo fuera demonios y acabo fanidades oy y
mánnana, y tras mánnana foy consumado.

33 אֵךְ יֵשׁ צְרִי חַיִּים וּמְחַר
וּמַמְחֶרֶת לְהֵלֵךְ כִּי־לֹא יִכָּל
לְאֲכֹד הַגְּבִינָה מִחוּץ יְרוּשָׁלַם :

Empero es menester que oy, y manna, y
tras manna camine: porque no cabe que pro-
pheta muera fuera de Ierusalem.

34 יְרוּשָׁלַם יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר
הוֹרְגָה אֶת־הַגְּבִינִים וְסוֹקְלָה
אֶת־הַשְּׁלֹחִים אֵלָיו בְּמָה
בְּעֵמִים רָצִיתִי לְקַחַל אֶת־כְּנִיָּה
כְּאִשֶּׁר תְּרַנְגֶּלֶת קִהְלָה אֶת־
אֲבִירֶיהָ תַּחַת כְּנָפֶיהָ וְלֹא
רָצִיתִם :

Ierusalem Ierusalem, que matas los Prophe-
tas, y apedreas los que son embiados à ti: quantas
vezes quise juntar tus hijos, como el ave sus poi-
los debaxo de sus alas, y no quexiste.

29. Καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν &
δυσμῶν, καὶ βορρᾶ καὶ νότυ. καὶ
ἀνακλήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
θεοῦ.

Aussi y en viendra-il d'Orient, & d'
Occident &, d'Aquilon, & de Midit-lef-
quels ieront à table au royaume de
Dieu.

30. Καὶ ἰδοὺ εἰσι τῶν ἄρστων οἱ ἔσται
πρῶτοι καὶ οἱ σὺν πρῶτοι οἱ ἔσται
ἔσται.

Et voici, il y en a des derniers qui se-
ront premiers & des premiers qui se-
ront derniers.

31. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον
τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ,
ἐλθέ, καὶ πορεύου ἐκτεῦχον ὅτι ἡ-
ροδῆς θέλει σε δολοφονῆσαι.

En ce même jour-la quelques Pha-
riseens vindrent vers lui disans, Depars-
toi, & t'en va d'ici: car Herode te veut
tuer.

32. Καὶ εἶπε αὐτοῖς, πορεύεσθαι
καὶ πορεύεσθαι αὐτῶν, ἰδοὺ ἐκ-
βάλλω δαίμονια, καὶ ἐξέστης ὑμῶν το-
λῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ
τῇ πλεῖστη.

Adonc il leur dît, Allez, dites à ce
renard-la, Voici, je jette hors les dia-
bles, & achève de donner guerison au-
jourd'hui & demain, & au troisieme
jour ie pren fin.

33. Πάλιν δὲ με σήμερον καὶ αὔ-
ριον καὶ τῇ τρίτῃ πορεύεσθαι ὅτι
οὐκ ἔχω χρόνον πορεύεσθαι ὅτι ἡ-
ροδῆς θέλει σε δολοφονῆσαι.

Tant y a qu'il me faut marcher au-
jourd'hui & de main, & le iour ensui-
uant: car il n'elchet point qu'aucun
Prophete meure hors de Ierusalem.

34. Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ ἡ
πορνίζουσα τὰς προφητίας, καὶ λυ-
θοσολογῶσα τὰς ἀπειλὰς, καὶ πο-
ρεύουσα, πορεύουσα ἡμεῖς πο-
ρεύεσθαι τὰ τέκνα σου, οἱ τρέφοντες ὄρνι-
θας καὶ τὰ πτερυγία σου, καὶ οὐκ ἐθέλεις
συνελεῖν τὴν ἑαυτοῦς ἑσθίαν σου
τὰς πτερυγίας, καὶ δοῦναι ἡμεῖς σου :

Ierusalem Ierusalem, qui tués les
Prophetes, & lapides ceux qui te font
envoyés: combien de fois aie-je voulu
rasssembler en vn tes enfans, ainsi que
fait la poule sa couvée sous les ailes: &
ne l'avez point voulu?

29. Ervenient ab Oriente
& Occidente, & Aquilone
& Austro: & accumbent in
regno Dei.

Then shall come many from the East/ & from the West/ and from the North/ and from the South/ and I shall sit at table in the Kingdome of God.

30. Et ecce sunt novissimi
qui erunt primi, & sunt pri-
mi, qui erunt novissimi.

And behold / there are last / which
shall be first / and there are first / which
shall be last.

31. In ipsa die accesserunt
quidam Phariseorum, di-
centes illi, Exi & vade hinc:
quia Herodes vult te occi-
dere.

The same day there came certaine
Pharisees; and said vnto him / Depart
te; and goe hence: for Herode will kill
thee.

32. Et ait illis, Ite, & dicit
te vulpilli, Ecce eicio dæ-
monia, & sanitates perficio
hodie & cras, & tertia die
consummor.

Then sayde he vnto them / Goe
and tell that foze / Beholde / I cast out
deuils / & will heale sill to day / and to
morrow / and the thirde day I shalbe
perfected.

33. Veruntamen oportet
me hodie & cras, & sequen-
ti die ambulare : quia non
capit prophetā perire extra
Ierusalem.

Nevertheless I must walke to day/
and to morrow: and the day following:
for it can not be: that a Prophet should
perish out of Ierusalem.

34. Ierusalem, Ierusalem,
quæ occidis Prophetas, &
lapidas eos qui mittuntur ad
te, quoties volui congrega-
re filios tuos, quemadmo-
dum avis nidum suum sub
pennis, & noluisti?

O Jerusalem / Jerusalem / which
killest the Prophets / & stonest the that
are sent to thee: how often would I ha-
ue gathered thy children together / as
the henne gathereth her broode vnder
her winges: and ye would not.

29. Vnd es werden kommen vom
Morgen vnd vom Abend / von Mit-
ternacht vnd vom Mittage / die zu
Tische sitzen werden im Reich Got-
tes.

De der skulle komme fra Øster oc fra Vester / fra
Nør oc fra Synder / de som skulle fide til Verdz i
Gudz Rige.

30. Vnd sihe / Es sind letzten / die werden die ersten sein / vnd sind ersten / die werden die letzten sein.

De see/De ere de siste/som skulle vere de første/ De
de ere første/som skulle vere de siste.

31. An demselbigen tage kamen etliche Phariseer/ vnd sprachen zu ihm: Neb dich hinauß / vnd gehe von hinnen/ denn Herodes will dich tödten.

Paa den samme dag kommenogle Phariseere/oc
sagdetil hannem / Dige hen vd / or gaet bort her fra
Thi Herodes vil sla dig ihuel.

32. Vnd er sprach zu ihnen: Gehet hin vnd saget demselbigen Fuchß / sihe / Ich treibe Teufel auß / vnd mache gesund heut vnd / morgen / vnd am dritten tage werde ich ein ende nemen.

De hand sagde til dem / Gaar bort oc siger den
Kaff / See / Jeg vdriffuer Diefle / oc ger helbrede
dag oc imorgen / De den tredie dag stal ieg haffue
ende.

33. Doch muß ich heute vnd morgen/ vnd am tage darnach wandeln/ denn es thuts nicht/ daß ein Prophet vmbkomme außser Jerusalem.

Dog skal ieg vandre i dag oc morgen / oc den dag
der effter / Thi der kand icke se/ar en Prophete skal
omkomme inden Jerusalem.

34. Jerusalem / Jerusalem / die du tödtest Propheten / vnd steinigtest die zu dir gesandt werden / wie oft habe ich wollen deine Kinder versammeln / wie ein Henne jr Nest vnter jre flügel / vnd ihr habt nicht gewolt?

Jerusalem / Jerusalem / du som ihieslus Prophe-
ter / oc stener dem som sendis til dig / Huor ofte vilde
jeg forsamlar dine børn / som en Hane sin rede vnder
sine vinge / oc ic vilde icke?

29. Wpřigbauk od Wycho-
du / a od Západu / a od Půlno-
cy / y od Poledne / a budau sed-
ti w Království Božím.

Tedy sie idy w tełe zeydżcie od w
schodu y od zachodu słońca / od
pólnocy y od południa / a beda sie
dziec w Królestwie Bożym.

26. A ay gsaut poslednij fterij? byli prwnij/ a gsau prwnii fterij? byli poslednij?

Ktoż się ostatecznymi Erozzy
bada pierwowsem / a się pierwowsem
Erozzy bada ostatecznymi.

37. V tu hodinu/ přišlaupili
někteří z Žákůnských řkauce
jemu: Vyhdi a odehdi odsud/
neb Herodes chce tebe zabiti.

Tegoż dnia przysli niektórzy
Saryzeusowie mówiaci mu / Wy-
nidz i idz z tad precz / bo cie Herod
chce zabić.

32. V feſtſkim: Bdece/por
wezce liſſce te/ Aſy wymiſtām
Diābly/ a vždrawugi dneſ/ a
zaptra/ a eſetijho dne ſtonā.

Tedy im powiedział/ Idziej a
mowcie tej liseje/ Oroc bede myr-
zuczal diabelstwo/ y bede wydras-
al z wsi y intro a trzeciego dnia bez
de do konan.

33. Ale wšak mám dnes a
 zítra a po zavržení choditi / neb
 jest něže Proroku ja hynauti
 kromě Jeruzaléma.

Awżakoz potrzebami dñs y
iutro y trzeciego dnia dñ w dñs
gc: Abowiem ścienie przydawa aby
proroſniał iſcinac oprócz w Je
ruzalem.

24. Geruzasme / Geruzas
me / keruz mordugejs Proro
ky / a kamenugejs ty keruz
krob bywagij poslani / solistrat
giam chel shromazditi Enny
tyr / nako Ptak prazata swa
pe d fjdlat a nechel gsh.

O Jeruzalém Jeruzalém Et ho-
 re zábiáš proroki / a kamieniesť
 thy Frorzy sa do ciebie pošlám / le
 Frozom chciat zebrať džiati tve
 rač tak ako kôň Furezatá pod
 strzpdia svoje / a nie chcielišcie?

יג

35 הִנֵּה מִשְׁתַּבֵּחַ לְכֹן
בְּתִכְּנוֹן חֲדָבָה אָמַר אֶמָּא
לְכֹן צִיר דְּלֵאלָא תְּחִיבִינִי צִיר
מִלֵּה דְּתִמְאָמְרוֹן בְּרִיךְ הוּ
דְּאִתְמָא בְּשִׁמְחָה דְּמִרְיָא :

Ecco la vostra casa ch'è lassata deserta. E dicono che voi non mi vedete, insino che venga il tempo quando voi direte, Benedetto sia colui che viene nel nome del Signore.

יד

1 וְהָיָה דְּבִרְךְ אֶל לְבִיתָא
דְּחַד מִן רִישָׁא דְּפִרְיָשָׁא
דְּיִאכּוּל לְחֵמָא פִּינּוּמָה
דְּשִׁבְתָּא וְהָיָה נִסְרִיו הָיָה
לֵה :

Auvenne ancora che essendo egli entrato in casa d'uno de principali Farisei un giorno di sabbato a pigliare il cibo, essi stavano ad offermarlo.

2 וְהָיָה עֲבָרָא חַד דְּכִנְיָשׁ
הָיָה מִיָּא אִית הָיָה ק
קְדַמּוּהִי :

Et ecco un homme hydropico era il de-mani a lui.

3 וְעָנָא יִשׁוּעַ וְאָמַר
לְסַבְרָא דְּפִרְיָשָׁא דָּא
שְׁלִיט בְּשִׁבְתָּא לְמִאסְרִי :

Et in sy pigliando la parola parlò a i Doctores de la Legge, & a i Farisei, dicendo, E egli licito sanare nel dì del sabbato?

4 רַבִּינּוּ דִּי שְׁתִּיקוּ וְאִתְרַבָּה
הוּ נִאסְרִיָּה וְשְׁתִּיקָהִי :

Et essi si tacquero. Allora egli prese colui, et sanollo, & mandollo via.

5 וְאָמַר לְהוֹמָבּוּ מִבְּכֹן
דְּנִפְל (חֲמֻרָה) אִו תִּירָה
בְּכִרָא פִּינּוּמָא דְּשִׁבְתָּא
וְלֵאל מִתְרָא דְּלֵאל מִסָּק
לֵה :

Poi rispondendo loro, disse, Chi sarà quel di voi, al cui asino o bue cadrà in un pozzo, & egli non ne lo tirerà subito fuore nel dì del sabbato?

6 וְלֵאל אֲשַׁכְּחִי לְמִתְרָא
לֵה בְּתִגְמָא אֶל הָדָא :

Et essi non gli potevan rispondere a queste cose.

יג

35 הִנֵּה יַעֲזֹב לְכֶם בֵּיתְכֶם
חֲרֻבָּה כִּי אָמַר אֲנִי לְכֶם כִּי
לֹא תִרְאוּ אֹתִי עַד—כִּי יָבוֹא
אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם
יְהוָה :

Heaqui hos es dexada vuestra Casa desierta : y digo hos que no me vereys, hasta que venga tiempo quando digays, Bendito el que viene en nombre del Sennor.

יד

1 וְהָיָה בְּבוֹאוֹ אֶל—בֵּית אֶחָד
רֹאשׁ הַמִּפְרָשִׁים בְּשִׁבְתָּא לְאָכֹל
לֶחֶם וְחֲמֵצָה הָיָה גּוֹטְרִים עָלָיו :

Yaconrelió que entrando en casa de vn principe de los Phariseos vn Sabbado a comer pan, ellos lo assechauan.

2 וְהָיָה אֶחָד הוֹלֵה חֲלִי
בְּמִימֵי הָהָא לְפָנָיו :

Yheaqui vn hombre hydropico estaua delante de el.

3 וַיַּעַן יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֶל—
הַפְּרוֹזִיִּים וְאֶל הַמִּפְרָשִׁים לֵאמֹר
אִם יִשְׁוֶה לְרִפְּאָה בְּשִׁבְתָּא :

Y respondienddo Iesus, dixo a los Doctores de la Ley, y a los Phariseos, dizendo, Es licito sanar en Sabbado?

4 וְהָכֵּה הַחֲשִׁי וַיִּקְחֵהוּ דְּרִפְּאָה
אֹתוֹ וַיַּנִּיחֵהוּ :

Y ellos callaron. Entónces el romandolo, sanólo, y cmbiólo.

5 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְמִי
חֲמֹרוֹ אִו־שׁוֹרוֹ יִפֹּל בְּבוֹר :

Y respondienddo a ellos, dixo, El asno o el bucy de qual de vosotros caerá en algun pozo, y el no lo sacará luego en día de Sabbado?

6 וְלֵאל בְּרַעַע יִמְשָׁה אֹתוֹ בּוֹ
בְּיוֹם הַשְּׁבִיט וְלֵאל יִכְלוּ לְהַשִּׁיב
לוֹ דְּבָר :

Y no le podian responder (en contrario) a estas cosas.

יג.

35. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ κύριος
ὡς ἄνθρωπος. λέγω ὑμῖν, ἐπὶ
ἀμῆμα ἰσθῆτι αὐτὸν ἕως ἡμέρας
ἐπὶ τῆς πόλεως, ἕως ἡμέρας
ἐπὶ τῆς πόλεως.

Voici, vostre maison s'en va vous estre lailee deserte. Or en verité ie vous di, que vous ne me verrez point iusqu'à ce qu'il aduientra que vous direz, Benic soit celui qui vient au nom daSeigneur.

ΚΕΦΑΛΑ. ιδ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑλθεῖν αὐτὸν
εἰς οὓς ποιεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ
τῷ παραρῶντι πρὸς αὐτὸν Φαρισαῖον
ἄρτι, καὶ αὐτοὶ ὅτι αὐτὸς ἔσθιεν
ἐν τῇ σabbatῃ.

Il aduient aussi que lui estant entré en la maison d'un de principaux des Pharisiens vn iour de sabbat pour prendre la refection, ils prenoyent garde sur lui.

2. Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τις ὢν ὑδρωπικὸς
ἔκειτο ἐναντίον αὐτοῦ.

Et voici, vn homme hydropique estoit là deuant lui.

3. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπε
πρὸς τοὺς μαθητοὺς καὶ Φαρισαίους·
λέγω, εἰ ἐστι τῷ σabbatῳ
ἡμεῖς ἄνθρωποι;

Et Iesus prenant la parole, parla aux docteurs de la loy, & aux Pharisiens, disant, Est-il loisible de guerir au iour du Sabbat?

4. Οἱ δὲ ἀποκρίσαντες καὶ καταβλέψαντες
αὐτὸν, καὶ ἀπίστευσαν.

Et ils ne dirent mot. Lors ayant prins le maiaze, il le guerit, & le cacha.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς
εἶπε, τίς ὑμῶν ὁ ὢν ἄνθρωπος
φείσας ἐμπαροῦν, καὶ σὺν ἀγέ-
ως ἀνασῶσθαι αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῆς σabbatῆς;

Puis leur respondant, il dit, Qui sera celui d'entre vous, qui aura vn asne, ou vn boeuf, qui tombe en vn puits, qui ne le retire hors incontinent au iour du Sabbat?

6 Καὶ σὺν ἰσχυρῶς ἀνταπεκρί-
θωναι αὐτῷ οὐκ ἔδυναντο.

Et ils ne lui pouoyent repliquer à ces choses.

35. Ecce relinquetur vobis, domus vestra deserta, Dico autem vobis, quia non videbitis me donec veniat cum dicetis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

Beholde / pour house is left unto you desolate: and verely I tell you / ye shall not see mee vntill the time come that ye shall say / Blessed is he that cometh in the Name of the Lord.

ET factum est, cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Phariseorum sabbatho manducare panem, & ipsi observabant eum.

And it came to passe / that when he was entered into the house of one of the chiefe Pharisees on the Sabbath day / to eat bread / they watched him.

1. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

And beholde / there was a certaine man before him / which had the droppe.

3. Et respondens Iesus dixit ad Legisperitos, dicens, Silicet sabbatho curare?

Then Iesus answering / spake vnto the cypounders of the Lawe / and Pharisees / saying / Is it lawefull to heale on the Sabbath day?

4. At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum, ac dimisit.

And they helde their peace. Then he tooke him / and healed him / and let him go.

5. Et respondens ad illos dixit, Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet: & non continuo extrahet illum die sabbathi?

And answered them / saying / Which of you / shall haue an asse / or an eye fallen into a pit / and will not straight way pull him out on the Sabbath day?

6. Et non poterant ad hæc respondere illi.

And then could not answer him as gaine to those things.

35. Sehet euer Haus soll euch wüst gelassen werden / denn ich sage euch: ihr werdet mich nicht sehen / bis daß es komme / daß ihr sagen werdet / Gelobet ist / der da kommt inn dem Namen des HERRN.

See / eders Hüss stal forladt ede / Iht segt eger ede / I skulle ic se mig / før det kommer / I skulle si / lofsat vere den som kommer i HERRNS Næm.

Vnd es begab sich / daß er kam in ein Haus eines Obersten der Phariseer / auff einen Sabbath / das Brot zu essen / vnd sie hielten auff ihn.

De der begaff sig at handtom i en aff de Offuerste Phariseers Hüss / paa en Sabbath / at æde Brod. De de toge vare paa hannem.

2. Vnd sihe / da war ein Mensch für ihm der war wassersüchtig.

De see / der vaar et Menneske saar hannem / som vaar vaterfærgt.

3. Vnd Iesus antwortet / vnd sagt zu den Schrifftgelehrten vnd Phariseern / vnd sprach: Ist auch recht auff den Sabbath heilen?

De Iesus suarede / oc taledet til de Scriffteleere oc Phariseer / oc sagde / Er det oc ret at helbrede om Sabbathen?

4. Sie aber schwiegen stille. Vnd er greiff in an / vnd heilet ihn / vnd ließ ihn gehen.

De de sagde stille. De hand tog paa hannem / oc helbrede hannem / oc loed hannem gaa.

5. Vnd antwortet / vnd sprach zu ihnen: Welcher ist vnter euch / dem sein Ochse oder Esel inn den Brunnen fället vnd er nicht als bald in heraus / zeucht am Sabbathtage?

De suarede / oc sagde til dem / Hvo er iblant eders hues Oxe eller Afsen der faldet i Brønden / oc hand icke strax drager det op om Sabbaths dagen?

6. Vnd sie kondten ihm darauff nicht wider antwort geben.

De de kunde icke giffue hannem suar der paa igen.

35. He zuostant wam du om wass pusti. A praviim wam / je neozfite mne az priigde tas konjo dicit: Pozehnas ny kicij priisset we Omennu Bozjim.

Oto zam test zostawion dom waz opusthony / a zaprawde wampowiedam je mne nte wyzydie a z gdy przyjdzie czas kiedys rzezezie / Błogosławiony ktozy przyjdzie w imie Pańskie.

W Etalo se / konj wssel Geziffs do domu gednoho knyzete Zatonitszho w Sobothu aby god chleb / a oni stetrili ho.

W Etalo sie gdy on przyssedl do domu k siaczcia nielozego. Zarzyetiego w Sabbath / iz dy tam iadl / thedy go oni podstrzegali.

2. A an Eflowff geden wodnotediny byl przed nim.

Koto cizowiek nielozy spuchly byl przed nim.

3. W odpowiedzw Geziffu mluwil k nimelzho w Zatonie a Zatonitszha: Einszpli w den Swatecnij vjdravowati?

Thedy Jezus odpowiedziaw sz rzecl do zakonnych wyklaacow y do farizeuszow / Godzili sie vjdraviac w Sabbath?

4. A oni mlceli. Ale on dosahs ho / vjeramila propustil.

Ale oni mlceli / Eedy go vjdravil y pustil.

5. W odpowiedzw knim kess: Ehsz was Osel aneb Wuol do namy wpadne / zda line hued wotahne ha w den Swatecnij?

W odpowiedziaw sz rzecl im / Godyby osiel aneb wolkshorego zwas wpadl w studnia / zali gnie narychmiasz wyciagnie w dzi en Sobotni?

6. A nem oshl k tomu odposwdziti gemu.

A nie mogli mu nic odpowiedziec przeciwno temu.

יד

7 ואמר הוּא מִתְלַל־
לְנֶת הַנּוֹן וּמִמִּנּוֹן תִּמְנוֹ
עַל דִּחְוֵא הַנּוֹן לְהוֹן
דְּמִנְיָן דִּדְכִיתָנָא דְרִישׁ
סְמִכָא :

*Dicens etiam dicit ad gl' inuitatis una si-
mililitudine, considerando come essi s'eleg-
gerano a primo scoglio à tavola, dicendo
loro.*

8 אָמְרֵי דְּמִנּוֹן אָזְתָּ
מִן אָנֶשׁ לְבֵית מִשְׁתֵּיתָנָא
לֹא תִאָּחַז תִּסְתַּמֵּךְ לֶךְ
דְּרִישׁ סְמִכָא דְּלָמָּא יְהוּא
כְּזִמְזוּ תִּמְנוֹ אָנֶשׁ דְּמִנְיָן
מִנְךָ :

*Quando tu farai inuitato da qual-
cuno a lo nozze, si porre à tavola nel
primo luogo: accioche tu non sia stu-
to venuto da lui qualcuno più honorato
di te.*

9 וַיֵּאָתֶּה הוּא מִן דְּלֶךְ וְלֵה
הַרְגָּה וַיֵּאָמֶר לֶךְ דְּהַב
דִּיכְתָּמָא לְהַנָּא וְתִכְתְּבֵהּ
בְּדָהּ הָאֵם אֲזֵיתָ נֶאֱחָד אֲזֵיתָ
דִּיכְתָּמָא אֲתִרְיָנָא :

*E venendo chi ha inuitato te e lui, si
dica, Da luogo a costui: ande, andar tu
habbis con vergogna a tenere l'ultimo
luogo.*

10 אֵלֶּא מָא דְּאִזְדַּמְנָתָּ
וְלֹא אִסְתַּמֵּךְ לֶךְ בְּחִתְרָנָא
דְּמָא דְּאִתְנָהּ הוּא דִּקְרָךְ
יֵאָמֶר לֶךְ דְּבִימִי אֲתַעֲלָא
לְעַל נֶאֱסִתְמַךְ וְתִתְהַא לֶךְ
תִּשְׁבִּיתָמָא קִדְּם בְּלֵהוֹן
דְּסְמִיבִין עִמָּךְ :

*Ma più tosto quando tu farai inui-
tato, & tene a sedere nel l'ultimo luogo:
accioche quando verrà colui che t'ha in-
uanto, si dica, Amico, & tene più su: al-
lora ti sarà gloria in presenzia di quelli
che sedevano insieme con teo à tavola.*

11 מְטוּל דְּכָל דְּנִירִים
נִבְשָׁה וְתִמְכֵּךְ וְכָל דְּנִימָךְ
נִבְשָׁה וְתִתְרִים :

*Imperioche chiunque s'inalza, sarà
abbassato: e chi s'abbassa, sarà inalta-
to.*

יד

7 וַיְדַבֵּר אֶל־הַקְרוֹנִים אֶת־
הַמָּשָׁל בְּרֹאֵיהֶן כִּי מוֹשְׁבֹת
רִאשׁוֹנָתָא בְּהֵרוּ וַיֵּאָמֶר אֵלֵיהֶם :

*Y dixo vna parabola à los combidados, at-
tento como escogian los primeros asientos à la
mesa, diziendoles.*

8 בְּאִשְׁרֵי הַקְרָא מֵאִישׁ אֶל־
הַחֲתָנָה אֶל־יָשֵׁב אֶל־מוֹשֵׁב
הָרִאשׁוֹן בֶּן יְהוֹי גִּבְרָךְ מִמֶּךָ
קְרוֹנָא מִמִּנְיָ :

*Quando fueres combidado de alguno à bo-
das, no te assientes en el primer lugar: porque
porventura otro mas honrrado que tu no sea
combidado de el:*

9 וַיְבֹרֵא אִשְׁרֵי קְרָא אֶתְרָךְ וְאֵתְרֵךְ
וַיֵּאָמֶר אֵלֵיךְ תֵּן לְהַלּוֹן מְקוֹם
יְאֹי תִּחַל עִם כָּלָמָּה מְקוֹם
הַחֲתָנִי לְקַבֵּל :

*Y viniendo el que te llamó à ti y à el, te diga,
Da lugar a este: y entonces comiences con vergu-
enza a tener el postrer lugar.*

10 כִּי אִם קְרוֹנָא אֶתְרָךְ וְיָשֵׁב
בְּמְקוֹם אַחֲרוֹן וְאִם יְבֹרֵא אִשְׁרֵי
קְרָא לֶךְ יֵאָמֶר אֵלֵיךְ רִעִי עֲלֵה
לְמַעַלְהָ אֹי יְהִי לֶךְ כְּבֹד לְפָנֶיךָ
הַיּוֹשְׁבִים בְּמִסְבָּתָא :

*Mas quando fueres llamado, vé, assientate
en el postrer lugar: porque quando viniere el que
te llamó, te diga, Amigo, sube arriba, entonces
auras gloria delante de los que juntamente se as-
sientan à la mesa.*

11 כִּי־כָל־הַמִּתְעַלֶּה יִשְׁפָּל
וְהַמִּשְׁתַּפֵּל יַעֲלֶה :

*Porque qualquiera que se enfalça, será hu-
millado: y el que se humilla, será enfalçado.*

יד

7. Ἐλθὺντες τὰς κεκλημένους
ἐξῆλθον, ἐπὶ γὰρ αὐτῆς τῆς
πρωτοκλισίας ἐξελήσθη, λέγων
αὐτοῖς αὐτοῖς.

*Il proposoit aussi aux conuies vne
similitude, prenant garde comme ils
choisissoient les premieres places à ta-
ble, en leur disant,*

8. Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου
ἐἰς γάμον, μὴ καὶ κεκληθῆς εἰς τὴν
πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐν τιμῇ πρὸς
σου ἢ κεκλημένῳ ἔσῃ αὐτῷ.

*Quand tu seras conuie par quelcun
aux nocces, ne te mets point à table au
plus haut lieu, de peur qu'il n'aduient
qu'un plus honorable que toi soit con-
uie par icelui,*

9. Καὶ ἐλθὼν ἐστὶ καὶ αὐτὸς κα-
λίστως, ἐρεῖ σοι, δὲς τὰς τιμὰς καὶ
τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς αἰσχύνῃς τὸν ἰσχυρὸν
τίμι κατὰ χεῖρ.

*Et que celui qui aura conuie & toi
& lui, ne viene, & ne te die, Fai pla-
ce à cestui ci: & que lors tu commences
auec honte de tenir le plus bas lieu.*

10. Ἀλλ' ὅταν κληθῆς, προεσθίεις
αὐτάμνη εἰς τὴν ἰσχυρὴν τὴν τιμὴν, ἵνα
ὅταν ἐλθῇ ὁ κεκλημένος σὺ, ἔσῃ σὺ
φίλος, παρὰ αὐτῷ ἐν ἀνώτερον ἢ τοῦ
τι ἐρεῖ σοι δὲς τὰς τιμὰς καὶ τὴν ἀνα-
ρχίαν αὐτοῖς.

*Mais quand tu seras conuie, va, &
te mets au plus bas lieu: afin que quand
celui qui t'a conuie viendra, il te die,
Mon ami, monte plus haut. Lors cela te
tournera à honneur deuant tous ceux
qui seront à table auec toi.*

11. Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν τα-
πεινώσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυ-
τὸν ὑψώσει.

*Car quiconque s'eleue, sera abbaif-
fé: & quiconque s'abbaisse, sera eueue.*

CAP. XIII.

7. Dicebat autem & ad invitatos parabolā, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos.

He spake also a parable to the guests: when he marked how they chose out the chiefe roomes: and said vnto them.

8. Cū invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab illo.

When thou shalt be bidden of any man to wedding, set not thy selfe downe in the chiefe place: least a more honorable man then thou be bidden of him.

9. Er veniens is qui te & illum vocavit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere.

And he that bade both him and thee, come: and say to thee: Give this man roome: and thou then beginne with shame to take the lowest roome.

10. Sed cū vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco: ut cū venerit qui te invitavit, dicat tibi, Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

But when thou art bidden, go and sitte downe in the lowest room: that when hee that bade thee cometh, he may say vnto thee: Friend, sitte by here: then shalt thou have worship in the presence of them that sit at table with thee.

11. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

For whosoever exalteth him selfe, shall be brought lowe: and he that humbleth him selfe, shall be exalted.

Das XIII. Capitel.

7. Er saget aber ein Gleichniß zu den Gästen / da er mercket / wie sie erwehleten oben an zu sitzen / vnd sprach zu ihnen:

De hand sagde en lignesse til Gæsterne / der hand mercket / hvorledes de vndalbe at sidsættuerst / oc sagde til dem.

8. Wann du von jemand geladen wirst zur Hochzeit / so setze dich nicht oben an / daß nicht etwa ein ehrlicher denn du / von ihm geladen sey.

Naar nogen binder dig til Bryllup / da sæt dig ikke ossættuerst / At der skal ikke nogen rid / en hederligere end du / vere buden aff hannem.

9. Vnd so denn kompt / der dich vnd in geladen hat / spreche zu dir: Welche diesem / vnd du müßest denn mit scham vnten an sitzen.

De saa kommer da / den der indbød dig oc hannem / oc siger til dig / Giff denne rum / De du maat da mer blusset sids nedderst.

10. Sondern wenn du geladen wirst / so gehe hin / vnd setze dich vnten an / auff daß / wenn da kommet der dich geladen hat / sprech zu dir: Freund / rücke hinauff / denn wirst du ehre haben für denen / die mit dir zu Tische sitzen.

Men naar du bindis / da gæf bød / oc sæt dig nedderst / At naar hand da kommer som dig indbød / skal sig til dig / Den / sæt dig hen op / Saa hæffuer du ære saar dem som sidemær dig til Vordz.

11. Denn wer sich selbst erhöhet / der soll ernidriget werden / vnd wer sich selbst ernidriget / der soll erhöhet werden.

Thi hvo sig self ophæver / hand skal nedtryckes / Oc hvo sig self nedtrycker / hand skal ophæves.

Kapitola XIII.

7. Prawił takę nę pozwanym podobienstwi / miinę literalny prwnij sedenij woliti / kła k nim:

Sárym przytótł podobienstwa wo náry kłory byli wezwáni / bas czac takę pierwsie záfia pánia obieráli mówiac do nich:

8. Kdż budesz pozwan na Śwatbu / nęseday na prwnim mijsie / aby snad poctiwęgšy tebe nebyl pozwan od něho:

Gdy bedziesz od kogo wezwan na weselę / nie siadaj na pierwszym mieyscu / by śiedy zacutyšy kto niż ty nie byl wezwan od niego.

9. Apřijda ten kteryž tebe y vnoho pozwał / řekł by tobě: Daj tomuto mijsu / a teby počalby s hanbau na poslednim mijsie sedeti.

A teby přysedšy ten kteryž tebe y onogo wezwał / řekł by tobě: Počep mu miysca / a řekł byš se wišydem musal otřypmác posledniem miysce.

10. Ale kdž budesz pozwan / gdi posad se na poslednim mijsie: aby kdž přijde ten kteryž tebe pozwał řekł by tobě: Přij, řekł poslední miysce. A teby bude tobě chwála před spolu sedijšmi.

Ale gdy bedziesz wezwan / řekł by sie dżec na poslednim miyscu / a gdy przyjdzie ten kteryż te wezwał rzecze tobie / Przyjacielu wstap wyšsey / a tebyc tobie bedzie cześć przed wšyerkłmi kłory z tobą sedzą.

11. Nebo každý kdo se powyšuje / bude ponížjen / a kdo se ponížuje / bude powyšjen.

Abom semá wšelk co sie wy-nošit mžon bedzie / a kto sie vnižá wywššon bedzie.

י ד

12 אמר דין להו דקריהי
מא דעבר אנת שרותא
או השמיתא לא תהיא
קרא בממור אחי לל
אחור או אחינך ולל
שבכך עתידא דלמא אף
הנוו דקריהי ויהיא לך
פירענא הנא:

*E diceva etiam di a colui che l'habena
inuitato, Quando tu fai vn desinare, o
cena, non chiamare i tuoi amici, ne i
tuoi fratelli, ne i tuoi parentes, ne i ricchi
vicini: acciuche poi ancor essi dal cento
loro non t'inuizino, e siata renduto il con-
tracambio.*

13 אלא מא דעבר אנת
קובלא קרי למסכני
סגיפא חגינסא סמיא:

*Ma piu tosto quando tu fai vn co-
mito, chiama da poveri, da li strappati, da
e poppi de ciechi.*

14 וטובוך דלית להון
דיפרעיוך יהוה ציר
פירענך בקרמא דנדקמא:

*E farai beato: perche non hanno
di che ricompensarti, perche la ricompensa
sa ti sarà data ne la resurrettione de
giusti.*

15 בד שמע דין חד מן
הנוו דסמיבין הליו אמר
לה טובוהי למן דיאכול
לחמני במלכותה
דאלהא:

*Her habendo vn di quelli ch'erano
insieme a sedere a tavola, vide queste co-
se, gli disse, Beato colui che mangiarà il
pane nel regno di Dio.*

16 אמר לה נשיב צברא
חד עבד השמיתא ר
רבנא נקרא לסגיפא:

*Et egli disse a lui, Vn huomo fece vna
gran cena, & inuitò molti.*

17 ושרד עבדה בעצנא
דחשמיתא דאמר ל
לאיליו דקרווהא פ
מדם מטיב לכוו תו:

*E mandò il suo seruitore a l' hora de
la cena a dire a gl' inuitati, Venite, che
gia ogni cosa è in ordine.*

י ד

12 ויאמר לאשר קרא אותו
באשר תעשה משתה או מרוח
לא תקרא את רעיו ולא
את אחיך ולא את דודך
ולא את קרוביך עשירים פ
ים המה ישובו ויקראו אותך
ויהי לך שלום:

*Y dezia tambien alque lo auia combidado,
Quando hazes comida ó cena, no llames a tus a-
migos, ni a tus hermanos, ni a tus parientes, ni a
tus vezinos ricos: porque tambien ellos no te
bueluan a combidar, y te sea hecha paga.*

13 כי אם תעשה מרוח קרא
את האביונים ועניים ופסחים
ועורים:

*Mas quando hazes vanquete, llama a los
pobres, los mancos, los coxos, los ciegos.*

14 ויאשריך כי לא ישלם
לשלם לך וישלם לך בקימת
הצדיקים:

*Y serás bienauenturado, porque no te pue-
den pagar mas fercchà pagado en la resurreccion
de los iustos.*

15 ובאשר שמע אחד הישבים
במסבה את הדברים האלה
אמר אליו אשרי האכל לחם
במלכות אלהים:

*Y oyendo esto vno de los que junramente
estaban sentados a la mesa, dixole, Bienauentu-
rado elque comera pan en el Reyno de los cielos.*

16 ויאמר אליו אדם אחד עשה
משתה גדול ויקרא רבים:

*El entonces le dixo, Vn hombre hizo vna
grande cena, y llamó a muchos:*

17 וישלח את עבדו לע
המשתה לאמר לקרואים בואו
כי עתה נכונים כלם:

*Y a la hora de là cena embió a su siervo a de-
zir a los combidados, Venid que ya todo esta apa-
rejado.*

י ד

12. Ελεγε δ̄ αὖ τῷ κεκλημένῳ αὐ-
τῷ, ὅταν ποιῇ ἄριστον ἢ δεῖπνον,
μὴ φωνῇ τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς
ἀδελφοὺς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς
σε, μηδὲ τοὺς πλουσίους, μή τινα
καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαταλάβωσι. Ἐξήνη-
ται γὰρ αὐτὰ πόρος.

*Il disoit aussi à celui qui fauoit con-
uie, Quand tu fais vn dîner ou souper,
n'appelle point tes amis, ne tes freres, ne
tes parens, ne tes riches voisins: que pa-
rauenture ils ne te couient de leur part,
& que la pareille te soit rendue.*

13. Ἀλλ' ὅταν ποιεῖς δεχόμενος, κάλε-
σθαι τοὺς πτωχοὺς, ἀσθενεῖς, χωλοὺς, τυ-
φλοὺς.

*Ains quand tu seras vn banquet, co-
ue les pources, impotens, boiteux & a-
ueugles:*

14. Καὶ μακάριος ὁ ἴσθ, ὅτι οὐκ
ἐχουσιν ἀντιποινωαὶ σοι· αὐτο-
ποδότησιν γάρ σοι ἐσθ' ἡ ἀνταπό-
σι τῶν δικαίων.

*Et tu seras bien-heureux: pourtant
qu'ils n'ont dequoi te rendre la pareille
car la pareille te sera rendue en la resur-
rection des iustes.*

15. Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανα-
κιδμένων περὶ αὐτοῦ, ἐπὶ αὐτῷ, μα-
κάριος ὁ φάγοντι ἄρτον ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

*Et vn de ceux qui estoient ensem-
ble à table, ayant ouï ces propos, lui dit,
Bien-heureux sera celui qui mangera du
pain au royaume de Dieu.*

16. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὁ ἄνθρωπος
τις ἐποίησεν δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκά-
λεσεν πολλοὺς.

*Mais il dit, Vn homme fit vn grand
souper, & y conuia beaucoup de gens.*

17. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλου αὐτοῦ
τῷ ὥρῃ εἰπεῖν τοῖς κεκλη-
μένοι, ἔρχεσθε· ὅτι ἡ ἐσθ' ἡτοιμα-
σμένη.

*Et enuoya son seruiteur à l'heure du
souper dire à ceux qui estoient conuies
Venez, car tout est desia prest.*

CAP. XIII.

12. Dicebat autem & ei qui se invitaverat, Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos, neque divites: ne fortè te & ipsi reinvent, & fiat tibi retributio.

Then said he also to him that had bidden him / When thou makest a dinner or a supper / call not thy friends / nor thy brethren / neither thy kinsmen / nor the rich neighbours / least they also bid thee again / and a recompence be made thee.

13. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, & cecos.

But when thou makest a feast / call the poor / the maimed / the lame / & the blind.

14. Et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

And thou shalt be blessed / because they can not recompense thee: for thou shalt be recompensed at the resurrection of the just.

15. Hæc cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi, Beatus qui manducabit panem in regno Dei.

Now when one of them that sat at table / heard these things / he said unto him / Blessed is he that eateth bread in the kingdom of God.

16. At ipse dixit ei, Homo quidam fecit cenam magnam, & vocavit multos.

Then said he to him / A certain man made a great supper / and bade many.

17. Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venissent, quia iam parata sunt omnia.

And sent his servant at supper time to say to them that were bidden / Come: for all things are now ready.

Das XIII. Capitel.

12. Er sprach auch zu dem / der in geladen hatte: Wenn du ein Mittags oder Abendmal machest / so lade nicht deine Freunde / noch deine Brüder / noch deine Gefreundten / noch deine Nachbarn / die da reich sind / auff daß sie dich nicht etwa wider laden / vund dir vergolten werde.

De hand sagde til den / som hannem indbød / Naar du gør middags eller aftenens Maaltid / Da bind icke dit Venner / eller heller dine Brødre / eller heller dine Frender / eller heller dine Nabo / som ere rige / Paa det de skulde icke nogen tid binde dig igen / oc betale dig.

13. Sondern / wenn du ein Mahl machest / so lade die Armen / die Krüppel / die Lahmen / die Blinden.

Men naar du gør et Gæstebud / da bind fattige / Krøblinge / Halte / Blinde.

14. So bist du selig / Denn sie habens dir nicht zu vergelten / es wirdt dir aber vergolten werden in der auferstehung der Gerechten.

Saa est du salig / Thi de have intet at betale dig / Men der skal betales dig i de Afsørgdigs opstandelse.

15. Da aber solches höret einer der mit zu Tisch saß / sprach er zu ihm: Selig ist der das Brot isst im Reich Gottes.

Der en aff dem som sad med til Bordz / hørde det / da sagde hand til hannem / Salig er den / som æder Brødt i Guds rige.

16. Er aber sprach zu ihm: Es war ein Mensch / der machte ein groß Abendmal / vnd lud vil dazu.

Da sagde hand til hannem. Der vaar et Menneske som gjorde en stor Naduer / oc had mange der til.

17. Vnd sandte seinen Knecht auß / zur stund des Abendmals / zu sagen den geladenen / kompt / denn es ist alles bereit.

De hand vdsende sin Tjænd / paa Naduerens time / at sige til dem som budne vaar / Kommer / thi det er allesammen beredt.

Kapitola XIII.

12. Prawił także y tomu ktemu ho był pozwał: Kdobyś ty nijs obęd nebo węcęł / negow přatel twych / ani Bratřij twych / ani Přibuznych / ani Souseduow Bohatřch / ačby snad on zaje nezvali tebe / a bylaby tobě od plata:

Těm rzeřl ku on emu ktemu y go byl wezwal / Gdysprawnę obęd abo węcęř / nie wzywaj je przyja ciol twoich ani bracieř twęř / ani krewnych twych / ani sąsied bogatřch / żeby ci teř zaje w zalem nie wezwali y oddali to tobie.

13. Ale kdobyś činijs hořny / pozwolay chudnych / mdlych / kulhawnych ślepých:

Ale gdy sprawnęcię węcę w zow je w bogich w lomnych / chromnych y ślepých.

14. A Błahosławęny buďeř / neboť nemaję od kudy by odplařili tobě: ale buďeř od placeno tobě při wzkřiřřeni s prawedliwych.

A będzięř ścieřliwym kteme beda mogli oddać tobie / abowiem ci będzię oddano przy wzmęřnię wstęnu sprawiedliwych.

15. To kdobyś wřlyřel gęden z řech křęřřtu sedęł / kęł gemu: Błahosławęny gęř ten / kdo buďe gęřři chłęb w Kręłowřtwi Bęřřim:

To řlyřac nię křęřř z řych řchorz y řpolu ředzięł rzeřł ktemu: Ścieřliwym řen ięř křęřřie chłęb w Kręłowřtwi Bęřřim.

16. A on řęł: Čřlowęł gęden w řlini Bęłęłi w řřřkau / a pozwał mnohých.

Ale mu on powędzięł / Čřlow więł nię křęřř y řprawł węcęřřř z w řřřř / y wezwal ich więł.

17. Y pořłal řluřębnřřř řwęř ho w hořinu węcęř powędzięł pořwęnym abo přřřřli / řę gęř přřprawęny řřau w řřęřř węcęř:

Gdy był gęđřřnię węcęřřř y pořłal řluę řwęřř / aby powędzięł węcęřřnym / Podzięł bęł tuż w řřřřř gęrowo.

יד

18 ושריו מן חד בלחון
למשנתא לו אמר לה
הדמיתא קריתא דבגד
ואליץ אנא דאפוק א
אחונה בעא אנא מן
שבוקיני דמשנתא לאנא:

*Mattutti d'uno accordo incomincio-
rono a scusarsi. Il primo gli disse, Io ho
comprato vn campo, e mi bisogna esser
fuore a vederlo: io ti prego habbimi per
iscusare.*

19 אחרנא אמר חמשה
ווגיו תרנא נבית ואני
אנא דאבוקא אנני בעא
אנא מן שבוקיני
דמשנתא לאנא:

*El altro disse, Io ho comprato cinque
para di buoi, e m'è uolito a promaria: io ti
prego habbimi per iscusare.*

20 אחרנא אמר אנתיקא
נסבת ומטיל דקא ק
משפח אנא דאתא

*El altro disse, Io ho preso moglie, e però
non posso venire.*

21 ואנתא הו עבדא ואמר
למרה הליו הידיו רגו מ
מרה ביתא ואמר לעבדה
פיק בעל לשוק
ולקרינתא דמדינתא ואצל
לפא למסכנא ולמכאכא
ולמחנה ולצורנא:

*Onde il seruitore ritornato, rife-
rì al suo padrone queste cose. Allhora il
padre de famiglia adirato, disse al suo
seruitor, Vattene prestamente a la piazza,
e a le strade de la città, e mena qua
dentro i poveri, e gli stroppiati, e i zoppi, e
i ciechi.*

22 ואמר עבדא מרי
הנא איך דפקדת ותוב
איה אנתא:

*Il seruitor poi disse, Signore, così s'è fa-
tto come tu hai comandato, e ancor ci è
luogo.*

23 ואמר מרה לעבדה
פיק לאורחתא ולבית
סגא ואלוי דיעלון
והמלא ביתי:

*E il padrone disse al seruitore, Es-
si fuori me le vie, e ne le stiepi, e sforza la gen-
te ad entrare: acciò che la mia casa si ri-
empia.*

יד

18 ויחלו מאחד עד כלם
להתחנן הראשון אמר לו אחת
שדה קניתי ויש צרכי לצאתה
ולראות אותה שואל אני ממך
חנן עלי:

Y començaron todos a vna a escusarse. El
primero le dixo, He comprado vn cortijo, y he
menester de salir, y verlo: ruegote que me ayas
por escusado.

19 ואחר אמר חמשת צמדי
בקר קניתי ואליך לבחור אותם
שואל אנכי ממך חנן עלי:

Y el otro dixo, He comprado cinco yuntas
de bueyes, y voy á prouarlos: ruegote que me a-
yas por escusado.

20 ואחר אמר את אשה לקחתי
ולכן לא אוכל לבוא:

Y el otro dixo, Heme casado, y portanto no
puedo venir.

21 וישב העבד ההוא וילגד
לאדניו את הדברים האלה אז
חדה באפו בעל הבית ואמר
לעבדו צא מיד אל השוקים
ופקדות העיר והביא פה את
האביונים ועגבים ועורים
ופסחים:

Y buelto el sieruo, hizo saber estas cosas á su
sennor. Entonçes el padre de la familia, enoja-
do, dixo á su sieruo, Vê presto por las plaças, y por
las calles de la ciudad y mete acá los pobres, los
mancos, y coxos, y ciegos.

22 ויאמר העבד אדני געשה
כאשר צוית ועוד נשאר מקום:

Y dixo el sieruo, Sennor, hecho es como
mandaste: y aun ay lugar.

23 ויאמר אדון אל העבד
צא אל הדרכים ואל הקדרות
ופצר בהם ויסורו אלי אשר
ימלא ביתי:

Y dixo el sennor al sieruo, Vê por las cami-
nos, y por los cercados, y fuerçalos á entrar, pa-
ra que se hincha mi casa,

יד

18. Kai ἤζωντο ἀπὸ μιᾶς παρα-
πύπτου πάντες ὁ πρῶτος εἶπεν αὐ-
τῷ, ἀγοράσας κτήνη, καὶ ἔχω ἀνάγκη
ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτὴν, ἵνα ἴδω
αὐτήν, ἔρχε με παρατηρήσειν.

Mais il se prendrent tous d'un accord
à s'excuser. Le premier lui dit, J'ai a-
cheté vn herirage, & il me faut ne-
cessairement partir pour l'aller voir ie
te prie, tien moi pour excusé.

19. Kai ἑτερος εἶπε, ἔλαβον
πέντε ζεύγη βοῶν, καὶ πορεύομαι δο-
κιμάσαι αὐτά, ἵνα ἴδω αὐτά, ἔρχε με
παρατηρήσειν.

Et l'autre dit, J'ay acheté cinq couples
de boeufs, & m'en vai pour les éprou-
uer: ie te prie, tien moi pour excusé.

20. Kai ἑτερος εἶπε, γυναικα
ἐγμήσα, καὶ οὐ δύναμαι
εἰσελθεῖν.

Et l'autre dit J'ai prins femme en
mariage, & pourtant n'y puis-je aller.

21. Kai ὁ δούλος ὁ αὐτοῦ
ἐλθὼν ἀπήγγελε τῷ κυρίῳ αὐ-
τοῦ ταῦτα. τότε ὁ πατριάρχης ὁ οἰκονο-
μότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ, ἐξελθε
ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς
ὁδοὺς τῆς πόλεως, καὶ τὰς ἀγέρας
καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυ-
φλοὺς ἀσθενεῖς ἕως.

Ainsi le seruiteur s'retourna, & rap-
porta ces choses à son maître. Adonc le
pere de famille tout couroucé, dit à son
seruiteur, Va-t'en visiblement par les pla-
ces & par les rues de la ville, amene ce-
ans les pource & impotens, & boiteux,
& aueugles.

22. Kai εἶπεν ὁ δούλος, κύριε,
γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος
ἔστι.

Et le seruiteur dit, Maître, il a été
fait ainsi que tu as commandé, & enco-
re y ail de la places

23. Kai εἶπεν ὁ κύριος τοῦ
δούλου, ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ
φραγμοὺς, καὶ ἀσάματα ἐισέλ-
θαι, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκος μου.

Et le Maître dit au seruiteur, Va par les
chemins & hayes, & contrain les d'en-
trer, afin que ma maison soit remplie.

18. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei, Villam emi: & necesse habeo exire & videre illam, rogo te habe me excusatum.

But then all with one mind began to make excuse: The first sayde vnto him / I haue bought a farme / and I must needs go out and see it: I pray thee haue me excused.

19. Et alter dixit, Iuga bo-um emi quinque & eo probare illa, rogo te habe me excusatum.

And another sayde / I haue bought five yoke of oxen / and goe to proue them / I pray thee haue me excused.

20. Et alius dixit, Vxorem duxi, & ideo non possum venire.

And another said / I haue married a wife / and therefore I can not come.

21. Et reuersus servus, nuntiavit hæc domino suo, Tūc iratus paterfamilias, dixit servo suo, Exi cito in plateas & vicos civitatis: & pauperes ac debiles, & carcos, & claudos introduce huc,

So that servant returned / and shew- ed his master these things. Then was the good man of the house angry / and said to his servant / Go out quickly into the places and streetes of the cite / and bring in hither the poore / and the maimed / and the halt / and the blinde.

22. Et ait servus, Domine, factum est ut imperasti: & adhuc locus est.

And the servant said / Lord / it is done as thou hast commaunded / and yet there is room.

23. Et ait dominus servo, Exi in vias & sepes: & com- pelle intrare, ut impleatur domus mea.

Then the master saide to the servant / Go out into the bye wayes / and hedge- es / and compeell them to come in: that mine house may be filled.

18. Vnd sie fiengen an alle nachein- ander sich zuentschuldigen. Der erste sprach zu jm: Ich habe einen Acker gekaufft / vnd muß hinaus gehen / vnd in besehen / ich bittedich / entschul- dige mich.

De de begynnte alle effier huer andre at aarsage sig. Den forste sagde til hannem / Jeg købte en Ager / oc skal gaavd / oc beseet hannem / Jeg beder dig / aarsage mig.

19. Vnd der ander sprach: Ich habe fünf joch Ochsen gekaufft / vnd ich gehe jetzt hin / sie zu besehen / ich bitte dich / entschuldige mich.

De den anden sagde / Jeg købte fem par Oxen / oc teg gaar nu hen / at beseet dem / Jeg beder dig aarsage mig.

20. Vnd der dritte sprach: Ich habe ein Weib genommen / darumb kan ich nicht kommen.

De den tredje sagde / Jeg tog en Hustru / Der saare fand ieg icke komme.

21. Vnd der Knecht kam / vnd saget das seinem Herrn wider. Da ward der Hausherr zornig / vnd sprach zu seinem Knechte: Gehe auß bald auff die strassen vnd gassen der Statt / vnd führe die Armen vnd Krüppel / vnd Lahmen / vnd Blinden herein.

De Sænden kom / oc sagde sin Herre det igen. Da bleff Høsbonden vred / oc sagde til sin Sænd / Gaa strax ud paa Stadsens stræde oc gader / oc ser hid ind de Fattige oc Krøblinge oc Halte oc Blinde.

22. Vnd der Knecht sprach: Herr / es ist geschehen / was du befohlen hast / Es ist aber noch raum da.

De Sænden sagde / Herre / det er gjort / som du befalede / De der er end nu rum.

23. Vnd der Herr sprach zu dem Knechte: Gehe auß auff die Land- strassen / vnd andie Zäune / vnd nöti- ge sie herein zu kommen / auff das mein Haus vol werde.

De Herren sagde til Sænden / Gaa ud paa al- fare veye / oc haff Herde / oc end dem til at komme her ind / Paa der mit Huse kand bliuffe fulde.

18. V počali se vslyšeti svo- tu vymlavati. Prvni řekl gamur: Ves gšem kaupil / a mu- šym vyjiti a ošledati gi: pro- šym tebe vymluv mne.

Leč sic vslyšey sednáko vy- mlavac početi / přerušy mu řekl: An pšlem kola y mam porce sebe idž a ošledac ja / přestac mney mic ja vymluvonego.

19. A druhý řekl: Spře ženš. Voluom kaupil gšem patero / a gdu abych gich zkušl: pro- šym tebe vymluv mne.

A drugi řekl / Kupšlem přeč parvolowy / ide ich doš vich z chč / proše ac mney mic ja vymluvonego.

20. A giny řekl: Ženu gšem popal / a protož nemohu při- giti.

Drugi záfie řekl / Žonam popal / y dla tegož przydž nie moze.

21. V navrátiw se slu- žebníř zvěstoval tyto věc Panu svému. Echdy rozhněvav se hospodář / řekl služebníku svému: Vychdi rychle na ryšky a na vřice města / a Chudě / mlč / Elep / a kulhavě vveď sem.

A gdy sie sluga od nich wrocił oznay mil to Panu swemu / Tedy sic gospodarz rozgniewawszy řekl službie swemu / Idž rychlo na vřice y na přezec nice městě / a vbojie / vlonne / drome / y slepe tu przywiez.

22. V řekl služebníř: Pane / stalo se jakož gšm rozkázal: a gessřet mijsso gess.

A řekl sluga / Pánse stálo sic jakoa rozkázal / y tešezec mneyšce zoskalo.

23. V řekl Pan služebníku: Vychdiž na cesty a mezi plo- ty / a přimutkaň vyjiti / ať se naplní duom mlá.

A řekl tedy Pan službi / Idž na drogi y mteby oplothki / a padž / ntech idž aby byl náplnion dom moí.

יד

24 אָמַר אָנא לכוּ ציד
חד מן חניו אָנשנא
דקרוּ חנו לא נטעמון מן
חשמית:

*Perche io ti dico, che nessuno di quegli
huomini ch'erano stati invitati, gustarà
de la mia cena.*

25 וכד אָזלין חנו צמח
בנשא סניא אָתפני
ואמר להון:

*Hor molte genti andauano con esse
Eras: & egli rispondeva, disse loro.*

26 מן דאתא לנתי ולא
סנא לאבוהי ולאמה
ולא חוהי ולא חותה
ולא חתמה ולבנהי ואף
לבנשה תלמידא לא
מספח דנהיא לי:

*se alcuno viene à me, e non ha in odio
al padre suo, e la madre, e la moglie, e i fi-
gliuoli, e i fratelli, e la sorella, & oltre di ciò
ancora l'anima sua, non può esser mio di-
scipolo.*

27 ומו דלא שקל צליבה
ואתא בתרי תלמידא לא
מספח דנהיא לי:

*E chiunque non porta la sua croce, e
vien dietro à me, non può esser mio disci-
polo.*

28 מני ציד מוכון דבבא
דיבנא מנדלא ולא
ליקדם נתב חשב נפקתה
אן אית ליה למשלמותה:

*Perche, chi è quel di voi, che volendo
edificare una torre, primamente sedendo
non faccia il conto da la spesa, & egli ha il
modo de finir-la.*

29 דלא כד יסום
שתאסתא ולגא ושפח
למשלמו כד חניו
יהיו מוכוני פה:

*Acciò che poi hauendo egli posto il fon-
damento, e non la potendo finire: tutti
quelli che veggono, non comincino à farsi
biffe di lui.*

30 ואמרין דהנא עבדא
שני למבנא ולא אשפח
רמשל מו:

*Dicens, Quest'huomo comencò à edi-
ficare, & non ha potuto finire.*

יד

24 אָמַר אָנא לכוּ לכוּ כִּי אִישׁ
מִן הָאָנָשִׁים הָאֵלֶּה הָקְרוּאִים
לֹא יִטְעֶם אֶת מִשְׁתֵּי:

*Porque yo os digo, que ninguno de aquellos
varones que fueron llamados, gustarà mi Cena.*

25 וַיֵּלְכוּ עִם רַב עֲמֹן וַיִּפְּן
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם:

*Y muchas compannas yuan con el, y bolui-
endo se dixoles.*

26 אִם אִישׁ יָבוֹא אֵלַי וְלֹא
יִשְׁנָה אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ וְאֶת-
אִשְׁתּוֹ וּבְנָיו וְאֶחָיו וְאֶחָיוֹתָיו וְגַם
אֶת-נַפְשׁוֹ לֹא יוּכַל לִהְיוֹת
תַּלְמִידִי:

*Se alguno viene à mi, y no aborrece à su pa-
dre, y madre, y muger, y hijos, y hermanos, y her-
manas, y aun tambien su vida, no puede ser mi
Discipulo.*

27 וַיֹּאמֶר לֹא יִסְבֹּל אֶת-צְלִיבוֹ
וְיָבוֹא אַחֲרַי לֹא יוּכַל לִהְיוֹת
תַּלְמִידִי:

*Y qualquiera que no trae su cruz, y viene en-
pos de mi, no puede ser mi Discipulo.*

28 כִּי מִי מִמֶּכָּם הָרוּצָה
לְבָנוֹת אֶת הַמִּגְדָּל הַלֵּא בְּרֹאשׁוֹנָה
וְיָשֵׁב וַיַּחֲשֹׁב אֶת-הוֹצָאוֹתָיו אִם
יִשְׁלֹו לְבָנוֹת:

*Porque qual de vosotros, queriendo edifi-
car vna torre, no cuenta primero tentado los ga-
stos (que son necessarios), ara ver si tiene para a-
cabarla?*

29 פֶּן יֵשׁוּם יִסְדָּתוֹ וְלֹא יוּכַל
לְבָנוֹת וְכָל-הָרוּאִים יִחְלוּ
לְהַעֲיֵג בּוֹ:

*Porque despues que aya puesto el fundamen-
to, y no pueda acabar la, todos los que lo vieren,
no comencé à hazer burla de el:*

30 לֵאמֹר כִּי זֶה הָאָדָם הַחֵל
לְבָנוֹת וְלֹא יָכַל לְבָנוֹת:

*Diziendo, Este hombre comencó à edificar,
y no pudo acabar.*

יד

24. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ τοῖς
ἀποστόλοις ἐκκληθεῖς οὗτοι καὶ ἐκκληθεῖς
γὰρ οὐκ ἐστέ μου ἔσθια.

*Car ie vous di, que nul de ces hom-
mes-la qui auoyent esté conués ne
gouffera de mon souper.*

25. Συναρπάσαντες δὲ αὐτῷ ὁ-
χλοὶ πολλοί. Ἐσφαφίς ἐπιπερὸς
αὐτοῦ.

*Or grandes troupes alloyent avec
lui: & lui se tournant leur dit.*

26. Ἐπεὶ τις ἐρχεται πρὸς μέν, καὶ ὁ
μὴ πατήρα αὐτοῦ καὶ τὴν μη-
τέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τε-
κνὰ καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς ἀδελ-
φούς, ἐπὶ ᾧ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχάν,
ὁ δύναται μετ' ἐμοῦ εἶναι.

*Si quelcun vient vers moi, & ne hait
son pere & sa mere, & femme & enfans,
& freres & sœurs, & encore meime son
ame il ne peut estre mon disciple,*

27. Καὶ οἷς δὲ βαπτίζῃ τὴν σταυ-
ρὸν αὐτοῦ, καὶ ἐρχεται ὀπίσω μου, ὁ
δύναται μετ' ἐμοῦ εἶναι μαθητής.

*Et quiconque ne charge sur soi la
croix, & ne vient apres moi, il ne peut
estre mon disciple,*

28. Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, ὁ θέλων
πύργον οἰκοδομήσαι, καὶ πρῶτον κα-
θίςας ψηφίσει τὴν δαπάνην, καὶ ἰ-
σχύει πρὸς ἀπορρίσσειν.

*Car qui est celui d' entre-vous qui
voulant bastir vne tour, premierement
ne s'assise, & ne calcule les despens, s'il a
pour la paracheuer?*

29. Ὡς μή τις θέντι αὐτῷ ἡ
μέλισσιν, καὶ μὴ ἰσχύοντις ἐκπλέεσθαι,
πάντες οἱ θεωροῦντες ἀρξάμενοι ἐμ-
ποδίζῃ αὐτόν.

*Depeur qu' apres qu'il aura posé le
fondement, & n' aura peu paracheuer,
tous ceux qui le verront ne commen-
cent à se moquer de lui.*

30. Λέγουσι, ὅτι ἔτι ὁ αὐτοῦ
καὶ ἔρχεται οἰκοδομῆσαι, καὶ οὐκ ἰ-
σχύει ἐκπλέεσθαι.

*Difans, Cest homme a commencé à
bastir & n' a peu paracheuer.*

24. Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cenam meam.

For I say unto you, that none of those men which were bidden, shall taste of my supper.

25. Ibant autem turbe multae cum eo, & cōversus dixit ad illos.

Now there went great multitudes with him, and he turned and said unto them.

26. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam: non potest meus esse discipulus.

If any man come to mee, and hate not his father, and mother, and wife, and children, and brethren, and sisters: yea, and his owne life also, hee cannot bee my discipule.

27. Et qui non baiulat crucem suam, & venit post me: non potest meus esse discipulus.

And whosoever beareth not his crosse, he, and cometh after mee, cannot be my discipule.

28. Quis enim ex vobis volens turrim edificare, non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum.

For which of you minding to build a towre, firsteeth not downe before, and counteth the cost, whether he have sufficient to performe it.

29. Ne postea quam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui vident, incipiant illudere ei.

Least that after he hath laid the foundation, and is not able to performe it, all that beholde it, beginne to mocke him.

30. Dicentes, Quia hichomo coepit edificare, & non potuit consummare?

Saying, This man began to build, and was not able to make an ende?

24. Ich sage euch aber / daß der Männer keiner / die geladen sind / mein Abendmal schmecken wirdt.

Men ieg siger eder / At ingen aff de Mend / som vaare budne / skal smaaage mig. Naduere.

25. Es gieng aber vil Volks mit jm / vnd er wandte sich / vnd sprach zu ihnen:

De der gief meget Folket mer hannem / De hand vende sig / oc sagde til dem.

26. So iemand zu mir kompt / vnd hasset nicht seinen Vater / Mutter / Weib / Kind / Brüder / Schwester / auch dazu sein eigen Leben / der kan nicht mein Jünger sein.

Der som nogen kommer til mig / oc hader icke sin Fader / Moder / Hustru / Vorn / Brødre / Søstre / oc der til mer sit eget Liff / hand kand icke vere min Discipel.

27. Vnd wer nicht sein Creutz tregt / vnd mir nachfolget / der kan nicht mein Jünger sein.

De huo som icke bær sit Kærst / oc effter følger mig, hand kand icke vere min Disciple.

28. Wer ist aber vnter euch / der einen Thurn bauen wil / vnd siket nicht zuvor vnd überschlegt die kost / ob ers habe hinaus zu führen?

De huo er istant eder / som vil bygge et Taarn oc sider icke før / oc offerlegger Betøftninger / om hand haaffuer at fuldkomme met det?

29. Auff daß nicht / wo er den grund gelegt hat / vnd kans nicht hinaus führen / alle die es sehen / sahen an sein zu spotten.

Paa der / at der som hand legger Grunduollen / oc kand der icke fuldkomme / de skulle icke alle / som der see / begynde at spaaere hannem.

30. Vnd sagen: Dieser Mensch hub an zu bauen / vnd kan es nicht hinaus führen.

De siger / Dette Menniske begynte at bygge / oc kand der icke fuldkomme.

24. Gistę prawijmę wam: że żaden z waszych meżow Krózy sa wezwany nie wstąpi wieczerzey mojej.

Abowsemę wam powiedam że żaden z onych meżow Krózy sa wezwany nie wstąpi wieczerzey mojej.

25. Esli gšau pak mnoży są supowęs nim / a on obratw se kęśl gim:

Eslo tedy przy nim wielkie z gromadzenie / a obrociwszy sie rzekł do nich.

26. Gdelsko kęmmę / a nemę li w nęnawisti. Dice swęho / y Matere / y ženy / y Synuow / y Bratę / y Sęstr / nad to y žia wota swęho / nęmuozę byti mým Wędniškem.

Jesli žto idzie do mnie / a nie ma w nienawisti oycę swęgo y matkę swę / y żony y bratę / y bratę / y siostrę / y eo też wieczerzey mojej / then cinte mo że być moim zwolennikiem.

27. Kdo nęnese kężę swę ho a nie gde za nim / nęmę byti mým Wędniškem.

Kto folwief thej nie nęsi kęzy / a swęgo a idzie za nim / nie mo że być mým zwolennikiem.

28. Nębo kdo žwās gest chęę ge stawęti węży / aby prwę se dna nepořistal nařladaw kęs řižgš / potřeby / męželi ge mę tē dořonāj:

Do kęs ž was teř / Krózy gdy by dčial budowāc wieže / a žby nie pierwey ředzāc řāchue nařladaw řluby mu dostarežyl řu dořonāc mu?

29. Aby snad pořože grunt a nemohā dořonati / w řiřni kę řižgš widęti pořalibę se gemu pořmšwati.

Aby gdyby řālo žyl fundāmen- ry a dořonęcy nie mogli / a Krózy widzāte pořzeli řyřiti z niego!

30. Řřauce: Tęto řłowęř pořal stawęti / a nemohl dořonati.

Řř owtael: Řřlowieř ten pořzāl budo- āc ā nie mogli dořonāc.

יד

31. או מנו מלכא דאול
לקרבא למתבתין עס
מלכא חברה ולא לוקדם
מתרענא דאן משבח
בצקרא אלבין למארע
להו דאמא צלנהי בצקדון
אלבין :

Overo, qual è quell' re, che dovendo andare a far guerra contra l' suo adversario, prima che andasse, non segga: e pensi se può con dieci milia andar incontro a quello che con ventimila vien contra lui?

32. ואן דין לא ער הו
רחיק מניה משדר אנגרא
ובצא על שצמא :

Altrementi essendo colui ancor lontano, mandandoli ambasciatori, li domanda le condizioni de la pace.

33. הכנא כל אנש מנכון
דלא שבר פליה קנינה לא
משבח דיהוה לי
תלמידא :

Così dunque ciascun di voi, che non sinistrata a tutte le cose che possiede, non può esser mio discipolo.

34. שפירא הי מלחא אן
דיו אר מלחא תפבר
במנא תהמלח :

Il sale è buono: ma se il sale perde il suo sapore, con che si salerà egli.

35. לא לארצא ולג
לדלא אולג לבר שרין
דה מו דארית לה אדג
דישמע ושמע :

Et non è utile neper la terra, ne per il letame: ma si gusta via. Chi ha orecchie da udire, oda.

טו

1. מתקדבין הו דין לנתח
מכסין ותשני
דישמע ושמע :

Hor tutti i publicani e peccatori s' accostavano a lui per udirlo.

2. וספרא ופרישא רטון
הו ואמרון הנא לחטא
מקבל ואכל עמהון :

E i Farisei e gli scribi mormoravano, dicendo. Costui riceve a se peccatori, e mangia con essi.

יד

31. או מלך המלך הולך להלחם
עם מלך אחר הלא יושב
בראשונה ומתיעץ אם יוכל
ברבכה לקרב לאשר ברבותים
יבוא עליו :

O, qual rey, quando de yr à hazer guerra contra otro rey, sentandose primero no consulta, si puede salir al encuentro con diez mil alque viene contra el con veynte mil:

32. ואם לא עודצו רחוק ממנו
ישלה מלצים לשאול לו
על השלום :

Otramente, quando aun el otro està lexos, le ruega por la paz, embiandole embaxada.

33. כן כל ממכם אשר לא
יעזב כל קנינו לא יוכל להיות
תלמיד :

Ansi pues qualquiera de vosotros que no renuncia a todas las cosas que posee, no puede ser mi Discipulo.

34. טוב המלח ואם יתפל במה
ימלח :

Buena es la sal; mas si la sal fuere del vana, con que se adobará?

35. לא אלה הארץ ולא אל
מדבר נכון כי אם ישליכו אותו
חוצה אשר לו אנשים לשמוע
ישמע :

Ni para la tierra, ni para el muladar es buena: en la calle la echan. Quien tiene oydos para oyr, oyga.

טו

1. ויקדבו אליו כל בעלי חמכם
וחטאים לשמוע אותו :

Y llegauan se a el todos los publicanos y peccadores a oyrlo.

2. וילנו המפרשים והסופרים
לאמר כי זה מקבל את
החטאים ואוכל עמם :

Y murmurauan los Phariseos y los escribas, diciendo. Este a los peccados recibe, y con ellos come.

יד

31. "Η τις βασιλεὺς πολεμῶντος συμβαλὼν ἑτέρῳ βασιλεὶ εἰς μάχην, ἂν καθίσας πρῶτον βαλεῖται εἰς διωκτοῦς ἐν δυνάμει καὶ ἀποστασὶν τῷ μὲν ἑαυτοῦ καὶ ἐκχαραθῇ ἐν αὐτοῖς.

Ou, qui est le Roy qui parte pour donner bataille à vn autre Roy, qui premierement ne s' asse & ne consulte s'il pourra avec dix mille aller rencontrer celui qui vient avec vingt mille contre lui?

32. Εἰ δὲ μήτι, ἐπὶ αὐτῷ πρῶτον ὄντι, προσέειπεν διπλοῦς ἑκατὸν τὰ πρὸς ἐπὶ αὐτῷ.

Autrement ce Roy. la estant encore de loin, il enuoye vn ambassade, & demande les moyens de paix.

33. Οὐτὰρ δὴν πῶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀπολείπειται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἐκχαρασθῇ μετ' αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔσται.

Ainsi donc chacun de vous qui ne renonce à tout ce qu' il a ne peut estre mon disciple.

34. Καλὸν τὸ ἀλάς· ἐὰν δὲ τὸ ἀλάς μωρεύσῃ, ὡς τίς ἐξ αὐτῶν ἡσυχῇ;

Le sel est bon: mais si le sel perd sa saueur, de quoi le salera-on?

35. Οὐκ εἰς γῆν, ἢ εἰς κοπρίαν ὡς τίς ἐστιν, ἃς ὁ ἀλλοῦσιν αὐτόν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκούειτω.

Il n'est propre, ni pour mettre en la terre, ni au fumier: mais on le iette hors. Quia o'elles pour ouir, oye.

Κ Ε Λ Α Ν

Ησαν δὲ ἐγγιζόντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶται καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ, ἀκούοντες αὐτόν.

Or tous les peagers & gens de mauuaise vie s' approchoyent de lui, pour l' ouir.

2. Καὶ διεγόγγυον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες· ὅτι ὁ ἀμαρτωλοὺς μετ' ἐσχάτῃ καὶ σινοῦσιν αὐτόν.

Doit les Phariseens & les Scribes murmuroyent, disans. Cestui-ci recoit les gens de mauuaise vie, & mange avec eux.

CAP. XIII.

31. Aut quis rex iturus cōmittere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se?

Or what King going to make war against another king, firsteeth not downe firste & taketh counsell whether he be able with ten thousand to meete him that cometh agaynst him with twentie thousand?

32. Alioquin adhuc illo longè agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt?

Or els while he is yet a great way off hee sendeth an ambassage, and desireth conditions of peace.

33. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

So likewise whosoever he be of you that forsaketh not all that he hath, he can not be my disciple.

34. Bonum est sal, Si autem sal evanuerit: in quo condietur?

Salt is good: but if salt have lost his savour: where with shall it be salted?

35. Neque in terram, neque in sterquilinum utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat

It is neither meete for the lande nor yet for the dung-hill but men cast it out. He that hath eares to heare: let him heare.

CAP. XV.

ERant autem appropinquantes ei publicani & peccatores, ut audirét eum.

Then resorted unto him all the Publicanes and sinners to heare him.

2. Et murmurabant Pharisei & Scribæ, dicentes, Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.

Therefore the Pharisees and Scribes murmured, saying, He receiveth sinners, & eateth with them.

Das XIII. Capitel.

31. Oder welcher König wil sich begeben in einen Streitt / wider einen andern König / vnd sihet nicht zuvor vnd rathschlaget / Ob er köndte mit zehen tausend begegnen / dem / der über in kompt mit zweinzig tausend?

Eller hülleten Konige vil giffue sig i Strid / mod en anden Konge / oc sieder icke før oc betencker / Om hand hand møde den met thi tusinde / som kommer mod hannem met tiue tusinde?

32. Wo nicht / so schicket er Botschafft / wenn jener noch ferne ist / vnd bittet vmb Friede.

Kand hand icke / da sticket hand Sendebud / den stund den anden er end langt borte / oc beder om Fred.

33. Also auch ein ieglicher vnter euch der nicht absaget allem das er hat / kan nicht mein Jünger sein.

lige saa huer iblant eder / som icke forfigeralt det hand haffuer / kand icke vere min Discipel.

34. Das Salt ist ein gut ding / wo aber das Salt thumb wirdt / womit wirdt man würcken?

Salt er en god ting / Men der Saltet som misser sin krafft / huor met skal mand saltet?

35. Es ist weder auff das Land / noch in den mist nütze / sondern man wirds wegwerffen. Wer Ohren hat zu hören / der höre.

Der er huercken nytteligt paa Marken eller i Møget / Men mand skal faste der borte. Quo som haffuer øren at høre met / hand høre.

Das XV. Capitel.

Es naheten aber zu ihm allerley Zölner vnd Sünder / das sie ihn höreten.

De der komme allehonde Toldere oc Syndere til hannem / at de vilde høre hannem.

2. Vnd die Phariseer vnd Schrifftgelehrten murreten / vnd sprachen: Diser nimpt die Sünder an / vnd isset mit ihnen.

De Phariseer oc Schrifftloge knurrede / oc sagde / denne annammer Syndere / oc æder met dem.

Kapitola XIII.

31. Auch kterh Král chřege geti aby bonoval proti jiněmu Králi / prvě nese dne aby pomohlil mohliby s deshti Tisíc potkat se s tijn / kterh sedwadchti Tisíc táhne proti němu?

Abu ktery jest krol aby vytechavšy chćat zviesć bytve dragim krole / nie pierwey siabl rćdzac sie teslż moze z dilesiacia tysicy zćatagnac one mu ktery z dwiemadziest tysicy redzie przez sw ntemu?

32. Blak an gessit podál od něho gest / y possie pokřsimij k němu / žádage za ty wěcy kter řěžsau k pokřgi.

Rowšem pokřon iesee jest dā ietol / wysyla z pokřlitem / prosjac oto coby bylo ku pokřowi.

33. Protož tak každy z wās řdož neodwoj wšsem wěcem kterhmiž wladne / nemuož býti mým Wědlnikem.

Tak je tedy ktery řolawiel z was nie wyprzeł sie wšyřich swych maktetnoř / tenci nie moze być moim wśolennikem.

34. Dobráť gěť Sāl: Pařliť Sāl bude žmařenā / tijn bude soleno?

Dobrac jest sol / lecz iesli sol smāř straci / cymje za nāřawia e

35. Ani do země / ani do hnořge se nehodij / ale wyweržena bude wen. Kdo má wšy k slyřs: nij / slyřs.

Odpyřie ani nā žemie ani w gno y nie godi / ale bywa přez wyrzuconā: A tēřto ma wšy ku slyřantu nřchay slyřa.

Kapitola XV.

Přibližowali se pař k němu zgewnij y tapnij hřij / stitij / aby ho slyřali.

Přym sie do něgo schozřli wšyřcy celnicy y grzeřnicy ře by go slyřali.

2. Těhdy reptali Wětelē a řakoniřy / řtauce: Těmo hřijřniřij přigtij mā / a gij s ni mi.

Řřemēřli řakřzewřowte / y doktorowce / mowac / Těu přizij mu se grzeřnikē y řakř z ni.

3 ואמר להון ישוע מחלה
הנה:

Onde egli disse loro questa similitudine, dicendo.

4 בני מוכו וברא דאית
לה בראת ערבו ונא יאבד
חד מנהון לא שבק תשעין
ותשעא בברא ונאול בעא
להו דאבד ער-
בו דתשכחיהי:

Qual huomo è di voi, che, havendo cento pecore, e perdendone vna, non lasci le novantanove nel deserto, e vada dietro à quella che s'è perduta, infino che la ritrovi?

5 ונא דאשכחה חרא
ושקל לה על כתפיה:

E come l'ha trovato, se la pone sopra le sue spalle tutto allegro.

6 ואתא לכיתה וקרי
לרעיהו ולשבביו
ואמר להון חרי עמי
דאשכחה ערבו דאבד
הנה:

E venuto à casa, chiama gli amici e i vicini, dicendo loro, Rallegratevi con esse me, perche io ho ritrovata la mia pecora che era perduta.

6 אמר אנא לכו דהבנא
תבנא חדותא בשמיא על
חד חשיא דתאב או ער-
בו תשעין ותשעא ודיהון
דלא מתפעין להון ת
תבניתא:

Io vi dico, che cose farà allegrezza nel cielo per un peccatore, che venga à penitencia, più che per novantanove giusti, che non hanno bisogno di penitencia.

8 או אינא הי אנתחא
דאית לה עסכר ווין
ותבד חד מנהון ול
מנהא שרנא ותמ
ביתא ובעא לה בטי לאית
עד מא דתשכחיהי:

Overo qual è quella donna che avendo dieci dramme, s'ella perde vna dramma: non accenda la lucerna, e scopri la casa, e cerchi diligentemente, infino à tanto che la ritrovi?

3 ואמר אליהם אתח תמשל
חנה לאמר:

Y elles dize esta parábola, diciendo.

4 למי אדם ממכם הו לו
מאה צאן ויאבד מהם שיה אחד
חלה יעוב את השעים ותשע
במדבר וילך את האבד עד
כי ימצאו:

Que hombre de vosotros, teniendo cien ovejas, si perdiere vna de ellas, no dexalas nouenta y nueue en el deserto, y vaa la que se perdió, hasta que la halle?

5 ואם ימצא ישם על כתפיו
ושומה:

Y hallada la pone sobre sus ombros gozoso?

6 ובבואו אל ביתו יזעק את
מרעיו ואת קרבו לאמר אליהם
שמחו אתי כי מצאתי את שיי
האבד:

Y viniendo à casa junta à los amigos y à los vezinos, diciendoles, Dadme el para bien: porque he hallado mi auja que se auia perdido?

7 ואמר אני לכם כי כן שמחה
תהיה בשמים על חטא אחד
תשב מדעתו מתשעים ותשע
צדיקים אשר אינם מצטרפים
לתשובה:

Digo hos, que anfi aurà gozo en el cielo de vn peccador que se emmienda, mas que de nouenta y nueue justos que no han menester emendarse.

8 או אינא למי יהו לה ווין
עשרה אם תאבד ווה אחת
ויהא לא תבער ונה וטאטאה
במטאטא את ביתה ותבקש
בלה עד כי תמצא:

O, que muger que tiene diez drachmas, si perdiere la vna drachma, no enciende el candil, y barre la casa, y busca con diligencia, hasta hallar la.

3. Εἶπε ὁ ἰησοῦς αὐτοῖς τὴν παραβολὰν ταύτην, λέγων.

Mais il leur proposa ceste similitude, disant,

4. Τίς ἂν θρῶπις ἐξ ὑμῶν ἔχων εκατὴν προβάτα, καὶ ἀπολέσῃς ἐν ἐξ αὐτῶν, ἢ καὶ ἀλείψῃ τὰς ἐνενήκοντα ἑνὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἢ περιεπαύῃ τὸ ἀπολωλὸς ὡς εὖρη αὐτή.

Qui est l'homme d'entre vous qui ayant cent brebis, s'il en perd vne, ne laisse les quatre vingts & dixneuf au desert, & ne s'en aille apres celle qui est perdue, tant qu'il l'ait trouuee.

5. Καὶ εὕρῃς τὴν ἀπολωλὴν τὴν τὰς ὀμῶν σου χαίρων.

Et ayant trouuee ne la mette sur ses espaules bien ioyeux:

6. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν οἶκον σου ἡλῶ τὰς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς, συγχάριτό μοι, ὅτι ἔβρον τὸ ἀπολωλὸς μου τὸ ἀπολωλός.

Puis estant venu en la maison n'ap-pele ses amis & voisins, & ne leur die, Esiouillez-vous avec moi: car j'ai trouue ma brebis qui estoit perdue?

7. Λέγω ὑμῖν ὅτι ὅτι χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑκατὸν δικαίους, καὶ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ὃ ἐστὶν ἐν τῇ παραβολῇ διὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς εὖρη αὐτή.

Je vous di, qu'ainsi y aura il ioye au ciel pour vn seul pecheur venant à s'amender, plus que pour quatre vingts & dixneuf iustes, qui n'ont pas faute de repentance.

8. Ἡ τις γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, εἰς ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, ἢ ἂν αὐτὴ λύχνην, καὶ περιεπαύῃ τὴν ἐκείνην, καὶ ζητῇ ἐπιμελῶς, ὡς εὖρη αὐτή.

Ou qui est la femme qui ayant dix drachmas, si elle perd vne drachme, n'allume la chandelle, & ne balle la maison, ne la cherche diligemment, iusqu'à ce qu'elle l'ait trouuee.

3. Et ait ad illos parabolam istam, dicens,

Then spake he this parable to them, saying,

4. Quis ex vobis homo qui habet centum oves: & si perdidit unam ex illis, nōne dimittit nonaginta-novem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam?

What man of you having an hundred sheepe / if hee lose one of them / doeth not leave ninetie and nine in the wilderness / and goe after that which is lost / untill hee finde it?

5. Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens.

And when hee hath founde it / he layeth it on his shoulders with ioy.

6. Et veniens domum convocat amicos & vicinos, dicens illis, Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat?

And when he cometh home / he calleth together his friends and neighbours / saying unto them, Reioice with me: for I have found my sheepe, which was lost.

7. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonagintanovem iustis qui non indigent pœnitentia.

I say unto you / that likewise ioy halbe in heauen for one sinner that conuerteth / more then for ninetie and nine iust men / which neede none amendment of life.

8. Aut quæ mulier habens drachmas decem: si perdidit drachmam unam, nōne accendit lucernam, & everit domum, & quærit diligenter, donec inveniat?

Whether what woman having ten pieces of silver / if she lose one piece / doeth not light a candle / and sweep the house / and seek diligently till shee finde it?

3. Er saget aber zu jenen diß Gleichniß / vnd sprach:

Da salebe hand denne Eignesse til dem / De sagde.

4. Welcher Mensch ist vnter euch / der hundert Schafe hat / vnd so er der eines verleuret / der nicht lasse die neun vnd neunzig inn der Wüsten / vnd hingehe nach dem verlornen / biß daß ers finde?

Hvilket Menneske er iblant eder / som haaffuer hundrede Saar / oc der som hand misser it aff dem / at hand en lader den / oc halffemtesinds tiuet Østen / oc gaar bort effter der som bleff borre / indtil hand der finder?

5. Vnd wenn ers funden hat / so legget ers auff seine achseln mit freuden.

De naar hand haaffuer der fundet / legger hand der paa sine skuldrer med glæde.

6. Vnd wenn er heim kompt / ruffet er seinen Freunden vnd Nachbarn / vnd spricht zu ihnen: Freuet euch mit mir / denn ich habe mein Schaf funden / das verlorn war.

De naar hand kommer hjem / kalder hand sine Venner oc Naboer / oc siger til dem / Glæder eder med mig / Thi ieg haaffuer fundet mit Saar / som vaar fortabt.

7. Ich sage euch / also wirdt auch freude im Himmel sein / über einen Sünder der Buße thut / für neun vnd neunzig Gerechten / die der buße nicht bedörffen.

Ieg siger eder / Saa skal oc vere glædet i Himmelen / offuer en Søndere / som gør Penitence / mere end offuer ni oc halffemtesinds tiue Retferdige / som icke haaffue penitence behoff.

8. Oder / welch Weib ist / die zehen Groschen hat / so sie der einen verleurt / die nicht ein Licht anzünde / vnd kehre das Haus / vnd suche mit fleiß / biß sie ihn finde.

Eller hvilcken Kvinde er / som haaffuer thi Penninge / oc mister en aff dem / som icke tender it Lufft / oc søger med flid / indtil hun finder ham?

3. Odpověďtěl jim podobství toto. Řka:

Alle on to podobstvítwo možet to nich / říkat.

4. Kterýž jest z vás člověk / kterýž má sto ovce / a strážil jednu z nich / a když nenechá devadesát devět na poušti / a jdeť k té které záhynula / dohledá ji / než nalezť?

Kterýž jest z vás člověk / kterýž má sto ovce / a strážil jednu z nich / a když nenechá devadesát devět na poušti / a jdeť k té které záhynula / dohledá ji / než nalezť?

5. Když nalezne ji / vloží ji na ramena svá radugije se:

A když nalezne ji / vloží ji na ramena svá radugije se.

6. Když přijde domů / svolá přátel a sousedy / řka jim: Spolu radugte se mnou / neb jsem našel / ovce mau kteráž byla záhynula.

Prýsedy do domu vzyva přátel y sádu / mowią im / Radugcie se spolu ze mną / Abo / wic / som našel / owieczke moie ktorá byla zginula.

7. Pravím vám / že tak bude radost v Nebi nad jedním hříšným pokáním / než nad devadesáti / kteří spravedlivými / kteří nepotřebují pokání.

Povídám vám / že čtj rádo je bedjie radoť w niebie nad iesdnym grzeszníkem pokutným / vícey než nad dziewięćmi / którzy sprawiedliwymi / którzy nie potrzebują pokutnia.

8. Aneb / která žena magličen / Hřivou desť: a strážil / Hřivou jednu / a když nezajde / Hřivce a přemístá ty věci / kteréž w domu jsou / a hledá pilně dohledá nenalezne:

Abo niewiasta która by miała dziesięć drąg / i strážila / drągmi jednę / a nie znalazła / więcej nie wzięła domu / a nie szuka pilnością / ażby znalazła?

9 וימא דאשכחתה קרנא
לרממתה ולשכבתה
ואמרא להיו חדיו צמי
דאשכחת וזוי דאביר
הני:

*E come l'ha trouata, chiama le sue
amiche e le suore, dicendo, Rallegratevi
con effuso, percio che io ho trouata la mia
drachma che haueuo perduta.*

10 אמר אנא לכו ד
דחכא תהו חדותא
קדם מלאכיה דאלהא
על חד חסא דתאב:

*Così si dicano, che sarà allegrezza
dinanzi à li Angeli di Dio per vn pecca-
tore che s'è conuuto à penitencia.*

11 ואמר הנה להו חת
ישוע אבא חד אית הנה
לה פנא חרו:

*Poi disse, vn homo haueua duo fi-
gliuoli,*

12 ואמר לה פרה ועורא
אבי חב לי פלגיתא ד
דמטא לי מו פנתה ופלג
להו קננה:

*El più piouene di loro disse al padre,
Mio padre, dammi la parte de la sustan-
tia che m'è toccata: e così egli disse loro la
facoltà.*

13 וימו פתר נומתא
קליל פנש חב פרה ועורא
כל מדם דמטתיה ואנא
לאמרא דחיקה ותמו
פדר קננה פד חנה ב
פדחא:

*E doppo non molti giorni, hauendo el
figliuolo più piouene vauuato insieme ogni
cosa, sen' ando via in paese lontano, e la
disseppe tutta la sua sustantia, viuendo
dissolutamente.*

14 ופד גמר כל מדם
דאית הנה לה הנה פנא
רפא פאתנה הו נשרי
חסר לה:

*Poi ch'egli hebbe consumato ogni co-
sa, venne in quella regione vna gran fa-
me: und' egli cominciò ad haueu necessità.*

15 ואנל גחיה לה לחד מו
פני מדינתא דאתרא הו
והו שפחה לקריתא ל
למרא חורא:

*Et ando, & accossissi ad vn de citra-
dini di quella regione: signale lo mandò à
la sua villa à pascere i porci.*

9 ונאם תמצא נא תועק את
לעזתיה וקדבזתיה לאמר שמחה
איתי כי מצאתי את חיותא אשר
אבדתי:

*Y quando la ouiere hallado, juntà las ami-
gas, y las vezinas, diciendo, Dadme el para bien:
porque he hallado la drachma que auia perdido.*

10 בן אמר אני לכם שמחה
תהיה לפני בלאבי אלהים עלי
החטא חשב מרעה:

*Ansi os digo, que ay gozo en los Angeles de
Dios de vn peccador que se emmienda.*

11 ויאמר לאדם אחד הו לו
שני בנים:

Item, dize, vn hombre tenia dos hijos:

12 ויאמר הקטן בנים לאביו
אביו הו לי את חלקתי אשר
תבוא לי מביתך וחלק להם
את קננו:

*Y el mas moço de ellos dixo à su padre: Pa-
dre, dame la parte de la hazienda que me perte-
nece: Y el les repartió la hazienda.*

13 ואחר ימים לא רבים
ויאסח כלם בן הקטן וילך
אל ארץ רחוקה ושם הויל את
כל קננו כי סובא וזולל הוא:

*Y despues de no muchos dias, juntando lo
todo el hijo mas moço, partiòse lexos, à vna pro-
uincia apartada: y alli desperdiçió su hazienda
biuendo perdidamente.*

14 ובאשר בלע את כל אשר
לו היה רעב חזק בארץ ההיא
והוא החל לחסור:

*Y desque lo vuo todo desperdiçado, vino
vna grande hambre en aquella prouincia: y co-
mencole à faltar.*

15 וילך וידבק לאש עירגו
בארץ תהיה וישלח אותו אל
שדותיו לרעות את החזירים:

*Y fué, y llegosé à vno de los ciudadanos de
aquella tierra, el qual lo embió à su cortio para
que apacentasse los puercos.*

9. Καὶ ἀποῤῥα συναγαγὼν τὰς
Φίλας καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα·
συγαχέσθε με, ὅτι εὗρον τὴν δραχ-
μὴν ἣν ἀπώλεσα.

*Et quand elle l'a trouuee, n'appellé
ses amies & voisines, disant, Eñouillez-
vous avec moi: car j'ai trouué la dra-
chme que j'auoy perdue.*

10. Οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γί-
νηται ἐνώπιον τοῦ ἀγγέλου τοῦ θεοῦ
ἐν ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

*Ainsi vous di-je, qu'il y aura ioye
deuant les Anges de Dieu pour vn seul
pecheur venant à s'amender.*

11. Εἶπε δὲ αὐθροῦς τις εἶχε δύο
υἱούς.

*Il leur dit aussi, Vn homme auoit
deux fils.*

12. Καὶ εἶπε ὁ νεώτερος αὐτοῦ
τῷ πατρί. Πάτερ, δός μοι τὸ πο-
τέριον μέρος τῆς ἐκείας καὶ δι-
λυν αὐτὸς τὸν βίον.

*Dont le plus ieune dit à son pere,
Mon pere, donne-moi la part du bien
qui m'appartient. Ainsí il leur partagea
les biens.*

13. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συν-
αγαγὼν αὐτοῦ ὁ νεώτερος υἱός,
ἀποδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν,
καὶ ἐκεῖ διασέριπτον τὸν ἐπίου
αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως.

*Et peu de iours apres, quand le plus
ieune fils eut tout assemblé, il s'en alla
dehors en pais lointain: & là dissipa son
bien en viuant prodigalement.*

14. Διαπείσας τοὺς δὲ αὐτοῦ πάντας,
ἐγγέλω λιμὸς ἐν τῇ χώρᾳ
ἐκεῖ: καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖ-
ναι.

*Après qu'il eut tout despensé, vne
famine aduint en ce pais-la: dont il co-
mencá d'auoir disette.*

15. Καὶ προσβὼν ἐκ ἀλλοτρίων
τῶν πληθύν τῆς χώρας ἐκείνης ἐ-
πέμψεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγρούς αὐ-
τοῦ βόσκειν χοίρους.

*Alors il s'en alla, & se mit avec vn
des citoyens du lieu, qui l'euoyá en les
poules pour paistre les porceaux.*

CAP. XV.

9. Et cum invenerit, convocata amicas, & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdidideram.

Und when he had founde it / shee calleth her frendes / and neighbours / saying / Reioyce with me: for I have found the piece which I had lost.

10. Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente.

Also ife I say unto you / there is tog in the presence of the Angels of God for one sinner that converteth.

11. Ait autem, Homo quidam habuit duos filios.

He said moreover / A certaine man had two sonnes.

12. Et dixit adolescentior ex illis, patri, Pater, da mihi portionem substantiae quae me contingit. Et divisit illis substantiam.

And the yonger of them said to his father / Father / give me the portion of the goodes that falleth to me. So he divided unto them his substance.

13. Et non post multos dies, congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam: & ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.

So not long after / when the yonger sonne had gathered all together / he tooke his journey into a farre countrey / and there he wasted his goods with riotous living.

14. Et postquam omnia consummasset, facta est famis valida in regione illa, & ipse coepit egere.

Now when he had spent all / there arose a great dearth throughout that land / and he began to be in necessitie.

15. Etabit, & adhæsit unicivium regionis illius. Et misit illum in villam suam ut pasceret porcos.

Then he went and cleave to a citizen of that countrey / and he sent him to his farme / to feede swine.

Das XV. Capitel.

9. Und wenn sie in funden hat / rüfset sie ihren Freundinnen vnd Nachbarinnen / vnd spricht: Freuet euch mit mir denn ich habe meinen Groschen funden / den ich verloren hatte.

De naer hun haefuer fundet hannem / kalder hun sine Benner oc Naberster / oc siger / Glæder eder mer mig / Thi ieg haefuer fundet min Pending / som ieg tabte.

10. Also auch / sage ich euch / wird freude sein für den Engeln Gottes / über einen Sünder der buße thut.

Ige saa siger ieg eder oc / skal vere glæde saar Gud / Engle / offuer en Synder / som gør Penitence.

11. Vnd er sprach: Ein Mensch hatte zween Söne.

De hand sagde / I Menniste haefde tho Sonner.

12. Vnd der Jüngste vnter ihnen sprach zu dem Vater: Gib mir Vater das theil der gütter / das mir gehöret. Vnd er theilet ihnen das gut.

De den yngste aff dem sagde til Faderen / Giff mig Fader den part aff Godz / som hører mig til. De hand skifte godz til iblant dem.

13. Vnd nicht lang darnach sammlet der jüngste Sohn alles zusammen / vnd zog ferne über Land / vnd daselbs bracht er sein gut vmb mit brassen.

De icke langt der efter samlede den yngste Søn der alt tilfammen / oc drog langt bort aff Landet / oc der fortætede hand sig Godz i offuerflodighed.

14. Da er nun alle das seine verzehret hatte / ward eine grosse Theurung durch dasselbige ganze Land / vnd er sieng an zu darben.

Der hand haefde nu fortæret alt der hand haefde / da bleff der en suar Dyr tid i der samme ganste Land / och hannem begynte at fattis.

15. Vnd gieng hin / vnd henger sich an einen Burger desselbigen Landes / der schicket ihn auff seinen acker der Sau zu hüten.

De hand gief bort / oc gaff sig til en Vorgere der i Landet / hand sende hannem til sin Ager at vocre Svin.

Kapitola XV.

9. Altdz nalezne / swola Pij: telphne a Causey / klawco: Spolu raduogee / se semnan / neb sem nalezla Pijwnu kce: rauz gsem byla strasila.

Agdy nmaydte / wywa przy: tacio sek y sasiadek swych / mowia: ac / Klawco sie spolu zemna / abos wtemciem nalezla dragne com ta byla strasila.

10. Takt prawim wam / ze radości bude Angelim Bożym nad gdnim Pijwnijem po: kaniš kijnijem.

Powiedamci wam / Takowac radości będzie przed Anioły Bożymi / nad jednym grzesznikiem po: karniacy.

11. W kelt: Cflowek geden mæl dwa Syny:

17ad to rzekł / Czlowek mæl: Etory mæl dwa synu.

12. W kelt mładysz nich Dycy: Dte / day mi dijs Stat: ku kterz mne nalezi. Prozd: il gim Statel.

I ktorych młodzy rzekoyen Day mizej: młatności mne nalezacy / a tak je on rozdzialil um młatności.

13. Apo nemnohch dnech / shromazdno wseckni wčy mładysz Syn / odest do dalek: Kraginy: a tam roznihal stat: tel swuog / zim gsa smiln.

Po młuczim thedy Gásie gdy wšytko zebial on młodysz syn / odiechal báz: so w dalekie krajiny / y rosprowil młatności swa žywac rosprowac.

14. Altdz wseckno vtratil / stal se hlad welis w Kragin: te / a on počal nuzny býti.

Agdy wšytko potrawil / stal sie głod wielki w krajine ony / tak iz onemu počelo młatn: žim: ności.

15. W šed pšidzjal se gedno ho młestnina Kraginy te. A on pošal gey do wšy sw: / aby pašl Wepke.

A tak šedšy przyslal do sednes go z młestn: ony krajiny / Etory go pošlal ná pole swa aby pašl wieprze.

16 וַיִּמְלֵךְ הָיָה לְמִמְלָא
בְּרִסָּה מִן תְּרוּבָה דְּהִינוּ
דְּאִכְלוּ הָיוּ חִירָא וְלֹא
אִנְשׁ יִהְיֶה הָיָה לֵה :

*E bramava d'empierli il ventre de le
scorza, che i porci mangiavano: e persona
non gliene dava.*

17 וְכֵן אָמַר לֵית נַפְשָׁה
אִמְר כְּמָא הָשָׂא אֲגִירָא
אֵית פִּית אָבִי דְּתִיר לְהִינוּ
לְחִמָּא וְאִנְא תִּרְכָּא לְפִפְנִי
אֲבָד אֲנִי :

*Ona' egli ritornò in se stesso, disse,
Quanti mercennarij ne la casa di mio pa-
dre hanno abbondantia di pane, & io mi
muovo di fame?*

18 אָקִים אִיל לֵית אָבִי
וְאִמְר לֵה אָבִי חֲסִירָא
בְּשָׂמִיָּא וְתִרְמִיָּא :

*Io mi levai su, & andaronneme a
mio padre, e diroglu, Padre, io ho peccato
contra il cielo, & dinanzi a te,*

19 וְלֹא מִכִּיל שְׂוֹא אֲנִי
דְּבִרְךָ אֲתִקְרָא עֲבָדֵי אִי
חַד מִן אֲגִירָךְ :

*Enon son piu degno d'esser chiamato
tuo figliuolo: fammi come vno de tuos
mercennarij.*

20 וְהָם אָמַר לֵית אָבִיהִי
וְעָדֵי רַחֵיק מִיָּהִי אָבִיהִי
וְאִתְרַחֵם צְלוּהִי וְהָסָה
נָפֵל עַל צִנְהָה וְנִשְׁקָה :

*E così leuatosi, sene venne a suo pa-
dre, & offendo egli ancor lontano, suo
padre si volse e mosseli a compassione: e
correndo, si gli gittò al collo, e lo baciò.*

21 וְאִמְר לֵה בְּרָה אָבִי
חֲסִית בְּשָׂמִיָּא וְתִרְמִיָּא
וְלֹא שְׂוֹא אֲנִי דְּבִרְךָ
אֲתִקְרָא :

*Allora il figliuolo gli disse, O padre io
ho peccato contra il cielo, dinanzi a te,
me son piu degno d'esser chiamato tuo fi-
gliuolo.*

16 וַיִּתְּאוּ לְמִלְחָתָא אֶת-בְּטָנִי
מִן חֲדָבוֹת אֲשֶׁר אָכְלוּ הַחֲזִירִים
וְאִישׁ לֹא נָתַן לוֹ :

*Y desseaua henchir su vientre de las monda-
duras que comian los puercos: mas nadie se las
daua:*

17 וַיָּבוֹא אֶל-נַפְשֹׁי וַיֹּאמֶר כְּמָה
שְׂכִירִי אָבִי יוֹתֵרִים לָחֶם וְאִנִּי
אֲבִיד בְּרָעָב :

*Y boluiendo en si dixo, Quantos jornaleros
en casa de mi padre tienen abundancia de pan, y
yo aqui perezzo de hambre,*

18 אָקִים וְאֶלְךָ אֶל-אָבִי וְאֹמַר
אֶלִּי אָבִי חֲסִירָא בְּשָׂמִיָּא
וְלִפְנֵיךָ :

*Leuantarme he, y yre a mi padre, y dezirle-
hé: Padre peccado hé contra el cielo, y contra ti:*

19 וְצַעִיר אֲנִי מִתְקָרָא בְּנֶךָ עֲשֵׂה
אֹתִי כְּאֶשֶׁר אֶחָד שְׂכִירֶיךָ :

*Ya no soy digno de ser llamado tu hijo, haz-
me como a vno de tus jornaleros.*

20 וְנָקַם וַיָּבוֹא אֶל-אָבִי
וְעוֹדֵנִי רַחֵק מִמֶּנּוּ רָחַם אֹתִי
אָבִי וַיִּכְמְרוּ רַחֲמֵי וַיִּרְץ וַיִּפֹּל
עַל-צַוָּארִי וַיִּשָּׁק לוֹ :

*Y leuantandose, vino a su padre, Y como aun
estuuiesse lexos, vidolo su padre y fué mouido a
misericordia y corriendo a el derribose sobre
su cuello, y befolo.*

21 וַיֹּאמֶר אֶלִּי הֵבֵן אָבִי
חֲסִית בְּשָׂמִיָּא וְלִפְנֵיךָ וְאִנִּי
שֹׁהֵה לְתִקְרָא בְּנֶךָ :

*Y el hijo le dixo, Padre peccado hé contra el
cielo, y contra ti: ya no soy digno de ser llamado
tu hijo.*

16. Καὶ ἐπιπύμπησεν τὸν τῶν-
λίαν αὐτοῦ πύμπησεν τὸν τῶν
αὐτοῦ οἱ χοίροι· καὶ εἰς ἐδίδου
αὐτοῦ.

*Et il desiroit de remplir son ventre
des escolles que les pourceaux māge-
oyent: mais personne ne lui en donnoit.*

17. Εἰς εἰς τὸν τῶν ἐλθὼν εἰς τὸν
αὐτοῦ μίσησεν τὸν πατέρα μου καὶ
ἐδίδου εἰς τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ.

*Dont estant reuenu à soi-mesme, il
dit, Combien y a-il de mercenaires en
la maison de mon pere, qui ont du pain
tant & plus, & moi ie meur de faim?*

18. Ἀναστὰς παρὸς τὸν πατέρα μου
καὶ εἰς τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ.

*Je me leuerai, & m'en irai vers mon
pere, & lui dirai, Mon pere, j'ai peché
contre le ciel, & deuant toi.*

19. Καὶ εἰς τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ εἰς τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ.

*Et ne suis plus digne d'estre appelé
ton fils: fai moi comme l'un de tes mer-
cenaires.*

20. Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν εἰς τὸν
πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτὸς μακρὸν
ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐ-
τοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ ὁρᾶμεν
ἐπὶ τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ.

*Ainsi donc il partit, & vint vers son
pere, Or lui étant encore loin, son pere
le vid, & fut esmen de compassion, &
accourut, & se ietta à son col: & le baïsa.*

21. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱὸς πατήρ, ἡ-
μαρτυρεῖς τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν τῶν εἰς τὸν
αὐτοῦ.

*Mais le fils lui dit, Mon pere j'ai pe-
ché contre le ciel, & deuant toi: & ne
suis plus digne d'estre appelé ton fils.*

16. Et cupiebat implere
ventrem suum de filiis
quos porci manducabant : &
nemo illi dabat.

And he would faine haue filled his belly with the huskes: that the yowe aske: but no man gaue them him.

17. In se autem reversus, dixit, Quanti mercenarii patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereor?

Then he came to him selfe / and said /
How many hired seruantes at my fa-
thers house haue bread ynough / and I die for
hunger ?

18. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei, Pater, peccavi in cælum & coram te.

I will rise / and go to my father / and
say unto him / Father / I have sinned
against heaven / and before thee.

19. Iam non sum dignus
vocari filius tuus: fac me sic-
ut unū de mercenariis tuis.

And am no more worthy to be called
thy ioyne : make me as one of thy
hired seruantes.

20. Et surgens venit ad patrem suum: Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum, & osculatus est eum.

So he arose and came to his father; and when he was yet a great way off, his father saw him, and had compassion: & ranne and fell on his necke; and kissed him.

21. Dixitque ei filius, Pa-
ter, peccavi in cælum & co-
ram te, iam non sum dignus
vocari filius tuus.

And the sonne said vnto him / Sa-
ther / I haue sinned against heauen / and
before thee / and am no more worthy to
be called thy sonne.

16. Vnd er begerte seinen bauch zu
füllen mit trebern / die die Säu af-
sen/ vnd niemand gab sie ihm.

De hand begerede / ar fylde sin Bug met mast / som
Guinees ode / oc ingen gaff hannein den.

17. Da schlug er in sich / vnd sprach:
Wie vil Tagelöhner hat mein Vater/
die Brot die fülle haben / vnd ich ver-
derbe im hunger.

Da teneſte hand ved ſig / oc ſagde / Huor mange
daglonere haſſuer min Fader / ſom haſſue Brod nock /
oc ieg forderſhuis i Hunger.

18. Ich wil mich auffmachen / vnd zu meinem Vater gehen / vnd zu ihm sagen: Vater / ich habe gesündigt in den Himmel vnd für dir.

Ieg wil gere mig rede / oc gaar til min Vader / oc si
 til hannem / Vader / Ieg syndede mod Himmlen oc
 faar dig.

19. Und bin fort nicht mehr werth/
daß ich dein Sohn heiße/ mache mich
als einen deiner Tagelöhner.

De ieg er icke lenger verd / at ieg skal kaldis din
Søn, Hor mod mig som en aff dine Daglonere.

20. Vnder machet sich auff/ vnd kam
zu seinem Vater. Da er aber noch fer-
ne von dannen war / sahe in sein Va-
ter / vnd jammert in / stieß vnd fiel im
vmb seinen halß/ vnd küßet ihn.

De hand gjorde sigrede/ oc kom til sin Fader.
Som hand vaar der end linge fra/saa hans Fader
hannem/oc ryckedis offuer hannem/ løb oc salt han-
nem om hans halff/ oc tryste hannem.

21. Der Sohn aber sprach zu ihm: Vater / ich habe gesündigt in den Himmel vnd für dir / Ich bin fort nicht mehr werth daß ich dein Sohn heiße.

Da sagde Sønnen til hannem/ Fader/ Jeg haaff
uer synder mod Himmelen oc faar dig Jeg er icke en-
ger mere verd / at ieg skal kaldis din Son.

16. W žádal naplniti břicho
svě mlátom kterž Wepři ge
bli / a žadny nedawal genu.

Zjadł i ałoby n ał fał brzucho
 swoy i usze synami ełthory. h nie de
 iadały wieprze/ ale mu ich ni eł me
 dał.

17. Těhdn on nawráciv se
sám k sobě / řekl: Jak mnoz
nágemnijsy w domu Dice mē
hō hognost magij chleba / a yā
tuto hladem mru ?

Potym Esobie przyszedł / rzeź /
 Jako wiele natchmrowo cęca me-
 go mnia dosyć dyleb / Aia oto od
 głodu ginę?

18. Wstanu/ a puogdu f Ds
co mēmu/ a dīm gemu: Ds
tē/ zbřěššyl gšem proti Mbi a
před tēbau.

Ale wstąpiłszy poyde do oycz me-
 go / y rzekł temu / Oycze sgrzeszy-
 łem przeciw niebu y przed tobą.

19. A giff negsem hoden
flauti Syn treuog / ale vñm
mne nako gednoho z nagem
nijaaro twych.

Niuzemdaley nie jest godzien
ożywiać się synem twoym: Wezyna-
je mnie tedym z namiennikow two-
ich.

20. Důstojně sežďe své
mu. Aždyž gestě podál byl/
vzřel gen Duce geho/ v hnut
gest milosrdenstwjim/ a přiběh
w padl na hrdlo geho/ a polj
bil ho.

Tedy mławszy siedł do oych
 swego / a gdy iezsze był opadal /
 wytał go o ciebie / a rąpony miłos
 sierdziem / wybił jawiły padł na
 bity i go y całował go.

27. Wřell gemā Syn: De-
te; hřessyl gsem proti Nebi a
před tčau / a giřt negsem ho-
den slauti Syn twāg.

Przeklinam syn! Owe sęgrze-
sylem przeciw niebu y przed ros-
ba! Ante iesthem daley godzien o-
zywac sic synem twoim.

טו

22. אמר דין אברהם ל
לעבדיו אפרו אסטלא
רישיתם אל בשוהי וסימו
אוקתא פארה ונאסנה
מסנה:

*El padre disse a i suoi Seruitori, Par-
tete qual ha piu bella vestia, e vestitele, e
dategli vn anello ne la sua mano, e la
suarpe ne i suoi piedi.*

23. ואינו קטולו תירא
דפסמא ונאכור ו
ונתבסם:

*Menete ancora quel vitello ingraf-
fato, et ammazzaelo, e mangiamolo e fac-
ciamo allegrezza.*

24. דרנא ברי מיתנא
הוא וחיא נאכידא הוא
נאשתבס ושריו
למתבסמו:

*Percheche questo mio figliuolo era
morto, et è ritornato in vida: era perdo-
to, et è ritrovato. E così cominciavano a
far festa.*

25. הו דין ברה קשישא
בקריתא הניא ופד אהא
וקרב לות ביתא שמע
קל ומדא דסגיא:

*Hic il suo figliuolo piu attempato era
in villa, il quale venendo, como fu pres-
so à la casa, udi il suono e le danze.*

26. וקנא לחד מן סלא
ושאלה מנו הניא:

*E chiamò vno de suoi seruitori, e do-
mandolla che cosa erano quelle.*

27. אמר לה אחור אתא
נקטל אבוק תורא
דפסמא ופד חלים
אקבלה:

*Egli li disse, Il tuo fratello è venuto, e
tuo padre ha uceso quel vitello ingraf-
fato, percheche ei la ributtano sano e saluo.*

28. ורגו ולא צבא הניא
למעל תבסא אבוקי בעא
מניה:

*Di che egli si sdegno, non voleva en-
trare, la onde fu padre, & cito fuore lo
pregaua.*

טו

22. ויאמר האב אל עבדיו
תוציאו הקריבו את
הדאשנה וחלבישו אוהו ונתנו
את טבעה על ידו ונשלים
על דגליו:

*Mas el padre dixo à sus sieruos, Sacad (lue-
go) el principal vestido, y vestildo: y poned anil-
lo en su mano, y çapatos en sus pies.*

23. קחו לכם את בן בקר
רך וטוב ומקרו לעשות אוהו
ונאכל לחם ונסעד לבנו
ונשמח:

*Y traed el bezerro grueso, y mataldo: y co-
mamos, y hagomos vanquete.*

24. כי בני תנה מת הנה נחל
ואובד הנה ונמצא נחל
לשמוח:

*Porque este mi hijo muerto era, y ha rebiui-
do: auia se perdido, y es hallado. Y començaron
à hazer vanquete.*

25. ויהי בנו הגדול בשדה
ובאשר בא ויקרב אל חבר
שמע את קול כנור ומחול:

*Y su hijo el mas viejo estava en el campo, el-
qual como vino, y llegó cerca de casa, oyó la cym-
phonia y las danças.*

26. ויקרא לאחד מן הנערם
וישאל מה זה הדבר:

*Y llamandó vno de los sieruos, preguntóle
que era aquello.*

27. ויאמר לו כי אחיך בא
וישחט אבירך את בן בקר רך
וטוב כי שיל אוהו קבל:

*Y el le dixo, Tu hermano es venido: y tu pa-
dre ha muerto el bezerro grueso por auerlo re-
cebido saluo.*

28. ויחר אפו ולא אבה לעלות
ואביו נצא אליו וישאל ממנו:

*Entonces el se enojó, y no queria entrar. El
padre entonces saliendo, rogauale que entrasse.*

טו

22. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δοῦ-
λους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν καλλί-
ωτον περὶ πύλου, καὶ ἐδύσατε αὐτὸν,
καὶ δοτε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα
αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πο-
δῆς.

*Or le pere dit à ses seruiteurs, Tirez-
moi hors la plus belle robbe, & le ves-
tez, & lui donnez vn aneau en sa main,
& des souliers en ses pieds:*

23. Καὶ ἐσπεύσαντες τὸν μέγιστον
τῶν σκλάβων θυγατέ, καὶ φασγί-
διον φεραβήμεν.

*Et m' amenez le veau gras, & le
tuez, & faisons bonne chere en le man-
geant.*

24. Ὅτι ἔτι ὁ υἱὸς μου νεκρὸς
ἦν, καὶ ἀνέζησε· ὁ ἀπολωλὼς ἦν,
καὶ εὑρέθη, καὶ ἡ χαρὰ τοῦ κυρίου
μεγάλαι.

*Car mon fils que voici estoit mort,
& est tetourne à vie: il estoit perdu,
mais il retourné. Et commençoyent à
faire bonne chere.*

25. Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύ-
τερος ἐν ἀγρῷ, καὶ ὡς ἐρχόμενος
ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνί-
ας καὶ χορῶν.

*Or estoit son fils aîné es champs, &
comme en venant il approchoit de la
maison & ouir la melodie & les danes.*

26. Καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα
τῶν παίδων, ἐπαυλάμενο το ὅτι ταῦ-
τα.

*Et appella vn des seruiteurs, & l'in-
terroga que c'estoit.*

27. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελ-
φός σου ἦκε· ὁ ἐμὸς πατὴρ σου
τὸν μέγιστον τῶν σκλάβων ὅτι ἐν γασ-
τρὶ αὐτοῦ ἀπέλαβεν.

*Lequell lui dit, ton frere est venu, &
ton pere a tué le veau gras, pouttant
qu'il l'a recourré sain & sauf.*

28. Ὁ ἀκούων δὲ, καὶ ὡς ἦν ὁ
εἰσελθὼν, ὁ υἱὸς πατὴρ αὐτοῦ ἐξελ-
θὼν κα ἀπέλαβεν αὐτόν.

*Mais icelui se mit en colere, & ne
voulut point entrer. Son pere donc e-
stant sorti le prioit d'entrer:*

CAP. XV.

22. Dixit autem pater ad servos suos, Cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamenta in pedes eius.

The father sayde to his servants / Bring forth the best robe; and put it on him / and put a ring on his hande / and shoes on his feete.

23. Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur.

And bring the fat calfe / and kill him / and let vs eat / and be merry.

24. Quia hic filius meus mortuus erat, & revixit; perierat, & inventus est. Et ceperunt epulari.

For this my sonne was dead / and is alive againe / and he was lost / but he is founde. And they beganne to be merry.

25. Erat autem filius eius senior in agro, & cum veniret & appropinquaret domui, audit symphoniam & chorum.

Now the elder brother was in the field / and when he came / and drew neere to the house / he heard melody / and dauncing.

26. Et vocavit unum de servis, & interrogavit quid haec essent.

And called one of his servants / and asked what these things meant.

27. Ille dixit illi, Frater tuus venit, & occidit patrem vitulum saginatum, quia saluum illum recepit,

And he sayde unto him / Thy brother is come / and thy father hath killed the fat calfe / because he hath received him safe and sound.

28. Indignatus est autem, & volebat introire, Pater ergo illius egressus cepit rogare illum.

Then he was angry / and would not go in: therefore came his father out and intreated him.

Das XV. Capitel.

22. Aber der Vater sprach zu seinen Knechten: Bringet das beste Kleid herfür / vnd thut in an / vnd gebet im einen Fingerreiff an seine Hand / vnd Schuh an seine füsse.

Men Jaderen sagde til sine Suenne / Henter hid det beste Kledon / oc saar hannem paa / oc giffuer hannem en Fingerring paa hans haand / oc Sko paa hans Jader.

23. Vnd bringet ein gemestet Kalb her / vnd schlachtets / Lasset vns essen vnd frölich sein.

De henter en fed Kalff hid / oc slacter hannem Jader off / oc oc vere glade.

24. Denn diser mein Son war todt / vnd ist wider lebendig worden / Er war verloren / vnd ist funden worden. Vnd sieng an frölich zu sein.

Thi denne min Son vaar doed / oc er bleffuen leff / vnd is igen / Hand vaar forraet / oc er funden. De de begynde at vere glade.

25. Aber der elteste Sohn war auff dem Felde / vnd als er nahe zum hause kam / höret er das Gesänge / vnd den Reihen.

Men den Eldeste Son vaar paa Marken / De som hand kom nar til Huset / hørde hand Sang oc Danc.

26. Vnd rieß zu sich der Knechte einen / vnd fraget was das weret

De kallede en aff Suenne til sig oc spurde / Huad det vaar?

27. Der aber saget im: Dein Bruder ist kommen / vnd dein Vater hat ein gemestet Kalb geschlachtet / daß er ihn gesund wider hat.

Hand sagde til hannem / Din Broder er kommen / oc din Jader slacterde en fed Kalff / at hand haaffuer hannem karst igen.

28. Da wardt er zornig / vnd wolt nicht hinein gehen. Da gieng sein Vater herauf / vnd bat ihn.

Da bleff hand vred / oc vilde icke gaa ind. Da giel hans Jader vd / oc bad hannem.

Kapitola XV.

22. V kelt Dietl sluzbnij: kuom svojm: Kachle princie Kauchy prvni a oblecte go / a danyt Prsten na ruku geho / a obum na nohy geho:

Kzelt thedy ociec do slug swoz ich / Przynieście one ofobliwa kachle y oblecście go / podaycież pierscienną na rękę jego / y trzewiki na nogi.

23. Apřivedte tele tučné a zabijte / a hodugijte budme veselí:

Przynieście tele tłuste a zabijcie / a bych my byli y veselili się.

24. Neb tento Syn můj byl umrl / a objit gest: zahynul / a nalezen gest. V počali hodugijet veselí byti.

Nbowtem ten mój syn umrl byl / a objit / a nalezen / a zač je počeli býti veselí.

25. Byl pak Syn geho starší na poli: A když šel a přiblížoval se k domu / vslyšal hudbu a zpívání:

Ža then cžs starší syn jeho byl ná polu / když šel / a přiblížoval se k domu / vslyšal zpívání y grání.

26. Vpovolał gednoho z sluzebnikow / a otázal ho co by to bylo.

A wezwawszy jednego z słuzbników / pytał co by to było.

27. A on kelt genu: Bratru mojeg přišel / y zabil Dietl twój Tele tučné / je ho zdražewho přisal.

Tedy on mi powiedział / Bratru mojeg przyszedł / y zabił Dietl twój one tłuste tele / je ho zdrażewho přisal.

28. Protož on rozhněval se / a nechcel wjiti. Tehdy Otce geho wysled počal ho prositi.

Kožniewal się tedy / a nie chciał wchodzić / a otec jego wysled go prosił.

10.

[illegible]

Mais il répondit, & dit à son père, *Voici, il y a tant d'années, que je te sers, & jamais ie n'eurepallai ton commandement, & tu ne me donnes jamais un chereau pour faire bonne chere avec mes amis.*

30. Ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς σου ἔστι, ὁ κα-
ταφάγων σου τὴν βίαν καὶ τὸν πότον,
ἡ λείψ, ἔστιν ὁ ἀντὶ τὴν μέσσην τὴν
στῆθεσίν σου.

Mais quand, c'estui-ci ton fils, qui a
gourmandé son bien avec les pail-
lards, est venu, tu lui as tué le veau gras.

31. 'O ἵς ἡμῶν ἀνὴρ τὸν ἄνθρωπον, οὐ
 πῶς τῆς μάτης ἡμῶν ἐστὶν ἡ μάτη. ἡ μάτη τῆς
 μάτης οὐκ ἐστὶν.

Et le pere lui dit, Mon enfant, tu es
toujours avec moi, & tous mes biens
sont tiens.

32. Εὐφραίνεσθαι ἡμεῖς καὶ χαρῶμεθα
ἰδιῶ. ὅτι ὁ ἀγαθὸς Θεὸς σου ἔστι, καὶ
καρὸς ἔχει, καὶ οὐκ ἐξήσυχεν καὶ ὁ πᾶς λαὸς
λαῶς ἡμεῖς καὶ οὐκ ἐξήσυχεν.

Or faisoit-il faire bonne chere & s'esjouir, pourtant que cestui-ci ton frere estoit mort, & il est retourné à vie; il estoit perdu, & il est retrouvé,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ΄.

Επειδὴ ὁ πατὴρ τῆς μετῆς τῆς
αὐτῆς, ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς αὐτῆς
σταθμῶν εἶχεν εἰς τὸν πατέρα, καὶ ὁ
ἐκ τῆς αὐτῆς, εἰς τὸν πατέρα, καὶ
τὸν πατέρα, καὶ τὸν πατέρα.

Il disoit aussi à ses disciples, Il y avoit un riche homme qui avoit un maître d'hôtel, lequel fut accablé d'ensers lui comme dissipateur des biens d'un tel.

CAP. XV.

29. At ille respondens, dixit patri suo, Ecce tot annis servio tibi, & nunquam mandatum tuum præterivi, & nunquam dedisti mihi hæc, ut cum amicis meis epularer.

But he answered, and said to his father: Loe / these many yeeres have I done thee service / neither brate I at any time thy commandement / and yet thou never gauest mee a ribbe that I might make merry with my friends.

30. Sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum.

But when this thy sonne was come / which hath devoured thy goods with harlots / thou hast for his sake killed the fatted calfe.

31. At ipse dixit illi, Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.

And he said unto him / Sonne / thou art ever with me / and all that I have is thine.

32. Epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic, mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est.

It was was meete that we should make merrye / and be glad: for this thy brother was dead / and is alive againe / and he was lost / but he is found.

CAP. XVI.

Dicebat autem & ad discipulos suos, Homo quidam erat dives qui habebat villicum: & hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius.

And he saide also unto his disciples / There was a certain rich man / which had a steward / and he was accused unto him / that he wastied his goods.

Das XV. Capitel.

29. Er antwortet aber / vnd sprach zum Vater: Siehe / so vil jahr diene ich dir / vnd habe dein Gebot noch nie übertretten / vnd du hast mir noch nie einen Bock gegeben / daß ich mit meinen Freunden fröhlich were.

Men hand suarede / oc sagde til Faderen / See / saa mange aar tien ieg dig / oc offuertraadde end aldri dit Bud / oc du haaffuer aldri giffuit mig en Bock / at ieg kunde vere glad med mine Venner.

30. Nun aber diser dein Sohn kommen ist / der sein gut mit Huren verschlungen hat / hast du ihm ein gemesset Kalb geschlachtet.

Men nu denne din Søn er kommen / som fortræde sit Guds mer Støget / da slaciede du en fedt Kalff til hannem.

31. Er aber sprach zu ihm: Mein Sohn / du bist allezeit bey mir / vnd alles was mein ist / das ist dein.

Da sagde hand til hannem / Min Søn / du est altid hos mig / oc alder som mit er / der er dit.

32. Du solltest aber fröhlich vnd guts muts sein / denn diser dein Bruder war todt / vnd ist wider lebendig worden / Er war verloren vnd ist wider gefunden worden.

Oc du skulde vere glad oc fryde dig / Thi denne din Broder vaar død / oc er bleffuen leffuendis igen / Hand vaar fortabt / oc er funden igen.

Das XVI. Capitel.

Er sprach aber auch zu seinen Jüngern: Es warein reicher Mann / der hatte einen Haushalter / der war für ihm berüchtigt / als hette er ihm seine güter umbbracht.

De hand sagde til sine Disciple / Der vaar en rig Mand / som haaffde en Husholder / hand bleff beføret for hannem / at hand skulde forkomme hannem hans Guds.

Kapitola XVI.

29. Aon odpowědew / řekl Dny svému: He toliko lety slaužim tobě / a nikdy jsem nepřekročil tvého nepřestavil. a však nikdy jsem ti nebral. koho zele abych s přáteli moji hoduje vesel byl.

Wšakže on epowěděl / řekl Dny / Otco / přes toliko let slaužím tobě / a nikdy jsem nepřekročil rozkazů tvých / a nikdy jsem ti nebral. koho zele abych s přáteli moji hoduje vesel byl.

30. Ale když Syn tento tu / eg / kterýž prožral Statek svého s Něživkami / přišel / zabil jsem genu Tele tuhé.

A ten když syn twój kterýž přes žral / wšakže siwa maternoš / a wšakze rozníkámi / přišedl / zabil jsem ono tuhé čele.

31. Aon řekl genu: Synu / in wšakže sem nau gsy / a wšakže cty wšakže mě / gsy twé.

Ita to mu on powěděl / Synu / nu tyš sáwždy těš se mnou / a wšakže ti dobrá morešac twote.

32. Ale hodoval a radovat si jsem se mým / nebo Bratr twój tento byl umřel / a zase obžil: zahynul byl / a nalezen jest.

Alé bylo potřeba radovati se / wšakže / a ten bratr twój / který byl umřel / a nyní / a který byl zgi / nal / nalezen jest.

Kapitola XVI.

Řekl pak n Bědníkům svým / Ešlowel / geden byl Bohatř kterýž měl Bládu / a ten obžalován / gsy předním / pakoby mřel / Statek gcho.

Předy m řekl do zwolenní / wšakže / Byl některý bogatř / eslowiel / kterýž měl bládu / a ten byl předním / oškaržon / iakoby by rospřáhl / mřel dobrá tigo.

י

2 וְהָיָה מִכָּה נֹאמֵר לָהּ
מִיָּה הִנָּה דְּשִׁמְעֵי אֲנִי
עֲלֶיךָ הֵב לִי חֹשֶׁבֶת
דְּרַבְתָּ בִּתְהִיבָהּ לֹא עִיר
מִשְׁפַּח אֲנִי מִכִּיל נֶבֶל
בִּתְהִיבָהּ לִי :

Quel'egli lo chiamò, e disse, Che è quello che io oda da te? rendimi el conto de la tua dispensatione: perche da hora innante tu non haveras più la potestà di dispensare.

3 אָמַר הוּא רַב־בִּיתָא
בְּנִפְשָׁהּ מִנָּה אֲעִבֵּד דְּמָרִי
שָׁקֵל מִיָּה רַבָּת בִּתְהִיבָהּ
וְיִתְּפֹרֵר לֹא מִשְׁפַּח מִנָּה
וְלִמְכֹרֵר בִּהֵת אֲנִי :

Hor il dispensiere disse intra se stesso, Che farò io che el mio padrone mi leua la dispensatione? Io non posso apparere e dimendicarmi vergogna.

4 יָדַעַתִּי מִנָּה אֲעִשֶׂה כִּי אִם
תִּנְשֵׂא מִשְׁקָה רַבָּת מִמֶּנִּי וְלִקְחֹתִי
בְּבִיתִי :

So ben quel che io farò, accio che quando io sarò levato da questa dispensatione, siano da quella che mi riceuano ne la casa loro.

5 וְהָיָה לְמַד חֲדָמוֹ
חִיבָהּ דְּמִכָּה נֹאמֵר לָהּ
לְקַדְמָנָה בְּמֵה הֵב אֲנִי
לְמָרִי :

E chiamati d'su tutti i debitori del suo padrone, disse al primo, Quanto debbitu dare al mio padrone?

6 אָמַר לָהּ מֵמֵה מִתְּרִין
מִשְׁחָה אָמַר לָהּ סָב
כְּתִבָּהּ וְהֵב בְּעֵצָהּ כְּתוּב
הַמִּשִּׁין מִתְּרִין :

E colui gli disse, cento bati d'olio. A cui egli disse, l'eglia il tuo scritto, e fecti prestante, e fectiue cinquante.

7 וְאָמַר לְאַחֵרָהּ אֲנִי
בְּמֵה חִיבָהּ וְהוּא אָמַר מֵמֵה
מֵמֵה כּוּרִין חֵטָא אָמַר לָהּ
לְקַבֵּל כְּתִבָּהּ וְהֵב כְּתוּב
תְּמַאֲרִין כּוּרִין :

Poi disse ad un altro, Et tu quanto debbitu dare? il qual disse, Cento cori digrano, Et egli li disse, piglia il tuo scritto, e fectiue ottanta.

י

2 וְיִקְרָא לוֹ וְיֹאמֵר אֵלָיו מֵה
וְאַתָּה שׁוֹמֵעַ אֲנִי עֲלֶיךָ הֵב חֹשֶׁבֶת
עַל־מִשְׁקָה בֵּיתִי כִּי לֹא תוֹכֵל
עוֹד לְהִוֹת מִשְׁקָה בֵּיתִי :

Y llamólo, y dizele, Que es esto que oygo de ti? dà cuenta de tu mayordomia: porque ya no podràs mas ser mayordomo.

3 וְיֹאמֵר מִשְׁקָה הַבֵּית מֵה אֲעִשֶׂה
כִּי אֲדוֹנִי יִשְׂאֵל מִשְׁקָה בֵּיתִי מִמֶּנִּי
לְכֹרוֹת לֹא אֶכֶל לְהִנְשֵׁי
אֶתְבוֹשָׁשׁ :

Entonces el mayordomo dixo dentro de si que haré que mi sennor me quita la mayordomia auar, no puedo: mendigar, tengo verguença.

4 יָדַעַתִּי מֵה אֲעִשֶׂה כִּי אִם
תִּנְשֵׂא מִשְׁקָה רַבָּת מִמֶּנִּי וְלִקְחֹתִי
אֶתְבוֹשָׁשׁ :

Yo se lo que haré, para que quando fuere quitado de la mayordomia, me reciban en sus casas.

5 וְיִקְרָא לְאִישׁ כָּל־אֶחָד מֵהֶם
אִנְשֵׁי תַכְכִּי אֲדוֹנִי לְבָדּוֹ וְיֹאמֵר
לְרֵאשׁוֹן בְּמֵה נְחִבְלָהּ לְאֲדוֹנִי :

Y llamando á cada vno de los deudores del Sennor, dixo al primero, Quanto deues á mi sennor?

6 וְהוּא אָמַר מֵמֵה בְּתִים שָׁמֶן
וְיֹאמֵר אֵלָיו קַח אֶת כְּתִבָּהּ וְשֵׁב
בְּמַהֲרָה וְכֹתֵב חֲמִשִּׁים :

Y el dixo, Cien baros de azevre. Y dixole, Toma tu obligacion, y sientate presto, y eferiue cincuenta.

7 וְיֹאמֵר אָמַר לְאַחֵר וְאַתָּה
בְּמֵה נְחִבְלָהּ וְהוּא אָמַר מֵמֵה
כּוּרִים הֵטָה וְיֹאמֵר לוֹ קַח אֶת
כְּתִבָּהּ וְכֹתֵב שְׁמִנִּים :

Después dixo á otro, Y tu quanto deues? Y el dixo, Cien coros de trigo. Y elle dixo, Toma tu obligacion, y eferiue ochenta.

י

2. Καὶ φωνήσας αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ τί τῷδε ἀκούω παρὰ σοῦ; ἀπο-
δὸς δὲς ὅσον οἰκονομία σου ἔτι γὰρ
δυνατὴς εἶμι οἰκονομεῖν.

Lequel il appela, & lui dit, Qu'est-ce que t'oy dire de toi? ren conte de ton administration: car tu n'auras plus la puillance de manier la deispence.

3. Εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαι-
ρήσει τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; καὶ πῶς ἐκίσχυω, ἐπειταὶ αἰσχύν-
ομαι.

Adoncle maistre d'hotel dit en soi-mesme, Que ferai ie, que mon maistre m'oste l'administration: ie ne puis fouir la terre, & si ai honte de mendier.

4. Ἐγὼ οὖν τί ποιήσω, ἵνα ὅταν με-
τασθῇ τῆς οἰκονομίας, δέξωμαι
με εἰς τοὺς οἴκους αὐτοῦ.

Or ie sai que ie ferai, afin que quand mon administration me sera ostee, quelques vns me reçoivent en leurs maisons.

5. Καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν ἄνδρων τῶν χειροφλετῶν ἔειπεν αὐτῷ, ἔλεγε τῷ πατρὶ ὅτι οὐκ ἐφίλει τῷ κυρίῳ μου;

Lors il appela vn chacun des deuteurs de son maistre, & dit au premier, Combien dois tu à mon maistre?

6. Ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέξαι σου τὴν χαρμύ-
μα, καὶ καθίς τας ὡχίους χειρὶ σου
παρακατατίθαι.

Lequel dit, Cent mesures d'huile. Et il lui dit, Pren ta scedule, & t' assieds vifte, & eferiue cinquante.

7. Ἐπειτα εἰς ἄλλον εἶπε, σὺ δὲ τίς γὰρ ἐφίλει; ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν κορὸν σίτου. καὶ λέγει αὐτῷ, δέξαι σου τὴν χαρμύμα, καὶ χειρὶ σου ἐγδοήσῃς τε.

Puis il dirá vn autre, Et toi combi-
en dois-tu? Lequel dit, Cent mesures
de froment. Et il lui dit, Pren ta scedu-
le, & en eferiue quatre vingts.

CAP. XVI.

2. Er vocavit illum, & ait illi, Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare.

And he called him / and sayde unto him: Howe is it that I heare this of thee? Give an accountes of thy stewardship: for thou maist be no longer steward.

3. Ait autem villicus intra se, Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? fodere non valeo, mendicare erubescō.

Then the steward said within him selfe: What shall I doe: for my master will take away from me the stewardshippe? I can not digge: and to begge I am ashamed.

4. Scio quid faciam: ut cum amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos suas.

I knowe what I will doe: that when I am put out of the stewardship they may receiue me into their houses.

5. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo, Quantum debes domino meo?

Then called he euery one of his masters debtors: and said vnto the first: How much owest thou vnto my master?

6. At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautionem tuam: & sede, cito scribe quinquaginta.

And he said: An hundred measures of olue. And he said to him: Take thy writing: and sit downe quickly: and write fiftie.

7. Deinde alii dixit, Tu verò quantum debes? Qui ait, Centum coros tritici. Ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta.

Then said he to an other: How much owest thou? And he said: An hundred measures of wheat. Then he said to him: Take thy writing: and write foure score.

Das XVI. Capitel.

2. Vnd er fordert in / vnd sprach zu ihm: Wie höre ich das von dir? Thu rechnung von deinem Haushalten / denn du kansst hinfort nicht Haushalter sein.

De hand kallede hannem / oc sagde til hannem: Hui herer ieg det om dig? Ser regenslaff aff din-Husholdning / Thi du kans icke lenger vere-Hushoffer.

3. Der Haushalter sprach bey sich selbst: Was soll ich thun? mein Herr nimt das Ampt von mir / graben mag ich nicht / so schäme ich mich zu betteln.

Hushofferden sagde ved sig selff / Huad skal ieg gøre? Min Herre tager Embedet fra mig / Jeg gider icke graffuit / oc ieg skammer mig at begge.

4. Ich weiß wol was ich thun will / wenn ich nun von dem Ampt gesetzt werde / daß sie mich in ihre Häuser nemen.

Jeg ved vel huad ieg vil gøre / at de skule tage mig i deres-Hush / naar som ieg bliffuer nu sat aff Embedet.

5. Vnd er rieß zu sich alle Schulden seines Herrn / vnd sprach zu dem ersten: Wie vil bist du meinem Herrn schuldig?

De hand kallede til sig alle sin Herres Skyldner / oc sagde til den første / Huor meget est du min Herre skyldig?

6. Er sprach: Hundert Thonnen öls. Vnd er sprach zu ihm: Nimb deinen Brieff / setze dich / vnd schreib flugs fünfzig.

Hand sagde: Hundrede tynder ølle. De hand sagde til hannem / Sag dit Breff / sæt dig / oc skriff strax halffrediesinds tiue.

7. Darnach sprach er zu dem andern: Du aber / wie vil bist du schuldig? Er sprach: Hundert Malter Weizen. Vnd er sprach zu ihm: Nimb deinen Brieff / vnd schreib achzig.

Der effter sagde hand til den anden: End du / huor meget est du skyldig? Hand sagde: Hundrede maader huede. De hand sagde til hannem / Sag dit Breff / oc skriff firefjedsinds tiue.

Kapitola XVI.

2. Povolaſho / a feſt gamu: Co to ſloſſiſho tobt i wpa: day poſet ju wlaſaſiwij twa ho / neb giſ nebudetſa moſy deſe wlaſnauti.

A tãſon wezwawſy go / rzeſt mu! Co to o tobt ſlyſie? odday li: czbaſaſaſiwã twego / abowiem iu: wicecy nie moſeſ byc ſaſaſ: zem.

3. W feſt wlaſaſ ſãm w ſobit: Co wcinijm / nebo Pãn muog odajimã odemne Wlaſaſi: wij i koparj nemohu / ſebrati ſe ſpodym.

Cedy rzeſt on ſaſaſ: ſãm w ſie: die / Co ſzynie bede / gdy Pãn moy odepymie mi ſaſaſi: two i Eos pã: nie moſe / a ſebrã: ſie wſpody: ze.

4. Wjim co wcinijm / aby / ſpodybuda: zbawen Wlaſaſi: wij / pſiyali: mine do ſwõch: Domu.

Lecz wiem co wezyne / i: gdy bede zlozon: ſaſaſi: two / przyma: mie wſody: do domow: ſwoich: nie: ftory: y.

5. Protoj powolaſu gednoho: ſaſocho: dluznjika: Pãna ſwõcho: ſal: prwnijmu: Ktera? giſ mnoho: dluzen: Pãnu: memu: i

A tãſ: prawnawſy: wſyſtlich: dluznikow: pãna: ſwego: / rzeſt: w: erowſemu: Jak: wiales: winien: pa: nu: memu:

6. Non feſt: Eto: Łãhwie: oleje. W feſt gamu: Wejmi: Regiſtra: twã / a ſed: rpehle: a: napis: Pa: deſat.

Non powieſdzial: Eto: barow: oliwy. Cedy: miſon: rzeſt: Wejmi: tablice: two: / y: ſiadſy: narychmial: napis: piec: dzieſiat.

7. Potom druſhemu feſt: Ty: pał: yak: mnoho: giſ: dluzen: i: Kterj: feſt: Eto: ſirychuow: pſſenice. W feſt gamu: Wejmi: Regiſtra: twã / a: napis: o: jinde: ſat.

Šãrym: druſhemu: rzeſt: A: ty: ſãkoſ: wiele: winien: i: thedy: on: rzeſt: Eto: forey: pſſenice: / Ale: mu: on: powie: dzial: Wejmiſ: tablice: two: / a: napis: o: anj: dzieſiat.

8 וְשִׁבַּח מִדּוֹן אֶת־מֶשֶׁק הַבַּיִת
דַּעֲלֹא דַחֲבִימָאִית עֲבָד
בְּנִינֵי חֵיר דַּעֲלֵמָא הֵנָּה
חֲבִימִין אֲנִין מִן בְּנֵינֵי ד
דְּנִינְהֵרָה דַּשְׁרִפְתָּהֶן הֵנָּה:

Il padrone ludo l'iniquo dispendere, in quanto che egli ha uento fatto prudentemente: perche i figliuoli di questo secolo son piu prudenti ne la loro generatione, che i figliuoli de la luce.

9 וְאֵךְ אֵינָא אֲמַר אֲנִי
לְכוּ וְעֲבָדוּ לְכוּן דַּחֲבִימָא
מִן מְבוֹנָה הֵנָּה וְעֲלֵמָא
דַּמְנָה דַּגְמָר יִקְבִּילוּכוֹן
בְּמַטְלָלִיחוֹן דַּעֲלֵמָא:

Ancor io dico a Voi, Fatene degli amici con le ricchezze d'iniquitate: accioche quando Voi mancarate, & uiceranno me i inbernacoli eterni.

10 מִן דַּבְקָלִיל מְהִימֵן אַף
בְּסִי מְהִימֵן הֵי וּמִן ד
דַּבְקָלִיל עֵינֵל אַף בְּסִי
עֵינֵל הֵי:

Chi è fedele in cosa minima, è fedele ancor in cosa grande: e chi è inguasto, in cosa minima cosa, è inguasto in cosa grande ancora.

11 אֵן דַּכִּיל בְּמִימֵן
דַּעֲלֵמָא מְהִימֵן לֵאמֹר
הֵי יִתְּנוּ שְׂדֵרָא לְכוּן אֲנִי
מְהִימֵן:

Se adunque Voi non sete stati fedeli ne le ricchezze inique, che uisidate le uere?

12 וְאֵן דַּעֲלֵמָא דִּילְכוּן לֵאמֹר
אֲשֶׁתִּפְתָּחוּ מְהִימֵן לֵאמֹר
דִּילְכוּן מִמֵּן יִתֵּל לְכוּן:

Se Voi non sete stati fedeli in quel d'aliu, quel che e vostro che uel darà?

13 לֵית עֲבָדָא דַּמְשַׁבַּח
לְחֵרִין מִדּוֹן לְמַבְרָח אֵן
חֵיר לְחֵר יִסְנָא וְלֵאחֲרָנָא
יִתְּנָם אֵן לְחֵר וְחֵיר
וְלֵאחֲרָנָא יִשְׁוֹט לֵאמֹר
מְשַׁבַּח אֲנִי לְמַבְרָח
לֵאחֲרָנָא וְלֵאחֲרָנָא:

Nissun famiglio puo seruire a due padroni: perche o egli odiara l'uno, & amara l'altre: o uero riterra l'uno, e l'altre dispresara. Voi non potete seruire a Dio & a le ricchezze.

8 וְשִׁבַּח מִדּוֹן אֶת־מֶשֶׁק הַבַּיִת
בְּלֵעֵל כִּי בְּחֻמָּה עֲשֵׂה כִּי בְּנִי
עוֹלָם הֵי תַּחֲמִים מִבְּנֵי אֲדָר
בְּדוֹרוֹתָם:

Y labó el sennor al mayordomo malo por auer hecho prudentemente: porque los hijos de este siglo mas prudentes son que los hijos de luz en su genero.

9 וְאֵנִי אֲמַר לְכֻם עֲשׂוּ לְכֻם
לְעִים מְהִימֵן עוֹלָל לְמַעַן
אֲנִי תַּחֲסֵרוּ יִקְחוּ אֲתָכֶם
בְּאֵהֲלֵי עוֹלָם:

Y yo os digo, Hazeos amigos de las riquezas de maldad: paraque quando os falte, seays recibidos en las moradas eternas.

10 הַנֶּאֱמָר בְּקִטוֹן וְגַם בְּגָדוֹל
נֶאֱמָר הוּא וְאֲשֶׁר מַעֲלֵל בְּקִטוֹן
וְגַם מַעֲלֵל בְּגָדוֹל:

Elque es fiel en lo muy poco, tambien en lo mas es fiel: y el que en lo muy poco es injusto tambien en lo mas es injusto.

11 וְאֵם בְּהִימֵן עוֹלָל לֵאמֹר
אֲמִינִים מִי יִאֲמִין לְכֻם אֲחַ
אֲמוֹנָה:

Pues si en las malas riquezas no fuerdes fieles, loque es verdadero quien os lo confiara?

12 וְאֵם בְּאַחֲרֵת לֵאמֹר הֵי יִתְּנָם
אֲמִינִים מִי יִתֵּן לְכֻם אֲחַ
אֲשֶׁר לְכֻם הֵי:

Y si en lo ageno no fuerdes fieles, loque es vuestro quien os lo darà?

13 עֲבָד לֵאמֹר יִכָּל לְעֲבָד לְשָׁנִי
אֲדוֹנִים כִּי אֲנִי אֶת־אֶחָד
יִשְׁנָא וְאֶת־אֶחָד יֵאָהֵב אֵן לְאֶחָד
יִדְּבֵק וְאֶת־אֶחָד יִתְּעַמֵּעַ לֵאמֹר
תִּכְלֹו לְאֱלֹהִים לְעֲבָד וְלִהְיוֹת:

Ningun seruo puede seruir a dos sennores: porque o aborrecera al vno y amara al otro: o se allegara al vno, y meno spreciara al otro. No podeys seruir a Dios y a Mamona.

8. Καὶ ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τοῦ
καυνομένου τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐ-
ποίησεν ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου
φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοῦς υἱοῦς τοῦ
φωτός εἰς τὴν γενίαν τὴν αὐτοῦ
εἰσι.

*Et le maître loua le maître dho-
stelinique, pourtant qu'il auoit fait
prudemment: par ainsi les enfans de
ce siècle sont plus prudents en leur ge-
neration, que ne sont les enfans de lu-
miere.*

9. Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑ-
αυτοῖς φίλους ἐκ τῆς μαμωνᾶ τῆς
ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλήπητε, ἔχητε
ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκη-
νάς.

*Et moi aussi ie vous di, Faites-vous
des amis des richesses iniques: afin que
quand vous de faudrez, ils vous requi-
ent es tabernacles eternels.*

10. Ὁ πιστὸς ἐν ἑλαγχίστῳ καὶ ἐν
πολλῷ πιστὸς ἐστὶ καὶ ἐν ἑλαγχίστῳ
ἀδίκος, καὶ ἐν πολλῷ ἀδίκος ἐστὶ.

*Qui est loial en bien petite chose,
il est aussi loial en grande chose: & qui
est inuiste en bien peu de chose, il est
aussi inuiste en grande chose.*

11. Εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ
πιστὸς ὅσα ἐγγύστε, τὴν ἀληθείαν, ὅτι τις
ὕμῃν πιστός;

*Si donc vous n'auiez esté loyaux es
richesses iniques, qui se fiera en vous
des vrayes richesses?*

12. Καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστὸς
ὅσα ἐγγύστε, τὴν ὑμέτερον τίς ὑμῶν
δύσει;

*Et si en l'autrui vous n'auiez esté
loyaux, qui vous baillera ce qui est vo-
stre?*

13. Οὐδὲις οἰκέτης δύναται δυοῖν
κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἑνα μι-
σησὶ, καὶ τὸν ἑτερον ἀγαπήσεται, ἢ ἐν
ἑνὶ γεύεται, καὶ τὸ ἐτερον κατεφρα-
γήσεται. οὐ δύναται εἷς εἶναι δουλεύων
μαμωνᾷ.

*Nul seruiteur ne peut seruir à deux
maîtres, car ou il haïra l'un, & aime-
ra l'autre: ou il se tiendra à l'un, & me-
sprisera l'autre. Vous ne pouvez seruir
à Dieu & aux richesses.*

8. Et laudavit dominus vili-
licum iniquitatis, quia pru-
denter fecisset: quia filii hu-
ius seculi, prudentiores filiis
lucis in generatione sua
sunt.

And the Lorde commended the vi-
lilike steward: because hee had done
wisedom. Wherefore the children of
this worlde are in their generation wi-
ser then the children of light.

9. Etego vobis dico, faci-
te vobis amicos de mam-
mōna iniquitatis, ut cum de-
feceritis, recipiant vos in æ-
terna tabernacula.

And I say unto you / Make you
friends with the riches of iniquitie / that
when ye shall want / they may receive
you into everlasting habitations.

10. Qui fidelis est in mini-
mo, & in maiori fidelis est: &
qui in modico iniquus est, &
in maiori iniquus est.

He that is faithfull in the least / hee
is also faithfull in much: and he that
is unfaithfull in the least / is unfaithfull also in
much.

11. Si ergo in iniquo mam-
mōna fideles non fuistis:
quod verum est quis credat
vobis?

If ye be not true in the wicked riches / who will
trust you in the true treasure.

12. Et si in alieno fideles non
fuistis: quod vestrum est,
quis dabit vobis.

And if ye be not true in another mans goods / who shall give
you that which is yours.

13. Nemo servus potest
duobus dominis servire; aut
enim unum odiet, & alterū
diliget: aut uni adhærebit,
& alterum contemnere: non
potestis Deo servire & mam-
mōnæ.

No servant can serve two masters /
for either he shall hate the one / and love
the other: or else he shall cleave to the one
and despise the other. Ye can not
serve God and riches.

8. Vnd der Herr lobet den ungerech-
ten Haushalter / daß er klüglich ge-
than hatt. Denn die Kinder diser
Welt sind klüger / denn die Kinder
des Lichtes / in ihrem Geschlechte.

Der Herr lobt den unrechtigen Haushalter /
at hand giorde snidelliger / Eht denne Verdens Børn
ere kløgere / end Lūsens Børn / i deris Slekt.

9. Vnd ich sage euch auch: Machtet
euch Freunde mit dem ungerechten
Mammon / auff das wenn ihr nun
darbet / sie euch auffnehmen in die ewi-
ge Hütten.

De seg siger eder ogsaa / Gør eder Venner med
den uretferdige Mammon / Paa det / naar i nu haaffue
behøff / de skulde ankomme eder i de evige Bolige.

10. Wer im geringsten threu ist / der
ist auch im grossen threu / vnd wer im
geringsten vnrecht ist / der ist auch im
grossen vnrecht.

Huo som er troi der minste / hand er oc troi der
store / De huo som er uretferdig i der minste / hand er oc
uretferdig i der store.

11. So ihr nun in dem ungerechten
Mammon nicht threu seht / Wer will
euch das warhafftige vertrauen?

Der som i nu icke ere troi den uretferdige Mam-
mon / huo vil berre eder til der sande?

12. Vnd so ihr in dem frembden nicht
threu seht / wer will euch geben das je-
nige das euer ist?

De der som icke ere troi i der fremmede / huo vil
giffue eder / der som eders er?

13. Kein Haushnecht kan zweyen
Herrn dienen. Entweder er wirdt ei-
nen hassen / vnd den andern lieben /
oder wirdt einem anhangen / vnd den
andern verachten. Ihr könnet nicht
Gott sampt dem Mammon dienen.

Ingen Hushjænde kand tiene to Herrer / vden
hand skal enen hade den ene / oc elske den anden / El-
ser hand skal holde sig til den ene / oc foragte den an-
den. I kunde icke tiene Gud oc Mammon.

8. V pohválil Pán Blá-
dase nepravěho / Jeby opatr-
ně učinil: Neb Synové to-
hoto Světa opatrnější jsou /
nežli Synové Světa v po-
kolení svém.

V pohvalil pan bláfárz slo-
světoho iž rostopnitě učinil: A
dla tegož synowie tego světa ro-
stopnitější są nad syny światlos-
ci wrodzaju swém.

9. V nák pravím vám / Uči-
te sobě přáteli: Mammon
nepravosti / aby kdož zhyněti /
připali vás do věčnyh Sta-
nuav.

A tak vám povědam / Uči-
ňte sobě přáteli z pienědy
zloděvých / aby kdy vltane-
cie přiveli vás do věčnyh pry-
bytkov.

10. Kdož gest věrný v ma-
lé věci / v w věšší věci věr-
ný gest: a kdož v malé věci
gest nepravý / v w věšší ne-
pravý gest.

Kto věrný jest v rzecích
na mienějších / ten i v w větší-
ch věrný jest: A kto v nam mienější-
ch jest zloděvým / ten i v w věšších
jest zloděvým.

11. Protož gestliže w nepra-
vém žboží nebyli gste věrní /
pravěho kdo vám svědčí?

Je-li že ste tedy w zloděvých
pienědách věrnými nie byli /
pravdivých ktož vám wtěs-
bedžie?

12. A gestliže w cizím věr-
ní gste nebyli / což vašeho gest
kdo dá vám?

A je-li že ste w cudzím věr-
nými nie byli / co vašeho ktož
vám dá?

13. Nijadný služební-
k nemůže dvěma pánom slau-
žiti: neb žagistě gednoho nena-
viděti bude / a druhého milo-
vati: a neb gednoho přidrže-
ti se bude / a druhým pohrže-
ti. Nemůžete Bohu slaužiti a
Mammoně.

Kaden sluga dvěma pánom
služiti nie može / bo ako jedného
bodie miał w nienávisť / a dru-
gieho milovať bodie / ako Pa-
neboema pryznanie a drugieho
wzgarditi: Nie môžete Bohu slu-
žiti a Mammonu.

14. פִּרְשָׁא דִּין פֶּד שְׁמַעוּ
הָלִין פִּלְהִין מִטּוֹל
דִּנְחָמִין הוּוּ כִּסְפָּה
בְּמִנְהִין הוּוּ בַּהּ:

Tutte queste cose Filinano ancora i Farisei che erano avari: e facevanli beffe di lui.

15. יִשׁוּעַ דִּין אָמַר לְהוֹן
אַתְהוֹן אֲנִין דְּמִנְהִין ג
נִפְשָׁהוֹן קָרַם בְּנִי נִשְׁנָה
אֱלֹהָא דִּין יָדַע לְבִנְתָּכֹן
דְּמַדָּם בָּרַם בֵּית בְּנֵי-נִשְׁנָה
קָרַם אֱלֹהָא גִידִר הוּוּ:

Et egli disse loro, Voi sete quelli che giustificare voi stessi dinanzi a gli uomini: ma iddo conosce bene i vostri cuori: perche quello che a gli uomini è eccellente, è abominazione dinanzi a Dio.

16. בְּמוֹסָא נִבְנָא עַד-
מָא לִיתְנָן מִן הִידִין מ
מְלִכִּיתָא דְּאֱלֹהִי
מִסְתַּבְּרָא וְכָל לֵה חִבְרָן
דִּינְעִיר:

La legge è i Profeti, hanno durato insino a Giuanus: da quel tempo in qua l'annuntia il regno di Dio, e ciascuno sia forte come esso.

17. פִּשְׁתִּיק הוּוּ דִּין שְׁמַעוּ
נִאֲרֵצָא נִבְרִין אִין
אַתְהִתָּא תְּרָא מִן בְּמוֹסָא
תִּצְבֵּר:

Hor egli è più facile che il cielo e la terra passino via, che un solo punto de la legge caschi.

18. כָּל מִן דְּשָׂרָא אֲתַתָּה
וְנִסָּב אֲחֵרְתָא אָדָּר וְכָל
מִן דְּנִסָּב שְׁבִי קָתָא אָדָּר:

Chiunque lascia la sua moglie, e piglia un'altra, commette adulterio: e chiunque piglia quella che è lassata dal marito commette adulterio.

19. אֲבָרָא דִּין חַד עֲתִירָא
אִית הָנָא וְלִבָּשׁ הָנָא
פִּינְצָא נִאֲרִינָא וְכָל-יוֹם
מִרְבֵּסָם הָנָא אֲנִיאִית:

Egli era un huomo ricco, ilqual si vestiva di porpora e di seta, e ogni giorno passeggiava splendidamente.

20. וּמִסְפָּנָא חַד אִית הָנָא
דְּשִׁמְרָא לְעִנֵּר נִרְמָא הָנָא
לִית תְּרַצָּה דְּהוּ עֲתִירָא
כִּד מִמְחִי בְּשִׁנְחָא:

Et era etiam un certo povero nominato Lazaro, il qual giaceva a la porta di colui piagato.

14. וַיִּשְׁמַע אֵת כָּל הָאֱלֹהִים
הַמְּבַרְשִׁים אֲשֶׁר אֵהָבִי כִסֵּף תְּמָה
וַיִּנְאֲצוּהוּ:

Y oyan tambien los Phariseos todas estas cosas, los quales eran avaros: y burlauan de el.

15. וַיֹּאמֶר לָהֶם אֲתֵם הוֹנִים
הַמְצַטְדִּיקִים לְנַפְשְׁכֶם לִפְנֵי
הָאֲנָשִׁים וְאֱלֹהִים יוֹדַע לְבִיתְכֶם
כִּי כָל-הוֹם בְּאֲנָשִׁים שְׁקוּץ
הוּא לִפְנֵי אֱלֹהִים:

Y dizeles, Vosotros soys los que os justificays a vosotros mismos delante de los hombres: mas Dios conoce vuestros corazones: porque lo que los hombres tienen por sublime, delante de Dios es abominacion.

16. הַתּוֹרָה וְחֻבֵּי-אִים עַד-
יֹחֲנָן וּמֵאַחַד-מְלִכֹת אֱלֹהִים
מִבְּשָׂר וְכָל אִישׁ יַחֲסֶה בָּהּ:

La Ley y los Prophetas, hasta Ioan: desde entonces el Reyno de Dios es anunciado, y quienquiera lo acomere.

17. כִּי קָל הוּא לְעִבֵּר שְׂמַיִם
וְאָרֶץ מִמְּפֹל חִירָק אֶחָד מִתּוֹרָה:
יִמְעֹרָר עֲלֵיהָ וְיִפֹּל עָלֶיהָ:

Empero mas facil cosa es perecer el cielo y la tierra, que perderse una tilde de la ley.

18. כָּל אֲשֶׁר יַעֲזֹב אֶת-אִשְׁתּוֹ
וְיִקַּח אַחֶרֶת נָאָה וְכָל אֲשֶׁר יִקַּח
אִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשְׁתּוֹ מֵאַחַד הוּא:

Qualquiera que embia a su muger: y se casa con otra, adultera: y el que se casa con la embiada del marido, adultera.

19. אָדָם אֶחָד הָיָה עֹשֶׂה לְבוֹשׁ
אֲרָצָמִן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וּמִטְיָב לָב
בְּכָל-יוֹם עַד-מָאוֹד:

(Y dixo otra parabola.) Auia vn hombre rico que se vestia de purpura y de lino fino, y hazia cada dia vanquere esplendidamente.

20. וַיְהִי אִישׁ מִסְכֵּן וְשֵׁמוֹ
לָאֲעֹזֵר אֲשֶׁר הָשִׁלָּךְ אֶל-שַׁעֲרוֹ
וַיְהִי בּוֹ שְׁחִין אֲבַעְבָּעוֹת פּוֹרָח:

Auia tambien vn mendigo llamado Lazaro, elqual estaua echado a la puerta de el, lleno de llagas:

14. Ἦκουον δὲ ταῦτα πέντε καὶ οἱ Φαρισαῖοι Φιλάργυροι καὶ ἄρχοι, καὶ ἐβουλεύοντο αὐτῷ.

Or les Pharisiens aussi qui estoient avaricieux, oyoyent toutes ces choses, & se mocquoyent de lui.

15. Καὶ εἰπὼν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐστὶ οἱ δικαιουμένους ἑαυτοὺς ὡς πονοῦντες ἀνθρώπων, ὃ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν ὅτι πᾶς ἀνθρώπους ὑψηλὸν, βέλυσμα ἐσώπων τῷ Θεῷ ἐστίν.

Et il leur dit, C'est vous qui vous iustifiez vous mesmes deuant les hommes: mais Dieu cognoist vos cœurs: car ce qui est haut deuant les hommes, est abomination deuant Dieu.

16. Ὅτι οὐ καὶ οἱ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐξουσίας ἀπὸ τῆς ἡ βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀναγγελλίζονται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὸν βιάζεται.

La Ley & les Prophetes ont duré iusqu'à Iehan: depuis ce temps-la le regne de Dieu est euangetisé, & chacun le force.

17. Εὐκέρως περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς παρελθόν, ἢ τοῦ μου μίαν κεφαλαίου περὶ τῆς.

Or il est plus aisé quel le ciel & la terre se passent, que qu'il tûbe en seul point de la Ley.

18. Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ γαμιῶν ἑτέραν, μοιχῶνται, καὶ πᾶς ὁ ἀπολαμβάνων ἀπὸ τοῦ ἀπολύοντος γαμιῶν, μοιχῶνται.

Quiconque delaisse sa femme, & se marie à une autre, commet adultere: & quiconque prend celle qui est delaissee de son mari, commet adultere.

19. Ἀνθρώπος δὲ τις ἦν πλούσιος, ὃς ἐνεδιδύσκατο πορφύρᾳ ἐν σιν, διφρανομένῳ καὶ ἡμέραν λαμπρῶς.

Or y auoit-il vn riche homme, qui se vestoit de pourpre & de fin lin, & qui par chascun iour se traittoit bien & magnifiquement.

20. Πτωχὸς δὲ τις ἦν ὀνόματι Λαζάρῳ, ὃς ἐβόσκητο πρὸς τὴν πυλῆν αὐτοῦ ἡλικωμένῳ.

Il y auoit d'autre part vn pource, nommé Lazare, qui gisoit à la porte d'icelui, estant tout plein d'ulcere.

21 ויביתאניב הנה דנימלא
פרסה מן פרתיה ד
דנימלא מן פרתיה דהו
עתיבה אלא אף פלגא
אחיו הווי מלחין
שיחבניה :

*E desiderava satarsi de minuscoli
che caduno dà la mano del ricco, e i
cani ancora venivano, e laccavano le
sue piaghe,*

22 הנה דני ומירג הו
מספנה ואובלנה
פלגא לא עוביה דאברהם
אף הו דני עתיבה מית
ואתקבר :

*Hor auvemo che il povero mori, e
fu portato dagli Angeli nel seno d'Abra-
am. Poi mori ancor il ricco, e fu sepolto.*

23 וכד משתק בשיוול
אדם עיניה מן רחוקא
נהגה לאברהם וללזר
בעוביה :

*Et alzando gli ocelli suoi ne l'infer-
no, mentre ch'egli era in tormenti, viddo
Abraam da lontano, e Lazaro nel suo
seno.*

24 וקרא בקולא רמלה
ואמר אבי אברהם
אתנתם עלי ושדר ללזר
דנאכני דיש צבועה פמיה
וירטב לי לשני דרגה
משנתק אנה בשלהביתא
הנה :

*E gridando, disse, Padre Abraham,
habbi pietà di me, e manda Lazaro, che
intenga l'estremità del suo dito ne l'ac-
qua, e rinfreschi la mia lingua: perche ho
suo esecrato in questa fiamma.*

25 אמר לה אברהם
ברי אתדבר דקבלת
טבתך במיך ולזר
בשנתך והשדר הנה
מתנתך הרבה ואנה
משנתך :

*Et Abraham disse, Figliuolo, ricorda-
ti che tu ricevesti a tuos beni ne la tua vi-
ta, e Lazaro finalmente i mali: donne ora
egli è consolato e tu sei tormentato.*

21 ויחא' לשבע משבבים אשר
נפלו משלחן העשיר וגם
תכלבים באו ולקקו את-שחין
אבעבועותיו :

*Y desseando hartarse de las migajas que ca-
yan de la mesa del rico: y aun los perros venian, y
le lamian las llagas.*

22 ויהי-גמות תמסכו וינשא
מן-תכלאים בחיק אברהם
וימת גם העשיר ויקבר :

*Y aconteció que murió el mendigo, y fue
lleuado por los Angeles al regaço de Abraham: y
murió tambien el rico, y fue sepultado.*

23 וברווחו בשאל בשממות
וישא עינו וראה את-אברהם
מרחוק ולאעזר בחיקו :

*Y en el Infierno, alcando sus ojos, estando en
los tormentos, vido a Abraham lexos, y a Lazaro
en su regaço.*

24 ויצעק ויאמר אבי אברהם
הנני ושלח את-לאעזר לטבל
את ראש אבעבועי במים ויבלה
את-לשוני כי-מענה אנכי
בלהבת תזאת :

*Entonces el dando bozes, dixo, Padre Abra-
ham, ten misericordia de mi, y embia a Lazaro
que moje la punta de su dedo en agua, y refres-
que milenga: porque soy atormentado en esta
llama.*

25 ויאמר אברהם בני וזכר
כי לקחת את-טובותיך
בחיך ולאעזר להפך את
רעותי ועתה הוא גתם ואני
כזאב :

*Y dixole Abraham, Hijo, acnerdate que re-
cebiiste tus bienes en tu vida, y Lazaro tambien
males: mas agora este es consolado, y tu: atormentado.*

21. Καὶ ἐπὶ τῶν μὲν χροταδίστων
ὄντων τῶν ψυχῶν τῶν πτωχῶν δὲ τῶν
τῶν πτωχῶν ὅτι ἀλλήλους αἰσθάνονται
καὶ αἰσθάνονται αἰσθάνονται αἰσθάνονται
καὶ αἰσθάνονται.

*Lequel desiroit estre rassasié des
miettes qui comboyent de la table du
riche, & mesmes les chiens venoyent,
& lui lechoyent les viceres,*

22. Ἐγένετο δὲ ἀποθνήσκειν τὸν πτω-
χόν, καὶ ἀπεσχεθῆναι αὐτὸν ὑπὸ
τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀ-
βραάμ· ἀπεθνήκει δὲ καὶ ὁ πλούσιος,
καὶ ἐτάφη.

*Or aduint que le poutre mourut,
& qu'il fut porté par les Anges au sein
d'Abraham: or le riche aussi mourut,
& fut enseveli.*

23. Καὶ ἐν τῷ ᾧ ἐπαύρας πύς
ἐφθάλμους αὐτοῦ, ὑπαρχόντων ἐν
βαζάνοις, ὅρα τὸν ἀβραάμ ἀπὸ
μακρόθεν, καὶ λαζάρου ἐν τοῖς κόλ-
ποις αὐτοῦ.

*Et lui estant en enfer, & esleuant
les yeux, comme il estoit és torments, il
vid de loin Abraham & Lazare au sein
d'icelui.*

24. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε·
πάτερ ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμ-
ψον λαζάρου, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον
τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὑδάτι, καὶ κα-
ταβύβῃ ἐπὶ τὰ ἡλδοσά μου· ὅτι ἐ-
δυνάμην ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.

*Ets'escriant, il dit, Pere Abraham,
aye pitié de moi, & enuoye Lazare, afin
qu'il mouille d'eau le bout de son doigt,
& qu'il rafraichisse ma langue: car ie
suis griefuement tormenté en ceste
flamme.*

25. Εἶπε δὲ ἀβραάμ· τί μοι, μνή-
σθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ
σὰ ἐν τῇ ζωῇ σου, ἐλάτεις οὐ μόνον
τὰ κακά· νυν δὲ ἐστὶν ὁ πόνος καλῆ-
ται, σὺ δὲ ἐδυνάμην.

*Et Abraham répondit, Fils, souvien-
ne toi que tu as receu tes biens s & en ta
vie, Lazare semblablement les maux: &
maintenant il est consolé, & tu es grie-
fement tormenté.*

21. Cupiens saturari de micis qui cadebant de mensa diuitis, (& nemo illi dabat,) sed & canes veniebant, & lingeabant ulcera eius.

And desired to bee refreshed with the crummes that fell from the rich mans table: yea and the dogges came and licked his sores.

22. Factum est autem ut moreretur medicus, & portaretur ab angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem & dives: & sepultus est.

And it was so that the begger died / and was carryed by the Angels into Abrahams boosome. The rich man also died and was buried.

23. In inferno, elevans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & Lazarum in sinu eius.

And being in hell in tormentes / he lift by his eyes / and sawe Abraham as farre off / and Lazarus in his boosome.

24. Et ipse clamans dixit, Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.

Then he croed / and sayde / Father Abraham / haue mercie on me / and send Lazarus that hee may dippe the tip of his finger in water / and coole my tongue: for I am tormented in this flame.

25. Et dixit illi Abraham, Fili, recordare quia recepiisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.

But Abraham said / Sonne / remember that thou in thy life time receivest thy pleasures / and likewise Lazarus paines: nowe therefore is he comforted / and thou art tormented.

21. Vnd begeret sich zu sättigen von den Brosamen / die von des Reichen Tische fielen. Doch kamen die Hunde / vnd lecketen seine Schweren.

De begerede armettis aff de Smuler / som sulde aff den Rigs Bord. Dog komme Hundene / oc slicker de hans Saar.

22. Es begab sich aber / das der Arme starb / vnd ward getragen von den Engeln inn Abrahams schoß. Der Reiche aber starb auch vnd ward begraben.

De der begaff sig / at den Fattige døde / oc Englene bare hannem i Abrahams sked / De den Rige døde oc saa / oc bleff begraffuen.

23. Als er nun inn der Helle vnd inn der Qual war / hub er seine augen auff / vnd sahe Abraham von ferne / vnd Lazarum inn seiner Schoß.

Som hand vaar nu i Hellsfuede oc i pinen / da oploffte hand sine Ønen / oc saa Abraham longe borte / oc Lazarum i hans Sked.

24. Rieff vnd sprach: Vater Abraham / erbarme dich mein / vnd sende Lazarum / daß er das cufferste seines fingers inns Wasser tauche / vnd küle meine zungen / denn ich leide peim inn diser flammen.

Hand rohte oc sagde / Fader Abraham / Forbar med dig offuer mig / oc sent Lazarum / at hand drypper det yderste aff sin Finger i Vand / oc lester min Tunge / Thi ieg liden pine i denne Eue.

25. Abraham aber sprach: Gedencke Son / daß du dein gutes empfangen hast inn deinem leben / vnd Lazarus dargegen hat böses empfangen / Nun aber wirdt er getröstet / vnd du wirst gepeiniget.

Da sagde Abraham / Verenc Son at du haaffuer anammet dig gode i dit Liffs tid / oc Lazarus der imod haaffuer anammet ont / Wen nu skal hand trostis / oc du skal pinis.

21. Zadage nasycen byt z drobi tuow / kiejz padaly s Stolu Bohatec / (a jadny genu ne dawal) Ale y / sy przychodli / a lizali nejtyn geho.

Cheac bycnasycen z odrobin troty padaly z stolu bogaczow / go / lecz pty przychodzac lizali rany jego.

22. W stato se zemrel ze brak / a nescin gest od Angelow do Luona Abrahamowa. W mrel takz y Bohatec / a pohrben gest.

Przybalo sie zemrel ze brak / a nescin byl od Aniolow na los no Abrahamowe: Potym omarl y bogacz / pozebycion jest.

23. Sedny w Piele pozdy wistw otyj synch kiejz byt w mutach / vzfel Abrahamaz das lisa / a Lazara w Luonu geho:

Abdac w piele podniosl o: zu swoich gdy byl w mclach / vof / zrat Abrahamaz daleka a Lazara za na lome ie.

24. A wolage / keli: Dcke Abraham / suillug se nade mnau / a possli Lazara at omo: tly konec prstu swého w wodę / a swazh vazoit mlig / neb se mu: tlym w tomto plameni.

Edy zkwolal / mowiac / Oycze Abrahamie / smiluy nademna / a possli Lazara aby omoczyl koniec palca swego w wodę / a schłodil uezyl moy / bociem vtrapon w tlym plomieniu.

25. V keli genu Abraham: Ennu / rozpowet se / se ghy bral dobre wty w swore twem / a Lazar tez se: Protoz nyni tento se tlyh / ale ty se muclis.

Me Abraham powedel / Gy / nu / rozpowet se / se ghy bral dobre twe. za żywota twego / a Lazar tez niewczasy / a tak on teraz vjzma pociedy / a ty zastyet moczou.

[illegible]

*Ed oltre à tutto questo, tra noi e voi è
posta una gran profondità, in tal modo
che quei che vogliono di qui passare à voi,
non possono, ne di costì trapassare à noi.*

27 צִמְדָה לֹא מִדּוֹן בְּעֵצָה
צִמְדָה מִדּוֹן אֲבִי דִּתְשִׁדְרִינְהִי
לְבֵית אֲבִי:

Et egli disse, io ti prego dunque, padre, che tu lo mandi a casa del padre mio.

28. חֲמִשָּׁה עֶרְאֵלֵי אֵת
לִי יֵאמֹר יִסְחָר אֲמֵן הֵלֵל
אֵת הָעָם יֵאמֹר לְדֹכָתָא
הֵלֵל הַתְּשִׁיבָה :

La dome io ho cinque fratelli, a ved-
derne loro testamenti: ma, a fine che an-
cor essi non vengano in questo luogo d'
lamentato.

אמר לה אברהם אית
להן משה ויבין
שמעון איתו

Abraam gli disse, Essi hanno Mosè
i Profeti, odano quelli.

[illegible]

*Ma egli disse, Non, padre Abram
ma più tosto se alcuno de' morti andará
loro si ridurranno a penitencia.*

3 אָמַר לֵה אַבְרָהָם אִישׁ
מִיִּשְׁרָאֵל וְלִגְבִּיָּא לְ
טַמְעִין אִשָּׁה לְהָא אִישׁ
אֲנִי מֵיִתְּא יְקִים מִיִּיִּמִינִי

*Et egli disse à lui, Se essi non oden
Moise e i Profeti, ne uanco crederranno,
bene alcun de mortis resuscitasse*

וַאֲמַר הוֹנֵה יִשְׂרָאֵל
תִּלְמִידוֹתָי לֹא מִסְכְּרָא
לֹא יֵאָתָן מִכְשׁוֹלֵי בִי
וְלִהוֹ דְּבִאֲדָה יֵאָתָן

*Disse ancora a' suoi discipoli, E
impossibile che non annuncino de
scandali: ma guai a colui per colpa del
quale annunciano.*

26 וְעַל־כָּל זֶה בִּינִינוּ וּבִינֵיכֶם
תְּהוֹם רָבָה הוֹשִׁיעָה וְאַשֶׁר חָפְצוֹ
לַעֲבֹד מִפֶּה אֱלֹהִים לֹא יוֹכֵל
וּמִשָּׁם אֵינֶם אֱלֹהִים יַעֲבֹד :

Y demas de todo esto, vna grande lima esta confirmada entre nosotros y vosotros, que los que quisieren passar de aqui à vosotros, no pueden, ni de allà passar acá.

27 וַיֹּאמֶר וְשׂוּאֵל אֶנֶכִּי מִמֶּנִּי
אֲבִי אֲשֶׁר הִשְׁלַח אִתּוֹ אֶל־
בֵּית אֲבִי :

Y dixo, Ruegote pues padre, que lo embies á la casa de mi padre.

28 פִּי הוּא לִי תַמְשֵׁת אֲהִי־
אֲשֶׁר יֵצֵד לָהֶם פִּי גַם הַמָּה
בֹּאז בַּמָּקוֹם שֶׁמִּמָּה הוֹאֵת :

Porque tengo cinco hermanos, para que les
proteste: por que no vengán ellos también en e-
ste lugar de tormento.

29 וַיֹּאמֶר לוֹ אֲבִיהֶם יֵשׁ לָהֶם
מֹשֶׁה וְהַנָּבִיאִים אֲלֵהֶם יִשְׁמְעוּ :

Y Abraham le dize A Moysen y a los Prophe-
tas tienen, oygan à ellos:

30 וְהָיָה אָמֵר לֵאמֹר כֹּה אָבִיר
וְיִבְרָכֶם בְּיָמֵי אֵלֶם
בְּיוֹם אֲלֵיכֶם אֲנִי
מֵעַתָּה :

El entonces dixo, No, padre Abraham: mas si alguno fuere à ellos de los muertos, se emmen-
darán.

וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים לִמְשָׁרָה
לְבָב־אֲדָמָה לֹא יִשְׁמְעוּ וְלֹא אֱלֹהִים
יִשְׁמְעוּ מִפְּתִי־יָקִים וְאֲמִינוּ :

Mas Abraham le dixo, Si no oyen à Moysè
y à los Prophetas, tampoco se persuadiràn, si a
guno se leuante de los muertos.

וַיֹּאמֶר אֵל—פְּלִמְדִּי פְלִמְדִּי
נָתַתְּ הֵיא אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא מִכְשָׁל
לִי לֹא אֲשֶׁר בִּי יָבוֹא :

Y A sus Discipulos dize, Impossible es que
no vengan escandalos: mas ay de aquel por quien
viene.

26. Καὶ ὅτε πᾶσι τέτοις, ματῶν
 ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μαζὰ ἐστὶ-
 ρακται, ὥστε οἱ ἡλόντες διὰ τῶν
 αὐτῶν κατὰ πρὸς ὑμᾶς, μετὰ δι-
 ναταί᾽ ἡμῶν οἱ ἄλλοι κατὰ πρὸς ὑμᾶς
 διὰ πρὸς ὑμᾶς.

Et outre tout cela il y a vne grande abifine eſtablie entre vous & nous : tellement que ceux qui veulent paſſer d'ici vers vous, ne le peuuent: ne de la paſſer ici.

27. Εἰπε γὰρ ἰσχυρῶς λέγων, πατέρα,
ἐὰν θέλῃς, ἀνάστη εἰς τὴν εἰσὶν τῆς
πατρὸς μου.

Et il dit, Je te prie donc, pere, que tu
l'enuoyes en la maison de mon pere.

28. Ἐχω γάρ πέντε ἀδελφούς,
ὅπως διαμαρτυρηται αὐτοῖς, ἵνα
μὴ καὶ αὐτοὶ ἐλθωσιν εἰς τὸν ῥυπον
τῆς τοῦ βασιλεὺς.

Car l'air cinq freres, afin qu'il leur en
atteste: de peur qu'eux aussi ne viennent
en ce lieu de torment.

29. Αὐτὸς αὐτῷ ἀνέγραψεν. ἔχουσιν
μὴ σέθεν, καὶ τὰς ἐνδοφθιτάς· ἀπο-
στέλλουσιν αὐτῷ.

Abraham lui respondit, Ils ont Moyse & les Prophetes, qu'ils les escoutent

[illegible]

Mais il dit, Non, pere Abraham: mais si quelqu'un des morts va vers eux, ils s'amenderont.

31. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἐι μὴ σέως ἡμεῖς
τοῦτο πρὸς τὴν πόλιν ἀκούουσιν, ἔτι
ἐὰν τις ἐκ ὑμῶν ἀπαρτῇ, ἀφ' ὧν
στῆται.

Et Abraham lui dit, S'ils n'écou-
tent Moïse & les Prophetes, non plu-
seront-ils persuadés quand bien que
cun des morts ressuscitera.

ΚΕΦΑΛ. 17.
Εἰπὺν ὁ πῶς πρὸς μαθητὰς αὐτοῦ
ἐδεδούκει ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ
σκαπανοὺς, καὶ οἱ αὐτοὶ ἐρχομένης

Or il dit à ses disciples, Il ne se peut faire que scandales n'adviennent : toutes fois mal-heur à celui par qui ils adviennent.

[illegible]

*Piu facile gli sarebbe che una macina
da asfreggi fusse posta intorno al collo, e
fusse gettata nel mare che scandalizzare
Sen da questa picciola:*

אשר יצאנו ממצרים
אשר יצאנו ממצרים
אשר יצאנו ממצרים

*Stabilitene cura: Se il tuo fratello
peccatà contro di te, riprendilo: e se si pen-
tirà, perdonagli.*

4 וְאֵן שָׁבַע יִכְנֹס בְּמִטָּה
וְיִשְׁלַח בֶּן יִשְׁבָּע וְיִכְנֹס
בְּמִטָּה יִתְּנוּ לָהּ לְחֵד
וְאַחֲרָיו דְּרָגָה מֵאָה שְׂמוֹנֶה

*E se ben sette volte il giorno peccasse
verso di te, e sette volte il giorno ritornasse
a te, dicendo: Io mi pente: perdonagli?*

וַיֹּאמְרוּ שְׂלִיחָא לְמִירו
אַיְסָרָה לוֹ הִימְנוּתָא:

*Gli Apostoli poi dissero al Signore, Ac-
cresci la fede.*

6 אֲנִי לְהוֹנֵן אֶת הַיָּד
 לְכַתְּבָהֶם אֶת הַ
 פְּדֻתָּהּ דְּהַדְלָה אֲמִירו
 הַיָּתָו לְתַתָּה הַמֶּלֶךְ
 דְּאֵלֶּיךָ וְאֵלֶּיךָ הַמֶּלֶךְ
 מִשְׁתַּמֵּעַ הוּא לְכַתְּבָה

Il Signor disse, Se Voi hauesse fede
quanto in grama di semape dirette à que-
sto moro, Diradscate, e trapiantate ve-
nate: e obbedirete bene.

7 מני מקביו דאית לה
אברה דדבר פריג
דברא צנא נאן יארה מן
מקלא אמר לה מחבר
עבר אשתמר:

Ch'è di Voi che hauendo un seruitore che arr, o che pasca le bestie, la dica subito che egli è tornato dal campo. Passato, e pueri di scuola.

וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יָשׁוּבִים
וְנִשְׁמָעֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁמָעֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁמָעֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁמָעֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁמָעֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

Enon più tosto li dica, apparecchiati
da cenare, e rigarsi, e fermarsi, infino che
io habbò mangiato e beuto: e poi man-
giarà e beverà tu?

טוב לו אשר רכב החמור
ותלה על צווארו וישלך אל הים
מחשיל אחד הצעירים האלה :

Mejor le fuera, si vna muela de vn molino de
afno le fuera puesta al cuello, y fuera echado en la
mar, que escandalizar vno de estos pequennitos.

3 תִּשְׁמְרוּ לָכֶם אֶם יִחְטֹא בְּךָ
אֶחָד וְחָזַרְתָּ בּוֹ וְאַם יָשׁוּב
מִלְּעֵתוֹ חֲדָף מִמֶּנּוּ :

Mirad por vosotros. Si peccare contra ti tu hermano, reprehendelo: y si se arrepintiere, perdónale.

4 וְעַם שֶׁבַע פְּעָמִים בְּיוֹם
יִחַטֵּא בָּהֶם וְשֶׁבַע פְּעָמִים בְּיוֹם
יָשׁוּב יֵלֶכֶת לְאֵמֹל וְחִמְתָּ וְהָשֵׂא
לָּהּ :

Y si siete vezes al dia peccare contra ti, y siete vezes al dia se boluere a ti, diziendo, Peñame, perdonallo.

וַיֹּאמְרוּ תַלְמִידֵי אֱלֹהֵיךָ
תְּסִיף לָנוּ אֶת-אֱמוּנָתָהּ :

Y dixeron los Apóstoles al Señor, Augmen-
ta nos la fe.

וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הֹאֲם יֵשׁ לָכֶם
אֱמוּנָה כַּמּוֹ גִּזְרֵי הַחֲדָדִל
וַתֹּאמְרוּ לְשִׁקְמָה הִזְאֵת שְׂרָשִׁי
וְהַשְׁתָּלִי בִיָּם וְתִשְׁמַע לָכֶם :

Entonces el Scnnor dixo, Si tu uiesdes fe co
mo vn grano de mostaza, dirides a este sy como
ro, Delarraygate, y plantate en la mar, y obedee
ros va.

לֹא מִי מִמֶּנּוּ יֵשׁ לוֹ עֶבֶד חַדָּשׁ
אִל־כֹּזֵב אֲשֶׁר אֵלֶּם יְבוֹא מִן
הַשָּׂדֶה יֹאמַר לוֹ בְּכַתְּמִי לָךְ וְסִעַד
לְבָרְךָ פֶּתַח לָהֶם :

Y qual de vosotros tiene vn fieruo que arde, apacienta, que buuelto del campo le diga luego Páslla fientate à la mesa?

8 הלא יאמר אליו הבה אשר
אוכל בערב ותגור מתחת
שדתי עד־כִּי אוכל ואשתה
ומאמר בן תאכל ותשתה וגם
אתה :

No le dize antes, Adereça que cene, y arremangate, y sirueme hasta que aya comido y beuido: y despues deesto come ra y beue?

2. Αυστηλῶ αὐτῷ εἰ μὴλ. ⑥ ἐ-
κχθ' ὀφείκεται πρὸς τοὺς τραχηλοὺς
αὐτοῦ, ὥς ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν,
ἢ ἵνα σπαιθῶσιν ἡ εἰς αὐτῶν μικροὺς
τόττον.

Il lui vaudroit mieux qu'on lui mist
une pierre de meulâ l'en tour de son
col, & qu'il fust jetté en la mer, que de
scandalizer un seul de ces peüs.

3. Προσέχετε ἑαυτοῖς. ἵνα ᾖ ἀ-
μαρτυρία εἰς τὸ πᾶν ὅτι οὐκ ἐλάττωσθε, ὅτι
πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔχετε μετὰ φόβου,
ἀφ' ὧς ἀγαπᾶτε.

Prenez garde à vous. Si donc ton frere a peché envers toi, reprend-le : & s'il s'amende, pardonne lui.

4. Καὶ ἰὰν ἐπιτακῇ τῆς ἡμέρας ἀ-
μείρητι εἰς σέ, καὶ ἐπιτακῇ τῆς ἡμέ-
ρας Περσεύῃ ὅτι σε. λέγων, με-
τασώ, ἀφ' ὧς αὐτῶ.

Et si sept fois le iour il a peché enuers
toi, & que sept fois le iour il retourne à
toi, disant, le me repen : tu lui pardon-
neras.

5. Καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς
ἐπίσκοπους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
ἐκκλησιαστικούς καὶ τοὺς λαϊκοὺς.

Lors les Apostres dirent au Seigneur,
Augmente nous la foy.

[illegible]

Et le Seigneur dit, Si vous auez foy
autant gros comme est va graine de se-
mence de moutarde, vous pourriez
dire à ce meurier, Defrains toi, & te
plante en la mer: il vous obeiroit.

7. Τίς ὁ ἐξ υἱῶν θούλου ἔχων
ἀφροδισιακά ἢ πομπήσιν τοῦ θεοῦ πα-
λινπύκναι τῆς ἐργασίας τοῦ ἀγίου,
παρελθὼν ἀναιμότητος.

Mais qui est celui d'entre vous qui ait un fermeur labourant, ou paissant le bétail, qui le voyant retourner des champs, lui dise, Avance-toi incontinent, & te mets à table :

8. Ἄλλ' ἄχι ἐρῇ αὐτῷ, ἐπιμα-
σσι τὸ δὲ πηλὸν καὶ πᾶσι σάκεας
ἀλάκῃ· μοι, εἰς Φαργα καὶ πῶν,
καὶ μὲ πάντων Φάργου καὶ πῶ-
σιν;

Et ne lui die plustost Appreste moi à
souper, & te trouble & me tets jusqu'à
ce que j'aye mangé & beu: & apres ce-
la tu mangeras & boiras?

CAP. XVII.

2. Vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa colum eius, & proiciatur in mare, quam ut scandalizet unum de pusillis istis.

It were better for him that a great millstone were hangd about his necke / and that he were cast into the sea / then that he should offend one of these little ones.

3. Attendite vobis, Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum: & si poenitentiam egerit, dimitte illi.

Take heede to your selves: if thy brother erre/asse against thee / rebuke him: and if he repents/ forgive him.

4. Et si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te, dicens, Pœnitete me, dimitte illi.

And though he sinne against thee seven times in a day / and seven times in a day turne againe to thee/ saying/ Repenteth me / thou shalt forgive him.

5. Et dixerunt Apostoli Domino, Adauge nobis fidem.

And the Apostles said unto the Lord/ Increase our faith.

6. Dixit autem Dominus, Si habereis fidem sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro, Eradicare & transplantare in mare: & obediret vobis.

And ye Lord said/ If ye had faith / as much as is graine of mustard seede / & should say unto this mulbertree / Plucke thy selfe up by the roote / and plant thy selfe in the sea / it should obey you.

7. Quis autem vestrum habens servum arantem aut pascentem, qui regresso de agro dicat illi, Statim transi, & recumbe.

Who is it also of you / that having a servant plowing or feeding cattell / would say unto him by and by / when he were come from the field / Go / and sit downe at table?

8. Et non dicet ei, Para quod cœnem, & præcinge te, & ministra mihi donec manducem & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes?

And would not rather say to him / Dresse thy selfe / & man uppe / & gird thy selfe / and serve mee / till I have eaten and drunke / and afterwarde eat thou / and drinke thou?

Das XVII. Capitel.

2. Es were im näher / daß man einen Mülsstein an seinen Hals henger / vnd würffte ihn ins Meer / denn daß er diser kleinen einen ergert.

It were better for him that a great millstone were hangd about his necke / and that he were cast into the sea / then that he should offend one of these little ones.

3. Hütet euch. So dein Bruder an dir sündiget / so straffe ihn / vnd so er sich bessert / vergib ihm.

Take heed. If your brother sinne against you / rebuke him: and if he repents / forgive him.

4. Vnd wenn er siebenmal des tages an dir sündigen würde / vnd siebenmal des tages widerkeme zu dir / vnd spreche / Es reuet mich / so solt du ihm vergeben.

And if he sinne against you seven times in a day / and seven times in a day come againe to you / saying / I repent me / thou shalt forgive him.

5. Vnd die Apostel sprachen zu dem Herren: Stercke vns den Glauben.

And the Apostles said unto the Lord / Increase our faith.

6. Der HERR aber sprach: Wenn ihr Glauben habt / als ein Senfforn / vnd saget zu diesem Maulbeerbaum / reiß dich auß / vnd verpfege dich ins Meer / so wird er euch gehorsam sein.

And ye Lord said / If ye have faith / as much as is a grain of mustard seede / & should say unto this mulbertree / Plucke thy selfe up by the roote / and plant thy selfe in the sea / it should obey you.

7. Welcher ist unter euch / der einen Knecht hat / der im pfläget / oder das Viehe weidet / wenn er heim kommt vom Felde / daß er ihm sage: Gehe bald hin / vnd setze dich zu Tische?

Who is it also of you / that having a servant plowing or feeding cattell / would say unto him by and by / when he were come from the field / Go / and sit downe at table?

8. Ist nicht also? daß er zu ihm sage: Richte zu / daß ich zu Abend esse / schürke dich / vnd diene mir / biß ich esse vnd trincke / darnach solst du auch essen vnd trincken.

And would not rather say to him / Dresse thy selfe / & man uppe / & gird thy selfe / and serve mee / till I have eaten and drunke / and afterwarde eat thou / and drinke thou?

Kapitel XVII.

2. Bitternächig gest gemu / forby kämen fernow / wieser bylna hido geho / a wyrjen byl do more / nebyly pohorlly ge dnogo / malitshego tchto.

It were better for him that a great millstone were hangd about his necke / and that he were cast into the sea / then that he should offend one of these little ones.

3. Essete sie / ihrtsehtli proti tobě Bratr twój / potresty ho: a budeli toho žeteli / odpust mu.

Take heed. If your brother sinne against you / rebuke him: and if he repents / forgive him.

4. Abt paf sedmkrát za den ihrtsehtli proti tobě / a sedmkrát za den obrátit se k tobě / ř. a: Žel mi toho / odpust mu.

And if he sinne against you seven times in a day / and seven times in a day come againe to you / saying / I repent me / thou shalt forgive him.

5. Vtelli Apostole PANU: Přispos nám wiřy.

And the Apostles said unto the Lord / Increase our faith.

6. Vteli PAN: Kdobyšie měl wiřu jako žmo hořitě / a řekli tomuto Stromu Mo: russo / vylofen a přejad se do More / vposlechly by was.

And ye Lord said / If ye have faith / as much as is a grain of mustard seede / & should say unto this mulbertree / Plucke thy selfe up by the roote / and plant thy selfe in the sea / it should obey you.

7. Kdo paf / wás má Eln: žebniřka gestio wofe a neb paf / a tomu řekne se Poie wrát: ty / řekli di: Jmed gbl a řek za siuol:

Who is it also of you / that having a servant plowing or feeding cattell / would say unto him by and by / when he were come from the field / Go / and sit downe at table?

8. Ane diř gemu: Připraw cobnych weřeteli měl / a opášhe se služ mi až se nagiř a napiř / a potom ty ty pogiř a napiř / gese se?

And would not rather say to him / Dresse thy selfe / & man uppe / & gird thy selfe / and serve mee / till I have eaten and drunke / and afterwarde eat thou / and drinke thou?

י

למא טיכיתח מקביל
ההו עבדא העבד מדם
הא תפקד לה לא סבר אנא:

*Refra egli obligato à quel servitore,
per haver egli fatto ciò che gli era stato co-
mandato: lo non lo pensò.*

הכנא אה אנחנו מא
דעבדנו כליו אלו ד
הפקדיו לכו אמרו דעבדא
הנו כטילא דמדם דתבין
היו למעבד עבדו:

*Così ancor qui quando haverete fat-
to tutte le cose che vi son comandate, di-
te: Noi siamo serviti inutili: habbiamo fat-
to quello che dovevamo fare.*

והוא דכד אנא
לאורשלים עבד הנא ביר
שמרנא לגלילא:

*Et comme mentre ch'egli andava
in Ierusalem, ch'ei passava per il mezzo de
Samarita e Galilea.*

וכד קריב למעיל
לקחתא חדא ארעוהי
עבדא אנשין גרמא וקמו
מן רוחקו:

*Et entrando in un certo borgo, si gli
fecero incontro dieci lebbrosi: i quali si
fermarono di lontano.*

וארימו קלחון ואמרו
רבו ישוע ארנחם עליו:

*Et alzarono la lor voce, dicendo, Iesù
precettore, habbi pietà di noi.*

וכד חנוא אנו אמר
לחון ולי חנו נפשוכו
לפניהו וכד אלוין
אחדיו:

*I quali havendo egli veduti, disse lo-
ro, Andate, mostratevi à i Sacerdote. Poi
ammene che essi ne l'andare, furono
mondati.*

חדיו מנהו פד חוא
הא תבין הפך לה ופקלא
רמא משבח חוא לאלהא:

*Et en di loro come si v'è dato esser mon-
dato ritornò glorificando Iddio ad alta
voce.*

וגבל על אפיהי קדם
הגלוהי דישוע פד מחדא לה
והו רמא שמרנא הוא:

*E gettò giù con la faccia à i piedi di
esso Iesù, ringrantiandoli: ch'era costui
Samaritano.*

י

אם יקדם פני עבד הווא
בתורה כיעשה את אשר צוה
הוא לא מדמה אנכי:

Por ventura haze gracias al sieruo porque hizo
loque le auia sido mandado: Pienso que no.

כן גם אתם אם עשיתם
כל אשר צוה להם אמרו כי
עבדים נאלחים אנחנו כי את
אשר הובים אנחנו לעשות
עשינו:

Ansi tambien vosotros, quando ouierdes hecho
todo lo que os es mandado, dezid, Siervos inuti-
les fomos: porque loque deuiamos de hazer, he-
zimos.

ויהי בלכתו ירושלימה
ויעבד בתוך שומרון וגלילא:

Y aconteció que yendo el à Ierusalem, passa-
ua por medio de Samaria, y de Galilea.

וכבואו אל טירה אחת
יבאו לו עשרה אנשים
מצורעים אשר עמדו מרחוק:

Y entrando en una aldea, vinieron le al en-
cuentro diez hombres leprosos: los quales se pa-
raron de lexos.

והיה נשאו את קולם לאמר
ישוע רבינו חנו:

Y alçaron la voz diciendo Iesus Maeistro,
ten misericordia de nosotros.

ובראותם אמר אליהם
לכו וקראו את נפשכם לכהנים
ויהי בלכתם ויטהרו:

Los quales como el vido, dixoles, Id, mostra-
os à los Sacerdotes. y aconteció, que yendo ellos
fueron limpios.

ואחד מהם פאשר נאה
כי גרמא הוא וישב בקול גדול
ויכבד את האלהים:

Entonces el vno de ellos como se vido que
era limpio, boluió, glorificando à Dios à gran
voz.

ויפל על פניו אל דגליו
להודות לו והוא היה שומרוני:

Y derribose sobre su faz à sus pies haziendo:
le gracias: y este era Samaritano.

י

9. Μαχαλάει τὸ δῶλον ἐκάλεσε,
ἐν ᾧ ποιεῖ τὰ διὰ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ;
οὐ δοκῶ.

Sait-il gré à ce seruiteur-la pource
qu'il a fait, ce qui lui auoit esté com-
mandé: le ne le cuide pas.

10. Οὐτὼ καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιή-
η πάντα τὰ διὰ τῶν ἱερῶν ὑμῶν,
λέγετε· ὅτι δούλοὶ ἀχρεῖοί ἐσμεν·
ὅτι ὁ ὠφειλοῦμεν ποιῆσαι, πεποιή-
καμεν.

Vous aussi semblablement, quand
vous aures fait toutes les choses qui
vous sont commandées, direz Nous
sommes seruiteurs inutiles: d'autant
que nous étions tenus de faire, nous
l'auons fait.

11. Καὶ ἐγγίσει ἐν τῇ περὶ Ἰερου-
σολὴν ἰερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς δι-
ήξει τὰ διὰ μέσου συμπερίας καὶ
γαλιλαίας.

Et aduint qu'en allant en Ierusalem, il
passoit par le milieu de Samarie & de
Galilee.

12. Καὶ ἰσχυρόνους αὐτοῖς πέντε
ἄνθρωποι, ἀπελευθερώσαντες αὐτὸν διὰ
λατρεῖαν αὐτοῦ, εἰ ἰσχυροὶ πρῶ-
τον.

Et comme il entroit en vne bourgade,
dix hommes lepreux le rencontrèrent,
lesquels s'arrestèrent de loin,

13. Καὶ αὐτοὶ ἤραν Φωνὴν, λέ-
γοντες· ἰησοῦ ματρίστου, ἐλέησον ἡ-
μᾶς.

Et eleuerent leurs voix, disans Je-
sus, nostre maistre aye pitié de nous.

14. Καὶ ἰδὼν εἰπεν αὐτοῖς, παρ-
ήτε· ὅτι ἐξ ἡμετέρων αὐτοῖς ἱε-
ρεῖς. καὶ ἐγγίσει ἐν τῇ περὶ Ἰερου-
σολὴν, ἐκαθίστασθαι.

Et quand il les eut veus, il leur dit,
Allez, montrez-vous aux Sacrifica-
teurs. Et aduint qu'en s'allant ils furent
nettoyés.

15. Ἐστὺς δὲ ἐξ αὐτῶν ὅτι αἰσθη-
σάμενος τὸν Φωνὴν μεγαλῆς δο-
ξάζων τὸν ἰησοῦ.

Et vn d'eux voyant qu'il estoit
gueris, en retourna, glorifiant Dieu à
haute voix.

16. Καὶ ἱκάνων ἐπὶ τὴν σελάναν
αὐτοῦ τοῦ πόντος αὐτοῦ, διχαρί-
σας αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἐν συμπερί-
ας.

Et se ietta en terre sur sa face aux
pieds d'icelui rendant graces. Or icelui
estoit Samaritain.

CAP. XVII.

9. Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ ei imperauerat? Non puto.

Doerch herhante that seruant / because he did that which was commaunded vnto him? I trow not.

10. Sic & vos cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, Servi inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.

So likewise ye when ye haue done all those thinges / which are commaunded you / say / We are vnprofitable seruantes: we haue done that which was our duetie to doe.

11. Et factum est, dum iret in Ierusalem, transibat per mediam Samariam & Galileam.

And so it was when he went to Ierusalem / that he passed through the mids of Samaria and Galilee.

12. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè.

And as he entred into a certaine towne / there met him ten men that were lepers / which stoode as farre of.

13. Et levauerunt vocem, dicentes, Iesu præceptor, miserere nostri.

And they lift by their voyces / and said / Iesus / Master / haue mercy on vs.

14. Quos ut vidit, dixit, Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mundati sunt.

And when he saw them / he said vnto them / Go / shew your selues vnto the Priests. And it came to passe / that as they went / they were cleansed.

15. Vnus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum.

Then one of them / when he sawe that he was healed / turned backe / and with a loud voyce praised God.

16. Et cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens: & hic erat Samaritanus.

And fell downe on his face at his feete / and gaue him thanks: and he was a Samaritan.

Das XVII. Capitel.

9. Danket er auch dem selbigen Knechte / daß er gethan hat / was ihm befohlen war? Ich meine es nicht.

Facker hand oc den samme Suend at hand giorde det som hannem vaar befalet? Jeg men der icke.

10. Also auch ihr / wenn ihr alles gethan habt / was euch befohlen ist / so sprecht: Wir sind vnnütze Knechte / wir haben gethan das wir zu thun schuldig waren.

Lige saa ee i / Naar i haaffue giort alt det / som eder er befalet / da siger / Vi ere vnyttelige Tienere / vi giorde det / som vi vaare pligtig at gøre.

11. Vnd es begab sich da er reisete gen Jerusalem / zog er mitten durch Samarien vnd Galileam.

De der begaff sig / der hand reysde til Jerusalem / drog hand mit igennem Samarien och Galileen.

12. Vnd als er in einen Markt kam / begegneten ihm zehn aufseßige Männer / die stunden von fernem.

De som hand kom i en By / møtte hannem thi spedalske Mænd / de stode longe borte.

13. Vnd erhuben ihre stimme / vnd sprachen: Jesu lieber Meister / erbarme dich vnser.

De oploffe deris rost / oc sagde / Ihesu kære Meistere / Forbarnde dig ossuer oss.

14. Vnd da er sie sahe / sprach er zu ihnen: Gehet hin / vnd zeiget euch den Priestern. Vnd es geschach / da sie hinglengen / worden sie rein.

De der hand saa dem / sagde hand til dem / Gaar bort / oc beter eder saar Presterne. Och det skede / der de gtinge bort / bleffue de rene.

15. Einer aber vnter ihnen / da er sahe / daß er gesund worden war / kehret er vmb / vnd preiset Gott mit lauter stimme.

De en iblant dem / der hand saa / at hand vaar bleffuen karst / vende hand til bage / oc prisede Gud med høi rost.

16. Vnd fiel auff sein angesicht / zu seinen füssen / vnd danket ihm / vnd daß war ein Samariter.

De fald paa sit ansigt / til hans Føder / oc ræddet hannem oc det vaar en Samaritan.

Kapitola. XVII.

9. Daliž dežuge službenika tomu jegeš v činil což genu rožlajaz? Nežda mi je.

Dali bješte službe onemu khoru čynit co mu rožlajano? Nežda mi je.

10. Tež pwy / kdž v činije vsjekun wčny kcerž gšau wam přikazano / k čce: Službenicy nečitečny gšine: co gšine mēli v činili / v činili gšine.

Těž pwy gdy vczynicie wšyt / to co wam jest rožlajano / mowcie Služby nieužitečny testechmy / do to cožmy byli winni vczynicie čmy.

11. V sta lo se kdž šel do Geruzaléma / bral se štrže Samarija a Galilei.

Štalo sie gdy šedl do Jerusalema / šon přechodil přesposlezodek Samarije y Galileje.

12. A kdž wcházal do něhas kěho Městka / postalo se s nim deset Mužůw malomocných / kteřížto stáli ždaleka.

A gdy wchodzil do niektorogo miasteczka / tedy zabieželi mu dżieście mezo w tředowach / ktorzy stáli z daleka.

13. A pozdwižili hlasu řkauce: Bžijšio přikazati / smilug se nad nami.

A křypněli glosom mowiac / Jezusie Bžijšio smiluy sie nad nami.

14. Kteržto on kdž vžel řekl: Gbete / vtažte se k něžjim. V sta lo se že kdž šli / očistěni gšau.

A on te vyzrawšy / řekl do nich / Odsuďte okajcie sie k šaplanom / y štalo sie že gdy šli w drogę očysťeniša.

15. Geden paž / nich paž vž řekl že geš očistěn / nawrátíl se s wclikým hlasem welobě Bogu.

Alle eden z nich gdy vyzral je byl ozdrowien / wrócił sie z was łac Bogu glosom wielkim.

16. Apadl na twáf přeb nos / hý geho dšky číně / a ten byl Samarytán.

A padl ná obličie swe w nogy go čyniac temu dšky / a ten je byl Samarytan.

CAP. XVII.

17. Respondens autem Iesus, dixit, Nonne decem mundati sunt? & novem ubi sunt?

And Iesus answered, and sayde / Are there not ten cleyned? & but where are the nune?

18. Non est inventus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi alienigena.

There are none founde that returne to give God praise / save this stran-ger.

19. Et ait illi, Surge, vade: quia fides tua te salvum fecit.

And he said unto him / Arise / go thy way / thy faith hath made thee whole.

20. Interrogatus autem à Phariseis, Quando venit regnum Dei? respondit eis, & dixit, Non venit regnum Dei cum observatione.

And when he was demaunded of the Pharisees / when y kingdom of God should come / he answered them / and sayde / The kingdom of God cometh not with observation.

21. Neque dicent, Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos est.

Neither shall men say / Lo here / or there: for behold / the kingdom of God is within you.

22. Et ait ad discipulos suos, Venient dies quando desideretis videre unum diem filii hominis: & non videbitis.

And he said unto the disciples / The times will come / when ye shall desire to see one of the dayes of the sonne of man / and yett shall not see it.

23. Et dicent vobis, Ecce hic & ecce illic. Nolite ire, neque sectemini.

Then they shall say to you / Behold here / or behold there: but go not thither / neither follow them.

24. Nam sicut fulgur coruscās de sub caelo, in ea quae sub caelo sunt, fulget: ita erit filius hominis in die sua.

For as the lightning that lighteneth out of the one part under heaven / so shall the Sonne of man be in his day.

Das XVII. Capitel.

17. Jesus aber antwortet vnd sprach: Sind ir nicht zehen rein worden? Wo sind aber die neune?

Da suarede Ihesus / ocsagde / Ere i icke thi som bleffue rene? Huor ere deni?

18. Hat sich sonst keiner funden / der wider umbkehret / vnd gebe Gott die Ehre / denn diser Fremdlinger?

Wiest der ellers ingen funden / som vende tilbage igen / oc gaff Gud ære / vden denne Fremmede?

19. Vnd er sprach zu ihm: Stehe auf / gehe hin / dein glaub hat dir geholfen.

Ochand sagde til hannem / Staa op / gaa bort / din Tro haaffuer huipter dig.

20. Da er aber gefragt wardt von den Pharisæern / wenn kompt das Reich Gottes? Antwortet er ihnen / vnd sprach: Das Reich Gottes kompt nicht mit eusserlichen Geberden.

De der hand bleff aerspuert aff Pharisæerne / Naar kommer Guds rige? Da suarede hand dem / oc sagde / Guds rige kommer icke mer vduortis Stikkelse.

21. Mann wirdt auch nicht sagen: Sihe / hie oder da ist es. Denn sehet / das Reich Gottes ist inwendig inn euch.

Maand skal icke sige / See her / eller der er det. Thi seer / Guds rige er indvortis i eder.

22. Er sprach aber zu den Jüngern: Es wird die zeit kommen / das ir werdet begeren zu sehen einen Tag des Menschen Söns / vnd werdet in nicht sehen.

Da sagde hand til Disciplene / Den tid skal komme / at skulle begære at see en aff menniskens Söns Dage / De i skulle icke see hannem.

23. Vnd sie werden zu euch sagen: Sihe hie / sihe da. Gehet nicht hin / vnd folget auch nicht.

De de skulle sige til eder / See her / see der. Gaar icke bort / och følger icke heller.

24. Den wie der blitz oben vom Himmel blitzet / vnd leuchtet über alles das vnter dem Himmel ist: Also wird des Menschen Son an seinem tage sein.

Thi som liuer liuer ossuen aff Himmelen / oc liufter ossuer alt der som er vnder Himmelen / Saa skal menniskens Søn vere paa sin dag.

Kapitola X. II.

17. V odpowědzi Jezys řekl: Zdáli gich deset očistěno ne ni / a kdež gesh gich daveť?

Ať Iezus odpowědžiamy řekl / Záznie dženec onych očy / kienisť? Kon dženiec go dženisť?

18. Neni nalezen kterýž se nawrátil a vzdal chválu Bo / hu / gedině tento cizozemec.

Nie nalezen sa kterýžby se wrotil aby dal Boga chwalil / tes dožten cudzozemiec.

19. V řekl gemu: Vstaň a gdi / nebo wijsa twá tebe zdra / wěho učinila.

Řekl mu tedy / Wstaň a dž / wěra twa wybawila te.

20. Otázán pak gsa od Farijskuow / kdy přigde Králo / wstwi Boží? Odpowěděl gim / a řekl: Nepřigdeť Krá / low si wijs Boží s sstěnenim:

Přikl go porym Faryseuow / wie kdyby mialo přizdyť krolest / wo Boze. Konim odpowědžiam / řekl / a přizdyť krolest / wo Boze řekl / takoby se obázý / miano.

21. Añž degi: Hle tuto / ne / bo / hle tamto. Hle zagiť / Králowstwijs Boží geshť me / ži wám.

Añž řekla / Oto tu / abo tam / to jest / abo wem o to krolestwo / Boze miedzy wám jest.

22. V řekl Wědnisřum swym: Přigdať dnow / kdy / žto řadati budet wiožti geden den Syna Člowěka / a neby / řije.

Řatym řekl do zwolennikow / Přizdyť se čas kdy bedžieť za / dako gladácieben / onych dni / Syna člowiečsego / a nie ogladacie.

23. Adegiť wám: Hle zde / hle tamto: Nechodte / ani ná / sledujte:

Nechod wám mowti / Otož tu / otož tam / ale nie chodte ani dže / zámni.

24. Nebo nako blest blýstá / ge w gedně kragině pod Ne / bam / w druhe kragině pod Ne / bam swisř / tak bude Syn Člowěka w dni swěm.

Abowiem takó blystáwica bly / stáac se od jedney strany Prora / test pod niebem / do drugiey stro / ny Prora test pod niebem rož / ána sie. Tak žebedžie y Syn člo / wiesy w džen swoy.

25 לוקדם דין אתידהו
דיחש סגולתא ונסתלא
מן שרבתא דנא:

*Ma prima bisogna che si pacifica mol-
te cose, e che sia represso da questa gene-
ratione.*

26 ואיכנא דהוא בן־מיתה
דנח חכנא ויהוה ב
בן־מיתה דברה דאנשא:

*E si come avvenne ne i giorni di Noe,
cosi avverrà et quando ne giorni del Figli-
uol de l' homo.*

27 דאכליו הו ושתיו
ונסביו נשא ויבדיו לגברא
עדמא דעל נוח לפולא
ואתנא טופנא ואובד
לכל־נש:

*Mangiavano, beudevano, pigliavano
moglie, e davanli a marito, infn a quel
giorno che Noe entrò ne l' arca: e venne il
diluvio e distrusseli tutti.*

28 ואיכנא טוב דהוה
בן־מיתה דלוט דאכליו
הו ושתיו ונבדיו ונמבדיו
ונבדיו הו ונבדיו:

*Similmente ancora come avvenne ne
i giorni di Lot: mangiavano, beudevano,
compravano, vendevano, pigliavano
edificavano.*

29 בן־מאדיו דנפק לוט
מן סדום אמטר מן־
גורא ופבריתא מן שמיא
ואובד לכלהו:

*E il giorno che Lot uscì di Sodoma,
pioveva fuoco e solfo dal cielo, che li di-
strusse tutti.*

30 דבנא יהוה בן־מא
דמתגלא ברה דאנשא:

*In questo medesimo modo sarà il gi-
orno, quando il figliuol de l' homo si ve-
nela.*

31 דברו יומא מן דפאנא
הו ופאנא בבתא לא
רחוק דנשקיל אפון ומן
דפחללא הו לא יתהבר
לפסנתא

*In quel dì, chi sarà in sul tetto, & ha-
verà le sue massarie in casa, non discen-
da a toglierle: e chi sarà nel campo, simi-
lmente non ritorni a le cose lassate in die-
tro.*

25 ופטרם יצטרך הוה לסבל
רבות ולתמאס מדור הוה:

*Mas primero es menester que padezca mu-
cho, y ser reprobado de esta generacion.*

26 ופאשר היה בימי נוח לכה
יהיה בימי בן־האדם:

*Y como fue en los dias de Noe, assi tambien
serà en los dias del Hijo del hombre.*

27 אכלו שתו התחתנו נחנו
ולקחו להם נשים מכל אשר
בחרו עד־עצם היום הזה אשר
בא נח אל־התיבה ויבוא המבול
ויאבד כלם:

*Comian, beuian, maridos tomavan mugeres
y mugeres maridos, hasta el dia que entrò Noe e-
nel arca: y vino el diluvio, y destruyó a todos.*

28 וכמו כן פאשר היה בימי
לוט אכלו שתו קנו מכרו שתלו
בנו:

*Ansimismo tambien como fue en los dias de
Lot: comian, beuian; compravan, vendian: plan-
tauan, edificauan:*

29 וביום ההוא אשר יצא לוט
מסדום המטר יהיה אש וגפרית
מן־השמים ויאבד כלם:

*Mas el dia que Lot salió de Sodoma, llouiu
del cielo fuego, y a fuffre, y destruyo a todos.*

30 כמו כן יהיה ביום אשר
יגלה בן־האדם:

*Como esto sera el dia que el Hijo del hom-
bre se manifestará.*

31 ביום ההוא אשר יהיה על־
הגג וכליו בבית אל־יד לשאת
אזרחם ואשר בשדה כמו כן
אל־ישוב לאחור:

*En aquel dia, el que estuviere en el tejado, y
sus alhajas en casa, no decienda a tomarlas: y el
que en el campo, ansimismo no buelua atrás.*

25. Πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ
παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθὲν ἀπὸ
τῆς γένεως αὐτῆς.

*Mais premierement il faut qu'il
souffre beaucoup, & qu'il soit reiette
de celle nation.*

26. Καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡ-
μέραις Νωε, οὕτως ἔσται ἐν ταῖς
ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

*Et comme il aduint és iours de Noé,
ainsi mesmes sera-il és iours du Fils de
l'homme.*

27. Ἦδισον, ἔπινον, ἠγάμευν, ἠ-
ξισμενίζοντο, ἄρξαντες ἡμέρας ἐι-
σὴλθε νύκτας τῶν αἰώνων, καὶ ἡλ-
θὴ ὁ κατακλυσμός, καὶ ἀπώλεσεν
πάντες.

*On mangeoit & beuvoit, on prenoit
& bailloit à femme, iusqu'au iour que
Noe entra en l'arche, & le deluge vint
qui les fit tous périr.*

28. Ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς
ἡμέραις Λωτῆ, ἔπινοι, ἔρξαν-
το, ἔπαύσαντο, ἐφύτλυνον, κα-
τέδμευν.

*Semblablement aussi, comme il a
eint és iours de Lot: on mangeoit, on
beuvoit, on achetoit, on vendoit, on
plantoit, & on bastilloit.*

29. Ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθε λωτὶ ἀ-
πὸ σόδωμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θίειν ἀπὸ
αἰθρῶν, καὶ ἀπώλεσεν πάντας.

*Mais au iour que Lot sortit de So-
dome, il pleut feu & souffre du ciel, qui
les fit tous périr.*

30. Κατὰ ταῦτα ἔσται ἡ ἡμέρα ὃ
ὕιος τοῦ ἀνθρώπου δεῖξαι ἀνθρώπων.

*Tout ainsi sera-ce au iour que le Fils
de l'homme sera reueilé.*

31. Ἐν ἑκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται
ἐπὶ τῆς δώματός, καὶ τὰ σκεύη αὐ-
τοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἀραι-
αῖς, καὶ ὃς ἐν τῷ ἀγρῷ ὁμοίως μὴ
πιστράφω εἰς τὰ ὀπίσσω.

*En ce iour-la qui sera sur la maison,
& aura son meublage en la maison, qu'il
ne descende point pour l'emporter: &
qui sera és champs, semblablement ne
retourne point à ce qui est demeuré en
arrière.*

CAP. XVII.

25. Primum autem oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac.

But first must he suffer many things / and be reprov'd of this generation.

26. Et sicut factum est in diebus Noë, ita erit & in diebus filii hominis.

And as it was in the dayes of Noe / so shall it be in the dayes of the Sonne of man.

27. Edebant, & bibebant, uxores ducebant, & dabantur ad nuptias, usque in diem qua intravit Noë in arcam: & venit diluvium, & perdidit omnes.

They ate / they dranke / they married wives / and gave in marriage unto the day that Noe went into the Arke: & the flood came / and destroyed the all.

28. Similiter sicut factum est in diebus Lot: Edebant & bibebant: emebant, & vendebant: plantabant, & ædificabant.

Likewise also / as it was in the dayes of Lot / they ate / they dranke / they bought / they sold / they planted / they built.

29. Qua die autem exiit Lot à Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit.

But in the daye that Lot went out of Sodom / it rained fire and brimstone from heauen / and destroyed them all.

30. Secundùm hæc erit quæ die filius hominis revelabitur.

After these ensamples shall it be in the day when the Sonne of man shall be revealed.

31. In illa hora qui fuerit in tecto, & vasa eius in domo, ne descendat tollere illa: & qui in agro, similiter non redeat retro.

At that day he that is upon the house / and his stuffe in the house / let him not come downe to take it out: and he that is in the fild like wise / let him not turne backe to that he left behinde.

Das XVII. Capitel.

25. Zuvor aber muß er vil leiden / vnd verworffen werden von diesem Geschlechte.

Men hand skal før lide meget / oc forstindis aff denne Sleet.

26. Vnd wie es geschach zun zeiten Noe / so wirds auch geschehen inn den tagen des Menschen Sohns.

De som der stede i Noe tid / saa skal der oc ste i Menntens Sønns dage.

27. Sie assen / sie truncken / sie freyeten / sie lieffen sich freyen / biß auff den tag / da Noe in die Arche gieng / vnd kam die Sündflut / vnd brachte sie alle vmb.

De / de / de drucke / de toge til ecte / oc lode sig tage til ecte / Indtil paa den dag / der Noe giel i Arcken / oc Syndfloden kom / oc forderffuede dem alle.

28. Desselbigen gleichen / wie es geschach zun zeiten Lot / sie assen / sie truncken / sie kaufften vnd verkaufften / sie pflanzeten / vnd baueten.

Disligest / lige som der stede i Loths tid / de odel / de drucke / de kobre / de solde / de plantede / de bygde.

29. Andem tage aber / da Lot auß Sodoma gieng / da regnet es feuer vnd Schwefel vom Himmel / vnd brachte sie alle vmb.

De paa den dag / der Loth giel aff Sodoma / da regnede der Ild oc Suoffuel aff Himlen / oc ødel sagde dem alle.

30. Auff dise weise wirdts auch ergehen andem tage / wenn des Menschen Sohn soll offenbar werden.

Bed denne maade skal der och gaa paa den dag / naar Menntens Søn skal øbenbaris.

31. An demselbigen tage / wer auff dem Dache ist / vnd sein Haußrath in dem Hause / der steige nicht hermit der dasselbige zu holen. Desselbigen gleichen / wer auff dem Felde ist / der wende nicht vmb nach dem / das hinder ihm ist.

Paa den samme dag / huo som er paa Tager / oc hans Vossaff i Huset / hand stige icke ned at hente det. Disligest / huo som er paa Marken / hand vende icke tilbage / effter det / som er bag hannem.

Kapitola XVII.

25. Alenappriwē muß mno: ho trpēti / a potupen býti od Nārodu tohoro.

Acz potrzebā pierwey aby mē: lewciępiat / y był wygadzōn od Nārodu tego.

26. A yakož se stalo za dnāw Noe / tak budey za dnāw Syna Eflowēka.

A tak takō sie stalo za czāsow Noego / tak zachodzie y za czāsow Syna cłowieczego.

27. Gedli a pili / Zemy pogij / mali / a wdāwali ge / aŝ do dne w kārēmto Noe wssli do Kōrābu: Y pŝisla potopa a jah / ladila wssiet y.

Gedli / pili / žony poymowāli / z kārēmto wydwāwali / aŝ do dne dnāw kōry wssli do Kōrāby / y pŝisli potop a wytrāci wssiet.

28. Tę yakož se stalo wēdnech Lotowych: Gedli a pili / kupowāli a prodāwali / sŝepowāli a jiwāli:

Chāŝec rownie takō sie dŝiālo za czāsow Lotowych / icoli / pili / kupowāli / prodāwali / sŝepowāli a budowāli.

29. Ale kārēhož dne wssiel Lot / Sodomy / pŝiel Wēn a Synas Nēbe / a jiwāli wssiet dŝy.

A tegož dnā gdy wssiel Lot z Sodomy / spadliāt de dŝy / o gien sŝiārka z nēbā / a wytrāci wssiet.

30. Tak nā podobnē bude / kārēho dne syn Eflowēka se zgewij.

Wēdle tychžec zŝetŝy bedzie y on dŝien w kōry syn cłowieczŝy sic odikwi.

31. W tu hodinu kdož bude na sŝeŝe / a nādobij gēho w Domu / nesŝupāg aby ge porat: A kdo na Poli / tēj nawras cug se sŝātkem.

Onego to dnā tēŝijby kto był nā domu / a nādobij tego w domu / niechayŝe nie sŝodŝi aby ie brāt mial / a kōdy tēj byl nā polu / niechayŝe tāk iē nie wrāca do tego co nā sŝd po sŝiākwil.

י
32 אֶתְדַבְּרוּ לְאַתְתָּה ד
דְּלוֹט :

Ricordatevi della moglie di Lot.

33 מִן דְּבִקְרָא דִּיחִיָּה ב
נִבְשָׁה וּבְדִנְהָ וּמִן דְּיִבְדָּר
נִבְשָׁה יְחִיָּה :

Chiunque cercarà di salvare l'anima sua, la perderà : e chiunque la perderà le acquisterà vita.

34 אָמַר אָנָּה לְכוּ דְבִרְו
לְלֵא יִהְיוּ בְּחֵדָּא עֲרֵסָא
חַד יִתְדַבֵּר וְאַחֲרֵנָּה י
יִשְׁתַּבֵּק :

Io vi dico che in quella notte saranno due in un letto, l'uno sarà preso, e l'altro sarà lasciato.

35 וְתִרְמִיו יִהְיוּ סִתְנָו
בְּחֵדָּא חֲדָא יִתְדַבֵּר ו
וְאַחֲרֵתָּה תִשְׁתַּבֵּק :

Saranno due che macinaranno insieme, l'una sarà presa, e l'altra sarà lasciata.

36 (תִּרְוּ יִהְיוּ בְּחֵדָּא
חַד יִתְדַבֵּר וְאַחֲרֵנָּה י
יִשְׁתַּבֵּק :)

(Due saranno nel campo, l'uno sarà preso, l'altro sarà lasciato.)

37 עֲנִי וְאַמְרִיו לֹא לְאַיְפָא
מִרְו אָמַר לְהִיוּ אֵיכְוָה
דְּפִגְרָה תִּמְו וְתִבְנִשְׁו
נִשְׁרָה :

Et effi respondendo, gli dicono, Donde Signore ? Et qual disse loro, Donde que sarà il corpo, non ancor si ravvanaranno le aquile.

יח
1 אָמַר לְהִיוּ אֵיךְ מִתְלָא
דְּבִכְל עֲדוּ יִפְלוּ וְלֹא
תִּמְאוּ לְהִיוּ :

Diceva loro esianadio una similitudine, a manifestare che bisogna sempre orare, e non esser ancusi.

2 דִּינָא חַד אֵיךְ תִּנְנָה
בְּמִדְיִתָּהּ חֲדָא דִּמְו
אֲלֵהָ לֹא דִּחַל הָיָא וּמִן
בְּנֵי נִשָּׂא לֹא מִתְבְּחַד הָיָא :

Dicens, Egli era un certo giudice in una città, siqual non temeva l'aldio, ne temeva conto di persona.

י
32 זְכֵרוּ לְאַשְׁתְּ לוֹט :

Acordaos dela muger de Lot.

33 כִּי אֲשֶׁר יִבְקֹשׁ לְחַוְשֵׁי
אֶת־נַפְשׁוֹ יִאבְדֶּנָּה וְאֲשֶׁר יִאבֹּד
אֶתְתָּה יִחִיָּה אֶתְתָּה :

Qualquiera que procurare salvar su vida, la perdera : y qualquiera que la perdiere la saluara.

34 אָמַר אָנִי לָכֶם בְּלִילָה הַזֹּאת
יְהִי שְׁנֵים עַל־הַמִּטָּה אַחַת
אֶחָד יִלְקַח וְאַחֶר יַעֲזֹב :

Digo os que aquella noche ostarán dos en vna cama : el vno será tomado, y el otro será dexado.

35 שְׁתֵּי־מִתְרִיו טֹחֲנוֹת יֶחֱד
אֶחָת תִּלְקַח וְאַחֶר תַּעֲזֹב :

Dos mugeres ostarán moliendo juntas ; la vna será comada, y la otra será dexada.

36 (שְׁנֵים יְהִי בִשְׁדָּה אֶחָד
יִלְקַח וְאַחֶר יַעֲזֹב :)

(Dos ostarán en el campo, el vno será tomado, y el otro será dexado.)

37 וַיַּעֲנֵו וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֵיךְ אֲדִנְנוּ
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵיךְ תִּפְגְּדוּ וְשִׁמְהָ
יֵאֱסֹף הַנֶּשֶׁר :

Y respondiendole, dizenle, Donde Sennor ? Y el les dixo, Donde estuviere el cuerpo, lla se juntarán tambien las aguilas.

יח
1 וַיֹּאמֶר אֶת־הַמִּשְׁלַל אֲלֵיהֶם
כִּי יַעֲטֹרָה לְחַתְּמִלָּל בְּכָל־עֵת
וְלֹא לְמֵאוּ :

Yrem, dixoles tambien vna parabola, Que es menester orar siempre, y no cessar.

2 לֹא־אֵמַר שׁוּמֵט אֶחָד הָיָה בְּעִיר
אֶחָת אֵת יְהוָה לֹא יֵדָא וְאֶת־
הָאֲדָם לֹא הוֹפֵד :

Diziendo, Auia vn juez en vna ciudad, el qual ni temia à Dios, ni respectaua hombre.

י
32. Μνημονεύετε τῆς γυναῖκος
Λώτ.
Ayez souvenance de la femme de
Lot.

33. Ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σωσάτω, ἀπολέσῃ αὐτήν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτήν, ζωοποιήσῃ αὐτήν.

Quiconque cherchera à sauuer sa vie, la perdra, & quiconque la perdra, la viuifiera.

34. Ἀλέγω ὑμῖν ταῦτ' ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ δύο ἐπὶ κλῆθς μιᾶς· ὃς ἐὰν ἀφ' ἑνὸς ἐξέλθῃ, καὶ ὁ ἄλλος ἀφ' ἑνὸς μὴ ἐλθῇ.

Je vous di, qu'en ceste nuit-la deux seront en vn mesme liêt : l'un sera prins, & l'autre laissé.

35. Δύο ἕσονται ἀλουργουσαι ἅρῃ τῇ αὐτῇ· μία ἀφ' ἑνὸς ἐξέλθῃ, καὶ ὁ ἄλλος ἀφ' ἑνὸς μὴ ἐλθῇ.

Il y en aura deux lesquelles moudront ensemble : l'une sera prinie, & l'autre laissée.

36. (Δύο ἕσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃς ἐὰν ἀφ' ἑνὸς ἐξέλθῃ, καὶ ὁ ἄλλος ἀφ' ἑνὸς μὴ ἐλθῇ.)

(Deux seront ἐς champs : l'un sera prins, & l'autre laissé.)

37. Καὶ διπαρεμβύτης λέγουσιν αὐτῷ, ποῦ κύριε, ὃς ἐὰν αὐτῷ, ὅπου τὸ σῶμα, ἐκείθεν ἀχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.

Et eux respondans lui disent, Où Seigneur ? Lequel leur dit, En quelque lieu que sera le corps mort, là aussi s'assembleront les aigles.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ.
Εἰς δὲ καὶ ἀποκαλῶν αὐτοῖς ποῦς τὸ σῶμα τοῦ σαρκοῦ καὶ οἱ ἀετοί.

Or il leur dit aussi vne similitude, teadant à ce qu'il faut toujours prier, & ne s' anochaloir point.

2. Ἀλέγω, κριτής τις ἔστι τοῦ κόσμου, τὸς ἰδοῦ μὴ φοβῶντομ, καὶ αὐθροῦν μὴ ἐκταρατομ.

Disant, Il y auoit vn iuge en vne ville, lequel ne craignoit Dieu, & ne respectoit personne.

CAP. XVII.

32. Memores estote uxoris Lot.

Remember Lots wife.

33. Quicumque quaesierit animam suam salvam facere, perdet illam, & quicumque perdiderit illam, vivificabit eam.

Whosoever will sette so save his soule / shall lose it: and whosoever shall lose it / shall get it life.

34. Dico vobis, in illa nocte erunt duo in lecto unus: unus assumetur, & alter relinquetur.

I tell you in that night there shall be two in one bed: the one shall be received / and the other shall be left.

35. Duæ erunt molentes in unum: una assumetur, & altera relinquetur.

Two women shall be grinding together: the one shall be taken / and the other shall be left.

36. (Duo in agro: unus assumetur, & alter relinquetur.)

(Two shall be in the field: one shall be received / and another shall be left.)

37. Respondentes dicunt illi, Vbi Domine? Qui dixit illis, Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

And they answered / and said to him / Where? Lord? And hee saide unto them / Where so ever the bodie is / thither will also the Eagles resort.

CAP. XVIII

Dicebat autem & parabolas ad illos, quoniam oportet semper orare & non deficere.

And he spake also a parable unto them / to this end / that they ought alwayes to pray / and never to cease.

2. Dicens, Iudex quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat, & hominem non reverebatur.

Saying / There was a iudge in a certaine citie / which feared not God / neither revered man.

Das XVII. Capitel.

32. Gedencket an des Lots Weib.

Dencket paa Lots hustru.

33. Wer da suchet seine Seele zu erhalten / der wirds verlieren / Vnd wer sie verlieren wirdt / der wird ihr zum leben helfen.

Huo som søger effter at foruare sin Siel / hand misser hende / oe huø hendemisser / handskal hielpe hende til lifuit.

34. Ich sage euch / inn derselbigen nacht werden zween auff einem Bette ligen / Einer wirdt angenommen / der ander wirdt verlassen werden.

Ieg siger eder / i den samme nat skulle tho ligge paa en seng / den ene skal anammis / den anden skal forladis.

35. Zwo werden malsen miteinander / Eine wirdt angenommen / die ander wirdt verlassen werden.

Tho skulle male tilsammen / den ene skal anammis / den anden skal forladis.

36. (Denn werden zween auff dem Felde sein / Einer wirdt angenommen vnd der ander wirdt verlassen werden.)

Da skulle tho vere paa marchen / Den ene skal anammis / den anden skal forladis.

37. Vnd sie antwortten / vnd sprachen zu ihm: HERR wo da? Er aber sprach zu ihnen: Wo das Aß ist / da sammeln sich die Adeler.

De de suarede / oe sagde til hannem / HERR huø da? De hand sagde til dem / Huø som Aadjeler er / der forsamløe De sig.

Das XVIII. Capitel.

Er saget ihnen aber ein gleichniß davon / daß man allezeit beten vnd nicht laß werden solt.

De hand sagde en lignelse til dem / der om / at mand skal altid bede / icke lade aff.

2. Vnd sprach: Es war ein Richter inn einer Statt / der forchte sie nicht für Gott / vnd scheuet sich für keinem Menschen.

Der vaar en Dommere i en Stad hand frøctede icke Gud / och skøtte om intet Menneske.

Kapitola XVII.

32. Pomnietē na Manžesku Lothovu.

Przypomniēcie i sobie żonę Łota.

33. Kdożkoli hleděti bude ži vót svůg zachováti / stratiť geť: a kdożkoli gý stratiť / obživí geť.

Ktożkolivieś będzie śledził iakoby zachować duszę swą / straci ją / a ktożkolivieś ją straci / goryć ieć żywot.

34. Prawiym wám / w ta noc budau dwa na Łożi gednom / gedna bude wżat / a druhý janiechan:

Powiedamci wam Onęcy nocę będą dwaj na łóżu iednym / iednej go weźmie a drugiego zostawia.

35. Dwě budau młeci spolu / gedna bude wżata a druhý zanechána:

Dwie będą mleci spolu / iednej weźmie a drugą zostawia.

36. (Dwa na poli / gedna bude wżat / a druhý zanechán.)

W dwa na polu / a iedna będzie wzięta / drugi zostawion będzie.

37. Odpowědźmuse / kęfli gęmu: Kde Pāne? Kterýž řekł gęm: Kdeřkoli bude Tělo / tam se shromážďegij v Orlice.

Tedy mu oni dawšy odpowědź / rzekli / Gdzie Pānie? Któryż rzekł / Gdzie będzie ciało / thām się zbiorą w orłowie.

Kapitola XVIII.

Řekavil k nim tak v podobě / benšivij / že se musí wždycky modliti a nevstávati.

Řp. w. d. ž. u. m. t. z. p. o. d. o. b. i. e. n. s. k. i. s. k. o. w. o. k. r. e. m. u. j. n. a. l. e. z. a. c. e. / i. j. s. i. e. z. a. w. o. j. d. y. m. o. d. l. i. c. p. o. t. r. z. e. b. a. a. n. i. e. l. e. n. i. s. w. i. e. c.

2. Řka Gaudē nępaky byl w nępaky mřęř / kterýž se Boha nebál / a Cřlowěka se nęřyděl.

Řlowiac / Był śedzą w niektořym mieście / któryś Bogę nie bał / ani się żadnego wstydał.

3 ארמלתא דיו חדרא
אמר הנת במדינתא חי
ואתנא הנת לנתה ואמנא
תבצני מו בעל דיני :

En quella città era vna vedova, la qual venia d'istà, dicendo, fiammi giustizia del mio uerfario.

4 ולא עבא הנת ובגד
סגיא פתורו דיו אמר
בנפשה או מו אלהא לא
דחל אנה ומו בגד נשא
לא מתכחד אנה :

Et egli per un tempo non volse. Ma poi disse entra se stesso, Benchè io non temo iddio, ne mi curi da persona.

5 אבו מטול דמלאנא
לי דנא ארמלתא א
אתבציה דלא בכל ענו
תהנא אתנא מתנא לי :

*Nondimeno perche questa vedova mi dà molestia, io le farò giustizia: acci-
ocche al fine ella venendo, non mi rompi la testa.*

6 ואמר מרו שמעו מ
מנא אמר דינא דעולא :

*Hoc il Signor disse, F'iste ciò che dice
il giudice iniquo.*

7 אלהא דיו לא ותראית
יעבד תבעתה לגבוה
דמרוז לה באיממא
בכללית ומצד רוחה
עלניהו :

*Hora iddéo non farà la vendetta de
fuoi clerici, che gridano a lui giorno e not-
te, ancor che supporti in essi?*

8 אמר אנה לכון דנעבד
תבעתהו בעגל (ברם)
ואתנא ברה ואנשה
ונשבה פי הומנותא אל
אנשה :

*Io ti dico che farà la lor vendetta ben-
tosto. (Ma quando il Figliuol de l'huomo
verrà, troncherà egli feda sopra la terra?)*

9 ואמר הנת מתל
הנת וקבל אנשה אלו
פתכיליו על נפשחיו ד
דאיתיהו ודיקא ובסו
על כל נש :

*Disse ancora questa similitudine, a
certi che si confidauano in se stessi d'esser
giusti, e sprezzauano gli altri.*

3 ותתו אלמנה בעיר ההוא
ותבוא אליו לאמור נקום נקמת
מצוררי :

*Auia tambien en aquella ciudad vna biuda,
la qual venia à el diziendo, Defiendeme de mi ad-
uerfario.*

4 ולא אבה לעת ואחרי כן
אמר בלבו אף כי את אללהם
לא ירא אנכי ואת האדם לא
חזר :

*Mas el no quiso por tiempo. mas despues
deesto dixo dentro de si, Aunque ni temo à Dios
ni tengo respeto à hombre;*

5 אך כי תודיעני האלמנה
הזאת אנקמתה כן תבוא לנצח
ותמהרני :

*Toda via, porque esta biuda me es
molesta, defenderlahé: porque al finno venga
y me muela.*

6 ויאמר אדני שמעו מה השפט
העול אומר :

*Y dixo el Sennor, Oyd loque dize el mal
juez:*

7 ואלהים תל לא יעשה נקמת
הבחידי אשר צועקים אליו
יומם ולילה ואמר אפים הוא
עליהם :

*Y Diosno defenderà à sus escogidos que
claman à el dia y noche, aunque sea longanime
acerca de ellos?*

8 אמנם אומר אני לכם כי
יעשה נקמתם במהרה לכן אם
יבוא בן האדם אל ימצא
אמנה על הארץ :

*Digo hos que los defenderà presto. (Empero
el Hijo del hombre, quando vinire, hallará se en
la tierra?)*

9 ויאמר אל האנשים אשר
יבטיחו את גופם כי צדיקים
המה יבוא לאחדים את המשל
הזה :

*Ytem, dixo tambien à vnos que confiauan
de si como justos, y menospreciauan à los otros,
esta parabola:*

3. Χήρα ἦν ἐν τῇ πόλει καὶ
ἦν καὶ ἡρώδης πατρὸς αὐτῆς. λέγου-
σα, Καδικήσῃ με δὴ ὁ ἀδικησας
μου.

*Ory auoit il en ceste ville-la vne ve-
fue, qui vint à lui, disant, Fai-moi ius-
tice de ma paitte aduerse.*

4. Καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἡμεῖς ἡρώδης.
μή τι ποιῇ αὐτῇ, ἐν αὐτῇ, ἐν καὶ
τῇ γένεσι καὶ φθορᾷ, καὶ ἀποθνήσκει
οὐκ ὄντως πομπῇ.

*Et pour vn long temps il n'voulut
rien faire. Toutesfois apres cela il dit en
soi-mesme, Combien que ie ne craigne
Dieu, & ne respecte personne.*

5. Διά γε τὸ παρέχει μοι κράτος τῇ
χῆρᾷ τῶν τῶν, ἐκδικήσῃ αὐτήν,
ὥστε μὴ εἰς τίλην ἔρχομαι ἀπο-
μύσῃ με.

*Neantmoins, pour ce que ceste vefue
me donne peine, ie lui ferai iustice, que
finalemment elle ne vienne, & me rompe
la teste.*

6. Εἰπε δὲ ὁ κύριος, ἀκούσατε τί
ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει.

*Et le Seigneur dit, Escoutes que dit
le iuge inique.*

7. Ὅς δὲ ἴδῃς ἡμὴ ποιῇ τίλην ἐκ-
δικήσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῆς τῇ βο-
άντων αὐτῆς αὐτὸν ἡμῶν καὶ νυκ-
τὸς, καὶ μακροβυσσῶν αὐτῆς :

*Et Dieu ne vengera-il point ses effeus
qui crient à lui iour & nuit, combien
qu'il differe de le courroucer pour l'a-
mour d'eux?*

8. Καὶ λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιῇ τὴν ἐκ-
δικήσῃ αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ
ἔσχατου αὐτῆς αὐτῆς (αἶσα) ἀρρή-
τῃ καὶ πομπῇ τῇ γένεσι :

*Je vous di, que bien tost il les ven-
gera. (Mais quand le Fils de l' homme
viendra, cudez-vous qu'il trouue foy
en la terre?)*

9. Εἰπε δὲ πρὸς τινὰς τοὺς πεποι-
σμένους ἐφ' αὐτοῖς, ὅτι εἰσὶ δικαιοί,
καὶ ἐξουσιάζουσιν τοὺς λαοὺς, τῇ
ἐξουσίᾳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

*il dit aussi ceste similitude à quelques
vns qui se confioyent en eux-mêmes
d'estre iustes, & qui ne tenoyent les au-
tres pour rien:*

CAP. XVIII.

3. Vidua autem quædam erat in civitate illa; & veniebat ad eum, dicens, Vindica me de adversario meo.

And there was a widowe in that cite / which came unto him / saying / Do me iustice against mine adversarie.

4. Et nolebat per multum tempus. Post hæc autem dixit intra se, Etsi Deum non timeo, nec hominem revereor.

And he would not for a time; but afterwarde: he said with him selfe / Though I feare not God / nor revere a man.

5. Tamen quia molestus est mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens sugillet me.

Yet because this widowe troubleth me / I will doe her right / lest at the last she come & take me away.

6. Ait autem Dominus, Audite quid iudex iniquitatis dicit.

And the Lorde saide / Heare what the unrighteous iudge saith.

7. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte: & patientiam habebit in illa?

Now shall not God avenge his elect / which cry day and night unto him / nee / though he / suffer long for them?

8. Dico vobis, quia cito faciet vindictam illorum. (Veruntamen filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?)

I tell you he will avenge them quickly / (but when the Sonne of man cometh / shall he finde faith on the earth?)

9. Dixit autem & ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernebantur cæteros, parabolam istam

He saide also this parable unto certaine which trusted in them selves that they were iust / and despised other.

Das XVIII. Capitel.

3. Es war aber eine Wittve im der selbigen Statt / die kam zu ihm / vnd sprach: Rette mich von meinem Widersacher.

De der vaer en Encke i den samme Stad / hun kom til hannem / oc sagde / Reddemig fra min Modstandere.

4. Vnd er wolte lange nicht. Dar nach aber dachte er bey sich selbst: Ob ich mich schon für Gott nicht fürchte / noch für keinem Menschen scheue.

De hand vilde lange icke. Men der effter tænckte hand sig self / Alligeuel at ieg icke frægtet Gud / oc skoder imed Menniste.

5. Dieweil aber mir diese Wittve so vil Mühe machet / will ich sie retten / auff daß sie nicht zu letzt komme / vnd übertreibe mich.

De effterdi denne Encke gørmig saa megen romage / da vil ieg redde hende / at hun skal icke komme paa det sidste / oc offuer rode mig.

6. Da sprach der HERR: Höret hie / was der ungerechte Richter sagt.

Da sagde HERREN / Høret her / hvad den uretferdige Dommer sagde.

7. Solt aber Gott nicht auch retten seine Außgewählten / die zu ihm tag vnd nacht ruffen / vnd solt gedult darüber haben?

Skulde Gud icke oc redde sine Udvalde / som robe til hannem dag oc nat / och skulde hand haffue Taalmodighed der offuer?

8. Ich sage euch / er wirdt sie retten in einer kurtz. (Doch wenn des Menschen Sohn kommen wirdt / meinst du daß er auch werde Glauben finden auff Erden?)

Ieg siger eder / hand skal snart redde dem. (Dog naar menniskens Søn skal komme / Menst du at hand skal finde tro paa Jorden.)

9. Er saget aber zu etlichen die sich selbst vermaßen / daß sie fromb weren / vnd verachteten die andern / ein solch Gleichnuß.

Och hand sagde til nogle / som dristede paa sig self / at de vaere fromme / oc foracted andre / saadan en Eignelse.

Kapitola XVIII.

3. Bpla pał Wdowa w tom Miſcie: y pſichajela k němu kłaucz? Pom ſi mne nad przeciwniſkim mſim.

W tymże tej miſcie była wdowa / która kłuczyła do niego przysła / mówiąc / Wczyń mne wolna od przeciwniſkatego.

4. A on nechceł za mnóhý čas. Ale potom řekl sám w ſobě: Ačkoli ſe Boga nebogím / a Cflowěka ſe neſtydím

Lezy on nedečal przez nemeš lychas / Potym mowil sám v ſiebie / Ačci ſe Boga nie boję / ani ſe ža dnego wſtýdím.

5. Wſſaſze obetſuje mne tato Wdowa / pomſím jí / aby napoſledy pſigdauch / neobhaněla mne.

Wſſaſz (j mſi ſie) wprzetrza ją wdowa / wczynie ja wolna / aby mi nę oſkarek przyſzedłszy więcej nie doſuezała.

6. Ažel pał Pan: Cłyſte co Saudce nepravý dij.

Řekl tedy pan / Cłyſay / cłj co mowí ten zloſtivy ſedja.

7. Ždali pał Bžh nepomſtí wolaſnych ſwých / wolaſnych k ſobě wedne y w noc / a od kládati jim budeſ

A cłj Bog / ali nienwolnt wyſbrá nyh ſwoich wolaſnych do ſiebie wedne y w noc / a cłj by teſ gniewu ſwego przewlaczal nad nimi.

8. Prawím wám / Je brzo pomſtí aich. (Ale wſſał kłj pſtígde Syn Cflowěka / Ždali nalezne Wſru na Zemi?)

Powiedam wám / Jec te wolnym wczynie w wychole / A wſſał kłj Syn cłlowiecy gdy przyjdzie / a za j synoſcie wiare u nich imieć.

9. Ažel pał o k něterým kteříž w ſebe pauſſali pało ſprawebliví / a ginými pohrbali / Podobniſtíj toto:

Žárym řekl do něktorých kteříž w ſebe pauſſali pało ſprawebliví / a ginými pohrbili / Podobniſtíj to.

יה

10 תרין עברין סלקי ל
להיכל ~~ל~~ למצלי חד
פרישא ואחרתא מכסא

Due uomini salirono al tempio à fare orazione, l'uno Fariseo, e l'altro publicano.

[illegible]

Il fariseo stando in pie, orava in se-
stessa dicendo queste cose, l'addo, io ti rin-
gratio chi non sono come gli altri ho-
mini, rapaci, ingiusti, a desidero, o come è
questo pubblicano.

12 אֵלֶּה צִוִּים אֲנִי תָרוּן
בְּשִׁבְתָּהּ וּמֵאַסֵּר אֲנִי כֹל
מִיָּד תִּקְרָא אֲנִי:

*Io degno due volte la settimana do
le cime di tutte le cose che io possedo.*

[illegible]

*Et il publicano stando da lungi, non
 voleva pur alzare gli occhi al cielo: ma si
 batteva il petto, dicendo, Idolo sei proprio
 a me peccatore.*

14. אָמַר אֱלֹהֵי לִבּוֹ
הִנֵּחַ הָיָה מוֹדֵק לַעֲבָדָה
יִתֵּן מִן הַיָּד פִּי שֶׁאֵין
נֶשֶׁךְ צִיר דִּקְרִי בַּשָּׂה
יִתְמַךְ וְכֵן מִן הַיָּד
בַּשָּׂה יִתְעַרְרִי :

Io vi dico, che costui scese à casa sua giustificato più presto che quell'altro: per- cio che chiunque s'innalza, sarà humiliato: e chi si humilia sarà innalzato.

15 קרבו הווי לה דין י
לוצא דיקרוב לחתן וחתן
אגון מלמידותי נכא ב
בהמה

Poi condacevano à lui de fanciullet-
ti, accio che egli li toccasse: il che vedendo
i discepoli, più riprendevano.

י.ח.

10 שְׁנֵי אֲנָשִׁים עָלָה אֵלֶּה—
תְּהִיכֵל לְהַחֲפִיל הָאֶחָד הַמִּפְרָשׁ
הוּא וְאֶחָד בְּעַל הַמִּכָּס׃

Dos hombres subieron al templo à orar, el vno Phariseo, y el otro publicano.

וְהַמִּפְרָשׁ עֲמַד וּלְנִפְשׁוֹ מִתְפַּלֵּל
הָאֵלֹהִים אֱלֹהֵי אֲדֹמָה לֵךְ כִּי—לֹא
הָיָה אֲנֹכִי בְּאִשְׁדּוּ הָאֲנָשִׁים אֲחֵדִים
בְּיוֹמִים עוֹשֵׁקִים מֵעַמִּי אֲוִי—
כִּמּוֹ בַּעַל הַמִּכָּס הַלֵּז * :

El Fariseo en pie oraua consigo desta manera: Dios, hagote gracias, que no soy como los otros hombres, ladrones, injustos, adúlteros, ni aun como este publicano.

21 צְמִיחַ פְּעֻמִּים בְּשִׁבְחוֹת
וּמַעֲשֵׂר אֲנִי אֶחָד—כָּל אֲשֶׁר
לִי אֵינִי מוֹכֵר :

Ayuno dos veces en la semana, doy diezmos de todo lo que poseo.

וַיַּעַל מִכָּם קִים מִכְחֹק וְגַם
לֹא אָבָה לְשִׂאת אֶת עֵינָיו אֶל־
הַשָּׁמַיִם כִּי אִם תּוֹכַח עַל־
תַּעֲלוּתוֹ לְאִמּוֹר אֶלְכִי תִּטָּא אֲנִי
לְנָפִי :

Mas el publicano estando lexos, no queria ni aun alçar los ojos al cielo: más heria su pecho diziendo, Dios, se propicio à mi peccador.

14 אומר אני לכם כי ידדוה
מצדק אל ביתו מן החוץ כי כל
המתרומם ישב ויהמשפיל
רום :

Digo os que este decendió á su casa, mas justificado que el otro : porque qualquiera que se ensalca, sera humillado, y el que se humilla, sera ensalcado.

וַיִּקְרָא בְנֵי אֱלֹהֵי אֶת־הַיְלָלוֹת
לְיַעֲקֹב בָּם וּבְאִשָּׁה רַחֵם
תְּהַלְמִינִי וַיַּעֲזֹר בָּם :

Y trayan a ellos ninños paraque les
rocaffe : loqual viendolo los Discipulos ,
renniantes.

477.

10. Ἀφ' οὗ καὶ οὗτος ἐκείνησαν εἰς
τὴν ἐρὸν καὶ ἐκείνησαν, ὁ δὲ Φα-
λαγγί, καὶ ὁ ἐκείνησαν παλῶντος.

Deux hommes monterent au temple pour prier, l'un Pharisien, & l'autre péager.

11. Ὁ Φαρισαῖος ἐπετίθει πάλιν
ἐαυτὸν πάλιν ἀπολογούμενος, ὁ ὅτι
ἐν ἑαυτῷ ἔχει, ὅτι ἐὰν εἰμι ὡς περ
εἰ λαοὶ τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἀρετῆς,
ἀδικοῦ, μοιχοῦ, ἢ κτηνῶς ὡς ἔτ' ὁ
πρώτος.

Le Pharisien le tenant à part, prioit en soi-même, disant telles choses, Dieu ie te re[n] grâces, que ie ne suis point comme le reste des hommes, qui sont ravisseurs, iniustes, adulteres : ni mesmes aussi comme ce peager.

12. Νηστεύουσιν δὲ τῇ σαββάτῳ, ἀποδεχάμενοι πάντες ὅσοι κληθῶμεν.

Je jufne deux fois la femaine: ie donne la difine de tout ce que ie poffede.

13. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἐξῶς
 ὅπου ἦτολεν εὐδὲ τὸν ἐφ' ἡπαλμὸν
 εἰς τὸν οὐρῳ ἀνέπαυραι, ἀλλ' ἐπύ-
 πτεν εἰς πειθήριον αὐτοῦ, λέγων, ὅτι εἰς
 λαοὺς ἡμῶν τῷ ἀμωστικῷ

Mais le péager se tenant loin, ne oïoit pas mesmes eleuer les yeux vers le ciel: mais frapoit la poitrine, disant, Dieu sois appaillé enuers moi qui lui pe-

[illegible]

Le vous di que cestui-ci descendit iusti-
fie en la maison plustost que l'autre. Car
quiconque s'esleue, sera abaissé : & qui
s'abbaisse, sera esleué.

15. Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ
βρέφη, ἵνα αὐτῷ ἐκλήται· ἰδοὺ τὸ
ἦν ἐκ μωθῆταί· ἐπετίμηκεν αὐτοῖς.

Or on lui presenta aussi des peris enfans, afin qu'il les touchast, ce que voyans les disciples, les tanterent.

CAP. XVIII.

10. Duo homines ascendebant in templum ut orarent: unus Phariseus, & alter publicanus.

Two men went up into the Temple to pray: the one a Pharisee, and the other a Publicane.

11. Phariseus stans, hæc apud se orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum: raptores, iniusti, adulteri: velut etiam hic publicanus.

The Pharisee stood & prayed thus with himselfe: O God, I thank thee that I am not as other men: extortioners, unjust, adulterers, or even as this Publicane.

12. Ieiuno bis in sabbatho: decimas de omnium quæ possideo.

I fast twice in the weeke: I give tithes of all that I possess.

13. Et publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad cælum levare: sed percutiebat pectus suum, dicens, Deus propitius esto mihi peccatori.

But the Publicane standing afar off, would not lift up so much as his eyes to heaven: but smote his breast, saying, O God, be mercifull to me a sinner.

14. Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

I tell you, this man departed to his house justified, rather than the other: for every man that exalteth himselfe, shall be brought lowe: and he that humbleth himselfe, shall be exalted.

15. Afferebant autè ad illum, & infantes, ut eos tangeret, Quod cum viderent discipuli increpabant illos.

They brought unto him also babes, that he should touch them. And when his disciples saw it, they rebuked them.

Das XVIII. Capitel.

10. Es giengen zween Menschen hinauff inn den Tempel zu beten / Einer ein Phariseer / der ander ein Zöllner.

Der ginge thu Menschen op tñ Tempelen at bede / den ene en Phariseer / den anden en Zoldere.

11. Der Phariseer stund vnd betet bey sich selbst also: Ich dancke dir Gott daß ich nicht bin wie die andern Leute / Räuber / Vngerechte / Ehebrecher oder auch wie diser Zöllner.

Phariseeren stod oc bud saa ved sig selff / Jeg tacker dig Gud / at ieg icke som andre Jøder / Kæffuere / tværfærdige / Hørtarle / eller oc som denne Zoldere.

12. Ich faste zwir inder wochen / vnd gebe den zehenden von allem das ich habe.

Jeg faster tho gonge om vgen / oc giffuer Tiende / aff alle det ieg haaffuer.

13. Vnd der Zöllner stund von ferne / wolte auch seine Augen nicht auffheben gen Himmel / sondern schlug an seine Brust / vnd sprach: Gott sey mir Sünder gnedig.

Och Zolderen stod langt borte / vilde icke end op / løffte sine øyen til Himmelen / Men hand slo sig paa sit Bryst / oc sagde / Gud vær mig Syndere naadig.

14. Ich sage euch / diser gieng hinab gerechtfertiget inn sein hauß für jenem / Denn wer sich selbst erhöhet / der wirdt ernidriget werden / vnd wer sich selbst ernidriget der wirdt erhöht werden.

Jeg siger eder / Denne giick retfærdig ned i sit huus / saar den anden. Thi hvo sig selff op høyer / hand skal nedtryckes / Och hvo sig selff nedtrycker / hand skal op høyses.

15. Sie brachten auch junge Kinderlein zu ihm daß er sie solt anrühren. Da es aber die Jünger sahen / bedroheten sie die.

De bare oc unge Børn til hannem / at hand skulde røre ved dem. De Disciplene saae det / eruede de dem.

Kapitola XVIII.

10. Dwa Eglowěty wstupu: powali do Chrámu aby se modili: jeden Žákoniš / a druhý zgawný hřisniš.

Dwoe ludj z kapiš do kó: šćolá aby sie modlił / ieden Šary: zeuř á drugi celniř.

11. Žákoniř stoge takto sám v sebe modlił se: Bože / děkugi tobě / že nejsem jako jiní lidé / dráči / nespravedliví / Egožolžnič / jako y tento žgawný hřisniř.

A stánawšy Šary zeuř tak sie sam v siebie modlił / Boże czynie chobiedzieli / jemnie ieřt takó mi ludjie drapieżni / niesprawiedliwi / y eudžolžni / kbo iakiej y ten celniř.

12. Postijm se dwakrát do tēhodne / deřatŕ dāwām je w sřech wěcp kterpmiř wladnu.

Postczedwā kroć w tegodni / da wam dŕieřecine je wřytlić co mam.

13. Ale zgawný hřisniř stog: ždaleka / nechťel ani oči k Niebi po: dwiřnauti / ale bil prřiřiwě / řka: Bože miłostiw bud mñe hřisniřemū.

Celniř žřie stánawšy ždaleka / niechćal podmieř y oczu swych niebo / ale tlał pierřiwie / miewiřac / Bože badi miłosćiw mñe grzeřniřemū.

14. Prāwim wām / od šel tento spravedliwý vñinē gřa do Domu swěho / wjeř nej o: nen: neb ka:žop kdo:ž se powyřřuge / bude ponijžen: a kdo:ž se ponijžuge / bude powyřřen.

Prōwiedam to wam / řekten obředi vřprawieliwionym / do domu swego wlecey nřili on / kbo / wim řto kolwiel sie powyřřia / bdižie vniřon / a řto sie vniřa / bdižie powyřřon.

15. Prīnāřřeli takē k nřemu y nemluwřāřka aby se gich do třkal. Co:ž kō:ž vřřeli wredniř / prīmawwali gum.

Przynořono te:ž Eniemu dŕia: teczři aby sie idy doryřal / co gdy wiđzieli zwolenicy / fuřali na nie.

יח

16. הוּ דין יִשׁוּעַ קָרָא
אֶתְּנוּ וְאָמַר לָהֶן שְׁבוּקוֹ
טָלִיא אֶתְנוּ לִנְתִי וְלִי
תִּכְלוּ אֶתְנוּ דְּדִאִילוּ צִיר
דְּאִירָה הִלִין אֶתְנוּ דְּלָהֶן הִי
מַלְכוּתָא דְּשָׁמַיָא :

Ma l'ev' li chiama à se, disse, Lasciate venire i fanciulli a me, e non li proibite: perciocchè di tali è il regno di Dio.

17. אֶתְנוּ אָמַר אֶתְנוּ לָכוֹ
דְּמִן דְּלֹא יִקְבֵּל מַלְכוּתָא
דְּאִלְהָא אִירָא טָלִיא לִי
יִעֹל לָהּ :

Le Si dice in Verità, Chiunque non venera il regno di Dio come fanciullo, non entrará in esso.

18. וְשָׁאַלָה חַד מִן רִישָׁנָא
וְאָמַר לָהּ מַלְפָּנָא טָבָא
מִנָּה אֶעֱבֹד דְּאִירָה תִּנְיָ
דְּלָעֵל :

Et cum certo principe li domandò, dicendo, Maestro buono: che farò, per hereditare la vita eterna?

19. אָמַר לָהּ יִשׁוּעַ מִנָּה
קָרָא אֶתְנוּ לִי טָבָא וְלִי
טָבָא אֶלֹא אִין חַד אֶלְהָא :

E l'ev' li disse, Perché mi chiami tu buono? Nient'è buono, se non Iddio solo.

20. פִּיקֻדְנָא דִּיעַ אֶתְנוּ לֹא
תִּקְטִיל וְלֹא תִגְדֹּר וְלֹא
תִּתְּנוּב וְלֹא תִסְתַּח וְלֹא
סִבְדִּיתָא דְּשִׁיקֻנָא יִגְדֹּר
לֹאבוּךְ וְלֹאמֶךְ :

Tu fai i commandamenti, Non adulterare, Non occidere, Non rubbare, Non dir falso testimonio. Honora tuo padre e tua madre.

21. אָמַר לָהּ הִלִין כְּלָהִין
נְסֻתָא אֶתְנוּ מִן סְלִיחָתִי :

Et celi' li disse, Tutte queste cose ho osservate fin da la mia gioventù.

22. בִּד שָׁמַע דִּין יִשׁוּעַ
אָמַר לָהּ חֲדָא חֲסִידָא לָךְ
וְכוּן כָּל מִדָּם דְּאִירָה לָךְ
וְהֵב לְמַסְפָּנָא וְתִהְיֹא לָךְ
סִימְנָא בְּשָׁמַיָא וְתִי
בְּתָרִי :

Ev' avendo udito questo, li disse, Timonca ancor una cosa, vendi tutto quel che tu hai, e dallo ai poveri, e habetis un thesoro in cielo, poi veni, e seguimmi.

יח

16. נִינְעַק אֶתְנוּם יִשׁוּעַ לֹאמַר
הִנִּיחוּ אֶת־הַיְלֻדִים לְבוֹא אֵלַי
וְאֵל תִּבְלָאוּם כִּי לְאֵלֶּהָ אֲשֶׁר
בְּמוֹתָם יִשְׁמְלֻכּוֹת הַשָּׁמַיִם :

Mas Iesus llamandolos, dixo, dexad los nin-nos venir à mi, y no los impidays: porque de tales es el Reyno de Dios.

17. אָמַר אָמַר אֶתְנוּ לָכֶם כָּל־
אֲשֶׁר לֹא יִקְבֹּל אֶת מַלְכוּת
הַשָּׁמַיִם כְּמוֹ יְלֹד גַּם לֹא יָבוֹא
בָּהּ :

De cierto os digo, que qualquiera que no recibiere el Reyno de Dios como un niño, no entrara en el.

18. וַיִּשְׁאַל לוֹ אֶחָד מִן תַּרְאֲשׁוּנִים
לֹאמַר תִּמְלִמְד טוֹב מֶה אֶעֱשֶׂה
וְאִירָשׁ אֶת־חַיֵּי עוֹלָם :

Irem, preguntò le vn principe diziendo, Maestro bueno, Que haré para possee la vida eterna?

19. וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִשׁוּעַ מֶה תִּקְרָא
לִי טוֹב וְאִירָשׁ טוֹב כִּי־אֵלֹהִים
אֵלֵהֶם לְבָרוּ :

Y Iesus le dixo- Porque me dizes bueno? ninguno ay bueno sino solo Dios.

20. יָדַעְתָּ אֶת הַמִּצְוֹת לֹא תִנְאֶף
לֹא תִרְצַח לֹא תִגְנוֹב לֹא תַעֲנֶה
עַד שֶׁקֶר כִּבְדֹּר אֶת אֲבִיךָ וְאֶת
אִמְךָ :

Los mandamientos sabes, No mataras, No adulteraras, No hurtarás, No diras falso testimonio, Honra à tu padre, y à tu madre.

21. וְהוּא אָמַר כָּל־אֵלֶּה שְׁמַרְתִּי
מִנְעוּרִי :

Y el dixo, Todas estas cosas he guardado desde mi juventud.

22. וּכְאֲשֶׁר שָׁמַע אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אָמַר אֵלָיו עוֹד אֶחָת תִּחְסֹר
לָךְ מִכּוֹר אֶת־כָּל אֲשֶׁר לָךְ וְתֵת
לְפִשְׁכֻּנִים וַיִּהְיֶה לָךְ אוֹצֵר בְּשָׁמַיִם
וְלָךְ לָךְ וְכוּנָא אַחֲרִי :

Y Iesus oydo esto dixole, Aun vna cosa te falta: todo lo que tienes, vendelo, y da lo à los pobres, y tendrás thesoro en el cielo. y ven, figueme.

מ.

16. Ὁ Ἰησοῦς ἀπεσκαλεσάμενος αὐτὸν εἶπεν, ἀφίτη ταῖς παιδίαις ἐρχέσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύει αὐτοὺς. ὅτι τοιοῦτοι εἰσὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Mais Iesus les ayant fait venir à soi, dit, Laissez les petis enfans venir à moi, & ne les empeschez point: car à tels est le royaume de Dieu.

17. Αὐτὸν λέγων ὑμῖν, ὅτι εἰς ἂν μὴ διξῇ καὶ τῶν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

En verité ie vous di, quiconque ne recoura comme enfant le regas de Dieu, n'entrera point en icelui.

18. Καὶ ἰπταμένης τῆς αὐτοῦ ἀρχαῖς, λέγων, διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωῶν αἰώνιον κληρονομήσω;

Lors quelque Seigneur l'interroguas, disant, Maître qui es bon, que ferai-je pour heriter la vie éternelle?

19. Εἶπε ὁ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, τί με λέγεις ἀγαθόν; ὁ ὢν ἀγαθός, εἰ μὴ ὁ Θεός, ὁ Θεός.

Iesus lui dit, Pourquoi m'appelles-tu bon? Il n'y a nul bon qu'vn seul Dieu.

20. Ταῖς ἐπιτάγαις οὖδας, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ᾠστῇς, μὴ ψευδομάρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὸν μητέρα σου.

Tu fais les commandemens, Tu ne commettas point adultere. Tu ne tués point. Tu ne desrobberas point. Tu ne diras point faux témoignage. Honore ton pere & ta mere.

21. Ὁ δὲ εἶπεν, ταῦτα πάντα ἱφουλάξω ἀπὸ τοῦ ἔμου.

Et cestui-la dit, J'ai gardé toutes ces choses dés ma ieunesse.

22. Αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, εἰ τι ἔτι σε λείπει. πᾶν τι ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διδόντος τῶν πτωχῶν, καὶ ἔξῃς θησάμενος ἐν οὐρανῷ, καὶ δεύρο ἀκολουθή μου.

Quando Iesus eut ouï cela, il lui dit, Vn point te defaut encore: ven tout ce que tu as, & le distribue aux pöures, & tu auras vn thesoro au ciel: puis vien, & me suis.

16. Iesus autem convocans illos, dixit, Sinite pueros venire ad me; & nolite vetare eos: talium est enim regnum Dei.

But Iesus called them unto him / and saide / Suffer the babes to come vnto me / & forbid them not: for of such is ye kingdom of God.

17. Amen dico vobis, quicumque non acceperit regnum Dei, sicut puer, non intrabit in illud.

Werch I^sao vnto you / who so enter receiveth not the kingdom of God as a babe / he shall not enter therein.

18. Et interrogavit eum quidam princeps, dicens, Magister bone, quid faciens vitam aeternam possidebo?

Then a certaine ruler asked him / saying / Good master / what ought I to doe / to inherite eternall life?

19. Dixit autem ei Iesus, Quid me dicis bonum? nemo bonus, nisi solus Deus.

And Iesus sayde vnto him / Why callest thou me good? None is good / save onely even God.

20. Mandata nosti, Non occides, Non mœchaberis, Non furtum facies, Non falsum testimonium dices, Honora patrem tuum & matrem.

Thou knowest the commaundements / Thou shalt not commit adulterie / Thou shalt not kill: Thou shalt not steale: Thou shalt not beare false witness: Honour thy father and thy mother.

21. Qui ait, Hæc omnia custodiavi à iuventute mea.

And he sayde / All these have I kept from my youth.

22. Quo audito, Iesus ait ei, Adhuc unum tibi deest: omnia quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo: & veni, lequere me.

Now when Iesus heard that he said vnto him / Yet lackest thou one thing. Sell all that ever thou hast / and distribute vnto the poore / and thou shalt have treasure in heaven / and come / follow me.

Das XVIII. Capitel.

16. Aber Iesus rieß sie zu sich / und sprach: Lasset die kindlein zu mir kommen / und wehret ihnen nicht / denn solcher ist das Reich Gottes.

Men Iesus kallede dem til sig / oc sagde / Lader Børn komme til mig / oc formener dem icke / Thi Guds Rige høret saadanne til.

17. Warlich / ich sage euch / wer nicht das Reich Gottes nimpt als ein Kind / der wirdt nicht hinein kommen.

Sandelige / Jeg siger eder / Hvo som icke tager Guds Rige som it Barn / hand kommer der icke ind.

18. Vnd es fraget ihn ein Oberster / vnnnd sprach: Guter Meister / was muß ich thun / daß ich das ewige leben ererbe?

De en aff de Øffuerste spørde hannem at / oc sagde / Gode Messere / Hvad skal ieg gøre / at ieg kand arffue det ewige lif?

19. Iesus aber sprach zu ihm: Was heiffest du mich gut? Niemand ist gut / denn der enige Gott.

Da sagde Ihesus til hannem / Hui kalder du mig god? Ingen er god yden den eniste Gud.

20. Du weißest die gebot wol / Du solt nicht Ehebrechen. Du solt nicht tödten. Du solt nicht stelen. Du solt nicht falsch gezeugen / reden. Du solt deinen Vater vnnnd deine Mutter ehren.

Du vedst du bene vel / Du skal icke bedriffue hoer. Du skal icke sla ihjel. Du skal icke stiele. Du skal icke tale falske vidnisbyrd. Du skal ære din Fader oc din Moder.

21. Er aber sprach: Das habe ich alles gehalten von meiner jugend auff.

Da sagde hand / Dette hastue ieg holdet alt sammen op aff min Ungdom.

22. Da Iesus das höret / sprach er zu ihm: Es fehlet dir noch eines / verkauffe alles was du hast / vnnnd gibs den Armen / so wirst du einen schatz im Himmel haben / vnd komb vnnnd folge mir nach.

Der Ihesus der hørde / sagde hand til hannem / Dig fattis end nu it / Sal alt der du hastue / oc giff der fattige / Saa skal du hastue it Eiggendescap i Himlen / Oc kom / oc efterfølg mig.

Kapitola XVIII.

16. Alle Gefijßs swolaw ge / felt: Nechte dißel af gdau kominne ane brastie gim / neč takowšč geſi Kralowſtwj Boſſi.

Alle Jezus wezwawſſy dſiaty / czeſi / powiedſiaſi / Dopuſzczcie dſiaty teč kamin przydyj do mnie / & nie hãmycie ich / & bowiemiã takowych teſi Krolowſtwo Boſe.

17. Zagieſi prawim wãm / & doſſoſi nepřigme Kralowſtwj Boſiſho nato diſe / newes gde do něho.

Saprawdce wãm powiedam / Kto koľwiek nie przyjmie Krolowſtwã Boſego takõ dſieciarſko / & za tym ſpoſobem nie wuidzie do něgo.

28. Potãžalo ho gedno kniſe / ſe / tka: Wiſſie dobrj / co činẽ ſiwot wẽcny obdrſim?

Tedy go pytało nieſtore kniſze / mowiãc / Wiſſie / dobry coſ czyniãc otrzymam ſiwot wieczny?

19. V felt genu Gefijßs: Proč mne nazýváš dobrým? Nikádný není dobrý / jednýž teſi ſam Bůh.

Kpowiedzial mu Jezus / przecz je mne powiedaſz byc dobrym / Sãdenci nie ieſt dobrym / jednýž teſi den / to ieſt Bóg.

20. V miſſs Pſiſãkanij / Nečabige / Neſchmuniſſe / Nečradneſe / Nepromiuiſſe / Křiwěho ſwědectwij: Cui De te wẽcho y Natu twau?

Knãžje roſkazãnã? Nie cudoſ loſ / nie ſãbiuay / niekrãdn / nie powieday ſwiãdectwã ſãſhymy / go / ciã oycã twego y matkã twã.

21. Kterſže felt: Toho wſſeho wſſiňhal ſgem od mẽ mladostj.

Tedy on rzeč / Tegom wſſyťie / go přeſtrzegal od mladoſci moiey.

22. To wſſyſſaw Gefijßs / felt mu: Geſieť ſe gednoho nedoſtãwã: Wſſiečp wẽcny křeř mãſe prodaw a roſdaw chudym / a budeſe miſti po klad w Nebi / a poď náſleduog mne.

Co Jezus wſſyſſaw ſã powied / itãliemu / Jedneyze ſečy teſe ſe medoſtãwa / Wſſyťo co maſ poſ przeday / & podiel miedzy wõgie / & budeſ miał kãrb w niebie przydyj / & chodj zãmã.

יח

23. הו דיין פד שמוע תליו
פדית לה עתיר הווא צד
טב :

*Colui & dite queste cose, si contristò, per-
ciocchè egli era molto ricco.*

24. ופד תנוא ישוע דפדית
לה אמר איכנא עטל
לאיליו דאית להון נכסא
דיצילון למלכותה
דאלהא :

*E l'ay & dendo ch'el s'era contristato,
disse, Quanto difficilmente entraranno
nel regno di Dio quelli che hanno de la
ricchezza.*

25. דלילא הי לגמלא
דפדיתווא דמחטא יעול
או עתירא למלכותה
דאלהא :

*Certo egli è più facile che vn camello
passi per la cruna d'vn aco, che vn ricco
entri nel regno di Dio.*

26. אמרו לה איליו ד
דשמוע ימנו מושב
למחא :

*Allor quelli che & d'anno, dissero, Chi
si può adunque saluare?*

27. ישוע דין אמר איליו
דלית פני נשא ל
משבח לית אלהא
משבח למחא :

*Et egli disse, Le cose che sono impossi-
bili à gli huomini, son possibili à Dio.*

28. אמר לה שמעון כ
באמא דא חנן שבחן כל
ימים נאמנו פתח :

*Disse allora Pietro, Ecco, noi habbiamo
lasciata ogni cosa, & habbiamo seguito.*

29. אמר לה ישוע אמר
אמר אמר לכו דלית
אנש דשבח פתח או
אנהא או אנהא או
אנהא או אנהא או
מלכותא דאלהא :

*Et egli disse loro, Io vi dico in Verità,
Non è alcuno che habbia lasciato casa, o
padre o madre o fratelli, o moglie, o figli-
uoli, per il regno di Dio.*

30. ולא יחבל באמא
סגא פתח נכסא
דיצילא דאמא תי
דלילא :

*Che non riceua molto più in questo
tempo, e nel secolo auuenire la vita eter-
na.*

יח

25. ובשמוע את הדברים האלה
ותשתוחח נפשו כי עשיר היה
מאד :

*Entonces el, oydas estas cosas, fue muy tri-
ste: porque era rico mucho.*

24. ובאשר ראה ישוע כי
השתוחח נפשו אמר איך עצלו
האלה אשר יש להם הון רב
לבוא במלכות אלהים :

*Y viendo Iesus que se ania entristecido mu-
cho, dixo, Quan difficultosamente entraran en el
Reyno de Dios, losque rienen dineros.*

25. כי נקל לעבור חמל בעד
חור המחס מבוא עשיר במלכות
אלהים :

*Porque mas facil cosa es entrar vn cable
por vn ojo de vnà aguja, que vn rico entrar al Re-
yno de Dios.*

26. ויאמרו השומעים ומי
יכול להושע :

*Y los que lo oyan, dixeron, Y quien podrá
fer saluo?*

27. והוא אמר אשר לא יוכלו
להיות עם האנשים יוכלו
להיות את אלהים :

*Y el les dixo, Loque es imposible acerca de los
hombres, possible es acerca de Dios.*

28. ויאמר כיפח הגה אנהו
עובד כלם ונבוא אחרי :

*Entonces Pedro dixo, He aqui, noiotros au-
emos dexado todas las cosas, y te auemos seguido.*

29. והוא אמר אליהם אמר אני
אמר לכם כי איש לא הנה
אשר עוב בית או אב ואם או
אחים או אשה או בנים
בעבד מלכות אלהים :

*Y el les dixo, Dicierto os digo, que nadie ay
que aya dexado casa, o padres, o hermanos o mu-
ger, o hijos, por el Reyno de Dios.*

30. ואשר לא יקח חרבה מאד
בעת הולאת ובעולם תבא את
חיי עולם :

*Que no aya de recibir mucho mas en este ti-
empo, y en el siglo venidero la vida eterna.*

יח

23. 'Ο ὅτι ἀκούσας ταῦτα, ὁ βίβλυ-
πας ἐστράφη. καὶ ὁ γὰρ πολὺς πλούσιος ἦν.

*Icelui ayant entendu ces choses de-
uint fort triste, car il estoit fort riche.*

24. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς πένθι-
μον ἔχοντα, εἶπε, πῶς δύσκολος
οἱ τοῦ βασιλείου ἔσθις ἐστὶν ἡ
ἐνδοξία τοῦ βασιλείου τοῦ θεοῦ.

*Iesus voyant qu'il estoit deuenu fort
triste, dit, Qu'il est mal-aisé que ceux
qui ont des biens, entrent au royaume
de Dieu?*

25. Εὐκρινέστερ ὅτι ἐστὶν κάμη-
λον διὰ τρυμαλίας ραφιδῶς εἰσελ-
θεῖν, ἢ πλοῦτον εἰς τοῦ βασιλείου
τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

*Il est certes plus aisé qu'un chameau
entre par le petit d'vne aiguille, que
vn riche entre au royaume de Dieu.*

26. Εἶπὺ οἱ ἀκούσαντες, καὶ τίς
δύναται σωθῆναι;

*Et ceux qui ouïrent cela, dirent,
Et qui peut donc estre saué?*

27. 'Ο ὅτι εἶπε, τί δύναται ὁ
ἀνθρώπου, δυνατὰ ἐστὶν ὅτι
θεοῦ.

*Et il leur dit, Les choses qui sont
impossibles aux hommes, sont possi-
bles à Dieu.*

28. Εἶπε δὲ ὁ πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς
ἀφῆκαμεν πάντα, καὶ ἡκολούθη-
σάμεθα σοι.

*Et Pierre dit, Voici, nous auons tout
delaisé, & t'auons suivi.*

29. 'Ο ὅτι εἶπεν αὐτοῖς, ἀλλὰ λέγω
ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐστι ὃς ἀφῆκεν πα-
τέρα, ἢ ἀδελφόν, ἢ γυναῖ-
κα, ἢ τέκνα, ἵνα εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ.

*Et il leur dit, En verité ie vous di,
qu'il n'y a pas vn qui ait delaisé sa mai-
son, ou parens, ou freres, ou femmes, ou
enfants pour l'amour du royaume de
Dieu.*

30. 'Οτι οὐ μὴ πολλὰ λήψῃς παρὰ
ταύτης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ
ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζήσῃ
αἰώνιον.

*Qui ne reçoit beaucoup plus en
ce temps-ici, & au siècle à venir la vie
eternelle.*

23. His ille auditis, contri-
status est: quia dives erat
valde.

But when he heard those things /
he was very heauie: for he was mar-
uclous rich.

24. Videns autem Iesus
illum tristem factum, dixit,
Quàm difficile, qui pecu-
nias habent, in regnum Dei
intrabunt?

And when Iesus saw him serous-
full he saide: howe what difficulte / hall
they that haue riches / enter into the
kingdome of God?

25. Facilius est enim ca-
melum per foramen acus
transire, quàm diuitem in-
trare in regnum Dei.

Surely it is easier for a camell to
goe through a needles eye: then for a
rich man to enter into the kingdome of
God.

26. Et dixerunt qui audie-
bant, Et quis potest saluus
fieri?

They said they that heard it: And
who then can be saued?

27. Ait illis, Quæ impos-
sibilia sunt apud homines,
possibilia sunt apud Deum.

And he saide: The things which are
impossible with men: are possible with
God.

28. Ait autem Petrus, Ecce,
nos dimisimus omnia,
& secuti sumus te.

Then Peter saide: Loe we haue left
all and haue followed thee.

29. Qui dixit eis, Amen
dico vobis, nemo est qui re-
liquit domum, aut paren-
tes, aut fratres, aut uxorem,
aut filios propter regnum Dei.

And he saide vnto them: Verely I
say vnto you: there is no man that hath
left house / or parentes / or brethren / or
wife / or children for the kingdome of
Gods sake.

30. Et non recipiat multò
plura in hoc tempore, & in
seculo venturo vitam æter-
nam.

Which shall not receiue much mo-
re in this world: and in the world to
come life euercasting.

23. Da er das höret/ward er trau-
rig/ denn er war sehr reich.

Der hand der herde / bleiff hand bedrossuit/ thi
hand vaar saare rig.

24. Da aber Iesus sahe/daß er trau-
rig war worden / sprach er: Wie
schwerlich werden die Reichen in das
Reich Gottes kommen.

De der Ihesus saa / at hand vaar bedrossuit/ sagde
hand / Huor suarliche stulle de Rige kommet Gud:
Rige.

25. Es ist leichter / daß ein Kamel
gehe durch ein Nadelöze / denn daß
ein Reicher inn das Reich Gottes
komme.

Der er lettere / at it Kamel paar igennem it Na-
le öze / end at en Rige kommer Gud: Rige.

26. Da sprachen die das höreten:
Wer kan denn selig werden?

Da sagde de som der herde / Huo sand da bliffue
salig?

27. Er aber sprach: Was bey den
Menschen vnmöglich ist / das ist bey
Gott möglich.

Men hand sagde / Huad som er vnuelige hoff
Menisten / der er muelige hoff Gud.

28. Da sprach Petrus/sihe/wir ha-
ben alles verlassen / vnd sind dir nach-
gefolget.

Da sagde Peder / See vi haaffue forladit alting / oc
haaffue effersuld dig.

29. Er aber sprach zu ihnen: War-
lich ich sage euch: Es ist niemand/der
ein Haus verläßt / oder Eltern / oder
Brüder / oder Weib / oder Kind / vmb
des Reichs Gottes willen.

Hand sagde til dem / Sandelige / Ieg siger edet/
Der er ingen / som forlader it Huus / eller Foreldere / el-
ler Brodere / eller Pustri / eller Born / for Gud: Ri-
ge stuld.

30. Der es nicht vilfeltig wider em-
pfahet / indieser zeit / vund in der zu-
künftigen Welt das ewige Leben.

Som en skal anamme der mangfoldige gen / iden-
ne tid / oc iden til kommandis Verden / der euige Liff.

23. To on vsløssaw zarmau-
til se/ neb bohats byl wclmi.

Lees on to vsløssaw / bårzo
sigg trolal / bowiem byl bårzo
bogårym.

24. Anžew Gekšis zarmau-
cenēho / řekl: Ktrac nesnadně
řdož peniže magi / do Krátow-
stwi Božšho wgdau.

Agdy go Iesus wyřal řaf bår-
zo zåsmucone / řekl: Jåřoj tru-
dno temu co ma pientadze wnidž
do Kroleřwa Božego.

25. Enåžegest žagistř Wel-
blaudu řřze gchelnj vcho pro-
giřti / neřli bohatsmu wgiřti do
Krátowstwi Božšho.

Abowiemu lácwiej řest wřel-
bladowi přřcã přřez vcho igetelne
niž wnidž bogaczowi do Kroleř-
wa Božego.

26. V řekli ti řeklřž slyřšeli:
V řdo muože řpasiu bři:

Et tedy řřorž to slyřšeli / řře-
řli: V řřorž može býť řdåwion?

27. Řřell gim: Což gest ne-
možněho v řřidj / možně gest v
Boha.

Ku temu on powiedzial: Co co
řest niepodobno v ľudž / podobno
uřť v Boga.

28. V řekl Petr: Hle my o-
puřřili gřine wřřekř wřřey / a řři
gřine za tebau.

Řårym řřell Piotr: Oto my o-
puřřilićmy wřřřř / a řřiřřny za
tebau.

29. Kterřřto řekl gim: Ža-
gistř prawim wåm / ře není
řådneho řřřřřby opuřřil
řåm / aneb ředite / aneb řra-
řřj / aneb řan řellu / aneb
řřny pro Krátowstwi Bo-
žšj.

Łdy im on powiedzial / řåř
prawde wåm powiedam / řaden
nieřest řřorřby opuřřicimå dom
åbo řodžite / åbo řraçia / åbo řone /
åbo řřiect / dla Kroleřwa Božego.

30. Aby newřal w tem to řåř
řu mnohẽm wřřce / a w budaw-
cřm wřřu / řiwota wřřněho.

Řřorřby nie miał wřřcã dåle-
řo wřřcey tego řřåřu / å w przyp-
řřym wřřku řiwot wřřczny.

31 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ לָהֶם
עֲסֹקְתֶּם וְאִמְרוּ לְהוֹן הֵא
סֶלְחֵנוּ לְאֹדִי שְׁלֹם ו
וּמִשְׁתַּלְמֵמוֹן פִּלְהוֹן דְּפִתִּיבּוֹ
בְּנִבְיָא עַל פֶּה דְּבִרָה דְּאִנְשָׁא:

*Poi hauendo presc com seco i dodici,
disse loro, Ecco, noi saliamo in Ierusalem,
e adempieranno al Figliuol de l'huomo
tutte le cose che sono scritte da i Profeti.*

32 וְשִׁתְּלֵם צִיר לְעַמִּימָא
וּבְנִיחוֹן בִּיה וּנְרִיחוֹ
בְּאִמְרוֹהִי:

*Imperche farà dato à le gentie sarà
schernido, injuriato, e spuntacchiato.*

33 וּנְיַגְדוֹנִיחִי וּנְצַעְרוֹנִיחִי
וְהִקְטִילוֹנִיחִי וְלִוְיִמָּא ד
דִּתְלִמָּא יְקִימָם:

*E poi che l'haneranno flagellato, l'oc-
cidanno: e li terzo de i iustificato.*

34 הֵיטוּבֵי חֲדָא מִן הַלּוֹ
לֹא אֶסְתַּבְּלוּ אֶל־מ
מִכְסֵּיָהּ הַיּוֹן מִנְהוֹן מ
מִלְתָּא דִּתְלִמָּא וְלֹא נִדְעִין
הַיּוֹן הַלּוֹן דְּמִתְמַלְלִין
עַמְהוֹן:

*Et essi non intesero alcuna di queste
cose: & era quessa parola nascosa loro si
che non int'endevano le cose che egli dice-
ua.*

35 וּפִר חָרִיב לֹא יִדְעוּ
סִמְנָא חֲדָא יִתֵּב הֵנָּה עַל יַד
אִרְחָא וְחֲדָר:

*Auienne poi ne l'auicinassi lui à Ie-
rico, che un cieco sedeva lungo la Via à
mendicare.*

36 וְשָׁמַע קוֹל בְּנִשְׁטָא
דְּעֵבֶר וּמִשְׁאַל הֵנָּה דְּמִנּוּ
הֵנָּה:

*Il quale hauendo oïdte la turba che
passaua domandò che cosa fusse questa.*

37 וְאִמְרוּ לֵה יֵשׁוּעַ ב
נְצַרְנָא עֵבֶר:

*E disserli che Iesus Nazareno passa-
ua.*

38 וְהָעֵבֶר וְאִמְרוּ יֵשׁוּעַ
פֶּה דְּבִיד אֶתְרַחֵם עָלֵי:

*Allora egli gridò, dicendo, Iesus fi-
gliuol de David, habbi misericordia de me.*

39 וְאִילוֹן דְּאִילוֹן הוּא ק
חֲדָמִיחִי דִּישׁוּעַ בְּאִין הוּא
פֶּה דְּקִשְׁתִּיק הוּא דִּין
יִתְרַחֵם קִמָּא הוּא פֶּה
דְּבִיד אֶתְרַחֵם עָלֵי:

*E quelli che andauono innanzi, lo
ripresero, accioche tacesse: ma egli
gridaua molto piu forte: Figliuol de Da-
uid, habbi misericordia de me.*

31 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֶת שְׁנַיִם עָשָׂר וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם הִנֵּה אֲנִי עוֹלִים
יְרוּשָׁלַיִם וְתַכְלִינָהּ כָּל הַנְּכֻתָּבוֹת
בְּנִבְיָאִים עַל יְדֵי בְּרִי הָאָדָם:

*Y Iesus tomando à parte los Doze, dixoles he-
aqui, subimos à Ierusalem, y seran cumplidas to-
das las cosas que fueron escriptas per los Prophe-
tas del hijo del hombre.*

32 כִּי יִתֵּן בְּיַד הַגּוֹיִם וַיִּלְצָהוּ
וַיַּגְדִּפוּהוּ וַיְדוֹק יְדָיו בְּפָנָיו:

*Porque será entregado à las Gentes, y será e-
scarnecido, y injuriado, y escupido:*

33 וַיִּסְרוּתוֹ בְּשׁוֹטִיִּים וַיְהַרְגוּהוּ
וּבִירוֹם הַשְּׁלִישִׁי יָקוּם מִמֵּתָיו:

*Y desque lo ouieren açotado, matarlo han,
mas altercerodia resuscitara.*

34 וְהָמָּה לֹא אָחָת מֵהֶן הָבִינוּ
וַיְהִי חֲדָבֶר חוּה גִּכְסָה מִחֶפְזָה
וְלֹא יָדְעוּ אֶת הַמַּדְבָּרִים:

*Mas ellos nada de estas cosas entendian, y es-
ta palabrala era encubierta: y no entendian lo-
que se dezia.*

35 וַיְהִי בְּקִרְוָבוֹ אֶל־יְרִיחוֹ
וַיֵּשֶׁב עִיר אֶחָד אֶל־חֲדָר
וְשׁוֹאֵל:

*Y aconteció que acercandose el de Iericho, vn
ciego estaua sentado junto al camino, mendi-
gando.*

36 וּבְשָׁמְעוֹ אֶת־קוֹל הַמּוֹן עֵבֶר
וַיִּשְׁאַל מִחֶפְזָה וְאָחָת:

*El qual como oyó la companna que passaua,
pregnaua que era aquello.*

37 וַיַּגִּידוּ לֹא כִי יֵשׁוּעַ הַנַּצְרִי
עֵבֶר:

Y dixeronle, que IESVS Nazareno passaua.

38 וַיַּעַק יֵשׁוּעַ בְּרִי דָּוִד חֲנֻנִי:
עַתָּה דִּבּוֹרֵי יֵשׁוּעַ הֵנָּה דְּמִנּוּ
דָּוִיד רַחֲמֵיכָא דִּמִּי.

39 וְהוֹדִלְכִים לְפָנָיו גָּעְרוּ בּוֹ
לְחַשְׁתָּו וְהוּא קָרָא וַיֹּאמֶר מֵאֹד
בְּרִי דָּוִד חֲנֻנִי:

*Y losque yuan delante renniane que callas-
se: mas el clamaua mucho mas, Hijo de David
ten misericordia de mi.*

31. Παραλαβὼν ὁ κύριος δώδεκα
ἐκ τῶν ἀποστόλων, ἔειπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ πρὸς ἡ-
γεμῶνας τῆς πόλεως, καὶ πρὸς
ἀρχιερεῖς, καὶ πρὸς γραμματεῖς,
καὶ πρὸς ὅλους τοὺς Ἰουδαίους.

*Puis Iesus print à part les douze, &
leur dit, Voici, nous menons en Ieru-
salem, & seront accomplies toutes les
Fils de l'homme, toutes les choses
qui sont escriptes par les Prophetes.*

32. Παροδοθήσεται ὁ κύριος ἐν ἱσ-
τι, καὶ ἐμπαυρήσεται, καὶ ὁ ὄχλος
ὀνειδίσει αὐτόν, καὶ ἀτιμώσιν αὐτόν.

*Car il sera livré aux Nations, & se-
ra moqué, & injurié, desraché.*

33. Καὶ μαργάρωσιν αὐτὸν ὡς ὁ
ἀντίχριστος, καὶ τῇ τρίτῃ τῇ ἡμέρῃ
ἀναστήσεται.

*Et apres qu'ils l'auront souëté, ils
le mettront à mort: mais au troisieme
iour il ressuscitera.*

34. Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τῶν τούτων
ᾤοντο, καὶ ὁ κύριος ἔειπεν αὐτοῖς
καὶ ὁ ὄχλος ὁ ὢν ἐν Ἱερουσαλὴμ
οὐκ ᾔδει.

*Et ils n'entendirent rien de ces cho-
ses, ains ce propos leur estoit caché: &
n'entendoyent point ce qu'il leur disoit.*

35. Ἐγγίσας ὁ κύριος ἑστῆκεν ἐν
ἐκτῇ πόλει, καὶ ἐκείνη τῇ ἡμέρῃ
ἐκείνη τῇ ἡμέρῃ ἐκείνη τῇ ἡμέρῃ.

*A duint comme il approchoit de Je-
rico, qu'il y auoit vn aueugle assis pres
du chemin, & mendiant.*

36. Ακούσας δὲ ὁ ὄχλος διέσπασ-
ετο, καὶ ὁ κύριος ἔειπεν αὐτοῖς
καὶ ὁ ὄχλος ὁ ὢν ἐν Ἱερουσαλὴμ
οὐκ ᾔδει.

*Lequel oyant la multitude qui pas-
soit, demanda que c'estoit.*

37. Ἀπεκρίθας δὲ αὐτοῖς, ἔφη
ἰησοῦς ὁ ναζαρενὸς παρερχόμενος.

*Et ils lui respondirent, que Iesus le
Nazarien passoit.*

38. Καὶ ἔειπεν λέγων, ἰησοῦ υἱὸς
δαυὶδ, ἰλθὲς με.
Lors il cria, disant, Iesus fils de
David, aye pitié de moi.

39. Καὶ οἱ ἀποστέλλοντες ἐπὶ τὴν
αὐτὴν ἵνα στατήσῃ αὐτὸς δὲ ἀντι-
παύσας ἐκείνην, ἔειπεν αὐτῇ, ἔλθι
σὺ με.

*Et ceux qui alloient deuant, le tan-
soyent, ains qu'il le teult: mais il crout
beaucoup plus fort, Fils de David, aye
pité de moi.*

31. Assumit autem Iesus duodecim, & ait illis, Ecce ascendimus Ierusalem, & consummabuntur omnia quę scripta sunt per prophetas de filio hominis.

Then Iesus tooke vnto him twelue; and said vnto them: Beholde, We go vp to Ierusalem; and all things shal be fulfilled to the Sonne of man; that are written by the Prophets.

32. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur.

For he shal be deliuered vnto the Gentiles; and shalbe mocked; and shalbe spitefully entreated; and shal be spited on.

33. Et postquam flagellaverint, occident eum, & tertio die resurget.

And when they haue scourged him; then will put him to death: but the third day he shal rise againe.

34. Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant quę dicebantur.

But they vnderstood none of these things; and this saying was hid from them; neither perceived they the things which were spoken.

35. Factum est autem, cum appropinquaret Iericho, cecus quidam sedebat secus viam, mendicans.

And it came to passe; that as he was come nere vnto Iericho; a certaine blind man sat by the way side begging.

36. Et cum audiret turbam prætereuntem, interrogabat quid hoc esset,

And when he heard the people passe by; he asked what it meant.

37. Dixerunt autem ei, quod Iesus Nazareus transiret.

And they said vnto him; that Iesus of Nazareth passed by.

38. Et clamavit, dicens, Iesu fili David, miserere mei.

Then he cried, saying; Iesus the Sonne of David; haue mercie on me.

39. Et qui præibant, increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat, Fili David miserere mei,

And they which went before; rebuked him; that he should hold his peace; but he cried much more; O Sonne of David; haue mercie on me.

31. Er nam aber zu sich die Zwölffe/ vnd sprach zu ihnen: Sehet/ wir gehen hinauff gen Jerusalem/ vnd es wird alles vollendet/ das geschrieben ist durch die Propheten/ von des Menschen Son.

De hand tog til sig de Tolf/ oc sagde til dem/ Seet/ vi gaa hen op til Jerusalem/ oc der skal altsammen fuldbringes/ som er skreffuit ved Propheten om Menskens Son.

32. Denn er wirdt überantwortet werden den Heiden/ vnd er wirdt verspottet vnd geschmehet vnd verspeneet werden.

Thi hand skal anuordis Hedninge hen/ oc hand skal bespaattis oc foractis oc bespottis.

33. Vnd sie werden ihn geißeln vnd tödten / vnd am dritten tag wirdt er wider auffstehen.

De de skulle hudstrige oc ihidsla hannem/ De tre die dag skal hand opstaa igen.

34. Sie aber vernamen der keines/ vnd die rede war inen verborgen/ vnd wußten nicht/ was das gesagt war.

Men de forstode inder der aff/ De den Tale vaar stult saar dem/ De de viste icke huad der vaar sagt.

35. Es geschach aber/ da er nahe zu Jericho kam/ saß ein Blinder am wege vnd bettelt.

De der stede/ der hand kom nært til Jericho/ sad en Blind hoff veyen/ oc tigde.

36. Da er aber höret das Volk/ das durch hin gieng/ forschet er was das were.

De der hand hørde Folket/ sem der gief frem/ spurde hand huad der vaar?

37. Da verkündigeten sie ihm: Iesus von Nazareth gienge fürüber.

Da forkyndede de hannem/ at Ihesus aff Nazareth gief frem.

38. Vnd er rief vnd sprach: Iesu du Sohn David/ erbarm dich mein.

De hand rodde oc sagde/ Ihesu du Davidz Son/ forbarne dig offuer mig.

39. Die aber vorne an giengen/ bedroheten ihn/ er solt schweigen. Er aber schrey vil mehr: Du Sohn David/ erbarm dich mein.

Men de som ainge fremmest/ truede hannem/ at hand stulde tie. Da robre hand meget mere/ Du Davidz Son/ forbarne dig offuer mig.

31. Popal pak Gejiss Dwa nacie/ a řekl jim: Nle vsstup: geme do Heruzaléma/ a doko: nagij se vssecky včes kterěz glau pšany strže Proroky o Synu člověka.

Wštanfšy potym ž: ba Jezus onyč dwanaście/ řekl im/ O wyście pniem do Jeruzalem/ a wyśkonajcie Synowi człowieczemu: pisma o nyktore są przez Proroki napisane.

32. Nebo wydan bude Potahanom/ a bude posmijwan a bičowan/ v pvlčan:

Wo bedzie podan poganom y nągawan/ y spotwarzon y vplčan.

33. A když gen vbyřugij/ zas bigij gen: a třetjho dnež mrtvych vstane.

Avbyřowawšy go/ zamorduz/ to gi/ alec dnia třetiego powstane.

34. A oni tomu nic nerozuměl/ a bylo slovo to skryto před nimi/ aniž srozuměl co se prawilo.

Ale oni tego nic nie rozumieli/ a były ty słowa skryte od nich/ ani wiedzieli co powiedziano.

35. Vstalo se když se přibližoval k Jerichu/ slepý nějaký seděl vedle cesty žebře.

Vstalo sie kdy přichodil ku Jerichu/ slepý některý seděl ule vedle drogi žebrač.

36. A když vstýšal žástup pomijegijč/ otázal se/ co byto bylo.

A kdy vstýšal iż přichodilo žgromadzenie ludzi/ pytał co byto bylo.

37. V řekli genu/ že Gejiss Nazaretský tudy jde.

A powiedziáno mu że przejeżdż Jezus Nazareński.

38. A on zvolal/ řka: Gejiss Synu Dawiduow/ smiluj se nad mnau.

Tedy on zvolal/ mowiąc/ Jezusie synu Dawidow/ smiluj se nademna.

39. A ti kteří napřed šli/ přimlauvali mu aby mlkal/ Ale on mnohem více volal/ Synu Dawiduow/ smiluj se nad mnau.

Leccíco šli wprzod/ sukłali go aby mlczal/ Ale on tym więcej wolał/ Jezusie Synu Dawidow/ smiluj se nademna.

יח

40 וְקָם יֵשׁוּעַ וַיִּקְרָא
וַיִּקְרָא וַיִּהְיֶה לִנְתָה וַיִּבְדַּק קָרֵב
לִנְתָה שְׂאֵלָה :

Et Iesus fermandolo, comando che fusse menato à se. Et com'egli si li fu appressato li domando.

41 וַיֹּאמֶר לֵה מִנָּה צְבֵא
אַתָּה אֲעִבֵד לָךְ הֵיוּ דִּין א
אָמַר מִרֵי דְאַתָּה :

Dicens, Che vuoi tu ch'io ti facci? Et egli disse, Signore, che sarò habbo la signa.

42 וַיֵּשׁוּעַ אָמַר לֵה הֵיוּ
הַיְמִינִיךָ אֲחִינֹךְ :

Et Iesus li disse, Ribabbi la signa: la tua fede t'ha saluato.

43 וְכֵן שְׂעָתָה חָזַר
וְאֵתָא הוּא בְּתֵרָה וַיִּשְׁבַּח
הוּא לְאַלְהֵא וְכָלָה עֲבֹדָה
דְּהִינָא יְהִי הוּא שׁוֹבְחָה
לְאַלְהֵא :

E subito ricenè la signa, e seguituualo glorificando Idduo, e tutto l'popolo habuendo veduto questo, dixe laude à Dio.

יט

1 וַיִּבְדַּק עַל יֵשׁוּעַ וַעֲבַד בַּ
בִּיאֵרִיחוֹ :

Et effendo entrato dentro, caminaua per lerico.

2 צְבֵרָא חֵד דְּשִׁמְיָה הוּא
וְכִי עֲתִידָהּ הוּא נִרְבַּ
בְּמִכְסָא :

Et ecco vn hommo chiamato per nome Zacheo, ilquale era principal de publicani, & era ricco.

3 וַצְבֵּא הוּא דִּיחִנֹּךְ
לְיֵשׁוּעַ דְּמַנְיָ וְלֹא מְשִׁבַּח
הוּא מִן כְּנָשָׁא מְטוּלָה
דְּבִקְוִמְתָּהּ זְעִיר הוּא וְכִי :

E cercaua di veder Iesus, chi egli fosse, e non potena per la turba: percheche egli era picciolo di statura.

4 וְרָחַט דְּחִמָּה לְיֵשׁוּעַ
וְסָלַק לֵה לְתַתָּה ב
בְּפִיחֵתָא דִּיחִנֹּיָהּ מְטוּל
דְּהִכּוֹת עֲתִיד הוּא דְּעֵבֶר :

Onde correndo auanti, sali sopra vn sicomoro per vederlo: percheche doueua passar di là.

5 וַבֵּד אֵתָא לְהִי דּוֹכְתָא
יֵשׁוּעַ חִנִּיָּה וַאֲמַר לֵה
אַסְתַּרְהִיב חַיִּת וְכִי יִמְנָנָא
זִיר וְלֹא דְבִבְיָתְךָ אֲהִינָא :

E come Iesus fu venuto à quel luogo, guardò in su, e viddelo, e disse, Zacheo, scendi giù prestamente: percheche mi bisogna hoggi dimorare in casa tua.

יח

40 וַיַּעֲמֵד יֵשׁוּעַ וַיִּצְוֶה לְחִילָךְ
אֵתָו אֲלֵיוּ וַבִּקְרוֹבוֹ שְׂאֵל לֹו :

Iesus entonces parandose, mandolo tracr à si: Y como el llegò, Preguntole.

41 וַיֹּאמֶר מַה תִּרְצֶה אֲעֲשֶׂה
לָךְ וְהוּא אָמַר אֲדֹנִי אֲשֶׁר אֲרָאָה :

Diziendo que quieres que te haga? Y el dixo Sennor, que vea.

42 וַיֹּאמֶר אֲלֵיוּ יֵשׁוּעַ רָאָה
אֲמִינִיךָ הֲוִישִׁיעֲתָךְ :

Y Iesus le dixo, Vee: ru fere hà hecho saluo.

43 וּפְתָאֵם רָאָה וְכֵן אֲחִדְיו
מְכַבֵּד אֱלֹהִים וְכָל תַּעֲם הָרוֹאָה
נָתַן כְּבוֹד לְאַלְהִים :

Y luego vido, y segualo glorificando à Dios: y todo el pueblo como vido esto, dió alabança à Dios.

יט

1 וַבִּיאֵשֶׁר בֵּא יֵשׁוּעַ וַעֲבַד אֵת-
יִרְיָחוֹ :

Y entrado passò adelante à lericho.

2 וְהִנֵּה אִישׁ וְשִׁמּוֹ צְבֵרָא וְכִי
וְהוּא הִנֵּה רַב בְּעֵלֵי הַמִּכְסִּים וְהוּא
הוּא עֲשִׂיר מֵאָד :

Y heaqui vn varon llamado Zacheo elqual era principe de los publicanos: y era rico:

3 וַיִּבְקֶשׁ לְרֹאֹת אֵת-יֵשׁוּעַ מֵי
הוּא וְלֹא יָכַל מִפְּנֵי הַהֲמוֹן כִּי
קוֹבְתּוֹ זְעִיר הוּא :

Y procuraua ver à Iesus quien fuesse: y no podia à causa de la multitud, porque era pequeno de estatura.

4 וַיִּהְיוּ לְרוּץ וַיַּעַל עַל-שָׂקָם
לְרֹאֹת אֵתָו כִּי שָׁם עֲתִיד הִנֵּה
לְעֵבֹר :

Y corriendo delante, subiòse en vn árbol Cabrahigo para verlo: porque auia de passar por alli.

5 וַבִּבְוֵאָה אֵל-הַמָּקוֹם וַיֵּשֶׁא
עֵינָיו יֵשׁוּעַ וַיֵּרָא אֵתָו וַיֹּאמֶר
אֲלֵיוּ וְכִי מֵהֵד לְדֹת כִּי הַיּוֹם
יֵשׁ לִי לְהֵאָדָר בְּבֵיתְךָ :

Y como vino à aquel lugar Iesus, mirando vidolo, y dixole, Zacheo da te priesa, deciendo: porque oy es menester que pose en tu casa.

יח.

40. Σταθῆς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐκέλευ-
σεν αὐτοὺς ἀχθῆναι, ὡς αὐτὸν
ἐγγίζουσιν. ὁ δὲ αὐτὸν περὶ τῆς
αὐτοῦ.

Et Iesus s'estant arresté commanda qu'on l'amenast vers lui: puis quand il fut approché, il l'interroga.

41. Λέγων, τί σοὶ θέλεις ποιῆσαι;
ὁ δὲ ἀπεκρίθη, ὡς ἀπαγγέλλω σοι.

Disant, Que veux-tu que ie te face, Et il respōdit, Seigneur, que ie recouure la veuë.

42. Καὶ ὁ ἰησοῦς ἰπεν αὐτῷ ἀνά-
βλειψον· ἡ πίστις σου σέσωκε σε.

Et Iesus lui dit, Recourra la veuë: ta foy t'a sauué.

43. Καὶ ὡς ἀρχεῖμα ἀνέβλεψεν,
καὶ ἠκολούθη αὐτῷ διόξων τὸν
θρόνον. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ὁμολογεῖ
αὐτὸν τῷ θῷ.

Et à l'instant il recouura la veuë: & le suivait, glorifiant Dieu. Et tout le peuple voyant cela, donna louange à Dieu.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ.

Καὶ εἰσέλθων διήρχετο πρὸς
ἱεριχώ.

Et Iesus eitant entré en Ierico, allopar la ville.

2. Καὶ εἰς τὸν ὄμιλον ἐνόματι καλοῦ-
μι· Ζαχααὶ, καὶ αὐτὸς πλούσιος ὄντις
ἀρχεπελῶνης, καὶ εἰς τὸν πῶλον
αὐτοῦ.

Et voici vn homme appelé Zachee, qui estoit principal peager, & estoit riche.

3. Καὶ ζητῶν ἰδεῖν τὸν ἰησοῦν τίς
ἐστὶν, καὶ ὅτι ἠδύνατο εἶναι ἐν τῷ
ὄμιλῳ τῷ ἰησοῦ, ἀλλὰ οὐκ ἔκυνεν.

Et tacheoit à voir lequel estoit Iesus: & ne pouuoit pour la foule, car il estoit de petite stature.

4. Καὶ προσδραμών ἐμπροσθεν,
ἀνέβη εἰς τὸν συκομωραῖον, ἵνα ἰδῇ
αὐτόν· ὅτι δι' ἐκκλήσεως ἡμετέρας διέρ-
χεται.

Parquoi il accourut deuant, & monta dessus vn sycomore pour le voir: car il deuoit passer par là.

5. Καὶ ὡς ἔλθων εἰς τὸν τόπον, ἀ-
ναβλέψας ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, καὶ
εἰπὼς αὐτῷ, Ζαχααὶ, σπύ-
σας πατάσῃ σοι σήμερον γὰρ ἐν τῷ
οἴκῳ σου εἰς μέγα μωραῖον.

Et quand Iesus fut venu à fendroit, regardant en haut, il le vid, & lui dit, Zachee descen hastiement: car il me faut aujour d'hui demeurer en ta maison.

CAP. XVIII.

40. Stans autem Iesus, iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogavit illum.

And Jesus stood still / and commanded him to be brought unto him. And when he was come nether he asked him.

41. Dicens, Quid tibi vis faciam? At ille dixit, Domine, ut videam.

Saying, What wilt thou that I do unto thee? And he said, Lord, that I may receive my sight.

42. Et Iesus dixit illi, Respice, fides tua te salvum fecit.

And Jesus said unto him, Receive thy sight: thy faith hath saved thee.

43. Et confestim vidit, & sequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo.

Then immediately he received his sight, and followed him, praising God: and all the people when they saw this, gave praise to God.

CAP. XIX.

ET ingressus perambulabat Iericho.

Now when Jesus entered and passed through Jericho.

2. Et ecce vir nomine Zachæus: & hic princeps erat publicanorum, & ipse dives.

Behold there was a man named Zachæus: which was the chief receiver of the tribute: and he was rich.

3. Et quarebat videre Iesum, quis esset, & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat.

And he sought to see Jesus, who he should be, and could not for the press: because he was of a low stature.

4. Et præcurrentes ascendit in arborem sycomorum, ut videret eum: quia inde erat transiturus.

Wherefore he ranne before, and climbed up into a wilde figgetree: that he might see him: for he should come that way.

5. Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus vidit illum, & dixit ad eum, Zachæe, festinas descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.

And when Jesus came to the place, he looked up, and saw him, and said unto him, Zachæus, come downe at once: for to day I must abide at thine house.

Das XVIII. Capitel.

40. Jesus aber stand stille / vnd hieß ihn zu sich führen. Da sie ihn aber nahe bey in brachten / fraget er ihn.

Da stood Ihesus still / or bad, sede hannem til sin. De der de finge hannem nær til hannem / spurde hand hannem at.

41. Vnd sprach: Was wilt du daß ich dir thun soll: Er sprach HERR / daß ich sehen müge.

De saade / Huad wilt du / at ieg skal gøre dig? Hand sagde / HERR / at ieg maa see.

42. Vnd Jesus sprach zu ihm: Sey sehend dein glaube hat dir geholfen.

De Ihesus sagde til hannem / Der seendis / Din er o haffuer hulpet dig.

43. Vnd also bald ward er sehend / vnd folget ihm nach / vnd preiset Gott: Vnd alles Volk / das solchs sahe / lobete Gott.

De strax bleff hand seendis / or effierfulde hannem / or prisede Gud. De alt Volck / som saadant saa / lof / ude Gud.

Das XIX. Capitel.

Vnd er zog hinein / vnd gieng durch Jericho.

Hand drog bort / or gief igennem Jericho.

2. Vnd sihe / da ward ein Mann / genannt Zachæus / der war ein oberster der Zöllner / vnd war reich.

De see / der vaaren Mand / som hed Zachæus / hand vaar Zoldernis offuerste / or vaar rig.

3. Vnd begerete Iesum zu sehen / wer er were / vnd konte nicht für dem Volk / denn er war klein von person.

De hand begerede at see Ihesum / huo hand vaar / or kunde icke saar Zolck. Thi hand vaar liden paa sin person.

4. Vnd er lieff für hin / vnd steig auff einen Maulbeerbaum / auff daß er in sehe / denn alda solt er durch kommen.

De hand leb saare hen / or stige op i et Morbar træ / paa der hand kunde see hannem / Thi hand skulde komme der frem.

5. Vnd als Jesus kam an dieselbige stete / sahe er auff / vnd ward sein gewar / vnd sprach zu ihm: Zachæe / steig eylend hernider / denn ich muß heute zu deinem Hause einkehren.

De som Ihesus kom til samme sted / saa hand op / or bleff hannem var / or sagde til hannem / Zachæe / stig strax hid ned / Thi ieg skal i dag komme ind i dit Hus.

Kapitola XVIII.

40. Stoddy zastawio se Jezusa / rozkazal ho k sobe přivesti. A když se přiblížoval / otázal.

Athas Jezus sňánamy rozkazal go přivieš do siebie / a gdy był blisko / pytał go.

41. Ho řka: Co chceš at tobě učiním? A on řekl: Pane / at widím.

Nowtac Coj chceš aby chci učinil? A on povered jal / pane abych mjal wyrost.

42. A Jezus řekl genu: Prohlašni / wijra twa tebe vyzdravila.

A řekl Jezus / Wejmij wyrost / wiara twa zachovala tě.

43. A hned viděl / a šel za nim velice doba. A wesličen lid když to vyzel / vzdal chvalu Bohu.

A przetoż ślarychmiał wiara wyrost / y śiedl za nim chwalać Boga: Co gdy tej lud wysłuch widział / dawal chwałę Bogu.

Kapitola XIX.

Wšed Jezus procházal Jericho.

Wšedšy potym Jezus do Jericho / prochádzal sic po nim.

2. Ahle muž gměnem Zachæus / a ten byl vrchnij nad celnyimi a bohatý:

A to nteřory intencem Zachæus / řhory byl přední řhym nad celnyimi / a byl bogaty.

3. Vžádal viděti Jezuse / kdo by byl: a nemohl pro žást / nebo postavy mglické byl.

Střákal sic aby viděl řhory wždy test Jezus / ale nie mogł przed zgromadzeniem / bo byl mgl. lego wyrostu.

4. A přeběhm vstaupil na dřevu planěho figu / aby go viděl / neb tudy měl jíti.

A tak wprzod biežamy / wstapil na Sykomor aby go vyzral / bowiem tamtey id jmal.

5. A když přišel k tomu místu / wšedw wšaru Jezus / vyzel gen y řekl genu: Zachæe / slup přestně dolů / neb dnes w Domu twém musím zůstat.

Ale gdy przyszedł ku onemu miejscu / wstapw wšaru Jezus / wyzal go y řekl mu niemu: Zachæus / zstap rychlo / abowiem dziś potrzeba mi zůstać w domu twym.

י ט

6 ואסתרוב נחת וקבלה
בד חידה:

*Et egli scese giù con prestezza, e ricom-
piò allegrementi.*

7 בד חיו דין כלחון רטנו
היו ואמרו דלות גברת
חשיא על שר:

*E tutti, vedendo questo, mormora-
vano, dicendo che egli era entrato ad allog-
giar con un uomo peccatore.*

8 קם דין ופי ואמר לישיע
הא מדי פלגות גכסי יהב
אנא למסכנא ופלג—
מדם דעלבת בארבע—
פרע אנ:

*Hor Zacheo stando lui, disse al Si-
gnore, Ecco, Segnore, io do la metà de miei
beni à i poveri, e se ho ingannato alcu-
no in qual che cosa, io le rendo aquattro
doppio.*

9 אמר לה ישיע יומנא
היו חיה לביתא הנא מטול
דאף הנא ברה הו ד
דאברהם:

*E Iesv li disse, Oggi è venuta salu-
te à questa casa: perche ancor egli è fi-
gliuolo d' Abraham.*

10 אתא גיר ברה דאנשא
דיבעא ורחא הו מדם
דאביר הנא:

*Imperche il Figliuol de l' huomo è
venuto à cercare, e salvar quella che era
perduta.*

11 ופד שמעיו היו הליו
אוסף למאמר מתל
מטול דקריב הנא
לאורשלים וסבדיו ראו
דכרי שעתא עתיד
דעתגלא מלכותה
דאלהא:

*Mentre che essi uisavano queste cose,
Iesv soggiugnendo, disse vna parabolam
ne, per esser lui vicino à Ierusalem, e per-
che essi uisauano che il regno di Dio si
danesse subito manifestare.*

12 ואמר גברת חד בד
טוהמא רבא אול לאתרא
דחיקא דישב לה מלכותא
דיהפוך:

*Disse dunque, Vn huomo nobile sen-
tando in lontan paese, per pigliarsi un re-
gno, e ritornarsene.*

י ט

6 וימהר לרדת ויקבל אותו
בשמחה:

*Entonces el descendió à priesta, y recibiólo
gozoso.*

7 ובראותם כלם ילוננו לאמר
כי אל איש חשא בא לליו:

*Y Viendo esto todos murmurauan diciendo
que auia entrado à posar con vn hombre pecca-
dor.*

8 ויעמד זכי ויאמר אל אדון
הנה את חצי כל קנתי אדני
נתן אנכי למשכנים ואם
במחמה בצעתי לאיש אשיב
במחמה:

*Entonces Zacheo, puesto en pie, dixo al Sen-
nor, He aqui Sennor la mitad de mis bienes doy à
los pobres: y si en algo he defraudado à alguno,
lo bueluo con el quatro tanto.*

9 ויאמר אליו ישיע כי היום
נעשתה ישיעה לבית הנה בעבור
כן גם זה בראברהם הוא:

*Y el Sennor le dixo, Oy ha sido salua esta ca-
sa: porquanto tambien el es hijo de Abraham:*

10 כי בא בראדם לבקש
ולהשיע את האבד:

*Porque el Hijo del hombre vino à buscar y
à saluar lo que se auia perdido.*

11 ונבשמעם את הדברים האלה
ויוסף ואמר את חמשל ברוח
קרוב לירושלים וחשבו תמה
כי בגזע תהי להגלות מלכות
אלהם:

*Y oyendo ellos estas cosas, proffiguiendo el,
dixo vna parabola, porquanto estava cerca de Ie-
rusalem: y porque pensauan que luego auia de
ser manifestado el Reyno de Dios.*

12 ויאמר איש אחד ובן חורים
הוא הלך בארץ רחוקה לקחת
לו ממלכה ולשוב:

*Y dixo, Vn hombre noble se partió à vna
prouincia lexos para tomar para si el Reyno, y
boluer.*

י ט

6. Καὶ ἀποδύσας κατίσῃ, καὶ ὑ-
πεδέξατο αὐτὸν χαίρων.

*Adonc icelui descendit hastiuement,
& le receut avec ioye.*

7. Καὶ ἰδόντες αὐτοὺς οἱ ἰσχυροὶ
λέγοντες ὅτι ὁ Χρὶς αἰμαρτα-
λῶ ἀνέβη εἰς ἡλὴν κατελύσει.

*Et tous voyans, murmuroyent di-
sant qu' il estoit entré chez vn homme
de mauuaise vie pour y loger.*

8. Στεθὺς ἤζακχαὶ· ὅτι περὶ
τὸν κύριον, ὅτι τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρ-
χόντων μου, κύριε, δίδωμι τοῖς
πτωχοῖς· καὶ ἃ τίς τι ἐστὼς Φαί-
ησα, δοῦναι δίδωμι τετραπλοῦν.

*Et Zachee se presentant li, dit au Sei-
gneur, Voici, Seigneur ie donne la
moitié de mes biens aux pources: & si i' ai
circouenu quelcun de quelque chose,
i' en ren le quadruple.*

9. Εἶπε δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ ἰησοῦς.
ὅτι σήμερον σωθήσεται τὸ οἶκος τού-
τος ἐν ἡμέρῃ, καθὼς καὶ αὐτὸς υἱὸς ἀ-
βραάμ ἐστιν.

*Adonc Iesvs lui dir, Aourd'hui salua
est aduenue cette maison ici pourtant
que cestui-ci aussi est fils d' Abraham.*

10. Ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

*Car le Fils de l' homme est venu
chercher, & sauuer ce qui estoit perdu.*

11. Ακούσαντες δὲ αὐτοὶ ταῦτα,
πεσόντες εἶπεν ὁ Χρὶς· βολῶν, ἀφ' ὅ-
τι ἐγγὺς αὐτοῦ εἴη· καὶ ἐνταλῆς,
δοῦναι αὐτοῖς ὅτι ὁ Χρὶς ἤρχεται μέλ-
λει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ αἰφαι-
δῶς.

*Or eux oyans ces choses, Iesvs pour-
suiuit son propos, & proposa vne simi-
litude, pourcequ' il estoit pres de Ieru-
salem, & qu' ils cuidoyent qu' a l'in-
stant le regne de Dieu de uoit estre ma-
nifesté.*

12. Εἶπεν οὖν, αἰθροῦς τις δι-
στῆς ἐπεδύσθη εἰς χώραν μακρὰν,
λαβὼν αὐτῷ βασιλείαν, καὶ ὑπε-
στῆσαι.

*Il dit donc, vn noble homme s'en
alla en vn pais lointain, conquerir pour
soi vn royaume, puis retourner.*

CAP. XIX.

6. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens.

Then he came downe hastily, and receiued him ioyfully.

7. Et cum viderent, omnes murmurabant, dicentes quod ad hominem peccatorem diuertisset.

And when all they saw it, they murmured, saying, that he was gone in to lodge with a sinfull man.

8. Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum, Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplū.

And Zachæus stood forth, and said vnto the Lord, Behold, Lord, the halfe of my goods I giue to the poore: and if I haue taken from any man by force or caualiation, I restore him foure fold.

9. At Iesus ad eum, Quia hodie salus domui huic facta est: eo quod & ipse filius sit Abraham.

Then Iesus said to him, This day is saluation come vnto this house: forasmuch as he is also become the sonne of Abraham.

10. Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.

For the Sonne of man is come to seeke, and to saue that which was lost.

11. Hæc illis audientibus adiiciens, dixit parabolam, eo quod esset prope Ierusalem: & quia existimarent quod cõfestim regnum Dei manifestaretur.

And whilst they heard these things, he continued and spake a parable, because hee was nere to Ierusalem: and because also they thought that the kingdome of God should shortly appeare.

12. Dixit ergo, Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reuerti.

He said therefore, A certaine noble man went into a farre country: to receiue for him selfe a kingdome: & so to come againe.

Das XIX. Capitel.

6. Vnd er steig eilend hernider / vnd nam ihn auff mit freuden.

De hand stige de stray ned / oc anammede hannem mer glæde.

7. Da sie das sahen / murreten sie alle / daß er bey einem Sünder einkehrte.

Der de der saae / knurrede de alle / at hand vende ind til en Synder.

8. Zachæus aber tratt dar / vñnd sprach zu dem HERREN: Siehe HERRE / die helffte meiner güter gebe ich den Armen / vñd ob ich jemand betrogen habe / das gebe ich vierfältig wider.

De Zachæus traade frem / oc sagde til HERREN / See HERRE / Halffdelen aff mit Guds giffuer ieg Hartige / Oc der som ieg haaffuer bedraget nogen / der giffuer ieg firefold igen.

9. Jesus aber sprach zu ihm: Heute ist diesem hause Heil widerfahren / sin temal er auch Abrahams Sohn ist.

Da sagde Jesus til hannem / I dag ere dette Huse vederfaret Salighed / Effterdi hand er oc Abrahams Søn.

10. Denn des Menschen Sohn ist kommen zu suchen vñd selig zu machen / das verlohren ist.

Thi Menniskens Søn er kommen at søge oc at gøre saligt / der som er fortabt.

11. Da sie nun zuhöreten / saget er weiter ein Gleichniß / darumb / daß er nahe bey Jerusalem war / vñd sie meineten / das Reich Gottes solt also bald offenbar werden.

Der de hørde nu til / sagde hand dem fremdelic en Lignelse / Fordi / at hand vaar nær hosi Jerusalem / oc de mente / At Guds Rige skulde strax obenbarts.

12. Vñd sprach: Ein Edeler zog von ferne inn ein Land / daß er ein Reich einneme / vñd denn widerkeme.

De hand sagde / En Edel mand drog langt bort til et Land / at indtage et Rige / oc komme saa igen.

Kapitola XIX.

6. Vñstaupil possessnẽ / a pñipal gen raduge se.

Tedy on wnet i stapil / å pryzat go raduac sic.

7. Altdz vñfeli wsofni / reptali ffauce: Zet tlowfku hñij: sñẽ mu se obrátil.

To gdy wñdżeli wñficy / siem: rali mowic / Iż cãm wñfedi å w dalsie do cñlowieka w gñyechu i pñwias cãgo.

8. Stoge pał Zachæus / feli pñnu: Nie posowitcy Stac: ku mñho pñne dñwãm chudym / a oflanaili gñem w tem toho / nawracugi to cñwero.

A stånawñy Zachæus / rzekł ku pñnu / O pñne polowicce dobre mych dawam w bogim / å iez sñjemco komu y frzymba wys dact / wracam w tñwot nasob.

9. Njell t nñmu Gñijis: Dnes Epasenij stalo se Dñmu tomuto / proto / Iż by y on byl Syn Abrahãmũ.

Rzekł mu Jesus / Dziñcie sie zbawie me stalo domowi twemu / dla te: jez y sam tezt synem Abrahãmowym.

10. Neb pñissel Syn tlowfka aby hñedal a Epasñl / coż bylo zahñaulo.

Do przyszedł Syn cñlowiecy aby szukał å zachwãł to co bylo zgñetlo.

11. To fdyż oni sñsseli pñdaw / powedeł podobieñstwi pñto że byl bliższo od Geruzalẽma / a że se demñiwali / że by se hñed melso zgawiti Krãlos wñstwi Dñjij.

To gdy oni sñsseli / przydany by dñley powiedziat podobieñstwo / dla te: je tñyl bliższo Jeruzalẽm / å iż mianaili je se wnet frolestwo Dñje okãzãc mñlo.

12. Protoż feli: Cñlowf ge den zñamñitñy offel do dalekẽ krãginy / aby pñipal Krãlowi sñwi / a za se nawrãtil se.

A przetoż rzekł: Cñlowf mñe: fctory rodu zñanego / iechal w dñle fñe frãmẽ do sñhãwãc sobie Krãlestwã / å potym se wrocil.

י ט

13 וַתֵּקֶרָא עֲבָדָיו עֲבָדָיו
וַיִּקְרָב דָּהוּ עֲבָדָיו מִנּוּ
וַיֹּאמֶר לְהוּן אֶתְתַּגְדֹּר עַד
אַתָּה אֲנִי:

*E chiamati dieci suoi seruitori, dette
a quello dieci minas, e disse loro, Trafficate
sopra a tanto ch'io venga.*

14 בְּנֵי מַדְיָנָה דָּוִי סִגְנִי
הָיוּ לָהּ וַשְּׁדָרֵי אֵיגָדָה
בְּתֵרָה וַאֲמָרִיו לֹא בָבֶלָן
דִּימְלוֹךְ עָלָיו הָנָא:

*Hor i suoi cittadini l'odiavano, e
mandavano dietro un'ambasciata, di-
cendo, Noi non vogliamo che costui regni
sopra noi.*

15 וַכֵּד נָסַב מַלְכוּתָא
וַיִּסְכַּר אֶמֶר דִּיקְרוּן לָהּ
הָיוּ עֲבָדָיו דָּהוּ לְהוּן
בְּסַבָּא דִּידַע כָּל חַד
מִיָּהוּן מִנָּה אֶתְתַּגְדֹּר:

*Et auenne ch'ei se ne ritornò, poi
di'egli hebbe preso el regno, e comandò che
fussen chiamati a se quei seruitori, a i
quali haueua dati denari, per sapere
quel che ciaschuno traffickingando haueua
guadagnato.*

16 וַאֲתָא קֳדָמָהּ וַאֲמַר
מִדִּי מִנָּה עֲבָדָיו מִנּוּ
אִתֵּר:

*Venne dunque il primo, dicendo, Signo-
re, la tua mina ha acquistato dieci
altre mine.*

17 אֶמֶר לָהּ אִיו עֲבָדָה
טְבָא דְבִקְלִיל אֶשְׁתַּבַּחַת
מִהִימָו תִּהְיֶה שְׁלִיט עַל
עֲסָרָא בְּרָכִיו:

*Et egli li disse, Bene, serua bene tuo
vino: perche tu sei fido fedele in una co-
sa minima, habbi potestà sopra dieci città.*

18 וַאֲתָא דִּיקְרוּן וַאֲמַר
מִדִּי מִנָּה חֲמִשָּׁה מִנּוּ
עֲבָד:

*Poi venne il secondo, dicendo, Signo-
re, la tua mina ha fatto cinque mine.*

19 אֶמֶר אֵף לְהָנָא אֵף
אֶנָּה תִּהְיֶה שְׁלִיט עַל
חֲמִשָּׁה בְּרָכִיו:

*Et egli disse ancor a questo, E tu sei
sopra cinque città.*

20 וַאֲתָא אַחֲרָנָה וַאֲמַר
מִדִּי הָא מִנָּתָהּ הוּא דְּאִית
הוּא לְנָתִי כֹד סִימָב
בְּסִדְרֵי:

*Poi ne venne l'ultimo, dicendo, Signo-
re, ecco qui la tua mina, che io ho te-
nuta riposta in un fazzoletto:*

י ט

13 וַתֵּקֶרָא לְעֲשָׂרַת עֲבָדָיו וַיִּתֵּן
לְהֵם עֲשָׂרַת מִנִּים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
סַחְרוּ בָהֶם עַד כִּי אָשׁוּב:

*Mas llamados diez sieruos suyos, dioles diez
minas, y dixoles Negociad entre tanto que vengo.*

14 וּבְנֵי עִירוֹ שְׂנֵאוֹתָיו וַיִּשְׁלַחוּ
צִירִים אַחֲרָיו לֵאמֹר לֹא יִמְלֹךְ
זֶה עָלֵינוּ:

*Empero sus vassallos lo aborrecian: y embi-
aron tras de el vna embaxada, diziendo, No que-
remos que este reyne sobre nosotros.*

15 וַיְהִי בְּשׁוּבוֹ מִמְּקוֹמוֹ אֶת-
הַמַּלְכוּת וַיֹּאמֶר לְהוֹעֵק אֲלָיו אֶת-
עֲבָדָיו לְאִשָּׁר נָתַן אֵת הַכֶּסֶף
לְדַעְתּוֹ כָּל-אִישׁ מִה סָחַד:

*Y aconteció, que buelto el auiendo tomado
el reyno, mandò llamar a si à aquellos sieruos, à
los quales auia dado el dinero, para saber loque
auia negociado cada vno.*

16 וַיָּבֹאוּ תְּרַשֹׁן לֵאמֹר אֲדֹנָי
מִנָּה עֲשָׂרַת מִנִּים הוֹתִיר:

*Y vino el primero, diziendo, Sennor tu mi-
na hà ganado diez minas.*

17 וַיֹּאמֶר אֲלָיו הָאֵךְ עֲבָד טוֹב
כִּי בִקְטוֹן נִאֲמַר הִיִּתָּה יְהִי-לָהּ
שְׁלִטוֹן עַל-עָרִים עֶשֶׂר:

*Y elle dize, Esta bien, Buen sieruo: pues que
en lo poco has sido fiel, tendras potestad sobre di-
ez ciudades.*

18 וַיָּבֹאוּ הַשֵּׁנִי לֵאמֹר אֲדֹנָי מִנָּה
עֶשֶׂה חֲמִשָּׁה מִנִּים:

*Y vino otro diziendo, Sennor tu mina hà he-
cho cinco minas.*

19 וַיֹּאמֶר לְהוֹלֵךְ וְאֵת הָיָה עַל-
חֲמִשָּׁה עָרִים:

*Y rambien à este dixo, Tu rambien se sobre
cinco ciudades.*

20 וְאַחֵר בָּא לֵאמֹר אֲדֹנָי הִנֵּה
הַמִּנָּה אֲשֶׁר הָיָה לִי מוֹשָׁם
בְּסִדְרִי:

*Y vino otro, diziendo, Sennor he aqui tu
mina, laqual he tenido guardada en vn panni-
zuelo:*

י ט

13. Καλέσας δὲ τοὺς δούλους ἐαυ-
τοῦ, ἐδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς ὁ-
νείας, καὶ αὐτοὺς παραγγέλλων αὐτοῖς
εἶπε ἔρχεσθ.

*Erayant appelé dix siens seruiteurs,
il leur donna dix marcs, & leur dit Tra-
diquez: iudiqu' à tant que ie vienne.*

14. Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσησαν
αὐτὸν καὶ ἀπεστέλλαν πρεσβυτέρους ὁ-
μιῶν αὐτοῦ, λέγοντες, ἐπέλεξομεν
ἑπὶ βασιλεύειν ἐφ' ἡμᾶς.

*Or les citoyens le haïloyent: par-
quoi ils enuoyent vne ambassade a-
pres lui, en disant, Nous ne voullons
point que cestui-ci regne sur nous.*

15. Καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ
αὐτοῦ λαβόντα τὴν βασιλείαν,
ἔπεμψε πρεσβυτέρους τοὺς δούλους
τῶν αὐτοῦ, εἰς ἐδάς το ἀγγέλλων, ἵνα
γνώτῃς τι διεπραγματίσασθαι.

*Il aduint donc apres qu'il fut retour-
né ayant conqueite le royaume, qu' il
commanda qu' on lui appeillat ces ser-
uiteurs-la, auxquels ils auoit baillé l'ar-
gent, à fin qu' il sceust combien chacun
auroit gagné par la trafique.*

16. Πρῶτος γὰρ ὁ προσῆλτος, λέ-
γων, κύριε, ἡ μινᾶ μου πέντε δραχμὰς
ἐκάλει.

*A donc le premier vint, disant, Sei-
gneur, ton marca fait dix autres marcs.*

17. Καὶ ἔπειτα αὐτῷ, ὁ ἀγροῦν
διδάσκων ἐν ἐκκλησίᾳ πνεύματος ἔφη,
ἰδοὺ ἐξ ὧν σίαν ἐχρῶν ἐπὶ τοῦ δικαίου
λαοῦ.

*Et il lui dit C' est bien fait bon serui-
teur: pourtant que tu as esté fidele en
peu de chose, aye puissance sur dix vil-
les.*

18. Καὶ ἡλθὼν ὁ δεύτερος, λέγων,
κύριε, ἡ μινᾶ μου πέντε δραχμὰς
ἐποίησεν.

*Et l' autre, vint, disant, Seigneur ton
en a fait cinq autres.*

19. Ἐπὶ δὲ τῷ ἑστῶτι, εἶπεν αὐτῷ
καὶ ὁ κύριος, ἵνα γνῷς
ἐπὶ πέντε πόλιν.

*Et à cestui-ci il dit aussi, Et toy sois
marc sur cinq villes.*

20. Καὶ ἔπειτα ἡλθὼν, λέγων,
κύριε, ἰδοὺ ἡ μινᾶ μου, ἣν ἔχον ἐν
ταβυρίᾳ ἐκτεταμένην.

*Et l' autre vint, disant, Seigneur, voi-
ci ton marquer: ai tenu enucloupee en
un linge.*

CAP. XIX.

13. Vocatis autem decem servis suis dedit eis decem mnas, & ait ad illos, Negotiamini dum venio.

And he called his ten servants/and delivered them then pieces of money/and said unto them/ Occupy till I come.

14. Cives autem eius odorantur eum: & miserunt legationem post illum, dicentes, Nolumus hunc regnare super nos.

Now his citizens hated him/ and sent an ambassage after him/ saying/ We will not have this man to reign over us.

15. Et factum est, ut rediret accepto regno: & iussit vocari servos, quibus dedit pecuniam: ut sciret quantum quisquam negotiatus esset.

And it came to passe/whē he w^{as} come againe/ and had received his kingdome/ he commaunded the servants to be called to him/ to whom he gave his money/ that he might knowe what euerie man had gained.

16. Venit autem primus, dicens, Domine, mna tua decem mnas acquisiuit.

Then came the first/ saying/ Lord/ thy peece hath increased ten peece.

17. Et ait illi, Euge bone serve, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates.

And he saide unto him/ Well/ good servant/ because thou hast bene faithful in a very litle thing/ I will set thee over ten cities.

18. Et alter venit, dicens, Domine, mna tua fecit quinque mnas.

And the seconde came/ saying/ Lord/ thy peece hath increased five peece.

19. Et huic ait, Et tu esto super quinque civitates.

And to the same he said/ Behold thou also ruler over five cities.

20. Et alter venit, dicens, Domine, ecce mna tua quā habui repositam in sudario.

So the other came and said/ Lord/ behold thy peece/ which I have layed up in a napkin.

Das XIX. Capitel.

13. Dieser fordert zehen seiner Knechte/ vnd gab ihnen zehen Pfund/ vnd sprach zu ihnen: Handelt/ biß daß ich wider komme.

Denne kallede thi aff sine Suenne/ oc siel dem thi Pund/ oc sagde til dem/ Rebslar/ indal ieg kommer igen.

14. Seine Bürger aber waren im feind/ vnd schicketen Botschaft nach ihm/ vnd ließen ihm sagen: Wir wollen nicht/ daß dieser über vns herrsche.

De hans Borgere hadde hannem/ oc sticke de Bud effter hannem/ oc lode hannem siqe/ Wi ville icke/ at denne skal regere ossuer oss.

15. Vnd es begab sich/ da er wider kam/ nach dem er das Reich ein genommen hatte/ hieß er die selbigen Knechte fordern/ welchen er das Geld gegeben hatte/ daß er wiste/ was ein jeglicher gehandelt hette.

De der begaff sig/ der hand kom igen/ effter at hand hadde indtaget Riger/ da loed hand lode samme Suenne/ huilcke hand siel Pendinge/ At hand funde vide/ huad huer hadde købslager.

16. Da tratt herzu der erste/ vnd sprach: HERR/ dein Pfund hat zehen Pfund erworben.

Da traadde den første frem/ oc sagde/ Herre/ dit Pund haaffuer forhuertuut thi Pund.

17. Vnd er sprach zu ihm: Ey du frommer Knecht/ die weil du bist im geringsten treu gewesen/ solt du macht haben über zehen Stätte.

De hand sagde til hannem/ Ey du fromme Suennd/ Effterdi du haaffuer veret tro i der minste/ da skal du haaffue mact ossuer thi Stæder.

18. Der ander kam auch/ vnd sprach: Herr dein Pfund hat fünf Pfund getragen.

Den anden kom oc saa/ oc sagde/ Herre/ dit Pund storde fem Pund paa sig.

19. Zu dem sprach er auch: Vnd du solt sein über Fünf Stätte.

Til den sagde hand oc saa/ De du skal vere ossuer fem Stæder.

20. Vnd der dritte kam/ vnd sprach: Herr/ siehe da/ hie ist dein Pfund/ welches ich habe im Schweistuch behalten.

De den tredie kom/ oc sagde/ Herre/ see der/ her er dit Pund/ huilcket ieg haaffuer foruaret i en Suede Klud.

Kapitola XIX.

13. Vowolaw deszei Sluzebnistaw swych/ dal gim deset hriwen/ a ksel gim: Kupstet/ dokud neprjgdu.

A przyswawszy dżiesiaci sluzebnistaw swych/ dal im dżiesiec grzywni/ a rzekł do nich/ Kupcież po kąd ia nie przjyde.

14. Wřessianę pał geho nę nāmwideli ho/ a posłali poselsi/ wjż za nim/ skauce: Nęchceme aby tento królował nad nām.

A miewszante tego męst go w nienawisć/ y wyprawił za nim poselskwo/ mowiac/ Nęchcemy aby ten królował nad nām.

15. Wstalo se kbyż se nawrás til přinaw království/ rozkázal zawolati Sluzebnistaw swych kterymž dal penjize/ aby zwěděl kterať gest kdo mnoho wykupil.

Potym goy sie wrocil dostawsy prociśtwa/ zhedy rozkázal do kębie wzwat onych slug ktorym byl dal pieniadze/ aby sie dowiedzial coby ktory nę kupi jyskal.

16. Wpřissid přwnij kka: Pane/ Hriwna twa deset Hriwen jyskala.

A pierwszy przyszedł rzekł/ Grzywnę twą dżiesiec grzywni jyskal.

17. W ksel gim: Wopomoj do Sluzebnjce dobrj/ protože nad málam byl ghy wěrnj/ budesz moc mti naddejspi Wřessin.

Thedymu on rzekł/ Dobrze slugo dobry/ po ghyjś byl nę ręk málę wiernym/ mierzje zwierzsz chnośc nad dżiesiacia miasł.

18. A druhj přissel/ kka: Pane/ Hriwna twa jyskala pět Hriwen.

Przyszedły drugi rzekł/ Pánie grzywnę twą pięć grzywni przyspył.

19. Wtomu kst: Wty bud nad pět Wřessin.

A on tej rzekł iemu/ A ty te j badj nad dżiesiacia miasł.

20. A ginh přissel/ kka: Pane/ hie Hriwna twa/ kterauf gsem mēl složenau w opaslu:

Drugi potym przyszedł/ mowiac/ Pánie oto grzywnę twą ktorą miał pęchowau w chasłce.

יט

21. וְחָלַת מִיָּד מִיָּד דְּגִבְרָא
אֵת קִשְׁלָא וְשִׁקְלָא אֵת
מִדָּם דְּלֹא סָמַת וְחָזַר אֵת
מִדָּם דְּלֹא וְרָעָת :

*Perche ho havuto paura di re, con-
ciosia che tu sei huomo rigido, togli quello
che tu non hai posto, e metti quello che tu
non hai seminato.*

22. אָמַר לֵה מִן בִּימָךְ
אֲדִינָךְ עֲבָדָא בִּישָׁא דְנָע
הִנֵּי לִי דְגִבְרָא אֲנִי
קִשְׁלָא וְשִׁקְלָא אֲנִי
דְלֹא סָמַת וְחָזַר אֲנִי
מִדָּם דְּלֹא וְרָעָת :

*Egli li dice, io ti giudicherò per le pa-
role de la tua bocca, servo malizioso, Tu
sapevi che io sono huomo rigido, che togli
quel ch'io non ho posto, e metti quel ch'io
non ho seminato.*

23. לְמָנָא לֹא יִהְיֶה בְּסִפִּי
עַל פְּתִירָא וְאֵת אֵת
הוּא יִתְּבַע לֵה עֹס
רְבִיתָה :

*Eperche non hai tu dato i miei denari
al banco, e come io suffi venuto, gli haue-
rei riscossi con usura?*

24. וְלִהְיוֹן דְּהִינִי
הַדְמוּיָא אָמַר סְבוּ מִיָּה
מִיָּה וְהָבִי לְהוּ דְאִירָא
לְנִתָּה עֲסָרָא מִיָּה :

*E disse a quelli, che erano li presen-
ti, Togliete la mina, e date la a quello
che n'ha dieci.*

25. אָמְרוּ לֵה מִן אֵת
לְנִתָּה עֲסָרָא מִיָּה :

*Et essi li dissero, Signore, egli a dieci
mine.*

26. אָמַר לֵהוּ אָמַר אֲנִי
לְכִין דְּלָכֵל מִן דְּאִית לֵה
וְתִיָּהֵב לֵה וּמִן הוּא ד
דְּלִית לֵה אֵת הוּא דְאִית לֵה
וְתִנְסֵב מִיָּה :

*Io vi dico dunque, che a ciascuno che
ha, sarà dato: & a chi non ha, gli sarà
tolto etiam d'io quel ch'egli ha.*

27. בְּרַם לְהִנּוּן בְּעַל דְּבָבִי
אִילִין דְּלֹא עָבִי דְאִמְלָה
עַלִּיהֶון אֲנִי וְאֵת וְקִטְלֵה
אֲנִי קְדָמִי :

*Oltre a ciò, menate quai quei miei vi-
nici, che non valsero ch'io reclinassi sopra
loro, & ammazza etli dinanzi a me.*

28. וְכָד אָמַר הָלִין גִּשְׁוִי
נִפְחָא לְקַדְמוּיָה דְּיִאמֵר
לְאִירָא שְׁלָמָא :

*Dotte queste cose, Issy andava in-
manu, salendo in Ierusalem.*

יט

21. כִּי יִדְאִתִּי אֶתְךָ כִּי־אִישׁ
עוֹ פְּנִים אֵת הָשָׂא אֲשֶׁר לֹא שָׂמָה
וְהִקְצוֹר אֲשֶׁר לֹא וְרָעָת :

*Porque vue miedo deti, que eres hombre
rezio: tomas loque no pusiste, y siegas loque no
sembraste.*

22. וַיֹּאמֶר לוֹ מִפִּיךָ אֲשָׁפוֹט
אֶתְךָ הָעֶבֶד בְּלִיעַל יָדְעָתָּ כִּי־
אֲנִי אִישׁ עוֹ פְּנִים הוּא גִשְׁוִי
אֲשֶׁר לֹא שָׂמָתִי וְקִצֹּר אֲשֶׁר לֹא
וְרָעָת :

*Entonces el le dixo, Mal seruo, de tu boca
te juzgo: sabias que yo era hombre rezio, que
quiro loque no puse: y que siego loque no sembré.*

23. וְלִמָּה לֹא נִתָּה בְּסִפְּךָ עַל־
הַשְׁלָחַן וּבְאֵתִי וְלִקְחָתִי אֶתְּוֹ עֹס
תְּרִבִּיתָ :

*Porque pues no diste mi dinero al vanto: y
yo viniendo lo demandara con el logro?*

24. וְלִמָּה אֲשֶׁר עָמְדוּ לְפָנַי
אָמַר תִּשְׂאוּ מִמֶּנִּי אֶת־הַמִּנָּה וְתָנוּ
לְחֵלּוֹ אֲשֶׁר הָיוּ לוֹ עֶשְׂרֵת מִיָּה :

*Y dixo a los que estauan presentes, Quitade
la mine, y dald a quien tiene las diez minas.*

25. וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲדִינֵינוּ הָיוּ לוֹ
עֶשְׂרֵת מִיָּה :

Y ellos le dixeron, Sennor, tiene diez minas.

26. אָמַר אֲנִי לָכֵם כִּי־כֹל
אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ יִתֵּן לוֹ וּמִמֶּנּוּ
אֲשֶׁר אֵין מֵאוֹמָתָה לוֹ וְגַם זֶה
אֲשֶׁר לוֹ תִּלְקַח מִמֶּנּוּ :

*Porque yo os digo que a qualquiera que tu-
uiere, le será dado mas alque no tuuiere, aun lo
que tiene le será quitado,*

27. אַךְ אֵת אֹיְבֵי הָאֱלֹהָתָה אֲשֶׁר
לֹא אָבִי לְמַלְכֵי עַלְיָהֶם תְּבִיאֵהוּ
בְּחַיָּה וְתִבְתְּקוֹם לְפָנַי :

*Y tambien a aquellos mis enemigos, que no
querian que yo reynasse sobre ellos, traeldos acá
y degollados delante de mi.*

28. וְכֵן אֲשֶׁר אָמַר הָאֱלֹהָתָה הַקִּדְרִים
לְהֵלֵךְ וַיַּעַל־יְרוּשָׁלַיִם :

Y dicho esto, yua delante subiendo a Ierusalem.

יט

21. Ἐφοβήμην γὰρ σε, ὅτι ἄνθρω-
πος αὐστηρὸς εἰς αἰτέας, καὶ
ὡς θεὸς ὅς τις σπείρει.

*Car ie t'ai craint, pource que tu es
homme rude: tu prens ce que tu n'as
point mis & moissonnes ceque tu n'as poi-
nt semé :*

22. Αὐτῷ δὲ αὐτῷ, ἐκ τῆς ἐμῆς
σκέψεως σε, πηγὴ δόξης γάρ ἐστι
ὅτι ἔγὼ ἀνθρώπου αὐστηρὸς εἰμι, αἰ-
σῶν ὅς τις ἐσθλά, καὶ ὡς θεὸς ὅς τις
σπείρει.

*Et il lui dit, Meschant seruiteur, ie
te iugerai par ta parole: tu sauois que
ie suis homme rude, prenant ce que ie
n'ai point mis, & moissonnant ce que ie
n'ai point semé.*

23. Καὶ λατὶ τὸν ἰδὼν αὐτὸν τὸ
ἀργύριόν μου ὅτι τίω τεράστιον,
καὶ ἐγὼ ἐλθὼν πᾶν πῶλον αὐτοῦ
ἐξ αὐτοῦ :

*Et poutquoi n'as-tu mis mon argent
en banque, & à mon retour ie feulle re-
demandé avec vture.*

24. Καὶ τοῖς παρῶν ἐἶπεν,
ἀρᾶτε ἀπ' αὐτοῦ τίω μίαν, καὶ δό-
τε τῷ τὸν δὲνα μίαν ἐχόντι.

*Lors il dit à ceux qui estoient pre-
sens, Otez-lui le marc, & le donnez à
celui qui a les dix.*

25. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κύριε, ἔχῃ
δὲνα μίαν.

*Et ils lui dirent, Seigneur il a dix
marcs.*

26. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πᾶσι
τὸ ἔχοντι δοθήσεται, καὶ ὁ ὅς τις
ἐχόντι, καὶ ὁ ἐχόντι, δοθήσεται αὐ-
τῷ.

*Ainsi vous di-je, qu'à vn chacun qui
aura, sera donné: & à celui qui n'a rien,
encore cequ'il a, lui sera osté.*

27. Πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου ἐ-
κνήσους, τοὺς μὴ θελήσαντας με
ἀγαπᾶν ἐπ' αὐτοῖς, ἀγᾶται ὡς
καὶ κατέσφαξαν ἐμὸν σῶμα.

*Au surplus amenez ici ces miens en-
nemis, qui n'ont point voulu que ie
regnaisse sur eux, & les tuez deuant moi.
Ainsi vous di-je qu'à vn chacun qui n'a
rien, encore ce qu'il a lui sera osté:*

28. Καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἐπεβύβην
ἐμπεσόντων, ἀναβαίνων ἐς ἱερου-
σάλημ.

*Ches choses dites il alloit deuant
eux, montant en Ierusalem.*

CAP. XIX.

21. Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti.

For I feared thee, because thou art a strait man: thou takest up / that thou laidest not downe: & reapest that thou biddest not sowe.

22. Dicit ei, De ore tuo te iudico serue nequam, sciebas quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi.

Thou he said vnto him / Of thine own mouth wilt I iudge thee: O wilt seruant. Thou knowest that I am a strait man / taking vp that I layed not downe: and reaping that I did not sowe.

23. Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensuram? & ego veniens cum usuris utique exegissem illam.

Wherefore then gauest thou me money into the bante? that at my coming I might haue required it withantage.

24. Et astantibus dixit, Auferite ab illo mnas, & date illi qui decem mnas habet.

And he said to them that stood by / Take from him that piece: & giue it him that hath ten pieces.

25. Et dixerunt ei, Domine, habet decem mnas.

(And then said vnto him / Lord / he hath ten pieces.)

26. Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur: ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.

For I say vnto you / that vnto all them that haue / it / shalbe giuen: and from him that hath not / euen that he hath / shall bee taken from him.

27. Veruntamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc: & interficite ante me.

Moreouer / those mine enemies / which would not that I should reigne ouer them / bring hither: and slay them before me.

28. Et his dictis, præcedebat ascēdens Ierusalem.

And when he had thus spoken / hee went forth before / ascending vp to Ierusalem.

Das XIX. Capitel.

21. Ich forchte mich für dir / denn du bist ein harter Mann / du nimmst / das du nicht gelegt hast / vnd erndtest / das du nicht gesäet hast.

Ieg freetede saar dig / Thi du est en streng Mand / du sager der som du icke lagde / oc høster der som du icke saade.

22. Er sprach zu ihm: Aus deinem Munde richte ich dich / du Schalek / Wusstest du / daß ich ein harter Mann bin / nemme das ich nicht gelegt habe / vnd erndte / daß ich nicht gesäet habe.

Hand sagde til hannem / Aff din mund dommer ieg dig du Skalek / Wiste du / at ieg er en streng Mand / sager der som ieg icke lagde / oc høster der som ieg icke saade.

23. Warumb hast du denn mein Geld nicht / inn die wechsellbank gegeben? Vnd wenn ich kommen were / hette ichs mit wucher ersodert.

Hui sicks du mine Vendinge da icke til Bedzelbor der? De naar ieg haffde kommet / haffdet ieg vdrassd dem mer aager.

24. Vnder sprach zu denen / die da bey stunden: Nemet das Pfund von ihm / vnd gebts dem / der zehen Pfund hat.

De hand sagde til dem / som der stode hos / Sager der Pund fra hannem / och giffuer der den / som haffuer thi Pund.

25. Vnd sie sprachen zu ihm: Herr / hat er doch zehen Pfund.

Och de sagde til hannem / Herre / hand haffuer dog thi Pund.

26. Ich sage euch aber / wer da hat / dem wirdt gegeben werden / Von dem aber der nicht hat / wirdt auch das genommen werden / das er hat.

Men ieg siger eder / Quo som haffuer / hannem skal giffuis / De fra den / som icke haffuer / skal oc der tagis som hand haffuer.

27. Doch jene meine Feinde / die nicht wolten / daß ich über sie herrschen sollte / bringet her / vnd erwürget sie für mir.

Serer dog hid / hine mine Fiender / som icke vilde / at eeg skullderegere offuer dem / oc slar dem ihuel saar mig.

28. Vnd als er solches saget / zoch er fort / vnd reisete hinauff gen Jerusalem.

De som hand derer sagde / drog hand frem / och reysde hen op til Jerusalem.

Kapitola. XIX.

21. Zagistē bāt gsem se tebe / proto že ghy słowēt vkrutny / bēřes čehož ghy nepoložil / a žnač čehož ghy nerozšyval.

Bom sie bat / wtedzac żeś test słowiet skot / y bierzeš czegoś nie polozył / a žnač czegoś nie šiel.

22. Řekl genu: Z auti twych sandim tebe služebniste nesi / cheň / wdel ghy / že nā gsem słowēt vkrutny / bera což gsem nepoložil / a žna čehož gsem nerozšyval.

Tedy on řekl / Z auti twych cie řadze služo žle / wdelšiel žem / a test słowiet skot / bierac czegoś nie polozył / a žnač czegoś nie šiel.

23. Proč ghy nedal Peněz mých na Stāl? a nā přijda bylbnych ge wzal y o pašičy.

Preressē tedy nē dal pienies dyj moich nā bānk / a nā przyjęd by wialnych ie był y lichwār

24. A přisłogichm řekl: Wezmietez od něho hřivonu / a dante tomu sterpž mā dešet hřivon.

A řekl tym řorzy tuž stali / Wezmietie od niego grzywne / a dante to temu řorzy mā ich dziesić.

25. V řekli genu: Pane / mā dešet hřivon.

Mle mu on řekli / Pānie mā dziesić grzywien.

26. Pravišim zagistē wām / žekazdemu kdož mā bude dāno / a wjice miji bude: ale od toho řterpž nemā / y to což mā bude odyato od něho.

A on im řāci řekl / Powiedam wām / Ži wšelkemu řorzy mā / bedzie dāno / a od tego řorzy nē mā / y to co mā / wezmā mu.

27. Ale wšak nepřāčely mē / ty řterpž nečteli abych nād nimi řralowal / přiwedte gsem / a žmordugte přede mnā.

Atemu řeřze y nepřzytičos ly mote řhorzy nie čteli ābych řralowal nād nimi / przywiedźcie tu ā pomorduycie přede mnā.

28. A to powōdew / předsel w slupugt Jeruzalēmu.

A řāko řekl / Bedl wprzod idac do Jeruzalēm.

יט

29 וּפֶדַר מָטִי לְבֵית פֶּאֶנָּה
וּבֵית עֲנָנָה עַל גִּבּוֹר טוֹרָה
דְּמִתְקֵרָא דְּבֵית וְיִתְגַּדֵּל
שְׂדֵר תְּרִינוֹ מִן תַּלְמִידֵיהֶן:

*Et auuenne, che com'egli si fu annu-
tinato à Betfage & à Bethania, pressò al
monte che si chiama de gli Oliui, mandò
due de suoi discipoli.*

30 וְאָמַר לְהוֹן זֶלֶי
לְהִרְיָתָהּ הִי דְּלִקְדָּבֵל וּפֶדַר
עֲאֵלִי אֲנִתְּוֹן הָא מְשַׁכְּחִין
אֲנִתְּוִן עֵילָא דְּאָסִיר דְּאָנֶשׁ
מִן מְתָנִים לֹא רָכַב עֲלֵיהִי
שְׂכָרוֹ אִתְּמַרְיָהּ:

*Dicendo loro, Andate al castello che
è qui à l'incontro, nelquale entrato che
sai farete, trouarete vn pollastro legato,
sopra ilquale niuno huomo ha mai seduto
scioglietelo, e menatelo.*

31 וְאִנֹּשׁ מִשְׁאֵל לָכֵן
לְמַנְיָה שְׂרִין אֲנִתְּוִן לָהּ
הַכֶּבֶד וְאָמְרוּ לָהּ לְמַרְוֹ
מִתְבַּעֲרָה:

*E se alcuno vi domanderà, perche lo
fate giuste? Voi diretele così, perche che
il Signor n'ha bisogno.*

32 וְאֵלֵי הֵנוּן דְּאִתְּמַרְיָהּ
וְאִתְּמַרְיָהּ אִיכְכָּא דְּאָמַר
לְהוֹן:

*Har quella che erano mandati, ando-
rono, e trouerono com'egli haueua detto
loro.*

33 וּפֶדַר שְׂרִין לָהּ לְעֵילָא
אֲמַרְוִין לְהוֹן מְרִיבִי מִנָּה
שְׂרִין אֲנִתְּוִן עֵילָא הִוִּי:

*E sciogliendo essi il pollastro, quelli che
n'erano padroni, disser loro, Perche sciog-
liete? Voi il pollastro?*

34 וְאָמְרוּ לְהוֹן דְּלִמְרִין
מִתְבַּעֲרָה:

*Essi dissero, Perche che il Signor n'ha
bisogno.*

35 וְאִתְּמַרְיָהּ לְנֹת יִשׁוּעַ
וְאִתְּמַרְיָהּ עַל עֵילָא מִ
מִאֲנִיָּהוּן וְאִתְּמַרְיָהּ
לְיִשׁוּעַ עֲלֵיהִי:

*E così lo menarono à Iesus: poi giu-
taris lor proprii vestimenti sopra il polla-
stro, & si posero sopra Iesus.*

36 פֶּדַר דִּין אֶל בְּרִסְיוֹ הִוִּי
מִאֲנִיָּהוּן בְּאִתְּמַרְיָהּ:

*E mentre ch'egli andaua, diffende-
uano i lor vestimenti me la via.*

יט

29 וַיְהִי בְּאִשְׁרֵי קָרְבֵּי אֶל־בֵּית
פֶּאֶנָּה וּבֵית עֲנָנָה אֶל־הַר
הַזֶּקֶקָה הָרַחֲמָנִים וַיִּשְׁלַח שְׁנֵי
תַלְמִידָיו:

*Y acontció que llegando cerca de Beth-
phage, y de Berhania, al monte que se llama de
las Oliuas, embió dos de sus Discipulos.*

30 לֵאמֹר לָכֵן אֶל־הַטִּירָה אֲשֶׁר
לְפָנֵיכֶם וּבְאִשְׁרֵי תְבוּאוֹ בָּהּ
תִּמְצְאוּ עֵיר בֶּן־אֲחֻזָּנָה אֲסוּר
אֲשֶׁר עָלָיו בְּכָל־עֵת אִישׁ לֹא
יָשָׁב תִּתִּירוּהוּ וְהִבִּיאוּ בָּהּ:

*Diziendo, Id al aldea que esta delante: en la
qual como entrardes, hallareys vn pollino atado
en el qual ningun hombre jamas schá sentado:
defatadlo, y traieldo.*

31 וְאַתֶּם אִישׁ יִשְׁאֵל לָכֵם לָמָּה
בְּתִירִים אַתֶּם וְכִכָּה תֹאמְרוּ לוֹ
כִּי־אֲדֹנִי יִצְטָרֵךְ לוֹ:

*Y si alguien os preguntare, Porque lo defa-
tays? Desirleheys así: porque el Sennor lo ha
menester.*

32 וַיֵּלְכוּ תִּנְשְׁלָחִים וַיִּמְצְאוּ
בְּאִשְׁרֵי אֲמַר לָהֶם:

*Y fueron los que auian sido embiados, y halla-
ron, como el les dixo, (el pollino parado.)*

33 וּבְאִשְׁרֵי תִתִּירוּ אֶת הָעֵיר
וַיֹּאמְרוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵי־מָה
תִּתִּירוּ אֶת־הָעֵיר:

*Y defatando ellos el pollino, sus duennos
les dixeron, Porque defatays el pollino?*

34 וַיֹּאמְרוּ אֲדֹנָי יִצְטָרֵךְ לוֹ:

*Y ellos dixeron, Porque el Sennor lo ha me-
nester.*

35 וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל־יֵשׁוּעַ
וַיִּתְּמוּ אֶת־בְּגָדָיו עַל־הָעֵיר
וַיַּרְכִּיבוּ אֶת־יֵשׁוּעַ:

*Y truxeronlo à Iesus: y echando ellos sus ve-
stidos sobre el pollino, pusieron encima à Iesus.*

36 וּבִלְכָתוֹ הִצִּיעוּ אֶת־בְּגָדֵיהֶם
בְּדֶרֶךְ:

Y yendo el, tendian sus capas por el camino.

יט

29. Καὶ ἐγγράτο εἰς ἡγγισθεν εἰς
βηθφαγή καὶ βηθανίαν, πρὸς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀ-
πέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

*Et aduint comme il approchoit de
Beth-phagé & de Bethanie, vers la mon-
tagne qui est appelee des Oliuiers, qu'il
enuoya deux de ses disciples.*

30. Εἰπόντες, ἰσχυράτε εἰς τὴν
κατήσταν κώμην, ἐν ᾗ εἰσσομένη
μύροι, δεύσετε πώλον δεδεμένον,
ἐφ' ᾧ ἐκείνς πάποτε ἀνθρώπων
ἐκάθισεν, λύετε τὸν αὐτὸν ἀμύραντι.

*Difant, Allez à la bourgade qui est
vis à vis de vous, en laquelle estans en-
trés, vous trouuerez vn asnon attaché,
sur lequel iamais homme ne montado:
stachez-le, & l'amenez.*

31. Καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ διὰ
τί λυετε, οὕτως ἀπὸ αὐτοῦ, ὅτι ὁ
κύριος αὐτὸν δεύσαν ἐχέει.

*Que si quelcun vous demande pour-
quoi vous le destachez, vous lui direz
ainsi, Pource que le Seigneur en a à
faire.*

32. Απολῆγόντες δὲ οἱ ἀποσταλέ-
νοι, δεύον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.

*Et ceux qui estoient enuoyés s'en
allerent, & trouuerent ainsi qu'il leur
auoit dit.*

33. Αὐτόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον,
εἰπόντες οἱ κύριοι αὐτῶν πρὸς αὐτούς,
τί λυετε τὸν πῶλον;

*Et comme ils destachoyent l'asnon,
les maistres leur dirent, Pourquoi des-
tachez-vous cest asnon?*

34. Οἱ δὲ εἶπον, ὁ κύριος αὐτῶν
δεύσαν ἐχέει.

*Ils respondirent, Le Seigneur en a
à faire.*

35. Καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν
Ἰησοῦν. καὶ ἀπορρίψαντες αὐτοῦ τὰ
ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπέβη-
σαν τὸν Ἰησοῦν.

*Ils l'amenerent donc à Iesus: & iet-
terent leurs vestemens sur l'asnon: puis
mirent Iesus dessus.*

36. Πορεύμενον δὲ αὐτὸς ὑπε-
στρώσαντες τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν τῇ ὁ-
δῷ.

*Et comme il alloit, ils estendoient
leurs vestemens par le chemin.*

י ט

37 וּבְקִרְבּוֹ אֵלֶּיךָ מֵוֹרֶד הָרִי
הַיְיִתִּים הַחֲלֹזִי כָּל־הַמִּוֹן
הַחֲלֹמִידִים לְשִׁמְחָה וּלְהֵלֵל אֶת־
הָאֱלֹהִים בְּקוֹל גָּדוֹל עַל־כָּל־
הַזְּכוּרוֹת אֲשֶׁר דָּאִי בְּעִינֵיהֶם :

Et essendosi già appressato à la cesa del monte de gli Oliui, tutta la moltitudine de discipoli faciendo allegrezza, cominciarono à laudare Iddio ad alta voce, di tutte le virtú che hanno uisitate.

38 וְאֶמְרִינוּ הוּי בְּרִיךְ הוּ
מִלְכָּה דְּאֵתָהּ בְּשִׁמְחָה ד'
דְּמִרְנָה שְׁלָמָה בְּשִׁמְחָה
וְשׁוּבָתָהּ בְּמִרְנָה :

Dicens, Benedetto sia il Re che viene nel nome del Signore: pace in cielo, e gloria ne luoghi altissimi.

39 אֲנִישָׁא דִּין מִן פְּרִישָׁא
מִן בְּנֵי בְּנִישָׁא אֶמְרִינוּ לָהּ
רַבִּי כִּי אֵתָהּ בְּתִלְמִידֶיךָ :

Allora certi Farisei de la turba li dissero, Maestro, riprendi i tuoi discipoli.

40 אָמַר לְהוּן אֶמְרָאנָא
לְכוּ דְּאִין הָלִין נִשְׁתַּקִּינוּ
בְּאַפָּה יְהִיעִינוּ :

Et egli rispondeva, disse loro, io vi dico che se costoro m'insultano, le pietre gridaranno.

41 וּבְדִינָתָהּ בָּבָא עֲלֵיהָ
לְמִדְיָתָהּ בָּבָא עֲלֵיהָ :

E come si fu avvicinato, vedendo la città, pianse sopra essa, discenda.

42 וְאֶמְרָא לְרַבִּי וּדְעֵמִי
אֵלִין דְּאֵיתִיבִי וְשְׁלָמִי
אֲבִין בְּהֵנָּה נִמְכְּרִי הָשָׂא
דִּין אֶתְבָּסִי לְהוּן מִן
עֵינֵיכִי :

O se ancor tu havesti conosciuto, per in questa tua giornata, le cose che appartengono à la tua pace: ma ora elle sono uscite a gli occhi tuoi.

43 יִתְּנוּ לְבִי דִין
יִנְחָמָה דִּיחֲדָרִינוּכִי בְּעַל־
דְּבָדְבִי וְיִאֲלֹצִינוּכִי מִן כָּל־
דִּיכָבֵּד :

Perche verranno i giorni sopra di te, che i tuoi nemici ti conculcheranno di bastonate: & avvincheranno, e opprimeranno d'ogni banda.

י ט

37 וּבְקִרְבּוֹ אֵלֶּיךָ מֵוֹרֶד הָרִי
הַיְיִתִּים הַחֲלֹזִי כָּל־הַמִּוֹן
הַחֲלֹמִידִים לְשִׁמְחָה וּלְהֵלֵל אֶת־
הָאֱלֹהִים בְּקוֹל גָּדוֹל עַל־כָּל־
הַזְּכוּרוֹת אֲשֶׁר דָּאִי בְּעִינֵיהֶם :

Y como llegassen ya cerca de la decendida del monte de las Oliuas, toda la multitud de los Discipulos gozandose començaron à alabar à Dios à gran voz de todas las maravillas que auian visto.

38 לְאֹמַר בְּרוּךְ הַמֶּלֶךְ הַבָּא
בְּשֵׁם יְהוָה שְׁלֹום בְּשִׁמְחָה
וְכָבוֹד בְּמִרְנָה :

Diziendo, Bendiro el Rey que viene en nombre del Sennor: paz en el cielo, y gloria en lo altissimo.

39 וְקָצִית הַמַּפְרָשִׁים מִרְמֹן
אֶמְרוּ אֵלֶיךָ הַמַּלְמֵד גֵּזֵר
בְּתִלְמִידֶיךָ :

Entonces algunos de los Phariseos de las compannas le dixeron, Maestro, reprehende à tus Discipulos.

40 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם אֹמֵר אֲנִי
לָכֶם כִּי־אֵם הָאֵלֶּה יִחְשׂוּ
וְאֲבָנִים תַּצְעֲקֶנָּה :

Y el respondiendole, dixoles, Digo os que si estos callàren, las piedras clamaràn.

41 וּבְאִשְׁרֵי קִרְבָּה וְרִחָה אֶת־הָעִיר
בָּכָה עָלֶיהָ :

Y como llegò cerca, viendo la ciudad, llorò sobre ella.

42 לְאֹמַר אֵם תִּדְעִי אֲתִי גַם
בְּיוֹם הַזֶּה אֶת־אֲשֶׁר לְשִׁלּוֹמֶךָ
יַעֲתֶה גִסְתֵּר מִעֵינֶיךָ :

Diziendo, Porque tambien tu, si conocieses alomenos en este tu dia lo que toca à tu paz: mas aora està encubierto de tus ojos.

43 כִּי־יָמִים בָּאִים עָלֶיךָ וּבָאִי
אֵיבֶיךָ וְשִׁמְכִי עָלֶיךָ סִלְלָה וּבְנִי
עָלֶיךָ דִּיק סָבִיב וְצָרוֹ עָלֶיךָ מִכָּל־
מְקוֹמִים :

Por loqual vendran dias sobre ti que tus ene migos te cercaran con baluarte: y te pondrán cerco, y de todas partes te ponderan en estrecho:

י ט

37. Ἐγγίζοντι τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους τῆς παλαιᾶς τῶν ὀλιβῶν, ἡ ἁγία πνεῦμα τὴν πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίρουσιν, αἰνῶν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πάντων ὧν εἶδον θαυμάσαντες.

Et comme desjà il approchoit à la descente de la montagne des Oliuiers, toute la multitude des disciples s'esjouissant, se print à louer Dieu à haute voix, pour toutes les vertus qu'ils auoyent veues.

38. Λέγουσιν, εὐλογημεν ὁ θεὸς χρίστῳ βασιλευσιν ἐν οὐρανῷ καὶ εἰρήνη ἐν εἰρήνῃ, καὶ δόξα ἐν ἰσχύϊ.

Difans, Benit soit le Roy qui vient au nom du Seigneur: paix soit au ciel, & gloire ès lieux tres-hauts.

39. Καί τις τῶν φαρισαίων αἰτῶν τὸ ἐχλὺν εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε, ἐπιτιμήσῃ τοῖς μαθηταῖς σου.

Adonc quelques vns d'entre les Pharisiens de la troupe lui dirent, Maistre repren tes disciples.

40. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν ἔτισσιν αἱ σῶσαι, εἰ λίθοι κεκοιμήσονται.

Lui respondant leur dit, Je vous di que si ceux-ci se taisent, les pierres mêmes crieront.

41. Καὶ αὐτὸς ἔγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαιεν ἐπ' αὐτήν.

Et quand il fut approché, voyant la ville, il pleura sur elle, disant.

42. Λέγων, ὅτι σὺ εἶδοντες καὶ σὺ, καὶ γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου παύσῃ, τὰ περὶ εἰρήνης σου ἡ ὁρῶν, ὅτι ἐφ' ὧν σου.

O si toi aussi eusses cognu, voire au moins en ceste tiens jour nees choses qui appartiennent à ta paix: mais maintenant elles sont cachées de deuant tes yeux.

43. Ὅτι ἔξουσιν ἡμέραι ἐπὶ τῇ σου, καὶ ἐπελάβουσιν οἱ ἐχθροὶ σου χεῖρας σου, καὶ περιουκλώσουσί σε καὶ συνείσουσί σε ἀπὸ παντὸς ὅπου.

Car les iours viendront sur toi que tes ennemis t'assiègeront de tranchées, & t'environneront & enserreront de tous costés.

37. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliveti, ceperunt omnes turbæ descendentium gaudentes laudare Deum voce magna, super omnibus quas viderant virtutibus.

And when he was now come nere to the going downe of the mount of Olives, the whole multitude of the disciples beganne to reioyce, and to praise God with a loud voice for all the great wordes that they had seene.

38. Dicentes, Benedictus qui venit rex in nomine Domini, pax in celo, & gloria in excelsis.

Saying, Blessed be the King that cometh in the Name of the Lord: peace in heauen, and glorie in the highest places.

39. Et quidam Phariseorum de turbis, dixerunt ad illum, Magister, increpa discipulos tuos.

Then some of the Pharisees of the company saide vnto him, Master, rebuke thy disciples.

40. Quibus ipse ait, Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

But he answered, and said vnto thei, I tell you, that if these should hold their peace, the stones would cry.

41. Et ut appropinquavit, videns civitatem, fleuit super illam.

And when he was come nere, he beheld the Citie, and wept for it.

42. Dicens, Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.

Saying, O if thou hadest euen known at the least in this thy day those things which belong vnto thy peace: but now are they hid from thine eyes.

43. Quia venient dies in te: & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te undique.

For the dayes shall come vpon thee, that thine enemies shall cast a trench about thee, and compass thee rounde, and keepe thee in on euery side.

37. Vnd da er nahe hinzu kam / vnd zog den Delberg herab / fieng an der ganze hauffe seiner Jünger / mit freuden Gott zu loben mit lauter stimme / über alle Thaten / die sie gesehen hatten.

De der hand kom nær hen til / oc drog ned at Olie bierget / da begynde hans Disciples ganske Hob / at lofue Gud med Glæde och høyrøst / offuer alle vnderlige Geringer / som de hadde seet.

38. Vnd sprachen: Gelobet sey der da kombt ein König inn dem Namen des HERREN / Friede sey im Himmel / vnd Ehre inn der Höhe.

De sagde der loffuit vere den som kommer en Konge i HERRENS Naam / Fred vere i Himmelen / och ære i der Høye.

39. Vnd etliche der Phariseer im Volk sprachen zu jm: Meister / strasse doch deine Jünger.

Och nogle Phariseer ibland folket sagde til ham, nem / Meistre / krasse dog dine Disciple.

40. Er antwortet vnd sprach zu ihnen: Ich sage euch / wo diese werden schweigen / so werden die Steine schreyen.

Hand suarede / och sagde til dem / Jeg siger eder / der som dissere / da skulle Stene robe.

41. Vnd als er nahe hin zu kam / sah er die Stadt an / vnd weinet über sie.

De der hand kom nær hen til / saa hand paa Staden / oc gred offuer hennem.

42. Vnd sprach: Wenn du es wüßtest so würdest du auch bedenken / zu diser deiner zeit / was zu deinem Frieden dienet. Aber nun ist's für deinen augen verborgen.

De sagde / der som du der viste / da skulde du oc betenke / i denne din tid / huad som tien til din Fred. Men nu er det skule saar dine Øyen.

43. Denn es wirdt die zeit über dich kommen / daß deine feinde werden umb dich / vnd deine Kinder mit dir / eine Wagenburg schlagen / dich belägen / vnd an allen orten ängsten.

Thi den tid skal komme offuer dig / at dine Fjender der skulle sia en Vogenburg omkring dig / oc dine Børn med dig / belegge dig oc trengte dig alle vegne.

37. A fong se giż pŕibliżował k dólú horn Olíweté / počal wŕećcen Zásup Wiednijskúw radugijsce se chwálili Boga hlasem wielikim / ze wŕećch do wuow kŕećż byli widzieli.

Agdy byl blisko tuż ná Poien gory oliwnéy / poczela wŕychka wielkość zwolenników wŕećcać się chwálili Boga głosiem wielkim / ze wŕychkich cudów kŕećż widzieli.

38. Klauce: Pożehnaný kŕećż se beře Kŕálwe Oměnu PANJE / pokoj ná Nebi / a Sláwa na wŕysoŕech.

Mówiac: Błogosławiony on Król który idzie w imię Pańskie / pokoj nam niebie / a chwala na wysokościach.

39. A někteří Žákonijsi z Zásupu / řekli k němu: Meistře / potřešty Wiednijskúw twých.

Tedy někteří z Žákůw řekli k němu: Meistře / potřešty zwolennéw nřích twých.

40. Kŕećmŕ on řekl. Prás wŕhni wám / ze budawli tito mlčeti / Kamenij bude wolati.

Alle on odpowiedź dawšy / řekl im / Powiedzám to wám. J. slizek y čimlčeti / wnet kámenie wolá beda.

41. A fong se pŕibliżil / wida Wěsto plákal nad nim.

Agdy byl blisko wystrawšy mia: sto zaplákal nad nim.

42. Kŕa: Kdý by poznalo / y thý / a žagisť w tento den twýg / kŕeć wěćen k pokogi tobě gŕau / ale nynyj kŕeć gŕau od očí twých.

Mówiac: Gdyby jeś ty znał / o / aże tylko to dnia twego / co jest tu pokotowi twemu / a nie: to żałuję: to jest od oczu twoich.

43. Než pŕijdu na tebe dnové a obŕisťi tebe Wěpřás teli twogi náspem / a obŕehnau tebe / a sauzi ti se wŕećch strán.

Abowiem ten czas ná cie pŕijde / y obŕisťi cie obtočia niepŕzy / iaciele twoi wálem / y sauzia cie ze wŕećch.

44 וְיִסְפְּצוּ אוֹתָהּ וְאֶת־בְּנֶיהָ בָּרָה
בְּעֵבֶר וְלֹא יִשְׁבְּחוּ בְּכִי
בְּאֵף עַל כָּאֵף חִלָּה דְּלֹא
יִדְעָתִי וּבְנֵי דְסוֹדְעָרְנִי:

*E spiantaranno te e i tuoi figliuoli, che
sono in te, e lasceranno in te pietra sopra
pietra: perche tu non hai conosciuto il
tempo de la tua visitatione.*

45 וְכָד עַל לְהִיבְלָא שְׂרִי
לְמַפְקִי לְאֵילִיו דְּנִדְנִיו בָּה
וּמִיבְנִיו:

*Et entrato nel templo, incominciò a
sotterre quelle che vendevano e compra-
vano in esso.*

46 וְאָמַד לְהוּוּ כְּתִיב ד
דְּבִיתִי בֵּית צְלוֹתָא א
אִיתְּנִיחִי אֲנִתְּנִי דִין
עֲבֹדְתִינִי מִצְרִיתִי
דְּלִסְטִי:

*Dicendo loro, Egli è scritto, La mia
casa e casa d'orazione: e vos l'hancis fat-
ta vna spelunca di ladroni.*

47 וְהוּ מֶלֶךְ הָיָא קָדִישׁ
יּוֹם בְּהִיבְלָא רַבִּי בְּהִיבְלָא
דִין וְסִפְרָא וְקִשְׁיָא
דְּעֲמָא בְּעִזּוּ הָיוּ
לְמִכְרִיתָהּ:

*Et insegnaua ogni giorno nel tem-
pio. E i principali Sacerdoti e le Scribi, e i
primi del popolo cercavano di farlo mori-
re.*

48 וְלֹא מִשְׁבַּחִיו הָיוּ
מִנָּה יַעֲבֹדוּן לָהּ פִּלָּה אִיר
עֲמָא תִּלְלָא הָיוּ בָּהּ
לְמִשְׁמִיעָה:

*Enon trouuauo che cosa si donessen
fare: perche tutto il popolo stava inien-
to ad vederlo.*

1 וְהָיָא בְּחַד מִן יוֹמֵתָא
כַּד מֶלֶךְ בְּהִיבְלָא לְעֲמָא
וּמִסְבֵּר קִמְי צְלוֹתִי רַבִּי
בְּהִיבְלָא וְסִפְרָא אִם
קִשְׁיָא:

*Auuenne poi vn di quei giorni, che
insegnaua egli al popolo nel tempio, e
euangelizaua, et sopraggiunsero i prin-
cipali Sacerdoti, e gli Scribi co i Vecchj.*

44 וְיִסְפְּצוּ אוֹתָהּ וְאֶת־בְּנֶיהָ בָּרָה
וְלֹא יִשְׁבְּחוּ בְּכִי אֶבֶן עַל־אֶבֶן
עַל־כִּי לֹא יִדְעָתָ אֶת־הַעֲתָ
בְּרִדְתָּהּ:

*Y te derribarán a tierra: y a tus hijos, los que
están dentro de ti: y no dexarán sobre ti piedra so-
bre piedra: porquanto no conociste el tiempo de
tu visitación.*

45 וּבְבוֹאִי בְּהִיבְלָא חִלָּל לְחַשְׁלִי
אֶת־הַקּוֹנִים וְאֶת־הַמְּכָרִים בּוֹ:

*Y entrando en el Templo, comenzó a echar
fuera a todos los que vendian y comprauan en el.*

46 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְכָתֹב כִּי
בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה וְאֵתֶם עֲשׂוֹתֶיהָ
לְמַעַרְתָּ תְּפִרְיָצִים:

*Diziendoles, Escripto está, Mi Casa, Casa de
oracion es mas vosotros la auys hecho cueua de
ladrones.*

47 וַיְהִי־מִלְמַד יוֹם יוֹם בְּהִיבְלָא
וְשָׂרֵי הַכְּהֵנִים וְסוֹפְרִים
וְהָרָשׁוֹנִים בָּעִם בְּקִשׁוֹ לְאַבְדָּנָהּ:

*Y ensennaua cada dia en el Templo. mas los
principes de los Sacerdotes, y los Escribas, y los
principes del pueblo procurauan matarlo:*

48 וְלֹא מִצָּאֻ מֵאֲמָה אֲשֶׁר
יַעֲשׂוּ לוֹ כִּי־כָל הָעָם תִּלְוִיָּם
בּוֹ לְשִׁמוֹעַ אֹתוֹ:

*Y no hallauan que hazerlo, porque todo el
Pueblo estaua suspenso oyendolo.*

1 וַיְהִי־בְּאַחַד הַיָּמִים תִּלְלָהּ
בְּלִמְדוֹ אֶת־הָעָם בְּהִיבְלָא
וּבְבִשְׂרוֹ וַיְקוּמוּ שָׂרֵי הַכְּהֵנִים
וְהַסּוֹפְרִים עִם הַקְּנִיִּים:

*Yaconteciò vn dia, que ensennando el al
Pueblo en el Templo, y annunciando el Euange-
lio, juntaronse los principes de los Sacerdotes,
y los Escribas, con los Ancianos.*

44. Καὶ ἐδαφίσσεις, καὶ τὰ τέκ-
να σε ἐν (τί) καὶ ἀφίσουσιν ἐν σοὶ
λίθον ἐπὶ λίθον· οὐδ' ἂν σε ἐκ ἔργου
τὴν κτίσιν τὴν διασκέπης σου.

*Et te raseront toi, & tes enfans qui
font en toi, & ne laisseront en toi pierre
sur pierre, pourtant que tu n'as point
cognu le temps de ta visitation.*

45. Καὶ εἰσέλθων εἰς τὸ ἱερὸν,
ἔρχετο ἐκβάλλων τοὺς πωλοῦ-
σας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας.

*Puis estant entré au temple, il se
print à jeter hors ceux qui vendoient
& achetoient en icelui.*

46. Λέγων αὐτοῖς, γέγραπται, ὁ
οἶκος μου, οἶκος προσευχῆς ἐστίν·
ὅμως ᾧ αὐτὸν ἐποίησατε ἀγέλαον
λυσάων.

*Leur disant, Il est escrit, Ma maison
est la maison de priere: mais vous en
auez fait vne cauerne de brigands.*

47. Καὶ ἑὸν διδάσκων ἡμέρας ἡ-
μέρας ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ δέξαιρες
καὶ ἐκζηματιστὴς ἐζητοῦσιν αὐτὸν ἀ-
παλεῶσαι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι λαοῦ.

*Et estoit toutes iours enseignant
au temple. Et les principaux Sacrifica-
teurs & les Scribes, & les principaux du
peuple talchoyent à le faire mourir.*

48. Καὶ οὐκ εὗρισκον τί ποι-
ήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξουρέ-
ματ' αὐτῷ ἀκούων.

*Mais ils ne trouuoient chose qu'ils
lui peussent faire: car tout le peuple es-
toit fort attentif à l'ouir.*

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμέ-
ρων ἐκείνων διδάσκοντι αὐ-
τὸν τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ διαγ-
γελλομένῳ, ἐπίστησαν οἱ δέξαιρες
καὶ οἱ ἐκζηματιστὴς αὐτῷ πρὸς τὸν
θάνατον.

*Or aduint en l'un de ces iours-là,
comme il enseignoit le peuple au tem-
ple, & euangelizoit, que les principaux
Sacrificateurs, & les Scribes avec les
Anciens, surindrent,*

44. Et ad terram proster-
nent re, & filios tuos qui in
te sunt, & non relinquent in
te lapidem super lapidem:
eo quod non cognoveris
tempus visitationis tuæ.

And shall make thee euen with the
ground / and thy children which are in
thee / and then shall not leaue in thee a
stone vpon a stone / because thou knowest
not the time of thy visitation.

45. Et ingressus in templū,
cepit eiecere vendentes in
illo & euentes.

He went also into the Temple / and
began to cast out them that sold there /
in / & them that bought.

46. Dicens illis, Scriptum
est, Quia domus mea, do-
mus orationis est: Vos au-
tem fecistis illam spelun-
cam latronum.

Saying vnto them / It is written /
Mine house is the house of prayer: but
ye haue made it a denne of thieues.

47. Et erat docens quoti-
die in templo. Principes au-
tem sacerdotum & Scribæ &
principes plebis quærebant
illum perdere,

And he taught daily in the Tem-
ple. And the high Priestes and the scri-
bes / and the chiefe of the people sought
to destroy him.

48. Et non inueniebant
quid facerent illi. Omnis e-
nim populus suspensus erat,
audiens illum.

But they could not find what they
might doe to him: for all the people hang-
ed vpon him when they heard him.

ET factum est, in una die.
rum docente illo popu-
lum in templo & evangeli-
zante, conuenerunt princi-
pes sacerdotum & Scribæ
cum senioribus.

And it came to passe / that on one of
those dayes / as he taught the people in
the Temple / and preached the Gospel /
the high Priestes & the Scribes came
vpon him with the Elders.

44. Vnd werden dich schleiffen / vnd
keinen Stein auff dem andern lassen /
darumb / daß du nicht erkennet hast
die zeit / darinnen du heimgesucht
bist.

Ich de skulle legge dig ede / oc icke lade en sten bliff /
ne paa den anden / Fordi / at du sende icke den tid
som du est hiemsaer vdi.

45. Vnd er gieng inn den Tempel /
vnd sieng an außzutreiben die darin-
nen verkaufften vnd kaufften.

De hand giet i Tempelen / oc begynne at vddrissue
dem / som der vdi solde oc købte.

46. Vnd sprach zu ihnen: Es siehet
geschrieben: Mein Haus ist ein Bet-
haus / Ir aber habts gemacht zur
Mördergruben.

De sagde til dem / der staar scereffuit / Mit huff er ic
Bede huff / men i hauffe giore en Koffuere tale der aff.

47. Vnd lehret täglich im Tempel.
Aber die Hohenpriester vnd Schrift-
gelehrten / vnd die fürnemesten im
Volck / trachten im nach / das sie ihn
umbbrechten.

De hand lærde daagliet Tempelen. Men de ny-
verste Prester oc Schriftfloger oc de Difuerste iblant
folcker / stode effter at omfomme hannem.

48. Vnd funden nicht wie sie im thun
soltten / denn alles Volck hting im an /
vnd höret ihn.

Ich de funde icke / huad de skulle gøre hannem /
Eti alle folcker hengde ved hannem / oc herde hannem.

Vnd es begab sich der tage ei-
nen / da er das Volck lehret im Tem-
pel / vnd prediget das Euangelium /
da tratten zu ihm die Hohenpriester
vnd Schriftgelehrten mit den Elte-
sten.

De der heinde sig paa en aff de dage / der hand lærde
folcker i Tempelen och predickede Euangelium / da
traadde de nypperste Prester och Schriftfloger mer de
Eldste til hannem.

44. A na Zemi tebe rožme-
ch / v Spny tve sticij w tobě
gsau / a ncořawij w tode kame-
ne na lament: proto že gšy ne
poznalo časů namstijwenij
twěho.

Apoloža de rowna / ktema / y
syny tve w tobě / ani zosławia / a
mieniā na lamentu / dla tego / iż
nie poznāło onego času namied-
zenia twego.

45. A wšed do Chrāmu / po-
čat wymijati prodawake w
něm a kupce.

Kā tym wšedšy do Kościół
počat wyrzucac ty ktorzy prze-
dawali w nimy ku powali.

46. Kā giu: Pšano gest / že
Dām māj / dām Modlitby
gest / Ale wy gste gen včinišy po-
lešy lotrowškau.

Nowia im / Tapsanoč test /
Dom moy dom modlitwy jest / a
wyście z niego uczynili tāmnia
žboycow.

47. Wšil na každy den w
Chrāmě / knižata pař kniž-
ka a wšitel / y staršy Lidu
hledali ho zahubiti:

Wszyl wšawiecznie w Kościel-
e / lecz Książęta Kapłānskie / Do-
ktorowie / y przedniyszy z ludu /
hledali tego iżaby go strācić.

48. A nenalešli coby gemu
včinišy. Nech wšstkeren Lid wel-
mi pilně poslauchal ho:

Alenie mogli znaleźć coby mias-
li czynić / abowiem wšstke lud po-
spoli ty narym przeluchal go / co
slychal od niego.

Stalo se w geden den když
on wšil lid w Chrāmě / a
wšstrowal. Křālowšwi Bōžij /
sešla se knižata knižka a žā-
tonijcho staršym:

Stālo se niekrorego dně / o-
dnych / kdy wšyl lid w Kościel v
opowiedal / Ewāgelia / nādělšy
Książęthā Kapłānskiy Doktoro-
wie / staršym.

ב
2 ואמריו לה אמר לו ב
באניא שולטנא הליו עבד
אנת ופניו הו דיחב לך
שולטנא הנני :

E parloron con lui dicendo, Dicci tu poco, con quale autorità fai tu queste cose? à chi è colui che t'ha data questa autorità?

3 ענא ישוע ואמר להון
אשאלכון ואף אנני
מלחא ואמריו לי :

Egli rispondendo, disse loro, Ancor io vi domanderò d'una cosa, e voi mi rispondete.

4 מצמיריתה דיוחנן מן
שמיא הנני או מן בני
אנשא :

Il battesimo di Giovanni era egli del cielo, o pur da gli huomini?

5 הננו דין מתחשבין
הון בנפשהון ואמריו להון
נאמר מן שמיא אמר לו
ומטיל מנא לה
הימחיתה :

Et essi pensavano in se medesimi, dicendo, Se noi diciamo, Dal cielo: egli dirà, Perché dunque non gli credeste voi?

6 או דין ואמר מן בני
נשא רגם לו עמא כלה
מבשין צד דיוחנן ובניא
הו :

E se noi diciamo, Degli huomini: tutto il popolo ci lapiderà, perche che non per certo che Giovanni sia Profeta.

7 ואמריו לה לא ידעין
מן אימכא הי :

E così risposero che non sapere donde fosse.

8 אמר להון ישוע ולל
אנא אמר אנני לכון
באניא שולטנא הליו עבד
אנני :

E Iesus disse loro, Ne io dirò à voi con quale autorità fa queste cose.

9 ושרי דיאמר לעמא
מתנא הנא גברא חד ד
נזבב ברמא ואיהיה
לפלחא ואבאר נבניא
סגיא :

Poi cominciò à dire al popolo questa similitudine, Un homo planto una vigna, & allogolla ad alcuni leuatores: & andossene via per molto tempo.

ב
2 ואמריו אליו לאמר אמר לו
במה שלטון עשה את
האלה או מיה הוה אשד נמו
לך את שלטון הולחא :

Y hablanle, diziendo, Dinos con que potestad hazes estas cosas. o quien es el que te ha dado esta potestad.

3 ויען דיאמר אליהם אשאלה
נא לכם גם אני דבר אחד
ותאמריו לי :

Respondiendo entonces Iesus, dixoles, Preguntaroshe yo tambien vna palabra, respondedme:

4 הטבילה יוחנן המשמים
היתה או מאנשים :

El Baptismo de Ioan era del cielo, ó de los hombres?

5 והמה מתחשבים בנפשמ
אמריו כי אם נאמר משמים
או יאמר ולמה לא האמינתם בו :

Mas ellos pensauan dentro de si, diziendo, Si dixeremos, Del cielo: dirà, Porque pues no le creyistes?

6 ואם נאמר מאנשים כל
העם יסקלון אותנו כי מאמינים
כלם כי יוחנן נביא הוה :

Y si dixeremos, De los hombres, todo el pueblo nos apedrarà: porque està ciertos que Ioan era Profeta.

7 ויענו לא ידעו :

Y respondieron, que no sabian de donde auia sido.

8 ויאמר להם ישוע וגם אני
לא אמר לכם במה שלטון
עשה אנכי את האלה :

Entonces Iesus les dixo, Ni yo os digo con que potestad hago estas cosas.

9 ויחל אל—העם לדבר את
המשל הזה אדם נטע את
הגדרים וימסר אותן לאפרים
ויגר רבות עתים :

Y comenzó à dezir al Pueblo esta parabolà: Vn hombre plantó vna vinna, y arrédola à labradores, y ausentóse por muchos tiempos.

כ.
2. Καὶ ἔειπεν αὐτοῖς λέγον-
τες, εἰπὲς ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν
ἐξουσίαν ταύτην.

Et parlerent à lui, disans, Di-nous, de quelle autorité tu fais ces choses: ou qui est celui qui t'a donné cette autorité.

3. Απεκρίθης δὲ πρὸς αὐ-
τοὺς, ἐρωτῶ σο ἕνα καὶ ὅτι ἐὰν λέ-
γῃς, ὅτι ἐκ ποτὸς ἐστίν.

Et Iesus respondant, leur dit, Je vous interrogerai moi aussi d'un point &, & me respondes:

4. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρα-
νῶν ἐστίν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;

Le Baptisme de Iehan estoit-il du ciel, ou des hommes?

5. Οἱ δὲ συνελογίζοντο πρὸς ἑ-
αυτοὺς, λέγοντες, ὅτι ἐὰν ἡμῶν
ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, διὰ τί οὐκ ἔ-
πισθεύσατε αὐτῷ;

Or disputoyent-ils entr'eux disans, Si nous disons Du ciel: il dira, Pourquoi donc ne l'avez vous creu?

6. Ἐὰν δὲ ἀνθρώπων, ἐξ ἀνθρώ-
πων, ποίς ὁ λαός καταλιγέσθῃ ἡ-
μῶν. περὶ μέρους γὰρ ἐστὶν ἰσχυρὸν
αὐτοῦ φητέον ὅτι.

Et si nous disons, Des hommes: tout le peuple nous lapidera: car ils sont persuadés que Iehan estoit Prophete.

7. Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι
αὐτοὺς.

*Parquoi ils respondirent qu'ils ne sa-
uoient d'où il estoit.*

8. Καὶ ὁ ἰησοῦς ἔειπεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐ-
γὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ.

Lors Iesus leur dit, Je ne vous dirai point aussi de quelle autorité je fai ces choses.

9. Ἡρξασθαι δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέ-
γει, τὴν παρομοσίαν ταύτην ἀ-
νθρώπος τις ἐφύτευεν ἀμπελάδιαν,
καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸν γεωργούς, καὶ ἀ-
πεδήμησεν χρόνους πολλούς.

Alors il se print à dire au peuple cette similitude, Quelque homme planta vne vigne, & la loa à des vignereous, & fut dehors vn long temps.

כ

10 וַיִּבְרָכֵם שָׂדֵה עֲבָדָה
לְנֵת פִּלְחָה דִּיתְלֹן לֵה מִן
פִּתְחָה דְּפִרְמָה פִּלְחָה דִּין
מִחֲמֹה וְשִׁדְרֹהּ בְּדִין
סְרִיק :

Poi à la stagione mando son suo seruitore às lavoratori, acciò che li desseno del frutto de la vigna: ma i lavoratori lo batterono, et mandarono voto.

11 וַאֲנִסָּה נִשְׁדָּר לְעֲבָדָה
אֲחֵרָהּ בְּנִין דִּין אַף לְהוּ
מִחֲמֹה וְשִׁדְרֹהּ
וְשִׁדְרֹהּ בְּדִין סְרִיק :

E di nouo mandò ancor un altro seruitore: & essi battendo ancor quello, et mandando voto, lo rimandarono voto.

12 וַאֲנִסָּה נִשְׁדָּר דִּיתְלֹן
בְּנִין דִּין אַף לְהוּ גַּלְפֹּהּ
נִאֲפִקְהוּ :

Poi mandò ancor il terzo, questo ancor ferirono, et cacciaron via.

13 אִמְרָה מִרְיָה פִּרְמָה
מִנִּי אֶבְדָּה שָׂדֵה בְּרִי
חֲבִיבִי בְּדִין וְחִוְנִי
וְתַפְחִדִּי :

Onde il signor de la vigna, disse, Che farò io? Mandarò il mio figliuolo diletto, forse quando vederanno questo, lo rueranno.

14 בְּדִין פִּלְחָה
מִתְחַשְׁבִּין הֵנוּ בְּנִפְשָׁהּ
נִאֲמָרְוּ הֵנוּ גִרְתָּהּ מִן
נְקֻלְיָהּ וְתִהְיֶה
יִרְתָּהּ דִּילָן :

Mas como i lavoratori i habber veduto, disforsero tra loro, dicendo, Questo è l'herede, venite, ammazzamolo, acciò che l'heredità sia nostra.

15 וַאֲפִקְהוּ לְבִר מִן כ
פִּרְמָה וְקֻלְיָהּ מִנִּי
חֲכִיל יַעֲבֹד לְהוּ מִנִּי
פִּרְמָה :

E così faccendolo fuor de la vigna, l'ammazzarono: & che farà dunque loro al Signor de la vigna?

16 וְאַתָּה יִיבָד לְפִלְחָה
בְּנִין וְתֵתֵל פִּרְמָה לְאֲחֵרָהּ
בְּדִין שְׁמַעִי דִּין אֲמָרְוּ
לֵה :

Ferrà, & distruggerà questi lavoratori, & darà la vigna ad altri. Il che habendo coloro visto, dissero, Non fa più caso.

17 הֵי דִין חֵד בְּהוּ וְאִמְרָה
וְאִמְרָה הֵי חֵי דְּפִתְרָה
דְּפִתְרָה דְּאִסְלִי בְּנִי
הֵי חֵי דְּרִישׁ חֲרָה
וְיִתְרָה :

Allora egli li riguardò, & disse, Che dunque è questo che è scritto? La pietra che edificauano gli edificatori è stata messa per capo d'angolo.

כ

10 וּבְעֵתוֹ שָׁלַח אֶל־הָאֲפִקִּים
אֶת עֲבָדוֹ לִתְתֹל לוֹ מִפְּרֵי הַכֶּרֶם
וְהָאֲפִקִּים חִפְּלוּוּ נָדִיק שְׁלַחוּהוּ :

Y al tiempo embió vn sieruo à los labradores para que le diessen del fruto de la vinna los quales hiriendolo lo embiaron vazio.

11 וַיִּסְקָה לְשִׁלּוֹחַ עֲבֵד אֲחֵר
וְהָמָּה גַּם אוֹתוֹ חִפְּלוּ וְתִבְּיָשׁוּ
וְשְׁלַחוּהוּ דִּיק :

Y boluió à embiar otro sieruo, mas ellos à este tambien herido y affrentado lo embiaron vazio.

12 וַיִּסְקָה וַיִּשְׁלַח אֶת־הַשְּׁלִישִׁי
וְהָמָּה גַּם פָּצְעוּהוּ וַיִּשְׁלִיכוּהוּ
לְחוּץ :

Y boluió à embiar al tercer sieruo, mas ellos tambien à este echaron herido.

13 וַיֹּאמֶר בְּעַל הַכֶּרֶם מַה־
אֲעֲשֶׂה אֶשְׁלַח אֶת־בְּנִי יְדִידִי
אֲוִלִי אוֹתוֹ יִדְאוּ וְיַכְּלוּוּ :

Entonces el fennor de la vinna dixo, Que haré? embiaré mi Hijo amado: porventura quando à este vieren, tendran respecto.

14 וּבְאִשְׁדָּר נִאֲוֹתוֹ הָאֲפִקִּים
וַיִּתְחַשְּׁבוּ בְּנִפְשָׁם לֵאמֹר וְהָ
חִירָשׁ הִבֵּה גִהְרָג אוֹתוֹ וְלָנוּ
חֵהּיָה יִרְשָׁתוֹ :

Mas los labradores viendo lo pensaron entre si, diciendo, Este es el heredero: venid, matemoslo, para que la heredad sea nuestra.

15 וַיִּשְׁלִיכוּהוּ מִחוּץ לְכֶרֶם
וַיְמִיתוּהוּ וְמָה יַעֲשֶׂה לָהֶם בְּעַל
הַכֶּרֶם :

Y echandolo fuera de la vinna, mataronlo Que pues les hará el fennor de la vinna.

16 יָבֹא וַיֹּאבֵד אֶת־הָאֲפִקִּים
הָאֵלֶּה וַיִּתֵּן אֶת־הַכֶּרֶם לְאֲחֵרִים
וּבְשִׁמְעֵם אֲמָרוּ חֲלִילָה לָנוּ :

Vendrá, y destruirá à estos labradores: y dará su vinna à otros. Y como ellos lo oyeron, dixeron, Guarda.

17 וַיִּבְרָא לֵאמֹר וְמָה יֵשׁ וְהָ
תִּנְכֹתֵב אֲבָן מֵאִסוֹ חֲבִיבִים הִלְתָּה
לְדָאֵשׁ פְּתָה :

Mas el mirandolos, dize, Que pues es lo que está escrito. La piedra que condenaron los edificadores, esta fué por cabeça de esquina?

כ

10. Καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε τοὺς γεωργούς δουλοὺς, ἵνα δαπὶ τῆς καρπῆς ὁ ἀμπελῆτης δώσῃ τοὺς αὐτοῖς, ἔξαπείλας καὶ οὐκ.

Et quand vint la saison, il enuoya vn sien: seruiteur vers les vignerons, afin qu'ilz lui baillissent du fruit de la vigne, lequels l'ayans batu, le renuoyèrent à vuide.

11. Καὶ ἀποστείλεν πάλιν ἄλλον δουλοῦν οἱ δὲ καὶ αὐτὸν δούλους καὶ ἀπείλας, ἔξαπείλας καὶ οὐκ.

Et derechef y enuoya vn autre seruiteur: lequel ayans aussi batu, apres l'auoir vilainement traité, ils le renuoyèrent à vuide.

12. Καὶ ἀποστείλεν πάλιν ἄλλον οἱ δὲ καὶ αὐτὸν τραυματίαν ἐξέβαλον.

Et depuis y enuoya aussi le troisieme, lequel ayans aussi naué ilz le reciterent dehors.

13. Εἰπὼν ὁ κύριος· ὁ ἀμπελῆτης, τί ποιῶ; πάλιν τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· (ὡς τὰς τοὺς ἰδόντες ἐτραυματίουν).

Adonc le Seigneur de la vigne dit, Que ferai-je: j'y enuoyerai mon fils, le bien aimé: peut estre quand ils le verront, qu'ils le reuerteront.

14. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελέγοντο πρὸς ἑαυτούς, λέγοντες, ὁ υἱὸς τοῦ κληρονομίου· οὗτος ἐστὶν ὁ κληρονόμος· ὁ δὲ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὡς ἡμεῖς γενοίμεθα κληρονομία.

Mais quand les vignerons le virent, ils tindrent propos entre eux, & disans, Cestui-ci est l'heritier: venez, tuons le, afin que l'heritage deuiene nostre.

15. Καὶ ἐκβλήσαντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῆτος, ἀπέκτανον· τί ἔω ποιῶν αὐτοῖς ὁ κύριος· ὁ ἀμπελῆτης.

Et le ietterent hors de la vigne, & le tuèrent. Que leur fera donc le Seigneur de la vigne?

16. Ἐλθόντι καὶ δούλους τοὺς γεωργούς αὐτοῦ, καὶ δάσαντες ἀμπελῆτας ἄλλους, ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ, μὴ ᾤοντο.

Il viendra, & fera perir ces vignerons-la, & baillera la vigne à d'autres. Ce qu'ayans ouï, ils dirent ainsi n'aduiene.

17. Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, τί ὁὖν ἐστὶ τὸ γεγραμμένον τὸ ἐπὶ λίθῳ ὃν ἀποδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοὶ· καὶ ἐκείνη ἡ λίθος ὁ κατακύματα.

Lors il les regarda, & dit, Que veut donc dire ce qui est écrit? La pierre que les edificans ont reietee, est deuenue la maistrille pierre du coin.

CAP. XX.

10. Et in tempore misit ad cultores seruum, ut de fructu vinearum darent illi, Qui casum dimiserunt cum inanem.

And at a tyme he sent a seruaunt to the husbawmen / that they should giue him of the fruite of the vinegarde; but the husbawmen did beat him / and sent him away emptye.

11. Et addidit alterum seruum mittere. Illi autem hunc quoque cadentes & afficientes contumelia dimiserunt inanem.

Againe he sent yet another seruaunt and they did beate him / & so wile increaseth him / and sent him away emptye.

12. Et addidit tertium mittere: qui & illum vulnerantes eiecerunt.

Moreover he sent the third / and him they wounded / and cast out.

13. Dixit autem dominus vinearum, Quid faciam? mittam filium meum dilectum: forsitan cum hunc viderint, verebuntur.

Then sayde the Lorde of the vinegarde: What shall I doe? I will send my beloued Sonne: it may be that they will do reuerence / when they see him.

14. Quem cum viderent coloni, cogitauerunt intra se, dicentes, Hic est haeres, occidamus illum, ut nostra fiat hereditas.

But when the husbawmen sawe him / they reasoned with them selues / saying / This is the heire: come / let vs kill him / that the inheritance may be ours.

15. Et eiecit illum extra vineam, occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vinearum?

So they cast him out of the vinegarde: & killed him. What shall the Lorde of the vinegarde therefore doe vnto them?

16. Veniet, & perdet colonos istos, & dabit vineam aliis. Quo audito, dixerunt illi, Absit.

He will come and destroy these husbawmen / and will giue out his vinegarde to others. But when they heard it / they said / God forbid.

17. Ille autem aspiciens eos, ait, Quid est ergo hoc quod scriptum est, Lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli?

And he behelde them / and sayde / What meaneth this / then that is written / the stone that the builders refused / that is made the head of the corner?

Das XX. Capitel.

10. Und zu seiner zeit sandte er einen Knecht zu den Weingärtnern / daß sie ihm geben von der frucht des Weinberges. Aber die Weingärtner steupen ihn / vnd ließen ihn leer von sich.

De der tiden kom sende hand en Suend til Binggaardsmendene / at de skulde giffue hannem Seuct aff Binggaarden / Men Binggaardsmendene sloge hannem oc lode hannem tomhender fra sig.

11. Und über das sandte er noch einen andern Knecht. Sie aber steupen denselbigen auch / vnd höneten in vnd ließen ihn leer von sich.

Och der offuer / sende hand end en anden Suend. Men de sloge oc den samme / oc forhaande hannem / oc lode hannem tomhender fra sig.

12. Und über das sandte er den dritten / sie aber verwundeten den auch / vnd stießen ihn hinaus.

De der offuer sende hand den tredje. Men de gjorde oc saa den saar / oc stotte hannem vd.

13. Da sprach der Herr des Weinberges: Was soll ich thun? Ich will meinen lieben Sohn senden / vielleicht / wenn sie den sehen / werden sie sich scheuen.

Da sagde Binggaardens Herre / Hvad skal ieg gøre? Jeg vil sende min elskelige Son / maa vel ske / naar de see hannem / skulle de fröcse sig.

14. Da aber die Weingärtner den Sohn sahen / dachten sie bey sich selbst / vnd sprachen: Das ist der Erbe / kommet laßt uns in tödten / daß das Erbe vnser sey.

Men der Binggaardsmendene saae Sønnen / tænkte de ved sig self / oc sagde / Der er Arffuungen / Kommer / lader oss sla hannem ihjel / at Arffuen skal være oss til.

15. Und sie stießen ihn hinaus für den Weinberg / vnd tödten in. Was wirdt nun der Herr des Weinbergs denselbigen thun?

De de stotte hannem vd aff Binggaarden / oc sloge hannem ihjel. Hvad skal nu Binggaardens Herre gøre mod dem?

16. Er wirdt kommen / vnd dise Weingärtner vmbbringen / vñ seinen Weinberg andern außthun. Da sie das höreten / sprachen sie: Das sey ferne.

Hand skal komme / oc forderffue disse Binggaardsmend / oc sene andre sin Binggaard. Der de der hørde / sagde de / Der være langt fra.

17. Er aber sahe sie an / vnd sprach: Was ist denn das / daß geschrieben stehet: Der Stein / den die Bauleute verworffen haben / ist zum Eckstein worden?

De hand saa paa dem / oc sagde / Hvad er det / som staar skreffuit / Den Stein / som Bygningsmendene forskode / er bleffuen til en Hjørne sten?

Kapitola XX.

10. A včas Vyna pbihranij / poslat vinarum sluzebnij / aby zovotte vinnice dali gemu. Kretijto zmrstawsse gen pusti ho prazdného.

Gdy potym czes przyssedl / poslat do onych oraczow / sluge aby mu pojrzel z vinnice oddali / krot: sy vbiwshy go odeslali zmrstawsse.

11. A on opet druzhého sluzebnij poslat. Ale oni v tobo tate zmrstawsse a vhanewsse / pusti prazdného.

Tedy on przyssedl poslat sluge drugiego / lecz też ony v tego vbiwshy v se stromowshy odeslali zmrstawsse.

12. Potom opet poslat tretij ho / tretijto v tobo ranivssie / rophnali weni.

3tym on teszczeposlat trzeciego / ale oni v tego stamowshy wyrzucili.

13. Tedy řekl Pan Vinnice: Co učiním? posli Syna mého milého / snad řekne / to ho vřek / budau se štědí.

A tak Pan oney vinnice řekl / Co j mám týnit? Posle syna mého milého / snad kdy go vpsra / wsthydaci go beda.

14. Kterehozto řekne vřek Vinar / mysliti sami v sobě / řkauc: Tentot gest Dedic / podic zabijme gen / aby nasse bylo bylo deditw.

Ale kdy one vřekli orace / rozmowili miedzy soba w ten sposob / Tenci test dzedzie / podiciez a zabijmy go / aby nasse bylo dzedie.

15. A wpsrčiwssie gen weni z Vinnice zabili ho. Protoz co učinij gim Pan Vinnice?

Wpsrčiwshy go tedy z vinnice zabili ho weni: Kterehozto řekne wpsra / a da Vinnice gim?

16. Přijde a zabubij Vinar / a da Vinnice gim. Co vřek / a da Vinnice gim? Nechť to ho není.

Przyjdzie a potraci orace ty a da vinnice mym. Tho gdy oni / przyssedl / rzecli / Bozeto me day.

17. A on wzgled na ně / řekl: Co gest pať to / co pláno gest / Kámen kterej zawřeli dēlnij / to / ten vlnen gest w Plánu vřekni.

Lecz on poystrawshy ná nte / řekl / A co j wdyj ono test náptas / no / Kámen ktery odzucali bys dmiacy / then sie stal glowa wagiela na.

ב

18 וְכָל מִן דִּיפֹל עַל הַיָּם
בְּאַבְנֵי יַחְדָּע וְכָל מִן
דִּהִי תִפֹּל עַל הַיָּם תִּדְרִיכֶיהֶן

*Chiusse cadra sopra quella pietra,
si fracassarà: e sopra cui ella cadra, lo
tristara.*

19 בְּצוּ הוּ דְיוּרְבִי פִּהְנָא
וְסִפְרֵיהֶן דְּרִמְיוֹן עֲלֹהֵי
אַבְדָּא בְּהִי שְׁעֵתָא וְתִלְוּ
מִן עֲמָא יַדְעוּ גִיר
דְּעִלְיָהוֹן אֲמַר מִתְּלָא
הִנֵּה:

*Horii principali Sacerdoti e li Scribi
cercavano in quell' hora di mettergli le
mani addosso: perche conobbero ch'egli
baveua detta questa similitudine contra
di loro: ma temerono il popolo.*

20 וְשִׁדְרוּ לִנְתָה גִּשְׁוֹשָׁא
דְּמִתְדִמְיוֹ בְּנִינְקָא ד
דִּיאַחְדוּנִיחִי בְּמִלְתָּא
וְיִשְׁלִימִינִיהּ לְדִנְקָא
וְלִשְׁלִיטָנָה דְּהַמְּבִנָא:

*Et offeruandolo, mandaron de gli
spreti, che fingevano di esser giusti, per so-
praprenderlo in parole, a fine di darlo al
magistrato & a la potestà del Presidente,*

21 וְשִׁאֲלִינִיהּ וְאֲמַרְיוֹן לֵה
מִלְכָּנָא יִרְעִינוּ דִּיתְרִיבִיחִית
מִמֶּלֶךְ אֲנִי וּמִלְכָּה וְלֵה
נִסְבִּי אֲנִי בְּאַפְסָא אֲלֵה
בְּקוֹשְׁתָא אֲוִירָחָא דְּאֲלֵהָ
מִלְכָּה אֲנִי:

*Effi domanderono, dicendo, Mae-
stro, noi sappiamo che tu parli & insegni
rettamente: ome ser punito acceptator di per-
sone, ma insegni la Voia di Dio in Verità.*

22 שְׁלִיט לֹא דִּנְתֵּל בְּסָף
רִישָׁא וְקֶסֶר אֲוִי לֵא:

*Eccì egli lecito dare il tributo à Cesa-
re, ò no?*

23 הוּ דְיוֹ אֲסִתְפֵּר ח
חֲרָעוּתְהוֹן וְאֲמַר מִנֵּה
מִנְסִין אֲנִתְנוּ לִי:

*Egli hauendo intesa la loro astutia,
disse loro, Perche mi tentate voi?*

24 חֲנֻאֲוִי דִּינְרָא דִּימֹן
אִית בֵּה עֲלֵמָא וּפְתִיבָתָא
הִנֵּה דִּין אֲמַרְיוֹן דִּקְסֵר:

*Mostrademi un denaro: Di chi ha egli
l'immagine e l'inscription? Effi risponden-
do, disse, Di Cesare:*

כ

18 כָּל־אִשָּׁר יִפֹּל עַל־הָאֶבֶן
וְהָאֵת יִשָּׁבֵר כִּי־כָל־אִשָּׁר תִּפֹּל
עָלָיו הָאֶבֶן תִּמָּחֶה וְתִדָּק אוֹתוֹ:

*Qualquiera que cayere sobre a quella piedra
serà quebrantado: mas sobre el que la piedra ca-
yere, desmenuzaráloha.*

19 וַיִּבְקְשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהַסֹּפְרִים
לְשַׁלַּח אֵלָיו אֶת־יָדֵיהֶם בְּשַׁעֲהָ
הַהִיא וַיִּירָאוּ כִּי־יִדְעוּ כִּי עָלֵיהֶם
אָמַר אֶת־הַמֶּשֶׁל הַזֶּה:

*Y procurauan los Principes de los Sacerdo-
tes y los escribas echarle mano en aquella hora,
(mas viieron miedo del Pueblo:) porque enten-
dieron que contra ellos auia dicho esta parabola*

20 וּבְמִרְמָה שְׁלַחוּ מֵאֲדָרְבִּים
אִשָּׁר בְּשָׁלָיו כְּמוֹ שְׁלוּמִים
יַעֲשִׂדְקוּ לְצוּרָא אוֹתוֹ בְּדָבָר
וְלַתְּסִיד אוֹתוֹ בְּיָדֵי תַּפְשָׁרָה
וְשִׁלְטוֹן הַפְּקִיד:

*Y assechandolo, embiaron espiones que se
simulasen justos: para tomarlo en palabras, pa-
ra que lo entregassen al principado y a la potestad
del presidente:*

21 וַיִּשְׁאֲלוּ לֹא לְאִמֹר הַמֶּלֶכֶד
יִדְעִנוּ כִּי־בִישָׁר תִּדְבֹּר וּמִלְכֹּד
וְלֵא תִּשָּׂא אֶת־פְּנֵי הָאֲנָשִׁים
כִּי אִם בְּאַמְתָּא תִּלְמִד אֶת־דִּתָּה
יְהוֹה:

*Los quales le preguntaron, diciendo, Mae-
stro, sabemos que dizes y ensennas bié: y que no
tienes respecto à persona: antes ensennas el cami-
no de Dios con verdad.*

22 הֲיִכְשֵׁר לָנוּ לָתֵת מַס לְקִיסָר
אִם לֵא:

Es nos licito dar tributo à Cesar, o no:

23 וְכִי־יִדַּע מִרְמָתָם אָמַר
אֲלֵיהֶם לְמָה תִּנְסוּנִי:

*Mas el, entendida el astucia de ellos, dixoles,
Porque me tentays?*

24 הֲרֵאֲוֹנִי דִּינֵר לְמִי־יֵשׁ חֲצֵלָם
וְהִבְתֵּב וַיַּעֲנֵה וַיֹּאמְרוּ לְקִיסָר:

*Mostradme la moneda: de quien tiene la
imagen y la inscription? Y respondiendo dixen,
de Cesar.*

κ.

18. Παρ' ὃ τοῦτον τὸν λίθον συνασπασθήσεται, ἐφ' ᾧ δὲ τίς πέσῃ λικμήσῃ αὐτόν.

*Quiconque cherra sur ceste pierre-la,
sera trouilé: & elle brisera celui, sur le-
quel elle cherra.*

19. Καὶ ἐζητούντο ὁ ἱερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἐν αὐτῇ τῇ ᾧ ὥρᾳ, ἐφ' ᾗ ἐπὶ τῶν λαόν. ἔγνωσαν γὰρ ὅτι περὶ αὐτοὺς τὴν ἐπιβολὴν τῶν τῶν ἔσθ.

*Alonc les principaux Sacrificateurs
& les Scribes en ce meime instant ta-
cherent à mettre les mains sur lui
(mais ils craignirent le peuple:) car ils
cognourent bien qu'il auoit dit ceste
similitude contr' eux.*

20. Καὶ ἐπεστέλλοντες αὐτὸν ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς, ὑποκρινομένης αὐτοῦ διακρίουσιν αὐτὸν, ἵνα ἀπὸ λαῶνται αὐτὸν λόγου, εἰς τὸ παρο-
δοῦναι αὐτὸν τῇ δόξῃ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμῆτος.

*Parquoi regardans sur lui, ils enuo-
yent des gens accrés, qui contrefai-
soient les gens de bien, pour le surpré-
dre en parole: afin de le liurer a la sei-
gneurie & puillance du Gouverneur:*

21. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγον-
τες, διδάσκας, οἰσμεν ὅτι ἐφ' ὅλῃς
λεγοῖς καὶ οὐκ ἐπὶ δόξῃ, καὶ οὐ λαο-
κρατίας, ἀλλ' ἐπὶ ἀλη-
θείᾳ τὴν ἐδοῖς, ὅτι οὐκ ἐπὶ δόξῃ.

*Lesquels le interroguèrent, disant,
Maître, nous sauons que tu dis & ensei-
gnes droitement, & ne regardes point
à l'apparence des personnes, mais en-
seignes la voye de Dieu en verité.*

22. Ἐξέστις ἡμῶν καί σοι φόρον
δοῦναι, ἢ ὀ;

*Nous est-il loisible de payer le tri-
but à Cesar, ou non?*

23. Κατανοήσας δὲ αὐτῷ τὴν πε-
νουργίαν, εἰπε περὶ αὐτοῦ, τί με
πείθετε;

*Mais lui ayant apperceu leur ruse,
leur dit, Pourquoi me tentez-vous?*

24. Ἐποδείξατί μοι δένάριον.
τί ἐστὶν εἰκὼν καὶ ἐπιγραφή;
ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν, καὶ αὐτοὶ εἶ-
πον, Καὶ τοῦ Καίσαρος.

*Montrez-moi vn denier: de qui il
l'image & l'inscription? Eux répondans
dirent, De Cesar.*

25 אמר להון ישוע הבו
חביל דקסר לקסר
ודאלתא לאלהי:

Et egli disse loro, Rendete dunque a Cesare le cose che son di Cesare, & a Dio le cose che son di Dio.

26 ולא אשפחו למאחד
מנה מלתא קדם עמא
ואתדמרו על פתגמה
ושתקו:

*E essi essi non poteran riprendere la sua parola dinanzi al popolo: ma mara-
nigliandosi de la sua risposta, si tacquero.*

27 קרבו דין אנשין מן
יהונתא הנו דאמרין
דקמתא לית ושאלוהי:

Poi s'accostarono a lui alcuni de Sadducei, che negano la resurrezione, e domanderono.

28 ואמרין לה מלפנא
מושא כתב לו דאן אנש
ימות אחוהי דאורי לה
אנתתא דלא בנא יסב
אחורא אנתתא בנא
ורעא לאחורא:

*Dicens, Maestro, Moise ci scrisse, Se il fratello di qualcuno verrà a morte, ha-
uendo moglie, e morrà senza figliuoli: il
suo fratello pigli la moglie di lui, e farà
il seme al fratello suo.*

29 שבצא דין אחיו אית
היו ודמנא נסב אנתתא
ומית דלא בנא:

*Hor egli erano sette fratelli, il primo
de quali prese moglie, e morì senza figli-
uoli.*

30 ונסבה דתריו לאנתתא
והנא מית דלא בנא:

*Onde il secondo la prese, e morì ancor
egli senza figliuoli.*

31 ודלתא טוב נסבה
והקנת נאף שבצתהון
ומיתו ולא שבקו בנא:

*Poi la prese il terzo: similmente an-
cora gli altri da sette, e senza laffar fi-
gliuoli, si morirono.*

32 ומיתת בתרתא נאף
אנתתא:

Dopo tutti morì ancor la donna.

25 והוא אמר אליהם לכן תנו
לקיסר אשר לקיסר ולאליהם
אשר לאליהם:

*Entonces dixoles, Pues dad a Cesar lo que es
de Cesar: y lo que es de Dios, a Dios.*

26 ולא יוכלו להכלים את
דברו לפני העם ויתמרו על
מענתו ויחשון:

*Y no pudieron reprehender su dicho delan-
te del Pueblo: antes maraullados de su respuesta,
callaron.*

27 ויקרבו אנשי הצדוקים
אשר אמרו כי איננה קימת
המיתו וישאלו לו:

*Y llegando se vnos de los Sadduceos, los qua-
les niegan auer resurrecion, preguntaronle.*

28 לאמר רבינו משה כתב לגו
אם איש ימות ולא יהיה לו בן
ויקח אחיו אשתו למת לו לאשה
ויקיים לאחיו נדע:

*Diziendo Maestro, Moysen nos escrinio, Si
el hermano de alguno muriere teniendo muger,
y muriere sin hijos, que su hermano tome la mu-
ger: y leuante simiente a su hermano.*

29 ויהיו שבבעה אחים וקראשון
לקח אשה וימת בלי נדע:

*Fueron pues siete hermanos: y el primero
tomó muger, y murió sin hijos.*

30 ויקח השני את האשה וגם
הוא מת בלי נדע:

*Y tomó la el segundo: el qual tambien mu-
rió sin hijos.*

31 והשלישי לקח אותה וגם
בן השבעה לא עזבו בניהם
וימותו:

*Y tomó la el tercero: ansimismo tambien
todos siete: y no dexaron simiente, y murieron.*

32 ואחריו כלם וקמת האשה
גם היא:

*Y a la postre de todos murió tambien la
muger.*

25. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Δότετε
τοῖς αὐτοῖς καὶ αἰσχροῖς καὶ αἰσχροῖς, & τοῖς
θεοῖς τῷ θεῷ.

*Et il leur dit, Rendez donc a Ce-
sar les choses qui sont a Cesar, & a Dieu
les choses qui sont a Dieu.*

26. Καὶ οὐκ ἔχοντες ἀποκριθεῖ-
ν αὐτῷ ῥήματι, ἐκαστοὶ τῶν
λαοῦ καὶ θυμολόγουσιν ἐπὶ τῇ ἀ-
κριβείᾳ αὐτοῦ ἐσίζησεν.

*Ainsi ne peuvent-ils trouver a redi-
re en sa parole deuant le peuple: mais
tout esbahis de sa responce, ils se teu-
rent.*

27. Προσελθόντες δὲ τινες τῶν σαδ-
δουκαίων οἱ ἀποκρίνοντες ἀσάφιστα
μὴ ἔχοντες, ἐπηρώτησαν αὐτὸν.

*Lors quelques uns d'entre les Sad-
duceens (qui nient formellement la re-
surrection) s'approcherent, & l'inter-
roguèrent.*

28. Λέγοντες, διδάσκαλε, μοις
ἐγραψεν ἡμεῖς, ἐάν τις ἀδελ-
φὸς ἀποθῇ ἔχων γυναῖκα, καὶ
ἔσται ἀπὸ ἀποθῆνης, ἵνα λά-
βῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα,
καὶ ἐξαισῇ τὴν ἀδελ-
φῷ αὐτοῦ.

*Difans, Maître, Moysé nous a laissé
par escrit, Si le frere de quelcun est mort
ayant femme, & qu'il soit mort sans en-
fans: que son frere prene la femme d'i-
celui, & qu'il fustice lignee a son frere.*

29. Ἐπὶ δὲ οὗτοι ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ
ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα, ἀπέ-
θυσεν ἀπαιον.

*Or y eut il sept freres, dont le pre-
mier print femme, & mourut sans en-
fans.*

30. Καὶ ἑλθὼν ὁ δεύτερος τὴν
γυναῖκα, καὶ ἔσται ἀπὸ αὐτοῦ ἀ-
παιον.

*Et le second la print, & mourut aussi
sans enfans.*

31. Καὶ ὁ τρίτος ἑλθὼν αὐτὸν
ἀσώτως, καὶ οἱ λοιποὶ ἀκατάσπον-
ταί, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ οὐ.

*Puis le troisieme la print, & sem-
blablement tous les sept, & moururent
sans auoir laissé enfans.*

32. Ὅτερον δὲ πάντων ἀπὸ αὐτοῦ
ἦν γυνή.

Après tous, la femme aussi mourut.

25. Et ait illis, Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.

Then he said unto them/ Give then unto Cæsar the things / which are Cæsars / and to God / those which are Gods

26. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe: & mirati in responso eius, tacuerunt.

And then could not reprove his saying before the people: but then marvelled at his answer: and held their peace.

27. Accesserunt autem quidam Sadduceorum qui negant esse resurrectionem, & interrogaverunt eum.

Then came to him certaine of the Sadducees (which denie that there is any resurrection) and they asked him.

28. Dicentes, Magister, Moyles scripsit nobis, Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem, & hic sine liberis fuerit, ut accipiat eam frater eius uxorem, & suscitet semen fratri suo.

Saying, Master, Moyses wrote thus / If any mans brother die having a wife / and he die without child: that his brother should take his wife / and raise up seed unto his brother.

29. Septem ergo fratres erant: & primus accepit uxorem, & mortuus est sine filiis

Now there were seven brethren / and the first tooke a wife / and hee dyed without children.

30. Et sequens accepit illam, & ipse mortuus est sine filio.

And the second tooke the wife / and hee dyed without child.

31. Et tertius accepit illam. Similiter & omnes septem: & non reliquerunt semen, & mortui sunt.

Then the third tooke her: and so likewise the seven dyed / and left no children.

32. Novissimè omnium mortua est & mulier.

And last of all the woman dyed also

25. Er aber sprach zu ihnen: So gebet dem Keiser was des Keisers ist / vnd Gott / was Gottes ist.

Da sagde hand til dem / Saa giffuer Keyseren / der Keyseren horer til / oc Gud / der Gud horer til.

26. Vnd sie kondten sein wort nicht tadeln für dem Volck / vnd verwunderten sich seiner antwort / vnd schwiegen still.

De de kunde ick straffe hans Ord saar Godeler / De de forundrede sig paa hans suar / oc sagde stille.

27. Da tratten zu ihm etliche der Saduceer (welche da halten es sen kein aufferstehen) vnd fragten ihn.

Da traadde nogle aff Saduceerne til hannem (huilcke som holde / at der er ingen Opstandelse) oc spurde hannem at.

28. Vnd sprachen: Meister / Moses hat vns geschrieben / so iemands Bruder stirbt / der ein Weib hat / vnd stirbt erblos / so sol sein Bruder das Weib nemen / vnd seinem Bruder einen Samen erwecken.

De sagde / Meistere / Mose haaffuer saa sereffuit oss / Der som nogens Broder doer / som haaffuer en Hustru / oc deer vden Afffuing / da skal hans Broder tage Hustruen / oc opuecke sin Broderens Seed.

29. Nun waren sieben Brüder / Der erste nam ein Weib / vnd starb erblos.

Nu vaare sin Brodre / Den første tog en Hustru / oc døde vden Afffuing.

30. Vnd der andernam das Weib / vnd starb auch erblos.

De den anden tog Hustruen / oc døde oc saa vden Afffuing.

31. Vnd der dritte nam sie. Desselbigen gleichen alle sieben / vnd lieffen keine kinder / vnd storben.

De den tredje tog hende. Delligest alle / oc lode ick børn effter sig / oc døde.

32. Zu letzt nach allen starb auch das Weib.

Paa der fiste / effter dem alle / døde oc saa Quinden.

25. Vfflegim: Nawratkef tedny co gest Cysaromcho Cysarti / a co gest Bofijho Bogu.

Sátym powieǳiał im / Oddayś cteż tedny co test Cysarskiego Cysarta / a co test Bofiego Bogu.

26. Vnemošli slova geho stihati pfed lidem: a diuifce se odpowěǳi geho / mlekeli.

N ták nie mogli podchwycić slow tego przed ludem / a diuifcy by sie od powieǳi tego / unaczeli.

27. Tedny pfistaupili ně / kteřij z Saducejskych / kteřij z zapřiragij byti z Mrtwyřch w stánij. Potažali ho.

Potym przystáli niektórzy z Saducejskow / (ktory powieǳali iż nie mǳj mrtwyřch wstania) y vytáli go.

28. Mfauce: Mifste / Mofyjs napfal nám / kdyby Bratr někij umřel mage Manželku / a tenby seřel bez Dětij / aby gi popal Bratr geho za Manželku / a wzbudil Semě Bratru swěmu:

Momrac / Mifste Mofiseř nam napfal / Jestli by cizy bratr w mǳel mǳiac žone / a žedby přez džiateř / aby bratřego wžal one žone / a wzbudil potomstwo bratru swěmu.

29. Vbylo Sedm Bratřij / a prwnij popaw Ženu / umřel bez Dětij.

Bylo tedy sedm bráćteř / z kteryřch přewšy poiawšy žone / w mǳel bez džiateř.

30. Adruřh popal gi / y ten umřel bez Dětij.

Po nim ia wžal wtory / owa táž / Et oni žedni / a nie zostawšy džiateř potomřli.

31. A třetij popal gi. Tež y wšlech sedm / a nezuo stawšosse Semene / žemřeli.

Potym ia wžal třecí / leč y ten w mǳel nie mǳac džiateř.

32. Nappostřje že wšlech w mřela y Žena.

Vo wšyřkch teř w mǳel y nie w mǳel.

כ

42 והוּא דוֹד אָמַר
בְּפִתְּחָא דַּמְנוֹמִיָּהּ דְּאָמַר
מִרְתָּא לְמִרְי תַּב לָךְ מו
יִמִּינִי :

*Quando che David medesimo dice
nel libro de Salms, Il Signor disse al mio
Signore, Siedi à la mia destra.*

43 עַד־מָא דְּאָסִים בְּעַל-
דְּבִיחָא תַּחֲתִית קִלְיוֹר :

*Infine che io porrò à tuoi nimici per
infideltà de piedi tuoi?*

44 אִו דוֹד הִכִּיל הָרָא
לָהּ מִרְי אִיבְנָא בְּרָה הוּא :

*David dunque si chiama Signore, e
come è egli suo figliuolo?*

45 וְכַד בְּלָה עֲמָא שְׁמַע
הָנָא אָמַר לְתַלְמִידֵיהּ :

*E mentre che tutto il popolo sedeva,
disse à i suoi discipoli.*

46 אֲנִידְהִי מוֹ סִפְרָא
דְּעָבִיז לְמַהֲלָכִי בְּאַסְטִלָּא
וְרַחֲמִין שְׁלָמָא בְּשִׁנְקָא
וְרִישׁ מוֹתְבָא בְּפִגְוִשְׁתָּא
וְרִישׁ סִמְכָא בְּתַשְׁמִיתָא :

*Guardatevi dagli scribi, che sogliono
passaggiare in veste lunga, & amano
le salutazioni ne le plazas, & i primi seg-
gi ne le sinagoge, & i primi luoghi ne i
convitti.*

47 הִנּוּ דְּאָבְלוּ בְּתַנָּה
דְּאַרְמְלָתָהּ בְּעַלְתָּהּ
דְּמוֹדְכִין צְלוֹתָהוּן הִנּוּ
וְהִקְלוּ דִּינָא יְתִירָא :

*I quali abusano lo casò de la vedova:
e cio sotto pretesto di far lunghe orazioni.
Questi escuseranno maggior dannatione.*

כ

1 חַד דִּין נְשׁוּעָא בְּעִתִּירָא
אִלּוּ דְּדַמְיוֹ הִנּוּ בֵּית-
גִּנָּא קִירְבְּנֵיהוּן :

*E riguardando, vide de ricchi che
mettevano i lor doni ne la reservoiria.*

2 וְהָנָא אַה אֲרַמְלָתָהּ
תְּנָא מְסַבְּנָתָא דְּאַרְמִית
שְׁמוּנָא תְּרִין :

*E vide ancor una vedova poner etta
che vi metteva due piccioli.*

כ

42 וְהוּא דוֹד אָמַר בְּסִפְרָא
הִתְקַלִּים נָא אִם יְהוֹה לְאִדְנִי שֵׁב
לִי־מִינִי :

*Y el mismo David dize en el libro de los Psal-
mos, Dixo el Sennor à mi Sennor, affientate à mis
diestras:*

43 עַד־אֲשִׁית אֲוִיבִיךָ הָדוּם
רִגְלִיךָ :

*Entretanto que pongo tus enemigos por e-
strado de tus pies?*

44 וְכִי־קָדַמוּ דוֹד לְאַדְרוֹן
יִאִיבְכָה בְּנֵי הוּא :

*Antique David lo llama Sennor como pues es
su hijo?*

45 וּבְשִׁמוֹעַ כָּל־הָעָם אָמַר
לְתַלְמִידֵיוֹ :

*Y oyendolo todo el Pueblo, dixo à sus Dis-
cipulos.*

46 הַשְׁמִדוּ לָכֶם מִן הַסּוֹפְרִים
אֲשֶׁר חֲבָצִים לְחִתְהֶלֶךְ בְּאַדְרוֹת
וְאִהְיוּ אֶת־הַבְּרִכּוֹת בְּשִׁנְקִים
וְאֶת־מוֹשְׁבוֹת רַאשׁוֹנֹת בְּעִדּוֹת
וְאֶת־מְקוֹמוֹת רַאשׁוֹנֹת בְּמִסְכָּה
בְּמִשְׁתֵּי הָעָרִב :

*Guardaos de los Escribas, que quieren an-
dar con ropas largas, y aman las salutaciones en
les placas: y las primeras sillas en las Synogas:
y los primeros assientos en las cenas.*

47 אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ אֶת־בֵּיתִי
הָאֲלֻמְנוֹת וּבְעִלְלוֹת הַדְּבָרִים
יֵאָדְרוּ כִּי תַפְלוֹתֶם וְהָמָּה מְשֻׁפָּט
יִתֵּר יִקְחוּ :

*Que engluten las cosas de las biudas poni-
endo por pretexto la lengua oracion. estos reci-
biràn mayor condenacion.*

כ

1 וַיֵּבֶט יֵשׁוּעַ וַיֵּרָא אֶת־הָעֹשִׂיִּים
אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּ מִתְּנוֹתֶם לְבֵית גִּנָּה :

*Y Mirando, vido los ricos que echavan sus
offrendas en el arca de la limosna.*

2 וַיֵּרָא גַם אֶת־אֲלֻמְנָה אֶחָת
מְשַׁכְּנָה לְהִשְׁלִיךְ שְׁמָהּ שְׁנֵי־מִנִּינִי :

*Y vido tambien vna biuda probrezilla, que
echava alli dos minutos.*

כ.

42. Καὶ αὐτὸς δαυὶδ λέγει ἐν βί-
βλῃ ψαλμῶν· εἶπεν ὁ κύριος τῷ
κυρίῳ μου, καθίστα ἐκ δεξιῶν μου.

*Veu que David mesmo dit au liure
des Pseaumes, Le Seigneur a dit à mon
Seigneur Sieds toi à ma destra.*

43. ἕως αὐθιγὰς τοῦ ἐχθροῦ σου ὀ-
πώσω τοὺς πόδας σου :

*Jusqu'à tant que j'aye mis tes enne-
mis pour marchepied de tes pieds.*

44. Δαυὶδ οὖν κύριον αὐτοῦ κα-
λεῖ καὶ πατὴρ υἱὸς αὐτοῦ ἔστι :

*David donc l'appelle Seigneur : &
comment est-il son fils?*

45. Αὐτοὶ δὲ πάντες τῷ λαῷ,
εἰπε τῷ μαθητῶν αὐτοῦ.

*Et comme tout le peuple escoutoit,
il dit à ses disciples.*

46. Προσέχετε ὑμεῖς τοῖς γραμμα-
τέων καὶ ἰερογλωττῶν ἐν συ-
ναγῇ, καὶ φιλομαθῶν ἀσπασμῶν
ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθί-
στας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, ὅτι πρῶ-
τον κλησθήσονται ἐν τοῖς δόκιμοις.

*Donnez vous garde des Scribes, qui
volontiers se pourmentent en robes
longues, & qui aiment les salutacions
es marchés, & les premieres seances es sy-
nagogues, & les premieres places es
banquets.*

47. Οἱ καταβίουσι τὰς οἰκίας
καὶ χερσὶν καὶ ψαφῶν μακρῶν
προσκύουσιν· ἔτι λιψύνουσιν πε-
ριστεροὺς καλῶν.

*Lequels mangent tout entiere-
ment les maisons des veufes, voire en
faisant semblant de prier beaucoup, ils
en receurent plus grande condemna-
tion.*

ΚΕΦ Α Λ. κα.

Α Ναβύλας δὲ εἶδεν τὰς βάλ-
λους καὶ τὰς ἀνὰ τὸ εἰς τὸ
καλῶς φυλάττειν τοὺς θυσίους.

*Et comme il regardoit, il vid les ri-
ches qui mettoient leurs dons au tronc.*

2. Εἶδε δὲ καὶ τινὰ χήραν περι-
χθεῶν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά.

*Il vid aussi vne pource veufc qui y
mettoit deux pites.*

CAP. XX.

42. Et ipse David dicit in libro Psalmorum, Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.

And David him selfe saith in the booke of the Psalmes / The Lorde saide vnto my Lord / sit at my right hand.

43. Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum?

Till I shall make thine enemies thy footstool.

44. David ergo Dominum illum vocat: & quomodo filius eius est?

Seeing David calleth him Lorde / how is he then his sonne?

45. Audiente autem omni populo, dixit discipulis suis.

Then in the audience of all the people he said vnto his disciples.

46. Attendite à Scribis qui volunt ambulare in stolis, & amant salutationes in foro, & primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in convitiis.

Beware of the Scribes / which desire to go in long robes / and love salutations in the markets / and the best places in the Synagogues / & y chief rooms at feasts.

47. Qui devorant domos viduarum: simulantes longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.

Which deuoure widowes houses / euen vnder a colour of long praying: these shall receiue greater damnation.

CAP. XXI.

Respicens autem, vidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium diuites.

And as he behelde / he sawe them the men / which cast their gifts into the treasure.

2. Vidit autem & quandam viduam pauperulam, mittemtem æraminuta duo.

And he saw also a certaine poore widow / which cast in thither two mites.

Das XX. Capitel.

42. Vnd er selbst David spricht im Psalmenbuch: Der HERR hat gesagt zu meinem HERRN / setze dich zu meiner Rechten.

De David selfe siger i Psalme bogen / HERR sagde til min HERRE / Set dig hofst min høyre Haand.

43. Biß daß ich lege deine Feinde zum Schemel deiner Füße.

Till I ieg legger dine Fiender til en stammel vnder dine Føder.

44. David nennet ihn einen HERRN / wie ist er denn sein Son?

David kalder hannem en HERRE / huordeis er hand da hans Son?

45. Da aber alles Volk zuhöret / sprach er zu seinen Jüngern:

De der alt Folket hørde til / sagde hand til sine Disciple.

46. Hütet euch für den Schriftgelehrten / die da wollen einher treten in langen Kleidern / vnd lassen sich gerne grüssen auff dem Markte / vnd sitzen gerne oben an in den Schulen / vnd über Tische.

Docters oder for de Scrifftsloge / som vilde traade her frem i lange Klæder / oc lade sig gerne hilse paa Torffuer / oc sids gerne affuerst i Scholerne / oc til Bord.

47. Sie fressen der Witwen Häuser / vnd wenden lange Gebet für / die werden desto schwerer Verdammt / empfahen.

De orde Enckers Huse / vnder der stein at de bede lenger / De skulde saa diis suære fordommelse.

Das XXI. Capitel.

Er sahe aber auff / vñ schaute die Reichen / wie sie ihre Opfer einlegten in den Gotteskasten.

De hand saa op / oc skudde de Rige / huorledis de lagde deris Offer ind i Gudis Kiste.

2. Er sahe aber auch ein arme Witwe / die legte zwey Scherpfflein ein.

Da saa hand oc en arm Encke / hun sagde thu sterck vdi.

Kapitola XX.

42. A sam David praviš w knižách Zalmowych / Řekl PAN PANU memu / sed na prawicy mē.

A sam David powieđa w Psie / gach Psalmow / Řekl pan Panu memu / Stadj ná prawicy mojej.

43. Dokawádž nepoložim nepřátel twých podnože noh twých?

Až polože nepřítelů twých podnožkem nog twých?

44. Poněwadž tedy David Panem ho nazývá / y kterak Syn geho geš?

A tat David nazýwa go Panem / Říkajet tedý synem tes go?

45. A když poslauchał wšech / keru lid / řekl Wědomijům svým.

A přetož gožie wšyreš lid / řekł / řekl wšomnēm sobom.

46. Pílně se wystríhan te od Wětelůw / kterých choditiw kraměm rausse / a miluji pozdrawowaní / a konfu / a prwnij siolicew Skolách / a prwnij sedání na hodech.

Przestrzegajcie i sie Doktorow / którzy dyca chodzie w szatach szerszych / y miluja witania na rynoch / a pierwsze siholice w zgromadzeniach / y pierwsze zasiadanie przy wieczerzach.

47. Kterýchžžijragi domy widowstě / pod zampslan dlaw / hě Modlitby. Tě wezmaw tějšy odsauzeni?

Kterzy do szarek Pożyraia domy widow / a z křomo siu diagle / ni modlitwami dawaia. A ciz ods noshacizsy sad.

Kapitola XXI.

W Dohledu wšel ty / kterýchžžimetal dary swě do Pokladnice / boharě.

W tymi weystran sy widział bogacze oddawaiace dary swę do skarbu.

2. Wšel pal takę gednu Widowu chuděkau / ana wiorhla dwa Penijze malā.

Widział takę niektora widowę oboga kładącą rāndwa drobne pieniadze.

כא

3 ואמר שדך אמר אנא
לכון דהנא ארמלת
מסכנתא ארמית יתיר מן
כל-נש :

*E disse, Io vi dico Veramente che que-
sta povera vedova ha messo più di tutti.*

4 פלהון גיר הליו מן מא
יתיר הונא להון ארמיו
פית קורבנא דאלהא דהא
היו מן חסירותא כל דהנא
הות ארמיתא :

*Imperocche che tutti questi hanno mes-
so ne i doni di Dio, di quello che auanza
loro: ma costei ha messo de la povertà sua
tutto il tutto ch'ella haueua.*

5 ופד אמרו הון אנשין
על היכלא דבבא פנא
שבירתא ופד קרבנא מ
בוצבת אמר להון ישא :

*E mentre che alcuni diceuano del tem-
plo ch'egli era ornato de belle pietre, e di
doni, egli disse.*

6 הליו דחיו אנתון
יאתון יומתא דהון לא
תשתבך פאף על פאף
דלא תסתתר :

*Son queste le cose che voi riguardate?
Veramente i giorni, ne i quali non sarà las-
ciata pietra sopra pietra, che non sia rui-
nata.*

7 ומשאלו הון לה
ואמרו מלפנא אמר
הליו יהון ומנא הי אתא
מא דקרביו הליו דיהון :

*Allora essi li domandarono, dicendo,
Maestro, quando saranno queste cose, e
che segno sarà quando queste cose debbe-
no auenire?*

8 הו דיו אמר להון הון ל
למא תטעון סגא
יאתון בשמי ויאמרון ד
הנא אנא משיחא ודבנא
קרב לג דיו תאמרון ב
בתרהון :

*Et egli disse, Guardate di non essere
ingannati: perche molti verranno nel no-
me mio, dicendo, Io sono e il tempo s'auui-
cina: non andate dunque dietro ad essi.*

9 ופד דשמעון אנתון
קרבנא ושגשיא לג
תחלו עתדו אניו גיר
הליו לוקדם למחנא אל
לא עד כיל מטא חרתא :

*E quando soi uiderete de le guerre e
de le seditioni, non vi spauentate: perche
bisogna che queste cose primamente au-
uengano, ma non così tosto sarà la fine.*

כא

3 ויאמר אמנם אמר אני לכם
כי האלמנה הולאת המשכנה רב
מכלם השלך :

*Y dixo, Deuiedad os digo, que está biuda po-
bre echó mas que todos.*

4 כי כל האלה מיתרם
השליכו אל קרבני אלהים
והוא ממחסוריה כל קניניה
אשר לה השלך :

*Porque todos estos, de lo que les sobra echa-
ron para las offrendas di Dios mas esta, de su pobre
za echó todo su sustento que tenia.*

5 ובאשר אמרו אנשים על
ההיכל כי באבנים יקדים
ובקרבנים נעדה או-אמר :

*Y a vnos que dezian del templo, que estava
adornado de hermoças piedras, y dones, dixo.*

6 את האלה אשר רואים אתם
ימים באים אשר בם לא
תעוב אבן על אבן אשר לא
תהרס :

*Estas cosas que veys, dias vendrán, que no que-
darà piedra sobre piedra que no sea destruyda.*

7 וישאלו לו לאמר רבינו
ומתי יהיו האלה ומה האות
אשר עתידים להיות האלה :

*Y preguntaronle, diziendo, Maestro, quando
será esto? Y que señal aura quando estas cosas ay-
yan de comenzar a ser hechas?*

8 והוא אמר להם פן תנשאו
כי רבים יבואו בשמי לאמר
כי אני הוה והעת קרוב אל-
א תלכו אחריהם :

*El entonces dixo, Mirad no seays enganna-
dos: porque vendrán muchos en mi nombre, di-
ciendo, yo soy: y el tiempo está cerca, portanto
no vays enpos de ellos.*

9 ובאשר השמעו מלחמות
ומדחת אל תחרדו כי עתידים
להיות האלה בראשנה אך
אני תקף ברע :

*Empero quando oyerdes guerras y sedicio-
nes, no os espanteys: porque es menester que es-
tas cosas acontezcan primero. mas no luego sera
la fin.*

כב.

3. Καὶ εἶπεν, ἀλλ' ὅπως λέγω ὑμῖν
ὅτι ἡ χηρὰ ἡ πτωχὴ αὐτὴ ἀλλοτρὶ
πάντων ἐβλάψεν.

*Donc il dit, Je vous di pour vrai, que
cette pourve veufue a plus nuis que tous les
autres.*

4. Ἀπαντες γὰρ ὅτι ἐκ τῶ ὠφέ-
σονται αὐτὴς ἐβλάψεν εἰς τὸ ὠφέ-
λεσθαι, αὐτὴ δὲ ἐκ τῶ ὠφέλημα-
τος αὐτῆς ἀπαιτεῖ τὸ ὠφέλιον ὅτι ἐκ τῶ
ἐβλάψεν.

*Car tous ceux ci ont mis aux offran-
des de Dieu de ce qui leur abonde: mais
celle ci y a mis de la disette tout le viue-
re qu'elle auoit.*

5. Καὶ πῶς λίθους καὶ ὀψὲς ἀνὰ
ῥαῖς, ὅτι λίθους καὶ ὀψὲς ἀνὰ ῥαῖς
καὶ σμῆται, εἶπεν.

*Et comme quelques vns disoyent
du temple, qu'il estoit orné de belles pi-
erres & dons, il dit.*

6. Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλθούσας
ἡμέραι ἐν αἷς ἐκ ἀφ' ἧς ταῦ
λίθους καὶ ὀψὲς ἀνὰ ῥαῖς καὶ
σμῆται, εἶπεν.

*Est ce cela que vous regardez? les
iours viendront eiquels ne sera laissee pi-
erre sur pierre qui ne soit demolie.*

7. Επηρώτησαν δὲ αὐτὸν, λέγον-
τες, διδασκαλε, ποῦ εἰσι ταῦτα
σημεῖα; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ
ταῦτα γίνεσθαι;

*Adonc ils l'interroguerent, disans,
Maistre, quand sera-ce done que ces
chofes aduendront? & quel signe y au-
ra il quand ces choses deurent aduenir?*

8. Ὁ δὲ εἶπεν, βλέπετε μὴ πλανη-
θῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλθούσιν ἐν
τῷ ὀνόματι μου, λέγοντες, ὅτι ἐγώ
εἰμι, καὶ ὁ κληρὸς ἔρχεται. μὴ εἰσι
προδόντες ὑμῶν αὐτοὺς.

*Et il dit, Prenez garde que vous ne
soyez seduits: car plusieurs viendront
en mon nom, disans, C' est moi qui suis
le Christ, & le temps approche: n'allez
done point apres eux.*

9. Ὅταν δὲ ἀκούσῃτε πλείους ἐ-
κ παταγῶν, μὴ ταραχθῆτε, ὅτι γὰρ
ταῦτα γίνονται πρώτον, ἀλλ' ὅτι
ὁ τέλος τοῦ πλ.

*Et quand vous oirez des guerres &
seditions, ne vous espouuantez point:
car il faut que ces choses aduientent pre-
mierement, mais la fin ne sera point in-
conituent.*

CAP. XXI.

3. Et dixit, Verè dico vobis, quia vidua hæc pauper, plus quàm omnes misit,

And he said: Of a truth I say unto you / that this poore widowe hath cast in more then they all.

4. Nam omnes hi, ex abundanti sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo quod deest illi, omnem victum suum quem habuit, misit.

For they all haue of their superfluitie cast into the offerings of God / but she of her penurie hath cast in all the thing that she had.

5. Et quibusdam dicentibus de templo, quod bonis lapidibus & donis ornatum esset, dixit:

Now as some spake of the Temple / how it was garnish'd with goodly stones / and with consecrate things / he said:

6. Hæc quæ videtis, venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidẽ qui non destruatur.

All these the things that ye looke vpon / the dayes will come / wherein a stone shall not be left vpon a stone / that shall not bee throwen downe.

7. Interrogauerunt autem illum, dicentes, Præceptor, quando hæcerunt: & quod signum cùm fieri incipient?

Then they asked him / saying: Master / but when shall these things bee? & what signe shall there be when these things shall come to passe?

8. Qui dixit, Videte ne seducamini, Multi enim venient in nomine meo, dicentes quia ego sum: & tempus appropinquare, nolite ergo ire post eos?

And he said: Take heede / that ye be not deceiued: for many will come in my Name / saying: I am Christ / and the tyme draweth nether: followe ye not them therefore.

9. Cùm autem audieritis praelia & seditiones, nolite terreri: oportet primùm hæc fieri, sed nondum statim finis.

And when ye heare of warres and seditions / be not afraid: for these things must first come / but the end followeth not by and by.

Das XXI. Capitel.

3. Vnnd er sprach: Warlich ich sage euch / diese arme Wittwe hat mehr denn sie alle eingelegt.

De hand sagde / Sandelige teg siger eder / Denne fattige Encke haaffuer lagd mere vdi end de alle.

4. Denn diese alle haben auß ihrem überfluß eingelegt / zu dem Opffer Gottes / Sie aber hat von irem Vermut alle ire nahrung / die sie hat / eingelegt.

Thi alle disse haaffue lag vdi aff deris offerflodig hed til Gud; Offer / Men hun haaffuer aff sin fattigdom / lad al hendes Nering vdi / som hun haaffde.

5. Vnnd da etliche sagten von dem Tempel / daß er geschmückt were von feinen Steinen vnd Kleinoten / sprach er:

De der nogle sagde om Tempelen / at der vaar prydet mer deylige Stene oc Kleinodie / da sagde hand.

6. Es wirdt die Zeit kommen / inn welcher / des alles / das jr sehet / nicht ein Stein auff den andern gelassen wirdt / der nicht zubrochen werde.

Den tid skal komme / i huilken / der skal icke bliffue en Sten vaa den anden / aff alt deri see / som ey skal sonder brydis.

7. Sie fragten ihn aber / vnd sprachen: Meister / wenn soll das werden? Vnd welches ist das Zeichen / wenn das geschehen wirdt?

Da spurde de hannem at / oc sagde Messere / naar skal der vorde? oc huilket er der Tegen / naar der skal see?

8. Er aber sprach: Sehet zu / laffet euch nicht verführen / Denn vil werden kommen in meinem Namen / vnd sagen: Ich sey es / vnd die zeit ist herben kommen / folget ihnen nicht nach.

De hand sagde / Seer til / lader eder icke forfore / Thi der skulle mange komme i mit Naam / oc sige / Der er ieg / De tiden er kommen hart hoiff / folger dem icke efter.

9. Wenn jr aber hören werdet von Kriegen vnd empörungen / so entsethet euch nicht / denn solches muß zuuer geschehen / aber das Ende ist noch nicht so bald da.

De naari høre om Krig oc Oprør / da forferdis icke / Thi saadant skal forsee / Men enden er icke end stray der.

Kapitola XXI.

3. V kelt: jagistẽ praviim wam / Je Wdowata to chudã wijce gest wvrhla / nejl i wssy: cni.

Atzell / Prawdziwieci wam powiedam / Wdowã tak bogã wicecy ni; ci wssyey wlozyla.

4. Nebo wssy cni tito / i toho co; gim; bpbalo / dali darn; Bo; hu / ale tato; i toho co; gj; nez; bhwalo / wssetnu; jwonost; jwau; ktraw; mla / wvrhla.

Abowsem wssy ci; z tego co im; bhwalo; fladli; by; thym; doro; wali / Bogã / Ale; tak; znidost; k; u; swego / wssyey; pozwymie; k; ore; mla; wlozyla.

5. Anelcter; k; k; i; j; prawi; to; Chramu / Jeby; kament; j; m; dobr; i; a; darn; o; z; debau; byl; kelt;

A; gdy; m; k; k; z; y; powiedali; o; k; o; s; u; e; l; e; i; j; by; l; p; i; e; k; t; y; m; k; a; m; e; n; t; e; m; y; d; a; r; n; y; o; c; h; e; d; o; j; e; n; y; / r; z; e; l; i; u; n.

6. Toto co; j; widzite / p; f; i; g; : dau; k; dnow; / w; nich; to; nebu; de; i; s; t; a; w; e; n; k; a; m; e; n; t; u; n; a; k; a; m; e; n; t; u; k; t; e; r; p; j; b; y; n; e; b; l; ; k; a; j; e; n.

A; n; a; t; o; j; p; a; t; r; z; a; k; i; e; / p; r; z; y; d; a; c; c; k; s; y; w; k; o; r; e; m; i; e; b; e; d; i; e; s; o; j; t; h; a; ; w; i; o; n; k; a; m; e; n; t; u; n; a; k; a; m; e; n; t; u; / k; r; o; z; y; b; y; n; i; e; b; y; l; t; o; z; w; a; l; e; n.

7. Proto; j; t; a; z; a; l; i; h; o; k; l; a; u; c; e; : P; r; i; k; a; z; a; t; c; i; / t; o; j; t; y; t; o; w; e; c; y; b; u; d; a; u; / a; k; t; e; r; e; b; u; d; e; z; n; a; m; e; n; t; u; / t; o; j; s; e; p; o; c; n; a; u; d; i; t; i; ?

Tedy; go; p; y; t; a; l; i; m; o; w; i; a; l; i; : W; t; e; k; s; t; r; z; u; a; k; i; e; d; y; t; i; t; o; w; i; d; y; b; e; d; i; e; : y; k; r; o; z; y; z; n; a; l; p; r; z; y; d; j; m; a; k; i; e; d; y; s; i; e; t; o; k; a; m; e; n; t; u; ?

8. K; t; e; r; j; k; e; l; : W; i; z; t; e; j; a; b; y; s; t; e; n; e; b; y; l; i; s; w; e; d; e; n; i. Nebo; m; n; o; j; p; r; i; k; a; z; a; u; w; e; G; m; e; n; u; m; e; m; k; l; a; u; c; e; : Z; e; n; a; g; e; m; / a; t; a; s; s; e; p; r; i; b; l; i; z; i; t; : P; r; o; t; o; j; n; e; n; a; s; l; e; d; u; g; t; e; g; i; c; h.

A; l; e; o; n; p; o; w; i; e; d; z; a; l; i; : W; a; s; c; i; e; i; j; e; b; y; s; a; c; i; e; m; i; e; b; y; l; i; z; w; i; e; d; z; i; e; n; i; / b; o; c; w; i; e; l; e; i; c; h; p; r; z; y; d; u; j; e; w; i; m; i; e; m; o; t; o; / m; o; w; i; a; l; i; : J; a; k; u; m; t; e; s; t; B; a; y; t; u; s; / a; c; z; a; c; i; s; i; e; o; n; p; r; z; y; b; l; i; z; a; / n; i; c; h; o; d; : j; c; i; e; j; t; e; d; y; z; a; n; i; m; i.

9. A; l; d; o; j; p; a; t; r; z; y; s; t; y; c; i; e; b; o; g; a; r; z; i; n; i; c; e; / n; e; s; t; r; a; c; h; a; g; t; e; s; e; : N; e; b; t; m; u; s; j; t; y; w; e; c; y; p; r; w; e; b; y; t; i; / a; l; e; n; e; p; h; n; e; d; k; o; n; e; c.

A; g; d; y; t; e; j; o; s; t; y; s; t; y; c; i; e; w; a; l; l; i; y; n; i; e; s; n; a; a; s; t; i; n; i; e; t; r; w; o; z; i; e; j; s; i; e; / A; b; o; w; i; e; m; e; i; p; o; t; r; e; b; a; a; b; y; t; h; o; w; p; r; z; o; d; b; y; l; o; / a; l; e; c; i; e; m; i; e; w; n; e; t; k; o; n; e; c.

כח

10 יְהוֹם יִירָעֲמָה עַל־
עֲמָה וּמַלְכוֹ עַל מַלְכוֹ :

*Allor dice uà loro, Si leuara gente
contra gente, e regno contra regno.*

11 וְנִעַם הַרְבֵּה יִהְיוּ
בְּדִיכָה דִּיכָה וּכְפִיָּה
וּמִיתָנָה וְנִהְיוּ דַחְלָתָה
וְסִינְרָה וְאַתְנָתָה הַרְבֵּה
בְּמִן שְׂמִיָּה נִתְחַוִּין וְסִתְוָה
הַרְבֵּה יִהְיוּ :

*E faranno gran terremoto in varij
luoghi, e carestie, e pestilencie, e faranno
da li spauenti, e da segni grandi dal cielo.*

12 קָדָם דִּין הָלִין בְּלִחוּ
יִרְמִין עֲלֵיהֶם אֲדִנְיָה
וְהַרְדִּפוּנִיכֹן וְהַשְׁלִמְנִיכֹן
לְכַנְשָׁתָה וּלְבֵית אֲסִידָה
וְיִקְרִיבוּנִיכֹן קָדָם מַלְכָּה
וְהַגְּמוּנָה מְטוּל שְׂמִי :

*Ma innanzi à tutto queste cose met-
teranno le lor mani addosso à voi, e per-
seguitaranno, dandou à le sinagoge,
& à le prigioni, e tirandou dinnanzi à i
re & à i presidenti, per il Nome mio.*

13 הַיּוֹנֵה לָכוֹן דִּין
לְסִהְדוּתָה :

E questo vi seruira per testimonio.

14 סִימֵי דִין בְּלִבְכוֹן דָּנָה
תִּהְיוּ מִתְלַבִּין לְמַפְקֵה
וְיָחִי :

*Ponete dunque ne i vostri cuori da non
premeditare da rispondere.*

15 אֲנִי גִיר אֲתֵל לָכוֹן
בְּוִמָּה וְהַכְּמָתָה אֲדִנְיָה
הֲלֹא יִשְׁכַּחוּ לְמַקְוֶה
לְהַקְדִּיחָה בְּלִחוּ בְּעַל־
דְּבָבִיכֹן :

*Perche io vi darò bocca e sapientia, à
la quale non potranno contradire ne re-
sistere tutti i vostri auersarij.*

16 יִשְׁלַמְנִיכֹן דִּין
אֲבִיכֹן וְאִמִּיכֹן
וְאֶתְנִיכֹן וְרַחֲמִיכֹן
וְיִמִּיתִין מִכִּיכֹן :

*Voi sarete traditi ancor da padri e
madri, e da fratelli, e da parenti, e da
amicis, e di voi ne manderanno.*

כח

10 אֲנִי אֲמַר אֲלֵיהֶם יְהוֹם גִּיר
עַל־גִּיר וּמַמְלָכָה עַל־מַמְלָכָה :

*Entonces les dixo, Leuantar se ha gente con-
tra gente, y reyno contra reyno.*

11 וְגַם רֵעַשׁ גָּדוֹל בְּכָל־מְקוֹמִים
וְדָבָר וְדָעָב יִהְיֶה וּמוֹפְתִים וְאִתּוֹת
וְנִזְרָאוֹת מִשְׁמַיִם יִהְיוּ :

*Y aura grandes terremotos en cada lugar,
y hambres, y pestilencias: y aura prodigios y gran-
des sennales del cielo.*

12 בֶּן וְלִפְנֵי כָל־הָאֱלֹהִה יִשְׁלַחוּ
אֲלֵיכֶם אֶת־יְדֵיהֶם וְהַרְדִּפוּ
אֲרֵבֶכֶם וְיִסְדִּירוּ אֲחֵכֶם בִּידֵי
הָעֵדָה וּבַמַּטְרוֹת וְיִזְלִיכוּ אֲתֵכֶם
אֶל־הַמַּלְכִים וְנִשְׁאִים בְּעֵבֹד
שְׂמִי :

*Mas antes de todas estas cosas os echaran
mano, y perseguiran entregandohos à las Syno-
gas y à las carceles, trayendo hos à los reyes y à
los presidentes por causa de mi nombre.*

13 וְאַתָּה תִּהְיֶה לָכֶם לְעֵדוּת :

Y seroshà esto para testimonio.

14 לָכֵן שִׁימוּ עַל־לִבְכֶּם אֶל
תְּקִדְמֵי מוֹלֵחַשׁב מִה תַּעֲנוּן :

*Poned pues en vuestros coracones de no
pensar antes como ayays de responder.*

15 כִּי אֲנִי אֲתֵן לָכֶם אֶת־פִּי
וְהַכְּמָה אֲשֶׁר לֹא תִזְכְּרוּ לְדַבֵּר
וְלִקְוֶה בְּהָ כָל־חֲקָמִים
עֲלֵיכֶם :

*Porque yo os daré boca y sabiduria, à la qual
no podran resistir ni contra dezir todos los que
sehos oppondran.*

16 כִּי תִמְסְרוּ גַם מֵאֲבוֹתֵיכֶם
וְיָדָיִם וְרַעִים וְאִחִים וּמִקְצֵיתֵכֶם
יִמִּיתוּ :

*Mas serays entregados aun de vuestros pa-
dres, y hermanos, y parentes, y amigos: y mata-
taran de vosotros.*

κα.

10. Τὸ πᾶν τὸ ἐν τοῖς ἐσθλῶσι πε-
ταῖς ἐστὶν. Ὁ δὲ ἐθνὸς καὶ βασιλεία
ὅτι βασιλεία.

*Adoncleur dit-il, Nation s'esleue-
ra contre nation, & royaume contre
royaume.*

11. Σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ ἄπυες,
καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἐσονται. Φόβη-
τος δὲ τοῦ σημῆα ἀπ' οὐρανοῦ μεγά-
λα ἔσται.

*Et grands tremblemens de terre fe-
ront de lieu en lieu, & famines & pesti-
lences, & y aura esprouuantes, &
grands signes du ciel.*

12. Περὶ δὲ τούτων ἀπάντων, ἡπι-
βαλέσονται ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐ-
τῶν, καὶ διώξουσιν ὑμᾶς διδόντες εἰς
συναγωγαὶς καὶ φυλακὰς, ἀγρο-
μήνους ὅτι βασιλεὺς καὶ ἡγεμόνας
ἐκείνους τῶ οὐνόματός μου,

*Mais deuant toutes ces choses, ils
mettront les mains sur vous, & vous
persecuteront, vous liurans aux sy-
nagogues, & aux prisons: & vous ti-
reront deuant les Rois & les gouverne-
urs, pour l'amour de mon Nom.*

13. Αποστήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρ-
τυρίαν.

*Et cela vous seruira pour testi-
moigne.*

14. Θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας
ὑμῶν μὴ προμελεῖσθαι ἀπολογη-
θῆναι.

*Mettez donc en vos cœurs de ne
premediter comment vous respondrez.*

15. Ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ
σοφίαν, ἣ ἐδωκόσιν τοῖς ἁγίοις
ὅτι ἀποστήσας πάντας εἰς ἀποκρίμα-
τος ὑμῶν.

*Car ie vous donnerai bouche & sa-
pience, à laquelle ne pourront con-
tradire ne résister tous ceux qui vous se-
ront contraires.*

16. Παραδοθήσεσθε καὶ πατέρες
καὶ ἀδελφοὶ καὶ συγγενεὶς
καὶ φίλοι, καὶ θανατώσουσιν ὑμᾶς.

*Aussi serez-vous liurés de peres &
meres, & freres, & parens, & amis: & en-
feront mourir d'entre-vous.*

CAP. XXI.

10. Tunc dicebat illis, Surge gens contra gentem, & regnum aduersus regnum.

Then said he vnto them / Nation shall rise against nation / and kingdome against kingdome.

11. Et terræ motus magni erunt per loca, & pestilentia & fames, terroresque de calo, & signa magna erunt.

And great earthquakes shalbe in diuers places / and hunger / and pestilence / & fearefull thinges / and great signes shal there be from heauen.

12. Sed ante hæc omnia iniicient vobis manus suas: & persequentur tradentes in synagogas & custodias, trahentes ad reges, & præfides propter nomen meum.

But before all these / they shall lay their hands on you / and persecute you / deliuering you vp to the Synagogues / and into prisons / and bring you before kings and rulers for my Names sake.

13. Continget autem vobis in testimonium.

And this shall turne to you / for a testimonial.

14. Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari quemadmodum respondetis.

Lay it vp therefore in your hearts / that ye præmeditate not / what ye shall answer.

15. Ego enim dabo vobis os & sapientiam: cui non poterunt resistere & contradicere omnes aduersarii vestri.

For I will giue you a mouth / and wisdom / where against all your aduersaries shall not be able to speake / nor resist.

16. Trademini autem à parentibus & fratribus, & cognatis & amicis: & morte afficient ex vobis.

Ye shall be betrayed also of your parents / and of your brether / and kinemen / and friends / and some of you shall be put to death.

Das XXI. Capitel.

10. Da sprach er zu ihnen: Ein Volk wirdt sich erheben über das ander / vnd ein Reich über das ander.

Da sagdehand til dem. Ye solck skal oprense sig offuer det ander / oc ic kige offuer det ander.

11. Vnd werden geschehen grosse Erdbebunge hin vnd wider / theure zeit vnd Pestilenz / auch werden Schrecknis vnd grosse Zeichen vom Himmel geschehen.

De der skulle ske store Jordstæl bort oc igen / Dyr tid oc Pestilence / oc forferdelse oc store Regen skulle ske aff Himmelen.

12. Aber vor disem allen werden sie die Hände an euch legen vnd verfolgen / vñ werden euch überantwortten inn ihre Schulen vnd Gefängnisse / vnd für Könige vnd Fürsten ziehen / vmb meines Namens willen.

Men saare ale dette / skulle de legge Hender paa eder oc forfølge eder / oc de skulle antuorde eder hennis Scholer oc Fængsel / oc drage eder saar Konger oc Forster / for mit Naamn skyld.

13. Das wirdt euch aber widerfahren zu einem Zeugnis.

De der skal vederfarsis eder til ic vidnisfyrd.

14. So nemet nun zu herken / das ihr nicht forget / wie ihr euch verantworten sollt.

Saa legger nu paa herte / at ic icke sorge huorle di skal forsuare eder.

15. Denn ich wil euch Mund vnd Weisheit geben / welcher nicht sollen widersprechen mögen noch widerstehen / alle eure Widerwertigen.

Thi icg vil giue eder Mund oc Visdom / huilken alle eders Modstandere icke skulle kunde imod sig oc ey imod saa.

16. Ir werdet aber überantwortet werden von den Eltern / Brüdern / Gefreundten vnd Freunden / vnd sic werden euer etliche tödten.

Dei skulle antuordis hen aff Forældre / Brodre / Frender oc Venner / oc de skulle sla nogle aff eder ihjel.

Kapitola. XXI.

10. Tedy prawil gint: Porosiane lid proti lidu / a Královstviw proti Královstviw.

Žátym rzešt kúnim / Porostá ntec narod přeciw narodowi / y frolestwo přeciw frolestwu.

11. A Země třesenij weliká budau po mištech / a Morowě a Hladomě / a hrůzys Neb / a diwowě welicp

A beda wielkie trzešenia žies mie ná řáždých micycach / y glod / y powiere ja a strážy y znáti wielkie žniebá beda.

12. Ale před těmi všemi vě: ſmi žgijmagij wás / a proti witi se wám budau / wydámagij: ce wás do Škol a Zalářůw / wedauce k Králům a Wládařům pro ſměno mě:

Alci před wšykřiem tym žm: ca ſie ná was řefojná ſwem / beda was přešladowác / podawác do bojnic y do wicženia / a wedyac před Krole y před šlárořy / dla ſmēnā me°.

13. A přihodij se wám to na ſwědecwij.

A tyč rzečsy wam beda ná ſwědectwo.

14. Protož složte to w srdcích wáſſch / abyſte nemysli / kterak byſte odpowijdati měli:

A přetož merycie to w ſercách wáſſch / abyſte nie myšli cym by ſie bronič.

15. Wá žagijš wám dām wſſa a mauroſt / kteržto ne budau moey odolati ani odmyslauwati / wſſpěni protivnic wáſſp.

Abowſemci ja wam dām wſſā y mauroſt / kterey nie beda mogli odeprzec ani ſie ſprectiwie wſſy / ey kthorzy ſie wam žáſlawowác be da.

16. A budete žražowáni od Rodičuow / a od Bratřij / a od Přibuzných / y od přátel / a žmordugij někerě ž wás.

Bedžiecie reč wydáni od rodě: cow / od bráctey / y od křewnych / y od přyatiel / a niektorež was o ſmirc přy prawia.

17 וְתִהְיוּ סְנִיאוֹן מִן
כָּל אִנָּשׁ בְּטוֹל שְׁמִי:

E sarete in odio a tutti per il Nome mio.

18 וּמִנְחָה מִן רִישְׁכוֹן לֹא
תֵאבֹד:

Ma non perirà pur con capello del vostro capo.

19 בְּמִסִּיבֵינוּ תִּכּוֹן יָדוֹ
תִּקְנוּ נִבְשְׁכוֹ:

Possedete l'animo vostro per la vostra pazienza.

20 מֵא הָיוּ דְחִיתוֹן —
לְאִירִישָׁלַם דְּחִדִּיר לָהּ ח
הִזְלָה חֲדָיו דְּעֵי דְקָרֵב
לָהּ חוֹרְבָה:

Hor quando voi vedrete Ierusalem circondata da soldati, sappiate allora che s'appressa la sua desolazione.

21 חֲדָיו אֵילֵינוּ דְּבִיהֶד
אֲנִינוּ נִעְרְקוֹן לְטוֹרָה
וְאֵילֵינוּ דְּבִינָה אֲנִינוּ נִעְרְקוֹן
דְּבִינָה לֹא נִעְלֹן לָהּ:

Allora quei che sono in Gidea, fuggano a i monti: e quei che sono nel mezzo di essa, partano: e quei che sono ne le regioni, non entrino in essa.

22 דְּיוֹמֵי אֲנִינוּ חֲלֵינוּ
דְּתִבְעָתָא דְּיִשְׁלָם כָּל מֵא
דְּכְתִיב:

Perche questi son giorni di vendetta, accioche s'adempiano tutte le cose che sono scritte.

23 יֵי דְיוֹ לְאֵילֵינוּ דְּבִטְנוּ
וְלְאֵילֵינוּ דְּמִינְקוּ בְּהִינוּ
וּבְמִתָּה יִהְיֶה צִיר אֵילָנָה
רַבָּא בְּאַרְעָא וְרִיגָא אֶל
עֲמָא הִנֵּנָה:

Eguali a quelle che saranno grante, & a quelle che latitaranno in questi giorni, perciò che sarà grande afflizione sopra la terra, & ira in questo popolo.

17 וְתִהְיוּ שְׁנֵאִים מְכֻלָּם בְּעֵבֹד
שְׁמִי:

Y fereys zborrecidos de todos por causa de mi nombre.

18 וּמִשְׁעֵהוּת רִאשְׁכֶם אֲרָצָה
לֹא תִפּוֹל אַחֶת:

Mas vn pelo de vuestra cabeça no perecerá,

19 בְּתִקְנֵתְכֶם תִּקְנוּ אֶת
נַפְשֵׁיכֶם:

En vuestra paciencia poseereys vuestras vidas.

20 וּכְאֲשֶׁר תֵּרְאוּ כִּי־יְרוּשָׁלַם
בְּמַצּוֹר הִיא סְבִיבָאָהּ תִּדְעוּ כִּי־
קִרְבָּה שְׁמִמָּתָהּ:

Y quando vierdes a Ierusalem cercada de exercitos, sabed entonces que su destruycion ha llegado.

21 אֹהֵי אֲשֶׁר בְּיְהוּדָה יִהְיוּ יָנוּסִים
עַל־הַהָרִים וְאֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ יִפְלְטוּ
וְאֲשֶׁר בְּשָׂדֵיהָ אֵל יָשׁוּבוּ בָּהּ:

Entonces losque estuuieren en Iudea, huyan a los montes: y losque estuuieren en medio de ella, vayanse: y losque en las otras regiones, no entren en ella.

22 כִּי יָמֵי נִקְמָה הֵמָּה לְמַלְאָת
כָּל־הַכְּתוּבִים:

Porque estos son dias de vengança: para que se cumplan todas las cosas que estan escritas.

23 אֹהֵי לְהָרוֹת וּלְמִינְקוֹת
בְּיָמִים תֵּאֱלֶה כִּי־תִהְיֶה צָרָה
וּמַצּוֹקָה גְּדוֹלָה עַל־תְּהַדָּן
תְּהוֹרֶהָ עַל־הָעָם הַזֶּה:

Más ay de las preñadas y de las que crian en aquellos dias: porque aura apretura grande sobre la tierra, y ira en este pueblo.

17. Καὶ ἐστέ μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομα μου.

Et ferez haïs de tous pour l'amour de mon Nom.

18. Καὶ θελὲ ἓκ τῆ κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπολέηται.

Mais vn cheueu de vostre teste ne fera point perdu.

19. Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

Possedez vos ames par vostre patience.

20. Ὅταν ᾗ ἴδῃτε περιβεβλημένην τὴν ἱερουσαλήμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.

Et quand vous verrez Ierusalem estre couuironnee d'armees, saches adonc que la delolation est prochaine.

21. Τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, φεύγετωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐκχωρήτωσαν· καὶ οἱ ἐν τοῖς χωρίοις, μὴ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτήν.

Alors ceux qui sont en Iudee, qu'ils s'enfuient aux montagnes: & ceux qui sont au milieu d'icelle, qu'ils se retirent: & ceux qui sont es champs, qu'ils n'entrent point en icelle.

22. Ὅτι ἡμέραι ἐκδίκησεως αὐτῇ εἰσι, καὶ πληρωθήσονται πάντες οἱ γραμματεῖς.

Car ce seront les iours de vengeance, afin que soyent accomplies toutes les choses qui sont escrites.

23. Οὐαὶ τῇ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσῃ καὶ τῇ θηλάζουσῃ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλῃ αὐτῇ τῷ γάμῳ, καὶ ἐσθῇ ἐν τῷ λαῷ αὐτῇ.

Or malheur sur celles qui seront enceintes, & sur celles qui allaiteront en ces iours-là: car il y aura grande extrémité sur celle contrée, & ire en ce peuple.

17. Et eritis odio omnibus propter nomen meum.

And ye shall be hated of all men for my Names sake.

18. Et capillus de capite vestro non peribit.

Yet there shall not one haire of your heades periſh.

19. In patientia ueſtra poſidebitis animas ueſtras.

By your patience poſſeſſe your ſoules.

20. Cū autem videritis circumdari ab exercitu Ieruſalem: tunc ſcitate quia appropinquavit deſolatio eius.

And when ye ſee Ieruſalem beſieged with ſouldiers: then vnderſtand that the deſolation thereof is nere.

21. Tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes: & qui in medio eius, diſcedant: & qui in regionibus, non intrent in eam.

Then let them which are in Iudæa flee to the mountaines: and let them which are in the middes thereof depart out: and let not them which are in the countrey enter therein.

22. Quia dies ultionis hi ſunt, ut impleantur omnia quæ ſcripta ſunt.

For theſe be the dayes of vengeance, to fulfill all things that are written

23. Vx autem prægnantibus & nutriendibus in illis diebus, erit enim præſura magna ſuper terram, & ira populo huic.

But woe be to them that be with child: & to them that give ſucke in thoſe dayes: for there ſhall be great diſtreſſe in this land: & weaith out this people.

17. Vnd ir werdet gehaſſet ſein von iederman/ vmb meines Namens willen.

De i ſtulle hadis aff huermand/ for mit Naſſen ſtyld.

18. Vnd ein Haar von euerm haupt ſoll nicht vmbkommen.

De it Haar aff eders Hoſſuit ſkal icke forkommenis.

19. Faſſet eure Seele mit gedult.

Tager eder Siele mer raalmodighed.

20. Wenn ihr aber ſehen werdet Jeruſalem belägert mit einem Heer/ ſo mercket/ das herbey kommen iſt ihre verwüſtunge.

De naari ſee Jeruſalem beleggis met en Heer/ Da mercket/ at hans odelleggeſe er kommen nar til.

21. Als denn/ wer in Judea iſt/ der fliehe auff das Gebirge/ vnd wer mitten darinnen iſt/ der weiche herauß/ vnd wer auff dem Lande iſt/ der komme nicht hinein.

Huo ſom da eri Judea/ hand ſin paa Byerge/ De huo ſom er mit der vdi/ hand vige der vdi/ De huo ſom eri Landene/ hand komme der icke ind.

22. Denn das ſind die Tage der Rache/ daß erfüllet werde alles was geſchrieben iſt.

Thi det er Hæffens dage/ at alle det ſom ſcreffuit er/ ſkal fuldkommenis.

23. Weh aber den Schwangern vnd Säugern in denſelbigen tagen. Denn es wirdt groſſe noth auff Erden ſein/ vnd ein Zorn über diß Volk.

Wede Træckſomlige oc Diendſt de Dage. Thi der ſkal vere ſtor Noed paa Jorden/ oc en vrede offuer dette Folk.

17. A budete w nienawisli wſſechnem pro Smeno me.

A bedziſcie przem/ erzymi o wſſychny dia imienia mego.

18. A wlas s hlawn waffi ne zahyne.

Allec y wlos s glowny waffey nie sgnie.

19. Wtrpeliwoſti waſſy wlas dnieduſſemi waſſyni.

Przeſi waſſe ci trpeliwoſc odzias woycie duſſe waffe.

20. Akoz wyſſite ze oblezen bude od Wogſta Jeruſalem/ tehdy wzete zet ſe pſtibliſſij ipuſſeniſi geho.

A gdy wyſſyſcie Jeruſalem woyſkami obtozsone/ tedy poznyaycie ze chbiſſie test ſpuſtoſzenie tego.

21. Tedy daz ti kdo z gſau w ſi dowſi wu/ at wtijſagij t horam: a kdo v proſſied nſho/ at wogdau: a ktſij w fraginach/ at newchazegij do nſho.

Thedy ci co ſa w Judah/ nſho zutſekaj na gory/ a ktſorzy ſa w poſtrzodie/ nſch wyuida/ a ci co ſa na polach/ niechay nie wchodya do nie.

22. Nebo dnem tſi pomſty gſau/ aby ſe napſniſy wſſechny wſen ktſez pſann gſau.

Abowtem ci ſa ty dni pomſty/ aby ſe wypelnilo wſſychno co iſt napſano.

23. Ale beda tſhotnym a tſem ktſez tſmij w tſch dnech/ nebo bude daw welſſy na zem/ a hntw nad lidem tſinto.

Winda tedy bedzie brzemienſnym/ y dſiathetſkam yſacym w onych czosich/ abowiem bedzie aſiſt wielki w tſem ziemi/ a gntew w ludu tym.

25

24 וַיִּפְּלוּ בַּפּוֹמָה דְּתִרְבָּא
וַיִּשְׁתַּכּוּ לְכָל אֲתֵר
וְאִירְשָׁלַם תְּחִילָה מ
מִתְּתִירִישָׁא מִן עֲמִמָּה
עֲרִמָא דִּישְׁלָמוֹן וּבְנֵיה
דְּעֲמִמָּה:

*E cadranno à fil di spada, e faranno
molti prigioni in tutte le mura: e Ie-
rusalem sarà calcata da i Gentili, infin
che siano compiuti i tempi de essi Gentili.*

25 וַיִּהְיוּ אֲתֵנָה ב
בְּשֵׁמֶשׁ וּבִשְׁכֵּמָה
וּבְשֵׁכֶמֶת וּבְאֵלֶּעָזָר
אֶלְעָזָר דַּעֲמָמָה וּבִישָׁךְ
אֲדִנָּה מִן תִּרְהַת דְּהֵלָה
דִּימָה 17

Saranno etiamdio segni nel sole, e ne la luna, e ne le stelle: e sopra la terra affietta ne le genti per disperatione, risentando il mare e l'onde.

26 וְיִזְעַק אֶת־מִבְּרַח וּבִשְׁתָּה
יִפְגֵּי נֶשֶׁה מִן־הַתְּלָתָהּ
אֶת־מִדְרֵם דַּעֲתִיר לְמֵאתָה
עַל־אֲרֻעָה וְתִתְּנוּ־עֵין ה'
חֵילָה דְשִׁמְיָהּ;

Egli huomini languendo per la pau-
ra e per l'assettatione de le cose che so-
prauerranno al mondo: percioche le
virtu de' cieli si comprometteranno.

וְהָיָה יְהוָה לָנוּ לְחַיִּים לְעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם עָלְמֵינוּ
עַם הַיִּלָּל שְׂמֵחַ וְשׂוֹמֵחַ
וְשׂוֹמֵחַ

*Et allora si vedrà il Figliuol del l'hu-
mo venire in una nuvola con molta po-
teſtè e gloria.*

28 **מֵאֵינִי דְשָׁרֵי הַלֵּיל**
דִּיחֵזְנוּ אֶתְלַבֵּי וְאַרְיֵמוֹ
רִשְׁיָכוֹן מְטוֹל דְּקָרָב לֵה
פִּירְקוֹכְכוּ!

Quando queste cose cominciaranno
a venire, riguardate in su, & alzate i
capì vostri, perciocchè s'appressa la vostra
redenzione:

29 ואמר יהוה להם
מתלא חיו להתאמת
ולפלהון אילנא

Edisse loro con similitudine, Guardate il fico e tutti gli arbori.

72

24 וַיָּפֶלּוּ בְּפִי־חֶרֶב וַיָּשְׁבוּ בְּכָל־
הַגּוֹיִם וִירוּשָׁלַיִם תִּהְיֶה מְבוֹסָה
מִן־הַגּוֹיִם עַד־כִּי תִמְלֹאנָה עֲתוֹת־
הַגּוֹיִם :

Y caerán à filo de espada, y serán llevados captivos por todas las naciones: y Ierusalem será hollada de las gentes hasta que los tiempos de las Gentes sean cumplidos.

וְהָיָה כִּי יֵרָא אֶת הַמֶּלֶךְ וְכִי יִשְׁאַל עָלָיו
וְכִי יֹאמַר לְפָנָיו מִן הַבְּחִירִים
וְכִי יֹאמַר לְפָנָיו מִן הַבְּחִירִים
וְכִי יֹאמַר לְפָנָיו מִן הַבְּחִירִים

Entonces aurá fennales en el Sol, y en la Luna, y en las cifrellas: y en la tierra apretura de gentes por la confusión del sonido de la mar y de las ondas.

26 יִדְגְעוּ הָאָנָשִׁים מִדָּמָה
מִרְעָדָה עַל־אֲשֶׁר יִבְנוּ מִמֶּלֶךְ
בְּ־חֵיל הַשָּׁמַיִם יִמוּט :

Secundose los hombres a causa del temor
y de la esperança de las cosas que sobre vendran a
la redondez de la tierra: por que las virtudes de
los cielos seran commouidas.

27 וְהָיָה יְהוָה אֵלָּהּ בְּרִי-הָאָדָם
28 בְּעֵינֵי עַם כְּחֹדֶם רֶבֶב :

Y entonces verán al Hijo del hombre que vendrá en la nube con potestad y magestad grande.

28 וַיִּבְרָחֵל לְהוֹיָת כָּל־הָאֵלֶּה
אֶל־הַבֵּיטָה וַיִּשְׁאַף רַאשֵׁיהֶם
וַיַּעֲבֹר בָּהֶם קְרוֹמֶה בְּהִתְכַּסֵּם :

Y quando estas cosas comenzaren à hazerse mirad, y leuantad vuestras cabeças, porque vuestra redencion està cerca.

20 וַיֹּאמֶר לָהֶם אֵת הַמָּשָׁל
הַכָּבוֹד אֵת הַתְּהִלָּה וְכָל
הַעֲצִים :

Y dixoles tambien vna parabola, Mirad la higuera y todos los arboles:

22

24. Καὶ περὶ ταύτης ἐγὼ μα-
χαίρεται, καὶ αἰχμαλωτίζονται
εἰς πάσας τὰ ἔθνη· καὶ ἰερουργή-
σουσιν περὶ τῆς ὑπεροχῆς αὐ-
τῆς ἐν παντί τοῖς ἔθνεσιν.

Et ils tomberont au tranchant de l'épée, & seront menés captifs en toutes nations: & Jérusalem sera foulée par les nations, jusqu'à ce que le temps des nations soit accompli:

25. Καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ
σελήνῳ καὶ ἀστροῖς, καὶ ὅτι τὸ γῆς
συνερχή ἐθελὼν ἐν σκοτεινίᾳ, ἡχοῦσιν
τραυμάσας καὶ σάλλον.

D'autantage, il y aura signes au soleil
& en la lune, & és estoiles, & destresse
aux nations, tellement qu'on ne saura
que deuenir sur la terre, la mer bruyant
& les ondes.

26. Απειχούντων ανθρώπων
 ὁποῦ φῶς καὶ ἀποστολῆς τῆς
 πρεσβυτέρων τῆς οἰκουμένης, αἱ γὰρ
 διωκόμεναι τῆς ἐξουσίας συλλέγουσιν
 τὰς

De sorte que les hommes seront
comme rendant l'ame, de peur, & à cau-
se de l'attente des choses qui survien-
dront au monde vniuersiel : car les ver-
tus des cieux seront esbranlees.

27. Καὶ τότε ἔφαιτο τὸν ἡδὺν τῶν
ἀνθρώπων ἐρχόμενον ἐν τῇ φθόγῃ
δυναμείας καὶ δόξης πολλῆς.

Et alors on verra le Fils de l'homme
venir en une nuée avec puissance &
grand' gloire.

28. Αρχιερέων τῶν τούτων γένεσις
ἀνακύνψαι καὶ ἐπαράγει τὰς κ
φθαλὰς υἱῶν διότι ἐγγίξῃ ἡ δόσις
αὐτέως ὡς ὑμῶν.

Or quand ces choses commenceront à aduenir, dressez-vous en haut, leuez vostre teste, d'autant que vostre diuinité approche.

29. Καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ἴδετε τὴν σκελὴν καὶ πάντα τὰ δε-
ξοα.

Et il leur dit une similitude, Voyez
le figuier & tous les arbres.

24. Et cadent in ore gladii: & captivi ducentur in omnes gentes, & Ierusalem calcabitur à Gentibus: donec impleantur tempora nationum.

And then shall fall on the edge of the sword: and shall be led captive into all nations: and Ierusalem shall be trodden under foot of the Gentiles: until the time of the Gentiles be fulfilled.

25. Eterunt signa in sole & luna & stellis, & in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum.

Then there shall be signes in the Sonne: and in the Moone: and in the starres: and vpon the earth trouble among the nations with perplexitie: the sea and the waters shall roare.

26. Arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ supervenient universo orbi, nam virtutes cælorum movebuntur.

And men's hearts shall faile them for feare: and for looking after these things which shall come on the world: for the powers of heauen shall be shaken.

27. Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate.

And then shall they see the Sonne of man come in a cloud: with power and great glorie.

28. His autem fieri incipientibus, respicite, & levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.

And when these things beginne to come to passe: then looke vp: & lift up your heads: for your redemption draweth neere.

29. Et dixit illis similitudinem, Videte ficulneam, & omnes arbores.

And he spake to them a parable: Beside the figge tree and all trees.

24. Vnd sie werden fallen durch des Schwerdts scherpffe / vnd gefangen geführt vnter alle Völker. Vnd Jerusalem wirdt zutreten werden von den Heiden / biß daß der Heiden zeit erfüllet wirdt.

De de stulle falde ved skarpe Suerd / oc foris fangne iblant alle Folk. De Jerusalem skal nedtrættis aff Hedningene / indtil Hedningenis tid bliffuer fuldkommen.

25. Vnd es werden Zeichen geschehen an der Sonnen / vnd Mond / vnd Sternen / vnd auff Erden wirdt den Leuten bange sein / vnd werden zagen / vnd das Meer / vnd die Wasser wogen werden brausen.

De de stulle ste Tegen i Soel oc Maane / oc Stierner / De paa Jorden skal Folket bliffue bange / oc de stulle bliffue mistroestige / De Haasit oc Vandbolgerne stulle bruse.

26. Vnd die Menschen werden verschmachten / für forcht vnd für warsten der dinge / die kommen sollen auff Erden. Denn auch der Himmel kräfte sich bewegen werden.

De Mennisten stulle forsmæctes for redzelses for de tingis foruentelse / so stulle komme paa Jorden. Thi at Himmels krafft stulle røre sig.

27. Vnd als denn werden sie sehen des Menschen Son kommen inn der Wolcken / mit großer Krafft vnd Herrlichkeit.

De da stulle de see Mennistens Son komme i Skyerne / med stor krafft oc Herlighed.

28. Wenn aber dises anfehet zugehehen / so sehet auff / vnd hebt euer Häupter auff / darumb daß sich euer Erlösung nahet.

De naar som dette begynder at ske / Da seer op / oc oploeffter eders Hoffuete / Jorden / at eders Forløsning siund er til.

29. Vnd er saget ihnen ein Gleichniß: Sehet an den Feigenbaum vnd alle Bäume.

De hand sagde dem en lignelse / Seer til Figen træet oc alle Træ.

24. Upadati budau od Mece / a zgljmanij vedeni budau mezy vslech Narodny: a Geruzalem poslažen bude od cyzych Narodny / dokudj se ne naplnij časomē tēch Narodny.

Upolega od mŕczj / a beda od wiedziēt do wienienia miedzy wŕythy narodny / ybedjie Jeruzalem podepra nē od pogany / a3 sietej wypelnia časj ich.

25. Abudau znamēnij na Slunco / ana Měsico / a na Hwězdach: a na Zemi bude daw Narodny pro bauči zvu: ku Mořstěho a wlnobitij.

Tedyč beda znāti nā Slōncu / mē slacu / y gwiazdach / a nā zje: mi wciānie mē narodow / gdy mē slānie rādy / a gdy zāsumi morze y waly.

26. Takje schnauti budau lidě strachem / pro očkāwa: nij tēch wēch / ktrjž pŕijjdau na wēstere Swēt. Nebo mo: zy nebestē hŕbati se budau:

Thāč i3 sieludjie zduŕe wŕy: tna / pŕjed strachem y oczekawa: niem nē sŕezācia pŕyjdowācego nā kŕag zemie / Abowiem mocy niebieŕie chwia: se beda.

27. Atechdāŕ vŕij Syna ſlowēka / an gde w oblacē mo: ch welikau a swēlchnostij welikau.

Atedyč vŕzra Synā ſlowies: cego pŕyjdowācego w oblacē z mo: ca y chwia: wielka.

28. Akdyž ty wēch počnu se diti / pohledie3 a pozdwi: nēte3 hlav wāŕŕch / neb se pŕi: bli3uje wylauptij wāŕe.

Co gdy ſie diti pozmie3 po: gladay tie3 a podnoŕie3 glowy wāŕe / i3 ſi ſi: ſi pŕybliza otku: pieme wāŕe.

29. Upowēditi3 gim podobē: ſtwij: Paŕtie na ſiŕŕowē dŕe: wo y na wŕŕekā dŕijwij

Upowēditi3 im tē3 to podobē: ſtiewo / Poyŕyčie3 jnā ſigowe dŕzewo y nā wŕyŕi3 dŕzewā.

כא

30. דמא דמפרצין מחדא
מנהון מסתכלין אנתון
דקרב לה קטא:

*Quando già cominciano à mettere
per voi medesimi riguardando, conoscete
che la state e già vicina.*

31. הכנא אף אנתון מא
דמיתון הליו דהנו דעו
דקריבא הי מלכות
דאלהא:

*Così ancor voi quando vedete annun-
ziar queste cose sappiate che il regno di Dio
è presso.*

32. אמין אמר אנא לכו
הלא תעבר שרבתא דהא
מא דקלחין הליו
יהו:

*Io vi dico in verità che non passerà
questa generatione, intanto che tutte
queste cose sian fatte.*

33. שמיא נאדעא יעברון
ומלי לא יעברון:

*Il cielo e la terra passeranno ben sì,
ma le mie parole non passeranno già.*

34. אנדבריו דין בנפשכון
דלא ממתים ואקרון
לכותכון באסטותא ו
בפריותא ובפנתא
דעלמא ומו שלמא יאתא
עלכון יומא ה:

*Por guardate voi che i vostri cuori non
s'aggravinino di crapula, & ebbriache-
za, e de le cure di questa vita: e che quel
giorno vi sorprenda come in un subito.*

35. איה צפתתא גיר יצח
על פלהו איליו דנתבין
על אפיה דקלה ארעא:

*Perche che venga come un laccio sopra
tutti quelli che habitano sopra la faccia
di tutta la terra.*

36. הו הביל שריו בכל
ובו נמצאין דתשוין
למצוקה מו הליו דעתידו
למהוא ותקומו קדם
ברא דאנשא:

*Vegliate dunque, pregando d'ogni
tempo, d'esser fatti degni da scampar tutte
queste cose che debbono auerire, e di star
attenti, al Figliuolo de l'huomo.*

כא

30. באנשר יורים אף ראה תדעו
מהם פי עת קרוב הקציר:

*Quando ya meren, viendolos, de vosotros
misimos entendeys que el verano está ya cerca:*

31. לכה גם אתם באנשר תראו
להיות האלה תדעו פי קרובה
היא מלכות אלהים:

*Ansi tambien vosotros, quando vierdes ha-
zerse estas cosas, entended que esta cerca el reyno
de Dios.*

32. אמר אומר אני לכם פי
לא יעבור דור הזה עד פי כלם
יהו:

*Dezierto os digo, que no passará esta ge-
neracion, hasta que todo sea hecho.*

33. השמים והארץ יעברו ודברי
לא יעברו:

*El cielo y la tierra pasaran, mas mis pala-
bras no pasarán.*

34. לכו השמרו בנפשכון
תבדו לבבכם בזללה סבא
שכרו ובראית העולם הזה
ופתאם יבוא עליכם היום ההוא:

*Y mirad por vosotros, que vuestros coraço-
nes no sean cargados de glotonia y embriaguez,
y de los cuidados de esta vida: y venga de repente
sobre vosotros aquel dia.*

35. כי כמו מוקש יבוא על
כל ישיבי פני כל הארץ:

*Porque como vn lazo vendrá sobre todos
los que habitan sobre la haz de toda la tierra.*

36. לכו שקדו בכל עת ותתפללו
למען תשאו לברוח מפני כל
העתידים להיות ולעמוד לפני
בראיתא:

*Velad pues orando á todo tiempo, que seays
auidos dignos de euitar todas estas cosas que han
de venir: y de estar en pie delante del Hijo del
hombre.*

כא

30. Όταν ἀλλήλων ἑδὴ βλέ-
πετε αὐτοὺς ἐαυτοὺς γινώσκετε ὅτι ἡ-
δὴ ἐγγύς ἐστι τοῦ Θεοῦ.

*Quand desia ils pouffent, vous co-
gnollez de vous-mêmes en regardant,
que l'esté est desia pres.*

31. Οὐτως αὖτε ὅταν ἴδῃτε
ταῦτα γινώσκετε, γινώσκετε ὅτι ἐγ-
γύς ἐστι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

*Vous aussi pareillement, quand vous
verez ces choses aduenir, sachez que le
regne de Dieu est pres.*

32. Αὐτὸ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ μὴ
παρελθὴν ἡ γένεσις αὐτῆς, ὡς αὐτὸς
ἔφη.

*En verité ie vous di, que cest aage
ne passera point iusqu'à ce que toutes
ces choses soyent faites,*

33. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελ-
θούσιν· οἱ δὲ λόγοι μου ἔτι παρελ-
θούσι.

*Le ciel & la terre passeront, mais
mes paroles ne passeront point.*

34. Προσέχετε ἑαυτοῖς, μή τι
περρωθῶσιν ὑμεῖς αἰς κατὰ
ἐν κοιλίᾳ καὶ μέθῃ καὶ μερ-
μυγῇ βιωτικῇ, καὶ αἰφνιδίᾳ
ἐφ' ὑμᾶς ἵκηται ἡ ἡμίση αἰώνης.

*Prenez donc garde à vous-mêmes,
que d'aventure vos cœur ne soyent gre-
ués de gourmandise & d'yrrognerie, &
des ioucs de cette vie: & que ce iour-la
soudain ne vous surprenne.*

35. Ὡς παγὶς γὰρ ἐπιδύσεται
ἐν παντί τοὺς κατοικοῦντας τὴν
ᾠστὴν τῆς γῆς.

*Car il surprendra comme vn laze
tous ceux qui habitent sur le dessus de
tout la terre.*

36. Ἀρρηπνῆτε ὧς ἐν παντί
καρπὸν δεσμίαι, ἵνα καταξιώσῃτε
ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα καὶ μέλ-
λοιτε γίνεσθαι. καὶ ἀνθίστατε ἐμ-
αντι τῷ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

*Veillez donc, prians en tout temps,
afin que vous soyez faits dignes d'eui-
ter toutes ces choses qui doiuent adue-
nir, & que vous puissiez subsister de-
uant le Fils de l'homme.*

CAP. XXI.

30. Cum producant iam ex se fructum, scitis quoniam propè est æstas.

When they nowe shoote forth the fruiting them know of your owne selves that sommer is then nere.

31. Ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam propè est regnum Dei.

So likewise ye when ye see these things come to passe: knowe ye that the kingdome of God is nere.

32. Amen dico vobis, quia non peribit generatio hæc, donec omnia fiant.

Verely I say vnto you/ This age shall not passe: till all these things be done.

33. Cælum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt.

Heauen and earth shall passe away: but my wordes shall not passe away.

34. Attendite autem vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate & curis huius vitæ: & superveniat in vos repentina dies illa.

Take heed to your selves/ lest at any time your hartes be oppressed with surfeiting & drunkennesse and cares of this life: and lest that day come on you at unwares.

35. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedet super faciem omnis terræ.

For as a snare shall it come on all them that dwell on the face of the whole earth.

36. Vigilate itaque omni tẽpore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt, & stare ante Filium hominis.

Watch therefore/ and pray continually: that ye may be counted worthy to escape all these things/ & to stand before the Sonne of man.

Das XXI. Capitel.

30. Wenn sie jetzt aufschlagen / so sehet ihrs an ihnen / vnd mercket / daß jetzt der Sommer nahe ist.

Naar som de saa nu enaapper / da see i paa dem / oc mercke at Sommeren er nu nær.

31. Also auch ir / wenn ihr diß alles sehet angehen / so wisset / daß das Reich Gottes nahe ist.

Alse saa / naar som i see alt dette begyndis / da vider / at Guds Rige er nær.

32. Warlich ich sage euch / diß Geschlecht wirdt nicht vergehen / biß daß es alles geschehe.

Sandelige ieg siger eder / Denne Eelect skal icke forgaa / før det sker alsammen.

33. Himmel vnd Erden vergehen / aber meine Wort vergehen nicht.

Himmel oc Jord forgaa / Men mine Ord forgaa icke.

34. Aber hütet euch / daß euere Herzen nicht beschweret werden mit freßsen vnd sauffen / vnd mit sorgen der Nahrung / vnd komme diser Tag schnell über euch.

Men vocer eder / At eders Hierte icke besværes med frodzeri oc druckenscaff / oc mer sorg for Driking / oc denne dag skal komme hastelige offuer eder.

35. Denn wie ein Fallstrick wirdt er kommen / über alle die auff Erden wohnen.

Thi hand skal komme som en Snare / offuer alle dem som bo paa Jorden.

36. So seht nun wacker allezeit / vnd betet / daß ihr würdig werden müget zu empffichen disem allen / das geschehen soll / vnd zu stehen für des Menschen Son.

Saa verer nu altid vogne / oc beder / At i kunde vere verdige til at vndfå alt dette / som ske skal / oc at ståa for Menneskens Son.

Kapitola XXI.

30. Když giž vndávagij / se be Pupence / wiste že blizko gest Leto.

Gdy inž wyppuščija listki / thedy wy samiz žiebje poznawasie že inž blizko laro.

31. Takž wy / když vžijite ano se tyto věcy dīgij / wistěž že blizko gest Království Božij.

Takž wy gdy vžijete iž sie to bedzie dīgalo / poznawajcie že blizko jest Królestwo Boże.

32. Zagistě prawim wám že nepomine pokolenij toto / až se wšestě věcy stanau.

Žáprawděc wám powiedam / žadnymu spůsobem nie przeminie then wiek / až sieto wšestko stálo.

33. Nebe a Země pominau / ale slowa má nepominau.

Nieboč y žemjá přeminie / ale slova moie žadnym spůsobem nie přemina.

34. Waruget se / aby snad nebyla obtížena Země wáše obžerstwim a opilstwim / a powětanim o tento život: a přistěhny na was náhlě ten den.

Wadžcie žedy tego pilni sami w žiebje / aby žedynie byly ocias žone serck wáše obžerstwem y opilstwem / y staraním tego žywota / žebny na was ž přestěhne přystěhli on.

35. Nebo yakožto ošydlo přistěh gde na wšestěny stěhij obžerwa gij na swerchu wšěh země.

Abowěmět ižko židlo přystěhnie na wšestěny žebny miestěsta powšestěny žemě.

36. Protož bděte na každě čas modlijce se / aby ste hodni gmiňny byli wšestě rěch wšestěh věch / kterěž budauč gšau / a státi před Synem člověka.

A přetož čyněte modlaci se na každě čas / aby was miano gosdnem / Prožybajcie wšli tego wšestěhého co přystěhna / a žby sčie sthanci před Synem čłos wšestěhym.

כא

37 באיממנו דיו מלך
הוא בהיכלא ובלילא גמק
הוא פאת פטורא
דמתקרא דפית ונתא:

E così stava il giorno ad insegnar nel tempio: e la notte scendendo, dormovana in sul monte, che si chiama de gli Olivieri.

38 וכלה עמא מקדמו
היו לותה להיכלא
למשמע מלתה:

Et tutto il popolo la mattina per tempo veniva a lui, per udirlo nel tempio.

כב

1 קריב הוא דיו עדעדא
דפטורא דמתקרא פארא:

A un'ora così poi il giorno de la festa de gli azimi, che si chiama Pascha.

2 ובען היו רבי פהגא
וספרא דאיכנא יקטלוניהו
דחלו היו גיר מן עמא:

E i principali Sacerdoti e gli Scribi cercavano come lo potessin far morire: per ciò che temevano il popolo.

3 על הוא דיו סטנא
ביריגא דמתקרא
סכריטא דאיתוחי הוה
מן מינא דדורא עטר:

Et entrò satana in Iudaa, che per cognome si chiamava Iscariote, il quale era del numero de dodici.

4 ואול מלל עם רבי
פריגא וספרא ורבי חילא
היכלא איה דילשמינהו
להון:

E così egli sen andò, e parlò co i principali Sacerdoti e co i Magistri del tempio, del modo come lo darebbe loro ne le mani.

5 וחדיו ואקרימו דיתלון
לה כספא:

Di che essi si allegarono, e pattuirono da darli denari.

כא

דז ויהי ביום מלמד בהיכל
ובלילה יוצא וילך פהר הנקרא
הר חיותים:

Y en fennaua entre dia en el Templo: y de noche, saliendo estaua fe en el monte que se llama de las Oliuas.

38 וכל העם השכים בבקר
ויבוא אליו בהיכל לשמע אתו:

Y todo el pueblo venia a el por la manana para oyrla en el Templo.

כב

1 ויקרב חג המצות אשר נקרא
תפסח:

Y estaua cerca el dia de la fiesta de los Panes sin leadura, que se llama la Pasqua.

2 ויבקשו שרי הכהנים והסופרים
איכבד יהודה וירא את
העם:

Y los principes de los Sacerdotes y los Escribas procurauan como lo matarian: mas auian miedo del pueblo.

3 ויבוא השטן ביהודה אשר
נקרא איש כריות והוא ממספר
שנים עשר:

Y entrò Satanas en Iudas que tenia por sobrenombre Iscariota, el qual era vno del numero de los Doze.

4 וילך וימלל לשרי הכהנים
ולסגנים פאשר יסגירו
בידיתם:

Y fue y habló con los principes de los Sacerdotes, y con los magistrados, de como se lo entregaria.

5 וישמחו ונקבו לו כסף לחת:
Los quales se holgaron, y concertaron de darle dinero.

כא.

37. Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξέρχεται εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ὀλιβῆαι.

Or estoit-il de iour enseignant au temple: & sortant demouroit la nuict en la montagne qui est appelee des Oliuiers.

38. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούει αὐτοῦ ἀπὸ τῷ ἱερῷ ἀποβύσσοντες.

Et dès le point du iour tout le peuple venoit vers lui au temple, pour l'ouir.

ΚΕΦ ΑΛ. ΚΒ.

Ἡ γὰρ ἡ ἐστὶν ἡ ἀλύμων
ἡ λεγόμενη πάσχα.

Or la feste des pains sans leuain, qu'on appelle Palque, approchoit.

2. Καὶ ἐζητοῦσι οἱ δόξασται καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἀποκτείνωσι. φόβος γὰρ τὸν λαόν.

Et les principaux Sacrificateurs & les Scribes cherchoient comment ils le pourroyent mettre à mort: car ils craignoient le peuple.

3. Εἰσῆλθε δὲ ὁ σατανᾶς εἰς ἰουδαν τὸν καλούμενον ἰσκαριώτην, ὅστις ἦν ἀριθμὸς τῷ δώδεκα.

Mais Satan entra en Iudas (surnommé Iscariot, qui estoit du nombre des douze.

4. Καὶ ἀπλῶς συνελθόντες τοῖς δόξασται καὶ τοῖς ἐρατοῦσι τὸ πῶς αὐτὸν ἀποκτείνωσι.

Lequel s'en alla, & parla avec les principaux Sacrificateurs & les capitaines, comment il le leur liueroit.

5. Καὶ ἐχάρισεν, καὶ συνέδωκεν αὐτῷ δέκα δηνάρια.

Dont ils furent ioyeux, & accordèrent de lui bailler argent.

37. Erat autem diebus docens in templo noctibus vero exiens, morabatur in monte qui vocatur oliveri.

Nowe in the day time hee taught in the Temple / and at night tbe went out / and abode in the mount that is called the mount of Olives.

38. Et omnis populus manebat ad eum in templo audire eum.

And all the people came in the morning to him / to heare him in the Temple.

Appropinquabat autem dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha.

Now the feast of unleavened bread drew nere / which is called the Pasche.

2. Et querebant principes sacerdotum & Scribae, quomodo eum interficerent: timebant vero plebem.

And the chief Priests and Scribes sought howe they might kill him: for they feared the people.

3. Intravit autem satanas in Iudam, qui cognominabatur Iscariotes, unum de duodecim.

Then entered Satan into Judas / who was called Iscariot / and was of the number of the twelve.

4. Et abiit, & locutus est cum principibus sacerdotum & magistratibus, quemadmodum illum traderet eis.

And he went his way / and communed with the chief Priests and elders / how he might betray him to them.

5. Et gavisi sunt, & pacti sunt pecuniam illi dare.

So they were glad / and agreed to give him money.

37. Vnd er lehret des Tages im Tempel / des Nachts aber gieng er hinaus / vnd bleib über Nacht am Delberg.

De hand larde om dagen i Tempelen / oc om natten giick hand vð / oc bleff om natten paa Oliebierge.

38. Vnd alles Volck machet sich frue auff zu ihm / im Tempel ihn zu hören.

Dear Folcker glorde sig aarle rede til hannem i Tempelen / at høre hannem.

Es war aber nahe das Fest der Süssenbrodt / das da Ostern heisset.

De den Sødebrodz Høytid vaar nær / som kaldes Paaske.

2. Vnd die Hohenpriester vund Schriftgelehrten trachteten / wie sie ihn tödten / vnd forchten sich für dem Volck.

De de høyerste Prester oc Skrifteleere haaffde i sinde / huorledis de kunde sla hannem ihuel / De de forfædte sig for Folcker.

3. Es war aber der Sathanas gefahren in den Judas / genant Ischariath / der da war auß der zähl der Zwölffen.

Men Satanas vaar faaren i Judas / som kaldes Ischariath / oc vaar aff de Tølf deris tal.

4. Vnd er gieng hin vund redet mit den Hohenpriestern / vund mit den Hauptleuten / wie er ihn wolte ihnen überantwortten.

De hand giick bort oc talsede med de høyerste Prester / oc med Høfftingmændene / huorledis hand vilde antvorde dem hannem.

5. Vnd sie worden fro / vnd gelobten ihm Gelt zu geben.

De de bleffue glade / oc loffu: de at gifue hannem Pendinge.

37. Vñmal wedne vñe w Chramě / ale w noch wycházge pñebñwal na hãre / kterãž slowe Olivěstã.

Kterãž we dně wczyl w Fokćiele / a w noch wyszedł pñemieřstã wal na gorze Fokã zowa oliwna.

38. A wessleren Lidna vsiwitě. pñicházet kněmu do Chrams u aby ho poslauchal.

Ale w hřytě lud rãnuje křo se šchodil do nãgo aby go w Fokćiele sluhal.

Vñblížowal se pař den Swãtečnj Pñesnje / kterãž slowe Welãanoc:

A Bylo blãžko swięto Przasntã Fow / křhore zowa Wielãanoc.

2. Vñledali Knížata Kněžstã a Lětitěle kterã by ho zabili / ale báli se Lidu.

I sãnkaly tego Añiažetã Añ plãnie y do Fokćorowic iãto by go zabýci / ale sie ludu pospolitě báli.

3. Tedy wšel Diãbe ldo Sidãše / kterãž slaul Wřtkarj otřř / gednoho ze dwããcti:

Wšel tedy řãtan w Judeřã / Fokćorego zwãno Wřtkarjotem / zlicze by dwãããcie.

4. Wodřel a mluwil s Knížati Kněžřtmi a s pñednjmi Lidu / kterã by ho gim zradil.

Kterj ředřly zmwil sie s Añias jety řãplãnkami / y s pñednjmi mĩ / iãto by go im wřdã mial.

5. Protož zradowali se / a slijbili gemu penĩže dãti.

A kterj remu byli řãdžř / y oběcali dac gemu penĩã zc.

כ ב

6 ואשתקדי להון ובעא
הנני לה פלגא ד
דישלימיהי להון פלגד
מן פנש:

Et egli promette, e cerca una commodita di darla loro nel le mani suor del la turba.

7 ומטי יומא דפסחא
דבה אית הנני אידא
דיתנכס פנחא:

Har venne il giorno de la festa de gli azimo, me quale bisognava sacrificar la Pascha.

8 נשדר נשוע לפנחא
וליוחנן ואמר להון ודו
טיבו לו פנחא דפלגס:

*Per il che Essy mando Pietro e Gio-
nanni dicendo, Andate, & apparecchia-
te la Pascha: accioche noi mangiamo.*

9 הננו דיו אמרו לה א
איכא צבא אנת דנטיב:

*Et essi gli dissero, Dove vuoi tu che
noi ti apparecchiamo?*

10 אמר להון דא מ
דעאלו אנתו למדינה
פנע בכון פנחא דשקדי
דבא דמנא ולו פנחא:

*Egli disse loro, Ecco, entrati che voi
farete me in casa, & si farà incontro un
bambino con porta un vaso di terra pieno
di acqua, seguitelo me la casa dove egli en-
trara.*

11 ואיכא דעאל אמרו
למנה דביתא נון אמר
אינו בית משנא איכא
דאכול פנחא עם ה
תלמידי:

*E direte al padre de la famiglia de
que la casa, il Maestro o il domando, Dove
la stanza: one io mangio la Pascha co
mei discipoli?*

12 והא הו מחנא לכו
עליהא דאדא רביתא
דמשנא תמן טיבו:

*Et egli vi mostrara una gran sala pa-
rata: apparecchiate iui.*

כ ב

6 ניתנה ויבקש עליו למסד
אוחו בידיהם בלי מהומה:

*Y prometiò: y buscava oportunidad para
entregarlo a ellos sin las compannas.*

7 ובא יום תמצית אשר בו
צריך לזבח את הפסח:

*Y vino el dia de los Panes sin leudura anel
qual cramentester matar el cordero de la Pascua.*

8 וישלח את כימה ויוחנן
לאמר לכו הכינו לנו את הפסח
אשר נאכל:

*Y embiò a Pedro, y a Ioan, diciendo Id, apa-
rejadnos el cordero de la pascua, para que coma-
mos.*

9 והמה אמרו אליו איה תרצה
נבין:

*Y ellos le dixeron, Donde quieres que apa-
rejemos?*

10 והוא אמר אליהם הנה
כאשר תבואו אתם אל העיר
יקרה לכם אדם וכדו על
שכמו לכו אחרי אל הבית
אשר הוא יבוא שמה:

*Y el les dixo, Heaqui como entrardes en la
ciudad, os encontrara vn hombre que lleua vn
cantaro de agua: seguido hasta la casa donde
entrare:*

11 ואמרו לבעל הבית המלמד
אמר לך איז המלון אשר שם
את הפסח עם תלמידי
אכלה:

*Y deid al padre de la familia de la casa, El
Maestro re dize, Donde esta el aposento donde
tengo de comer el cordero de la pascua con mis
Discipulos.*

12 והוא יציד לכם עליה
דולה יצועה שם הכינו:

*Entonces el os mostrara vn gran cenadero
adereçado, apparejad alli.*

כ ב

6. Καὶ ἐξωμολόγησεν, ὅτι ἐξήτει
δύσχελας, & ᾤχετο αὐτὸν
ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.

*Et il en conuint avec eux, & cer-
choit temps propre pour le leur liuer
sans escinteur.*

7. Ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἣν ἀζύμων,
ὅτι ἐστὶν ἡμέρα τοῦ πάσχα.

*Ou vint le iour des pains sans leua-
in, auquel il falloit sacrifier l'agneau de
Pasque.*

8. Καὶ ἀπέστειλε πέτρον καὶ ἰωάν-
νην, λέγων, πορεύεσθε ἐπιμαίνα-
τε ἡμῖν τὸ πάσχα, ὡς φάγωμεν.

*Et Iesus enuoya Pierre & Iehan,
disant, Allez, & nous apprestez l'agne-
au de Pasque, afin que nous le man-
gions.*

9. Οἱ δὲ ἔειπον αὐτῷ, ποῦ θύλεις
ἐπιμαίνομεν;

*Et ils lui dirent, Où veux tu que
nous l'apprestions?*

10. Ὁ δὲ ἔειπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ εἰσέλ-
θοντες ὑμεῖς εἰς τὴν πόλιν, σιωποῦ-
ντες ὑμεῖς ἀνθρώπου καὶ κερμαίου ὀ-
δῶν βασιλεὺς ἀσπλοῖς ἵσταται
αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν, οὗ εἰσέλθου-
σιν.

*Et il leur dit, Voici, quand vous se-
rez entrés en la ville, vous rencontrerez
vn homme portant vne cruche d'eau:
suiuez-le en la maison où il entrera.*

11. Καὶ ἐρῶν τῷ κύριῳ ἀποστόλῳ τῆς
οἰκίας, λέγων σοι, ὅδε εἰς τὸν λογί-
ον ἐστὶν τὸ πάσχα, ὅπου τὸ πά-
σχα ἐστὶν ἡμεῖς μετὰ φάγωμεν.

*Et dites au maistre de la maison, Le
maistre! enuoye dire, Où est le logis
où ie mangerai l'agneau de Pasque a-
uec mes disciples?*

12. Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγειον
μεῖζα ἡγεωμενόν, ἐκεῖ ἐπιμαίνομεν.

*Et il vous monstrera vne grande
chambre haute parée: apprestez là l'a-
gneau de Pasque.*

CAP. XXII.

6. Et spondit. Et querebat oportunitatem ut traderet illum sine turbis.

And he consented / and sought opportunity to betray him unto them / when the people were away.

7. Venit autem dies Azymorum, in qua necesse erat occidi pascha.

Then came the day of unleavened bread when the Passover must be sacrificed.

8. Et misit Petrum & Johannem, dicens, Euntes parate nobis pascha, ut manducemus.

And he sent Peter and John / saying / Go / and prepare us the Passover / that we may eat it.

9. At illi dixerunt, Vbi vis paremus?

And then said to him / Where wilt thou / that we prepare it?

10. Et dixit ad eos, Ecce, introeuntibus vobis in civitatem, occurret vobis homo amphoram aquae portans: sequimini eum in domum in quam intrat.

Then he said unto them / Behold / when ye be entered into the city / there shall a man meet you / bearing a pitcher of water: followe him into the house y he entereth in.

11. Et dicetis patrifamilias domus, Dicit tibi Magister, Vbi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem?

And say unto the good man of the house / The Master saith unto thee / Where is the lodging where I shall eat my Passover with my disciples?

12. Et ipse ostendet vobis cenaculum magnum stratum: & ibi parate.

Then he shall shew you a great hall chamber furnished: there make it ready.

Das XXII. Capitel.

6. Und er versprach sich / vnd suchte gelegenheit / daß er ihn überantwortetet ohn Rumor.

He handtill sagde dem der / or sacre besenlighed / at handtunde fortaandehannem vden oprør.

7. Es kam nun der Tag der Azyfenbrodt / auff welchen man musie opffern das Osterlamb.

Der Sædebrodd; dag kom nu / paa hvilken mand skulde offre Paascelammer.

8. Und er sandte Petrum vnd Johannem / vnd sprach: Gehet hin / bereitet vns das Osterlamb / auff daß wirs essen.

He handt sende Petrum oc Johannem / oc sagde / Gaar bort / bereider oss Paascelammer / at vi kunde der.

9. Sie aber sprachen zu ihm: Wo wiltu / daß wirs bereiten?

De de sagde til hannem / Hvor vilst du / at vi skulle bereide der?

10. Er sprach zu ihnen: Siehe / wenn ihr hinein kommt in die Stadt / wird euch ein Mensch begegnen / der tregt einen Wasserkrug / folget ihm nach in das Haus / da er hinein gehet.

Hand sagde til dem / See / naar I komme ind i Staden / da skal I Menniske møde eder / som bærer Vandkruss / Folger hannem efter i Hus / som handt gaar ind.

11. Und sagt zu dem Hausherrn: Der Meister leßt dir sagen / wo ist die Herberge / darinnen ich das Osterlamb essen müge mit meinen Jüngern?

De siger til Husbonden / Meesteren lader dig sige / hvor er der Herberg / der ieg maa æde Paascelammer vdi mit mine Disciple?

12. Und er wirdt euch einen grossen gepflasterten Saal eigen / daß selbs bereitet es.

De handt skal vise eder en stor stenlagd Sal / bereder der der.

Capitola XXII.

6. Non tace gimsibil. Nihil val pñijhodnho casu / aby gey gradilbez jastupu.

Es co im on przysze / y fha: kal cysa iakoby go im wydal przyludu pospolitego.

7. Tedy pñissel den Pñesnie / w ktermsto potebij bylo zabiti Veranka.

Jathy pryszedl dñes przyludu / w ktory bylo potrzeba obchoditi Wielkanoc.

8. Wposlat Petra a Jana / fha: Gdauce pñiprawte nam Veranka / abyhom gedli.

Poslat they Petra y Jan / mowiac / Szedhy zgodycie nam Wielkanoc abychmy ty pojymali.

9. Aoni kelli: Ade chees at pñiprawijme?

Aoni samu rzekli / Gdñe: chćeš abychmy ta nógotowali?

10. Pñell knim: Nledonj wegde do Wñsia / polia was tloweš dñban wodynesa / gde: teš ja nim do domu / do kter: hožo wegde?

Ne on rzekl do nich / Gdñe gdy wy wiodziecie do miast / za ydñe wam niektory miosac dybau wos dy / Joziej ja nim do domu w ktory wiodzie.

11. Wdñe Hospodari toho domu: Wñfajuge tobi Wñst / fdegeš Epñ / fdežo budu gñi si Veranka s Wñdñistm mñm?

Wpñewiedziecie gospodarzowi domu wñego / Kazałi Wñst: poswiedzie / Gdñe: teš gospoda fedyby mial pojymac Wielkñnos cy s Wñolenniki swem?

12. Non wam vñaje Wñe: fadlo wñist podlajent / a tu pñiprawte.

Tedy con wam vñaje Sale wñe: fella obita / rñnje nógotuycie Wñe: fllauoc.

CAP. XXII.

13. Euntēs autē inveni-
runt sicut dixit illis, & para-
verunt pascha.

So they went / and found as he
had sayde vnto them / & made ready the
Pasche.

14. Et cū facta esset ho-
ra, discubuit, & duodecim
Apostoli cum eo.

And when the houre was come / he
satte downe / & the twelue Apostles w
him.

15. Et ait illis, Desiderio
desideravi hoc pascha man-
ducare vobiscum, ante
quam patiar.

Then he say vnto them / I haue ear-
nestly desired to eat this Pasche
with you before I suffer.

16. Dico enim vobis, quia
ex hoc non manducabo il-
lud, donec impleatur in re-
gno Dei.

For I say vnto you / Henceforth I
will not eat of it any more / vntill it be
fulfilled in the kingdome of God.

17. Et accepto calice gra-
tias egit, & dixit, Accipite
& dividite inter vos.

And he tooke the cup / and gave
thanks / and sayde / Take this / and di-
vide it among you.

18. Dico enim vobis quod
non bibam de generatione
vitis, donec regnum Dei
veniat.

For I say vnto you / I will not drin-
ke of the fruite of the vine / vntill the
kingdome of God become.

19. Et accepto pane, gra-
tias egit, & fregit: & dedit
eis, dicens, Hoc est corpus
meum quod pro vobis dat-
ur, hoc facite in meam
commemorationem.

And he tooke bread / and when hee
had given thanks / he brake it / and ga-
ue it to them / saying / This is my body
which is giuen for you: do this in the
remembrance of me.

20. Similiter & calicem,
postquam cenauit, dicens,
Hic est calix novum testa-
mentum in sanguine meo,
qui pro vobis fundetur.

Likewise also after supper he tooke
the cuppe / saying / This cuppe is to the
new Testament in my blood / which is
shed for you.

Das XXII. Capitel.

13. Sie giengen hin / vnd funden/
wie er ihnen gesagt hatte / vnd berei-
teten das Osterlamb.

De gieng bort / och funde / lige som hand sagde
dem / oc de beredde Paastelammet.

14. Vnd da die Stunde kam / sagte
er sich nider / vnd die zwölff Apostel
mit ihm.

De der stunden kom / sette hand sig ned / oc de
Zölff met hannem.

15. Vnd er sprach zu ihnen: Mich
hat herzlich verlanget diß Osterlamb
mit euch zu essen / ehe denn ich leide.

De hand sagde til dem / Mig haaffuer hierhelige
forlenger / at dette øde Paastelam met eder / før end
jeg lider.

16. Denn ich sage euch / daß ich hin-
fort nicht mehr darvon essen werde/
biß das erfüllet werde im Reich
Gottes.

Thi ieg siger eder / at ieg skal her efter icke mere øde
der aff / indtil der bliffuer fuldkommeni Guds rige.

17. Vnd er nam den Kelch / dancket
vnd sprach: Nemet denselbigen / vnd
theilet ihn vnter euch.

De hand tog Kalcken / takkede oc sagde / Taget
denn / och deler hannem iblant eder.

18. Denn ich sage euch / ich werde
nicht trincken von dem Gewächse des
Weinstocks / biß das Reich Gottes
komme.

Thi ieg siger eder / Jeg skal dricke aff det som vover
paa Vintra / før end Guds rige kommer.

19. Vnd er nam das Brodt / dancket
vnd brachs / vnd gabs ihnen / vnd
sprach: Das ist mein Leib / der für
euch gegeben wirdt / das thut zu mei-
nem Gedechtniß.

De hand tog Brodet / takkede oc brod det / oc gaff
dem det / oc sagde / der er mit legeme / som bliffuer giffuet
for eder / der gøret til min Gutmælsse.

20. Desselbigen gleichen auch den
Kelch / nach dem Abendmal / vnd
sprach: Das ist der Kelch / das neue
Testament in meinem Blut / das für
euch vergossen wirdt.

Lige saa oc Kalcken / effter Nadueren / oc sagde /
Dette er det nye Testaments Kalck i mit Blod / som
bliffuer udgydet for eder.

Kapitola XXII.

13. Ehdy svedsenalezi pa-
so gim oimam / a pšipravil
li Veranka.

A tál sedy vsytko to náležil
ráto im poviebjal / y igorovali
Wielkanoe.

14. Ahdy byla hodina / sedl
za Stuel / a dwanaće Aposto-
lů s nim:

Potym gdy on eias poskoto
wio ny przyszedl / tedy siadl / y
dwanaście Apostolow s nim.

15. V kelt gim: Zádostij ža-
dal gšem tohoro Veranka gš-
st o wami / prwě něbŏch trpěl.

Przešlo nich. Z chciám ža-
dal požywać tej Wielkieynocy s
wami / przed tym niż ja cierpieć
będę.

16. Nebť pravim wám / že
ho gš wice nebudu gšst / do-
tudy že nenaplnij w Královst-
ví Božím.

Apowiedam wám / Że aż wś-
cie nie będzie tego wjymal / Ażdy się
wypełniło w Królestwie Bożym.

17. A wzam Kalich dišy ču-
nil / a kelt: Wezměte / a rozde-
lte mezi sebou:

A wšam-šy kubek a wčynám-
šy dišeti / rzeť / Wezmiecie rŏ a
podzielcie między się.

18. Nebo pravim wám / že
nebudu pijiť z plodu winnŏho
stŏne / až Království Boží
přijde.

Nbawiem wam tŏ powieđam /
Że nie będzie pić z owocu winnego
aż przypŏje Królestwo Boże.

19. A wzam chleš / dišy činil /
a lámal / a dáwal gim / řka:
Totŏt geš Čelo mŏ / kŏřŏ se
za wŏš dáwá / to říká: ná mŏ
špŏlu pamatowánij

A wšam-šy chleš gdy wczynil
dišeti / lámal y dal im / mowiác /
To ješ čelo kŏre se za wŏš da-
wa / to czynicie ná wšpomínánie
mŏje.

20. Ešŏ Kalich řadŏ odwe-
čel / řka: Tentŏt geš Kalich
nowŏ Zákŏn w mŏ Krvi / ře-
řá řŏja wŏš wylŏwá.

Čáŏže im theš dal y kubek gdy
odweczerzał / mowiác / Ten ku-
bek ješ čí on testament nowŏ
przeřew mŏje / řeřŏa się za wŏš
wylŏwa.

כב

21 פֶּרֶס הָיָה אֵתָהּ
דְּמִשְׁלָמִי עַל בְּתוּרָתָא :

Nondimeno ecco la mano di colui che mi tradisce e qui con meo in su la tavola.

22 וּבִרְהָ דְּאַנְשֵׁי אֱוֹל
אֵיכְנָא דְּאַתְפְּרֵשׁ פֶּרֶס נִי
לְהוּ עֲבָדִי דְּפִתְּיָה מ
מִשְׁתַּלֵּם :

Et certo il Figliuolo de l'huomo sene va, secondo che è determinato: nondimeno qui a quell'huomo per cui egli è tradito.

23 וְשִׁרְיָנֵי עֲבָדָיו
בִּינְתֵיהוֹן דְּמִנְיָ כִי מִפְּתוֹן
הוּ דְּהִנָּא אֶתִיד לְמִסְעָר :

Et essi cominciarono a ricever fra loro: chi fusse quel da loro che havesse a far quello.

24 הֵנָּה דִּין אֶתְּ תִּרְנָא
בִּינְתֵיהוֹן דְּמִן אֵית בְּהוֹן
כב :

E nacque ancor fra essi una contentione, chi de loro pareffe essere il maggiore.

25 הוּ דִּין יִשְׁוֵעַ אָמַר ל
לְהוֹן מַלְכֵיהוֹן דְּעִמְמָא
מְרִינְהוֹן אֲנִי וְנִשְׁלִטְוִין
עֲלֵיהוֹן עֲבָדִי טַבְתָּא
מְתַקְרִין :

Dome egli disse loro, T. E. de la gente le signoreggiano: e quelli che hanno potestà sopra effe, son chiamati benefisiores.

26 אֲנִתִּין דִּין לֹא רִכְנָא
אַל אֲנִי דְּרַב כְּבוֹן קִדְמָא
אִיךְ וְעִתָּא נֹאמַר דְּרִשְׁמָא
הוּ אִיךְ מִשְׁמִשְׁנָא :

Ma non già così voi: anzi, chi è tra voi il maggiore, sia come il minore: e chi comanda, come colui che serve.

27 מִנֵּי אִיר רַב הוּ דְּסַמִּיךְ
אִוּ הוּ דְּמִשְׁמִשׁ לֹא הוּא
הוּ דְּסַמִּיךְ אֲנִי דִּין אֵיתִי
בִּינְתֵיהוֹן אִיךְ הוּ דְּמִשְׁמִשׁ :

Parche, chi è maggiore, colui che siede a tavola, o colui che serve? Non è colui che siede a tavola? Ma io son nel mezzo di voi come colui che serve.

כב

21 אֵלךְ הֵנָּה יָד הַמּוֹסֵר אוֹתִי
אֵתִי עַל הַשֻּׁלְחָן :

Con todo esso he aqui la mano delque me entrega, conmigo en la mesa.

22 וּבִן־הָאָדָם הוֹלֵךְ כְּמוֹ גִּזְרִי
אָכַל אוֹר לְאַנּוּשׁ הָהוּא אֲשֶׁר בּוֹ
יִמְסֵר :

Y a la verdad el Hijo del hombre va segun loque está determinado: empero ay de aquel hombre por el qual es entregado.

23 וְהֵמָּה הֵחֵלּוּ לִשְׁאֹל אוֹר
לְרֵעֵהוּ וּמִי זֶה הוּא מִתְּהַמָּה
הַעֲתִיד לַעֲשׂוֹת זֹאת :

Ellos entonces comenzaron a preguntar entre si, qual de ellos seria elque avia de hazer esto.

24 יִהְיֶה־רִיב בֵּינֵיהֶם מִי [בָּהֶם]
יִרְאֶה לְהוֹרֹת גָּדוֹל :

Y fue entre ellos vna contienda, Quien de ellos parecia que avia de ser el mayor.

25 וְהוּא אָמַר אֲלֵיהֶם מַלְכֵי
הַגּוֹיִם מְשַׁלְּוּ לָהֶם וְשִׁלְטֵיהֶם
תַּנְהִיגִים יִקְרְאוּ :

Entonces el les dixo, Los reyes de las gentes se ensennorean de ellas: y los que sobre ellas tienen potestad, son llamados Bienhechores.

26 וְאַתֶּם לֹא כֵן כְּרִי־אֲנִי
הַגָּדוֹל בָּכֶם יִהְיֶה כְּמוֹ הַקָּטָן
וְהַנְּשִׂא כְּמוֹ מְשִׁירָתָא :

Mas vosotros, no así: antes elque es mayor entre vosotros, sea como el mas moço: y elque es principe, como elque sirue.

27 וּמִי גָדוֹל אֲנִי הַיּוֹשֵׁב אוֹ
אֲנִי הַמְּשִׁירָתָא לֹא הַיּוֹשֵׁב וְאֲנִי
הוּא בְּתוֹכְכֶם כְּמוֹ הַמְּשִׁירָתָא :

Porque qual es mayor, elque se assienta a la mesa, o elque sirue? No es elque se assienta a la mesa? y yo soy entre vosotros como elque sirue.

כב.

21. Πᾶσι δὲ τῶν μαθητῶν
ἐκείνων ὁ μὲν αὐτὸν τῷ
τραπεζῶν.

Toutesfois voici, la main de celui qui me trahit, est avec moi à table.

22. Καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὡς
ἐκρίθη κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ
σῶμα τὸ ἄνθρωπον ὡς ἐκρίθη
κατὰ τὸ πνεῦμα.

Et cerres le Fils de l'homme s'en va, selon qu'il est déterminé: toutesfois malheur à cest homme-la, par qui il est trahi.

23. Καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο ἐπερωτᾶν
αὐτὸν, τίς ἐστὶν τοῦ ἐξ αὐτῶν
ὁ τὸ μέλλον πεποιθμένος.

Lors ils se prirent à s'entre-demander l'un à l'autre, à savoir mon qui seroit celui d'entr'eux à qui il auiendroit de commettre cela.

24. Ἐγένετο δὲ αὐτοῖς φιλονεικία
ὅτι αὐτοὶ, τίς αὐτῶν ὁ μέλλων
μεῖζων.

Il aduint aussi une contention entre eux, lequel d'entr'eux seroit estimé le plus grand.

25. Ὁ γὰρ υἱὸς ἀνθρώπου, οἱ βασι-
λεῖς τοῦ κόσμου κυρῶσιν αὐτοὺς,
καὶ οἱ ἐξουσιάζουσιν αὐτοῖς, ὡς
καὶ καὶ λαοὶ παγ.

Mais il leur dit, Les rois des nations les maistrifient: & ceux qui viuent d'autorité sur icelles, sont nommés bienfaiteurs.

26. Ὅμως ὁ υἱὸς οὐτως, ἀλλ' ὁ
μεῖζων ἐστὶν ὡς ὁ ἐλάχιστος
καὶ ὁ ἐξουσιάζων ὡς ὁ ἀσθενέ-
στατος.

Mais il n'en fera point ainsi de vous: ainsi le plus grand entre vous, soit comme le moindre: & celui qui gouverne, comme celui qui sert.

27. Τίς γὰρ μέγιστος, ὁ ἀνακα-
θήμενος, ἢ ὁ ἀσθενέστατος καὶ
ὁ ἐξουσιάζων ὡς ὁ ἐλάχιστος
καὶ ὁ ἀσθενέστατος.

Car leque est plus grand, celui qui est à table, ou celui qui sert n'est ce point celui qui est à table: or suis-je au milieu de vous comme celui qui sert.

21. Veruntamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa.

Yet beholde / the hand of him that betrayeth me / is with me at the table.

22. Et quidem filius hominis secundum quod definitum est, vadit: veruntamen vae homini illi per quem tradetur.

And truly the Sonne of man goeth as it is appointed: but woe be to that man / by whom he is betrayed.

23. Et ipsi conuerterunt querere inter se, quis esset ex eis qui hoc facturus esset.

Then they began to enquire among them / which of them it should be that should do that.

24. Facta est autem & contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior.

And there arose also a strife among them / which of them should seem to be the greatest.

25. Dixit autem eis, Reges gentium dominantur eorum: & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur.

But he said unto them / The Kings of the Gentiles reigne ouer them / and they that beare rule ouer them / are called Gracious lordes.

26. Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut iunior: & qui praefor est, sicut ministrator.

But ye shall not be so: but let the greatest among you be as the least: and the chiefest as he that serueth.

27. Nam quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.

For who is greater / he that sitteth at table / or he that serueth? Is not he that sitteth at table? And I among you as he that serueth.

21. Doch siehe die Hand meines Verräthers ist mit mir über Tische.

Dog see / min Verräthers haand / er offeret Verräther mit mir.

22. Und zwar des Menschen Son gehet hin / wie es beschloffen ist / doch wach demselbigen Menschen / durch welchen er verrathen wirdt.

Der sandelige Menschenens Son gaar bort / som der er besittet / Dog ve det samme Menschenens ved hui / et hand bliffuer forrad.

23. Vind sie stengen an zu fragen vnter sich selbst / Welcher es doch were vnter ihnen / der das thun würde?

De de begynnte at spørte iblant sig self / hui / et den der skulde dog vere iblant dem. Som der skulde gøre.

24. Es erhob sich auch ein Zank vnter ihnen: Welcher vnter ihnen soll für den größten gehalten werden.

Der begynnte oc en trette iblant dem / hui / et aff dem der skulde holdis for den Største.

25. Er sprach aber zu ihnen: Die Weltlichen Könige herrschen / vund die Gewaltigen heisse man gnädige Herren.

De hand sagde til dem / De verdige Kongerregere / oc de verdige kalder mand naadige Herren.

26. Ihr aber nicht also / sondern der größest vnter euch / soll sein wie der Jüngste / vnd der fürnehmste wie ein Diener.

Men icke saa / men den Største iblant eder / skal vere som de Yngste / och den Ypperste som en Diener.

27. Denn welcher ist der größest? der zu Tische sitzet? oder der da dienet? ist nicht also / daß der zu Tische sitzet? Ich aber bin vnter euch wie ein Diener.

Thi hui / et den Største? Den som sidet til bordz? Eller den som tten? Er der icke saa / at den som sidet til bordz? Men ieg er iblant eder / som en Diener.

21. Alle wisset hie ruka toho tierh mne kraguge / sem nau gest ja siolen.

Wsafozoto eka zdadzilace / go me sem na test na siolen.

22. Azagost San klowka podst toho natoz gest vlojeno o nem gde: Alle wisset beda klo: wsku tomu / strje tierchozto trazen bude.

Bezec Syn csloweczy tak o test postanowiono / dyie / wsafoz / wsafoz cslowicow / onemu przez krowego ma byc zdadzion.

23. Aoni potali se chjati me: in sebau / kdobz / nich bpl / tier / rjzby to mel vkititi.

Thedy oni poceli se miedzy / soba spoly pyrac krowby to / nich / oyl coby to wczynie mial.

24. Etal se pal n swar mezy nimi / kdobz / nich / idat se bpti wtsj.

Wszel sie tej miedzy / n / n / poswaret krowby mial byc wia: / syn / nich.

25. V fess glm: Kralowst w Pohanstij panugij nad swjmi / a stctij moc magij nad nami Dobrodintz slowau.

Allein on powiedzjal / Krolow wie narodow pan iac nad nami / A krowy nad nami moc miala / so: wa sie Dobrodzieym.

26. Wopaf ne tak / ale kdobz wtsj gest mezy wami / budz / pako mensj: A kdobz prwnij gest / budz / tako slu jezbnij.

Leccj wy uset / ow sem krowy test miedzy wami nawiecznym / ten miedzy bedzie nanniej / a krowy test przedwiecym / usetch bedzie tako ten co sluzj.

27. Nebo kdobz wtsj gest / teni tierh sedij / i li ten tierh slauj / i wsafoz ten tierh sedij: Alle pa mezy wami gsem pako ten tierh slauj.

Abowiem krowy test wtsj / reni co sedzi / cy ten co sluzj: Jzali nie then krowy sedzi? Alle ciem ia test w posj / odu was tako ren co sluzj.

כב

28 אֲנִי־וְאַתָּה אֲנִי־וְכַתְּרִיתִּי
לְנִתִּי בְּנִסְיוֹנִי :

Hor toi se que quelli che hanete perferato con efforno le mie tentationi.

29 וְאַתָּה מַשְׁתַּחֲוֶה אֲנִי
לְכֹון אֵיךְ דֹּאשְׁתִּידִי לִי
אֲבִי מְלֹכֹתָא :

Et io dispongo il regno a voi, come mio Padre l'ha disposto a me.

30 דִּתְּאֲכִלוּ וְתִשְׁתִּי עַל
פִּתְרֹא דְּמְלֹכֹתָא דִּילִי
וְתִתְּבוּן עַל כִּי־סוֹתָא
נִתְּדוֹנוּן תְּנִי—צֶסֶר שְׂבִטָא
דִּי־סִרְיָל :

Accioche voi mangiate e beuiate a la mia tavola nel regno mio: e sediate sopra i seggi, e giudicaz le dodici tribu d'Israel:

31 וְהָאֵמֶר יִשׁוּעַ לְשָׁמְעוֹן
שְׁמָעוֹן הֵא סִטְנָא שְׂאֵר
דִּי־עֲרֹבְכֹון אֵיךְ דִּלְחָטָא :

Disse ancora il Signore, Simon, Simon, ecco, satanas te ha domandato per cernellari come il grano.

32 וְאַתָּה בְּעִית עֲלִיךְ
דִּלְיָ תִּתְּסֵר הִימְנוּתְךָ
וְהָאֵת אֲנִי בִּזְכוֹן אֲתִבְּנִי
וְשִׁדְר לֹא־תִיבָּר :

Mais lo pregato per te, accioche la tua fe de non manchi. Tu ancora quando farai conuertito, confirmari i tuoi fratelli.

33 שְׁמָעוֹן דִּין אָמַר לֵה
מִדִּי צִמְךָ מְסִיב אֲנִי
לְבֵית אֲסִירָא נְלִמְוִתָּא :

Et egli li disse, Signore, io sono apparecchiato a venir con teo & in prigione, & a la morte.

34 אָמַר לֵה יִשׁוּעַ אָמַר
אֲנִי־לֵךְ שְׁמָעוֹן דִּלְיָ
יִקְרָא תִּרְנְגֵלָא יוֹמְנִי
עַד דִּתְּלֵת זַבְּגִין
תִּכְבֹּר, דִּלְיָ נָדַע אֲנִי
לִי :

Mais Iesus disse, Pierre, se ti dico, che il gallo non cantara hoggi, prima che tu non habbete volute negato di conoscermi.

כב

28 וְאַתָּה הוֹלִים הַמְעוֹדִידִים
עָלַי בְּמִסְתִּיר :

Empero vosotros soys losque aueys permanecido conmigo en mis tentaciones :

29 וְאַתָּה אֲשִׁים לְכֶם כְּאִשֹּׁר
שֶׁם אֲבִי אֶחָד־מְמֹלָה :

Yo pues os ordeno el Reyno como mi padre me lo ordenó a mi,

30 אִשֹּׁר תִּאֲכִלוּ וְתִשְׁתִּי עַל—
שְׁלַחְנִי בְּמִלְכוּתִי וְתִשְׁבוּ עַל—
בְּסִינֹת וְתִשְׁפֹּטוּ אֶת־שְׁנֵי־
עֵשֶׂר שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל :

Paraque comays, y beuays en mi mesa en mi Reyno: y hos assenteys sobre thronos juzgando a los doze tribus de Israel.

31 וְהָאֵמֶר אֶדוֹן שְׁמָעוֹן שְׁמָעוֹן
הִנֵּה הִשְׁטֵן בִּקְשׁ לְהוֹנִיָּה אֲתָכֶם
כְּמוֹ אֶת הַחֲטָרָה :

Dixo tambien el Sennor, Simon, Simon, he-aqui que Satanas os ha pedido para çarandáros como à trigo :

32 וְאַתָּה הַתְּחַנְּנִיתִי עֲלִיךְ אִשֹּׁר
לֹא תִתְּסֵר אֲמוּנָתְךָ וְהָאֵת אֲנִי
תָּשׁוּב קוֹמֵם אֶת אַחֲרִי :

Mas yo he rogado por ti que tu fe no falte : y tu buelue alguna vez y confirma à tus hermanos.

33 וְהוּא אָמַר לוֹ אֶדוֹן עֲתִיד
אֲנִי לְבוֹא עִמָּךְ גַּם בְּמִטְרָה גַּם
בְּמוֹרָה :

Y el le dixo, Sennor aparejado estoy ayr contigo y à carcel, y à muerte.

34 וְהוּא אָמַר אָמַר אֲנִי לֵךְ
בִּיפָה לֹא יִקְרָא הַיּוֹם תִּרְנְגֵל
בְּטֹרֶם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים תִּכְבֹּשׁ
כִּי לֹא תִדְּעִנִי :

Y el dixo, Pedro, digore que el gallo no darà oy boz antes que tu niegues tres vezes que me conoces.

כב.

28. Ὑμῶν δὲ ἐστὶν οἱ ἀπαμειβόμενοι μοι ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου.

Or effés-vous ceux qui auez perseveré avec moi en mes tentations.

29. Καὶ γὰρ ἀποστήσω ὑμῖν, καὶ θῶ ἐν ἐξουίᾳ μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν.

Parquoi le vous dispose le royaume comme mon Pere le m'a disposé.

30. Ἰδοὺ ἐσθίετε καὶ πίνετε ἐπὶ τῇ τραπέζῃ μου, ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσετε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς Ἰσραὴλ.

Afin que vous mangiez & beuiez à ma table en mon royaume, & que vous soyez assis sur thronos, jugeans les douze lignees d'Israel.

31. Εἶπεν δὲ κύριος, σίμων, σίμων, ἰδοὺ ὁ σατάνᾳ ἐξέτεινεν ὑμᾶς, ὥστε σπεινὴν ὡς ἄνθος.

Aussi le Seigneur dit, Simon, Simón, voi-ci, Satan a demandé inflamment à vous cribler comme le blé.

32. Ἐγὼ δὲ ἐκείνην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἀλλώτῃ ἢ πιστεῖ σου, καὶ σὺ πάλιν ἀπαρτίσεις ἐν ἐξουίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Mais j'ai prié pour toi, que ta foy ne defaile point: & que quand quel-que fois tu seras conuertit, courtes me tes freres.

33. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, ἅς σου ἐτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ ὄψιν, ὥστε ἀποθνήσκειν.

Et il lui dit, Seigneur, ie suis tout prest d'aller avec toi, & en prison, & à la mort.

34. Ὁ δὲ εἶπεν, λίγην σοι πύρις, οὐ μὴ Φωίησθι σήμερον ἀλλ' αὐριον, πρὶν ἢ τρίς ἀπαρτίσῃς με ἀπὸ γνώσεως μου.

Mais Iesus dit, Pierre, ie te di, que le coq ne chantera point aujord'hui, que premierement tu ne renies par trois fois de m'auoir connu.

CAP. XXII.

28. Vos autem estis qui permanistis mecum in tentationibus meis.

And ye are they which have continued with me in my tentations.

29. Erego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnum.

Therefore I appoint unto you a kingdom; as my Father hath appointed to me.

30. Ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo: & sedetis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel.

That ye may eat; and drink at my table in my kingdom; and sit on seats of twelve; and judge the twelve tribes of Israel.

31. Ait autem Dominus, Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum.

And the Lord said; Simon, Simon; Satan hath desired you; that he might sift you as wheat.

32. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.

But I have prayed for thee, that thy faith fail not: therefore when thou art converted, strengthen thy brethren.

33. Qui dixit ei, Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire.

And he said unto him; Lord, I am ready to go with thee into prison, and to death.

34. Et ille dixit, Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nolle me.

But he said; I tell thee, Peter, the cock shall not crow, till thou hast denied that thou knowest me.

Das XXII. Capitel.

28. Ihr aber sehts/ die ihr beharret habt bey mir/ in meinen Ansehungem.

Ich aber der/ so mich bleibet darafftege hofft mich/ in mine freiffheit.

29. Vnd ich wil euch das Reich bescheiden/ wie mir mein Vater beschieden hat.

So teg ich bestelle oder Reger/ so min Vater bestellte mich.

30. Dast ihr essen vund trincken solt über meinem Tisch in meinem Reich/ vnd sitzen auff Stulen/ vund richten die zwölff Geschlecht Israel.

Ich stulle oder dricke offner mit Vord i mit Reger/ so side paa Stole/ so Doume de tollf Israels stecker.

31. Der HERR aber sprach: Simon/ Simon/ Sihe/ der Satanas hat euer begert/ dast er euch möchte sichten/ wie den Weizen.

Der HERREN sagde/ Simon/ Simon/ Satanas begerede eder/ at hand maatte siete eder/ lige som huede.

32. Ich aber hab für dich gebeten/ dast dein Glaube nicht auffhöre/ vnd wenn du der mal eines dich bekehrst/ so stercke deine Brüder.

Men teg bad for dig/ at din Tro skal icke afflade/ oc naar du omvender dig en gong/ da styrcke dine Brodre.

33. Er sprach aber zu jm: HERR/ ich bin bereit mit dir ins Gefengnis vnd in den Tod zu gehen.

Da sagde hand til hannem/ HERREN/ teg er bered at gaa med dig i Fængsel oc i Døden.

34. Er aber sprach: Petre/ ich sage dir/ der Han wirdt heute nicht kreihen/ ehe denn du drey mal verleugnet hast/ dast du mich kennest.

Da sagde hand/ Peter/ Jeg saer dig/ Hanen skal icke gale i dag/ for end du haaffner neet tre gange/ at du sender mig.

Kapitola XXII.

28. Wy gsetkerijz gste zstali semnau w mych potysicnij.

Wy testheskie ktorzyście trwali przy mnie w potasach moich.

29. A pakt wam zpusobugi dafsz mi zpusobil Dtec mug Królowski.

A przeto iakto mi odkazał otec mój królestwo/ iakto i te z wam odda.

30. Abyście jedli a pili za Stolem moim w Królowskim mēm/ a sedeli na Stolicach/ i sudiście dwanactero Polosni Izraelst.

Abyście jedli y pili na stole moim w królestwie moim/ y siedzieli na stolicach/ i sudiście dwanaście polosnie Izraelst.

31. Wskaz: Esimone/ Esimone/ hie dabel wyprosił was/ aby trzibil was pako Pse nicy.

Żatym tej rzekł Pan/ Symon/ Symon/ oto sathan pożadał pnie aby was odwieciał iakto pferce.

32. Ale pakt gsem prosił za tebe/ aby niezahumla wijsra twa/ A ty nedy obrat se/ potwizaj bractwij twych.

Alcinio prosił za toba aby nie wstala wiara twoja/ a przeto y ty niekiedy nawracaj się/ potwizaj bractwa twoja.

33. Kterżto wskazu: Pawe/ NE/ hotow gsem s tebau do Zalatcy na Smrt gliti.

Tedy on rzekł/ Panie/ z toba jestem gotow idy do wiezienia y na śmierć.

34. A on wsk: Prawijm to: bę Petre/ niezaprzysz dno Kohaut az pwe trzrát zaprzysz/ se negnais nne.

Lezy mn on powledzial/ Pies trze powiedamci/ nie zapoie dno fur az sie trzy kroc zaprzysz se nie znasz.

כב

35 ואמר להם כד
שדך חכוו הלא פיסא ולא
תקמלא ומסגא למא
חסר לכוו פדס אמריו לה
ולא מנא :

Poi disse a tutti loro. Quando io v'ho mandati senza borsa, e senza staffa, e senza scarpe, e voi così mandati, e così al- cune? Et essi dissero, Niente.

36 אמר להם מן השא
מן דאית לה פיסא וסג
והכנא אף תקמלא ומא
דלית לה סגא וסגא
בחתה וסגא לה סגא :

Disse dunque loro. Ma hora chi ha borsa, la rogna, e similmente la staffa? e chi non ha venuta la sua staffa, compta un cestello.

37 אמר אנה לכוו גיר
דאף הקא דפתיבא ולא
דחמלא בי דעם צולא
אחמנא פלהו גיר דאלי
אשתלם :

Perche io vi dico, che ancor questa che è scritto bisogna che s'adempra in me, e voi. Et è stato compiuto in agl' iniqui: perche questo se cuse che sono detto di me, hanno po- sto.

38 ודעו אמריו להם
הא תרנא ארר תריו
סגיו אמר להם סגיו :

Et essi dissero, Signore, ecco qui due colicelli. Et egli disse loro, Basta.

39 ונסה ואנל איד ומאד
הנא לטורא דבית ונת
נאולו ברתה נאף
תלמידיה :

Poi s'ei fuore, e andossene, secondo il suo costume, al monte de gli Oliui : e i suoi discipoli ancora al seguitarono.

40 ופר פטי להובתא
אמר להם צלו דל
תללו לנסיונא :

E come fu arrivato al luogo, disse loro. Pregate da non entrai in tentatione.

41 ויהו פק ביהו איד
משדא באבא וסג ברתא
ומלא הוה :

E discesso delli loro quasi vn tiro di pietra, e inginocchiatosi pregaua.

כב

35 ואמר אליהם באשר שלחתי
אתכם בלי כיס בלי צקלון
ובלי נעלים החסר לכם מאומה
ויאמרו אין מאומה :

Y à ellos dixo, Quando os embié sin bolsa y sin alforia, y sin çapatos, faltóhos algo? y ellos dixerón, Nada.

36 ויאמר להם אבל עת אשר
לו כיס וקנה וקמו כו צקלון
ולאשר איננו לו ימכר את
בגדו ויקנה חרב :

Y dixoles. Pues aora el que tiene bolsa, come la: y tambien el alforia: y el que no tiene, venda su capa y compre espada.

37 כי אמר אנוכי לכם כי
עודני זה חתקב יצטרך לכלות
כי זה הוא ואת פושעים ומנהג
כלם אשר נכתבו עלי סוף למא :

Porque os digo, que aun es menester que se cumpla en mi aquello que esta escripto. Y con los malos fue contado. porque lo que esta escripto de mi su cumplimento tiene.

38 והתמא אמרו אדנינו הנה
שתי חרבות ויאמר להם שדי :

Entonces ellos dixerón, Sennor, he aqui dos espadas ay aqui. Y el les dixo, Basta.

39 ויצא וילך בדרכו על הוד
הדיתים וילכו אחרי
תלמידיו :

Y saliendo fuese, como solia, al monte de las Oliuas: y sus Discipulos tambien lo siguieron.

40 ובהיותו על המקום אמר
להם התפללו פן תבואו
במסה :

Y como llegó à aquel lugar, dixoles. Orad que no entreys en tentacion.

41 והוא סל מהם במטחיו
אבו ויכרע על ברכיו ותפלל :

Y el se apartó de ellos como vn tiro de piedra: y puesto de rodillas, oró :

כב

35. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἀπέ-
σταλθαι ὑμᾶς ἄνευ βουλήτος καὶ πε-
ρὶς ὑποδήματων, μή τι ὑ-
στερήσατε; οἱ δὲ εἶπον, ὅτι οὐδέν.

Puis il leur dit, Quand se vous ai enuoyés sans bourse, sans mallette, & sans souliers, auez-vous eu faulte de quelque chose? Et ils respondirent, De rien.

36. Εἶπεν ἰω ἀπὸς, ἀλλὰ νῦν
ὁ ἔχει βουλάνην, ἀράται. οἱ μὲν
ὡς καὶ πῆρα· καὶ ὁ μὲν ἔχει πα-
λαιοτάτην ἡμᾶτον αὐτοῦ, καὶ ἀρ-
γεστάτην μαχαίρην.

Et il leur dit, Mais maintenant qui a une bourse, la prene: & qui a une mallette semblablement: & qui n'en a point, vende sa robbe, & achete une epee.

37. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ὅτι τὰς τῶν
γραμμῶν οὗτ' ἐπὶ τὰς ἐν ἐμοὶ
μοι, τὸ καὶ μὲν ἀνέμου ἐλατύνει.
καὶ ὁ καὶ τὸ ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν ἐμοὶ.

Car ie vous di, qu'il faut que ceci aussi qui est escript, soit accompli en moi, auuoir. Et il a esté mis au rang des iniques. Car certainement les choses qui sont dites de moi, s'en vont estre accomplies.

38. Οἱ δὲ εἶπον, κύριε, ἔδοξεν μά-
χαραι ὡς δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,
ἰκανοὶ εἰτε.

Et ils dirent, Seigneur, voici deux epees. Et il leur dit, C'est assez.

39. Καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθη αὐτῷ
τὸ πλῆθος αὐτοῦ ἕως ἡλίου ἑσπέρης·
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Puis il se partit, & s'en alla selon la coustume au mont des Oliuiers: & ses disciples aussi le suivirent.

40. Γενόμενος δὲ ἐπὶ τὸ πλῆθος
αὐτοῦ, εὐχόμενος ἔλεγεν αὐτοῖς
μή τι συνείητε ἐν πειρασμοῖς.

Et quand il fut venu au lieu, il leur dit, Priez que vous n'entriez en tenta- tion.

41. Καὶ αὐτὸς ἀπεσπάρθη ἀπὸ
αὐτῶν ὡς ἐν τῷ βολέῳ, καὶ ὤρει
τὸ γόνατα αὐτοῦ προσευχόμενος.

Adonc il se retira loin d'eux enui- ron vn iect de pierre, & s'agenouillant prioit.

CAP. XXII.

35. Et dixit eis, Quando misi vos sine sacculo & pera, & calceamentis: nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt, Nihil.

And he said unto them / When I sent you without bagge / and cryp / and shoes / lacked ye any thing? And they said / Nothing.

36. Dixit ergo eis, Sed nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.

Then he said to them / But now he that hath a bagge / let him take it / and likewise a scarp / and he that hath none / let him sell his coate / and buy a sword.

37. Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc quod scriptum est, oportet impleri in me. Et cum inquis deputatus est. Etenim ea quae sunt de me, finem habent.

For I say unto you / that yet y some which is written / must be performed in me / Even with the which was he numbered: for doubtless those things which are written of mee / have an ende.

38. At illi dixerunt, Domine, ecce duo gladii hic. At ille dixit eis, Satis est.

And they said / Forde / behold / here are two swordes. And he said unto them / It is enough.

39. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem olivarum. Secuti sunt autem illum & discipuli.

And he came out / & went (as he was wont) to the mount of Olives: and his disciples also followed him.

40. Et cum pervenisset ad locum, dixit illis, Orate, ne intretis in tentationem.

And when he came to the place / he said to them / Pray / lest ye enter into temptation.

41. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis: & positus genibus, orabat.

And he gat him selfe from them / about a stones cast / & kniet downe / and prayed.

Das XXII. Capitel.

35. Vnd er sprach zu ihnen: So oft ich euch gesandt habe ohn Beutel / ohn Taschen / vnd ohn Schuh / habt ihr auch mangel gehabt? Sie sprachen: Nie keinen.

De hand sagde til dem / Saa offte ieg vdsende eder vden Pung / vden Taske / oc vden Sto / sandis eder oc noget? De sagde / Intet.

36. Da sprach er zu ihnen: Aber nun / wer einen Beutel hat / der neme ihn / desselbigen gleichen auch die Taschen / Wer aber nicht hat / verkauffe sein Kleid / vnd kauffe ein Schwert.

Da sagde hand til dem / Men nu / huo som haaffuer en Pung / hand tage hannem / lige oesaa Tasken / De huo som icke haaffuer / hand salde sin Klad / oc kaefte et Suerd.

37. Denn ich sage euch / Es muß noch das auch vollendet werden an mir / das geschrieben stehet / Er ist vnter die übelthäter gerechnet. Denn was von mir geschrieben ist / das hat ein Ende.

Thi ieg siger eder / Der skal end oc der fuldkomnis met mig / som staar scerffuit / Hand er regnet iblant Misdedere. Thi der som er scerffuit om mig / haaffuer en ende.

38. Sie sprachen aber: HERR / siehe / hier sind zwey Schwerdt. Er aber sprach zu ihnen: Es ist genug.

De de sagde / HERR / See / her ere thu Suerd. Da sagde hand til dem / der er nock.

39. Vnd er gieng hinaus nach seiner gewonheit an den Delberg. Es folgten ihm aber seine Jünger nach an denselbigen ort.

De hand gick henrd effter sin Seduane til Olieberg. De hans Disciple fulde hannem effter til den samme Sted.

40. Vnd als er dahin kam / sprach er zu ihnen: Betet auff das / ihr nicht in Ansechtung fallet.

De der hand kom did / sagde hand til dem / Bedet / vaa det i skulle icke falde i fristelse.

41. Vnd er reiß sich von ihnen bey einem Steinwurff / vnd kniet nieder / betet.

De hand sled sig fra dem ved et Stenskast / oc kniet paa færd / bad.

Kapitola XXII.

35. Echdy fæll gim: Kdny gsem was posylat bez ptylisa / a bez mossny / a bez oburwii / zdali gste w tem nedostatek mē / li A oni fælli / W nīemz.

Dātym rzekl do nich / tka ten gse goym was posylat bez mtecs / tka bez sumel / y bez rzewikow / dali wam eze go nie dostawalo r / Tedy rzekli / Nic.

36. Echdy fæll gim: Ale ngy nīy fdo mā ptylī / wezmi / takē y mossnu: a fdoz nēmā / pro / day Sakni swau / a fuy jobē Met.

A tka im powiedzial / Teraz ciuzie si fto ma miec / niechze go wezmie / takze y sumel / a fto nēma / niech przedapla fcz swoy y fuy pi mtecy.

37. Neb prawijm wām / Je gessit to coz gest psano / musz je naplniti na mnē / A jes nesses chee nymī pocten gest. Neb zas gisit w rēcy fterz gšau o mnē / konce magij.

Abowiemci wām powiedam / Jesze potrzeba aby sie we mnie wypelnilo ono pisano: A polozon jest miedzy zlozmi. boe ty rzeczy co o mnie sa / na pisanu / konce swoy mato.

38. Echdy oni fælli: PA ME / hle dwa Metē ted. A on fæll gim / dostit gest.

Tedy oni rzekli / Pante oto tu dwa miecze / A on im powiedzial / Dosyć jest.

39. Awyszed podst obpzege / stel na huoru Oliwetkau / a stli za nim y wtednijsy.

A wyszedz takz byl swytl / sedl na goru oliwnu / a za nim te z stli z wolennicy tego.

40. A fdy ptyssel na mīssio / fæll gim: Wodite se / abyssie newessli w pokušení;

A gdy przyszedl na ono mīcs / sedl na gorie oliwnu / a za nim te z stli z wolennicy tego.

41. A sām wzdālil se od nich / yakoby mohl kamenem dohosditi / a poklewo na kolena modlit se.

On tedy odszedl od nich takz: by mogl rzuci: kamieniem / a fles fnowsz na kolana modlit sic.

42 ואמר אבא און אבא
אנת יעבדני בסט הנני
ברם לא מעבדני אלא דילך
יהוה:

*Dicens, Padre, se tu vuoi, transfigi-
risci da me questo calice: nondimeno non
si faccia già la mia volontà, ma la tua.*

43 ואתחנני לך מלאכה
מן שמיא דמחיל לך:

*Et appropius in Angelo dal cielo, che
lo confortaua.*

44 ופד הוה ברחלמא
תביבאית מצלא הנני
יהנות דיעצתה ארך שלמה
דקמא ונפל על ארצא:

*Et egli essendo venuto in angoscia, ora-
ua più lungamente, e il suo sudore diven-
ne come gocciolate di sangue che scottavano
in terra.*

45 והם מן צלותה ואמא
לנו תלמידיו נאשבה
אננו פד דמבין מן
צקתה:

*Leuatosi poi da l'oratione, e venuto
à i suos discipulos, gli tramo addormen-
tatis per la tristezza.*

46 ואמר להון מננה
דמכין אנתון קומין וצלו
דלא תעלו לנסיונא:

*E disse loro, Perché dormite? Voi i le-
uamini su, & orate, accioche Voi non en-
tiate in tentatione.*

47 וצד הו ממלל הנני
בנשא והו דמתקנה
יהודא חד מן תלמידי
אמא קדמיהון וקרב לנת
ישוע ונשקה (הנני גיד
אתה נהב הנני להון
דאמא דנשק אמא היינו):

*E mentre ch'egli ancor parlaua, ecco
Giuda iudaea, e quello che si chiamaua Giu-
da, uno de docti, andaua loro incontro:
& accostossi à Iesus per baciario. (Perche
che haueua dato loro il segno, dicendo,
Quello che io bacciarò, effo io.)*

48 ואמר לה ישוע יהודה
בנשקתה משלם אנת
לכרה באנשא:

*E Iesus li disse, Giuda, col bacio tra-
disti il Figliuolo de l'huomo?*

42 לאמר אבא און אבא
להעביר את חכום הוה מעלי
אך לא נצונו כי אים נצונו
היה:

*Diziendo, Padre, si quieres, passa este vaso de
mi. empero no se haga mi voluntad, mas la tuya.*

43 ויראה אליו מלאך משמים
מבליג אותו:

*Y apareció le vn Angel del ciclo esforcan-
dolo.*

44 ובהותו בדאגה חתפלל
לנצח ויהי ועתו כמו רסיסי
רם תיורדים על תהרץ:

*Y puesto en agonía, oraua mas intensamen-
te: y fue su sudor como gotas de sangre que de-
cendian hasta tierra.*

45 ונקם מתפללה נבוא אל
תלמידים נמצאם ישנים
מתורה:

*Y como se leuantó de la oracion, y vino à sus
Discipulos, hallólos durmiendo de tristeza.*

46 ויאמר להם מה תישנו קומין
ותתפללו פן תבואו במסרה:

*Y dixoles, Que dormis? Leuantaos, y orad
que no entreys en tentacion.*

47 עודנו מדבר והנה החמור
התקרב יהודה אחד משנים
עשר הקדים אותם ויקרב אל
ישוע וינשקה (כי אתה האות
הוה נתן להם אשר אנשקו ו
הוא):

*Estando aun hablando el, he aqui la compan-
na, y el que se llamaua Iudas, vno de los Doze, yua
delante de ellos: y llegósse à Iesus para besarlo.
(Les auia dado senal, diziendo, Alque yo
besare à quicss.)*

48 וישוע אמר לו יהודה בנשקה
תמסר את בן תהאדם:

*Entonces Iesus le dixo, Iudas, con beso en-
treges al Hijo del hombre?*

42. Λέγων πατήρ, εἰ βούλησαι
παράλαβόν τὸ ποτήριον τοῦτό ἐ-
μοῦ· ἀλλὰ μὴ τὴ βούλημά μου, ἀλ-
λὰ τὴ σὴν γένεσιν.

*Disant, Pere, si tu voulois transpor-
ter cette coupe arriere de moi: toute-
fois que ma volonté ne soit point faite,
mais la tienne.*

43. Ὁ ἄγγελος δὲ αὐτῷ ἀγγέλου
αὐτὸν οὐρανὸν ἐπελάμβανον αὐτόν.

*Et vn Anges s'apparut du ciel à lui,
le fortifiant.*

44. Καὶ γινώσκων ἐν ἀγωνίᾳ,
κατακλιθεὶς προσεσχέτο. Ἐγένετο
δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡς ἡ θρόμβος αἱ-
ματός· κατὰ δακτύλους ἐπὶ τῇ
γῇ.

*Et lui étant en agonie, prioit plus
instamment: & sa sueur deuint comme
grumeaux de sang decoulans en terre.*

45. Καὶ αἰσθὼς ὅτι τῆς προσ-
σχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθη-
τάς, εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας αἰ-
νὴ τῆς λύπης.

*Puis s'estant leué de sa priere, il
vint vers les disciples, lesquels il trouua
dormans de tristesse.*

46. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί καθύ-
πετι; ἰδοὺ περὶ προσέχετε ἵνα
μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

*Et leur dit, Pourquoi dormez-vous?
Leuez-vous, & priez, que vous n'entriez
en tentation.*

47. Ἔτι δὲ αὐτὸς λαλοῦντος
ἱδοὺ ὁ ἔρχεται, ὃς λεγόμενος ἱού-
δας εἷς τῶν δώδεκα, προσήρχετο αὐ-
τῷ, καὶ προσέτατο αὐτὸν φιλεῖν
αὐτόν. (τὸ ποτήριον σημεῖον διδώκει
αὐτοῖς ὃν αὐτὸς φιλεῖ αὐτός ἐστι.)

*Et comme il parloit encore, voici,
vne troupe, & celui qui se nommoit Iu-
das, l'un des douze, vint deuant eux, &
s'approcha de Iesus pour le baiser:
(Leur auoit donné vn signal, disant,
Celui que ie baiserai, c'est lui.)*

48. Ὁ ἰησοῦς εἰπὼν αὐτῷ, ἰού-
δα, φιλήμας τίς ἢ ἐν ᾧ ἀνδρῶντος
παραδίδεις;

*Mais Iesus lui dit, Iudas, trahis-tu
le Fils de l'homme par vn baiser?*

כב

49. פד חנו דיו איליו ד
דעמה מדים דהוא אמרו
לה מרו נמחה אנו
בסנפס:

*Allora quei che gli erano intorno, Ge-
dendo quel che doueua essere, le dissero,
Signore, paratevmo noi col coltello?*

50. וסמחה חד מרתון
לעברה דרב כהנא ונכסיה
אנה דמיונא:

*Et uno di loro feri il seruitore del prin-
cipal Sacerdote, e tagliollo l'orecchia de-
stra.*

51. צנא ישוע ואמר פד
או מיה להדא נהרב
לאנה דהו דפולע ואסיה:

*Ma Iesus respondendo, disse, Lasciate
passar qui. Et tocando l'orecchia de celui,
lo risanò.*

52. ואמר ישוע להנו
דאנו עלהו רבי כהנא
וקשישא ורבי חילא
דחילא און דאל למסיה
בסנפס
ובחוסה דתחדונני:

*Poi disse Iesus a quelli che erano ve-
nuti a lui, cioè a i principali Sacerdoti, &
a i gouernatori del templo, & a i Vecchi,
Iesi era venuto come ad un ladrono con
spada e baston.*

53. כל יום עמכון ביות
בהיכלא ולא אנשטתון
עלי אדנא אלא דא הי
שעתכון ושולטנא
דחשיבא:

*Quando io era ogni di con voi nel
templo, non distendeste mai le mani sopra
di me, ma questa è l'hora vestra, e la po-
testà de le tenebre.*

54. ואמרו איתיהי ל
לכיתה דרב כהנא ו
שמינו אמת הנה ברתה
מו דחקה:

*Hor essi hauendolo preso, il menoran
sino, e condusserlo ne la casa del principal
Sacerdote, a Pietro lo seguistano di lontan-
za.*

כב

49. וכאשר רא' אלה אשר
עמו את אשר העשירה אמרו
לו אדני אם נכה בקרב:

*Y viendo los que estauan con el loque auia
de fer, y dixerono, Sennor, heriremos a cu-
chillo.*

50. ואחד מהם חכה אחי-
עבד כהן הגדול וקץ את אגו
הימנית:

*Y vno de ellos hirio a vn sieruo del principe
de los Sacerdotes, y quitóle la oreja derecha.*

51. תען ישוע ויאמר הניחו עד
הנה נוצע באגו וירפא אוהו:

*Entonces respondiendo Iesus, dixo, Dexad
hasta aqui, y tocando su oreja, sanólo.*

52. ויאמר ישוע אל שר
הכהנים ואל שלי מאה פקודי
חחיל סגני החיכל וקנים כמו
אל הפרץ יצאתם אל
בחקבות ובעצים:

*Y Iesus dixo a los que auian venido a el de
los principes de los Sacerdotes, y de los Magi-
strados del Templo, y de los Ancianos, Como a
ladron auays salido con espadas y con bastones.*

53. כל המים אשר הייתי
עמכם בהיכל ולא שלחתם
את ידלים בי אבל זאת היא
העת ושלטון חושך:

*Auiendo estado con vosotros cada dia en el
Templo, no estendistes las manos en mi. mas es-
ta es vestra hora, y la potestad de las tinieblas.*

54. ויאחזוהו ויליכו ויליכוהו
בבית כהן הגדול וכיפה בא
אחריו אחריהם:

*Y prendiendolo, truxeronlo, Y metieronlo
en casa del principe de los Sacerdotes. Y Pedro lo
segua de lexos.*

κβ.

49. ὁδὸν περὶ οἱ παρὰ αὐτὸν τὸ ἱ-
ερὸν, ὡς αὐτῷ, κύριε, εἰ πι-
νάζομεν ἐσ μαχαίρας.

*Alors ceux qui estoient autour de
lui, voyans ce qui s'en alloit aduenir,
lui dirent Seigneur, fraperons-nous de
l'espee?*

50. Καὶ ἑπάρξεν ἓς τις ἐξ αὐ-
τῶν τοῦ δαλῶν τὴν δεξιάν. καὶ
ἀφῆλθεν αὐτῷ τὸ οὖς τοῦ δεξιῶν.

*Et vn certain d'entr'eux frapale
seruiteur du Souuerain Sacrificateur,
& lui emporta l'oreille droite.*

51. Απερὶσθης δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν,
ἔστω εἰς τὸν ποῦτον. καὶ ἀψάμψεν
τὸ ὠτίον αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτόν.

*Mais Iesus prenant la parole, dit,
Laissez les faire iusques ici. Et ayant
touché l'oreille d'icelui, le guerit.*

52. Εἶπεν δὲ ὁ ἰησοῦς πρὸς τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς
ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς
ἀρχιερεῖς, εἰς τὸν ποῦτον ἵστα-
σθε τὰς μαχαίρας καὶ τὰς ῥαβδούς.

*Puis Iesus dit aux principaux Sacri-
ficateurs, & aux capitaines du temple,
& aux Anciens qui estoient venus con-
tre lui, Estes-vous sortis comme apres
vn brigand avec espees & bastons?*

53. Καὶ ἡμέτερον ὄντος μου μαθ' ὑμῶν ἐσ τῷ ἱερῷ ἐκ τῆς ἐξουσίας
τῆς χάριτος ἐσ ἐμῆ. ἀλλ' αὐτῇ ὥ-
ρῃ ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία ἐσ
τῆς σκότητος.

*Comme ainsi soit que j'aie este jour-
nellement au temple avec vous, vous n'
auez point estendu les mains sur moi:
mais c'est ici vostre heure & la puis-
sance des tenebres.*

54. Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγα-
γον, καὶ εἰσάγαγον αὐτὸν εἰς τὴν οἰ-
κὴν τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ πέτρος ἑ-
κολούθει μακρόθεν.

*A donc ils l'empoignerent, & l'em-
menèrent, & le firent entrer en la mai-
son du Souuerain Sacrificateur. Or Pe-
tre suiuoit de loin.*

CAP. XXII.

49. Videntes autem hi qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt ei, Domine, si percutimus in gladio?

Now when they which were about him / sawe what would followe / they said vnto him / Lord / shall we smite with sworde?

50. Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum: & amputavit auriculam eius dextram.

And one of them smote a seruant of the hie Priest / and strake of his right eare.

51. Respondens autem Iesus, ait, Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius, sanavit eum.

Then Iesus answered / and said / Suffer them thus farre: and he touched his eare / and healed him.

52. Dixit autem Iesus ad eos qui venerant ad se, principes sacerdotum & magistratus templi, & seniores, Quasi ad latronem existis cum gladiis & fustibus?

Then Iesus said vnto the hie Priestes / and capitaines of the Temple / and the Elders which were come to him / Be ye come out as vnto a thiefe with swordes and staves?

53. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.

When I was daily with you in the Temple / ye stretched not forth the hands against me: but this is your heure / and the power of darkenes.

54. Comprehendentes autem eum, duxerunt ad domum principis sacerdotum: Petrus vero sequebatur à longè.

Then tooke they him / and ledde him / and brought him to the hie Priestes house. And Peter followed a farre of.

Das XXII. Capitel.

49. Da aber sahen die vmb ihn waren / was da werden wolte / sprachen sie zu ihm: HERR / sollen wir mit dem Schwerdt darein schlagen?

De der de saac / som vaare omfiring hannem / huad der vilde ste / sagde de til hannem HERR / skulle vi sla til met Suerd?

50. Vnd einer auß ihnen schlug des Hohenpriesters Knecht / vnd hieb im sein recht Ohr ab.

De en aff dem / slo den ypperste Prestis Suend / och hug hans høyre Ore aff hannem.

51. Iesus aber antwortet / vnd sprach: Lasset sie doch so ferne machen. Vnd er rühret sein Ohr an / vnd heilet ihn.

Da suarede Ihesus / oc sagde / Lader dem dog go / ee saa langt. De hand rørdede hans Ore / oc lagde hannem.

52. Iesus aber sprach zu den Hohenpriestern vnd Hauptleuten des Tempels / vnd den Ältesten / die über ihn kommen waren: Ihr seht als zu einem Mörder mit Schwerdten vnd mit Stangen ausgegangen.

Da sagde Ihesus til de Ypperste Prestes oc Hoff / ughmendene for Tempelen / oc de Eldste som vaare komne til hannem / Iere vdgonne som til en Mørdere met Suerd oc Stenger.

53. Ich bin täglich bey euch im Tempel gewesen / vñ jr habt keine Hand an mich gelegt / Aber diß ist euer Stunde / vnd die Nacht der Finsterniß.

Jeg vaare dagligge hos / eder i Tempelen / oc i lagde icke en haand paa mig. Men dette er eders time / oc mørkens mact.

54. Sie griffen ihn aber / vnd führten ihn / vnd brachten ihn in des Hohenpriesters Haus / Petrus aber folgete von ferne.

Da grebde hannem / och førde hannem / och ledde hannem i den ypperste Prestis hus. Och Peder fulde langt efter.

Kapitola XXII.

49. Tedy vidauce ti ste / tñz pñ nēm byli co bylo bu / dāncpho / kelli: Pāne / bude / melibijti melem?

Awidrac i krosy przy nim byli co sie działo / rzekli do niego / Pānie mamyli byc miec / zeni?

50. Vderil geden z nich / sluchnijla knijete knijsteho / a vstal vcho geho pravě.

Tedy njetkory z nich vderzyl / sluge / zshazecia kaplanského / y vstal mu vcho pravě.

51. Tedy odpowēdew / H / jñis / keli: Nechtej ať potud. A kñz sedeteli vcha ge / vz / drawil ge.

Ale Iesus odpowēd / jñawby / rzekl / zāmedhayciej nāten cyha / y tñawby vchā lego / vyzdrowil go.

52. V keli Gessis / k tēm ste / tñz byli pñssiti nēmu knijstām knijstām a zpravcym / Chramu / a k staršim: Wā / ko k lotru vyssli gñe s Meci a s kngmi?

Zāthym rzekl Iesus do onych / zshazat kaplānskich y pñteloj / nych / doštol / y do staršich / kror / sy byli k nemu pñssili / wyssli / dñe / tñko nā zboyce / z mīacsmi / y z kñ / mi?

53. Gessio nā kñz den bñ / walgem s wāmi w Chramu / a nēwtāhli gñe rukau nā mne: Ale tatol gñi hodina / wasse / amoc temnostij.

Gdy jam vstāwac / jñe bywał / s wāmi w kōštele / a nie sčāgneli / ācie rāf nā mne / Ale tñā to tñst / o / nā / godji nā wāss / y mōc / ciemnos / āci.

54. Tedy nāwssagen wedli / ho / a wvedli do Domu knij / jete knijsteho. Petr pak stel / ja / nim / zdaleka.

Wiedli go tedy pōsmawsy / y / pñy pñwāditi / go w dom nāw / j / s / hgo / k / p / l / a / n / k / a / P / i / o / t / r / z / ā / n / i / m / s / e / d / l / z / d / a / l / e / k / a / .

55 וְהָיוּ דִּין נִזְכָּר
מִצֵּדֶת דִּרְתָּא וְיִתְבִּין הוּוּ
חֲדָרָהּ וְיִתְבִּין אֶהּ הוּוּ
שְׁמֵינוּ בְּנִתְהוּוּ:

Et habuendo essi acceso del fuoco nel mezzo de la corte, & essendosi posti a sedere insieme, Pietro si pose a sedere nel mezzo de loro.

56 וְהָיָה צְלִימְתָּהּ
הָיָה דִּינָה לְוִי נִזְכָּר
יִתְרָה בֵּהּ וְאִמְרָה אֶהּ
הָיָה עִמָּה הָיָה:

E vedendolo vna seruente sedere al fuoco, riguardato ch'ella hebbe fissamente, disse, Costui ancora era con essolui.

57 הוּוּ דִּין כְּפֹר וְאִמְרָה
אִתְרָתָה לֹא יָדַע אֶנְיָ
לֵהּ:

Et egli la rinegò, dicendo, Donna, io non la conosco.

58 וְכֵן חָלִיל בְּנוֹהֵי מֵ
אִתְרָתָהּ וְאִמְרָה לֵהּ אֶהּ
אֶתְּ בְּנוֹהֵי אֶתְּ כִּפְּתָה
דִּין וְאִמְרָה לֹא הָיָה:

E poco di poi un altro habuendolo veduto, disse, Tu ancora sei di quelli. Ma Pietro disse, Homo, io non son io.

59 וְכֵן שָׁעָא תְּדַבֵּר
אִתְרָתָהּ בְּתִרְתָּא הָיָה
וְאִמְרָה שְׂרִירָאִית אֶהּ הָיָה
עִמָּה הָיָה אֶהּ אֶלִּילָהּ
הוּוּ דִּין:

Poi per spatio quasi d'una hora, un certo altro affirmaua dicendo, Io vengo costui ancora era con esso: impetrucci egli è Galileo.

60 אִמְרָה כִּפְּתָה וְכֵן
לֹא יָדַע אֶתְּ מִנָּה וְאִמְרָה
אֶתְּ וְכֵן תְּדַבֵּר כִּדְּ הוּוּ מִמֶּלֶל
הָיָה תְּדַבֵּר:

E Pietro disse, Homo, io non so quel che tu dici. E subito, mentre ch'egli ancor parlaua, il gallo cantò.

61 וְאִתְּפִינִי וְשָׁעָא וְכֵן
כִּפְּתָה וְאִתְּדַבֵּר שְׁמֵינוּ
מִלְתָּה דְּמִרְוֹ בְּאִמְרָה הָיָה
לֵהּ דְּהָדָם דִּי תְּדַבֵּר תְּדַבֵּר
תְּכַפֵּיר בִּי תֵּלֶת וְכֵן:

Et il Signore rimoluto, riguardò Pietro. Allora Pietro si ricordo de la parola del Signore, com'egli si hauiua detto, Prima che il gallo cantò, io mi negarai tre volte.

55 וְכֵן עָרַם אֶתְּ חֵטְא בְּתוֹךְ
הָהָרָה וְכֵן עָרַם מִסְבִּיב וְכֵן
כִּפְּתָה הָיָה בְּתוֹכָם:

Y auiedo encendido fuego en medio de la sala, y sentandose todos al derredor, sento se tam bien Perro entre ellos.

56 וְכֵן אִתְּרָה אֶתְּ אִתְּרָה בְּשִׁבְתָּהּ
אֶלְּ הָהָרָה וְכֵן בְּשִׁבְתָּהּ לֵאמֹר
וְכֵן הוּוּ עִמָּה הָיָה:

Y como vna criada lo vido que estaua sentado al fuego, puestos los ojos enel, dixo, Y este con el era.

57 וְכֵן כְּחֵשׁוֹ לֵאמֹר הָיָה
לֹא יָדַעְתִּי:

Entonces el lo niego, diciendo, Muger no lo conozco.

58 וְכֵן מִצֵּד רִוְחָה אֶתְּ
אֶתְּ לֵאמֹר וְכֵן מִתָּה הוּוּ
כִּפְּתָה אֶתְּ הָאָדָם לֹא הָיָה
אֶנְיָ:

Y un poco despues viendolo otro dixo, Y tu de ellos eras. y pedro dixo, Hombre, no soy.

59 וְכֵן שָׁעָא אֶתְּ אֶתְּ פְּלִמְוִי
הָיָה לֵאמֹר בְּאִמְרָה הָיָה עִמָּה הָיָה
הָיָה חֲלִילִי הוּוּ:

Y como vna hora passada, otro affirmaua diciendo, Verdaderamente tambien este era con el: porque es Galileo.

60 וְכֵן כִּפְּתָה לֹא יָדַעְתִּי מִה
תְּדַבֵּר וְכֵן בְּעוֹדָהּ מִדְּבַר
תְּדַבֵּר תְּדַבֵּר:

Y Pedro dize, Hombre no se que te dizes. Y luego, citando aun el hablando, el gallo cantó.

61 וְכֵן אֶתְּ אֶתְּ וְכֵן אֶתְּ כִּפְּתָה
וְכֵן כִּפְּתָה אֶתְּ דְּבַר אֶתְּ אֶתְּ
דְּבַר אֶתְּ כִּי בְּטוֹרָם תְּדַבֵּר
תְּדַבֵּר תְּכַפֵּיר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:

Entonces buelto el Sennor, miro a Pedro: y Pedro se acordó de la palabra del Sennor, como le auio dicho. Antes que el gallo dé boz me negarás tres vezes.

55. Ἀψάροντος ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ
αὐτοῦ, καὶ συγγενισμένοι αὐτῷ
ἐκάθητο ὁ πῆτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Et ayans allumé du feu au milieu de la cour, & s'estans assis ensemble, Pierre aussi s'assit au milieu d'eux.

56. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν περιέσπασεν τὸ
καθημένον ὅτις ἐν φῶτι, καὶ αὐτοῦ
αἰτῶν αὐτὸν, ἔειπεν, καὶ ἐστὶν σὺν
αὐτῷ ὧν.

Et vne chambriere le voyant assis auprès du feu, & ayant fixé l'œil sur lui, dit Cestui-ci aussi estoit avec lui.

57. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτῇ, λέγων, γυναι, σὺκ οἶδας αὐτόν.

Mais il le renia, disant, Femme, ie ne le cognoi point.

58. Καὶ μετὰ βραχυῦ χρόνου ἰδὼν αὐτὸν, ἰσχυρῶς αὐτὸν ἔειπεν ὅτι ἐστὶν πῆτρος ὁ ἄνθρωπος, σὺκ οἶδας αὐτόν.

Et un peu après un autre le voyant, dit, Tu es aussi de ceux la. Mais Pierre dit, O homme, non ius.

59. Καὶ μετὰ τῆς αἰτίας αὐτοῦ μὴ αἰετῶν, ἀλλὰ τὸ διαμαρτυρεῖσθαι, ἔειπεν, καὶ ἀληθεύεις καὶ ἐστὶν μετ' αὐτοῦ ὧν. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐσμεν.

Et ensuite l'espace d'une heure apres, quelque autr e aiet auoit, pour vray celtui ci aussi estoit avec lui: car il est Galileen.

60. Εἶπεν δὲ ὁ πῆτρος, ὁ ἄνθρωπος, σὺκ οἶδας ὅτι λέγεις. καὶ ἀποκριθεὶς εἰς τὸ λαλοῦν αὐτόν, ἔειπεν, ὁ ἀλιεὺς ἐγώ.

Et Pierre dit, O homme, ie ne sai que tu dis. Et a l'inslant, comme il parloit encore, le coq chanta.

61. Καὶ ἐπαφῆς ὁ κύριος ἐπὶ τὸν βλαψάτον πῆτρον καὶ ἀναμνήσθη ὁ πῆτρος τὰ λόγια ἃ ἔειπεν, ὡς εἶπεν αὐτῷ, ὅτι περὶ αὐτοῦ ἐρεῖσθαι, ἀποκριθεὶς μετὰ τῆς.

Et le Seigneur se retournant, regarda Pierre, & Pierre se rememora la parole du Seigneur, comme il auoit dit, deuant que le coq chantât, tu me rememras par trois fois.

62 וַיִּפֶּק לְבַר שְׁמַעְיוֹן בֶּן־מַרְיָאמָה׃

Per il che Pietro & scissosene fuore, pian se amaramente.

63 תִּבְרָא דְאַחֲדֵינוּ הוּא לְיִשׁוּעַ מִבְּחִין הוּא בִּיה וּמַרְפִּין הוּא לֵה׃

Hor quelli hommini che tenevano Is- su, lo schizzosmano, e batteuano.

64 וּמַחֲוִין הוּא לֵה עַל־אִפְהֵי וּמַמְרִין אֶתְנַבְּנָהּ מִגּוֹ מַחֲוִין׃

Et haueudolo Velato, gli percutenano la faccia, e daban d'angli, dicendo, Indonna, chi è quello che t'ha battuto?

65 וְאַחֲרֵיכֵן סָגְרָתָא מִגְדַּפִּין הוּא וְאַמְרִין עֲלֵיהִי׃

E molte altre cose diceuano contra di lui, inguriandolo con male parole.

66 וְכֵן נִגְהַרְתָּ אֶתְפָּנִישׁוֹ קִשְׁיָא וְרַפִּי פִּהֵינָא וְסָפֵינָא וְאַסְקִינְהִי לְבֵית פְּנוֹשְׁתָּהוּן׃

Come poi fu venuto il giorno, i Vecchj del popolo, e i principali Sacerdotes, li Scribi si trouarono insieme, e menarono lo la loro residenza.

67 וְאַמְרִין לֵה אֵן אֵתָּה הוּא מִשִּׁיחָא אָמַר לֵן אָמַר לֵהוּן אֵן אָמַר לְכִין לֵן תְּהִימְנוּגְנִי׃

Dicendo, Sei tu Christo? di eccle. Et egli disse loro, Se io ve lo dirò, Voi non lo crederete.

68 וְאֵן אֶשְׁאֲלִכֶּן לֵן מִפְּנִין אֲנִתֶּן לִי פִתְגָמָא אֵן שְׂרִין אֲנִתֶּן לִי׃

E se ancor io ti domanderò, Sei non mi risponderete, me mi lassarete andare.

69 מִן חֶשָׁא יְהוָה בְּרָהּ דְּאִנְשָׁא יִתֵּב מִן יִמִּינָהּ דְּחִילָא דְּאֵלֵּהּ׃

Da hora innanz, il Figliuo di l'huomo sarà a sedere a la destra de la Sinit di Dio.

62 וְכִיפָּה יֵצֵא לְחוּץ יִיבָרֵךְ בְּמִדְרוֹת׃

Y saliendo fuera Pedro, Horò amargamente.

63 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָחֻז אֶת־יִשׁוּעַ הִלְיָצוּהוּ מִכֵּיִם בְּפָנָיִם׃

Y todos los hombres que tenian a Iesus bur- lauan del hiriendo lo.

64 וַיַּחַפְּהוּ וַיִּכּוּ אֶת־פָּנָיו וַיִּשְׁאֲלוּ לֹו לָאֵמַר תִּנְבֵּא מִי הוּא אֲשֶׁר מַכָּה אֹתָךְ׃

Y cubriendolo herian su rostro, y pregun- tauanle diziendo, Prophétiza quien es el que te hirió.

65 וַיְדַוּבוּת אַחֲרֵיהֶם רַבּוֹתָא אָמְרוּ אֵלָיו׃

Y dezian otras muchas cosas injuriandolo.

66 וַיְהִי־בֹקֶר וַיִּקְהֲלוּ זִקְנֵי הָעָם וְשָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְסוֹפְרֵי־יְהוּדִיכּוּת בְּעֵדָתָם׃

Y como fue de dia, juntaronse los An- cianos del Pueblo, y los Principes de los Sacer- dotes, y los Escribas, y truxeronlo a su concilio.

67 לֵאמֹר אִם אַתָּה תְּמַשִּׁיחַ אָמַר לָנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אִם אָמַר לָכֶם לֹא תֵאֱמִינִי׃

Diziendo, Eres tu el Christo? dinoslo. Y dixoles, Si os lo dixere, no creereys:

68 וְאִם אֶשְׁאֵל לֹא תַעֲנֵנִי לִי וְלֹא תַפְטְרוּ׃

Y tambien si os preguntare, nome respon- dereys, ni me soltareys.

69 מַעַתָּה יְהִי בֶן־הָאָדָם יוֹשֵׁב מִיְמִין עֲבֹדַת אֱלֹהִים׃

Mas desde aora el Hijo del hombre se asen- tarà a la diestra de la potencia de Dios.

62. Καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ πέτρος ἐκλαυσεν πικρὰς,

Adonc Pierre estant sorti dehors, pleura amerement.

63. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ σαλῆχοις τὸν ἰησοῦν, ἐπέπαιζον αὐτῷ, δειρο- τεῖ.

Or ceux qui tenoyent Iesus, se moc- quoyent de lui, & le flayoyent.

64. Καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν, ἐτυπῶν αὐτὸ τὸ πρὸς ὤμων, καὶ ὁ πηρώων αὐτὸν, λίγριτες. περὶ τῆς οὐχίας αὐτοῦ ὁ παῖς αὐτοῦ πε.

Et fayant bandé lui donnoyent des coups sur la face: & l'interroguyent, disans, Prophétize qui est celui qui t'a frapé.

65. Καὶ ἔτερα πολλὰ βλασφη- μιῶντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Et disoyent plusieurs autres cho- ses contre lui, en l'outrageant de paro- les.

66. Καὶ αἰς ἐγγύς ἡμέρας, συ- νήχθη τὸ πρὸς ὧν τῶν ἱερέων, & τῶν γραμματέων, καὶ ἀ- πὸ τοῦ λαοῦ αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον ἔτα- ν.

Quand le iour fut venu, les Anci- ens du peuple, & les principaux Sacri- ficateurs, & les Scribes s'assemblerent, & le menerent dedans le conseil.

67. Ἀέροντες, ἢ σὺ εἶ ὁ χριστός; εἶ- πε ἡμῖν. εἰπε ᾧ αὐτοῖς, εἰάν ὑμῖν εἴ- παω, σὺ μὴ πιστεύσεις.

Et lui dirent, Si tu es le Christ, dis le nous. Et il leur respondi, Si ie le vous di, vous ne le croirez point.

68. Ἐάν δὲ καὶ ἐρωτήσω, σὺ μὴ ἀποκριθήσῃ μοι, ἢ ἀπολύσεις.

Que si aussi ie vous interroge, vous ne me respondrez point, ni me laisserez aller.

69. Ἀπὸ τῶν ὧν ἐσθὲν ὁ υἱὸς τῶν ἀνθρώπων καθήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.

Deformais le Fils de l'homme se- ra assis à la dextre de la vertu de Dieu.

62. Et egressus foras Petrus
flevit amare.

And Peter went out / and wept
bitterly.

63. Et viri qui tenebant il-
lum, illudebant ei, caden-
tes.

And the men that held Jesus / mo-
cked him / and strooke him.

64. Et velaverunt eum, &
percutiebant faciem eius: &
interrogabant eum, dicen-
tes, Prophetiza, quis est qui
te percussit?

And when they had blindfolded him /
they smote him on the face: & asked him /
saying / Prophezie who it is that smote
thee.

65. Et alia multa blasphe-
mantes dicebant in eum.

And many other things blasphem-
ing spoke they against him.

66. Et ut factus est dies,
convenerunt seniores ple-
bis & principes sacerdotum
& Scribae, & adduxerunt il-
lum in consilium suum.

And as soone as it was day / the El-
ders of the people / and the big Priests
and the Scribes came together / and
ledde him into their Council.

67. Dicentes, Si tu es Chri-
stus dic nobis. Et ait illis, Si
vobis dixero, non credetis
mihi.

Saying / Art thou the Christ? tell
us. And he said unto them / If I tell
you / ye will not beleene it.

68. Si autem & interroga-
vero, non respondebitis mi-
hi, neque dimittetis.

And if also I aske you / ye will not
answere me / nor let me goe.

69. Ex hoc autem erit filius
hominis sedens à dextris
virtutis Dei

Hereafter shall the Sonne of man
sit at the right hand of the power of
God.

62. Vnd Petrus gieng hinauß / vnd
weinet bitterlich.

De Peter gieff hen vð / oc græd bitterlige.

63. Die Männer aber / die Jesum
hielten / verspotteten in / vnd schlugen
ihn.

Men de Mend / som huldte Jhesum / bespottede
hannem oc sloge hannem.

64. Verdeckten ihn / vnd schlugen in
ins Angesichte / vnd fragten ihn / vnd
sprachen: Weissage / wer istis / der
dich schlug?

Stuete hannem / oc sloge hannem / Ansetet / oc
spurde hannem at / oc sagde / Spaa / huo er den / som
dig slo?

65. Vnd vil andere lästerungen sag-
ten sie wider in.

De wegen anden Bespottelse sagde de mod
hannem.

66. Vnd als es tag ward / sammle-
ten sich die Eltesten des Volks / die
Hohenpriester vnd Schriftgelehrten /
vnd fuhreten ihn hinauff für ihren
Racht.

De der der bleiff dag / forsamlede Földen is Eldste
sig / de nypperste Prester oc Scrifftelege / oc forde han-
nem hen op faar deris Raad.

67. Vnd sprachen: Bistu Christus?
sage es vns. Er sprach aber zu ihnen:
Sage ich seuch / so glaubet irs nicht.

De sagde. Est du Christus / sig off der. De hand sagde
til dem / Siger ieg eder der / da tro i det tæle.

68. Frage ich aber / so antwortet ir
nicht / vnd lasset mich doch nicht los.

Men atspør ieg eder / da suare i tæle / oc lade mig
dogtæle løst.

69. Darumb von nun an wirdt des
Menschen Son sitzen zur rechten
hand der krafft Gottes.

Der saare / nu her effter skal Menniskens Son si-
de høit Gudz krafftis høyre Haand.

62. Wyssed Petr wen / pla-
kal horce.

Wyssed by Piotr precs / gorzko
plakal.

63. Muszj pal ti kteryjz drze-
li ho / posmiywali se genu tepau-
ce.

Ci tedy ktorzy spolu trzymali
Jezusa / na gramali go bialo go.

64. Zakrywali ho / a bili
twar geho / a tazali ho kauce:
Hadan kdo gesi kteryjz tebe vrci
fil?

A ktos twyszy go / bili oblicze
iego / pytal go a mowiac / Gada-
y sie kto jest ten ktorzy cie wderzyl?

65. W ginie mnoze wrecz rau-
hagijce se mluwili proti nemu.

W wielesnych rzeczy sromocac
go mowili nani.

66. Akoncz byl den / sešli se
Starzy i ludu / a Anijata
Kněz / a Bieci / awedli ho
do Radny.

Porym gdy dzien nastal / sešli
sie starzy i ludu / a Anijata / a
planstie / do Radny / a przywie-
dli go przed zgomadzenie swe.

67. Kauce: Bysli ty Krystus /
powez nam? V keli gim: Po-
wli mili / newerzije mi:

Mowiac / Powiedzije nam /
sluzes ty test Krystus. Ale on po-
wiedzial / Chociajz bych ja wam y
powiedzial / thedy wy zadnyh spo-
sobem wierzyc nie bedziecie.

68. Apakli was otziji / neod-
powijete / ani propastijete.

A keli bych tej was ocs pytal /
zadnyh sposobem nie odpowie-
cie / ani nie opusticie.

69. Ale potom bude to / ze Syn
Celowka sedne na Prawicy
mocy Bozije

A tak od tego czasu bedzie
Syn slowiezcy siedzial na pra-
wicy mocy Bozije.

כב

70 אמרין דין פלהון אנת
הו הכיל ברה דאלהון
אמר להון ישוע אנתון
אמרין אנתון דאנת אנת :

*Allor tutti dissero, Tu sei dunque il
Figliuol di Dio? Ed egli disse loro, Poi dite
chese sono.*

71 אמרין מננה תיב
מתבצין לו סדא רנו גיר
שמעון מן פומה :

*Es essi dissero, Che habbiamo noi pin
bisogno di testimonianza? quando che
noi medesimi l'habbiamo dato da la sua
bocca?*

כג

1 וקמו פלה פגושהון
ואתיהי לות פילטוס :

*E sollevamoli su tutti la moltitudine
de essi, lo menarono a Pilato.*

2 ושדיו אכליו קרבוהו
ואמרין להננה אשכחן
דמטעא עמן ופלא דפסה
רישא לקסר לננה
ואמר על גמשה דמלכא
הו משיח :

*E incominciarono ad accusarlo, di-
cendo, Noi habbiamo trovato che costui sou-
uerne la gente, e proibisce il dare i tributi a
Cesare, dicendo se esset Christo &c.*

3 פילטוס דין שאלה ואמר
לה אנת הו מלכא
דיהודא אמר לה אנת
אמר :

*Allor Pilato lo domandò, dicendo,
Sei tu il Re de Giudei? Egli rispondendo-
gli, disse, Tu lo dici.*

4 ואמר פילטוס לרבי
כהנא וקנשא אנת מדם
עקנת לא משכח אנת על
גברא הננה :

*E Pilato disse a i principali Sacer-
doti, & a le turbe, lo non trouo culpa veru-
ma in queff homo?*

כב

70 ויאמרו כלם ואף את הוה
בראיהם והוא אמר אליהם
אתם אומרים כי אני הוה :

*Y dixeron todos, Luego tu hijo eres de Dios?
Y el les dixo, Vosotros lo dezis que yo soy.*

71 והמה אמרו מה עוד נצטרך
עדות כי אנחנו שמענו מפיו :

*Entonces ellos dixeron, Que mas testimo-
nio desleamos? porque nosotros lo auemos oy-
do de su boca.*

כג

1 וקם כל קהלם ויוליכוהו
אל פילטוס :

*Leuantandose entonces toda la multitud
de ellos, lleuaronlo a Pilato.*

2 ויחלו להלשין אותו לאמור
אתה מצינו כי מתעב את
העזי וכלא לתת את מם לקיסר
לאמר על גמשה כי משיח
המלך הוה :

*Y començaron a acusarlo, diciendo, Acste a-
uemos hallado que peruierte nuestra nacion, y
que veda dar tributo a Cesar, diciendo, que el es
Christo, el Rey.*

3 ובפילטוס שאל לו לאמר
האת הוה מלך היהודים והוא
ענה ואמר לו את אומר :

*Entonces Pilato le preguntó, diciendo, Eres
tu el Rey de los Indios? Y respondiendole el, di-
xo, Tu lo dizes.*

4 פילטוס אמר אל שרי
הכהנים ואל הקהל אינני מצא
אדות באנש הוה :

*Y Pilato dixo a los Principes de los Sacer-
dotes, y a las compannas, Ninguna culpa hallo
en este hombre.*

כג

70. Εἶπον ὅ πάντες, σὺ οὖν εἶ ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὃς ὁ πᾶς σου εἶπεν,
ὅτι ἔγωγε εἶμι.

*Lors il dirent tous, Es-tu donc le
Fils de Dieu? Il leur dit, Vous le diuez
vous-mêmes, que ie le suis.*

71. Οἱ δὲ ἑαυτοὶ, τί ἐτι χρῆμα ἔχου-
μεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἤκου-
σαν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

*Lors ils dirent, Qu'auons-nous be-
soin encorés de témoignage? car nous
mesmes l'auons ouï de sa bouche.*

ΚΕΦ Α Λ. κγ.

Καὶ ἀναστὰς ἅπαντες τὸ πλῆθος
αὐτοῦ, ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν
πῖλᾶτον.

*Puis apres toute la multitude d'i-
ceux seieus, & le mena à Pilate.*

2. Ἡρξαστο δὲ κατηχεραὶ αὐτοῦ,
λέγοντες, τῷ τοῦ αὐτοῦ ἀποκρί-
σιναι τὸ εἶπεν, ὅτι καὶ λυόνται καὶ
σὺ φέρετε δίδου, λέγοντες ἰου-
δοὶ χρῆσθαι βασιλέα ἐμῶν.

*Et se prirent à l'accuser, disant,
Nous auons trouué cestui, ci subuer-
sant la nation, & defendant de bailler le
tribut à Cesar, & se disant estre Christ
le Roy.*

3. Ὁ δὲ πῖλᾶτος ἐπαρώτησεν αὐ-
τόν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
ἰουδαίων; ὃς ὁ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, εἶ-
πεν, σὺ λέγεις.

*Lors Pilate l'interrogea, disant, Es-
tueroy des Iuifs? Lui respondant dit,
Tu le dis.*

4. Ὁ δὲ πῖλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς
ἀρχιερεὶς καὶ τοὺς ἑχλους, ὅτι οὐ
δύναμαι εὐρεῖν ἐν τῷ αὐτοῦ ἁμάρ-
τιαν.

*Et Pilate dit aux principaux Sacri-
ficateurs & aux troupeux, Je ne trouue
aucun crime en cest homme ici.*

CAP. XXII.

70. Dixerunt autem omnes, Tu ergo es filius Dei? Qui ait, Vos dicitis, quia ego sum.

Then saide they all: Art thou then
the Sonne of God? And he saide to
them: Ye say that I am.

71. At illi dixerunt, Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audivimus de ore eius.

Then said thee: What neede we any further witness? for we our selves haue heard it of his owne mouth.

CAP. XXIII

ET surgens omnis multi-
tudo eorum, duxerunt
illum ad Pilatum.

Then the whole multitude of them
arose, and led him unto Pilate.

2. Cœperunt autem illum accusare, dicentes, Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Cæsari, & dicentem se Christum regem esse.

And they began to accuse him / saying / We have found this man perverting the people / and forbidding to pay tribute to Cæsar / saying / That he is Christ a King.

3. Pilatus autem interrogavit eum, dicens, Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait, Tu dicis.

And Pilate asked him / saying /
Art thou the King of the Jewes? And
he answered him / and said / Thou sayest it.

4. Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum & turbas: Nihil invenio causæ in hoc homine.

Then said Pilate to the chief Priests, and to the people, I finde no fault in this man.

Das XXII. Capitel.

70. Da sprachen sie alle: Bist du denn Gottes Son? Er sprach zu ihnen: Ihr sagets / denn ich bins.

Da sagde de alle / Est du da Gud; Søn? Hand
sagde til dem / I siige der / thi ieg er.

71. Sie aber sprachen: Was dürfen wir weiter Zeugniß? Wir habens selbst gehört aus seinem Munde.

Da saade de: Hvad haaffue wi senger vidnisbyrd
behoff? wi haaffue seiff hørt det aff hans Mund.

Das XXIII. Capitel.

Und der gantze hauff stund
auff / vnd führeten ihn für Pilatum.

Den gantſte Hob ſtod op / oc ſorde hannem
ſaar Pilatum.

2. Und fiengen an ihn zuverklagen /
vnd sprachen (Dissen finden wir / daß
er das Volk abwendet / vnd verbeut
den Schoß dem Keiser zugeben / vnd
spricht : Er sey Christus ein König.

De de begynste af klage yaa hannem / or sagde /
 Denne findet wi / at hand affuender Joleker / oc for-
 biuder at giffue Kønseren Skat / De siger / Hand en
 Christus en Konge.

3. Pilatus aber fraget ihn / vnd sprach: Bist du der Jüden König? Er antwortet in vnd sprach: Du sagst.

Da spilde Vilans hannem at / oc sagde / Est du
Jede Konge? Hand suarede hannem / oc sagde / Du
siacr det.

4. Pilatus sprach zu den Hohenpriestern und zum Volk: Ich finde keine Ursache an diesem Menschen.

Pilatus sagde til de Ypperste Prester oc til Folck et
Ieg finder ingen Sag mer denne Menniske.

Kapitola XXII.

Kapitola XXII.

70. Gfelli wffychfni: Tschon
ty gfo Son Bojii? Kternjto
feli: Wy prawytc/Je nâ gfein.

Żartujcie o mnie rzeffi / A wieceś
ty jesteś Syn Boży? / A on rzekł do
nich / Wy powiedzacie żem jest.

71. **Noni řekli :** Což gesťe
potřebujeme svůdectví? Ne-
bo sami jsme slošťeli ; vst' gehoť

Oni tedy rzekli: A coż iesze
potrzebujem swiadczenia? otoz
smy juz sami sybeli i vst tego.

Capitola XXIII.

Echdy porostawisz wssie
 cino mnojswij gich / we
 dli gen Pylatowi.

Tedy wstawisz w sythę one wielkość/ wiodła gode Płara.

2. Upočasi naň žalovati /
řkauce: Tohoto gšme nalezli / a
an přewrach Nárrodnájs / a
bránij Daně dáwati Čyfaři /
a prawij se býti Křeslem Krá-
sem.

Upoczeli nan staryc mowiac
 O tochmy znalezliuz rhen w3 baw
 zalud / anie kaze dan dawac Ce
 saryow / powiedziac ze on jest
 Krysthus Krol.

2. Tedy o Pilát otázal ho /
řka: Tyli jsi Král židow? řk
A on odpowědew / řek: Ty
pravíšš.

I pytał go Pylat / mówiąc
 A tyżes ieś on Arol Żydowski:
 na co mu on odpowiedział
 rzekł / Ty powiadasz.

4. Překřtíš l' knížatům
knížkám ať zástupům; zá-
dně nenaležám winy na tom
to Eflowtíu.

2. thāf pilat rzekł do Asijan
y do ludu pospolitego / Żadnego
ja przeciw meemu nie nǎydnę
tym człowieku.

5 הננו דין מוצאיו הנו
ואמרין דשגשגה לעמון פד
מלך בכלה יהוד ושדי מן
גלילא ונדרמא להרבה :

*Ma essi rimproveravano, dicendo, Egli
sollena il popolo, insegnando per tutta la
Giudea, cominciando da la Galilea infino
qui.*

6 פילטוס דיו פד שמע
שמא דגלילא שאל האו
גברא הו גלילא :

*Pilato facendo nominar la Galilea,
domandò se l'uomo era Galileo.*

7 ופד ידע דמון תחית
שולטנא הו דהרודס
שברה לנתה דהרודס מ
מטול דבאורשלם הנני
פתינו נבמתא :

*Et habendo conosciuto ch'egli era de
la giurisdiction d'Herode, lo rimandò ad
Herode, che in quei giorni era, ancor egli
in Ierusalem.*

8 הרודס דיו פד מנחיה
לישוע חדי טב צבא הוא
גיד למחנה מן ונבנה
סגיאא מטול דשמע הוא
גלילא סגיאאא ופסבר
הוא דמרים אמתא יתו
מיה :

*Herode come Gidde l'era, si allegro
sommamente: perche gia gran tempo
desiderava di vederlo: perche Solima disse
molte cose di lui, e sperava di vederli far
qualche segno.*

9 ופילא סגיאאא משאל
הוא לה ישוע דיו מדי
פתגמא לא אתיבה :

*Non egli l'interrogò con molte parole:
ma esso non gli rispose niente.*

10 קומיו הנו דיו רבי כ
פתיא וסברא וצויתא
אכליו הנו קרציה :

*E i principali Sacerdoti e li Scribi flau-
mano li presente grandemente accusandolo.*

11 הרודס דיו שטה הו
ופלחיה ופד מכוה א
אלפשה נתתא דחוריתא
ושברה לנת פילטוס :

*Ma Herode insieme co i suoi soldati
prezzandolo e scherzandolo, il Gesti
a vna veste splendida, e rimandolo a Pi-
lato.*

5 ותחמה העיו לאמר כי המם
את העם מלמד בכל יהודה
מיחל בגלילה עד תפא :

*Mas ellos porfianau, diciendo, Albororá al
pueblo enseñando por toda Iudea, començan-
do desde Galilea hasta aqui.*

6 ופילטוס שומע את הגליל
שאל אם איש גלילי הוא :

*Entonces Pilato, oyendo de Galilea, pre-
guntó si era Galileo.*

7 וידע כי משלטון הירודס
הוא וישלחנו אל הירודס אשר
במים תחם גם הוא היה
בירושלים :

*Y como entendió que pertenecía al fenno-
rio de Herodes, remittiólo à Herodes: el qual
tambien estaua en Ierusalem en aquellos dias.*

8 והרודס רואה את ישוע
שמח מאד כי רצה לדאור
מעט רבה בעבוד כי שמע
רבות ממנו ויאמר עוד לדאור
להעשות אות ממנו :

*Y Herodes, viendo à Iesus, holgose mucho;
porque auia mucho que lo desseaua ver: porque
auia oydo de el muchas cosas: y tenia esperança
de ver dees hazerle alguna fennal.*

9 וישאל לו בדברים רבים
והוא לא אחד ענה לו :

*Y preguntauale con muchas palabras: mas
el nada el respondió.*

10 ויקומו שרי חכמים ותסופרים
לנצח ולשינו אותו :

*Y estauan los principes de los Sacerdotes y
los Eseribas accusandolo con gran porfia.*

11 ויליצנו הירודס עם אנשי
מלחמה אשר אתו ופאשר
הליצוה ויכסוה בגד לבן
וישלחנו אל פילטוס :

*Mas Herodes con su corte lo menospreció,
y escarneció, vistiendolo de vna ropa rica: y bol-
uiólo à embiar à Pilato.*

5. Oí dē *ᾠδίζουσιν*, λέγοντες, ὅτι
ἀσασίη τὸ λαόν, διδάσκων παθ'
ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἀρχαίμην
ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ὡς ἔδε.

*Mais ils s'efforçoient tant plus, di-
sant, Il esineur le peuple, enseignant par
toute Iudee, ayant commencé depuis
Galilee iusques ici.*

6. Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας γαλι-
λαίου, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἀσκαρῶν
γαλιλαῖος ἐστίν.

*Quand Pilate ouit parler de Galil-
lee, il demanda, si le personnage estoit
Galileen.*

7. Καὶ ὅτε ἤκουσεν ὅτι ἐκ τῆς ἐξου-
σίας ἡρώδου ἦν, αὐτὸν παραπέμψεν
αὐτὸν πρὸς ἡρώδην, ὃς καὶ αὐτὸν
ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῦταις ταῖς ἡ-
μέραις.

*Et ayant entendu qu'il estoit de la
iurisdiction d'Herode, il le renuoya vers
Herode: lequel aussi en ces tous-la es-
toit en Ierusalem.*

8. Ὃ δὲ ἡρώδης ἰδὼν τὸν ἰησοῦν
ἐχάρη λίαν· ὡς γὰρ θέλων εἶναι
καὶ αὐτὸν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλ-
ὰ παρααυτῶν ἡλπίζε· π ση-
μαῖον ἰδεῖν· αὐτὸν γινώσκων.

*Et quand Herode vid Iesus, il en fut
fort ioyeux: car il des pieça desiroit-
il le voir, a cause qu'il oyait dire plusieurs
choses de lui, & esperoit qu'il lui verroit
faire quelque signe.*

9. Ἐπερωτᾷ δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις
ἰσχυροῖς αὐτὸς δὲ οὐκ ἀπεκρίνατο
αὐτῷ.

*Or l'interroguait-il par diuers propos:
mais il ne lui respondoit rien.*

10. Εἰσέμυσαν δὲ αὐτῷ κατὰ γο-
νίας αὐτοῦ οἱ γραμματεῖς καὶ τὸν
ἐρωτᾷ αὐτὸς.

*Et les principaux Sacrificateurs &
les Scribes comparurent li, l'accusant
auec grande vehemence.*

11. Ἐξουστράφη δὲ αὐτὸς ὡς ἡρώδης
σὺ τοις κρατοῦμασι αὐτοῦ, καὶ ἐμ-
παίλας, ὡς βαλὼν αὐτὸν ὡς ἡ
λαμπρὰ, αὐτὸν μὲν αὐτὸν τῷ
πιλᾶτῳ.

*Mais Herode auec ses gens l'ayant
mesprisé, s'ellant moqué de lui, apres
qu'il eut reueu d'un veilement blanc,
le renuoya à Pilate.*

CAP. XXIII.

5. Acilli inualescebant, dicentes, Commovet populum, docens per universam Iudæam, incipiens à Galilæa usque huc.

But they were the more fierce, saying: He moveth the people, teaching throughout all Judea, beginning at Galilee: even to this place.

6. Pilatus autem audiens Galilæam, interrogavit si homo Galilæus esset.

Nowe when Pilate heard of Galilee, he asked whether the man were a Galilean.

7. Et ut cognovit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Ierosolymis erat illis diebus.

And when he knew that he was of Herods jurisdiction, he sent him to Herod: which was also at Jerusalem in those daies.

8. Herodes autem viso Iesu, gavisus est valde, erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audiret multa de eo: & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.

And when Herod saw Jesus, he was exceedingly glad: he was desirous to see him of a long season, because he had heard many things of him, and trusted to have seen some signe done by him.

9. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respondebat.

Then questioned he with him of many things: but he answered him nothing.

10. Stabant autem principes sacerdotum & Scribæ, constanter accusantes eum.

Then his Priests also and Scribes stood forth, and accused him vehemently.

11. Sprevit autem illum Herodes cum exercitu suo: & illustratum veste alba, & remisit ad Pilatum.

And Herod with his men of warre despised him, and mocked him, and arrayed him in white, and sent him againe to Pilate.

Das XXIII. Capitel.

5. Sie aber hielten an / vnd sprachen: Er hat das Volk erregt / damit / daß er gelehret hat hin vnd her in ganzen Jüdischen Lande / vnd hat in Galilea angefangen / bis hicher.

Men de hulde ved / oc sagde / hand haffuer oprørt Folket / der met / at hand haffuer lært hid oc did i al der Jødiske Land / oc begynte i Galilea / hid indtil.

6. Da aber Pilatus Galileam hørte / fraget er / Ob er auß Galilea were?

Der Pilatus hørde Galileam / spurde hand / Om hand vaar aff Galilea?

7. Vnd als er vernam / daß er vnter Herodis Obrigkeit gehöret / über sandte er ihn zu Herodes / welcher in denselbigen tagen auch zu Jerusalem war.

De der hand fornām / at hand vaar vnder Herodis Øfrighed / da forsende hand hannem til Herodes / som vaar oet i Jerusalem / vdi de samme dage.

8. Da aber Herodes Iesum sahe / ward er sehr fro / denn er hette in langgest gerne gesehen / denn er hatte vil von ihm gehöret / vnd hoffet er würde ein Zeichen von ihm sehen.

Der Herodes saa Iesum / bleff hand meger glad / Thi hand haffde gerne lunge siden seet hannem / Thi hand haffde hørt meger om hannem / oc haabedis at skulde see et Tegen aff hannem.

9. Vnd er fraget ihn mancherley. Er antwortet ihm aber nichts.

De hand spurde hannem i mange maade. Men hand suarede hannem intet.

10. Die Hohenpriester aber vnd Schrifftgelehrten stunden vnd verklagten ihn hart.

De de ypperste Prester oc Schrifftlægsede oc klagede hart paa hannem.

11. Aber Herodes mit seinem Hofgesinde verachtet ihn / leget ihm ein weiß Kleid an / vnd sandte ihn wider zu Pilato.

Men Herodes met sine Hoffinder forættede oc bespærrede hannem lagde et hvidt Klæde paa hannem, oc sende hannem til Pilatum igen.

Kapitola XXIII.

5. A oni wiece psemahali blasf / flauce: Vauři lid / po wšem židowstwu vě / počarw od Galilee až sem.

Acz oni ściety wiecey dopieć raki / mówiac: Wierzy lud wezarpow sętych w Żydach / poczarw sę od Galilei aż do rabi.

6. Tedy Pilat wstysław o Galilei / otázal se / byli by to: wěk Galilejstę.

A wstysław sę Pilat ze wspotminki Galilei / pytal go usłuby Galilejczyń.

7. A když poznal že by byl z mocy Herodesowy / poslal gen k Herodesowi / který y on byl w Jeruzaleme w ty dni.

A gdy zrozumiał iż należał pod zwierzchność Herodows / odesłał go do Heroda / który też y sam w Jeruzalemie był przez ony dni.

8. Herodes pał użrew Gęsi / że / żabował se welmi / nebo od mnohého času žádá gen widěti / proto / že mnohě wědy o něm slychal / a měl naděti že by něterý diw uřel od něho.

A wyrawsę Herod Iesusa / rádo walsic bárzo / bo go uřágnal widěti / oc od niemálego času / dla tego / iż wiele o nim slychal / y nádziewal se / žemáť widěti tak i máť přez sę uřynouty.

9. Otázal se ho mnohými řeči. Ale on genu nic neodpowědál.

Pytal go tedy wielkím slow / ale on temu nic nie odpowiadál.

10. Knězata pał Knězstá a Žakonsky stali wstawiti ža / ugiťce na něho.

A knězstá a Žakonsky Dostojowci stali / bárzo žiadosťci / žať sě naň.

11. Wpohrdal gim Herodes swým Žákupem: / poslal wal se genu / oblék gen w raucha biele / a odeslal zať Pilatowi.

A tak že Herod s swým počtem žáně go sobilem mial / y nářýdž wšę sě z něgo / dal go oblec w biele / swierne / a odeslal go do Pilata.

כ ג

12 וּבְהוּ יוֹמָא הוּי רִתְמָא
פִּילָטוֹס וְהֶרֹדֶס עִם
חֲדָנָא פִּעֵל דִּבְבִּיתָא הֵנָּה
גִּיר מִן קָדִים בְּנִתְחִיו :

Et in quel medesimo giorno si fecero insieme amici Herode & Pilato : perche per addietro era stato inimicitia tra loro.

13 קָדָא הָיוּ פִּילָטוֹס לְרִבִּי
פֶּרְנָא וְלֹא־כִנְיָא דַּעֲמָא :

Allor Pilato hauendo chiamato insieme i principali Sacerdoti, et Magistrati, et el popolo.

14 וְאָמַר לְהוֹן קִרְבַּתְיוֹ
לִי גִבְרָא הֵנָּה אִין מִדְּבַר
עֲמִכּוֹן וְהָא אֲנָא עֲקֵבְתָּהּ
לְעִנְיָכּוֹן וְעֲלִיתָא מִדֵּם לֹא
אֲשַׁפַּחַת בְּגִבְרָא הֵנָּה מִן
כָּל דְּמִרְשִׁין אֲבָתוֹן בָּהּ :

Dixit illo, Voi m'haueste presentato questo huomo, como quello cui rimolli il populo : & ecco che hauendolo io esaminato in vostra presenza, non ho trouato in questo huomo alcuna di quelle colpe, di che voi l'accusate.

15 אֵלֵּא אִין לֹא הִרְדֵּם
שְׂדֵרְתָּה גִיר לְוִתָּהּ וְהָא
לֹא מִדֵּם דַּשְׁנָא לְמוֹתָא
סְעִיר לָהּ :

Manc anco Herode : conciosia che io si rimolli a lui, & ecco che non gli è stato fatto niente che sia degno di morte.

16 אֲרִדְיוּהִי הַכִּיר ו
וְאֲשַׁקִּייהִי :

Castigato dunque ch'io l'habbi, lo lassarò andare.

17 עֵינָא גִיר אִית הֵנָּה
דִּנְשֵׁרָא לְהוֹן חַד
בְּעִדְעָדָא :

Et eragli necessario lassarne loro vno ne la festa.

18 קָצוּ דִין כָּלָה פִּנְשָׂא
וְאָמְרוּ שְׂהִילְהִי לְהֵנָּה
וְשָׂרִי לֹא לְבִר־אֲפָא :

Ma tutta la moltitudine insieme gridò, dicendo, Togli vna cosa, è lassaci Barraba.

19 הוּ אֵינָא דְּמִטּוֹ
אֲסִסְטִיס וְקִטְלָא דְּהֵנָּה
בְּמִדְּיָתָא רִמָּא הֵנָּה בֵּית
אֲסִירָא :

Il quale era stato messo in prigione per vna certa seditione fatta ne la città, e per homicidio.

כ ג

12 וּבִיּוֹם הַהוּא פִּילָטוֹס
וְהִירֹדֶס הִתְרוּעֵצוּ וּלְפָנִים
שִׁנְאִת חֲמֵס הִתְהִי בִּינֵיהֶם :

Y fueron hechos amigos entresi Pilato y Herodes enel mismo dia : porque antes eran enemigos entresi.

13 וּפִילָטוֹס מוֹעֵק אֶת־
הַכֹּהֲנִים וְאֶת הַנְּשִׂאִים וְאֶת־
הָעָם :

Entonces Pilato, conuocando los principes de los Sacerdotes, y los Magistrados, y el pueblo.

14 אָמַר אֲלֵיהֶם הַקִּרְבָּתָם אֲלֵי
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה כִּמוֹ מַתְעָה אֶת
הָעָם וְהִנֵּה אֲנִי לִפְנֵיכֶם הַקִּדְדִּין
וְאִדּוֹת לֹא מַעֲלִיתִי בְּאָדָם הַזֶּה
עַל־אֲשֶׁר תִּלְשִׁינוּהוּ אֲלֵי :

Dixit illos, Aueys me presentado a este, por hombre que aparta al pueblo y heaqui, yo preguntando delante de vosotros, no he hallado alguna culpa en este hombre de aquellas de que lo accusays.

15 וְגַם לֹא הִירֹדֶס כִּי שְׂלַחְתִּי
אֲתָכֶם אֲלָיו וְהִנֵּה אֵינְנִי מַעֲשִׂיהוּ
גַּם אֶחָד כִּי־מַשְׁפֵּט מוֹת לוֹ :

Y ni aun Herodes : porque os remitti a el, y heaqui que ninguna cosa digna de muerte se le ha hecho.

16 לִכֹּן אֲפִרְעוּ וְאֲפָטֵר :
Soltarlohé pues castigado.

17 כִּי־תַצְטַרְךָ לְפָטֵר לָהֶם אֶחָד
בְּהֵא :

Y renia neccessidad de soltarles vno en la festa.

18 וַיַּעֲקוּ כָלָם יָחַד לֵאמֹר
שְׂאֵנֶשָׂא אֶת־הַלֵּוֹ וּפָטֵר לָנוּ
אֶת־בִּרְאָפָּא :

Y toda la multitud dió bozes a vna diciendo Mara a este, y sueltanos a Barabab :

19 אֲשֶׁר עַל־חֲלוֹנָה תַּעֲשֶׂה בְּעִיר
וְעַל־רֹצַח הַשֵּׁלֶךְ בְּמִטְכָּה :

El qual auia sido echado en la carcel por vna sedicion hecha en la ciudad, y vna muerte.

כ ג.

12. Ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὅτε πῖλᾱτος
καὶ ἡρῴδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
ἐκ μὴ ἀλλήλων πρὸς ἀλλήλους
ἐν ἐχθρῇ οὐσίᾳ ἄντις ἐσυνήντησαν.

Et en ce mesme iour deuidrent amis entr'eux Pilate & Herode : car auparavant ils estoient en inimitié entr'eux.

13. Πῖλᾱτος δὲ συναγαγὼν με-
τὰ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἀρ-
χοὺς καὶ τὸ λαόν.

Adonc Pilate ayant appelé les principaux Sacrificateurs, & les Gouverneurs, & le peuple, leur dit.

14. Εἰπὼς αὐτοῖς, ὡς ἔσθη-
μι κατὰ μοῖ τοῦ ἀνθρώπου τούτου
ὡς δοκροφῶντος τὸ λαόν, καὶ ἰ-
δὼν ὅτι ἐὰν ποῖ ὑμῶν ἀπαλαῖνας,
καὶ ἐγὼ οὐκ ἔχω ἀνθρώπου τοῦτου
αἰτίαν, ὅτι καὶ οὐκ ἔβριση κατὰ αὐτόν.

Vous m'avez présenté cest homme comme subuertissant le peuple : & voici, l'en ayant fait respondre deuant vous, i'en ai trouue en cest homme aucun crime de ceux delquels vous l'accusiez.

15. Ἀλλ' ἐπεὶ ἡρῴδης ἀπέπεμψε
αὐτὸν ἑαυτῷ, ἐκείνου ἡμεῖς
ἀξιῶμεν ἰδοὺ περὶ τῆς ἀπορίας
αὐτοῦ.

Ni mesme Herode : car ie vous ai renuoyés vers lui, & voici, rien ne lui a esté fait qui emporte qu'il soit digne de mort.

16. Παύσωμαι οὖν αὐτὸν δοκρο-
φῶν.

Quando ie l'aurai châtié, ie le relascherai.

17. Ἀνάγκη ἔστι ἡμῶν δοκροφῶν
αὐτοῖς καὶ ἐν τῇ ἑστῇ.

Or faisoit-il qu'il leur relaschast quelcun a la feste.

18. Αἰνέσαντες οὖν πάντες ὁμοθυ-
μῶν, αἶψα τῷ λαῷ, δόσαντες οὖν ὑ-
μῖν τὸν βαρᾱββᾱν.

Dont toutes les troupes s'escrierent ensemble, disans, Oste nous cestui-ci, & nous relasche Barabbas.

19. Ὅστις ἦν ἀπὸ τῶν πο-
νηρῶν ἐν τῇ πόλει καὶ Φίλων,
βιβαρῶν ἐν φυλακαῖς.

Lequel auoit esté mis en prison pour quelque sedition faite en la ville, avec meurtre.

CAP. XXIII.

12. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die, nam antea inimici erant ad invicem.

And the same day Pilate and Herodes were made friends together: for before they were enemies one to another.

13. Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum & magistratibus, & plebe.

Then Pilate called together the chief Priests, and the rulers, and the people.

14. Dixit ad illos, Obtulisti mihi hunc hominem, quasi avertentem populum: & ecce ego coram vobis interrogans nullam causam inveni in homine isto ex his in quibus eum accusatis.

And said unto them, I have brought this man unto me: as one that perverteth the people: & behold, I have examined him before you: & have found no fault in this man: of those things whereof ye accuse him.

15. Sed neque Herodes, nam remisi vos ad illum, & ecce, nihil dignum morte actum est ei.

No more yet Herod: for I send you to him: & lo! nothing worthy of death is done to him.

16. Emendatum ergo illum dimittam.

I will therefore chastise him: & let him loose.

17. Necessè autem habebat dimittere eis per diem festum unum.

(For of necessity he must have let one loose unto them at the feast.)

18. Exclamavit autem simul universa turba, dicens, Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam.

Then all multitude cried at once, saying, Away with him: & deliver to us Barabbas.

19. Qui erat propter seditionem quandam factam in civitate & homicidium, missus in carcerem.

Which for a certain insurrection made in the city, and murder was cast in prison.

Das XXIII. Capitel.

12. Auf den tag wurden Pilatus und Herodes Freunde miteinander/ denn zuvor waren sie einander feind.

Vaa den dag bleffue Pilatus oc Herodes Vennet met huer andre / Thi de vaare for huer andris Stender.

13. Pilatus aber rieß die Hohenpriester / vnd die Obersten / vnd das Volk zusammen.

De Pilatus fallede de nypperste Prestler / oc de Dyckerste oc Solcker tilsammen.

14. Vnd sprach zu ihnen: Ihr habt diesen Menschen zu mirbracht / als der das Volk abwende / vnd sihe / ich hab ihn für euch verhört / vnd finde an dem Menschen der sache keine / der ihr ihn beschuldiget.

De sagde til dem / I haaffue for dette Menniske til mig / som den der omvender Folket / De see / Jeg haaffuer forhort hannem for eder / oc finder ingen aff de Sager haff dette Menniske / som i skyldte hannem saare.

15. Herodes auch nicht / denn ich habe euch zu ihm gesand / vnd sihe / man hat nichts auff ihnbracht / das des Todes werth sey.

Herodes icke heller / Thi ieg sende eder til hannem oc see / Wand haaffuer indet for hannem paa / som hand ber at de saar.

16. Darumb wil ich ihn züchtigen vnd loß lassen.

Der forvilleg straffe hannem oc lade hannem loß.

17. Denn er muste jnen einen nach gewonheit des Festes loß geben.

Thi hand skulde giffue dem en loß efter Doytens seduane.

18. Da schrey der ganze hauffe / vnd sprach: Hinweg mit diesem / vnd gib vns Barrabam loß.

Da robre den ganste Døb / oc sagde / Vort met denne / oc giff oss Barrabam loß.

19. Welcher war umb einer Aufruhr / die in der Stadt geschach / vnd umb eines Mords willen / ins Gefengniß geworffen.

Hvilken som vaart kast i Fængsel for it Oprør / som fledge i Staden / oc for it Mord skyld.

Kapitola. XXIII.

12. V učiněni gſau Pſátelě Herodes & Pilátan v ten den. Neb před tm napſá e le byli wěſpokol.

Křítali ſe ſobie pſyſtaſtoly Pſát & Herodem onego i tho dně / bo byli před thym niepſyſtiacieli mi miedzy ſoba.

13. Potom Pilát ſwolam knížata kněžſtá ſprávce lidu.

Choby Pilát wezwamſſy Pſos bſe Křítal Káplánſkſch / pſelo ſoſnych / y ludu poſpolitogo.

14. Řekl kním: Podaſt gſem i tohoto člověka / yaſoby lid přewracel / a hle ná před wámi tážje ſe ho / niſádně winy ne náležám na tomto člověku / z těch wěſtſterž na něho ſalu gete.

Křel do nich / Podaſtáſte mi člověka zhego táſoby lud burzyc mſál / á oro ia pyſtáſe ſe o nim před wámi / ja dnego pſemtenia w tym člověku nie náduie / w thym wzym wy go wſtáſte.

15. Ano ani Herodes / neb gſem wás poſlal křému / a hle nie hodněho ſmrti neſtalo ſe gemu.

Křemu ani Herod / bowiem go odeſtal do naſorho nie wczynil nic dla zſegoby byl ſmierci godzien.

16. Protož potřeſtiſe ho / y propuſtiſti.

A pſetož go ſkawſſy wypuſtiti.

17. Dbyłeg paſ mſl gim na den Slawný propuſtił gedno / ho.

A potrzebá bywáło je im ná z wico wypuſzczal iednego.

18. Tedy ſwolal ſpolu wſſſkeren ſáſtup / ſka: Wemž to hoto / a propuſt nám Barrabáſſe.

Nie wſſyrek lud wolal ſpolu / moriſe / Day ſkráſe zhego a puſt nam Barrabáſſa.

19. Kterž byl pro ſwádu nſepau w Wſſſě učiněnu a pro wraſu wſazen do ſaláſe.

Který byl dla nieſáſkego kſá ſyſku w mſeſſie wczynonego / y dla morderſtwa wſzucon do wico ſeſena.

כ ג

20 טוב דין מלל עמיהון
פילטוס פד צבא דנשרא
לשוע:

*Dimitto Pilato parla loro, volendo
lasciare andar l'essy.*

21 הגו דין מעין הנו ו
נאמרו וקריבוהו וקריבוהו

*Ma essi gridavano, discendo, Croci-
figgilo, crucifiggilo.*

22 הו דין דתלת וקריבו
נאמר להו כמנא פיר דביש
עבר קנא מרם עלתה
דשננה למיתה לא
נשפחה פה אנדיוהי
הכיל נאשפחיהי:

*Et egli la terza vola disse loro, Ma
che male ha egli fatto? lo non trovo in lui
veruna colpa degna di morte: adunque
come io l'huomo corretto, lo lasciarò an-
dare.*

23 הגו דין תכבו הנו
בקלא רמא ושאלו הנו
לה דנוקבניה וצטו הנו
קלהו דלהו נדרבי
פריה:

*Ma essi facevano instanzia con gran
voce, domandando che fosse crucifisso: e le
voce loro, e de principali Sacerdotes intra-
nna più se rinforzavano.*

24 פילטוס דין פקד ד
דתקנא שאלתהו:

*Quando Pilato sentendo che si facevano
quello che domandavano.*

25 נשנה להו להו ד
המטול אסטסיס וקטלא
רמא הנו בית אסירה
הו דשאלו לשוע דין א
אשלם לצבניהו:

*E Lasso loro colui che per seditione &
homicidio era stato messo in prigione, il
quale essi domandavano: e dette l'essy di
farfene la volentà loro.*

26 ופד מובליו לה אחר
לשמעון קירינא דאמא
מו קרינא וסמו עלה
והיבנה דנצחו בתרה
דשוע:

*E quando essi lo menavano, presero
un certo Simone Cirenese, che veniva di
villia: e posergli addosso la croce, per por-
tarla dietro a l'essy.*

כ ג

20 וישב פילטוס וימלל אליהם
רוצה לפטר את ישוע:

Y habloles otra vez Pilato, queriendo sol-
tar a Iesus.

21 והתמה צעקו לאמר תלה
תלה:

Mas ellos boluan a dar bozes diciendo, Cru-
cificalo, Crucificalo.

22 והוה שלש לאמר אליהם
ומה רצה עשה הלה אינני
משפט מות מצאתי בו לכו
אסרו בשוטים ואפטר אותו:

Y elles dixo la tercera vez, Porque? Que
mal ha hecho este? ninguna culpa de muerte he
hallado en el: castigarlo he pues, y soltarlo he.

23 והתמה וצחו בקולות גדולים
שואלים ממנו להתלהו ויתחוקו
קולותם וקולות שרי תפניהם:

Mas ellos inflauan à grandes bozes pidien-
do que fuese crucificado. y las bozes decellos cre-
cian, y de los principes de los Sacerdotes.

24 ופילטוס חרה חרה
לדון את שאלתם:

Entonces Pilato juzgó que se hiziesse lo que
ellos pedian.

25 ופטר להם את אשר
בתלונה ורצה השלך בפטר
אשר שאלו ואת ישוע נתן
לתאונתם:

Y soltoles à aquel que auia sido echado en
la carcel por sedition y vna muerte, al qual auian
pedido: y entregó à Iesus à la voluntad decellos.

26 ונאשר הו ליריבא ויאהו
בשמעון הקירי בבואו משדה
וישמו עליו את צליבה לסבול
אחר ישוע:

Y lleuándolo, tomaron a vn Simon Cyre-
neo, que venia del campo, y pusieronle encima
la cruz para que la lleuasse tras Iesus.

כ ג

20. Πάλιν εἶπε ὁ πλάτος πρὸς
ἐφώησαν, θέλων ἀπολῦσαι τὸν ἰη-
σοῦν.

Derechef donc Pilate, parla à eux,
voulant relâcher Iesus.

21. Οἱ δὲ ἐπιφώνουν, λέγοντες,
σταύρωσαι, σταύρωσαι αὐτόν.

Mais ils s'escrioyent disans, Cruci-
fie, crucifie-le.

22. Ὅτι τρίς ἔπειτα πρὸς αὐτοὺς,
τί κακὸν κατεῖχεν ἐπ' αὐτόν; ἀδελ-
φοὶ μου, ἡμεῖς οὐκ εὕρομεν ἐν αὐτῷ, πρὸς
δίκας εἶναι αὐτὸν ἀπολύειν.

Et pour la troisieme fois il leur dit,
Mais quel mal a fait celui ci ne trou-
ue en lui aucun crime digne de mort.
L'ayant donc fait fouetter, ie le rela-
scherai.

23. Οἱ δὲ ἐπέειπον Φωναὶς μεγά-
λαις, αἰτῶντες αὐτὸν σταυρωθῆ-
ναι, καὶ καταχρῆναι αἱ φωναὶ αὐτῶν
καὶ τοῦ ἀρχιερέως.

Mais ils rechargeoyent à grandes
cris, demandans qu'il fust crucifié: & le-
urs cris & ceux des principaux Sacrifi-
cateurs se renforçoient.

24. Ὅτε πλάτος ἐπέμνησεν
εἰπαὶ τὰ αἰτήματα αὐτῶν.

Adonc Pilate prononça là dessus
que ce qu'ils demandoient, fust fait.

25. Ἀπέλυσε δὲ αὐτοὺς τὸν ἀφ' ὧν
ἔμενον φόνον βιβλημάτων εἰς
τὴν φυλακὴν, ὃν ἔδειξε τοῖς ἰη-
σοῦν παρέδωκε τῷ θλήματι ἀπο-
λῦν.

Et leur relâcha celui qui pour sediti-
on & meurtre auoit esté mis en prison,
& lequel ils demandoient: & abandon-
na Iesus à leur volonté.

26. Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ἰ-
πλεγομένην σιμωνὶς κυρίου κυ-
ρεναίου ἐγκραμένην αὐτὸν ἀγροῦ, ἐπι-
θήκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὅτι
εἶπεν ὁ ἰησοῦς.

Et comme ils le menoyent, ils prin-
drent vn certain Simon Cyrenien qui
venoit des champs, & lui chargerent la
croix pour la porter après Iesus.

20. Iterum autem Pilatus locutus est ad eos, volens dimittere Iesum.

Then Pilate spake againe to them / willing to let Iesus loose.

21. At illi succlamabant, dicentes, Crucifige, Crucifige eum.

But they cryed / saying / Crucifie / Crucifie him.

22. Ille autem tertio dixit ad illos, Quid enim mali fecit iste? nullam causam mortis inuenio in eo, corripiam ergo illum, & dimittam.

And he said vnto them the third time / But what euill hath he done? I finde no cause of death in him: I will therefore chastise him, and let him loose.

23. At illi instabant vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur, & inualecebant voces eorum.

But they were instant with loud voices: and required that he might be crucified: and he voices of them & of the Priests prevailed.

24. Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum.

So Pilate gaue sentence, that it should be as they required.

25. Dimisit autem illis eum, qui propter homicidium & seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant, Iesum vero tradidit voluntati eorum.

And he let loose vnto them him that for insurrection and murder was cast into prison: whom they desired: and he delivered Iesus to do with him what they would.

26. Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simoem quendam Cyrenensem venientem de villa: & imposuerunt illi crucem portare post Iesum.

And as they ledde him away, they caught one Simon of Cyrene, coming out of the field: and on him they laid the crosse to beare it after Iesus.

20. Da rieß Pilatus abermal zu ihnen / vnd wolte Iesum losz lassen.

Da robte Pilatus arret til dem / oc vilde lade Iesum losz.

21. Sie riefen aber vnd sprachen: Creutzige / creutzige ihn.

Men derobte / oc sagde / Kaarstest / Kaarstest hannem.

22. Er aber sprach zum dritten mal zu ihnen: Was hat denn diser übel gethan? Ich finde keine Ursache des Todes an ihm / darumb wil ich ihn züchtigen / vnd losz lassen.

Da sagde hand tredie gang til dem / Hvad ont haaffuer da denne gjort? Jeg finder ingen dødelig sag met hannem. Der saare vil teg straffe hannem / oc lade hannem losz.

23. Aber sie lagen ihm an mit grossem Geschrey / vnd foderten / daß er gecreutziget würde / vnd jr vnd der Hohenprieester Geschrey nam überhand.

Men de bleffue harr ved hannem met store strig oc begerede / at hand skulde kaarstestis / Oc deris oc de ypperste Presters strig siel opuerhand.

24. Pilatus aber vrtheilet / daß ihr bitte geschehe.

De Pilatus domde / at deris begering skulde ste.

25. Vnd ließ den losz / der vmbß Auffruhrs vnd Mords willen war in das Gefengnis geworffen / vmb welchen sie baten / Aber Iesum übergab er ihnen willen.

De hand loed den losz / som vaar kast i Fængsel for Oprør oc Mord skuld / om huilcken de bade / Men Ihesum siel hand hen efter deris vilte.

26. Vnd als sie ihn hinführeten / ergrieffen sie einen / Simon von Cyrenen / der kam vom Felde / vnd legten das Creutz auff ihn / daß ers Jesu nachtrüge.

De der de førde hannem borte / da toge de sat vaa en / Simon aff Cyrene / som kom aff Marken / oc de lagde Kaarstet paa hannem / at hand bar det efter Ihesum.

20. Tedy opet Pilat mlu: wil k nim / chetge propustiti Gefusse.

Ale Pilat momil do nich pom: tore / ieby im byl pusat Jezusa.

21. Aoni wshy wolali / klatu: ce: Vtkijug / vtkijug ho.

Leez tym barzicy wolali / mo: wiac / Wkrzyzy / wkrzyzy go.

22. Aon potetij kesi k nim: V co gest jzeho vlinil tento k pat jzadne winy smrti nenale: jam na nem / protoz potresten ho a propustim.

Aon po trzecie kesi do nich / Acoj wshy on jzego vczynil: Za vnegom przewinienia na smierci w nim nie nalez / a thaf go starawshy pusze wolno.

23. Oni pal hlahy welikimi kriceli / jzadagijce aby byl vtfi: jowan. V rozmahali se hlaho: wte gegich.

Ale sic oni dopierali / prosiac glosom wielkim aby byl wkrzyzo: wan / y tym sic wiecey glosy idy y kstozar kaptanstich wmagaly.

24. Protoz Pilat pfsaudi aby tak bylo pako: oni jzadali.

Tedy Pilat przysadzil aby tak bylo takz jzadali.

25. Tedy ppropustil gim to: ho ktrahz pro wra:du a pro swadu wjazen byl do jzafate / za neshoz proshli: ale Gefusse wp: dal k walti gegich.

Wypuscat onego ktery byl dla rostyrku y mordu podan do wiczenia o krego: proshli: a Jezusa podal na wola tech.

26. A kshy gey wedli / chpili ksimona neyafeho Cyrenens: kcho gdauch hoze wsh / y wolo: jili na nsh ktrahz aby nesh za Gefussem.

Gdy go thedy wiedli / potinaw: sy Symonaniakiego Cyreney: czytal ktery ze waki siebl / wlozyl na ktrahz aby go ntosi za Jezusem.

כג

27 ואתה הנה בתיה
סוֹמְמָה דַּעֲמָה וּגְשָׁמָה
אֵלֶיךָ דַּמְתִּיחוּ בְּיָדֶיךָ וְאֵלֶיךָ
עֲלִיָּהוּ :

*E seguita a llo gran moltitudine
di popolo e di donne, le quali lo piangevano,
e ne facevan lamento.*

28 ואתפגי לותיחין ישוע
ואמר בנת אורשלם לא
תבכין עלי ברם על
נפשיכין ובכין ועל בניכין :

*Dome l'evv risaltato si à loro, disse,
Figliuoli di Ierusalem, non piangete già
sopra me, ma piangete sopra voi stesse, e
sopra i vostri figliuoli.*

29 דהא אתיו יומתה
דְּבִרְחוּ וְאָמְרוּ טוֹבִיחוּ
לְעִקְרָתָא וּלְכַסְתָּא דְּלֹא
יִלְדִי וְלִמְדָא דְּלֹא
אִמְרָה :

*Perciò che ecco, Scerranno i giorni, ne
quanti si dirà, Beate le sterili, e i ventri che
non hanno generato, e le mammelle che
non hanno lattato.*

30 הִידִּיזוּ תִשְׁרִיזוּ לְמֵאמֶר
לְטִירָה דְּפִלּוּ עֲלֵינוּ
וְלְרִמְתָּא דְּכַסְּנוּ :

*Allora si metteranno a dire a i mon-
ti, Cadete ci addosso. & a i colli, Copri-
teci.*

31 דהא דקיסא רטיב
הליו עבדיו בִּישְׁתִּי
מִנָּה יִהְיֶה :

*Perciò che se si fanno queste cose nel
legno verde, che si farà egli del secco?*

32 ואתיו הוו עמה תבין
אחריו עבדי בִּישְׁתִּי
דִּתְקִטְלוּ :

*E furon menati con effulsi ancor due
altri che erano mal fatti per farli ma-
rire.*

33 ופד אתו לדוכתא
חדא דמתקנה
דקפתא וקפוחי תבין
ולבני עבדי בִּישְׁתִּי חה
מן במיה חדא מן סמלית :

*E venuti che furono al luogo, che si
chiama Calauera, lo crucifixerono in due
mal fatti: uno da la destra, e l'altro da
la sinistra.*

כג

27 וילכו אחריו המון עם רב
וְנָשִׁים אֲשֶׁר הִתְגֹּדְדוּ וּבְכִי
אֲחִי :

*Y seguialo grande multitud de pueblo, y de
mugeres, las quales lo llorauan y lamentauan.*

28 ויפגא אליהו ישוע לאמר
בנות ירושלם אל תבכנה
עלי כי אם עליכן בביתן ועל
בניכן :

*Mas Iesus, buelto à ellas, les dize, Hijas de
Ierusalem, no me llorays à mi, mas llorahos à vo-
sotras mismas, y à vuestros hijos.*

29 כי הנה ימים באים אשר
בָּהֶם יֹאמְרוּ אֲשֶׁרִי הִעֲקֹרְתָּ
וּבְטִנִּים אֲשֶׁר לֹא יִלְדוּ וְנָדִים
אֲשֶׁר לֹא הִיָּקִוּ :

*Porque heaqui que vendran dias en que di-
ran, Bienaventuradas las esteriles, y los vien-
tres que no engendrarón, y las tetas que no cria-
ron.*

30 ויאמרו להרים כסונו ולגבות
נפלו עלינו :

*Entonces comenzarán à dezir à los montes
Caed sobre nosotros: y à los collados, Cubrid-
nos.*

31 לכן אם בעץ רטוב יעשה
אחת האלה וביבש מה יעשה :

*Porque si en el arbol verde hazen estas cosas
en el seco que se hará?*

32 וילכו גם שני מועלי עול
אחרים עִתּוֹ לְהַחֲלוֹת :

*Y lleuauan tambien con el otros dos malhe-
chores à matar con el.*

33 ובאשר באו אל המקום
אשר גקרא גלגלת ויחלוהו
שמה ואת מועלי עול אחד
מימנו ואחד משמאלו :

*Y como vinieron al lugar que se llama De
la Calauera, crucifizaronlo alli, y à los malhecho-
res: vno à la derecha: y otro à la yzquierda.*

כג

27. Ἡ κολὸν δὲ αὐτῶν πολλὴ
ὄχλος ἡ λαὸς, καὶ γυναῖκες αἰ-
σῶν ἐκτάκτως καὶ ἐβόων ὡς ἑλπί-
σιν.

*Et grande multitude de peuple &
femmes le suiuyent, lesquels se frapo-
yent la poitrine, & le lamentoyent.*

28. Στραφείς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ ἰ-
σοῦς εἶπε. Ἱερουσαλήμ, μὴ
κλαίεις ἐπ' ἐμὲ, ἀλλ' ἐπ' ἑαυτὰς
καὶ ἐπὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν.

*Mais Iesus se tetournant vers elles,
dit, Filles de Ierusalem, ne pleurez pa-
int sur moi mais pleurez sur vous-mes-
mes & sur vos enfans.*

29. Ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν
αἷς ἐρῶσι, μακάριαι αἱ στείραι, καὶ
σαῖλαι αἱ ὅτι οὐ γέννησαν, καὶ μαστοὶ
οἱ ὅτι οὐ θήλασαν.

*Car voici, les iours viendront esquels
on dira, Bien-heureuses les steriles, &
les ventres qui n'ont point enfanté, &
les mammelles qui n'ont point allaité.*

30. Τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρε-
σι, πίπτει ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς ὄρε-
σι, καλύψατε ἡμᾶς.

*Lors ils se prendront à dire aux mon-
tagnes, Tombez sur nous: & aux co-
llaux, Couvrez nous.*

31. Ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ
ταῦτα ποιῶσι, ἐν τῷ ξηρῷ τί γέ-
νηται.

*Car s'ils font ces choses au bois
verd, que sera il fait au bois sec?*

32. Ἄλλοι δὲ καὶ ἑτέροις δύο κα-
κοῖς ἐρῶσι αὐτῶν ἀναμνησθῆναι.

*Deux autres aussi qui estoient mal-
faiteurs, furent menés pour les faire
mourir avec lui.*

33. Καὶ ὅτε ἀπῆλθον οἱ πρὸς τὴν
τοῦ καλαυέρου κρητὶς, ἐκεί-
νη ἐσταύρωσαν αὐτοὺς, ὁ μὲν ἐκ δε-
ξιῆς, ὁ δὲ ἐκ ἀ-
ριστερῆς.

*Estans donc venus au lieu qui est
appellé la Test, ils le crucifixerent il: &
les mal-faiteurs, l'un à la droite, & l'au-
tre à la gauche.*

27. Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum: quæ plangebant & lamentabantur eum.

And there followed him a great multitude of people / and of women / which women bewailed and lamented him.

28. Conversus autem ad illas Iesus, dixit, Filiae Ierusalem, nolite flere super me: sed super vos ipsas flete, & super filios vestros.

But Jesus turned backe vnto them / and said / Daughters of Ierusalem / weep not for me / but weep for your selues: & for your children.

29. Quoniam, ecce, venient dies, in quibus dicent, Beatae steriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quæ non lactauerunt.

For behold / the dayes will come / when men shall say / Blessed are the barren / & the wombs that neuer bare / & the paps which neuer gaue sucke.

30. Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos, & collibus, Operite nos.

Then shall they begin to say to the mountaine / Fall ouer vs: and to the hilles / Cover vs.

31. Quia si in viridi ligno hæc faciunt: in arido quid fiet.

For if they doe these things to a greene tree: what shall they doe to the drye?

32. Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, ut interficerentur.

And there were two others / which were euill doers / led with him to be slaine.

33. Et postquam venerunt in locum qui vocatur Calvarie, ibi crucifixerunt eum: & latrones, unum à dextris, & alterum à sinistris.

And when they were come to the place / which is called Caluarie: there they crucified him / and the euill doers: one at the right hand / and the other at the left.

27. Es folget ihm aber nach ein großer hauffe Volcks vnd Weiber / die klagetn vnd betweineten ihn.

De der sulde en stor hob Gold oc Quinder effter hannem / som ynckelige klagde oc begræde hannem.

28. Jesus aber wandte sich vmb zu ihnen / vnd sprach: Ihr Töchter von Ierusalem / weinet nicht über mich / Sondern weinet über euch selbst / vnd über eure Kinder.

Men Ihesus vende sig om til dem / oc sagde / I Døttre aff Ierusalem / græd icke effter mig / Men græd effter eder self / oc effter eders Børn.

29. Denn siehe / es wirdt die zeit kommen / inn welcher man sagen wirdt: Selig sind die vnfruchtbarn / vnd die Leibe die nicht geboren haben / vnd die Brüste die nicht geseuget haben.

Thi see / Den tid skal komme / i hvilken mand skal si / Salige ere de vruckfommelige / oc de Luff som icke fødte / oc de Bryst som icke daffue di.

30. Denn werden sie ansahen zu sagen zu den Bergen / fallt über vns / vnd zu den Hügeln / decket vns.

Da skulle de begynde at si til Biergene / Falder effter oss / oc til Høyene / dækker oss.

31. Denn so man das thut am grünen Holz / was wil am durren werden.

Thi at ger mand det med et grønt Træ / huad vil bliffue mer det tørre?

32. Es wurden aber auch hingeführt zwen andere übelthäter / daß sie mit ihm abgethan würden.

Der bleffue oc tho andre Misdedere førde bort / at de skulde aff lifuis mer hannem.

33. Vnd als sie kamen an die stette / die da heisse Schedelstet / creutzigten sie ihn daselbs / vnd die übelthäter mit ihm / einen zur Rechten / vnd einen zur Linken.

De der de komme til den sted / som kaldes Hoffte / pande sted / da kors fæste de hannem der / De Misdedere ne mer hannem / den ene ved den høyre / oc den anden ved den venstre side.

27. Vssel ja nim mnohyž žástup lidij y žen / kterážto plakaly a křivily ho.

Křto ja nim bázro vsle lubu y niewlasti / store go plakaly y ja křivily.

28. Obrátiv seš nim kž žiř / řekl: Dcery Geruzalém řě / neplačtež na mne / ale plačtež samy na sobě / a na syny vaše.

Tedy šie žes obřátivšy do nich / řekl: Dcery Jeruzolím řie nie nádemna pláčte / ale náđ samy soby na dšatřám vašem.

29. Neb hle přijdu dnem / w nichžto řeknu: Blahoslavené neplodné / a břicha kteráž gšau neročila / a prsy kteráž gšau nekrmily.

Abowěmci oto přijdu dni w kterých beda moci / řesce řie wš sa nie plodne / y kterých žy. woty neročily / ani pier a mlek dávaly.

30. Tedy počnu říci hořám padněte na nás / a pahybšum / přistřete nás.

Tedy počnu moci goram. Upadněte ná nás / a pagorbšum / přistřete nás.

31. Neb poněwadž na zeleném dřevij toto činij / y co pak bude na suchém?

Abowěmci isťie to ná šarovym dřevie cypu / a což ná suchem bđžie.

32. Tedy wedena gšau s nim y giná dva lotry / aby byli vřizováni.

Wřizono tež s nim y drugi dva zločyncow aby ie s nim řtřacow.

33. Aťdž přišli na mjesto / kterážto mowepopravně / tu gš vřizowali / y ty lotry / gednoho na prawicy / a druhého na lewicy.

Aťť gš přyšli ná mjestě řtorežowa křupidy glow / thám gowřizowali zonynti zločynci čami / ředného po prawy a druhého po lewy řtroně.

כג

34. הו דינ יִשׁוּעַ אָמַר הוּא
אָבִי שְׂבוּק לְהוֹן לֹא צָר
יִדְעוּ מִנָּה עֲבָדוֹ וּפְלִיטָה
נִתְּנָה לִי נִתְּנָה לִי עֲלֵיהוֹן
פִּסְלָה:

Et ait dicenda, Padre, perdona loro, perche non fanno quel che si fanno. Et habuendo diuisi i suoi vestimenti, gittorno la sorte.

35. הָאֵם הוּא דִּין עֲמָה
וְהַיְיָ וּמִמִּיחֵיו הוּי פֶּה
אֶת אֶרְכֵּנָהּ נִתְּנָה לִי
אֶת אֶרְכֵּנָהּ אֶתִּי יִתָּה וּפְשָׁה
אִין הוּי מִשִּׁיתָּה וְנִתְּנָה
דִּתְּנָה:

Et il popolo si stava a riguardare: et magistrati ancora lo scherzavano insieme con essi, dicendo, Egli ha saluati gli altri, salui luora se stesso, l'eglio e Christo, l'eleto di Dio.

36. וּמִמִּיחֵיו הוּי פֶּה אֶת
אֶתְּרֵיכֵיכֶם כִּד קִרְבִּין
לְנִתָּה וּמִקִּרְבִּין לֹא חִלָּה:

I soldati ancora lo beffeggiavano, accostandosi, e pergendolo ne l'aceto.

37. נִתְּנָה לִי אִין אֶת
הוּי מִלְכָּה דִּיהוּדִינָה אֶתִּי
נִתְּנָה:

Edicendo, Se tu sei il Re de Giudea, salua te stesso.

38. אִית הַיְיָ דִּין אֶת
פְּתָה דְּבִתִּיב לְעַל מִנָּה
וְנִתְּנָה וְנִתְּנָה
וְעֲבָדִית הַיְיָ מִלְכָּה
דִּיהוּדִינָה:

Era etiam supra esso una inscriptio, ne scripta in litteris Greco, et Romano, et Hebraice, cioè, QVESTO E IL RE DE GIUDEI.

39. חַד דִּין מִן הַיְיָ עֲבָדִי
בִּשְׁתָּה דְּבִלְבִין הוּי
עֲמָה מִנְּדָה הוּי עֲלֵיהוֹ
נִתְּנָה אִין אֶת הוּי מִשִּׁיתָּה
פִּסְלָה וּפְשָׁה אֶת לֹ:

Et un di quei malfattori, che erano appiccati, lo beffeggiava, dicendo, Se tu sei Christo, salua te stesso, e noi.

40. וּפְשָׁה אֶת לֹ וּפְשָׁה
נִתְּנָה לִי אֶת לֹ מִן
אֶתְּרֵיכֶם דְּחַל אֶתְּרֵיכֶם
אֶתְּרֵיכֶם פֶּה אֶתְּרֵיכֶם דִּינָה:

Ma l'altro rispondendo, lo riprendeva, dicendo, Non temi tu alcuno ladro, essendo tu ne la medesima condannatione.

כג

34. יִשׁוּעַ אָמַר אָבִי אֲנִי סִלָּה
נָא לָהֶם כִּי לֹא יוֹדְעִים מִה
עוֹשִׂים וּבְחִלָּקֶם אֶת—בְּגָדָיו
הִפִּילוּ גוֹרֵל:

Mas Iesus deziá, Padre, perdona los, porque no saben lo que hazen. Y partiendo sus vestidos, echaron fuertes.

35. וַיַּעֲמֵד הָעָם רֹאֶה
הַנְּשִׂאִים בִּנְיֵיהֶם לֵאמֹר הוֹשִׁיעַ
לְאַחֲרֵים יוֹשִׁיעַ גַּם לְנַפְשׁוֹ אֵם
זֶה הוּא הַמָּשִׁיחַ בְּחִיר אֱלֹהִים:

Y el pueblo estava mirando: y burlauan de el los principes con ellos, diciendo, Aotros hizo saluos, saluese a si, si este es el Christo, el escogido de Dios.

36. וַיִּלְצִיחוּ גַם אֲנָשֵׁי מִלְחָמָה
בְּבוֹאֵם לְהַקְרִיב לוֹ חֶמֶץ:

Escarnecian de el tambien los soldados, lleuandose y presentandole vinagre:

37. לֵאמֹר אֵם מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים
אֵת הוֹשִׁיעַ לְנַפְשְׁךָ:

Y diciendo, Si tu eres el Rey de los Iudios, salua te a ti mismo.

38. וַיִּהְיֶה גַם הַכְּתָב וְכָתָב עָלָיו
בְּאַחֲרֵיכֶם יְהוֹשִׁיעַ דְּהוּבִיחַ וְעֲבָדִית
זֶה הוּא מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים:

Y auia tambien vn titulo escripto sobre el con letras Greegas, y Romanas, y Hebraicas, este es el Rey de Los Iudios.

39. וְאַחַד מִפְּעֻלֵי עוֹל הַחֲלֹמִים
גִּדְּפָהוּ לֵאמֹר אֵם הַמָּשִׁיחַ אֵת
הוֹשִׁיעַ לְנַפְשְׁךָ וְלָנוּ:

Y vno de los malhechores que estauan colgados, lo injuriaua, diciendo, Si tu eres el Christo, salua te a ti mismo y a nosotros.

40. וַיַּעַן הָאַחֵר וַיַּעַר בּוֹ לֵאמֹר
הֲלֹא תִידָה אֶת—הָאֱלֹהִים כִּי
בְּאִחֲרֵיכֶם הַמָּשִׁיחַ אֵת:

Y respondiendole el otro, rinniole diciendo, Ni aun tu temes a Dios, estando en la misma condenacion:

כג

34. 'Ο δὲ ἰησοῦς εἰπὼν, πατήρ, ἄφες αὐτοῖς, ὅτι οὐκ οἶδουσιν τί ποιοῦσι. διὰ τὸ μὴ ἰσχυροῦν τοὺς ἰσχυροὺς αὐτῶν. ἔβαλον ἁλθροῦν.

Mais Iesus disoit, Pere, pardonne leur: car ils ne savent ce qu'ils font. Puis faillans le passage de ses habillemens, ils jetterent le sort.

35. Καὶ εἰσὶν οἱ λαοὶ τῶν ἑταίρων ἐμμενῶντες καὶ οἱ ἀρχιερεῖς αὐτῶν, λέγοντες, ἄλλους ἔσωσεν, σωθήτω αὐτὸν, εἰ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ μελλων.

Et le peuple se tenoit là regardant: pareillement les Gouverneurs le moquoient de lui avec eux, disans, Il a sauue les autres, qu'il se sauue soi-mesme, s'il est Christ, l'eleu de Dieu.

36. Εἰσπύζοντες αὐτὸν οἱ ἐπαχθῆναι αὐτοῦ στρατοῦ, καὶ ἔχοντες σφῆρα αὐτοῦ.

Les gendarmes aussi se moquoient de lui, s'approchant, & lui presentans du vinaigre.

37. Καὶ λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσω σεαυτὸν.

Et disans, Si tu es le roy des Iuis, sauue toi-mesme.

38. Ἡ δὲ ἐπιγραφὴ ἡ ὡραμισμένη αὐτῷ ἔγραμματα ἔχει ἰουδαϊστικῶς καὶ ῥωμαϊστικῶς, καὶ ἑβραϊστικῶς. ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Ory auoit-il vn escreteau sur lui, escript en lettres Grecques, & Romaines, & Hebraïques, en ces mots, CEST VICI EST LE ROY DES IUIFS.

39. Εἰς δὲ τῶν κακῶν ἐστῶν κακῶν ἐλάλει αὐτῷ, λέγων, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, σῶσω σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

Et vn des mal faiseurs qui estoient pendus, fourrageoit, disant, Si tu es le Christ, sauue toi toi-mesme & nous.

40. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἕτερος ἰσχυρῶς αὐτῷ, λέγων, εἰ σὺ τοῦ θεοῦ εἶ, σῶ τοὺς υἱοὺς τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τῶν ἑταίρων;

Mais l'autre respondant se tançoit, disant, Au moins ne crains-tu point Dieu, veu que tu es en la meisme condemnation?

CAP. XXIII.

34. Iesus autem dicebat, Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius, miserunt fortes.

Then said Iesus / Father / forgive them : for they knowe not what they do. And they parted his raiment / and cast lottes.

35. Et stabat populus expectans, & deridebant eum principes cum eis, dicentes, Alios salvos fecit, se salvum faciat, si hic est Christus, Dei electus.

And the people stood / and beheld : & the rulers mocked him with them / saying, He saved others : let him save himselfe : if he be the Christ / the chosen of God.

36. Illudebant autem ei & milites accedentes, & accutum offerentes ei.

The soldiers also mocked him / & came & offered him vinegar.

37. Dicentes, Si tu es rex Iudaeorum, salvum te fac.

And said, If thou be the King of Jewes / save thy selfe.

38. Erat autem & superscriptio scripta super eum literis Graecis, & Latinis, & Hebraicis: Hic est rex Iudaeorum.

And a superscription was also written over him : in Grecke letters / and in Latin / and in Hebrewe / This is the King of the Jewes.

39. Unus autem de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum, dicens, Si tu es Christus, salvum fac te metipsum, & nos.

And one of the cruell doers / which were hanged / reviled on him / saying, If thou be the Christ / save thy selfe and us.

40. Respondens autem alter increpabat eum, dicens, Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es?

But the other answered / & rebuked him / saying, Fearest thou not God / seeing thou art in the same condemnation?

Das XXIII. Capitel.

34. Iesus aber sprach: Vater/vergib ihnen / denn sie wissen nicht was sie thun. Und sie theilten seine Kleider / und wuorffen das Loß darumb.

De Ihesus sagde / Vader / forlad dem / Thi de vider ickel huad de ghere. De de stiffe hans Klader / oc kaste laad der om.

35. Und das Volk stunde vñ sahe zu. Und die Obersten sampt ihnen / spotteten sein / vñnd sprachen: Er hat andern geholffen / er helffe ihm selber / ist er Christ / der Außgewählte Gottes.

De Volcker stod oc saatil / De de Offuerste medem / bespaartede hannem / oc sagde / Hand haßuer hulper andre / hand hielp sig self / er hand Christus den Guds vvalde.

36. Es verspotteten ihn auch die Kriegsknechte / tratten zu ihm und brachten im Essig.

Der bespaartede oc Stridmændene hannem / tradd til hannem / oc bare hannem Edick.

37. Und sprachen: Bist du der Jüden König / so hilf dir selber.

De sagde / Est du Jøde Konge / da hielp dig self

38. Es war auch oben über ihm geschrieben die überschrift / mit Griechischen vñ Lateinischen / vñ Hebräischen Buchstaben: Diß ist der Jüden König.

Der vaar oc Offuerscriffen scerffuen offuer hannem / med Greckse / oc Latinse oc Ebraiske bogstaaue. Denne er Jøde Konge.

39. Aber der übelthäter einer / die da gehängt waren / lesterte in / vñ sprach: Bist du Christus / so hilf dir selbst und uns.

Men aff Misdederne / som vaare hengde / bespaartede hannem / oc sagde / Est du Christus / da hielp dig self / oc oss.

40. Da antwortet der ander / straffet ihn und sprach: Und du fürchtest dich auch nicht für Gott / der du doch inn gleicher verdammis bist.

Da suarede den anden / straffede hannem / oc sagde / Forcer du dig oc laa ickel faar Gud? du som dog est lige fordømmelse.

Kaptiola XXIII.

34. Iehdu Gefijfs kelt: De / odpusti gim / neboť newědij cořinij. A rozděliť jeho kaulcho geho / metali losy.

Amovil Iesus / Oycze odpustim / boť nie wiedza co czynia: A rozdieleť wšy kary tego / puścili o nie los.

35. W stálen lid očkawage / a posnitwali se genu knij farta s nini / kauce: Gimpit gest pomáhal / nach at pomáhal sam sobě / gest tento Kristus Boží wolný.

Stal tedy lud dítawiac se / a stájaká kaptálie gimpit sobě z nino stroli / y z nini / mowiac / Ime wybawial / nlech ja se y sam wybawi / k slawiechen test on Kristus Boží wprány.

36. Posnitwali se genu tafe soldatki přistupující / a wotca podawali genu.

Thálie y sinj bni sydjat s nio go przychodzic / a podawali mu picocky.

37. Kauce: Gspili ty kral židowst / spomozij sam sobě.

Mowiac / Jestesť ty test krol židowst / wybaw se sam.

38. Abyl tafe nápis napísan nad nim literami řeckými / Latinskými / a židowskými: Tencot gest kral židowst.

Bylť nad nim nápis w pítisany / Greckými / Řeckými / y židowskimi literami / Tenci test on kral židowst.

39. Beden pal k tch lotrhw křetij s nim wjel / rauhalse genu / kca: Gspili ty Kristus / spomozij sobě y nam.

Thám je eden s onych slozypacow co bylť obieseni / stromoci go / mowiac / Jestesť ty test on Kristus / wybaw se y samego slebie y nas.

40. A odpowědew druhý trestal ho / kca: Což ty se wotcha nebolis / gsa w tēmz potu penij?

Alle odpowiedziawšy drugi / fukał go mowiac / Nie boi się sie ty Boga / gdyžes test w tymz stazsanu?

41 וְהָיוּ כְּאַנְיָוִי אֶחָד
וְשֵׁנוּ הָיוּ צֵד נֶאֱמָר.
וַיַּעֲבְדוּ אֶת־פְּרִעֻז הָנָא דִּין
מִדָּם דְּסָנָא לֹא עָבִיד לֵה

E certo noi ci siamo giustamente: perche riceuimmo cose degne di quella che noi habbiamo fatto: ma costui non ha gia fatto male alcuno.

42 וְאָמַר לְיֵשׁוּעַ
אֶתְּדַבְּרֵנִי מִרֵּי מַלְאָכָה
דְּאַתָּה אָנְתָּה בְּמַלְכוּתְךָ:

E dicenda à Iesus, Signore, ricordati di me, quando tu serai venuto nel tuo regno.

43 אָמַר לֵה יֵשׁוּעַ אֲמִין
אָמַר אָנְתָּה לֵה דְּיוֹמָנְךָ
עֲמִי תְּהִיָּה בְּפִרְדִּיסָא:

E Iesus li disse lo ti dico in Verità, Tu serai boggi con meco nel paradiso.

44 אֵינִי הֵן דִּין אֶתְּ שְׁמָא
שֵׁת וְהָיָה חֲשִׁיבָא עַל כָּלָה
אֲרַעָא עַד—מָא לְתַשַּׁע
שָׁעִין:

Hor egli era quasi l' hora sesta, e feci uenire sopra tutta la terra, infino à l' hora nona.

45 וַיִּשְׁמָטָא חֲשֵׁךְ וְאֶתְרֵי
אֲפִי תַרְעָא דְּהִיבְלָא מִן
מִצְעָתָה:

E il sol s' oscura, e il velo del Tempio si dimisi per mezzo.

46 וְהָיָה יֵשׁוּעַ בְּהַלְלָה
כְּמָא וְאָמַר אֲבִי בְּאִיְהִיָּה
סָאֵם אָנְתָּה רִחִי הֵדָּה
אָמַר וְשָׁלֹם:

E Iesus gridando ad alta voce, disse, Padre, io raccomando lo spirito mio ne le tue mani. E detto questo, spirò.

47 כִּדְהָנָא דִּין קֶנְטְרוֹנָא
מִדָּם דְּהָנָא שְׂבַח לְאַלְהָה
וְאָמַר שְׂרִירָאִית הָנָא
נִבְרָא וְדִיקָא הָיָה:

Il Centurione hauendo veduto quello che era aduenuto, glorifico l'Idio, dicendo, Veramente questo huomo era giusto.

48 וְכָלֵהוּן בְּנִשְׂא אֵילִין
דְּכְנִישִׁין הָיוּ לְחִתָּא הָנָא
כִּדְ הָיוּ מִדָּם דְּהָנָא חֲכָכּוּ
כִּד שְׂרָבִין עַל חֲרִיְהִיָּה:

E tutte le turbe che erano insieme venute à questo spettacolo, vedendo le cose che accadeuano, sene ristornauano battendo si lor petti.

41 וְאִנְחִינוּ בְּצִדְקָה כִּי—צִדְקָה
מַעֲשֵׂיָנוּ לְקִרְנוּ וְהָיָה אֶתָּה לֹא
עָשָׂה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֵׂיָהּ:

Y nosotros à la verdad, iustamente: porque recebimos loque merecieron nuestros hechos: mas este ningun mal hizo.

42 וְאָמַר לְיֵשׁוּעַ וְכִרְגִי אֲדֵנִי
בְּאֲשֶׁר תִּבְרָא בְּמַלְכוּתְךָ:

Y dixo à Iesus, Sennor acuerdate de mi quando viniere en tu Reyno.

43 וְאָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ אָמֵן אֲמֵן
לֵךְ הַיּוֹם תְּהִיָּה אִתִּי בְּצֹרְעִדוֹ:

Entonces Iesus le dixo, Dicierto te digo, que oy seras conmigo en el Parayso.

44 וַיְהִי כְּשַׁעֲלָה הַשָּׁמַיִת וְהָיָה
חֲשִׁיבָה עַל—כָּל—הָאָרֶץ עַד—
שָׁעָה הַחֲשִׁיעִית:

Quando era como la hora de las seys, fueron hechas tinieblas sobre toda la tierra hasta la hora de las nueue.

45 וַיְהִי שֶׁחַךְ הַשָּׁמַיִשׁ וְנִקְרָעָה
הַפִּרְכָּת חֲרִיבָל בְּתוֹךְ:

Y el Sol se escureciò y el velo del Templo se rompiò por medio.

46 וַיִּצְעַק יֵשׁוּעַ בְּקוֹל גָּדוֹל
וְאָמַר אֲבִי בִּידֵיךָ אֲפָקִיד הָיָה
וּבְאִמְרוֹ אֵת הָאֵלֵה וַיָּנֹעַ:

Entonces Iesus, clamando à gran voz, dixo, Padre en tus manos encomiendo mi espiritu. Y auiedo dicho esto, espirò.

47 וְכַאֲשֶׁר רָאָה שֶׁר מָאָה אֵת
אֲשֶׁר גָּעָשָׂה וַיִּכְבֵּד אֱלֹהִים לְאָמַר
בְּאִמְתָּ הָאָדָם הֵנָּה צָדִיק הֵנָּה:

Y como el Centurion vido loque auia acontecido, diò gloria à Dios diciendo, Verdaderamente este hombre era justo.

48 וּמִקָּה־לִים כָּלִים אֲשֶׁר בָּאוּ
וְעוֹדְדוּ יַחַד עַל—מִחְוָה הָיָה חַיִּים
אֵת—אֲשֶׁר גָּעָשׂוֹת מִתּוֹפְסִים
עַל—לִבְבֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ:

Y toda la multitud de losque estauan presentes à este espectáculo, uiendo loque auia acontecido, se boluian hiriendo sus pechos.

41. Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως ἄξιον
καὶ ὡς ἐπεσχεσάμεθα καταλαβεσθῶ-
μεν. ὁ δὲ οὗτος ἀγνοῶν ἐπεσχεῖ.

Et quand à nous, nous y sommes iustement: car nous receuons choses dignes de nos forfaits, mais celui-ci n'a rien fait, qu'il ne deust auoir fait.

42. Καὶ ἔλεγε τῷ ἰησοῦ, κυριεύ-
τη μου κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ σου.

Puis il disoit à Iesus, Seigneur, aye souuenance de moi, quand tu viendras en ton regne.

43. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀ-
μὲν λήγω σοι, σημεῖον μὲν ἡμοῦ δὲ
σηεῖ τῷ σπέρματι σου.

*Lors Iesus lui dit, En verité ie te di, qu'aujourdhui tu seras avec moi en pa-
radis.*

44. Ὥρα ὥστε ὡρα ἕκτη, καὶ
σκότιετο ὅλη ἡ γῆ, ἕως ὥρας ἐνάτης.

Or estoit-il enuieus six heures, & tenebres furent faites par tout le païs iusqu'à neuf heures.

45. Καὶ ἰσχυρίσθη ὁ ἥλιος, καὶ
ἐσκότιετο τὸ κατακλυστικὸν τῶ καὶ
μέσση.

Et le soleil fut obscurci, & le voile du temple fut fendu par le milieu.

46. Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγά-
λῃ ὁ ἰησοῦς εἶπε, πατέρ μου ὡς χεῖρας
σου τῷ σπέρματι σου τὸ πνεῦμά μου,
καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔσχατι δόξα σου.

Alors Iesus criant à haute voix dit, Pere, ie remets mon esprit entre tes mains. Et ayant dit cela, il rendit l'esprit.

47. Ἰδὼν γὰρ ὁ κεντρίωνος, ὅτι
ὤρα μύρου, ἔδοξεν αὐτῷ ἱσχυρῶς, λέ-
γων, οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἔσται
δικαίος.

Or le Centenier voyant ce qui estoit aduenu, glorifia Dieu, disant, Pour vrai cest homme ici estoit iuste.

48. Καὶ πάντες οἱ συνηθρονη-
σάμενοι ὄχλοι ἐπὶ τῷ γεγονότι
παύσαντες, ἠμωσάντο καὶ ἑαυτοὺς
τύπτοντες ἑαυτοὺς καὶ εἰπὼν, ὡς
ἐσθλόν.

*Et toutes les troupes qui s'estoyent assemblees à ce spectacle, voyans les choses qui estoient aduenues, s'enre-
tournoyent frapans leurs poitrines.*

CAP. XXIII.

41. Et nos quidem iuste,
nam digna factis recepimus:
hic vero nihil maligessit.

We are in deede righteous here:
for we receive things worthy of y we
haue done: but this man hath done no-
thing amysse.

42. Et dicebat ad Iesum,
Domine, memento mei,
cum veneris in regnum tuum.

And he saide vnto Iesus / Lorde /
remember me / when thou comest into
thy kingdome.

43. Et dixit illi Iesus, A-
men dico tibi: Hodie me-
cum eris in paradiso.

Then Iesus said vnto him / Verely
I say vnto thee / to day shalt thou be
with me in Paradise.

44. Erat autem ferè hora
sexta, & tenebrae factae sunt
in uniuersam terram usque
in horam nonam.

And it was about the sixe houre:
there was a darkenes ouer all the land:
vntill the ninth houre.

45. Et obcuratus est sol:
& velum templi scissum est
medium.

And the sunne was darkened / & the
vail of the Temple rent through the mid-
des.

46. Et clamans voce ma-
gna Iesus ait, Mater, in ma-
nus tuas commendo spiri-
tum meum. Et hæc dicens
expiravit.

And Iesus cryed with a loud voy-
ce / and saide / Father into thine handes
I commend my spirit. And when he
thus had said / He gaue vp the ghost.

47. Videns autem Centu-
rio quod factum fuerat, glo-
rificauit Deum, dicens, Verè
hic homo iustus erat.

Nowe when the Centurio sawe
what was done / he glorified God / say-
ing / Of a suretie this man was iust.

48. Et omnis turba eorum
qui simul aderant ad specta-
culum istud, & videbant
quæ fiebant, percutientes
pectora sua reuertebantur.

And all the people that came toges-
ther to that sight / beholding the things
which were done / smote their brests
afresh & returned.

Das XXIII. Capitel.

41. Vnd zwar wir sind billlich darin-
nen / denn wir empfangen was vnsrer
Thaten werth sind / Diser aber hat
nichts vngeschicktes gehandelt.

De sandeliche / wi ere risberliche der vdi / chi wi saa-
der vore Gerninger forskyllede / men denne handlede
inted vrsickeliche.

42. Vnd sprach zu Iesu / HERR
gedencke an mich / wenn du inn dein
Reich kommest.

De hand sagde til Ihesum / HERR / tenck paa
mig / naar du kommer i dir Rige.

43. Vnd Iesus sprach zu ihm: War-
lich ich sage dir / Heut wirst du mit
mir im Paradies sein.

De Ihesus sagde til ham / Sandeliche siger ieg
dig / I dag skal du vere med mig i Paradis.

44. Vnd es war umb die sechste
Stunde / vnd es war ein Finsternis
über das ganze Land / biß an die
neundte Stund.

De der vaar ved den sierte time / De der bleff it
Mordt offuer det gantske Land / indtil den niende time.

45. Vnd die Sonne verlor ihren
schein / vnd der Vorhang des Tem-
pels zureiß mitten enghen.

De Soelen miste sit stein / De Forhenger i Temp-
len reffuede mit ihu.

46. Vnd Iesus rieff laut vnd sprach:
Vater / ich befehle meinen Geist inn
deine Hände. Vnd als er das gesa-
get / verschied er.

De Ihesus robe høye / oc sagde / Vader / ieg befaler
min And i dine Hender. De som hand der sagde / oc
gaff hand sin And.

47. Da aber der Hauptman sahe /
was da geschach / preisete er Gott / vñ
sprach: Fürwar / diser ist ein from-
mer Mensch gewesen.

De der Hoffuigmanden saa / der som der stede / pri-
sede hand Gud / oc sagde / Sandeliche / denne vaar it
refferdige Mennecke.

48. Vnd alles Volk das da bey war /
vnd zusah / da sie sahen / was da ge-
schach / schlugen sie an ire Brust / vnd
wandten wider vmb.

De alt der Folk som der vaar hoff / oc saae til / der
de saae / der som stede / slogede sig for deris Bryst oc /
vende til bagt igen.

Kapitola XXIII.

41. Mi jagiste spravedlime:
nec hodne věci za skutky nasse
békenne / ale tento nie zlého ne-
věnil.

A takie my spravedlime / bo
godne bierzen za své správy tá-
káme / Alec ten nie zlego nie vzy-
nil.

42. V řeči Bezjissovi: PA-
ne / rozpomeň se na mne když
přijdeš do Království tvé-
ho.

Sáthym že řečť do Jezusa /
pánie pomni ná mne kdy přizyde
ješť do krolestvá twego

43. Odpověďel genu Be-
jiss: Jagiste pravim: tobě
dnes budeš semmá w Ráji.

Thedy mu poveděl Jezus /
šápráve povedem tobě /
Džis že mna budeš v Ráju.

44. A bylo vokoło hodiny
šesté v stálo se tmý po všěm
mí / až do hodiny deváté.

A bylo rákoby ošosey godi-
nte / ješť stálo ciemnošá po všěm
mí / až do djetu tatey godi-
žiny.

45. Zatmělo se Slunce a o-
pona Chrámová roztrhla se
na poly.

A zámělo sie slonice a zastěná
Chrámová rozdarla sie w pošezos-
dny.

46. A zvolal Bezjiss hlasem
velikým / řečť: Otče / w ru-
ce tvé poručim Duffy mau.
A to povědew / yšil Duffy.

Zvolal tedy Jezus glossem
velikým / řečť: Otče w ruce
tvé podamám duch mojeg / A
tho řečšy stonal.

47. A vilda Centurio co se
bolo stalo / velebil Boha / řka:
Bžisť člověk tento spravedli-
ný byl.

To gdy vyzval Setník co sie
džialo / dwalil Boga a mowiac:
šápráwdě to byl človiek / sprá-
wědlivy.

48. A všěkeren zástup řečť
křestij tu spolu byli v toho di-
wadla / a viděli křeť se wěch-
dáž / tepauce se w prsy své /
nauřacovali se.

Tak že lud všěrek křestij byl
spolus siedl džimowác temu / w do-
sae toco sie džialo / bil sie w pierd-
y nauracal sie.

49 וְהַיּוֹמִים הָיוּ מִן
רוֹחָק פְּלִהוֹן וְיוֹעִנְהִי
דִּישׁוּעַ וְנִשְׂאָא אֵילִין דְּאִתִּי
הָיוּ עִמָּה מִן אֵילָא וְהָיוּ
הָיוּ הָלִין:

*E tutti suoi consenzienti, e le donne
che lo avevano seguito da la Galilea, stan-
nando da lungi, riguardando queste cose.*

50 גְּבֵרָא דִּין חד דְּשִׁמְיָה
יוֹסֵף בּוֹלֹטִי מִן רִמְתָּא
מִדִּינְתָּא דִּיהוּדָא גְּבֵרָא הָיָא
טְבָא וְדִיקָא:

*Ecce un homo nuntiato Iosephus
era confessor, homo buono e giusto.*

51 הָיָא לֹא שְׁלֵם הֵיכָּלָא
לְבִנְיָנָהוֹן וְלִסְעֻרְבָּהוֹן ו
נִמְסַבָּא הָיָא לְמַלְכוּתָא
דְּאַלְהֵי:

*Cosui non habuena punto consentito
al consiglio, ne a l'attione loro, & era da
Arimathea città de Giudea, alquale asser-
uano anco' egli il regno de Dio.*

52 הָיָא קִרְבָּ לְרַב
פִּילָטוֹס וְשִׂמְיָא פִּנְחָה
דִּישׁוּעַ:

*Cosui senandà à Pilato, e domandò
il corpo de Iesus.*

53 וְאַתְחֵתָּ וּפְרָכָה בְּדִינָא
דִּפְתָּנָא וְסִמְיָה בְּבִירָת
קְבוּרָא וְהִינָּהּ הָיָא דְּלֵילָא
אֲנִשׁ עֵד אֶתְתַּסִּים
הָיָא בָּהּ:

*Et come l'ebbe depresso, l'involsè in
un lenzuolo, e poselo in un sepulcro taglia-
to in vi' sasso, donde non era stato ancor
mai posto alcuno.*

54 הָיָא עֵרֵבְתָּא הָיָא
וְשַׁבְתָּא נְגִהָת הָיָא:

*Et era il giorno de la preparatione, e
il giorno del sabbato rilucena.*

55 קְבוּרָה הָיָא דִּין נִשְׂאָא
הָלִין דְּאִתִּי עִמָּה מִן
אֵילָא וְהָיוּ הָלִין לְהַבְרָא
נִאִיבָא אֶתְתַּסִּים בְּפִנְיָה:

*Et le donne che erano venute con ossel-
ni da Galilea, seguendo Sidero el sepol-
cro: e come el fmo corpo era poslo.*

49 וַיַּעֲמֵדוּ כָּל־מִידְעֵי מַרְחֹק
וְהַנָּשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרָיו
מִגְלִיל לְרֹאשׁ אֶת הָאֵלֶּה:

*Mastodos sus conocidos estauan de lexos, y
las mugeres que lo auian seguido desde Galilea,
mirando estas cosas.*

50 וְהָיָה אִישׁ וְשִׁמְיָא יוֹסֵף וְיוֹעִץ
הוּא אִישׁ טוֹב וְצַדִּיק:

*Y heaqui vn varon llamado Ioseph, el qual
era senador, varon bueno, y justo:*

51 וַיְהִי לֹא יָשָׁב בְּעֵצָתָם וּבְמַלְכוּתָם
(מִן הַדִּמְתִּים עִיר יְהוּדָה)
אֲשֶׁר הָיָא קִנָּה אֶת־מַלְכוּת
אֱלֹהִים:

*El qual no auia consentido enel consejo ni
en los hechos de ellos, de Arimathea ciudad de
Iudea, el qual tambien el esparaua el Reyno de
Dios:*

52 וְהָיָה קִרְבָּ אֶל־פִּילָטוֹס וְשִׂמְיָא
אֶת פִּנְחָה יְשׁוּעַ:

Este llegó à Pilato, y pidió el cuerpo de Iesus.

53 וַיִּזְרִידוּ וַיַּעֲטֵף אֹתוֹ בְּסָדִין
וַיִּתֵּן אֹתוֹ בְּקִבְרָה חֲצוּבָה אֲשֶׁר בּוֹ
בְּכָל עֵת אִישׁ לֹא הוּשָׁם:

*Y quitado, lo emboluió en vna saua: y lo
puso en vn sepulchro que era labrado de piedra,
enel qual aun ninguno auia sido puesto,*

54 וַיְהִי יוֹם כְּדִיקָתָהּ תְּחִמָּץ
חֲנֻכָּהּ בַּשַּׁבָּת וּשְׁבֶת נְגִהָתָהּ בָּהּ:

*Y era dia de la vispera de la Pascua: y el
Sabbado se seguiu.*

55 וְהַנָּשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרָיו
מִגְלִיל בָּאָה וְרֹאשׁ אֶת הַקִּבְרָה
וַיִּנְיִבָה הוּשָׁם בָּהֶן:

*Y viniendo tambien las mugeres que lo au-
ian seguido de Galilea, vieron el sepulchro, y
come fue puesto su cuerpo.*

49. Εἰσῆλθον τὴ πάντας οἱ γυναῖ-
ς αὐτοῦ μακροῖν, καὶ ἠνωαῖτες
αἰσώσαντες ληθῆσαι αὐτὰς ὅσοι τὴ
γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

*Or tous ceux de la connoissance se
renoyent loin, & les femmes qui en-
semble fauyoient suivi de Galilee, re-
gardans ces choses.*

50. καὶ ἰδὼν αὐτὴ ὀνόματι ἰω-
σήφ, Γαλιλαῆς ὑπαρχῶν, αὐτὴ
ἀγαθὴ καὶ δίκαιη.

*Et voici vn personnage appelé Io-
seph, qui estoit conseiller, homme de
bien & iuste.*

51. οὐτὶς γὰρ αὐτῶν συνεβούλευ-
σεν ἢ βῆλθαι μετὰ τῇ πρᾶξει
αὐτῶν, ὅσοι ἀριμαθαίας πόλεως
τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ
αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

*Lequel n'auoir point consenti à leur
confession, ni à leur acte, & estoit d'Arima-
thee ville des Iuis, qui aussi attendoit
le regne de Dieu.*

52. οὗτος γὰρ προσελθὼν τῷ πι-
λάτῳ, ἤτελε τὸ σῶμα ἔχον.

*Ice lui estant venu vers Pilate, de-
manda le corps de Iesus.*

53. καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐντύλι-
ξεῖ αὐτὸ σινδῶν, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν
μνήματι λαβῆσαι τοῦ, ὃ σὺν αὐτῷ
ἐθεῖ κενόμην.

*Et ayant descendu de la croix, l'en-
ueloppa en vn linceul, & le mit en vn
sepulcre taillé en yn rocher, auquel au-
si perionne n'auoit encores eulx mis.*

54. καὶ ἡμέρᾳ αὐτῇ ἡ παρασκευῆς,
καὶ σάββατον ἡμέραν.

*Or estoit ce le iour de la prepara-
tion, & le iour du Sabbat commençoit
à venir.*

55. κατερχομένησαι τὴ καὶ γου-
ναῖς, αἵ πινες ὅταν συναληλυθῶσαι
αὐτὰς ἐκ τῆς γαλιλαίας, ὅτε δὲ
συνῆσαν τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἦν τὸ ῥῆ-
μα αὐτῶν.

*Et les femmes aussi qui estoient
venues avec lui de Galilee, ayans suivi
Ioseph, regarderent le sepulcre, & com-
me le corps d'ice lui seroit mis.*

56 והפכו טיבי בסמא
והרומא נפשקתה שלי
אין דפקיד:

*E poi ch' elle seno furon ritornate, ap-
parecchiavano de' gli odori & de' gli in-
gredienti, e il sabbato si riposarono secondo il
comandamento.*

1 בחד פשכא דין ב
פשכא עד תשוק אנה
לבית קבורא ואיתי הלו
הרומא דטיבי הני ואית
הני צמחיו נשנא
אחריתא:

*Poi il primo giorno del sabbato, La
mattina molto per tempo, Scennero al se-
polcro, portando gli odori ch' elle havessero
apparecchiati: & alcune altre con esso
loro.*

2 ואשכחי באפסא ד
המצאנא מן בית
קבורא:

*E trovarono la pietra rinolta dal se-
polcro.*

3 ועלנו ולא אשכחי
לפניא דישוע:

*Dove essendo elle entrate, non trou-
arono il corpo del Signor Iesus.*

4 והנא דבד הניו
תמיהו על הדא הא תניו
גבריו קמו לאי מניהו
ומברק הניא לבושהו:

*Et auuene che stando elle tutte
smarrite da questo, due huomini i appre-
sentaron dinanzi a loro con veste resplen-
denti.*

5 והני בדחלתא נפשי
אפיהו בארעא נאמרו
להו מנה פצנו אנתו
הנא עם מיתה:

*Diche elle spauritandosi, & abbas-
sando la faccia in terra, essi disser loro,
Perche cercate voi il uiuente tra i morti?*

56 והתהפכו והכינו את
הבשמים ואת המלר ובשבת
שבתו במצורה:

*Y bueltas, aparejaron drogas aromaticas, y
vnguentos: repofaron el Sabbado, conforme al
mandaminto.*

1 ובאחד לשבת השכימו בבקר
ובאו אל הקבר נושאות את
הבשמים אשר הכינו ונשים
אשר אתנה:

*Y el primer dia de los Sabbados, muy de-
mannana vinieron al monumento, trayendo las
drogas aromaticas que auia aparejado, y algunas
otras mugeres con ellas.*

2 ומצאו את האבן גלולה
מקבר:

*Y hallaron la piedra rebuelta de la puerta
del sepulchro.*

3 ובכוננה בקבר לא מצאו
את גוית אדון ישוע:

*Y entrando no hallaron el cuerpo del Se-
nor Iesus.*

4 ויהי בתהלך על זאת והנה
שני אנשים קמו עליהם
בבגדים ברוקים:

*Y aconteció que estando ellas espantadas de
esto, he aqui dos varones que se pararon cabe el-
las vestidos de vestiduras resplandecientes;*

5 ובהיותן ביראה והפנו את
פניהם לארץ אמר אליהן מה
מבקשות אתנה את-החי
עם המתים:

*Y auiendo ellas temor, y abaxando el rostro
à tierra, dixeronles, Porque buscays entre los
muertos àl que uiue?*

56. Ἐπεβήσαντες δὲ ἡτοιμάσαντες
ἀρώματα καὶ μύρα καὶ τὸ μύλον
συνέβησαν ἡσυχασαί, καὶ πάλιν ἐπα-
λυν.

*Puis estans retournées, elles prepa-
rèrent des senteurs & oignemens: & le
iour du Sabbat elles se reposèrent selon
le commandement.*

Τῇ δὲ μιᾷ τῇ σαββάτῃ ὁρ-
θου βῆσι ἐπὶ τὸν τάφον καὶ τὸ
μύρον, φέρονται αἱ ἡτοιμάσαντες α-
ρώματα, καὶ ταὶς αὐτὰς αὐταῖς.

*Mais le premier iour de la semaine,
estant ancoraes fort matin, elles vindrēt
au sepulcre, apportans les senteurs qu'
elles auoyent preparees: & quelques
autres avec elles.*

2. Εὐθὺς δὲ ἡλθὺν εὐσκαχυλισ-
μένην πρὸς τὸ μνημαῖον.

*Or elles trouuerent la pierre re-
uolue de deuant le sepulcre.*

3. Καὶ εἰσελθόντες οὐκ εὗρον τὸ
σῶμα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

*Et estans entrees ne trouuerent point
le corps du Seigneur Iesus.*

4. Καὶ ἐστὼν ἐν τῷ ἀσπαραγ-
μῷ αὐτὰς ὡς ἐν τούτῳ, καὶ ἰδοὺ
δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐ-
σθήσιν ἀσπαραγιούσιν.

*Et aduint que comme elles estoient
en grande perplexité touchant cela, voi-
ci, deux personnages suruindrent vers
icelles en vestemens reluisans comme
esclair.*

5. Ἐμφάνοντες δὲ ἡμεμῶν αὐτὰς
καὶ κλυσσάντες τὸ πρόσωπον εἰς τὴν
γῆν, εἶπον αὐταῖς, τί ζητεῖ-
τε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;

*Et comme elles estoient tout espou-
uantées, & baïssoient la face en terre,
ils leur dirent, Pourquoi cherchez-vous
entre les morts celui qui est uiuant?*

56. Et revertentes paraverunt aromata & unguenta: & sabbatho quidem siluerunt secundum mandatum.

And then returned / and prepared odours / and ointments / and rested the Sabbath day / according to the commandment.

VNA autem sabbathi valde diluculo venerunt ad monumentum, portantes quæ paraverant aromata.

Now the first day of the weeke early in the morning / they came unto the sepulchre / & brought the odours which they had prepared / and certaine women with them.

2. Et invenerunt lapidem revolutum à monumento.

And then found the stone rolled away from the sepulchre.

3. Et ingressæ invenerunt corpus Domini Iesu.

And went in / but founde not the bodie of the Lorde Iesus.

4. Et factum est, dum mente consternatę essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti.

And it came to passe / that as they were amazed thereat / behold / two men suddenly stood by them in shining vestures.

5. Cum timerent autem, & declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas, Quid queritis vivẽtem cum mortuis?

And as they were afraid / & bowed downe their faces to the earth / then said to them / Who seeketh him that liveth / among the dead?

56. Sie fohreten aber umb / vnd bereiteten die Specerey vnd Salben / vnd den Sabbath über waren sie still / nach dem Gesehe.

De de vende til bage / oc beredde dyrebare Brter oc Salve / oc Sabbathen offuer vaare de stille effter loven.

Aber an der Sabbath er ei nem sehr früe / kamen sie zum Grabe / vnd trugen die Specerey / die sie bereitet hatten / vnd etliche mit ihnen.

Men en aff Sabbatherne meget aarle / some de til Graffuen / oc bare dyrebar Salve som de hadde bered / oc nogle med dem.

2. Sie funden aber den Stein ab / gewelket von dem Grabe.

De de funde Steinen velt aff Graffuen.

3. Vnd giengen hinein / vnd funden den Leib des HERREN Jesu nicht.

De de ginge ind / oc funde icke den HERREN Jesu ligende.

4. Vnd da sie darumb bekümmert waren / Siehe / da tratten bey sie zwen Männer mit glänzenden Kleidern.

De der de vaare bedrøffuede / der saare / See / da stodetho Mend hoff dem med skynnende Klæder.

5. Vnd sie erschracken / vnd schlugen ihre Angesicht nider zu der Erden. Da sprachen die zu ihnen: Was suchet ihr den Lebendigen bey den Todten?

De de forferdedis oc sloge deris Ansiet ned til Jorden. Da sagde de til dem / Hvi søde i effter den Leffuende / dis hoff de Døde?

56. Anawrätivšše / přil pravily wonně wčep aMasi: w Sobotu žagisě odpotimuly vedě Přikazani.

Ať wroclivšše nāgotowā / ty wonnych rzeczy z olejow / ale w Szābāth wedlug roztāzānia jāmichaly rego.

Wkrnij pak den po Sobotě wělni rāno přišly k Hrobu / nesaouce wonně wčep křesťboly připrawily / a něstě gine spolu s nimi.

Edy dnā pirměho tegodnā onego bāzro rānucijko přyšly do grobu / nesaouce ony rzeczy wonne tře byly nāgotowāly / y byly tez niektore s nimi.

2. V nalezly kāmēn odwalený od Hrobu.

Nāležly kāmēn odwalony od grobu.

3. A wšedše tam / nenalezly Těla Pāna Běžisě.

A wšedšy nēnāležly tělā Pānā Jezusowego.

4. V šlalo se / kdž na myšli žstřaseny byli pro to / anž wzdwa stāli podlě nich wrausše žstřachm.

V šlalo se kdy bedae zātrwo / žone w reč rzeczy wātpili / oro dwā mežowie / stāncl přy nč / bedae oblcžem w šāry blyžšāce se.

5. A kdž se ony bāly / a sešy / lily twāci šwē k zemi / řekli k nim: Co hledāte žiwěho s mrtwými?

A kdy se ony lēly / a šyly / twāzēu žem / řekli do nich: Přecžie mēdšy w mārly mšlā / cie tego křory tēst žyw?

כד

6 ליתנהו תנן קם לה
אחריו ופסלל צמכון כד
הו בפליל:

Egli non è qui, ma è risuscitato. Ricordatevi com'ei vi disse, essendo egli ancora in Galilea.

7 ואמר הנה בעתיד הו
בנה דאנשא דישתלם
באדרי אנשא חטאים
וידעלם ולתלתא יומין
וקים:

Dicendo che bisognava ch'el Figliuol del'huomo fusse dato ne le mani d'agli huomini peccatori, e che fusse crucifisso e risuscitato il terzo giorno.

8 והיו אתדבריו
למלוח:

Ahora elle se ricordarono de lasue parole.

9 והפכו מן קברו
ואמרו הליו בלחיו לחד
עסר ולשדכ:

E como elle fueron ritornate dal sepolcro, riferiron tutte queste cose a gli undici, & a tutti gli altri.

10 איתנהו בני דיו מרים
מגדליתא ויוחן ומרים
אמה דיעקוב ושדכ:
דאמרו הליו דאמרו בני
לשלת:

Et era Maria Magdalena, & Ioanna, & Maria madre di Iacopo, & l'altre che erano con esse, lequali dicono a queste cose a gli Apostoli.

11 ואחריו בעניהון מ
מלא הליו איה שנת
ללא תימנו אפיו:

E le parole di esse parvero appresso di loro come una favola, & non crederet loro.

כד

6 איננו פה כי אם קם וזכרנה
מה דבר אליכן בעוד
בפליל:

No està aqui, mas ha resuscitado, acordados de loque hos habló, quando aun estava en Galilea.

7 לאמר כי יצטרך בן-האדם
לתסגר בידיו האנשים חטאים
ולתלוח וביום השלישי לקום:

Diziendo, Que es menester que el Hijo del hombre sea entregado en manos de hombres peccadores, y ser crucificado, y resuscitar al tercero dia.

8 ותזכרנה את-דבריו:

Entonces ellas se acordaron de sus palabras.

9 ותהפכו מן-הקבר והגידו
כל-הדברים האלה לעשתי
עשר ולאחרים כלם:

Y bolviendo del sepulchro, dieron nuevas de todas estas cosas a los Onze, y a todos los demas.

10 והיו מגדלית מרים ויוחנה
ומרים ליעקב ואחרות עמם
אשר אמרו אל-תלמידים את
האלה:

Y eran Maria Magdalena, y Ioanna, y Maria de Iacobo, y las demas que estauan con ellas lasque dezian estas cosas a los Apostoles.

11 ונראו בעניהם כמו יצר
כסילות דבדיתן ולא האמינו
להם:

Mas a ellos les parecian como locura las palabras de ellas: y no las creyeron.

כד.

6. Οὐκ ἐστὶ ὡς, ἀλλ' ἔγρηθη.
μνησθητι ὡς ἐλάλησεν ὁ κύριος,
ὡς τῇ Γαλιλαίᾳ.

Il n'est point ici, mais il est resuscité qu'il vous souuene comment il parla à vous quand il estoit encore en Galilee.

7. Λέγει, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ
ἁνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων ἀμάρτανων, καὶ συνω-
θέναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνα-
στῆναι.

Disant, qu'il faloit que le Fils de l'homme fust livré entre les mains des mal-viuans, & qu'il fust crucifié: & qu'il resuscitait au troisieme iour.

8. Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων
αὐτῶν.

Et elles eurent souuenance des paroles d'icelui.

9 Καὶ ὑποστρέψασαί διὰ τὰ
ῥήματα, ἀπήγγελλον ταῦτα πάν-
τε τοῖς ἐσθῆται καὶ πᾶσι τοῖς λοι-
ποῖς.

*Et estans retournées de deuers le se-
pulcre, elles annoncerent toutes ces
choies aux onze disciples, & à tous les
autres.*

10. Ἦσαν δὲ ἡ μαγδαλένη μα-
ρία καὶ ἰωάννα, καὶ μαρία ἰακώ-
βου, καὶ αἱ λοιπαὶ αὐτῶν αἰ-
τίαι λέγουσιν τοῖς ἀποστόλοις
ταῦτα.

*C'estoit Marie Magdaleine, & Io-
hanna, & Marie mere de Iacques, & les
autres avec elles, lesquelles dirent ces
choies aux Apostres.*

11. Καὶ ἐφάνησαν ἐν ὁπτιῶν αὐ-
τῶν ὡς ἐν λήρᾳ, καὶ ῥήματα αὐτῶν,
καὶ ἡμίσεως αἰτίας.

*Mais les paroles d'icelles leur sem-
blerent cōme refueries, & ne leur creu-
rent point.*

CAP. XXIII.

6. Non est hic, sed surrexit, recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilea esset.

He is not here: but is risen: remember how he was yet in Galilee.

7. Dicens, Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi: & die tertia resurgere.

Saying: that the Sonne of man must be deliuered into the hands of sinfull men: & be crucified: and the third day rise againe.

8. Et recordatae sunt verborum eius.

And they remembered his wordes.

9. Et regressa à monumento, nuntiaverunt hæc omnia illis undecim, & cæteris omnibus.

And returned from the sepulchre: and tolde these things vnto the eleven: and to all the remanent.

10. Erat autem Maria Magdalene, & Iohanna, & Maria Iacobi, & cætera quæ cum eis erant, quæ dicebant ad Apostolos hæc.

Now it was Marie Magdalen & Iohanna: and Marie the mother of Iames: & other women with them: which tolde these things vnto the Apostles.

11. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, & non crediderunt illis.

But their wordes seemed vnto them as a fained thing: neither beleemed they them.

Das XXIII. Capitel.

6. Er ist nicht hie / er ist auffgestanden. Gedenckt daran / wie er euch saget / da er noch in Galilea war.

Hand er ick her / Hand er opstanden / Dencker der vaa / huorickdis hand salde til eder / der hand vaar i Galilea.

7. Vnd sprach: Des Menschen Son muß überantwort werden in die hände der Sünder / vnd gecreuziget werden / vnd am dritten tage auffstehen.

De sagde: Menschen Son skal antuordis bent Synderis hender / oc forfessis / De opstaa tredie dag.

8. Vnd sie gedachten an seine wort.

De de sendte vaa hans ord.

9. Vnd sie giengen wider vom Grabe / vnd verkündigten das alles den eilffen / vnd den andern allen.

De de ginge fra Græffuen igen / oc kundgiorde alle dette saar de Elffue oc alle de andre.

10. Es war aber Maria Magdalene vnd Iohanna / vnd Maria Iacobi / vnd andere mit ihnen / die solches den Aposteln sageten.

De der vaar Maria Magdalena oc Iohanna / oc Maria Iacobi / oc andre mer dem / som sagde Apostlene saadant.

11. Vnd es dauchten sie ihre wort eben als werens Märlein / vnd glaubten ihnen nicht.

De deris ord syntis dem at vere lige som loff tale / oc de trode dem icke.

Kapitola XXIII.

6. Menist ho jde / ale vsta / gest. Rozpomente se ktera / mlus / wilt wam / tojz gesset w Galilei byl

Niemakci go thn / alec wsta / w spomnie / sobie ako wam / wiedal / gdy iesset byl w Galilei cy.

7. Kta: Je Syn sloweska / musz wydan byt / w ruce hty / Angch / Lidz / a wstao wam by / ti a ttraty den / martwch w / staci.

Mowa: Potrzeba aby Syn slowiecy byl wydan w ruce ludz / i grzesnych: A ze byl byl wstao wam / a ttracie / jznie dnia / aby / martwych wsta.

8. Y rozpominaly se na slowo jeho.

Eedy ony sebie wspominaly na slowo tego.

9. A wratowse se od grobu / zwstowaly wto wstacy wcep / onem / Gedenacti / y giny w / stachem.

A wratowse se od grobu / oz / naymily to wstacy onym / ieden / nactiom / y inym wstacy.

10. Abola Marya Magdalenka / a Iohanna / a Marya Iakubowa / a gine / ktera / ni / ni byt / ktera / prawily / Apostolom / wto wcep.

Abola Marya Magdalen / y Iohanna / y Marya Iakubowa / matka / y in / ktera / to / wiedaly / Apostolom.

11. Wdala se byt / prednimi / nako / omplna / tato / slowa / a ne / wstali / gin.

Ne se / w / daly / takoby / bla / zenste / slowa / ich / y / niewierzyli / im.

כד

12. שמעיו דיו קם ורחט
לקבצא ואדריק חנא פתנא
דסמיון בלחוד ואול כד
מתדמר בנפשה על מרם
דחנא:

Ma Pietro si levò su, e corse al sepolcro: e riguardando, vide a se stesso, che era circa sessanta stadi lontano da Gerusalem, nominato Emmaus.

13. ויהא חריו מנחמו פה
בנימא אוליו הווי לקריתא
דשמה צמאוס ופריקא
14. אודשלם אסטרותא
שמי:

Eccoci, due di loro andavano quel medesimo giorno ad un castello, che era circa sessanta stadi lontano da Gerusalem, nominato Emmaus.

14. והנו ממליו הווי חד
עם חד על הליו קלהו
דגדשו:

E ragionavano insieme di tutte queste cose che erano accadute.

15. ופד הגו ממליו הווי
ובציו חד עם חד אתנא
הו יסוע ומטי אגון
ומהלך הווי צמחון:

Et arrivèrent che contrefaissoient l'un et l'autre, que Jésus venoit avec eux, et marcher avec eux.

16. ונניחון אחידיו הווי
דלא יסתרפונתהי:

Ma gli occhi loro erano tenuti, che non lo conoscevano.

17. ואמר לחיו מנא אגון
מלא הליו דממליו א
אנתון חד עם חד כד
מהלכין אנתון נבמידין
אנתון:

E disse loro. Che ragionamenti son questi che voi confortate insieme camminando, e sete attristati?

18. ונניחון חד מנחמו
דשמה קליופא ואמר לה
אנת הו כי בלחודיק
היכריתא מן אירשלם דלא
ידע אנת מרם דהנא פה
בהנא יסבתא:

E rispondendo l'un di loro che haveva nome Cleopas, li disse. Tu solo sei forestiero in Gerusalem, che non hai saputo le cose che vi si son fatte a questi giorni?

כד

12. ויקם פיה וינץ אל הקבר
וישגית וידא את אטון מושם
לבדו בילך נחתמה בנפשו את
העשוי:

Y levantandose Pedro, corrió al sepulchro: y como miró dentro, veó solos lienzos allí echados, y fuele maravillado entre sí de este caso.

13. והנה שנים מתמה היו
מהלכים ביום ההוא אל טירה
אחת והיא דחוקה מירושלים
בכרת ששים ושמה צמאוס:

Y he aqui, dos de ellos yvan el mismodia à una aldea que estava de Jerusalem sesenta estadios, llamada Emmaus:

14. והמה מללו איש אל אחיו
על כל הקורות האלה:

Y yvan hablando entresi de todas aquellas cosas que avian acaecido.

15. ונניחיה במללם ובבעותם איש
לאיש ויקרב יסוע גם הוא
ויקחלך אתם:

Y aconteció, que yendo hablando entre si, y preguntandose el uno al otro, el mismo Jesús se llegó, y yva con ellos juntamente.

16. ועיניהם הווי בסגורים
מדעתו:

Mas los ojos de ellos eran detenidos que no lo conociesen.

17. ויאמר אליהם מה הדברים
האלה אשר ממללים אתם
איש אל ידעתו הולכים ונזגלים
אתם:

Y dixoles. Que pláticas son estas que tratays entre vosotros andando, y estays tristes?

18. ויעי אחד ושמו קליופא
ויאמר אליו האת לבדך נכר
בירושלים ולא דעת את אשר
נעשו ביה בלמים האלה:

Y respondiendole el uno, que se llamava Cleophas, dixole. Tu solo peregrino eres en Jerusalem, que no has sabido las cosas que en ella han acontecido estos dias?

כד.

12. 'O de πῆτρος ὁ ἀνδρὶς ἐδρα-
μῆν τὸν τάφον, καὶ θεωρῶν
ἐκεῖ, ἑώρακεν ὅτι ἐκεῖ οὐκ ἦν τίς·
καὶ ἐθαύμασε ἐν ἑαυτῷ, διὰ τοῦτο
ἔκειτο ἐκεῖ.

Toutesfois, Pierre s'estant levé, courut au sepulchre: & s'estant courbé pour regarder, vit seulement les linco-
ux mis à part: puis se parut, s'elme-
rillant en l'admiration de ce qui estoit ad-
venu.

13. Καὶ ὡς οὗτοι ἦσαν ἀλλήλους
ἐκτρέφοντες ἐν αὐτοῖς τὰς λέξεις,
καὶ ἰσχυροῦντες ἐν ἑαυτοῖς,
ἐγένετο ὁ κύριος προσελαλῆσαι ἑ-
αυτοῖς.

Or voici, deux d'entr'eux estoient en chemin en ce meisme jour, pour aller en une bout gade nommee Emmaus, la-
quelle estoit loin de Jerusalem, enuiron
soixante stades.

14. Καὶ αὐτοὶ ἀλλήλους ἀντι-
λέγοντες, ἐπὶ πάντων τοῖς συμβεβη-
κόσιν ταῦτα.

Lesquels deuisoyent entr'eux de toutes ces choses qui estoient advenues.

15. Καὶ ὡς οὗτοι ἦσαν ἀλλήλους ἀν-
τιλέγοντες, καὶ ἰσχυροῦντες ἐν ἑαυτοῖς,
ἐγένετο ὁ κύριος προσελαλῆσαι ἑ-
αυτοῖς.

Or aduint comme ils deuisoyent & en contrefaissoient entr'eux, que Jésus au-
li lui venant s'estant approuché, se mit à
cheminer avec eux.

16. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἦσαν
κατακλεισμένοι, ὥστε οὐκ ἔβλεπον αὐτόν.

Mais leurs yeux estoient teneus, qu'il
ils ne peussent reconnoître.

17. Εἰπὼς δὲ αὐτοῖς αὐτοῖς τίνας οἱ
λέγοντες οὗτοι οὗτοι συμβεβηκόσιν ταῖς
ἀλλήλους ἀντιλέγοντες, καὶ ἰσχυ-
ροῦντες ἐν ἑαυτοῖς;

Et il leur dit, Quels sont ces propos
que vous tenez entre vous en chemi-
nant? & pourquoi estes-vous tout tri-
stes?

18. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ εἰς τὸν ὄνομα
Κλεόπας, καὶ εἰπὼς αὐτῷ, σὺ μόνος
ἐστὶς ἰσχυροῦν ἐν ἑαυτοῖς, καὶ οὐκ
ἔχεις γινώσκουσα ἐκεῖνα ταῦτα
ἐκείνην τὴν ἡμέραν;

Lors l'un d'eux, qui avoit nom Cleo-
phas, respondit, & lui dit. Es-tu seul e-
tranger en Jerusalem, qui ne saches
point ces choses qui y sont advenues ces
jours-ci?

CAP. XXIII.

12. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: & procumbens vidit lineamina sola posita, & abiit secum mirans quod factum fuerat.

Then arose Peter: & ran vnto hys pulchre: and looked in: & saw the linen clothes laid by them selues: and departed wondering in him selfe at that which was come to passe.

13. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus.

And beholde: two of them went that same day to a towne which was from Ierusalem about thre score furlongs: called Emmaus.

14. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant.

And they talked together of all these things that were done.

15. Et factum est, dum fabularentur & secum quærerent, & ipse Iesus appropinquans ibat cum illis.

And it came to passe: as they communed together: and reasoned: that Iesus him selfe drewe nere: and went with them.

16. Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent.

But their eyes were holden: that they could not knowe him.

17. Et ait ad illos, Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem, ambulantes & estis tristes.

And he said vnto them: What manner of communications are these: that ye haue one to another as ye walke: and are sad?

18. Et respondens unus cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognovisti quæ facta sunt in illa, his diebus?

And the one (named Cleophas) answered: and said vnto him: Art thou also a stranger in Ierusalem: and hast not knowne the things which are come to passe therein in these dayes?

Das XXIII. Capitel.

12. Petrus aber stund auff / vnd lieff zum Grabe / vnd bucket sich hinein / vnd sahe die Leinentücher alleine ligen / vnd gieng dauon / vnd es nam ihn wunder / wie es zugienge.

Da stob Peder op / oc leb til Græffuen / oc buckete sig ind vdi / oc saa lincladerne ligge alene / oc hand gick bort / Oc hand vndrede paa / huorledis det gick til.

13. Vnd sihe / zwen auß ihnen giengen an demselbigen tage in einen Flecken / der war von Jerusalem sechzig Feldwegs weit / des Namen heist Emmahus.

De see / Tho aff dem ginge samme dag til en By / som vaar tryindis tue agre longe fra Jerusalem / de kaldis Emaus.

14. Vnd sie redeten mit einander von allen disen geschichten.

De de taleder met huer andre om alle dette som vaar steet.

15. Vnd es geschach / da sie so redeten vnd befragten sich miteinander / nahet Iesus zu ihnen / vnd wandelt mit ihnen.

Oc der begaff sig / der de saa taleder oc bespurde sig met huer andre / kom Ihesus til dem / oc vandrede met dem.

16. Aber ihre Augen wurden gehalten / das sie ihn nicht kannten.

Men deris øyen huldis til / at de kende hannem icke.

17. Er sprach aber zu ihnen: Was sind das für Rede / die ihr zwischen euch handelt vnter wegen / vnd seht traurig?

De hand sagde til dem / Huader der saar tale / som i handle melle eder paa veien / oc ere bedrøffuede?

18. Da antwortet einer / mit Namen Cleophas / vnd sprach zu ihm: Bist du allein vnter den Fremdbling zu Jerusalem / der nicht wisse / was in disen tagen darinnen geschehen ist?

Da svarede en aff dem som hed Cleophas / oc sagde til hannem / Est du alene ibland de Fremmede i Jerusalem / som icke veed / huad som i disse dage er steet der vdi?

Kapitola XXIII.

12. Tedy Petr vstāw bēžal f Probu / a pohledy do nēho / vjel prostrādla sama položenā: y odšel / sām v sobě divě se / co se bylo stalo.

Wšakoj Peter vstāwšy bēžal f grobowi / ā gdy w wniatę weystrat / obaczył thylko samy przēcierādłā leżące / y odšel ożmīnac sic sām v siebie tę sprāwie.

13. A y dva z nich šli toho dne do Věstěka / kterēž bylo vzdālī od Geruzalēma. Ho nāw sšeděšate / gmnēm Emmaus.

Koto dwā z nich tegoż dnia šli do mēsteczkā ktere bylo nā sšeděšatī stān od Jeruzalēma / a swano te Emmaus.

14. A rozmlauwali wespolek o tēch wšech věcech ktere se byly přihodily.

A rozmawiali s sobą o tym wšyrtim co sic bylo przydālo.

15. V stalo se když rozmlauwali / a sebe otazowali / že y Iesys přibyl k nim.

A gdy tās rozmawiali y sposu sic pytali / tedy Iesus przybył ywšy sie siedl pospoliz nimi.

16. Ale oči gegich držāny byly aby ho nepoznali.

Alie oči ich byly zātřymāne aby go nie poznali.

17. Vřekl nim f nim: Kterē gšau to řēci kterēž rozmlauwate wespolek gdauce / a gšic sinu: tuij

Tedy řekl do nich: Což to są zā rozmowy ktere idac mačie miedzy sobą / a přezjizšic smetney twarz y?

18. A odpowēdy geden kterēmūž gmnēno klcōfās / řekl genu: Ty sām gšy Pauvīstēm do Geruzalēma / a nepoznal gšy kterē se w tēch staly w nēm tēchto dnāw?

A odpowēdāc mu jeden kteremu bylo imie klcōfās / řekl: Ty sām Przemieškwawšy w Jeruzalēm / a nie wieš co sic w nim przey ty dni dšālo?

כד

19. אמר להם משה
אמרין לה על יסוע הו
דמו נצרת נצרת דבנה
נבנה ונחלתו בנה
במלחמה ונצרתה קדם
אלהם וקדם קלה צמא:

*Et egli disse loro, Qualis? E qui gli disse-
ro, Quelli di ess Nazareno, il quale è
stato homo Profeta, potente in opere &
in parole, dinanzi a Dio & a tutto il po-
polo.*

20. ואשלמוהי רבי פהנא
וקש'שא לדינא דמיתתא
ווקפיה:

*E come i principali Sacerdoti, & i no-
stri Governatori l'hanno dato in cōdan-
natione da morte, & hanmolo crocifisso.*

21. חנו דין סדרו חנו ד
דהיי צחיד חנו
דנפחיהי לסדרו חנו
תקתה: ומומו חנו דחלו
קלהו חנו:

*Hor noi speravamo ch'ei fusse quello
che doveffe liberare Israel. Nondimeno
con tutto questo, oggi è il terzo giorno
che queste cose sono annunciate.*

22. אלא אף נשא חנו
אתמהו חנומי חנו לבית
קבניה:

*Ma per certe donne de le nostre ci han-
no spaventati, lequali stamattina per
tempo sono state al sepulchro.*

23. ופד לה אשכח פ
פניה אחי אמרו לו
דמלאכיה חנו חנו
נאמרין עלהי דמי חנו:

*E non hauendo trovato il suo corpo,
son venute, dicendo d'haver ancora ve-
duta una vision d'Angeli, i quali dicono
ch'ei vive.*

24. ואף אנשא חנו חנו
לבית קבניה ואשכח
חכנא איה מא דאמר
נשא לה דין לא חנו:

*Poi alcuni di quelli che erano con ef-
soni sono andati al sepulchro, & hanno
tribuito così come le donne hanno an-
dato, ma non l'hanno più veduto.*

כד

19. ויאמר אליהם מה חמה
יאמרו אליו את על יסוע
הנצרי אשר היה איש נביא גבור
כל במעשהו ובדבר לפני אלהים
וכל העם:

*Entonces el les dixo, Que? Y ellos le dixe-
ron, De Iesus Nazareno, el qual fue varon Pro-
pheta poderoso en obra y en palabra, delante de Di-
os y de todo el pueblo.*

20. איכבה מסהוהי שרי חכניהם
ונשיאיהם אל משפט מית
ותלוהו:

*Y como lo entregaron los principes de los
Sacerdotes, y nuestros principes a condenacion
de muerte, y lo crucificaron.*

21. ואנחנו בטחנו כי הוא היה
עתיד להפריע את ישראל ועל
כל הדברים האלה יום חנה
יום שלישי הוא מאשר נצשו
האלה:

*Mas nosotros esperauamos que el era el que
auia de redimir a Israel: y agora, sobre todo esto,
oyes el tercero dia que esto ha acontecido.*

22. וגם מקצת הנשים ממנו
החרידו אותנו אשר השכימו
בבקר אל הקבר:

*Aunque tambien vnas mugeres de los nue-
stros nos han espantado, las quales antes del dia
fueron al sepulchro:*

23. ולא מצאו את גויתו וכל
לאמר כי מראה המלאכים
ראו אשר אמרו כי חי הוא:

*Y no hallando su cuerpo vinieron, diciendo
que tambien auian visto vision de Angeles, los
quales dicen que el vive.*

24. וילכו אנשים ממנו אל
הקבר וימצאו בו כאשר הנשים
אמרו ואחר לא ראו:

*Y fueron vnos de los nuestros al sepulchro,
y hallaron ser así como las mugeres auian dicho
mas ael no lo vieron.*

כד.

19. Καὶ εἰπὺν αὐτοῖς, τίς ἐστι δὲ
αὐτῷ, τὸ πρὸς Ἰησοῦ τὸν Να-
ζαρενοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ πρῶτος,
δυνατὴς ἐν ἔργοις καὶ λόγῳ ἐναν-
τίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ παντὶ τῷ λαῷ.

*Et il leur dit, Quelles? Ils respon-
dirent, Touchant Iesus le Nazarien, qui
a esté homme Prophete, puissant en
œuvres & en paroles deuant Dieu &
tout le peuple.*

20. Ὅπως τὸ παρέδωκαν αὐτὸν
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἡμῶν
εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρω-
σαν αὐτόν.

*Et comment les principaux Sacri-
ficateurs, & nos Gouverneurs, l'ont li-
ré en condamnation de mort, & l'ont
crucifié.*

21. Ἡμεῖς δὲ ἠλπιζομεν ὅτι αὐ-
τὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτρώσθαι τὸν
Ἰσραὴλ. ἀλλὰ νῦν πρὸς τούτοις
τρίτῳ πάλιν ἡμεῖς ἀγὼ σήμε-
ρον, αὖθις πάλιν ἐγγίνομεν.

*Or esperions-nous que ce fust celui
qui deuoit deliurer Israel: & encore a-
uéc tout cela, c'est aujour'd'hui le troi-
sieme iour que ces choses sont aduen-
ues.*

22. Ἀλλὰ καὶ ὡς γενομένης πρὸς
ἡμῶν ἡ ἑσθία ἡμῶν ἡμέραν αὖθις
εἰσελθόντες τὸ μνημεῖον.

*Mais aussi quelques femmes des no-
stres nous ont grandement effrayés,
qui ont esté de grand matin au sepul-
cre:*

23. Καὶ μὴ εὗραν τὸ σῶμα
αὐτοῦ ἡλθόν, λέγουσαι καὶ ὅτι αὐ-
τὸν ἀγγέλων ἐωρακέναι, οἱ λέγου-
σι αὐτῷ, ζῶν.

*En n'ayans trouué son corps, sont ve-
nues, disans, que meismes elles auoyent
veu une vision d'Anges, lesquels diso-
yent qu'il est viuant.*

24. Καὶ ἀπηλθόντιες αὐτῶν ἡ-
μεῖς πρὸς τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὐτὼ
καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐ-
τοῖς δὲ οὐκ εἶδον.

*Dont aucuns des nostres sont allés
au sepulchre, & ont trouué ainsi que les
femmes auoyent dit: mais ils ne l'ont
point veu.*

19. Quibus ille dixit, Quæ & dixerunt: De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo.

And he said unto them: What things? And they said unto him: Of Iesus of Nazareth: which was a Prophet: mightie in deed & in word before God: and all the people.

20. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes & principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum.

And how the chief Priests, and our rulers delivered him to be condemned to death: & have crucified him.

21. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel: & nunc super hæc omnia, tertia dies est hodie quod hæc facta sunt.

But we trusted that it had bene he that should have redeemed Israel: and as touching all these things: so day is the third day: that they were done.

22. Sed & mulieres quædam ex nostris, terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum.

Yea: & certaine women among vs made vs astonished: which came early vnto the sepulchre.

23. Et non invento corpore eius, venerunt, dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.

And when they found not his body: they came saying: that they had also scene a vision of Angels: which said that he was alive.

24. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non invenerunt.

Therefore certaine of them which were with vs: went to the sepulchre: and founde it even so as the women had said: but him they sawe not.

19. Vnd er sprach zu ihnen: Welches? Sie aber sprachen zu ihm: Das von Iesu von Nazareth / welcher war ein Prophet / mechtig von Thaten vnd Worten / für Gott vnd allem Volck.

De hand sagde til dem / Hvad er det? De sagde til hannem / Det om Iesu aff Nazareth / huilken som vaare en Prophete / mechtig i Gjerninger oc Ord / faar Gud oc alle Folk.

20. Wie in unsere Hohenpriester vnd Obersten überantwortet haben / zum verdammnis des Todes / vnd ge-
kreuziget.

Huorledis vore hpperste Prester oc Offuerste ant-
uordede hannem hen / til Dødzens fordommelse / oc
forseffte hannem.

21. Wir aber hoffeten er solte Israel erlösen. Vnd über das alles / ist heut der dritte tag / das solches geschehen ist.

De wi haabedis / at hand skulde forløse Israel.
De offuer alle dette / er i dag den tredie dag / at dette
skede.

22. Auch haben vns erschreckt etliche Weiber der unsern / die sind frühe bey dem Grabe gewesen.

Der haffue oc nogle forserdet oss aff voris Quin-
der / de vaare aarle hoj Græffuen.

23. Haben seinen Leib nicht funden / kommen vnd sagen / sie haben ein Gesichte der Engel gesehen.

De funde icke hans legeme / komme oc sigte / at de
saae en Engle syn / huilcke der sigte / hand leffuer.

24. Vnd etliche vnter vns giengen hin zum Grabe / vnd fundens also / wie die Weiber sagten / aber ihn funden sie nicht.

De nogle off oss ginge bort til Græffuen / oc
funde der saa / som Quinderne sagde / Men hannem
funde de icke.

19. Sterpmstvo on kati: Ste-
ret v kati: O Gchissowi Na-
zaretskem / kerpz byl Muz
Prorok / mocny w skutku v w
kati / pzed Bohem v pcedem-
szym lidem.

Azvel imt: Acozto? Aont rze-
Fluemu: O Jezusie Nazaretskim /
ktory byl Prorok mocny w spra-
wach yw slowiech / przed Bogiem
y wshytkim ludem.

20. A ktráf gšau vydali gep
nanwistšy kněžij / a kněžata
nasse na odsauzenij k smrti / a
vkrizovali gep.

A táko go šliažetá: Káplánštie
y vyzad náš vydali pod šľazáme
ná smier / y vkrizovali go.

21. My paš gšine se nadáli /
žebý on měl vykaupti lid Is-
raelšty: A nynij tomuto
wšsemu tšerj den gešt dnes / paš
gšiu se rto wšcy šľaly.

A mychmy šie nádžiewálitšy to
on byl ktory měl odkupit Is-
rael / a temu wšytkemu luj tho džis
rzejci džien wychodži / táko šľeto
šľalo.

22. Ale v ženy někeré zna-
štych Israelskly náš / ktréž pzed
Šluncem byly v Grobu.

Leč jý niewištšy něktore z ná-
šydy pzedrážly náš ktore rántš
něžto byly v grobu.

23. A nenalezše Těla geho /
přišly prawice / že gšau také
widěti Angelšty widěly / kte-
řížto prawy je gešl žm.

A nie znalazzy ciěłá tego / przy-
šly powiedziacz widzenie Aniel-
šty widziěly / ktorzy powiedzieli
izby żywbył.

24. V chodili někteří z ná-
šich k Grobu / a našli tak ná-
šoj ženy prawily / ale geho ne-
widěli.

A ták něktory co znáti byli
chodili do grobu / y ták našli
što nie wiaštšy powiedali / ale
šamego nie widzieli.

73

25 הִידִין אֶמְרָה לְהַחֲ
יִשׁוּעַ אֶת חֲסִידֵי הָעִיר
וְהִקִּירִי לָבֶן לְמַדְיָמִנִי
בְּכָל־הָיִין אֵילִין דְּמַלְלוּ
נְבִיִּי:

Allora egli disse loro, O stolte e turde di cuore a credere in tutte le cose, di che i Profeti hanno parlato.

26 לֹא הָיָא הָלִין עֲתִיד
הָיָא וַיִּסְבֵּר מִשִּׁיתָה
וַיַּעֲלֵל לְתַשְׁבּוּחָתָה:

Non bisognava egli che Christo patisse queste cose, & entrasse ne la sua gloria?

27 וְשֵׁנִי הָיָה מִן מִיִּשְׁכָּא
וּמִן פְּלֹהֶן וְהָיָה וּמִפְּשֵׁק
הָיָה לָהֶן עַל גְּפִשָּׁה מִן
פְּלֹהֶן פְּרִיָּה:

E cominciandosi da Moise, & da tutti i Profeti, dichiaravano loro in tutte le Scritture, le cose che erano dette di lui medesimo.

28 וְהָיָה הוּא לְהַדְרִיתָא
 הִי דְאֵלֶּיָּו הוּא לְהַדְרִיתָא
 מִסְבֵּר הוּא לְהַדְרִיתָא
 לְהַדְרִיתָא הִי דְאֵלֶּיָּו
 הוּא :

*Et intanto s'ammicciarono al castello
dove andavano: & esso faceva sembian-
za d'andar per lungo.*

29 ואלציהי ואמריו לה
פיש לתו מטול דיומא
השג רבין לה למחשך
ועל דיקמא לנתחיו !

*E si fece arrendo, dicendo, Resta con es-
sonoi, per crochi c'è presso a sera, e il gior-
no è già calato. E così egli entrò per rima-
nervi con loro.*

30 וְהָיָה דָּבָר אֲסֻמָּךְ
עִמָּהֶם נֶסֶךְ לְחֵמָה וּבִרְךְ
וְהָיָה וַיִּהְיֶה לָהֶם :

*Ed aggiunse che mentre egli era con
ess'loro a tavola, presen- il pane, e rendè
gratie, por- lo spezzò, e porseceloro.*

31 וַיִּמְדֵּנוּ אֶת־בְּתוּרֵי
צִיּוֹנָהֶם וְאֶשְׁתֵּי־עֲוֹהֵי וְהוּ
אֶשְׁתִּיל לָהֶם מִנְהֶם :

*Et i loro occhi furono aperti, onde lo
conobbero: & egli spara' via da essi.*

72

25 וְהוּא אָמַד אֶל־הֵם הַכִּסִּי' לִים
וַיִּכְבְּדֵי לֵבָב לְהַאֲמִין בְּכֻלָּם אֲשֶׁר
דִּבְרוּ חֲנֻכִּי' אִים :

Entonces el les dixo, O locos, y tardos de co-
raçon para creer à todo loque los Prophetas han
dicho.

26 וְהָיָה הַצִּיּוֹן חֲמִשִּׁים לְעֹנֹתָהּ
וְלִבּוֹא לְכַבּוֹדָהּ :

No tra menester que el Christo padeciera estas cosas y que entrara (ansi) en su gloria?

27 וַיְהִי מִמָּוֶשֶׁה וּמִכָּל חֲבֵירָאִים
וַיָּבֵאוּ לָהֶם אֶת-כָּל-הַכֶּתוּבִים
עַל־זֶה :

Y comenzando desde Moysen, y de todos los Prophetas, declarauales esto en todas las escripturas que eran de el.

28 וַתִּקְרָבוּ אֵלַי—תִּשְׁכַּח אֶת־אֱשֶׁר
הָלַכְוּ טַעֲמָה וְהוּא תִּבְטֵי חַם
לְלַכְתּוֹ הַלְאֵה :

Y llegaron à la aldea à donde yua; y el fingió
que yua mas lexos.

וַיִּבְצֹרָהּ בֹּי לְאִמֹּר עֲזֻדָּהָ
אֶתְנֶנּוּ כִּי הִיא עָרֵב וְנִטָּה
הַיּוֹם וַיְבֹא בַּמֶּלֶךְ לָלֶיךָ אֲתָם;

Mas ellos lo detuvieron por fuerza, diciendo, Quedate con nosotros, porque se haze tarde, y el dia es ya baxo. Y entró con ellos.

30 וַיְהִי־כִשְׁבָּתוֹ אֲתָם וַיִּקַּח
אֶת־חֶלֶם וּבָרָה וַיֵּשְׁבוּ וַיֵּלֶם
לָהֶם :

Y aconteció, que estando sentado à la mesa con ellos, tomando el pan, bendixo, y partió, y dióles.

וַיִּפְקְחוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ אֲנֹתָו
וְהוּא הָלַךְ מֵעֵינֵיהֶם :

Entonces fueron abiertos los ojos de ellos, y conocieronlo, mas el se desapareció de los ojos de ellos.

2004

25. Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς,
ὡς ἀκούει καὶ βραβδίῃ τῇ κοροΐᾳ
ἔσσι πικρῶς ὅτι πῦρ οἷς ἐλάλη-
σατε εἰς πρὸςΦήται.

Lors il leur dit, O gens despoursueus de s'es, & tardifs de cœur à croire à toutes les choses que les Prophetes ont prononcées !

26. Οὐχὶ πάντα ἰδὲ παρθεῖν τὸν
 ἄνθρωπον, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν
 αὐτοῦ;

Ne falloit-il pas que le Christ souffrist ces choses, & qu'ainsi il entrast en la gloire ?

27. Καὶ ἐξήλθεν ὁ δόκτωρ με-
σῆς καὶ ἀπὸ πέντων αὐτῶν ἡ
ἐκείνη, ἀναγινώσκων αὐτοῖς ἐκ τῶν
τῶν γραφῶν τὰ περὶ τοῦ

Puis commençant par Moyle, & sui-
uant par tous les Prophètes, il leur de-
claroit en toutes les Escriptures les cho-
ses qui estoient de lui.

28. Καὶ ἤγγισεν εἰς τὴν πόλιν
ὅπου ἐστράτευτο ὁ ἀντὶ τοῦ ἀποστόλου
Παύλου στρατός, καὶ ἐκείνην.

Ainsi ils approchèrent de la bourgade, où ils alloient; mais lui faisoit semblant d'aller plus loin.

29. Καὶ παρεβόησαν αὐτὸν λέ-
γοντες· μετ' ἡμῶν, ἔτι πρὸς
ἑσπερα ἐστὶν καὶ κελίκε· ἡ ἡμέρα
καὶ ἐστὶν ἡμεῖς μετὰ αὐτοῖς.

Parquoi ils le parforcerent, difans, Demeure avec nous: car le foir commence à venir; & le iour eft ia decliné. Il entra donc pour demeurer avec eux.

30. Καὶ ἐγγύς ἐς τὴν καπηλι-
θῶσαι αὐτὸν μετ' αὐτῆς, λαβὼν τὴν
ἄρπην ἐλάνθησεν, καὶ κλάζας ἐπιθί-
δεν αὐτῆς.

Et aduint que comme il estoit à table avec eux, il print le pain, & rendit graces, puis l'ayant rompu, le leur distribua.

31. Αὐτοὶ δὲ ἐβλῆσαν οἱ ὅφ-
θαλμοὶ, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν καὶ
ἐπὶ τοῦ ἀφ' αὐτοῦ ἐγένετο αὐ-
τοῖς.

Adonc furent ouverts leurs yeux, tellement qu'ils le reconnurent : mais il se disparut de devant eux.

25. Et ipse dixit ad eos: O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ?

Then he said vnto them / O fooles and slowe of heart to beleue all that the Prophetes haue spoken,

26. Nōne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?

Ought not Christ to haue suffered these things / and to enter into his glorie?

27. Et incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant.

And he beganne at Moyses / and at all the Prophetes / and interpreted vnto them in all the Scriptures the things which were written of him.

28. Et appropinqua uerunt castello quo ibant, & ipse se texit longius ire.

And they drew nere vnto the town whiche they went to / but he made as though he would haue gone further.

29. Et coegerunt illum, dicentes, Mane nobiscum, quoniam aduersperascit, & inclinata est iam dies. Et intravit cum illis.

But they constrained him / saying / Abide with vs: for it is now towardes night / and the day is farre spent. So he went in to tarie with them.

30. Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit ac fregit, & porrigebat illis.

And it came to passe / as he sat at table with them / he tooke the bread / and gaue thanks / and brake it / and gaue it to them.

31. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: & ipse euauit ex oculis eorum.

Then their eyes were opened: & then knew they him: but he was taken out of their sight.

25. Vnd er sprach zu jnen: O ihr Thoren vnd treges hertzen / zu glauben allem dem / das die Propheten geredt haben.

De hand sagde til dem / O Daarer oc senhierte de / til at tro alt det / som Propheterne haaffue sagt.

26. Müste nicht Christus solches leiden / vnd zu seiner Herrligkeit eingehen?

Skulde Christus icke lide saadant / oc indgaa til sin Herlighed?

27. Vnd sieng an von Moße vnd allen Propheten / vnd legete jnen alle Schrift auß / die von ihm gesagt waren.

De hand begynnte fra Moße oc alle Propheter / oc sagde dem alle Scrijter vð / som vaare sagde om hannem.

28. Vnd sie kamen nahe zum Flecken / da sie hingiengen. Vnd er stellet sich / als wolt er fürder gehen.

De de kommen nærlil Byen / der de ginge til. De hand loed som hand vilde gaa fenger.

29. Vnd sie nötigten in / vnd sprachen: Bleib bey vns / denn es wil abend werden / vnd der Tag hat sich geneiget / Vnd er gieng hinein bey ihnen zubleiben.

De de nødde hannem til / oc sagde / Bliff hos oss / Eht der stunder til afften / oc dagen er forløben / De hand gief ind at bliffue hos dem.

30. Vnd es geschach / da er mit jnen zu Tische saß / nam er das Brodt / danket / brachs / vnd gabs jhnen.

De det skede / som hand sad med dem til Bords / Tog hand Broder tackede / brød det / oc gaff dem det.

31. Da worden ihre Augen geöffnet / vnd erkannten ihn. Vnd er verschwandt für jnen.

Da bleffue deris ønen obnede / oc de fende hannem. De hand forsvant saar dem.

25. Tedy on řekl nim: O blázní a pozdílí srdcem! Věť řekni všem což jsem mluvil prorocy.

Tedy on řekl do nich: O glupí a nerychleho srdca ku wierzeniu temú všem co powiedzieli prorocy.

26. Zdalik gest nemusol řeči věci trpěti Kristusa tak wgijsi si do sláwy své?

Isaliko go nie bylo potrzeba cierpieć Krystusowi / y waić do chwaly swojej?

27. A počam od Mojsesse a všech proroků / y vykládám dal jim ze všech Písmů / kteráž o něm byla.

A počamſy od Mojsesſa y wſſyřſch prorokow / wyládam im we wſſyřſch Piſmich / co o nim nápiſáno bylo.

28. V přiblížil si k Wřetětu / do kterého šli / a on potřhl se jakoby chtěl dále jíti.

A gdy był blisko mſtſceczſtwa do ktereſgo ſli / tedy on rſł jmy / ſtak ſakoby miał dſleć idſ.

29. V přinutili ho / řkauce: Zůstaň oněmi / neb se již přiblíží / a den se nacheýl. V ſſel o ním.

Ale go oni przymuſili mowiac: Zostań z nami / boć już jest tuż k wieczoru y schodzi dzień. A tak ſe wſſedł aby zoſtał z nami.

30. V stalo se když seděl s nimi za Stolem / wjal chléb / dobrořečil a lámal / y podával jim:

A ſtalo ſie gdy on ſedział z nimi / wziął chleb błogosławil / a łamał wſſyřſy dal im.

31. V otvorišny oči oči gegich / a poznali ho: A on jimi žel od oči gegich.

Orworzyły ſie tedy oczy ich / y poznali go / ale on znikł od ich obliczności.

כ ד

32 וַיֹּאמְרוּ הוּי חַד לְחַד
לֹא הָיָא לְבוּ נִקְיָד הַנִּזְכָּר
בְּנֵינוּ בַּד מִמֶּלֶךְ עֲמֹן
בְּאִירְחָהּ וּמִפֶּשֶׁק לֹ
בְתַבְנָהּ :

Allor dissero l'uno à l'altro, Non era il nostro cuore ardente in noi quando egli ci parlava per la via, & apriva le Scritture?

33 וְהָיוּ בָּהּ בְּשִׁעְתָּהּ
וְהָיוּ לְאִירְחָהּ וּמִפֶּשֶׁק
לְחַד עֲסָר דְּבִנְיָשׁוֹ
וְלֹאֲלִיו דְּעִמְהוֹנוּ :

E leuandosi fra in quella medesima hora, ritornarono in Ierusalem, & trovarono gli undici radunati insieme, & quelli che erano con essi.

34 בַּד אֲמָרוֹ דְּשִׁירְרָאִית
קָם מִדְּוָנָא תְּחִינִי לְשִׁמְעוֹנוֹ :

Che diceuano, Il Signore è veramente risuscitato, & è apparso à Simon.

35 וְאַחַר הָיוּ אֲשֶׁתְּעִי א
אֲלִיו דְּחִינִי בְּאִירְחָהּ
וְאִיבָנָא אֲתִירֵעַ לְהוּי בַּד
הָצֵא לְחִמְנָהּ :

E così essi ancora raccontaron le cose accadute nel camino, & così egli era stato conosciuto da loro me lo spezzar del pane.

36 וְבַד הָלִיו מִמֶּלֶךְ לִיו הָיוּ
הַשּׁוֹעַ קָם בְּיִתְהוּי וַאֲמַר
לְהוּי שְׁלֵמָא עֲמֹכּוֹ (אָנָּה
אָנָּה לֹא תִדְחִלּוּ) :

E mentre che parlauano di queste cose, esso stesso s'appresento nel mezzo di loro, & diceli, La pace sia con voi.

37 וְהָיוּ אֲתִרְהָבוּ וְהָיוּ
בְּדִחְלָתָא סְבָרוּ הוּי גִיד
דִּירְחָא חִינִי :

Mais ils s'effrayèrent & contristés s'imaginant d'ouïr un esprit.

38 אָמַר לְהוּי וְשׁוֹעַ מָנָא
מִתְתִּירְעִי אֲתִירֵי וּמָנָא
סִלְמָא מִתְשַׁבְּתָהּ עֲ
לְבָבְתִּיכֹן :

Es egli disse loro, Perché sete voi turbati, & perché entrano de le dubbiosioni ne vostri cuori?

39 הָיוּ אֲנִי וְגָלִי הָאָנָּה
אָנָּה גִישְׁתִּיבְנִי וְדָעוּ דְּלִירְחָהּ
בְּסִרְא וְנִרְמָא לִית לָהּ אִיךְ
דְּחִינִי אֲנִתְהוּ דְּאִית לִי :

Vedete le mie mani & i miei piedi, perche io son desso, & l'assente, & vedete, perchecho uno spirito non ha ne carno ne ossa, come voi vedete chi io ho.

כ ד

32 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הֲלֹא
בְּעֵר הָיָה לְבָבֵנוּ בְּקִרְבָּנוּ בְּאִשָּׁד
דְּבַד אֲלִינוּ בְּדִרְךְ וּבְאִשָּׁד בְּאִר
לִנוּ אֶת הַכְּזָבִים :

Y dezian entresi, No ardia nuestro coraçon en nosotros mientras nos hablaua en el camino, y quando nos abria las Escipturas?

33 וַיִּקְוִמוּ בָּהּ בְּשִׁעְיָהּ וַיָּשׁוּבוּ
יְרוּשָׁלַיִם וַיִּמְצְאוּ אֶת־עֲשָׂתִי
עֶשֶׂר וְאִשָּׁד אֲתָם נִקְהָלִים יַחַד :

Y leuantandose en la misma hora, tornaronse à Ierusalem: y hallaron à los Onze ayuntados, y à los que eran con ellos.

34 הָאֲמָרִים כִּי בְּאִמְתָּ קָם
הַדְּדוּר וְנִרְחָהּ לְשִׁמְעוֹן :

Que dezian, Relucitado ha el Sennor verdaderamente, y ha apparecido à Simon.

35 וְהָיְתָה סְבָרוּ אֶת אִשָּׁד קָרָה
לָהֶם בְּדִרְךְ וְאִיךְ גִּידַע לָהֶם
בְּשִׁבְרַת הַלֶּחֶם :

Enrôces ellos contauan las cosas que auian acontecido en el camino: y como auia sido conocido de ellos en el partir del pan.

36 וּבְדִבְרֵם אֶת־הָאֵלֶּה וְהוּא
יִשׁוּעַ קָם בְּתוֹכֵם לֵאמֹר אֲלֵיהֶם
שְׁלֹם לָכֶם :

Y entretanto que ellos hablauan estas cosas Iesus se puso en medio de ellos, y les dixo, Paz sea à vosotros.

37 וַיִּתְּרֹדוּ וַיִּבְהָלוּ הוֹשְׁבִים
לְרֹאשֵׁיהֶם אֶת־רוּחַ :

Entonces ellos espantados, y assombrados pensauan que vian algun espiritu.

38 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מַה תִּבְהָלוּ
וְלָמָּה מִתְשַׁבְּוֹת עוֹלֹת
בְּלִבְיֹתֵיכֶם :

Mas el les dize, Porque estays turbados, y suben pensamientos à vuestros coraçones?

39 רְאוּ אֶת יָדִי וְאֶת רַגְלִי כִּי
בְּאִמְתָּ אֲנִי הוּא הַגִּישׁ הַמִּישׁ כִּי
לְרוּחַ אִין לָהּ בָּשָׂר וְעֶצְמִים
כְּמוֹ רֹאשׁ אֲתָם כִּי לִי הָיְתָה :

Mirad mis manos y mis pies, que yo mismo soy: Palpad, y ved: que el espiritu ni tiene carne ni huesos, como veys que yo tengo.

כ ד.

32. Καὶ ἱπὶ τοὺς ἀλλήλους, οὐ-
χὲ ἡ καρδία ἡμῶν κομπομένη ἦν ἐν
ἡμῖν, ὡς ἐλάλησεν ἐν τῇ ὁδῷ,
καὶ ὡς διελύοντο ἡμῖν τὰς γρα-
φάς :

Lors ils dirent entr'eux, Nostre cœur ne brulloit-ils pas dedans nous, quand il parloit à nous par le chemin, & nous declaroit les Escritures?

33. Καὶ ἀναστὰς πρὸς αὐτῇ τῇ ὥρῃ,
καὶ ἐστράψαν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ
ὄντοι συνθροισμένοι τοὺς ὀνδεκα
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς.

Et se leuans au mesme instant, ils retournerent en Ierusalem, où ils trouuerent les onze assemblés, & ceux qui estoient avec eux :

34. Λέγοντες, ὅτι ἡρέθη ὁ κύ-
ριος ὁ ἡμεῶν καὶ ὡφθη σίμων.

Qui disoyent, Le Seigneur est vraiment resuscité, & s'est apparu à Simon.

35. Καὶ αὐτοὶ ἐξηγουμένους τὸ ἐν τῇ
ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνωσθη αὐτοῖς ἐν τῇ
κλάσει τοῦ ἄρτου.

Dont ceux-ci aussi reciterent les choses qui leur estoient aduenues en chemin, & comment il auoit esté reconnu d'eux en rompant le pain.

36. Ταῦτα δὲ αὐτοὶ λαλοῦντες,
καὶ αὐτὸς ὁ ἰησοῦς ἔσθη ἐν μέσῳ αὐτῶν,
καὶ λέγων αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν.

Et comme ils tenoyent ces propos, Iesus lui même se presenta au milieu d'eux, & leur dit, Paix soit avec vous.

37. Πλησθέντες δὲ καὶ ἐμφοβῶνται
ἕνα ἑκάστου ἐδύνατο πνεύματος θεωρεῖν.

Mais eux tous troublés, & effrayés uns d'un autre, estoient estimoyent voir un esprit.

38. Καὶ εἰπὺν αὐτοῖς, τί τιτρώ-
γεσθε ἐς; καὶ αὐτοὶ ἀπελυσ-
σάμενοι ἀπεσάλευσαν ἐν ταῖς καρδί-
αις ὑμῶν :

Dont il leur dit, Pourquoi estes-vous troublés, & pourquoi montent pen- sements en vos cœurs?

39. Ἴδετε τὰς χεῖρας μου καὶ τοὺς
ποδες μου, ὅτι αὐτὸς ὁ θεὸς ἐμὲ ἠ-
ναφάσσει με καὶ ἰδετε. ὁ πνεύ-
μα σώματα καὶ ὁσεία οὐκ ἔχει. κα-
θὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχετε.

Voyez mes mains & mes pieds: car ce suis ie moi même: taisez-moi, voyez: car un esprit n'a ne chair ne os, comme vous voyez que j'ai.

CAP. XXIII.

32. Et dixerunt ad invicem, Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?

And they said betwene them selves / Did not our heartes burne within vs / while he talked with vs by the way / and when he opened to vs the Scriptures?

33. Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem: & invenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis erant.

And they rose up the same houre / & returned to Ierusalem / & found the eleven gathered together / & them that were with them.

34. Dicentes, Quod surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni,

Which said: The Lord is risen indeed / and hath appeared to Simon.

35. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via: & quomodo cognoverunt eum in fractione panis.

Then they tolde what things were done in the way / and how he was knowne of them in breaking of bread.

36. Dum autem hæc loquuntur, stetit Iesus in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis: (ego sum, nolite timere.)

And as they spake these things / Iesus him self stood in the middes of them / & said unto them / Peace be to you.

37. Conturbati verò & conterriti, existimabant se spiritum videre.

But they were astonished and afraid / supposing that they had seen a spirit.

38. Et dixit eis, Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra.

Then he said unto them / Why are ye troubled? and wherefore doe doubtfull thoughts arise in your heartes?

39. Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum, palpate, & videte: quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.

Behold mine hands & my feet: for it is I myself: handle me / & see: for a spirit hath not flesh and bones / as ye see me have.

Das XXIII. Capitel.

32. Vnd sie sprachen vnter einander: Brandte nicht vnser Herz in vns / da er mit vns redet auff dem Wege / als er vns die Schrift öffnet.

De de sagde til huer andre / Vrende icke vort herte i oss / der hand talede med oss paa vegen / oc der hand oploed oss Scriffen.

33. Vnd sie stunden auff zu derselbigen Stunde / kehreten wider gen Jerusalem / vnd funden da die Elff versamlet / vnd die bey ihnen waren.

De de stode op / i den samme stund / oc vende til Jerusalem igen / oc funde de Elffue forsamlede / oc dem som vaare hos dem.

34. Welche sprachen: Der HERR ist warhafftig auffstanden / vnd Simoni erschienen.

Hvilcke desagde / HERREN er visseligen opstanden / oc obenbarer Simoni.

35. Vnd sie erzählten ihnen / was auff dem Wege geschehen war / vnd wie er von ihnen erkant were / an dem / da er das Brodt brach.

De de opregnede saar dem / huad som vaar steet paa vegen / oc hvorledes hand bleff kent aff dem / i der / at hand brod Broder.

36. Da sie aber davon redeten / tratte er selbst Iesus / mitten vnter sie / vnd sprach: Friede sey mit euch.

De der betalede om hannem / da traadde Iesus self / mit iblant dem / oc sagde til dem / Fred vere med eder.

37. Sie erschrocken aber vnd forchten sich / meineten sie sehen einen geist.

Da forferdedis de oc forfede sig / oc mente / at de saae en Aand.

38. Vnd er sprach zu ihnen: Was sent jr erschrocken? vnd warumb kommen solche Gedanken in euer Herz?

De hand sagde til dem / Hvil erei saa forferdede? De hui komme saadanne tanker i eders hertier?

39. Sehet meine Hände vnd meine Füße / ich bins selber / fühlet mich vnd sehet / denn ein Geist hat nicht Fleisch vnd Bein / wie ihr sehet / das ich habe.

Seer mine Hender oc mine Føder / Det er ieg self / Finder paa mig oc seer / Thi en Aand haaffuer icke Kød oc Been / som i see / at ieg haaffuer.

Kapitola XXIII.

32. Vtelli sami sobe: Vssat Erdie nasse hofelo w nas fopz mlumil nu cest / a otviji ral nam Džina?

A mowili miedzy soba: Jzali serce nasse / nie pala lo w nas goy mowil z nami w drodze / y goy nam otwiral pisma?

33. Amstawi w tauz hodi nu / wratili se do Geruzalema / a nalezli sbromaz dzenych Berdenacte / y ty ktiez s nim byli.

A tak teze zjasli wstawi wrocili sie do Jeruzalem / y znalezi zgromadzonych iedenaccie / y ony ktorzy s nim byli.

34. Ani prawij: Ze wstal PAM w prawde / a wstaz se Symonowi?

Powiedziacie im: Wstal Pan prawdzwie / y wstaz se Symonowi.

35. A to wyprawowali kce: re weczy staly se na cest / a ktiez tak glau ho poznali w lamaniu chleba.

Powiedzieli im teze co sie byl do to w drodze / y tako od nich byl poznaw w lamaniu chleba.

36. A fopz to mlumili / postawil se Bessis y profied nich / a rest gim: Pokog nam. (Jat gsem / Nebegte se.)

O tym gdy oni mowili tedy Iesus stanal w posredich / y rzekl im: Pokog wam.

37. Ale oni zarmauceni a pferasseni glauce / dennij wali se jebz Duchu wideli.

Stenawsi sie tedy y strowo zyrosi / mnimali z Duchu widieli.

38. Vteli gim: Co gste zarmauceni / a mysljeni wstupu gi na sroce wassie?

Alle ony zelt do nich: Przecze sie sie zarmowijli / a co za mysl nadchodza set ca wase.

39. Wize ruce me a nohy / ze na ten glem. Dotkajcie se a wize / ze Duch tela a kofij ne ma / pako mne widijcie miji:

O gladowie rece mojej nogi / dotkajcie sie / a wyzycie / bo duch nie ma ciela ani kofii / tako widzycie ze ja mam.

40 ופד הליו אמר חיו
אמנו אנדוהי ונגלוהי :

Edetto questo, mostrò loro le sue mani e i suoi piedi.

41 ופד עד מה להשא
ל מהימניו חיו מן
חנותהו ומתמתהו חיו
אמר להו אית לכו מדים
תנו למאכל :

Ma essi non credendo ancora per l' allegrezza, e maravigliandosi, egli disse loro, Haueres voi qui qualche cosa da mangiare?

42 תנו חיו יהבו לה מ
מנתא מן גונא דסוה
ימו פבריתא דדבשא :

Ei essi gli messero innanzi un pezzo di pesce arrostito, e del fiodone di miele.

43 ונסב אכל לאננהו :

Eregli ne prese, e mangiò in loro presentia.

44 ואמר להו חיו חיו
מלא דמללח עמכו פד
לחכו חיה דלא דנא
דישתלם כל מדים דקתיב
במיוסא דמושא ובנבא
במיוסא עלי :

Poi disse loro, Queste son le parole che io vi dissi quando ero ancora con essoi, che egli era necessario che s'adempiesse tutto le cose che sono scritte di me nella Legge di Moise, e nei Profeti, e ne i Salui.

45 תבין פתח רענהו
למסתכלו פתחא :

Allora aperse il loro intelletto per intendere le Scritture.

46 ואמר להו דהבא
פתיב וקבא נדק דיקש
משיחא ודקום מן בית
מיתא לתלתא יומין :

E disse loro, Così è scritto, e così bisogna che Christo patisse e resuscitasse il terzo giorno da morti.

47 ודיחברו בשמה ת
תביתא לשובקבא ד
דיחשאה בכל חיו עממא
ושירי נהוה מן
אוריאל :

E che si predicasse nel nome suo la penitencia e la remission de peccato in tutte le genti, cominciando da Ierusalem.

40 ופדברו את האלה נדא
אותם את ידים ואת רגלים :

Y en diciendo esto, mostroles las manos y los pies.

41 ובעודם לא מאמינים
משמחה גדולה ומתמחים נאמר
אליהם היש לכם מה אכל
פה :

Y no lo creyendo aun ellos de gozo, y maravillados, dixoles, Teneys aqui algo de comer?

42 ונתנו לו פת-בג נשדג
ודבש נפת צופים :

Entonces ellos le presentaron parte de vn pece assado, y vn panal de miel.

43 ויקח לפנייהם ויאכל :

Loqual el tomó, y comió delante de ellos :

44 ויאמר אליהם אלה הדברים
אשר דברתי אליכם בעודי
הייתי עמכם כי צריך לתמלא
את כל-אשר נכתבות בתורת
משה בנביאים ובתהלים עלי :

Y dixoles, Estas son las palabras que os hablé estando aun con vosotros: que era necesario que se cumpliesen todas las cosas que estan escriptas en la Ley de Moyses, y en los Prophetas, y en los Psalmos, de mi.

45 ואיפתר להם את תבונה
להבין את-הכתבים :

Entonces les abrió el sentido, para que entendiesse las Escripturas.

46 ויאמר להם כי כה נכתב
נכון צריך לענות תמשיח ולקום
מיתים ביום שלישי :

Y dixoles, Ansi esta escripto, y ansi fue menester que el Christo padeciesse, y resuscitasse de los muertos al tercero dia:

47 ולחקרא בשמו את-תשובה
וסליחת חטאים בכל-הגוים
לתחיל מירושלים :

Y que se predicasse en su nombre Penitencia, y remission de peccados en todas las naciones, comenzando de Ierusalem.

40. Καὶ τὸτο εἰπὼν ἐπεδῆξεν
αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.

Quand il eut dit ces choses, il leur montra les mains & les pieds,

41. Ἐπὶ δὲ ἀπιστοῦντων αὐτοῖς
ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων,
εἶπεν αὐτοῖς, ἔχετε τι βρώσιμον
ἐνθάδε;

Mais comme encores de loye ils ne croyoyent point, & s'elmerueilloient, il leur dit, Auez-vous ici quelque chose à manger?

42. Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθυ-
ον ὀπίσθ' μίρον, καὶ δάπν' μελισ-
σίαν κηρίου.

Et ils lui presenterent vne piece de poisson rosti, & d'un rayon de miel.

43. Καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτοῖς
ἐφαγῆν.

Et ayant prins, il en mangea deuant eux.

44. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὗτοι οἱ λόγοι
οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, ἔτι ὡν
σὺ ἴμην, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ
μοϋσῆος καὶ ἐν τοῖς προφήταις καὶ ἐν
ψαλμοῖς ἐπὶ ἐμοῖ.

Puis leur dit, Ce sont icelles propos que ie vous tenoye, quand y estoie encores avec vous, qu'il falloit que toutes les choses qui sont escrites de moi en la Loy de Moysé, & es Prophetes, & Pseaumes, fussent accomplies.

45. Τότε διέωκυζεν αὐτοῖς τὸν νοῦν
ὅτι συνίεναι τὰς γραφάς.

Lors il leur ouurit l'entendement pour entendre les Escriptures.

46. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω
γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν
τὸν υἱόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νε-
κρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

Et leur dit, Il est ainsi escrit, & ainsi falloit que le Christ souffrist, & resuscitast des morts au troisieme iour,

47. Καὶ κηρυχθῆναι ἐν τῷ ὀνό-
ματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἀφίαν
ἀμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρ-
ξάμενοι ἀπὸ ἱερουσαλὴμ.

Et qu'on preschast en son Nom repen- tance & remission des pechés par toutes nations, en commençant depuis Ie- rusalem.

CAP. XXIIII.

40. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes.

And whilhe he had thus spoken / he shewed them his handes and feete.

41. Adhuc autem illis non credentibus & mirantibus præ gaudio, dixit, Habetis hic aliquid quod manducetur?

And while they yet beleueed not for joy / and wondered, he saide vnto them: Haue ye here any meate?

42. At illi obtulerunt ei partem piscis assi, & favam mellis.

And they gaue him a piece of a broiled fish / and of an honey combe.

43. Et cum manducasset coram eis, sumens (reliquias dedit eis.)

And he tooke it / and did eat before them.

44. Et dixit ad eos, Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moyli, & Prophetis, & Psalmis, de me.

And he saide vnto them: These are the wordes / which I spake vnto you while I was yet with you: that all must be fulfilled which are written of me in the Law of Moyses / and in the Prophets & in the Psalmes.

45. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas.

Then opened he their vnderstanding / y they might vnderstand the scriptures.

46. Et dixit eis, Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die.

And said vnto the: Thus is it written / and thus it behoued Christ to suffer / and to rise againe from the dead the third day.

47. Et prædicari in nomine eius penitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierosolyma.

And that repentance / and remission of sinnes / should be preached in his Name among all nations / beginning at Ierusalem.

Das XXIIII. Capitel.

40. Vnd da er das saget / zeiget er ihnen Hände vnd Füße.

De sem hand dei sagde / visde hand dem Hender oc Foder.

41. Da sie aber noch nicht glaubeten für freuden / vnd sich verwunderten / sprach er zu ihnen: Habt ihr hier etwas zu essen?

De der de end nu icke trode saar glæde / oc forundrede sig / da sagde hand til dem: Haffuer her noget at æde?

42. Vnd sie legten ihm für ein stück vom gebratenen Fisch vund Honigseims.

De der sagde ic stycke aff en stege Fisk saar hannem oc Honig tage.

43. Vnd er nam's vnd æß für ihnen.

De hand tog det / oc ocd saar det.

44. Er aber sprach zu ihnen: Das sind die Rede / die ich zu euch saget / da ich noch bey euch war / Denn es muß alles erfüllet werden / was von mir geschrieben ist im Gesetz Mosi / in den Propheten / vnd in Psalmen.

De hand sagde til dem: Det er den Tale / som ieg sagde til eder / der ieg end nu vaar hos eder: Thi der skal alle sammen fuldkommes / som er screffuit om mig i Mose Lov / i Propheter oc vdi Psalmer.

45. Da öffnet er ihnen das Verstandniß / daß sie die Schrift verstünden.

Da oploed hand deris forstand / at de forstode Scrifften.

46. Vnd sprach zu ihnen: Also ist geschrieben / vnd also muß Christus leiden / vnd auferstehen von den Todten am dritten tage.

De sagde til dem: Saa er det Screffuit / oc saa skulde Christus lide / oc opstaa fra de Døde tredje dag.

47. Vund predigen lassen in seinem Namen / Buße vund vergebung der Sünden / vnter allen Völkern / vnd anheben zu Jerusalem.

De lade predike si i Naam / Penitentie oc Endernis forladelse iblant alle Folk / oc begynde i Jerusalem.

Kapitola. XXIIII.

40. Aldy to pomodil / vfa gal gim ruce a nohy.

Arzeff to / vfa galim ruce y nogi.

41. Aldy pak oni gestie nes wiffli / ale diuili se pro radoſti / feſt. Mateli tuto nêico gestio by se pogedlo?

Leč gdy teſeje oni nſe wfer: ylt przed radoſcia & iſ ſie diuio: wêli rzeſli im: Matiewſdy tu co teſe?

42. Oni podali genu kusu ryb pecten / a plâſiu ſirdij.

Podali mu put ryby pieczoney / y kusu fe plaſtrum miodu.

43. Aldy poged pced niymi / wzaro (ofiaty dal gim.)

Co on wzaroſy iadl przed niemi.

44. Akell: Tato gſau ſlo: wa kierz gſem mſuwi wami ſdy gſem geſti: s wami byl / Je muſz ſe naplniti wſſekny wê: cy kierz pſany gſau w Zakonê Moniſtwa w Proroctch y w Zalmiſch o mnê.

Zarym rzeſli do nich: Ty ſa ſlowa kierzem mowi do was / poſtim teſeje byl z wami / iſ bylo po: rzeda wyplati ſie wſſytemu co napſano ieſt w zakonie Moſiſcho: wym / w Proroctch y w Pſalmich o mnê.

45. Tedy oten ſel gim ſmpt / aby rozumeli yſimam.

Otworzył tedy ſmyſl ich iſ rozumeli piſm / y rzeſli do nich:

46. Akell gim: Je tak pſano geſt / a tak muſyl Chriſtus trpêti / a tretiſho dne z mrtwych wſtati:

Taki teſt napſano / y th ſe bylo porzeda / y yſtawo: wſtanie / y wſtaco: od mrtwych dnia tretiſho: go.

47. Akazano byt we gni: nu geho poſani: a odpuſtzeni: hſichim / mezy wſſimi Naro: dy / po: nauce od Ieruzalema.

Aby w imi: tego bylo opow: dano wzanie y odpuſzczanie gr: zow y wſſychich narodow / po: czawſy od Ieruzalem.

כד

48. נאנתון אבון סהנה
דנליון:

*Hor voi fate testimonij di tutte que-
ste cose.*

49. נאנא אשדר עליכון
מולבנא דאבן אנתון דיו
הנו באור שלם בדינא
עדמא דתלבשון חילא
מן רבמא:

*Et ecco io manderò la promessa del
Padre mio sopra voi: e voi starete nella
città di Ierusalem, infino à tanto che voi
siate vestiti de la virtù d'alto.*

50. נאנא אבון עדמא
לביית אבנא נארים
אידנהי וברך אמן:

*Poi gli menò fuori infino à Betania: e
alzò le sue mani, e benedisse gli.*

51. נבנא דבד מבכר להון
אנתפרש מנהון נסלק
לשמין:

*E mentre egli li benediceva, parti-
rli da loro, e era portato in cielo.*

52. הננו דיו סגדו לה ו
נחפכו לאור שלם בחדותא
דבתא:

*Et effusi qui e l'ebbero adorato, se ne
ritornarono in Ierusalem con grande al-
legrezza.*

53. ובגל נבון איתנהון
הון ביהכלא פד משבחון
ומברכו לאלהא אמן:

*E stavano sempre nel templo, lau-
dando e benedecendo Iddio, Amen.*

שלם אונגליון קריש
דלוקוס מסברנא:

כד

48. ואתם הוים עדים לאלה:

Y vosotros soys testigos destas cosas.

49. והנה אנכי שלח את-
מאמר אבן עליכם ואתם
שבו בעיר ירושלים עד-כ
תלבשו על כח וגבורה ממדומים:

*Y heaqui, yo embiaré al Prometido del
Padre sobre vosotros: mas vosotros asentad en
la ciudad de Ierusalem, hasta que seays enues-
tidos de lo alto de potencia.*

50. ויציאם לחוץ עד-בית
עניה וישא את ידי דברך אותם:

*Y sacólos fuera hasta Bethania, y alzando
sus manos los bendixo.*

51. ויהי-בברכו אותם ויפרד
מהם ויעל-אל השמים:

*Y aconteció que bendiziendolos se fue de-
ellos, y era lleuado arriba al cielo.*

52. וחממה השתחוה לו וישבו
אל-ירושלים עם שמחה
גדולה:

*Y ellos despues de auerlo adorado, bolue-
ronse à Ierusalem con gran gozo.*

53. ויהיו תמיד ביהכל משבחים
ומברכים את-אלהים אמן:

*Y estauan siempre en el Templo, à labando y
bendiziendo à Dios, Amen.*

ושלמה בשורה קדושה
בפי לוקס:

κδ.

48. Ἡμεῖς δὲ ἐστέ μαρτυραὶ τοῦ-
του.

*Or estes vous témoins de ces cho-
ses.*

49. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς
ἐπαγγελίαν ἣν πατρὸς μου ἐφ' ὑ-
μῶν· ὑμεῖς δὲ καθίσαιτε ἐν τῇ πόλει
ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσθητε δύ-
ναμιν ἐξ ὕψους.

*Et voici, ie m'en vai enuoyer la
promesse de mon Pere sur vous. Vous
donques, demeurez en la ville de Ieru-
salem iusqu' à ceur que vous soyez re-
ueustus de la vertu d'enhaut.*

50. Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἔξω ἐκ
αἰ. Βηθανίας, καὶ ἐταράξας τὰς χε-
ρας αὐτῶν, εὐλόγησεν αὐτοὺς.

*Après il les mena dehors iusqu'en
Bethanie puis esleuant ses mains en hau-
ut, il les benit.*

51. Καὶ ἐγένετο ὡς τὸ ἀποχωρεῖν
αὐτὸν αὐτοὺς, εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ
ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν.

*Et aduint qu'en les benissant, il se
retira d'avec eux & fut cilleué au ciel.*

52. Καὶ αὐτοὶ ἀνέστειλον ἑσπερας
αὐτὸν. ὥς ἐστρεψάμενοι εἰς ἱερουσαλὴμ
μετὰ χαρᾶς μεγάλης.

*Ereux l'ayans adoré, s' en retour-
nerent en Ierusalem avec grande ioye.*

53. Καὶ ἦσαν διὰ παντός ἐν τῷ
ἱερῷ, αἰνεῦντες καὶ εὐλογοῦντες
τὸν θεόν ἀμὲν.

*Et estoient tousiours au temple, lo-
uans & benissant Dieu. Amen.*

Τέλος τῆς Εὐαγγελίας
κατὰ Λουκᾶν.

48. Vos autem testes estis horum.

Now ye are witnesses of these things.

49. Et ego mitto promissum Patris mei in vos: vos autem sedere in civitate, quoad usque induamini virtute ex alto.

And behold I will send the promises of my Father upon you: but tarry ye in the citie of Jerusalem: until ye be endued with power from on high.

50. Eduxit autem eos foras in Bethaniam: & elevatis manibus suis benedixit eis.

Afterward he led them out into Bethaniam: & lift up his hands: and blessed them.

51. Et factum est: dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in caelum.

And it came to passe: that as he blessed them: he departed from them: and was caried up into heaven.

52. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno.

And they worshipped him: and returned to Jerusalem with great joy.

53. Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes Deum, Amen.

And were continually in the Temple: praising: and lauding God: Amen.

F I N I S.

48. Ihr aber seht des alles Zeugen.

De i ere Bidne til alle derre.

49. Vnd sihe/ ich wil auff euch senden die verheissung meines Vaters. Ihr aber solt in der Statt Jerusalem bleiben/ bisß daß ihr angethan werdet mit Krafft auß der höhe.

De see/ Jeg vil sende min Faders Forrettelse offuer eder. Men i skulle bliffue i Jerusalem stad/ indtil i bliffue i sörde med Krafft aff der höye.

50. Er führet sie aber hinauß bisß gen Bethania/ vund hub die Hände auff/ vnd segnet sie.

De hand sörde dem herud til Bethania/ oc oploffte Henderne/ oc velsigne dem.

51. Vnd es geschach/ da er sie segnet/ schied er von ihnen/ vund fuhr auff gen Himmel.

De der stede/ der hand velsigne dem/ skildis hand fra dem/ oc soer op i Himmelen.

52. Sie aber beteten in an/ vnd lehreten wider gen Jerusalem mit grosser freude.

Men de tilbade hannem/ oc vende tilbage igen til Jerusalem med stor glæde.

53. Vnd waren allwege im Tempel/ preiseten vnd lobeten Gott.

De vaare altid i Tempelen/ prisede oc loffuede Gud.

Ende des Euangelions
S. Lucas.

48. Wo paß sißedömæ sse tæhto wæp.

A wy testesie kwiðkowie tes go.

49. A pát possli zassibeni Dite mæho na wæs: Wy pát zassanite w Drestæ/ do fudj ne budite obletani moep s wyssos si.

Rohto cæ postle obletnæc Dyt cæ mego nā wæs. Mæstæpætæz n y tedy w mæscie Jerusalem/ aß des dæctæ obletæni meca wyssæto æt.

50. Tedy wywædæ ge wen do Bethanij/ a pozdwihtw rukau swæpæ/ dal gim poæhnænij.

Dærtw jete wædæ præc æz En Bethanij/ æ podmæstæ ræce swæ/ ologoslawit im.

51. Wstalo se fudj gich poæhnæ/ na l oßfel od nich/ a næn get do Nebe.

Wstalo sie gdu im blogoslawit/ rozstalsie z nuni/ æ byl uæctæn w sgore do nebe.

52. A ðni possloni wsse se gemu/ nawrætisi se do Gernæstæ mas radostlij welitau:

On tedy dæwssy muchwæle/ wrociti sie do Jerusalem swæstæ/ lem welit im.

53. Abpli wðnæc n w Chrestæ/ chwætise æ welchise Bogha.

A byli zæwzdy w Fostæle chwæstæc blogoslawitæ Bogæ. Amen.

Skonawæ se Euangelium/ popsanæ od Swætcho Lu/ tæsse Euangelistij.

